קובץ

ואת יהודה שלח לפניו

לתקן לו בית תלמוד
שמשם תצא הוראה

שאלות וחידודים על פרשת השבוע

תוכן העניינים

פרשת בראשית 4
פרשת נח 9
פרשת לך לך 14
פרשת וירא 19
פרשת חיי שרה 24
פרשת תולדות 28
פרשת ויצא 33
פרשת וישלח 37
פרשת וישב 41
פרשת מקץ 45
פרשת ויגש 49
פרשת ויחי 54
פרשת שמות 58
פרשת וארא 62
פרשת בא 66
פרשת בשלח 70
פרשת יתרו 75
פרשת משפטים 79
פרשת תרומה 84
פרשת תצוה 89
פרשת כי תשא 93
פרשת ויקהל 97
פרשת פקודי 99
פרשת ויקרא 100
פרשת צו 108
פרשת שמיני 115
פרשת תזריע 123
פרשת מצורע 130
פרשת אחרי מות קדושים 135
פרשת אמור 139
פרשת בהר בחוקותי 145
פרשת במדבר 149
פרשת נשא 155
פרשת בהעלותך 160
פרשת שלח 164
פרשת קרח 168

פרשת חוקת 172
פרשת בלק 176
פרשת פנחס 180
פרשת מטות מסעי 184
פרשת דברים 188
פרשת ואתחנן 194
פרשת עקב 199
פרשת ראה 203
פרשת שופטים 205
פרשת כי תבוא 210
פרשת כי תצא 214
פרשת נצבים 218
פרשת וילך 221
פרשת האזינו 223
פרשת וזאת הברכה 227
חג הפסח 231

פרשת בראשית

<u>פרק א' .</u>

1. מה היא שאלת ר' יצחק ברש"י פסוק א' ד"ה "בראשית", ומה היא תשובתו.
2. "ברא אלוקים" מה פרוש מילים אלה לפי הדרש ומה לפי הפשט. איזה פירוש שלישי רש"י דוחה בדבריו. רש"י ד"ה "ברא אלוקים", עד המילים: "שאינו דבוק לתיבה שלאחריו".
3. רש"י פסוק א' ד"ה "ברא אלוקים" (השני). מה שאלתו של רש"י ומה תשובתו.
4. רש"י פסוק ה' ד"ה "יום אחד" . מה קשה לרש"י ומה תשובתו.
5. הצג את בריאת שלשת הימים הראשונים מול שלשת הימים הבאים . מה ניתן ללמוד מההשוואה (השוואת יום ראשון לרביעי, שני לחמישי, וכו').
6. מה הם שלשת ההסברים של רש"י למילה "שמים". פסוק ח' ד"ה "ויקרא אלוקים".
7. ביום השלישי הוכפל בו "כי טוב". למה מתייחסת הכפילות.
8. כמה פעמים חוזר השורש "זרע" בפסוקים יא'-יב'. מה הדבר בא להדגיש.
9. מה קשה לרש"י בפסוק טז' ומה תשובתו . ד"ה "המאורות הגדולים".
10. מה בין בעלי החיים שנבראו ביום החמישי לאלה שנבראו ביום השישי.
11. פסוקים כט' -ל' מדברים על המזון של האדם ושל בעלי החיים. מה ההבדל ביניהם.
12. פסוק לא' "יום השישי". מה קשה לרש"י ומה הן שתי תשובותיו.

<u>פרק ב'</u>

13. השווה את תיאור בריאת האדם בפסוק ז' לתיאור בריאת האדם בפרק א' פסוקים כו'-כז'. מה הם ההבדלים.
14. הנהר היוצא מעדן מתחלק לארבעה ראשים. מה שמות הארבעה. מה מציינת התורה לגבי כל אחד מהם.
15. מה היו התפקידים של האדם בגן עדן ומה הוא הציווי שציווהו ה'. (טו'- יז').
16. פסוק יח' "לא טוב היות האדם לבדו" מדוע?
17. הסבר את המחצית השנייה של פסוק כג'.

<u>פרק ג'.</u>

18. כיצד שינתה האשה את ציווי ה' וכיצד ניצל זאת הנחש לרעה. רש"י פסוקים ג'-ד'.
19. מה קשה לרש"י בפסוק ט' ומה תשובתו.
20. האדם והאשה לא לקחו אחריות על חטאם. כיצד.
21. מה הוא עונש האדם על חטאו.

<u>פרק ד'</u>

22. מה מלמד העיסוק של קין והבל על האופי של כל אחד מהם.
23. מה הוא ההבדל בין מנחתו של קין למנחתו של הבל.
24. מה קשה לרש"י בפסוק ח' ומה תשובתו.
25. מה קשה לרש"י בפסוק י' ומה הן שתי התשובות לקושי.
26. בפרקנו נזכרים אנשים שחידשו דבר בעולם. מי הם האנשים ומה חידשו. (ארבעה אנשים).
27. מה התחדש בעולם עם לידתו של אנוש. (פסוק כו').

<u>פרק ה׳.</u>

28. רשום את ראשי הדורות מאדם ועד נח. מי הוא האיש שחי הכי הרבה שנים. כמה?
29. מה היה המיוחד בתולדות חייו של חנוך. ראה רש״י פסוק כד׳.
30. מה חידש נח בעולם. עיין ברש״י פסוק כט׳.

<u>פרק ו׳. (פסוקים א׳-ח׳).</u>

31. פסוק ה׳ ״ וירא ה׳ כי רבה רעת האדם בארץ״. מה היא רעת האדם בפרשתנו. אדם – פרק ג׳, קין – פרק ד׳, למך פרק ד׳ מפסוק כג׳, בני האלוהים - פרק ו׳ פסוקים א׳-ד׳.
32. פסוק ז׳ ״מאדם ועד בהמה״ . מה קשה לרש״י ומה הן שתי תשובותיו.
33. פסוקים ה׳-ח׳ הם הקדמה לפרשת נח. כיצד.

<u>שאלות על פרשת בראשית. סבב שני.</u>

<u>פרק א׳.</u>

1. פסוק א׳ רשב״ם: ״ בראשית ברא אלהים- יבינו המשכילים כי כל דברי רבותינו ודרשותיהם כנים ואמיתים. ועיקר ההלכות והדרשות יוצאין מיתור המקראות או משינוי הלשון, שנכתב פשוטו של מקרא בלשון שיכולין ללמוד הימנו עיקר הדרשה, כמו **׳אלה תולדות השמים והארץ בהבראם׳**, ודרשו חכמים באברהם, מאריכות הלשון שלא היה צריך לכתוב בהבראם. עתה אפרש פירושי הראשונים בפסוק זה, להודיע לבני אדם למה לא ראיתי לפרש כמותם. יש מפרשים: בראשונה ברא אלהים את השמים ואת הארץ. אי אפשר לומר כן שהרי המים קדמו, כדכתיב: **ורוח אלהים מרחפת על פני המים.** ועוד, שאין כתוב כאן בראשונה, אלא **בראשית** דבוק הוא, כמו: **ותהי ראשית ממלכתו בבל.**״ . מה הוא העיקרון הפרשני המנחה את דרשות חז״ל לפי הרשב״ם. הסבר את הדוגמא שמביא הרשב״ם מהדרשה מהפסוק ״אלה תולדות...״. הסבר איזה פרוש דוחה הרשב״ם למילים ״בראשית ברא אלוקים״.
2. פסוק א׳ ״בראשית ברא אלוקים״ מדרש בראשית רבה: ״התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב״ה. בנוהג שבעולם, מלך בשר ודם בונה פלטין אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא מדעת אומן. והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשין. כך היה הקדוש ברוך הוא, מביט בתורה ובורא את העולם.והתורה אמרה: **בראשית ברא אלהים** ואין ראשית אלא תורה. היאך מה דאת אמר (משלי ח) **ה׳ קנני ראשית דרכו:**״. מה הרעיון שהמדרש רוצה להקנות לנו בדבריו. איך המדרש מפרש את המילה ״בראשית״.
3. פסוק א׳ ״בראשית ברא״. מדרש רבה: ״וְאֵין כָּל בְּרִיָה יְכוֹלָה לוֹמַר שְׁתֵּי רְשֵׁיוֹת בָּרְאוּ הָעוֹלָם. וַיְדַבְּרוּ אֱלֹהִים, אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים. וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים, אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים. בְּרֵאשִׁית בָּרְאוּ אֱלֹהִים, אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא בָּרָא אֱלֹהִים.״ כנגד איזו טענה יוצא המדרש. על איזה דיוק לשוני מבסס המדרש את דבריו.
4. פסוק ב׳ ״והארץ הייתה תוהו ובוהו״ מדרש רבה: ״פִּילוֹסוֹפֵי אֶחָד שָׁאַל אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר לֵיהּ צַיָּר גָּדוֹל הוּא אֱלֹהֵיכֶם, אֶלָּא שֶׁמָּצָא סַמְמָנִים טוֹבִים שֶׁסִּיְּעוּ אוֹתוֹ, תֹּהוּ, וָבֹהוּ, וְחֹשֶׁךְ, וְרוּחַ, וּמַיִם, וּתְהוֹמוֹת. אָמַר לֵיהּ תִּפַּח רוּחֵיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא, כּוּלְּהוֹן כְּתִיב בָּהֶן בְּרִיאָה,

תֹּהוּ וָבֹהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מה,ז) עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע. חֹשֶׁךְ (ישעיה מה, ז) יוֹצֵר אוֹר וגו', מַיִם (תהלים קמח,ד) הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם, לָמָּה, שֶׁצְּוָה וְנִבְרָאוּ. רוּחַ (עמוס ד, יג) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ. תְּהוֹמוֹת (משלי ח, כד) בְּאֵין תְּהוֹמוֹת חוֹלָלְתִּי.״ . מה טענת הפילוסוף כלפי רבן גמליאל. על איזה דיוק מבוססים דברי הפילוסוף. כיצד סותר רבן גמליאל את דבריו של הפילוסוף.

5. פסוק ו' ״יהי רקיע״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו. האם תוכל להציע תשובה אחרת לשאלה זאת.
6. פסוק ז' רש״י ד״ה ״מעל לרקיע״ מה קשה לרש״י. מה היחס בין היום השני לשלישי לפי פרושו של רש״י.
7. פסוק יב' רש״י ד״ה ״ותוצא הארץ״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו.
8. פסוק יד' ״והיו לאותות למועדים ולימים ושנים״. כיצד מסביר רש״י את תפקיד המאורות בהתייחס לארבעת המושגים בפסוק.
9. פסוק כו' רש״י ד״ה ״נעשה אדם״ (השני). מה הבעיה עם הביטוי הזה לפי רש״י. מה הפתרון של הבעיה. מה הלקח מנקיטת התורה בלשון שהיא לכאורה בעייתית.
10. פסוק כו' ״נעשה אדם״ אבן עזרא: ״ **ועתה אפרש:** דע כי כל מעשה בראשית לכבוד האדם נברא במצוות השם. והצמחים הוציאה אותם הארץ והמים וכל נפשות החיות. ואחר כן אמר השם למלאכים: **נעשה אדם ,**אנחנו נתעסק בו ולא המים והארץ, ואחר שידענו שהתורה דברה כלשון בני אדם, כי המדבר אדם גם כן השומע ולא יוכל לדבר, איש דברים בגבוה עליו, או בשפל ממנו, רק על דרך דמות האדם. וכן אמר: **פי הארץ. יד הירדן וראש עפרות תבל.** וחלילה חלילה להיות דמות לשם. וכן אמר: **ואל מי תדמיוני.** ״. מה הבעיה העקרונית שהאבן עזרא מטפל בה בפרושו. מה הוא הפתרון.
11. פסוק כז' רש״י ד״ה ״זכר ונקבה ברא אותם״. מה היא שאלת רש״י ומה הן שתי תשובותיו. מה ההבדל העקרוני בין פרוש הפשט לפרוש המדרש.

<u>פרק ב'</u>

12. פסוקים א'-ג' שייכים לכאורה לפרק א'. מדוע הם נמצאים בתחילת פרק ב'.
13. **א** וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל-צְבָאָם.

ב וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה; וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

ג וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ: כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

מה הם ההיבטים הפיוטיים בפסוקי ויכולו, שההעתקה שלעיל מבליטה. (3-4 היבטים).

<u>פרק ג'</u>

14. פסוק ח' רש״י ד״ה ״וישמעו״. מה הוא העיקרון הפרשני שמנחה את רש״י לפי דבריו .
15. פסוק יד' רש״י ד״ה ״כי עשית זאת״. מה יכול היה הנחש לענות לקב״ה אם היה שואל אותו למה עשית את מה שעשית.

16. פסוק כ׳ רש״י ד״ה ״חוה״. כיצד מסביר רש״י שם זה שנתן האדם לאשתו.

<u>פרק ד׳</u>

17. פסוק ז׳ רש״י ד״ה ״הלא אם תיטיב״ (תרגום אונקלוס: ״הלא אם תיטיב עובדך ישתבק לך״. ישתבק = ייסלח). מה לומד רש״י בפרוש הפסוק מהתרגום.
18. פסוק ח׳ אבן עזרא: ״**ויאמר קין-** הקרוב אלי שאמר לו: כל התוכחות שהוכיחו השם. ושואלים נולדו ביום סגריר ישאלו: איך הכהו ואין חרב!? וזאת שאלת תהו כי יהרגהו בידו בחנק ואלף עץ ואבן נמצאים.״ . האבן עזרא עונה על שתי שאלות בדבריו מה הן. ומה התשובות.
19. פסוק ח׳ ״ויאמר קין אל הבל״. בראשית רבה: ״וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם״ (בראשית ד,ח׳) עַל מָה הָיוּ מִדַּיְּנִים, אָמְרוּ בּוֹאוּ וְנַחֲלֹק אֶת הָעוֹלָם, אֶחָד נָטַל הַקַּרְקָעוֹת וְאֶחָד נָטַל אֶת הַמִּטַּלְטְלִין, דִּין אָמַר אַרְעָא דְּאַתְּ קָאֵם עֲלָהּ דִּידִי, וְדִין אָמַר מַה דְּאַתְּ לָבֵישׁ דִּידִי, דִּין אָמַר חֲלַץ, וְדִין אָמַר פְּרַח, מִתּוֹךְ כָּךְ (בראשית ד, ח) ״וַיָּקָם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ״, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסִכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לֵוִי אָמַר שְׁנֵיהֶם נָטְלוּ אֶת הַקַּרְקָעוֹת, וּשְׁנֵיהֶן נָטְלוּ אֶת הַמִּטַּלְטְלִין, וְעַל מָה הָיוּ מִדַּיְּנִין, אֶלָּא זֶה אוֹמֵר בְּתְחוּמִי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִבְנָה וְזֶה אוֹמֵר בְּתְחוּמִי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִבְנֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וְאֵין שָׂדֶה אֶלָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הֵיךְ מַה דְּאַתְּ אָמַר (מיכה ג, יב) ״צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ״, וּמִתּוֹךְ כָּךְ ״וַיָּקָם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וגו׳״. יְהוּדָה בַּר אָמֵי אָמַר עַל חַוָּה הָרִאשׁוֹנָה הָיוּ מִדַּיְּנִין, אָמַר רַבִּי אַיְבוּ חַוָּה הָרִאשׁוֹנָה חָזְרָה לַעֲפָרָהּ וְעַל מָה הָיוּ מִדַּיְּנִין, אָמַר רַבִּי הוּנָא תְּאוֹמָה יְתֵרָה נוֹלְדָה עִם הֶבֶל, זֶה אוֹמֵר אֲנִי נוֹטְלָהּ שֶׁאֲנִי בְּכוֹר, וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי נוֹטְלָהּ שֶׁנּוֹלְדָה עִמִּי, וּמִתּוֹךְ כָּךְ וַיָּקָם קַיִן. ״. מה היא השאלה שמעסיקה את המדרש. מה הן שלש התשובות של המדרש לשאלה. מה הוא הלקח מדברי המדרש לחיים שלנו.
20. פסוק ח׳ רש״י ד״ה ״ויאמר קין אל הבל אחיו״ . במה שונה פרושו של רש״י מפרושי המדרש שבשאלה הקודמת.
21. פסוק ט׳ ״אי הבל אחיך״ מדרש תנחומא: ״כיון שאמר לו הקב״ה אי הבל אחיך? א״ל לא ידעתי השומר אחי אנכי. אתה הוא שומר כל הבריות ואתה מבקשו מידי, משל למה״ד לגנב שגנב כלים בלילה ולא נתפש, לבקר תפשו השוער, א״ל למה גנבת את הכלים, א״ל אני גנב ולא הנחתי אומנתי אבל אתה אומנתך בשער לשמור, למה הנחת אומנתך, ועכשיו אתה אומר לי כך, ואף קין כך אמר. אני הרגתי אותו בראת בי יצה״ר, אתה שומר את הכל ולי הנחת אותו להרגו. אתה הוא שהרגתו שנקראת אנכי, שאלו קבלת קרבני כמותו לא הייתי מתקנא בו. מיד השיבו מה עשית קול דמי אחיך צועקים. מכאן אתה למד שעשה בו פציעות פציעות וחבורות חבורות.״. מה מבקש קין לטעון בדבריו כלפי הקב״ה לפי המדרש. מה אנחנו יכולים ללמוד מהדברים האלה לעצמנו.
22. פסוק ט׳ ״קול דמי אחיך״ מדרש רבה: ״מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁנִּכְנַס לִגְנֹּבָה וְלִקֵּט תּוּתִין וְאָכַל, וְהָיָה בַּעַל הַגִּנָּה רָץ אַחֲרָיו אָמַר לוֹ מַה בְּיָדְךָ, אָמַר לוֹ אֵין בְּיָדִי כְּלוּם, אָמַר לוֹ וַהֲרֵי יָדֶיךָ מְלֵכְלָכוֹת. כָּךְ אָמַר לוֹ קַיִן לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ״הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי״, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָא רָשָׁע ״קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים וגו׳״, מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁנִּכְנַס לְמִרְעֶה וְחָטַף גְּדִי אֶחָד וְהִפְשִׁילוֹ לַאֲחוֹרָיו, וְהָיָה בַּעַל הַמִּרְעֶה רָץ אַחֲרָיו אָמַר לוֹ מַה בְּיָדְךָ, אָמַר לוֹ אֵין בְּיָדִי כְּלוּם, אָמַר לוֹ וַהֲרֵי הוּא מַפְעֶה אַחֲרֶיךָ. כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְקַיִן: קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ וגו׳. הסבר את שני המשלים שבמדרש. מה ניתן ללמוד מהמדרש לחיים שלנו.

23. פסוק כו' רשב"ם: " **אז הוחל לקרא בשם-** לשון התחלה, שהתחילו להתפלל מתוך צרות שנתחדשו." . מה ההבדל העקרוני בין פירושו של הרשב"ם לפירושו של רש"י למילה "הוחל".

<u>פרק ה'</u>

24. פסוק א' "זה ספר תולדות אדם". רמב"ן: "**(א - ב): זה ספר תולדות אדם-** הבנים אשר יזכיר בפרשה. **ולפי דעתי** ירמוז לכל התורה, כי כל התורה כולה ספר תולדות אדם, על כן אמר בכאן "**ספר** "ולא אמר "**ואלה תולדות אדם** ,"כאשר יאמר בשאר מקומות (להלן כה יב): ואלה תולדות ישמעאל, ואלה תולדות יצחק (שם יט), וכן כולן:" הרמב"ן מציין שני פרושים. מה הם. מה הוא הרעיון העומד מאחורי הפרוש השני בנוגע לתורה כולה.
25. פסוק ד' "ויהיו ימי אדם" רמב"ן: "**והסבה באריכות ימיהם** ,כי אדם הראשון, מעשה ידיו של הקב"ה, נעשה בתכלית השלמות בנוי, בכוח, בקומה. וגם אחרי שנקנס עליו שיהיה בן מות היה בטבעו לחיות זמן רב. וכאשר בא המבול על הארץ נתקלקל עליהם האוויר, והלכו ימותם הלוך וחסור, כי עד המבול היו ימיהם בארך ההוא, ויש מהם שחיו יותר מאדם. ושם שנולד קודם המבול חיה שש מאות, הועיל לו החוזק שנולד בו, והזיק לו האוויר שנתקלקל. ובניו הנולדים אחר המבול נתקצרו ימותם, ושבו לארבע מאות: ותראה שהיה זה בהם עד הפלגה, וכאשר משל עליהם שנוי האווירות בהפלגה נתקצרו עוד ימיהם ,". כיצד מסביר הרמב"ן את אריכות הימים של הדורות הראשונים ואת קיצור השנים של הדורות המאוחרים.
26. פסוק כח' רש"י ד"ה "ויולד בן", מה קשה לרש"י ומה תשובתו.

<u>פרק ו'</u>

27. פסוק ז' רש"י ד"ה "ויאמר ה' אמחה את האדם" איך מסביר רש"י את הביטוי "אמחה".
28. פרשת בראשית מדברת על נפילה אחר נפילה של האנושות. סכם את הנפילות לפי: פרק ג' , פרק ד' עד פסוק טז', פרק ד' פסוקים יז'-כב', פרק ו' פסוקים א'-ד'. הנפילות הללו הן רקע למבול שיבוא בפרשת נח. כיצד.

פרשת נח

<u>פרק ו' מפסוק ט' .</u>

1. פסוק ט' "אלה תולדות נח" מה קשה לרש"י ומה הן שתי תשובותיו.
2. פסוק ט' "בדורותיו" . מה הם שני הפירושים ברש"י למילה זאת.
3. מה היו העבירות העיקריות של בני האדם לפי פסוק יא'.
4. על איזו עבירה חמורה נחתם גזר דינם של בני האדם לפי פסוק יג'.
5. מדוע ביקש הקדוש ברוך הוא להציל את נח דווקא על ידי בניית תיבה. רש"י פסוק יד' ד"ה "עשה לך תיבת".
6. תאר את החומרים ששימשו לעשיית התיבה ואת המבנה והמידות שלה.

<u>פרק ז'</u>

7. פס' א' מה מדייק רש"י מהמילים "כי אותך ראיתי צדיק" וכיצד הוא מדייק זאת.
8. השווה פרק ו' פסוק כב' לפרק ז' פסוק ה'. מה בין שני פסוקים אלה (רש"י).
9. מה התאריך שבו התחילו ארבעים ימי המבול. (שתי דעות ברש"י פסוק יא'). באיזה תאריך הסתיימו ארבעים הימים (רש"י פסוק יב' ד"ה "ארבעים יום").
10. מה מדייק רש"י מהמילים "בעצם היום הזה" בפסוק יג'.
11. ערוך לוח זמנים מפורט מאז כניסתו של נח לתיבה ועד יציאתו. (לפי הדעה שהמבול התחיל בחודש חשוון). מפרק ז' פסוק יא' ועד פרק ח' פסוק יד'.
12. איך מתארת התורה את החורבן של המבול בפסוק כא' – כג'.
13. מה הם שני הפרושים ברש"י למילים "אך נח" בפסוק כג'.

<u>פרק ח'</u>

14. תאר את משלוח הציפורים על ידי נח.
15. מה מבטיח ה' לנח אחרי שהוא הקריב את הקורבנות . פסוקים כא'-כב'.

<u>פרק ט'</u>

16. במה מברך ה' את נח ובניו בפסוקים א'-ג'. מה הוא מתיר להם לאכול מעכשיו והלאה לפי פסוק ד'.
17. מה הם האיסורים שמטיל ה' על נח ובניו בפסוקים ד'-ו'.
18. מה היא הברית שעורך ה' בינו לבין בני האדם ומה היא אות הברית. פסוקים ח'-יז'.
19. תאר את התנהגות שם ויפת מול התנהגות חם באירוע שבו נח השתכר. מה הייתה תגובתו של נח על המעשה של כל אחד מבניו.

<u>פרק י'.</u>

20. העתק את הפסוקים ה', כ', לא. מה הם המושגים החוזרים בפסוקים אלה ומה משמעותם.
21. מספר העמים המוזכרים בפרק הוא 70. הסבר נתון זה לאור פסוק ח' בפרק לב' בספר דברים.
22. מה הוא גבול הכנעני לפי פסוק יט'. מדוע נזכר הגבול רק לכנעני ולא לשום עם אחר.
23. תאר את דמותו של נמרוד לפי פסוקים ח'-ט' עיין גם ברש"י.

<u>פרק יא'.</u>

24. פרקנו מתאר את חטא דור הפלגה. מה היה החטא לפי רש"י פסוק א' (שלשה הסברים).
25. מה היה עונשם של דור הפלגה לפי פסוקים ו'-ט'.
26. פסוק ז' "אשר לא ישמעו". כיצד מפרש רש"י את המילה "ישמעו". מה מוסיף רש"י על פשוטו של מקרא.
27. ערוך את רשימת עשרת ראשי הדורות מנח ועד אברהם. ציין כמה שנים חי כל אחד.
28. תאר את משפחתו של אברהם מנחור והלאה (מפסוק כד' ואילך)
29. מה מבקש תרח לעשות לפי פסוק לא', ומדוע.

שאלות לפרשת נח – סבב שני

פרק ו'

1. פסוק ט' "אלה תולדות נח" רמב"ן: "**אלה תולדות נח-** טעמו פירשו בו (הראב"ע, והרד"ק): קורותיו, כטעם מה ילד יום (משלי כז א), וירמוז אל כל הפרשה. ואינו נכון בעיני, כי אין קורות האדם תולדותיו: **והנכון** שהוא כמשמעו, כמו אלה תולדות בני נח (להלן י א), ואלה תולדות ישמעאל (להלן כה יב), יאמר אלה תולדות נח שם חם ויפת. אבל החזיר "**ויולד נח** "בעבור שהפסיק ואמר נח איש צדיק תמים היה, להודיע למה ציווהו בתיבה.". מה הם שני הפרושים לביטוי "תולדות נח" מה ההוכחה לכל אחד מהפרושים מלשון הפסוק.
2. פסוק ט' "בדורותיו". אבן עזרא: "טעם **בדורותיו**– בדורו, בעת המבול ובדורות שהיו אחריו, כי הוא חיה עד שהיה אברהם בן נ"ח שנה, והסימן הוא ואברהם אבינו בן **נ"ח** , כאשר מת נח." . לפי הא"ע אברהם אבינו יכול היה להכיר את נח ולשמוע ממנו על המבול. הסבר את "הסימן" בדבריו של הא"ע. מה הדיוק במילה שעליו מבסס הא"ע את דבריו.
3. פסוק יג' רש"י ד"ה "את הארץ". מה הם שני הפרושים של רש"י. מדוע מביא רש"י שני פירושים, מה החולשה בכל פרוש.
4. פסוק יד' רש"י ד"ה "בכופר" . הסבר את ההשוואה שמביא רש"י בדבריו בין תיבת נח לתיבתו של משה.
5. פסוק יז' רש"י ד"ה "מבול". הסבר את שלשת הפרושים של רש"י למילה זאת.
6. פסוק יט' "מכל בשר" רמב"ן: "ידוע כי החיות רבות מאד, ומהן גדולות מאד כפילים וכראמים וזולתם, והרמש הרומש על הארץ רב מאד. גם מעוף השמים מינים רבים אין להם מספר, וכמו שאמרו רבותינו (חולין סג ב): מאה ועשרים מיני עופות טמאים יש במזרח וכולם מין איה הם, ולעופות טהורים אין מספר. והנה יצטרך להביא מכלם שיולידו כמותם. וכאשר תאסוף לכולם מאכל אשר יאכל לשנה תמימה, לא תכיל אותם התיבה הזאת, ולא עשר כיוצא בה. אבל הוא נס, החזיק מועט את המרובה: ואם תאמר יעשנה קטנה ויסמוך על הנס הזה. ראה השם יתברך לעשותה גדולה כדי שיראו אותה בני דורו ויתמהו בה ויספרו עליה וידברו בעניין המבול וכנוס הבהמה והחיה והעוף לתוכה, אולי יעשו תשובה. ועוד עשו אותה גדולה, למעט בנס, כי כן הדרך בכל הנסים שבתורה או בנביאים לעשות מה שביד אדם לעשות, והשאר יהיה בידי שמים.". מה היא שאלת הרמב"ן. מה היא תשובתו. מה הוא העיקרון המנחה שמלמד אותנו הרמב"ן בנוגע לניסים.
7. פסוק כא' "והיה לך" כלי יקר: "לך' משמע משלך לא משל אחרים, כדרך 'ולקחתם לכם – משלכם', הנאמר בארבעה מינים. כדי שלא יחשוב נח הרי היום או מחר ימותו כולם,

וממונם כלה, סלקא דעתך אמינא שמותר ליקח משלהם, ת"ל: קח לך - משלך דווקא. להגדיל הנס, אף על פי שכפי הטבע לא יספיק כי אם לך לבד, שהרי ודאי לא היה לנח מותרות, מכל מקום על צד הנס ישלח ה' את הברכה באסמיך, והיה לך ולהם לאכלה. וכן עשה לך תיבה וגו'. שבדרך הטבע תכיל אותך לבד, ועל צד הנס תחזיק כל הבעלי חיים כמו פילים וראמים.". מה יכול היה נח לחשוב בנוגע לאיסוף המזון לתוך התיבה. ומה מדייק הכלי יקר מהמילה "לך".

<u>פרק ז'.</u>

8. פסוק ג' רש"י ד"ה "גם מעוף השמים" . מה קשה לרש"י . (השווה פסוקינו לפרק ו' פסוק כ'). מה תשובת רש"י ומה הוא העיקרון הפרשני שהוא משתמש בו.
9. פסוק ז' רש"י ד"ה "מפני מי המבול". מה מדייק רש"י ממילים אלו וכיצד. השווה דברי רש"י למקור שלו במדרש בראשית רבה "ויבא נח ובניו ואשתו וג'- א"ר יוחנן נח מחוסר אמנה היה אלולי שהגיעו המים עד קרסוליו לא נכנס לתיבה:". ציין הבדלים בין נוסח המקור לבין דברי רש"י ונסה להסביר אותם.

<u>פרק ח'</u>

10. פסוק יא' רש"י ד"ה "טרף" (השני). מה הוא העיקרון ההתנהגותי האנושי שלומד רש"י מהתנהגות היונה.
11. פסוק יט' "למשפחותיהם יצאו מן התיבה" מדרש רבה: "למשפחותיהם , על ז' דברים נצטוו בני נח. על עבודת כוכבים, ועל גילוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל ברכת השם, ועל הדין, ועל הגזל, ועל אבר מן החי ,". המדרש מדייק מהפסוק את אחד משבע מצוות בני נוח. איזו מצווה. סדר את שבע מצוות בני נח לפי הסימן הבא: שלש מצוות שנאמר עליהן ייהרג ואל יעבור, ועוד ארבע מצוות המסודרות לפי סדר א, ב', ג', ד'.
12. פסוק כב'. מה הם ששת העונות הנזכרות בפסוק לפי רש"י.

<u>פרק ט'</u>

13. פסוק ה' כיצד מסביר רש"י את הכפילות במילים "ומיד האדם מיד איש אחיו".
14. פסוק ו'. החלק הראשון של הפסוק בנוי במבנה מיוחד: הסבר מבנה זה.

שופך 1 דם 2 האדם 3 - באדם 3 דמו 2 יישפך 1. . מי הוא "האדם" בחלק השני של הפסוק (שתי אפשרויות).

15. פסוק ז' "ואתם פרו ורבו" מה הם שני הפרושים של רש"י לביטוי זה. מה הוא "הראשונה" בדברי רש"י. לאיזה פרוש דומים דברי הספורנו: "**וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ** .וְאַל תִּשְׁפְּכוּ דַּם הָאָדָם.".
16. פסוק יב' רמב"ן: "**זאת אות הברית אשר אני נותן**. משמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה ברא ה' חדשה לעשות קשת בשמים ביום ענן. ואמרו בטעם האות הזה, כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים בו, וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו), אבל עשאו בהפך מזה להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם. ועוד שאין לקשת יתר לכונן חצים עליו: **ואם תבקש מה טעם** בקשת להיות אות, הנה הוא כטעם עד הגל הזה ועדה המצבה (להלן לא נב). וכן כי את שבע כבשות תיקח מידי בעבור תהיה לי לעדה (להלן כא ל), כי כל הדבר הנראה שיושם לפני שנים להזכירם עניין נדור ביניהם יקרא

אות, וכל הסכמה ברית, וכן במילה אמר והיה לאות ברית ביני וביניכם (להלן יז יא) : בעבור ההסכמה שימולו כל זרע אברהם לעבדו שכם אחד:" . הסבר את שתי השורות הראשונות בדברי הרמב"ן. מה הם שני הטעמים שמביא הרמב"ן להסבר אות הקשת. מה ההבדל העקרוני ביניהם.

<u>פרק י'</u>

17. מה הוא הפסוק החוזר בפרק שלוש פעמים ומה משמעות כל אחת מהמילים המוזכרות בו. (ארבע מילים).
18. פסוק כא' "ולשם יולד גם הוא". רמב"ן: "בעבור שאיחר תולדות שם וספר תולדות אחיו הקטן ממנו, כאלו לא היה לו בנים אמר בכאן גם הוא:" . מה מגלה הרמב"ן מהשוואת פסוקינו לפסוק ב' ולפסוק ו'. מה פשר השינוי לדעת הרמב"ן.
19. פסוק כא' רש"י ד"ה "אחי יפת" מה קשה לרש"י, ומה תשובתו.

<u>פרק יא'</u>

20. מה הם חומרי הבנייה שנזכרים בפסוק ג'. וכיצד השתמשו בהם. רש"י.

21. פסוק ד' "ונעשה לנו שם" אבן עזרא: "ואלה בוני המגדל לא היו טפשים שיחשבו לעלות אל השמים, גם לא פחדו מהמבול, כי נח ובניו שנשבע להם השם שם היו וכלם היו סרים אל משמעתם כי בניהם היו. והנה הכתוב גלה חפצם וסוף דעתם לבנות עיר גדולה למושבם ולבנות מגדל גבוה להיות להם לאות ולשם ולתהלה, לדעת מקום העיר להולכים חוצה כרועי המקנה, גם יעמד שמם אחריהם כל ימי המגדל וזהו שאמר הכתוב :**ונעשה לנו שם.** ". מה הייתה מטרת בוני המגדל לפי האי"ע. מדוע הוא מזכיר את "רועי המקנה".

22. פסוק ה' רש"י ד"ה " בני האדם" מה קשה לרש"י ומה תשובתו.

23. פסוק כח' "וימת הרן על פני תרח אביו" מדרש בראשית רבה: "וימת הרן על פני תרח אביו ". [אמר] רבי חייא, בן בנו של רב אדא דיפו: תרח עובד פסלים היה. פעם אחת יצא למקום מסוים, והושיב את אברהם כמוכר במקומו. היה בא בן-אדם ורוצה לקנות [פסל] והיה אומר לו: בן כמה אתה? היה אומר לו: בן חמישים או ששים. היה אומר לו: 'אוי לו לאדם בן שישים הרוצה לעבוד לפסל בן יומו'! והיה מתבייש [אותו אדם] והולך לו. פעם אחת באה אישה אחת והביאה בידה קערת סולת. אמרה לו: הנה לך, הקרב לפני הפסילים . קם [אברהם] נטל פטיש בידו, שבר את כל הפסילים ונתן הפטיש ביד הגדול שביניהם. כאשר בא אביו, אמר לו: מי עשה להם כך? אמר לו: לא אסתיר ממך את האמת: באה אישה אחת והביאה להם קערת סולת ואמרה לי להקריב לפניהם. הקרבתי לפניהם, זה [פסל אחד] אמר: אני אוכל ראשון, וזה [פסל אחר] אמר: אני אוכל ראשון. קם הגדול שביניהם, נטל פטיש ושברם. אמר לו: מה אתה משטה בי, וכי הם יודעים [האם מישהו מקריב להם או לא, כך שיוכלו לריב על זה]? אמר לו: ולא ישמעו אזניך מה שפיך אומר?! [כלומר, למה אתה עובד להם, אם הם לא יודעים שאתה עובד להם?]

נטלו [תרח את אברהם] ומסרו לנמרוד. אמר לו: עבוד לאש! אמר לו אברהם: ואעבוד למים, שמכבים את האש! אמר לו נמרוד: עבוד למים! אמר לו: אם כך, אעבוד לענן, שנושא את המים! אמר לו: עבוד לענן! אמר לו: אם כך, אעבוד לרוח, שמפזרת עננים! אמר לו: עבוד לרוח!

אמר לו: ונעבוד לבן אדם, שסובל הרוחות? אמר לו: מילים אתה מכביר, אני איני משתחוה אלא לאוּר (=לאש) - הרי אני משליכך בתוכו, ויבא אלוה שאתה משתחוה לו ויצילך ממנו! היה שם הרן עומד. אמר: אם ינצח אברהם - אומַר: 'אני של אברהם', ואם ינצח נמרוד - אומַר: 'אני של נמרוד.' לאחר שירד אברהם לכבשן האש וניצול, אמרו לו: של מי אתה? אמר להם: 'של אברהם אני'! נטלוהו והשליכוהו לאור, ונכמרו בני מעיו ויצא ומת על פני תרח אביו, כפי שאומר הפסוק (שם יב) "וימת הרן על פני תרח אביו, בארץ מולדתו באור כשדים."

המדרש מסביר כיצד מת הרן בחיי אביו. אבל כמבוא לנושא זה מספר המדרש את האגדה על העימות שבין אברהם לבין תרח בנוגע לפסלים. מה מבקש המדרש להוכיח בסיפור בנוגע לבחירתו של אברהם.

24. פסוק לב' רש"י ד"ה "וימת תרח בחרן". למה נזכרת מיתתו של תרח במקום זה הרי הוא מת הרבה יותר מאוחר.
25. פסוק לא' "ללכת ארצה כנען" אבן עזרא: "**והנכון בעיני** שפרשת לך לך שאמר השם לאברם קודם זה הפסוק שהוא **ויקח תרח.** וכמוהו בתורה באחד לחדש השני בשנה השנית, ואחר כן בחדש הראשון בשנה השנית והעד שאמר הכתוב ללכת ארצה כנען. וכאשר בא תרח אל חרן ישר המקום בעיניו וישב שם וימת, ואין מוקדם ומאוחר בתורה.". מה הוא הקושי של הא"ע ומה הפתרון שהוא מציע.
26. פסוק לא' "ללכת ארצה כנען" ספורנו: "**לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן .**הַמּוּכָנֶת אֶל גֶּרֶם הַמַּעֲלוֹת בַּמֶּשְׁכָּלוֹת, וּרְצוּיָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת, כְּאָמְרוֹ "אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ" (דברים יא, יב). וְלֹא הֵזַק אֲוִירָהּ בְּגֶשֶׁם הַמַּבּוּל כַּאֲוִיר כָּל שְׁאָר הָאֲרָצוֹת, כְּאָמְרוֹ "לֹא גֶּשְׁמָהּ בְּיוֹם זָעַם" (יחזקאל כב, כד), וּכְבָר אָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה 'אֲוִירָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים'. // מה הסיבה שבגללה בחרה משפחת תרח ללכת לארץ כנען לפי הספורנו.

פרשת לך לך

<u>פרק יב'.</u>

1. פסוק א'' ''מארצך ממולדתך ובית אביך'' הסבר את הסדר בהיגד זה.
2. פסוק ב' רש''י ד''ה ''מארצך'' . מה קשה לרש''י ומה תשובתו.
3. פסוק ה' רש''י ד''ה ''אשר עשו בחרן''. מה קשה לרש''י ומה הן שתי תשובותיו.
4. מדוע לקח אברם גם את לוט עמו.
5. מה הן שתי ההבטחות של ה' לאברם בפסוק ז'. (רש''י).
6. מדוע היה רעב בארץ כנען ובמצרים לא היה רעב.
7. <u>פרק יג'.</u>
8. השווה פסוק א' בפרקנו לפרק יב' פסוק ה'. מה ההבדל. מה מבשר הבדל זה . התייחס לפסוקים ה'-ז'.
9. עיין בפסוקים ו'-ז'. על מה היה הריב בין הרועים לפי פשוטו ולפי מדרשו. רש''י פסוק ז' ד''ה ''ויהי ריב''.
10. פסוק יא' ''מקדם''. הסבר את דברי מדרש האגדה שברש''י.
11. מה אומר פסוק יג' על אנשי סדום ומדוע הדבר נזכר כאן.
12. מה מבטיח ה' לאברם בפסוקים יד' – יח'. (השווה לפרק יב' פסוק ז').
13. מה מצווה ה' את אברם בפסוק יז' ומדוע.
14. <u>פרק יד'</u>
15. יש שמכנים את הפסוקים א' -יב' – ''מלחמת העולם הראשונה''. מדוע.
16. אלו מילים מסתתרות בשמותיהם של מלך סדום ומלך עמורה. מה הדבר אומר עליהם.
17. פסוק ד'. הסבר את הביטויים ''עבדו'', מרדו''.
18. באיזו דרך הצליח אברם להתגבר על הצבא של ארבעת המלכים. פסוק טו'.
19. בפסוקים יז' – כד' נפגש אברם עם שני מלכים. מי הם וכיצד התייחס אברם לכל אחד מהם .
20. פסוק יח' ''ומלכי צדק מלך שלם'' – יש אומרים כי מדובר על מלך ירושלים. הוכח זאת.
21. <u>פרק טו.</u>
22. בפרקנו שתי הבטחות שמבטיח ה' לאברם. מה הן. מה תגובת אברם לכל הבטחה. השווה פסוק ו' לפסוק ח'.
23. מדוע צריך ה' לעודד את אברם בפסוק א' ולהגיד לו ''אל תירא'' רש''י פסוק א'
24. פסוק ו' ''ויחשבה לו צדקה'' . מה הן שתי האפשרויות לפרש מי חשב?
25. ברית בין הבתרים היא ברית בין ה' לאברם על הבטחת הארץ. מה מודיע ה' לאברם במהלך הברית בפסוקים יג'-טז'.
26. <u>פרק טז'</u>
27. מי הייתה הגר לפי רש''י פסוק א' ואיך היא הגיעה לביתו של אברם.
28. לפי פסוק ד' הגר זלזלה בשרה. מה היא אמרה עליה לפי רש''י ד''ה ''ותקל גבירתה בעיניה'' .
29. הסבר את השם ישמעאל לפי פסוק יא'. מדוע קרא אברם לבנו בשם זה לפי רש''י פסוק טו'.
30. <u>פרק יז'</u>
31. הסבר את תוספת האות לשמו של אברהם לפי פסוקים ד'-ה'.

32. מה הן שתי ההבטחות של ה׳ לאברם בפסוקים ו׳-ח׳.
33. הסבר את השינוי בשמה של שרי לפי רש״י פסוק טו׳
34. מה מדייק רש״י מהמילים ״בעצם היום הזה״ בפסוק כג׳
35. ה׳ מבטיח לאברהם בפסוקים יט׳, כא׳, לקיים את הברית עם בנו יצחק. מה היא הברית ומה כלול בה.

<u>שאלות לפרשת לך לך. סבב שני.</u>

<u>פרק יב׳</u>

1. פסוק א׳ רש״י ד״ה ״לך לך״. מה הקושי ומה פתרונו .
2. פסוק א׳ ״מארצך״ רמב״ן: ״ וטעם להזכיר **ארצך ומולדתך ובית אביך** כי יקשה על האדם לעזוב ארצו אשר הוא יושב בה ושם אוהביו ורעיו וכל שכן כשהוא ארץ מולדתו ששם נולד, וכל שכן כשיש שם כל בית אביו, ולכך הוצרך לומר לו שיעזוב הכל לאהבתו של הקב״ה:״. מה הם שלשת הגורמים שעשויים להכביד על אברהם לעזוב את מולדתו לפי הרמב״ן, ומדוע הם כתובים דווקא בסדר הזה.
3. פסוק ב׳ מדרש בראשית רבה: ״וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל. אָמַר לוֹ וּמִנַּיִן לֹא הֶעֱמַדְתָּ שִׁבְעִים אֻמּוֹת, אָמַר לוֹ אוֹתָהּ אֻמָּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ (<u>דברים ד, ז</u>) כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל, אֲנִי מַעֲמִיד מִמֶּךָּ״ מה הייתה שאלת אברם לקב״ה ומה התשובה שקיבל.
4. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״ואעשך לגוי גדול״ . לפי רש״י מדובר על שלש ברכות שברך ה׳ את אברהם. מה הן ומדוע היה אברהם זקוק לכך.
5. פסוק ב׳ ״והיה ברכה״. כיצד מסביר הרמב״ן את סיבת עזיבתו של אברהם את אור כשדים. מדוע לפי הרמב״ן התורה לא מפרטת את המאבק הדתי שניהל אברהם.

״ **אבל הטעם** ,מפני שעשו אנשי אור כשדים עמו רעות רבות על אמונתו בהקב״ה, והוא ברח מהם ללכת ארצה כנען ונתעכב בחרן, אמר לו לעזוב גם אלו ולעשות כאשר חשב מתחלה, שתהיה עבודתו לו וקריאת בני האדם לשם ה׳ בארץ הנבחרת, ושם יגדל שמו ויתברכו בו הגויים ההם, לא כאשר עשו עמו באור כשדים שהיו מבזין ומקללים אותו, ושמו אותו בבור או בכבשן האש. ואמר לו שיברך מברכיו ואם יחיד מקללו יואר, וזה טעם הפרשה. אבל התורה לא תרצה להאריך בדעות עובדי עבודה זרה ולפרש העניין שהיה בינו ובין הכשדים באמונה, כאשר קצרה בעניין דור אנוש וסברתם בעבודה זרה שחדשו״.

6. פסוק ג׳ ״ונברכו בך כל משפחות האדמה״ . השווה פסוק זה לפסוקים הבאים: פרק יח׳ פסוק יח׳, פרק כב׳ פסוק יח׳, פרק כו׳ פסוק ד׳, פרק כח׳ פסוק יד׳, מה ניתן ללמוד מכל הפסוקים האלה על תפקיד עם ישראל בעולם.
7. פסוק ח׳ ״ויקרא בשם ה״״ אבן עזרא: ״וטעם **ויקרא בשם ה** תפילה או קריאת בני אדם לעבוד השם.״ מה הם שני ההסברים של האבן עזרא. האם ניתן לשלב ביניהם. השווה לדברי הרמב״ן: ״ **הנכון** שהיה קורא בקול גדול שם לפני המזבח את שם ה׳, מודיע אותו ואלוהותו לבני אדם, כי באור כשדים היה מלמדם ולא אבו שמוע, ועתה כשבא בארץ הזאת שהובטח בה ״**ואברכה מברכיך** ,״היה למוד ללמד ולפרסם האלוהות. וכן אמר הכתוב (להלן כו כד): ביצחק כאשר הלך אל נחל גרר והובטח אל תירא כי אתך אנכי, שבנה מזבח ״**ויקרא בשם**

ה .״׳כי בא במקום חדש אשר לא שמעו את שמעו ולא ראו את כבודו והגיד כבודו בגויים ההם. ולא נאמר ביעקב כן מפני שהוליד בנים רבים כלם עובדי ה׳, והייתה לו קהלה גדולה נקראת עדת ישראל ונתפרסמה האמונה בהם, ונודעה לכל עם, וגם כי מימי אבותיו נתפרסמה בכל ארץ כנען.״. כיצד מסביר הרמב״ן את ההמשכיות של הקריאה בשם ה׳ אצל יצחק ויעקב.

8. פסוק י׳ ״ויהי רעב בארץ״ רמב״ן: ״ **ודע** כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עוון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, כי יש באלוהים כוח לעזור ולהציל. גם יציאתו מן הארץ, שנצטווה עליה בתחילה, מפני הרעב, עוון אשר חטא, כי האלוהים ברעב יפדנו ממות. ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה. במקום המשפט שמה הרשע והחטא:״. הרמב״ן רואה בחומרה את מעשה אברהם.. הוא מאשים אותו בשתי האשמות. מה הן. מה העונש על בני אברהם על מעשה זה.

<u>פרק יג׳</u>

9. פסוק א׳ רש״י ד״ה ״ויעל אברהם...הנגבה״. רש״י משווה פסוקנו לפסוק ט׳ בפרק יב׳. איזו מילה חוזרת בשני הפסוקים ומה משמעותה בכל מקום .
10. פסוק ג׳ רש״י ד״ה ״וילך למסעיו״ מה הם שני הדברים שלומד רש״י משתי מילים אלו.

<u>פרק ידי</u>

11. הוכח ממסלול המסע של המלכים כי מדובר על מלחמת עולם.
12. פסוק א׳ ״ויהי בימי אמרפל״ רמב״ן: ״ המעשה הזה אירע לאברהם להורות כי ארבע מלכויות תעמודנה למשול בעולם ובסוף יתגברו בניו עליהם ויפלו כלם בידם, וישיבו כל שבותם ורכושם. והיה הראשון מהם מלך בבל, כי כן העתיד,״. הרמב״ן קבע כלל בנוגע לאבות ״מעשה אבות סימן לבנים״ הסבר כלל זה. איך הכלל הזה מסביר את הפרק שלנו לפי הרמב״ן.
13. פסוק ג׳ רש״י ד״ה ״עמק השידים״. איך מסביר רש״י את שם העמק. יש שהסבירו את השם מלשון: שיד = סיד. הבא חיזוק לפרוש זה מפסוק י׳.
14. פסוק ידי רש״י ד״ה ״שמונה עשר ושלש מאות״. מה היא הגימטריא שמזכיר רש״י בהקשר למספר. מה רצו חכמים לבטא במדרש זה. השווה דברי רש״י לדברי האי״ע : ״וחשבון אותיות **אליעזר** דרך דרש, כי אין הכתוב מדבר בגימטריא, כי יכול יוכל הרוצה להוציא כל שם לטוב ולרע, רק השם כמשמעו.״ מה הטענה העקרונית של האי״ע כלפי הגימטריא.
15. פסוק יז׳ ״ויצא מלך סדום לקראתו״ מדרש בראשית רבה: ״וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סְדֹם לִקְרָאתוֹ וג , רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא אָמַר הִתְחִיל לְקַשְׁקֵשׁ לוֹ בְּזָנָבוֹ, אָמַר לוֹ מָה אַתָּה יָרַדְתָּ לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ וְנִצַּלְתָּ, אַף אֲנִי יָרַדְתִּי לַחֲמָר וְנִצַּלְתִּי.״ . המדרש מזלזל בצורה חריפה במלך סדום. כיצד. מה מבקש מלך סדום להשיג על פי המדרש.
16. פסוק כ׳ ״ויתן לו מעשר מכל״, מדרש בראשית רבה: ״וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל, רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי סִימוֹן אָמַר מִכֹּל אוֹתָהּ בְּרָכָה אָכְלוּ שֶׁלֹּשׁ יְתֵדוֹת גְּדוֹלוֹת בָּעוֹלָם, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּאַבְרָהָם כְּתִיב (בראשית כד, א) וַה׳ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, בְּזְכוּת וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל. בְּיִצְחָק כְּתִיב (בראשית כז, לג) וְאֹכַל מִכֹּל, בְּזְכוּת וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב (בראשית לג, י) כִּי חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹּל, בְּזְכוּת וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל.״ לפי המדרש אברהם נתן למלכי

צדק מעשר מכל השלל. מה היו התוצאות של מעשה זה לפי המדרש. על איזה דיוק מבסס המדרש את דבריו.

17. פסוק יח: "והוא כהן לאל עליון" רמב"ן: " **והזכיר והוא כהן לאל עליון-** להודיע כי אברהם לא היה נותן מעשר לכהן לאלוהים אחרים, אבל מפני שידע בו שהוא כהן לאל עליון נתן לו המעשר לכבוד השם. והרמז לאברהם מזה, כי שם יהיה בית אלוהים, ושם יוציא זרעו המעשר והתרומה, ושם יברכו את ה:" מה נרמז לפי הרמב"ן במפגש שבין אברהם ומלכי צדק בנוגע למעשר.

<u>פרק טו'</u>

18. פסוק א' "אל תירא" מדרש בראשית רבה: " רַבִּי לֵוִי אָמַר תַּרְתֵּין, וְרַבָּנָן אָמְרֵי חָדָא. רַבִּי לֵוִי אָמַר לְפִי שֶׁהָיָה אַבִּינוּ אַבְרָהָם מִתְפַּחֵד וְאוֹמֵר תֹּאמַר אוֹתָן אֻכְלוּסִין שֶׁהָרַגְתִּי שֶׁהָיָה בָּהֶם צַדִּיק אֶחָד וִירֵא שָׁמַיִם אֶחָד, מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁהָיָה עוֹבֵר לִפְנֵי פַּרְדֵּיסוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, רָאָה חֲבִילָה שֶׁל קוֹצִים וְרָדַד וּנְטָלָהּ, וְהֵצִיץ הַמֶּלֶךְ וְרָאָה אוֹתוֹ, הִתְחִיל מִטַּמֵּן מִפָּנָיו, אָמַר לוֹ מִפְּנֵי מַה אַתָּה מִטַּמֵּן, כַּמָּה פּוֹעֲלִים הָיִיתִי צָרִיךְ שֶׁיְּקַשְּׁשׁוּ אוֹתָהּ עַכְשָׁיו שֶׁקִּשַּׁשְׁתָּ אוֹתָהּ בּוֹא וְטֹל שָׂכָר. כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אוֹתָן אֻכְלוּסִין שֶׁהָרַגְתָּ קוֹצִים כְּסוּחִים הָיוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיה לג, יב) וְהָיוּ עַמִּים מִשְׂרְפוֹת שִׂיד קוֹצִים כְּסוּחִים. רַבִּי לֵוִי אָמַר אוֹחֲרִי, לְפִי שֶׁהָיָה אַבִּינוּ אַבְרָהָם מִתְפַּחֵד וְאוֹמֵר תֹּאמַר אוֹתָן הַמְּלָכִים שֶׁהָרַגְתִּי שֶׁבְּנֵיהֶם מְכַנְסִין אֻכְלוּסִין וּבָאִים וְעוֹשִׂים עִמִּי מִלְחָמָה, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַל תִּירָא אָנֹכִי מָגֵן לָךְ, מָה הַמָּגֵן הַזֶּה אֲפִלּוּ כָּל הַחֲרָבוֹת בָּאוֹת עָלֶיהָ הִיא עוֹמֶדֶת כְּנֶגְדָּן, כָּךְ אַתְּ אֲפִלּוּ כָּל עוֹבְדֵי כוֹכָבִים מִתְכַּנְסִין עָלַיִךְ נִלְחָם אֲנִי כְּנֶגְדָּן. וְרַבָּנָן אָמְרֵי חָדָא, לְפִי שֶׁהָיָה אַבִּינוּ אַבְרָהָם מִתְפַּחֵד וְאוֹמֵר יָרַדְתִּי לְכִבְשָׁן הָאֵשׁ וְנִצַּלְתִּי, יָרַדְתִּי לְמִלְחֶמֶת הַמְּלָכִים וְנִצַּלְתִּי, תֹּאמַר שֶׁנִּתְקַבַּלְתִּי שְׂכָרִי בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאֵין לִי כְּלוּם לֶעָתִיד לָבוֹא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַל תִּירָא אָנֹכִי מָגֵן לָךְ, וְכָל מַה שֶׁעָשִׂיתִי עִמְּךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה חִנָּם עָשִׂיתִי עִמָּךְ, אֲבָל שְׂכָרְךָ מְתֻקָּן לֶעָתִיד לָבוֹא. שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, הֱוֵי מָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים לא, כ) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ". מה הם שלשת ההסברים של המדרש לפחד של אברהם הסבר את המשל והנמשל שבהסבר הראשון.

19. פסוק ב' "מה תתן לי" רמב"ן: " יש עליך לשאול, שכבר נאמר לו לאברהם (לעיל יג טו): כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם ושמתי את זרעך כעפר הארץ, ואיך יאמר עתה ואנכי הולך ערירי, והנה בן ביתי יורש אותי - ולמה לא האמין בנבואה הראשונה כאשר יאמין בזאת?

והתשובה, כי הצדיקים לא יאמינו בעצמם בחטאם בשגגה, וכתוב (ירמיה יח ט): רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לבנות ולנטוע ושב הגוי ההוא ועשה הרע לפני ונחמתי על הטובה. והנה ראה עצמו בא בימים ולא נתקיימה נבואתו וחשב כי חטאיו מנעו הטוב. ואולי חשש עתה פן ייענש על הנפשות שהרג כדברי רבותינו (ב"ר מד ה). וכלשון הזה אמרו בבראשית רבה (עו ב): ויירא יעקב מאד ויצר לו (להלן לב ח), מכאן שאין הבטחה לצדיקים בעולם הזה וכו:". מה היא השאלה שמציג הרמב"ן בנוגע לבקשת אברהם ומה תשובתו.

20. פסוק ט'. הביטוי "משולש" הוא ביטוי קשה להסבר. יש שאמרו שהכוונה לבעל חיים בן שלוש. ויש שאמרו שמדובר על בעל חיים בריא ושמן. איך מסביר רש"י את הביטוי. כנגד מה התבקש אברהם להביא את בעלי החיים לפי רש"י.

21. פסוק יג' רש"י ד"ה "כי גר יהיה זרעך". מדוע לא מקבל רש"י את המספר 400 כפשוטו. כיצד עושה רש"י את חישוב 400 השנים.

22. פסוק טז' רש"י ד"ה "ודור רביעי". איך מחשב רש"י את הדורות שהיו במצרים. השווה את דבריו לדברי הרשב"ם: "**ודור רביעי ישוב הנה.** המפרש דור רביעי של ישראל [טועה הוא] , כי מאחר שנתן קצבה של ארבע מאות שנה , מה לנו אם דור רביעי או חמישי, והלא מכל מקום יתעכבו ארבע מאות שנה, אלא טעם נתן הקב"ה לדבריו, למה אני צריך לעכב ארבע מאות שנה שאחר דור רביעי של אמוריים ישובו ישראל הנה, שהדור מאה שנה כאשר נמצא במסכת עדויות. והרי ארבעה דורות, שאע"פ שיושבי הארץ חטאו ודינם להקיא הארץ את יושביה, צריך אני להמתין ארבעה דורות כדכתיב: **פוקד עוון אבות על בנים ועל שלשים ועל ריבעים לשונאי**, אולי יחזרו הבנים בתשובה **כי לא שלם** זמן פירעון שאני עתיד להיפרע אליו מן האמוריים החוטאים **עד הנה** ועד אחר דור רביעי של אמוריים כדכתיב: **על שלשים וגו'** זהו פשוטו." מה ההבדל העקרוני בין רש"י לרשב"ם.

<u>פרק טז'</u>

23. פסוק ו' "ותעניה שרי" רמב"ן: " חטאה אמנו בענוי הזה, וגם אברהם בהניחו לעשות כן, ושמע ה' אל עניה ונתן לה בן שיהא פרא אדם לענות זרע אברהם ושרה בכל מיני הענוי:". מה היא הביקורת של הרמב"ן על שרי ועל אברם. מה יהיה העונש על מה שעשו לפי הרמב"ן.
24. פסוק ט' רש"י ד"ה "ויאמר לה מלאך" . על איזו תופעה חריגה מתבסס רש"י בדבריו. עיין בפסוקים ז'-ח', ט', י', יא'.

<u>פרק יז'</u>

25. פסוק ה' רש"י ד"ה "כי אב המון גויים". מה הייתה משמעות השם אב – רם, מה המשמעות של השם אב – ר – הם, לפי רש"י. מה קרה עם הי' שהייתה בשם שרי ושהתחלפה עם האות ה'.
26. השווה את דברי רש"י בנוגע לשמה של שרה לדברי המקור במדרש בראשית רבה: "אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי יו"ד שֶׁנִּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשָּׂרַי הָיָה טָס וּפוֹרֵחַ לִפְנֵי כִּסְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפָנָיו רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי קְטַנָּה שֶׁבָּאוֹתִיּוֹת הוֹצֵאתַנִי מִשָּׂרָה הַצַּדֶּקֶת, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשֶׁעָבַר הָיִית מִשְׂמָהּ שֶׁל נְקֵבָה וּבְסוֹפָן שֶׁל אוֹתִיּוֹת, עַכְשָׁיו אֲנִי נוֹתְנָךְ בִּשְׁמוֹ שֶׁל זָכָר וּבְרֹאשָׁן שֶׁל אוֹתִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יג, טז) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר רַבִּי מָנָא לְשֶׁעָבַר הָיְתָה שָׂרַי לְעַצְמָהּ, עַכְשָׁיו תְּהֵא הִיא שָׂרָה לְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם. " . מה ההבדל בין הניסוח של רש"י לניסוח של המדרש.
27. פסוק יט' רש"י ד"ה "וקראת את שמו יצחק". מה הם שני הפרושים של רש"י ומה ההבדל העקרוני ביניהם.

פרשת וירא

<u>פרק יח'.</u>

1. פסוק א'' ''וירא אליו'' רש''י . מה קשה בפסוק ומה היא תשובתו של רש''י.
2. לדעת רש''י בפסוק ב' המלאכים התגלו לאברהם בדמות 3 אנשים. מה היה התפקיד של כל אחד מהמלאכים.
3. פס' ב' רש''י ד''ה ''וירא''. מה קשה לרש''י ומה היא תשובתו.
4. מה קשה לרש''י בפסוק ג' ומה הן שתי תשובותיו.
5. מה הציע אברהם לאורחיו בפסוקים ד'-ה'. ומה הוא עשה להם בפועל לפי פסוקים ו'-ח'.
6. עיין בפסוקים ו'-ח. העתק את הביטויים של המהירות בפעולותיו של אברהם. מה הדבר מלמד על הכנסת האורחים של אברהם.
7. מה הם הביטויים בפסוקים הנ''ל שמעידים על כך שאברהם הכין ארוחה משובחת לאורחים.
8. מה מודיעים המלאכים לאברהם בפסוקים ט'- ט''ו, מה היא תגובת שרה להודעה זאת ומה היא הסיבה לתגובה שלה.
9. מה הוא הייעוד והתפקיד של אברהם וצאצאיו לפי פסוק יט'. השווה הפסוק לירמיהו פרק ט' פסוקים כב'-כג'.
10. מה היא טענת אברהם בפסוק כג'. סכם את שלבי המשא ומתן שאברהם מנהל עם הקדוש ברוך הוא על חורבן סדום מפסוק כד'-לב'

<u>פרק יט'</u>

11. מה הציע לוט לאורחים שלו. מה הציע אברהם בפרק יח' פסוקים ד'-ה'.
12. מה הוא הכיבוד שהגיש לוט לאורחים ומה הוא הכיבוד שהגיש אברהם.
13. כיצד מנעו המלאכים מאנשי סדום לפגוע בבית של לוט (פסוקים י'-יא').
14. את מי ביקשו המלאכים מלוט להציל . פסוקים יב'- יד'. מה הייתה תגובת בני משפחתו.
15. מה מצווים המלאכים על לוט בפסוק יז' ומדוע. רשב''ם: **''אל תביט אחריך-** בשביל צער חתניך שבעיר. **ועוד** כי המביט אחריו מתעכב בדרך. גם שלא להסתכל במלאכים ובמעשיהם שלא לצורך, כדכתיב: **מות נמות כי אלהים ראינו.''**
16. מי ניצל בסופו של דבר מסדום. עיין בפסוקים טז', כו'.
17. מה הם שמות הבנים שנולדו לבנות לוט לפי פסוקים לז' - לח'.

<u>פרק כ'</u>

18. כיצד מסביר אברהם לאבימלך את העובדה ששרה היא אחותו. פסוקים יא'-יג'. עיין גם בפרק יא' פסוקים כט'-ל' וברש''י שם ד''ה ''יסכה''.
19. מה ההבדל בין דברי אבימלך לאברהם בפרידתם (פסוק טו') לדברי פרעה בפרק יב' פסוק יט'.

<u>פרק כא'</u>

20. פסוק ו' "יצחק לי" כיצד מסביר רש"י מילים אלה לפי פשוטו ולפי מדרשו.

21. פסוק י' "מצחק" מה עשה ישמעאל לפי פירושיו של רש"י.

22. פסוק יא' . מה היה רע בעיני אברהם לפי רש"י. שני פרושים.

23. מניין לקחה הגר אשה לישמעאל ומדוע דווקא משם.

24. פסוק לא' – מדוע נקראה העיר באר שבע בשם זה. שני הסברים.

25. הסבר את המחצית השניה של פסוק לג' לפי רש"י.

<u>פרק כב'</u>

26. מה הם שני ההסברים ברש"י למילים "ויהי אחר הדברים האלה" בפסוק א'.

27. הסבר את הביטוי בפסוק א' "נסה את אברהם".

28. הסבר את תשובת אברהם על שאלתו של יצחק בפסוק ז'. (שתי צורות קריאה של פסוק ח').

29. הסבר את שם מקום העקידה לפי החלק הראשון של פסוק יד'.

30. עיין בפסוקים כ'-כד'. כמה בנים נולדו לנחור האח של אברהם. מי היא הבת המוזכרת ברשימה ומדוע היא נזכרת.

<u>שאלות על פרשת וירא סבב שני.</u>

<u>פרק יח'</u>

1. פסוק א' "פתח האוהל" מדרש רבה: "פֶּתַח הָאֹהֶל, -פֶּתַח טוֹב פָּתַחְתָּ לָעוֹבְרִים וְלַשָּׁבִים, פֶּתַח טוֹב פָּתַחְתָּ לַגֵּרִים, שֶׁאִלּוּלֵי אַתְּ לֹא בָרָאתִי שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ, כב)"" וַיִּמְתָּחֵם כְּאֹהֶל לָשָׁבֶת", שֶׁאִלּוּלֵי אַתְּ לֹא בָרָאתִי גַּלְגַּל חַמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט,) ""לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם", שֶׁאִלּוּלֵי אַתְּ לֹא בָרָאתִי אֶת הַיָּרֵחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כה,) "הֵן עַד יָרֵחַ וְלֹא יַאֲהִיל" . המדרש תולה בהתנהלותו של אברהם באוהל, את קיומו של העולם. כיצד.
2. פסוק א' "וירא אליו ה'" רשב"ם: "היאך? שבאו אליו שלושה אנשים". על איזו בעיה עונה הרשב"ם, ומה הוא פתרונו. האם פרוש הרשב"ם מתאים לפרוש השני ברש"י בפסוק ג' ד"ה "ויאמר..." (דבר אחר...)
3. פסוק ד' "יקח נא מעט מים", מדוע מציע אברהם לאורחים מים לרחיצת הרגליים ולא לשתיה. איך מסביר זאת רש"י.
4. פסוק טו' רש"י ד"ה "כי יראה" מה הם ארבעת המובנים המיוחסים למילה "כי". מה הם המובנים של המילה הזאת בפסוקינו.
5. פסוק יט' רש"י ד"ה "כי ידעתיו". רש"י מציע שתי אפשריות לפירוש מילה זאת. מה הן. איזה פרוש מעדיף רש"י ומדוע.
6. פסוק כא' "הכצעקתה" מדרש רבה: "אָמַר רַבִּי לֵוִי אֲפִלּוּ אֲנִי מְבַקֵּשׁ לִשְׁתּוֹק, דִּינָהּ שֶׁל רִיבָה אֵינוֹ מַנִּיחַ אוֹתִי לִשְׁתּוֹק. מַעֲשֶׂה בִּשְׁתֵּי נְעָרוֹת שֶׁיָּרְדוּ לִשְׁתּוֹת וּלְמַלֹּאת מַיִם, אָמְרָה אַחַת לַחֲבֶרְתָּהּ לָמָּה פָּנַיִךְ חוֹלָנִיּוֹת, אָמְרָה לָהּ כָּלוּ מְזוֹנוֹתֶיהָ וּכְבָר הִיא נְטוּיָה לָמוּת, מֶה עָשְׂתָה

מִלְּאָה אֶת הַכַּד קֻמַּח וְהֶחְלִיפוּ נָטְלָה זוֹ מַה שֶּׁבְּיַד זוֹ, וְכֵיוָן שֶׁהִרְגִּישׁוּ בָּהּ נְטָלוּהָ וְשָׂרְפוּ אוֹתָהּ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲפִלּוּ אֲנִי מְבַקֵּשׁ לִשְׁתּוֹק, דִּינָהּ שֶׁל נַעֲרָה אֵינוֹ מֵנִיחַ אוֹתִי לִשְׁתּוֹק, הֲדָא הוּא דִכְתִיב: הַכְּצַעֲקָתָהּ, הַכְּצַעֲקָתָם אֵינוֹ אוֹמֵר אֶלָּא הַכְּצַעֲקָתָהּ, וְאֵיזוֹ זוֹ דִּינָהּ שֶׁל נַעֲרָה.״. מה הוא הדיוק הלשוני שעליו מבסס המדרש את דבריו. מה מבקש המדרש להבליט בנוגע להתנהלות בסדום.

7. בפסוקים כד׳-כה׳ טוען אברהם שתי טענות. מה הן. עיין ברש״י פסוק כד׳ ד״ה ״אולי יש חמישים״.

<u>פרק יט׳</u>

8. פסוק א׳ רש״י ד״ה ״שני״. השווה פסוקינו לפרק יח׳ פסוק ב׳. מה קשה לרש״י ומה תשובתו.
9. פסוק א׳ ״המלאכים״ השווה לפרק יח׳ פסוקים א׳, טז׳, כב׳. ולפרק יט׳ פסוק טז׳. מה הוא הקושי המתעורר מן ההשוואה. מה הפתרון.
10. פסוק ה׳ ״הוציאם אלינו״ רמב״ן: ״**ודע**, כי משפט סדום היה למעלת ארץ ישראל, כי היא מכלל נחלת ה׳ ואינה סובלת אנשי תועבות, וכאשר תקיא את הגוי כלו מפני תועבותם הקדימה וקאתה את העם הזה שהיו רעים מכולם לשמים ולבריות. ושממו עליהם השמים והארץ והושחתה הארץ בלא רפואה לעולם, מפני שבעבור טובה נתגאו, וראה הקב״ה שיהיה לאות לבני מרי לישראל העתידים לירשה כאשר התרה בהן גפרית ומלח שרפה כל ארצה כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצבויים אשר הפך ה׳ באפו ובחמתו (דברים כט כב): כי יש באומות רעים וחטאים מאד ולא עשה בהם ככה, אבל למעלת הארץ הזאת היה הכל, כי שם היכל ה׳. ועוד אני עתיד לבאר זה בסדר אחרי מות (ויקרא יח כד), אם יחייני הממית והמחיה:״. מדוע לדעת הרמב״ן נענשו אנשי סדום בחומרה גדולה כל כך. הרי יש עמים רבים בעולם שהם יותר גרועים מאנשי סדום. הסבר את המשפט האחרון בדברי הרמב״ן.
11. פסוק יד׳ ״ויהי כמצחק בעיני חתניו״ מדרש הגדול: ״אמרו לו שוטה שבעולם. נבלים וכינורות וחלילים בעיר – ואתה אומר סדום נהפכת?״. מה היא התופעה הטראגית שאותה מבליט המדרש בדברי החתנים של לוט.
12. פסוק טז׳. מה הוא הטעם שנמצא על המילה ״ויתמהמה״ מדוע דווקא טעם זה.
13. פסוק כט׳ רש״י ד״ה ״ויזכור אלוקים את אברהם״. מה זכר בנוגע ללוט.

<u>פרק כ׳</u>

14. פסוק יג׳ רש״י ד״ה ״כאשר התעו אותי״. רש״י מזכיר את התרגום (והוה כד טעו עממיא בתר עובדי ידיה, אותי קרב ה׳ לדחלתיה – והיה כאשר טעו העמים אחר מעשי ידיהם, אותי קרב ה׳ לאמונתו). מדוע רש״י לא מקבל את התרגום וכיצד הוא מפרש את הפסוק.

<u>פרק כא׳</u>

15. פסוק א׳ רש״י ד״ה ״וה׳ פקד את שרה״. מה לומד רש״י מסמיכות הפרשיות.
16. פסוק ט׳ ״מצחק״. רמב״ן: ״אני אומר חס ושלום שיהא בביתו של צדיק כך, אפשר מי שכתוב בו כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו וגו׳ (לעיל יח יט): יהא בביתו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכת דמים, אלא אין צחוק האמור כאן אלא לשון ירושה, שמשעה שנולד יצחק היו הכל שמחין, אמר להם ישמעאל שוטים אני בכור ואני נוטל פי שנים,

שמתשובה שאמרה שרה אמנו לאברהם אתה למד וכו', ונראין דברי מדבריו:". מדוע חולק הרמב"ן על פירושו של רש"י. מה הוא הפירוש שהרמב"ן מציע.

17. פסוק יד' "חמת מים" אבן עזרא: "ורבים יתמהו מאברהם, איך גרש בנו גם שלח בן עם אמו ריקם ואיה נדבת לבו, והתימה מאלה שיתמהו, כי אברהם עשה ככל אשר צוהו ה'. ואלו היה נותן ממון להגר שלא ברצון שרה, לא שמר מצוות השם / והנה באחרונה אחרי מות שרה, נתן מתנות לבני ישמעאל.". מה היא שאלת האי"ע ומה היא תשובתו.

18. פסוק יד' "שם על שכמה" ספורנו: "**שָׂם עַל שִׁכְמָהּ.** אֶת הַחֵמֶת לְאוֹת שִׂפְחוּת, עַל דֶּרֶךְ "וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ" (לעיל טז, ט), אֲבָל לא חָדַל הַצַּדִּיק מִתֵּת לָהֶם דֵּי מַחְסוֹרָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: "וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת הַנַּעַר" (פסוק כ) לְרַבּוּת חֲמָרָיו וְגַמָּלָיו וּפוֹעָלָיו (בראשית רבה נג, כ). וְלָכֵן לא חָסְרוּ דָּבָר זוּלָתִי הַמַּיִם בְּתִעוּתָם בַּמִּדְבָּר, וּבְהִמָּצֵא הַמַּיִם יָשַׁב שָׁם בַּמִּדְבָּר כְּטִבְעוֹ כִּי הָיָה "פֶּרֶא אָדָם.". הספורנו מלמד זכות על אברהם בשילוח הגר וישמעאל. כיצד. במה חולק הספורנו על האי"ע (בשאלה הקודמת).

19. פסוק יז' רש"י ד"ה "באשר הוא שם". תאר את הדיון שהתקיים בשמים, שמביא רש"י בדבריו. מה הוא העיקרון המשפטי שעליו מבוססים הדברים.

20. פסוק לג' . "אשל". מה הן שתי הדעות שמביא רש"י בנוגע להסבר המילה. מה קרה סביב האשל לפי החלק השני של הפסוק.

<u>פרק כב'</u>

21. פסוק א'. בראשית רבה: "וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם - פְּתִיב (<u>תהלים ס,</u>) "נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קֶשֶׁט סֶלָה", נִסָּיוֹן אַחַר נִסָּיוֹן, וְגִדּוּלִין אַחַר גִּדּוּלִין, בְּשִׁבִיל לְנַסּוֹתָן בָּעוֹלָם, בְּשִׁבִיל לְגַדְּלָן בָּעוֹלָם, כַּנֵּס הַזֶּה שֶׁל סְפִינָה. וְכָל כָּךְ לָמָּה, מִפְּנֵי קֶשֶׁט, בְּשִׁבִיל שֶׁתִּתְקַשֵּׁט מִדַּת הַדִּין בָּעוֹלָם, שֶׁאִם יֹאמַר לְךָ אָדָם לְמִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר מַעֲשִׁיר, לְמִי שֶׁהוּא רוֹצֶה מַעֲנִי, וּלְמִי שֶׁהוּא רוֹצֶה הוּא עוֹשֶׂה מֶלֶךְ, אַבְרָהָם כְּשֶׁרָצָה עָשָׂאוֹ מֶלֶךְ, כְּשֶׁרָצָה עָשָׂאוֹ עָשִׁיר, יָכוֹל אַתְּ לַהֲשִׁיבוֹ וְלוֹמַר לוֹ יָכוֹל אַתְּ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְהוּא אוֹמֵר מֶה עָשָׂה, וְאַתְּ אוֹמֵר לוֹ "וַאֲבָרָהָם בֵּן מֵאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ", וְאַחַר כָּל הַצַּעַר הַזֶּה נֶאֱמַר לוֹ: קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ - וְלֹא עִכֵּב, הֲרֵי נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס." כיצד מסביר המדרש את המילה "נסה". מה פשר הדימוי של "הנס (תורן) של הספינה". כנגד איזו טענה התקיים הניסיון של אברהם לפי המדרש.

22. פסוק א' "ניסה את אברהם" רמב"ן: "**ענין הנסיון הוא לדעתי**, בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו, אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה, קרא "**נסיון**" מצד המנוסה, אבל המנסה יתברך יצווה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד. **ודע** כי השם צדיק יבחן (תהלים יא ה), כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו יצווה אותו בנסיון, ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו. והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנוסה". איזו עמדה שולל הרמב"ן בדבריו בנוגע לניסיון. הסבר את עמדתו של הרמב"ן.

23. פסוק ב' רש"י ד"ה "ארץ המוריה". מה הוא המקום ומה הם ההסברים לשם זה.

24. פסוק ה' "שבו לכם פה" ספורנו: "**שְׁבוּ לָכֶם פֹּה.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְחוּ בּוֹ, וְשֶׁלֹּא יַטְרִידוּהוּ בַּעֲשׂוֹתוֹ הַזֶּבַח.". מה הייתה הסיבה שבגללה לא רצה אברהם שנעריו יבואו למקום העקידה, לפי הספורנו.

25. פסוק ז' "ויאמר אביו" כלי יקר: "ויאמר אבי וגו' .'ולא אמר לו יצחק עדיין כלום, אלא קראו אבי ושתק, לפי שהרגיש יצחק שרצון אביו להעלותו לעולה, וחשב אם כן אינו מרחם עלי כרחם אב על בנים ונהפך לי לאכזר, כי לא ידע עדיין שזה רצון בוראו, על כן קראו אבי , לנסותו אם יעננו, שעדיין קבוע בלבו שהוא אביו, או אם כבר הסיחו מלבו כאילו אינו בנו, כי בזה רצה לידע מי יהיה הנשחט, וכאשר ענה לו הנני בני ,והורה לו שעדיין כל געגועיו עליו, א"ל אם כן איה השה לעולה ,וא"ל אלהים יראה לו השה לעולה בני ,לא אני בחרתי בך כי אם אלהים, ואני ואתה שנינו חייבים בכבודו. אז וילכו שניהם יחדיו בכוונה אחת, לאפוקי עד הנה היו חלוקים בדעתם.". על איזה דיוק לשוני מבסס הכלי יקר את דבריו. הסבר את תשובת אברהם ליצחק על שאלתו לפי הכלי יקר.

26. פסוק ח' "יראה לו השה" אבן עזרא: "ואמר אלוהים יראה לו השה- כי אילו אמר לו אתה העולה, יתכן שיברח.," . מה ההבדל העקרוני בהסבר תשובת אברהם ליצחק בין רש"י לאו"ע.

27. פסוק יב' רש"י ד"ה "כי אתה ידעתי". הסבר את השיח בין אברהם לקב"ה לפי רש"י. מה הייתה מטרת הניסיון לפי סוף דברי רש"י.

28. פסוק יד' רש"י ד"ה "ה' יראה". רש"י מאמץ את התרגום (ופלח וצלי אברהם תמן באתרא ההוא ואמר קדם ה'. הכא יהון פלחן דריא – ועבד והתפלל אברהם שם במקום ההוא ואמר לפני ה' , כאן יהיו עובדים לדורות). כיצד מפרש רש"י את פשוטו של הפסוק לפי התרגום.

29. פסוק יד' מדרש בראשית רבה: "אַבְרָהָם קָרָא אוֹתוֹ יִרְאֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֶה. שֵׁם קָרָא אוֹתוֹ שָׁלֵם, שֶׁנֶּאֱמַר: וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם, - אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִם קוֹרֵא אֲנִי אוֹתוֹ יִרְאֶה כְּשֵׁם שֶׁקָּרָא אוֹתוֹ אַבְרָהָם, שֵׁם אָדָם צַדִּיק מִתְרָעֵם, וְאִם קוֹרֵא אֲנִי אוֹתוֹ שָׁלֵם, אַבְרָהָם אָדָם צַדִּיק מִתְרָעֵם, אֶלָּא הֲרֵינִי קוֹרֵא אוֹתוֹ יְרוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שֶׁקְּרָאוּ שְׁנֵיהֶם, יִרְאֶה שָׁלֵם, יְרוּשָׁלַיִם.". כיצד נוצר השם ירושלים לפי המדרש. מה משמעות השם המחובר הזה.

30. פסוק טז' "יען אשר עשית" רמב"ן: "גם מתחילה (לעיל יג טז, טו ה): הבטיחו כי ירבה את זרעו ככוכבי השמים וכעפר הארץ, אבל עתה הוסיף לו יען אשר עשית המעשה הגדול הזה, שנשבע בשמו הגדול, ושיירש זרעו את שער אויביו: והנה הובטח שלא יגרום שום חטא שיכלה זרעו, או שיפול ביד אויביו ולא יקום. והנה זו הבטחה שלימה בגאולה העתידה לנו:". מה היא ההבטחה שבאה בעקבות העקידה ששונה מההבטחות הקודמות. הסבר את המשפט האחרון בדברי הרמב"ן.

פרשת חיי שרה

<u>פרק כג׳ .</u>

1. מה קשה לרש״י בפסוק א״ ומה תשובתו.
2. פסוק ב׳. ״קריית ארבע״. מדוע נקראה חברון בשם זה לפי רש״י. שני פירושים.
3. מה גרם למותה של שרה לפי רש״י פסוק ב׳ ד״ה ״לספוד לשרה״.
4. אברהם מנהל משא ומתן עם בני חת על רכישת קבר. ציין 4 שלבים של המשא ומתן. מה אמר אברהם או מה עשה ומה הייתה התגובה בכל שלב.
5. מה פרושה של המילה ״מכפלה״ לפי רש״י פסוק ט׳.
6. מדוע מבקש אברהם מבני חת לדבר עם עפרון והוא לא פונה אליו בעצמו.
7. כיצד מציינת התורה בפסוקים יז׳-יח׳ שמדובר על קניין שלם ומוחלט של אחוזת הקבר לאברהם.
8. מדוע מאריכה התורה כל כך בתאור המשא והמתן לרכישת מערת המכפלה על ידי אברהם (ג׳-כ׳)

<u>פרק כד׳</u>

9. פסוק א׳. ״בכל״ . מה פשוטה של מילה זאת. כיצד מפרש אותה רש״י. מדוע הולך רש״י בפירושו בדרך המדרש.
10. בפסוקים א׳-י׳ מתארת התורה את המשא ומתן בין אברהם לעבד. תאר שני שלבים במשא ומתן זה.
11. מדוע מתבטא אברהם בתקיפות גדולה בפסוקים ו׳-ח׳.
12. פסוק י׳ ״מגמלי אדוניו״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו.
13. מה הוא השורש של המילה הראשונה בפסוק יא׳ ומה משמעותה.
14. מה הוא המבחן שמציע העבד כהוכחה לבחירת האשה המתאימה ליצחק.
15. העתק את הפסוק שבו מוכיחה רבקה שעמדה במבחן שהציע העבד.
16. הסבר את החלק הראשון של פסוק כא׳ לפי רש״י ד״ה ״משתאה״ (השני. עד ״ואל תתמה..״).
17. השווה פסוקים כב׳ – כד׳ לפסוקים מו׳-מז׳. מה ההבדל ומה ההסבר להבדל זה.
18. מה היא הסימליות בתכשיטים שנתן העבד לרבקה בפסוק כב׳ לפי רש״י.
19. הסבר את התנהלותו של לבן אח רבקה בפסוקים כט׳-לא׳.
20. בפסוקים לד׳-מט׳ נואם העבד נאום שבו הוא מבקש לשכנע את המשפחה שיתנו לו את רבקה עבור יצחק. סכם את הטיעונים של העבד שעשויים לשכנע את המשפחה.
21. על איזו שאלה עונה רש״י בדבריו בפסוק מב׳ ד״ה ״ואבא היום״ מהמילים ״אמר ר׳ אחא..״. מה היא התשובה לשאלה.
22. כיצד מדייק רש״י בפסוק נ׳ שלבן היה רשע.
23. העתק את הברכה שברכו בני המשפחה את רבקה (פסוק ס׳) והסבר אותה.
24. מי נסע יחד עם רבקה פסוקים נט׳-סא׳. מה הדבר מלמד על מעמד המשפחה.
25. מה עשה יצחק כשהשיירה של העבד עם רבקה הגיעה. (פסוק סג׳) לפי פשוטו ולפי פרושו של רש״י.

26. מה מדייק רש"י בפסוק סז' מהמילים "האהלה שרה אמו". כיצד דברי רש"י קשורים למשכן.

<u>פרק כה'.</u>

27. מי הייתה קטורה לפי רש"י וכמה ילדים נולדו לאברהם ממנה.
28. כיצד מוכיח רש"י שישמעאל חזר בתשובה בפסוק ט'.
29. כמה ילדים היו לישמעאל. השווה לפרק כב' פסוקים כ' עד כד'. כמה בנים נולדו לנחור אחי אברהם.
30. באיזה איזור של ארץ ישראל שכנו בני ישמעאל לפי פסוק יח'.

<u>שאלות על פרשת חיי שרה. סבב שני.</u>

<u>פרק כג'</u>

1. פסוק ב' "ותמת שרה" ספורנו: "**וַתָּמָת שָׂרָה .**אַחַר שֶׁנּוֹלְדָה רִבְקָה הָרְאוּיָה לְמַלֵּא מְקוֹם שָׂרָה, וְשֶׁנּוֹדַע זֶה לְאַבְרָהָם, מֵתָה שָׂרָה, כְּאָמְרָם זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: שֶׁאֵין צַדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם אֶלָּא אִם כֵּן נוֹלַד צַדִּיק כְּמוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת א, ה) "וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ" . מהיכן מדייק הספורנו שנודע לאברהם שרבקה נולדה. עיין בסוף פרק כב'.
2. פסוק ב' "לספוד לשרה" כלי יקר: " **ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה .**מלת לשרה הכניס בין הדבקים, כי היה לו לומר לספוד ולבכותה לשרה, גם כולו מיותר כי היה לו לומר לסופדה ולבכותה, גם בכל מקום הבכי קודם להספד וכאן מוחלפת השיטה, כי בכל מקום ג' לבכי שבעה להספד. (מו"ק כז) ונראה לפי שבכל מת, האבל הולך ומתמעט כי ברבות הימים הכל נשכח, אמנם צדקת זו בכל יום ויום הרגישו ביותר בהעדר שלה, מצד העדר תורתה ומעשיה הטובים שנאבדו לדורה, על כן הקדים ההספד לבכי.". כיצד מציע הכלי יקר לקצר את הפסוק. מה בין בכי להספד לדעת הכלי יקר, ומדוע אצל שרה נקט הכתוב בדרך שונה.
3. פסוק ט' "אשר בקצה שדהו" ספורנו: " **אֲשֶׁר בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ .**וְלֹא בְּשָׂבִיל זֶה יַשְׁחִית נַחֲלָתוֹ." . מדוע היה חשוב להדגיש את היות המערה בקצה השדה לדעת הספורנו.
4. פסוק י' רש"י ד"ה "ועפרון ישב". מה הוא הדיוק שרש"י מתייחס אליו ומה משמעותו.
5. פסוק טז' רש"י ד"ה "וישקול אברהם לעפרן" . מה הוא הדיוק שרש"י מתייחס אליו ומה משמעותו.
6. פסוק יז' רש"י ד"ה "ויקם שדה עפרון". מה היא הבעיה הלשונית שרש"י מתייחס אליה. מה הן שתי תשובותיו.
7. פסוק יח' "למקנה לעיני בני חת" מדרש בראשית רבה: "אמר ר' אלעזר כמה דיות משתפכות כמה קולמוסין משתברין כדי לכתוב בני חת. עשרה פעמים כתיב בני חת בני חת. עשרה כנגד עשרת הדברות ללמדך שכל מי שהוא מברר מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות". מה היא התופעה שהמדרש מציג. (עיין גם בבראשית פרק כה' פסוק י' ובפרק מט' פסוק לב'). מדוע המדרש מזכיר את הדיו והקולמוסין ומה הוא מבקש לבטא בזאת. מה המשמעות של ההשוואה לעשרת הדיברות.
8. פסוק יח' "לאברהם למקנה" רשב"ם: " **לאברהם למקנה-** קם לאחר נתינת הכסף, כדכתיב: **ונתן הכסף וקם לו** אבל **לאחוזת קבר מאת בני חת** לא קם והוחזק לאברהם עד שקבר שרה אשתו אז, **ויקם לאחוזת קבר מאת בני חת.** ". הרשב"ם מצביע על כפילות מיותרת לכאורה בהשוואת פסוקים יח' מול כ'. מה היא הכפילות ומה הוא הפתרון .

9. פסוק יט' רמב"ן: " ונכתבה זאת הפרשה להודיע חסדי השם עם אברהם שהיה נשיא אלוהים בארץ אשר בא לגור שם והיחיד, וכל העם היו קוראין לו "**אדוני**", והוא לא אמר להם כן שהיה שר וגדול, וגם בחייו קיים לו ואגדלה שמך והיה ברכה, ואשתו מתה ונקברה בנחלת ה.' **ועוד** כי רצה להודיענו מקום קבורת האבות באשר אנחנו חייבים לכבד מקום קבורת אבותינו הקדושים. ורבותינו אמרו (ב"ב טז א): שגם זה מן הנסיונות של אברהם שבקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה אותו:". מה הם הדגשים בפרשה זאת לפי הרמב"ן. (שני דגשים)

10. פסוק כ' "ויקם השדה" אבן עזרא: " **ואחרי כן קבר אברהם את שרה-** ומאז נתקיים השדה לאחוזת הקבר לו ולזרעו ונזכרה זאת הפרשה, להודיע מעלת ארץ ישראל על כל הארצות לחיים ולמתים. ועוד: לקיים דבר ה' לאברהם להיות לו נחלה." . מה מבקשת התורה להדגיש בסיפור קבורת שרה לפי הא"ע. (שתי הדגשות).

<u>פרק כד'</u>

11. פסוק ג' "לא תיקח אשה לבני מבנות הכנעני". מדוע מעדיף אברהם להביא אשה ממקום רחוק ולא לקחת אשה מבנות המקום שבו הוא גר. הרי גם במשפחת בתואל עבדו אלילים.
12. פסוק ז' רש"י ד"ה "ה' אלוקי השמים". רש"י משווה בין פסוק ג' לפסוק ז'. מה הקושי העולה מן ההשוואה ומה הפתרון שרש"י מציע.
13. פסוק כג' רש"י ד"ה "ויאמר בת מי את". מה היא ההתנהגות המוזרה של העבד שרש"י מציין. איך רש"י מסביר זאת. רשב"ם: " **ויקח האיש נזם זהב-** יש לומר שאחר ששאל לה **בת מי את**, נתן לה כמו שכתוב בפנינו בסיפור דבריו, אלא שלא להפסיק סדר דבריו ותשובת דבריה, לכן הקדים מעשה נתינתה שנתן לה.". מה הוא ההבדל העקרוני בין פרוש הרשב"ם לפרוש רש"י.
14. פסוק לב' "ויפתח הגמלים" רמב"ן: " יחזור על לבן, שעשה עם אורחיו דרך מוסר ויפתח גמליהם, ויתן להם תבן ומספוא ונתן מים לרחוץ רגלי אליעזר ורגלי האנשים אשר אתו. כי רחוק הוא שיהיה אליעזר הוא הנותן מים לרחוץ רגליו ורגלי אנשיו.". איזו טעות מבקש הרמב"ן למנוע בהבנת הפסוק. ומה הוא נימוקו לפירושו.
15. פסוק מז' רש"י ד"ה "ואשאל ואשים". מה שינה העבד בדבריו ומדוע.
16. פסוק נה' "ימים או עשור" ספורנו: " **יָמִים אוֹ עָשׂוֹר.** שֶׁתִּתְיַשֵּׁב דַּעְתָּהּ בְּהַדְרָגָה לָלֶכֶת אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת, וְלֹא יִהְיֶה זֶה לָהּ פִּתְאוֹם, כִּי הַהִשְׁתַּנּוּת הַפִּתְאוֹמִי לֹא יִסְבְּלֵהוּ הַטֶּבַע." מה הוא הנימוק הפסיכולוגי לבקשה להשאיר את רבקה עוד זמן בבית.
17. פסוק ס' רש"י ד"ה "את היי לאלפי רבבה". רש"י משווה פסוקנו לפרק כב' פסוק יז'. מה היא הברכה לרבקה בהתייחס להשוואה זאת.
18. פסוק סג' "לשוח בשדה" רשב"ם: " **ויצא יצחק לשוח בשדה-** כדכתיב: **וכל שיח השדה** כלומר: לטעת אילנות ולראות ענייני פועליו ואז בהיותו בשדה ראה גמלים באים והלך לקראתם לראות אם הם גמלי אביו שהוליך העבד.". מה ההבדל העקרוני בין פרושו של הרשב"ם לפרושו של רש"י.
19. פסוק סו' רש"י ד"ה "ויספר העבד" . מה סיפר העבד ליצחק לפי רש"י ומדוע סיפר דווקא זאת ולא את כל הסיפור כפי שסיפר למשפחתה של רבקה. .
20. פסוק סז' מדרש רבה: " וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ , - כָּל יָמִים שֶׁהָיְתָה שָׂרָה קַיֶּמֶת הָיָה עָנָן קָשׁוּר עַל פֶּתַח אָהֳלָהּ, כֵּיוָן שֶׁמֵּתָה פָּסַק אוֹתוֹ עָנָן, וְכֵיוָן שֶׁבָּאת רִבְקָה חָזַר אוֹתוֹ עָנָן. כָּל

יָמִים שֶׁהָיְתָה שָׂרָה קַיֶּמֶת הָיוּ דְּלָתוֹת פְּתוּחוֹת לִרְוָחָה, וְכֵינָן שֶׁמֵּתָה שָׂרָה פָּסְקָה אוֹתָהּ הָרְוָחָה, וְכֵינָן שֶׁבָּאת רִבְקָה חָזְרָה אוֹתָהּ הָרְוָחָה. וְכָל יָמִים שֶׁהָיְתָה שָׂרָה קַיֶּמֶת הָיָה בְּרָכָה מְשֻׁלַּחַת בָּעִסָּה, וְכֵינָן שֶׁמֵּתָה שָׂרָה פָּסְקָה אוֹתָהּ הַבְּרָכָה, כֵּינָן שֶׁבָּאת רִבְקָה חָזְרָה. כָּל יָמִים שֶׁהָיְתָה שָׂרָה קַיֶּמֶת הָיָה נֵר דּוֹלֵק מִלֵּילֵי שַׁבָּת וְעַד לֵילֵי שַׁבָּת, וְכֵינָן שֶׁמֵּתָה פָּסַק אוֹתוֹ הַנֵּר, וְכֵינָן שֶׁבָּאת רִבְקָה חָזַר. וְכֵינָן שֶׁרָאָה אוֹתָהּ שֶׁהִיא עוֹשָׂה כְּמַעֲשֶׂה אִמּוֹ, קוֹצָה חַלָּתָהּ בְּטָהֳרָה וְקוֹצָה עִסָּתָהּ בְּטָהֳרָה, מְיֻד וַיִּבְאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה. ״. מה הן ההנהגות שהיו באוהל שרה ואשר רבקה מאמצת אותן לפי המדרש.

<u>פרק כה׳</u>

21. פסוק ז׳ רש״י ד״ה ״מאת שנה״. מה הוא הדיוק הלשוני שעליו מבסס רש״י את דבריו. מה הוא לומד מדיוק זה. השווה לדבריו בתחילת הפרשה בפרק כג׳ פסוק א׳.
22. פסוק ח׳ ״זקן ושבע״ רמב״ן: ״ שראה כל משאלות לבו ושבע כל טובה, וכן ושבע ימים (להלן לה כט), ששבעה נפשו בימים, ולא יתאוה שיחדשו בו הימים דבר, וכענין שנאמר בדוד וימת בשיבה טובה שבע ימים ועושר וכבוד (דברי הימים א כט כח). והוא ספור חסדי השם בצדיקים, ומדה טובה בהם שלא יתאוו במותרות, כענין שנאמר בהם תאות לבו נתת לו (תהלים כא ג), ולא כמו שנאמר בשאר האנשים אוהב כסף לא ישבע כסף (קהלת ה ט), ואמרו בו (קהלת רבה א יג): אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותיו בידו, יש בידו מנה מתאוה מאתים, השיגה ידו למאתים מתאוה לעשות ארבע מאות, שנאמר אוהב כסף לא ישבע כסף:״. כיצד מסביר הרמב״ן את סוף החיים של הצדיקים לעומת האנשים הרגילים.
23. פסוק יא׳ רש״י ד״ה ״ויהי אחרי מות אברהם״ מה הוא הדיוק שעליו מבסס רש״י את דבריו. מה הם שני הפרושים של רש״י.
24. פסוק יז׳ ״ואלה שני חיי ישמעאל״ רמב״ן: ״ הקרוב בדרך הפשט כי הכתוב יספר בבני הצדיקים תולדותם ומספר חייהם, להודיע כי זרע צדיקים יבורך. ולא ספר ימי עשו, כי חיה יותר מיעקב, וכבר נשלם הספור במות יעקב, ולא רצה לחזור אלה חיי עשו, שכבר הזכיר תולדותיו במקום הראוי להם. ובמדרש רבותינו בסיפור ימי ישמעאל טעמים רבים (עיין מגילה יז א). **והנכון שבהם**, שהיה צדיק בעל תשובה וסיפר בו כדרך הצדיקים:״ . הרמב״ן על פי דברי חז״ל מתאר את אחרית ימיו של ישמעאל. כיצד מתיישבים דבריו של הרמב״ן עם דברי רש״י בפרק כה׳ פסוק ט׳.

פרשת תולדות

<u>פרק כה' מפסוק יט'.</u>

31. מה קשה לרש"י בפסוק כא' ד"ה "בת בתואל" ומה תשובתו.
32. כמה שנים חיכו יצחק ורבקה להולדת הילדים. עיין פסוק כ' ופסוק כו'. הסבר לאור זאת את המשמעות של המילה הראשונה בפסוק כא'.
33. מה הייתה התשובה שקיבלה רבקה כשהלכה "לדרוש את ה'".
34. הסבר את שמות התאומים שנולדו לפי פסוקים כה'-כו'.
35. פסוק כז' "ויגדלו הנערים" מה קרה לפי רש"י כשהגיעו יעקב ועשו לגיל 13.
36. פסוק כז' "יודע ציד" מה הוא פשוטו ומה הוא מדרשו לפי רש"י.
37. הסבר את דברי רש"י למילים "תם יושב אהלים", בפסוק כז'.
38. פסוק ל' "האדם האדם הזה" . מה פשר התבשיל הזה לפי רש"י ומדוע בישלו יעקב.
39. הסבר את פסוק לב' לפי פשוטו . מה ההסבר של רש"י לפי מדרשו.
40. בפסוק לד' חמש מילים המתחילות באות ו'. מה משמעות הרצף הזה.

<u>פרק כו'</u>

41. פסוק ב' . מדוע רצה יצחק לרדת למצרים ומדוע מנע זאת ה' ממנו (רש"י).
42. מה הן שתי ההבטחות שמבטיח ה' ליצחק בפסוקים ג'-ד'.
43. בפסוק ה' נזכרים מושגים מרכזיים בנוגע למצוות התורה. הסבר את ארבעת המושגים לפי רש"י.
44. מה הם הביטויים להצלחתו של יצחק בפסוקים יב'-יג'.
45. בפרקנו נקראו ארבע בארות בשמות. מה הם השמות ומה משמעות כל אחד מהם.
46. מדוע התנכלו הפלישתים לבארות של אברהם ויצחק , הרי גם הם היו יכולים להנות מהמים. עיין בפסוקים יד', כז'.
47. הסבר את פסוק לה' לפי רש"י.

<u>פרק כז'</u>

48. פסוק א' . רש"י מביא שלשה הסברים לכך שיצחק לא יכול לראות. מה הם.
49. מדוע ביקש יצחק להעניק הברכות לעשיו ורבקה ביקשה להעניק אותם ליעקב.
50. מה עשתה רבקה יחד עם יעקב כדי שיצחק לא ירגיש שיעקב מביא את הארוחה ולא עשיו.
51. מה הם הספקות שמביע יצחק בפסוקים כ'-כז' וכיצד מוסר כל ספק.
52. יצחק מברך את יעקב בברכות כלכליות ובברכות חברתיות משפחתיות. מה הם הברכות משני הסוגים.
53. מה ניתן לדייק משלש המילים האחרונות בפסוק לג'.
54. המדרש מוצא קשר בין פסוק לד' לבין מגילת אסתר פרק ד' פסוק א'. הסבר קשר זה.
55. מה קשה בחלק הראשון של פסוק מב'. כיצד עונה רש"י על הקושי הזה.
56. מה מבקשת רבקה להשיג בדבריה ליצחק בפסוק מו'.

<u>פרק כח'</u>

57. יצחק מעניק ליעקב בפסוק ד' את "ברכת אברהם", מה היא ברכה זאת.
58. עיין ברש"י לפסוק ה'. מה קשה לרש"י. מה אנחנו יכולים ללמוד מדברי רש"י אלה.

59. איזה טעות בהבנת הפסוק בא רש"י למנוע בדבריו בפסוק ז' ד"ה "וישמע יעקב".
60. מה מדייק רש"י בפסוק ט' מהמילים "על נשיו".

<u>שאלות לפרשת תולדות סבב שני.</u>

<u>פרק כה'</u>

1. איך הלכה רבקה "לדרוש את ה'" ואיך היא קיבלה את התשובה. רש"י פסוק כב'-כג'.
2. פסוק כד'. רש"י משווה שתי נקודות בין לידת רבקה לבין לידת תמר בפרק לח'. מה הן שתי הנקודות.
3. פסוק כג' "ויאמר ה' להּ אבן עזרא: "**ויאמר ה' לה** —על ידי נביא; או אברהם בעצמו, כי לא מת עד שהיו בניה בני ט"ו שנה.". מי נתן תשובה לרבקה. איך עושה הא"ע את החשבון שילדי רבקה חיו 15 שנים עם סבא אברהם.
4. פסוק כה' "אדמוני" מדרש רבה: "אַדְמוֹנִי, אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא כְּאִלּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים, וְכֵיוָן שֶׁרָאָה שְׁמוּאֵל אֶת דָּוִד אַדְמוֹנִי, דִּכְתִיב (<u>שמואל א טז, יב</u>) וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי, נִתְיָרֵא וְאָמַר אַף זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים כְּעֵשָׂו. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (<u>שמואל א טז, יב</u>) עִם יפה עֵינַיִם, עֵשָׂו מִדַּעַת עַצְמוֹ הוּא הוֹרֵג אֲבָל זֶה מִדַּעַת סַנְהֶדְרִין הוּא הוֹרֵג.". מה פשר ההשוואה שעורך המדרש בין עשו לדוד. מה ההבדל ביניהם.
5. פסוק כח' "כי ציד בפיו" מה הם שני הפירושים של רש"י ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
6. פסוק לא "מכרה כיום". כיצד אפשר להסביר ביטוי זה על פי הפשט. כיצד מסביר רש"י את הביטוי. מדוע הוא לא מסביר לפי הפשט.
7. פסוק לב' "הנה אנכי הולך למות" רשב"ם: "**הנה אנכי הולך למות**: בכל יום אני הולך לצוד חיות ביערים המצויים שם דובים ואריות וחיות רעות ואני מסוכן למות למה זה לי להמתין חלק בכורה לאחר מיתת אבינו, כך פירש אבי הרב ר' מאיר מ"כ, וזהו ויבז עשו את הבכורה:". מה הוא ההבדל העקרוני שבין פרושו של רש"י לפרושו של הרשב"ם.

<u>פרק כו'</u>

8. פסוק ג' "והקימותי את השבועה" רמב"ן: "והקמותי את השבועה - "אין צריך שיבטיח הקב"ה את יצחק שלא יעבור השבועה שנשבע לאביו כי לא אדם הוא להנחם) <u>שמואל א טו כט</u>) ואברהם אין לו זרע אחר בעל ברית לאלהים והשבועה איננה על תנאי כי ביעקב הוצרך מפני עשו אחיו לומר שבו יתקיים הברית ובזרעו (להלן לה יב) לא בעשו ונראה שזה המאמר "והקמותי את השבועה" יחשב שבועה ולכך תמיד יאמר בתורה (<u>שמות לג א</u>) הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב אשר נשבעת להם בך (שם לב יג) כי לא מצאנו שבועה ליצחק בלתי זאת ורצה הקב"ה להשבע לכל אחד מן האבות להודיע שראוי כל אחד לכרות עמו ברית ושתהיה זכות כל אחד עומדת לפניו עם זרעם כי אף על פי שהראשונה תספיק תוספת זכות וכבוד הוא להם ולכן אמר) <u>ויקרא כו מב</u>) (וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור כי כלם בעלי ברית לאלהים ויתכן שהוסיף לו ליצחק בשבועה הזאת שיקיים בו בעצמו השבועה אשר נשבע לאברהם אביו שיהיה הוא ברכה בעמים כאשר אמר לאברהם אביו והתברכו בזרעך כל גויי הארץ ויהיה פירוש הכתוב והקמותי בך את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך כי אתה ברכה בעמים וכן אמר עוד ביעקב (להלן כח יד) ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך". מה היא שאלת הרמב"ן מה הן שתי ההצעות שלו לפתרון השאלה.

9. "פסוק ד' "והתברכו בזרעך" כיצד מסביר רש"י ביטוי זה. הסבר את דברי רש"י "וזה אב לכולן".
10. פסוק ה' "חוקותי ותורותי" רשב"ם: "**חוקותי ותורותי**: לפי עיקר פשוטו כל המצות הניכרות כגון גזל ועריות וחימוד ודינין והכנסת אורחים, כלם היו נוהגין קודם מתן תורה אלא שנתחדשו ונתפרשו לישראל וכרתו ברית לקיימן:" . מה ההבדל העקרוני בין פרושו של רש"י לפרוש הרשב"ם למילים אלה.
11. פסוק יב' הסבר את הביטוי "מאה שערים" לפי רש"י.
12. פסוק טז' "כי עצמת ממנו מאד" .הסבר את האות מ' הראשונה במילה "ממנו" בשתי צורות. השווה לפרק לא' פסוק א'. לאיזו צורה מתאימה ההשוואה הזאת. מה בהיסטוריה היהודית מתקשר לפסוק זה.
13. פסוק כ' "ויקרא שם הבאר עשק" רמב"ן: ""ויקרא שם הבאר עשק - "ספר הכתוב ויאריך בענין הבארות ואין בפשוטי הספור תועלת ולא כבוד גדול ליצחק והוא ואביו עשו אותם בשוה אבל יש בדבר ענין נסתר בתוכו כי בא להודיע דבר עתיד כי "באר מים חיים" ירמוז לבית אלהים אשר יעשו בניו של יצחק ולכן הזכיר באר מים חיים כמו שאמר) ירמיהו יז יג (מקור מים חיים את ה' וקרא הראשון עשק ירמוז לבית הראשון אשר התעשקו עמנו ועשו אותנו כמה מחלוקות וכמה מלחמות עד שהחריבוהו והשני קרא שמה שטנה שם קשה מן הראשון והוא הבית השני שקרא אותו כשמו שכתוב בו) עזרא ד ו (ובמלכות אחשורוש בתחילת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם וכל ימיו היו לנו לשטנה עד שהחריבוהו וגלו ממנו גלות רעה והשלישי קרא רחובות הוא הבית העתיד שיבנה במהרה בימינו והוא יעשה בלא ריב ומצה והאל ירחיב את גבולנו כמו שנאמר) דברים יט ח (ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר דבר וגו' שהוא לעתיד וכתיב בבית השלישי) יחזקאל מא ז (ורחבה ונסבה למעלה למעלה ופרינו בארץ שכל העמים יעבדוהו שכם אחד". מדוע לא יכול הרמב"ן לקבל את סיפור הבארות כפשוטו. ומה הוא הפירוש שהוא מציע לכל הסיפור.
14. פסוק כח' "ויאמרו ראו ראינו" כיצד מסביר רש"י את הכפילות. כיצד ניתן להסביר את הביטוי על פי הפשט.

<u>פרק כז'</u>

15. פסוק ב' "לא ידעתי יום מותי" כיצד מסביר רש"י את הספק שבדברי יצחק.
16. פסוק ג' "וצודה לי ציד" כלי יקר: ""**וצודה** לי צידה .""מה ראה יצחק על ככה לבקש דבר הניצוד וכי לא היה לו בעדרו גדי עזים שטעמו כטעם הצבי, עד שהוצרך לשלוח את בנו במקום גדודי חיות. והקרוב אלי לומר בזה שהוא ע"ד ארז"ל *(חולין פד).*אשר יצוד ציד חיה או עוף. למדך תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר כי אם בהזמנה זאת, וטעמו של דבר שלא יהא האדם מורגל באכילת בשר כמ"ש *(דברים יב.כ/כב)*בכל אות נפשך תאכל בשר, אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו, ורצה בזה שתאכל סתם בשר באקראי לא אכילת קבע כמו הצבי והאיל שאין נמצאים בבית כי חיות הנה, ועיקר מדורם אינם עם האדם כי אם במדברות ויערות, על כן אין אוכלים מהם כ"א מעט כי לאו בכל יומא מתרחיש ניסא להנצל מגדודי חיות בשעת הצידה, על כן מסתמא אין האדם אוכל מהם כי אם לפרקים כך לא תרגיל את עצמך לאכול סתם בשר, לפי שהוא מוליד אכזריות ותכונות רעות בגוף האדם כי כל העופות הדורסים אוכלים בשר, וכן האריה דורס ואוכל, לכך נאמר לעתיד *(ישעיה יא.ז)*ואריה כבקר יאכל תבן. כי יהיה שלום בעולם בין כל הבעלי חיים. ע"כ

אמר יצחק וצודה לי צידה, כי לא רצה לאכול בשר כי אם בהזמנה זו.״. מה הלקח העולה מבקשתו של יצחק לעשו להביא לו דווקא ציד ולא בעלי חיים שנמצאים בעדר שלו.

17. פסוק ד׳ ״בעבור תברכך נפשי״ רמב״ן: ״״בעבור תברכך נפשי - ״היה בדעתו לברך אותו שיזכה הוא בברכת אברהם לנחול את הארץ ולהיות הוא בעל הברית לאלהים כי הוא הבכור ונראה שלא הגידה לו רבקה מעולם הנבואה אשר אמר ה׳ לה ורב יעבוד צעיר כי איך היה יצחק עובר את פי ה׳ והיא לא תצלח והנה מתחלה לא הגידה לו דרך מוסר וצניעות כי ותלך לדרוש את ה׳ שהלכה בלא רשות יצחק או שאמרה ״אין אנכי צריכה להגיד נבואה לנביא כי הוא גדול מן המגיד לי״ ועתה לא רצתה לאמר לו ״כך הוגד לי מאת ה׳ טרם לדתי״ כי אמרה באהבתו אותו לא יברך יעקב ויניח הכל בידי שמים והיא ידעה כי בסבת זה יתברך יעקב מפיו בלב שלם ונפש חפצה או הם סבות מאת ה׳ כדי שיתברך יעקב וגם עשו בברכת החרב ולו לבדו נתכנו עלילות״. מדוע חשבה רבקה שהברכות ראויות ליעקב לפי הרמב״ן ומדוע לא גילתה ליצחק את כל המחשבות שלה.

18. פסוק יד׳ ״וילך ויקח ויבא״ מדרש רבה: ״וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ, אָנוּס וְכָפוּף וּבוֹכֶה.״ מה מבקש המדרש לבטא. על איזה דיוק בפסוק מבסס המדרש את דבריו.

19. פסוק טו׳ ״ותלבש את יעקב״. מה מוזר בהתנהגות זאת של רבקה וכיצד אפשר להסביר זאת.

20. פסוק כח׳ ״מטל השמים״ אבן עזרא: ״מ״ם **מטל** מושך עצמו ואחר עמו; וכן: ״האתן בכורי פשעי) ״מיכה ו, ז:(״ . הסבר את הכלל הפרשני של הא״ע. איך משתמש הא״ע בכלל זה בפרוש הפסוק ואיזה פרוש הוא בא לשלול בדבריו. מה הראיה שמביא הא״ע מספר מיכה.

21. פסוק לד׳ ״ויצעק״ מדרש רבה: ״כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת דִּבְרֵי אָבִיו)בראשית כז, לד(,אָמַר רַבִּי חֲנִינָא כָּל מִי שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וַתָּרָן הוּא יִתְוַתְּרוּן בְּנֵי מְעוֹהִי, אֶלָּא מַאֲרִיךְ אַפַּיהּ וְגָבֵי דִּילֵיהּ, זְעָקָה אַחַת הִזְעִיק יַעֲקֹב לְעֵשָׂו, דִּכְתִיב: כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּזְעַק זְעָקָה, וְהֵיכָן נִפְרַע לוֹ בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה, שֶׁנֶּאֱמַר)אסתר ד, א(:וַיִּזְעַק זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה עַד מְאֹד.״. כיצד מקשר המדרש בין פסוקינו לבין מגילת אסתר. מה לומד המדרש מקשר זה.

22. פסוק מו׳ ״ אם לוקח יעקב״ רשב״ם: ״**אם לוקח יעקב :**דרך חכמה אמרה רבקה ליצחק להרחיק יעקב מעשו ולא גילתה לו שבשביל שטימת אחיו עשתה כן:״ . מה היא דרך החכמה שנקטה בה רבקה לפי הרשב״ם.

<u>פרק כח׳</u>

23. פסוק ב׳ ״קום לך״. השווה את ציוויו של יעקב בפסוקינו לציווי של רבקה בפרק כז׳ פסוק מג׳. מה פשר ההבדל.

24. פסוק ג׳ ״ואל שדי״ ספורנו: ״״ואל שדי יברך אותך ״בממון ״ :ויפרך ״בבנים. וירבך. במעלה:״ . הספרונו לא רואה בפסוק רק ריבוי ברכה כללי אלא ברכות מיוחדות . מה הן.

25. פסוק ה׳ ״אם יעקב ועשיו״ רמב״ן: ״אחי רבקה אם יעקב ועשו - ״בעבור שאמר שצוה יצחק את יעקב לקחת לו אשה מבנות לבן אחי אמו הזכיר הכתוב שהיה גם כן אחי אמו של עשו וראוי היה שיצוה גם כן לעשו אבל מדעתו שברכת אברהם תהיה ליעקב ולזרעו עשה כן והזכיר כי עשו שמע שצוה אותו שלא יקח אשה מבנות כנען ושילך אל לבן אחי אמו והוא שמע לעשות רצון אביו שלא לקחת אשה מבנות כנען אך לא עשה כראוי שיקח מבנות לבן אף על פי שהוא אחי אמו ועוד הזכיר שלקח אותה על נשיו ולא גרש את הרעות כי הלך על

תאות נפשו יותר מרצון אביו" . מה מציין רש"י על הפסוק שלנו. מה לדעת הרמב"ן בא הפסוק ללמד.

26. פסוק ו' "ויראו עשו" רשב"ם: "**ויראו עשו כי ברך יצחק את יעקב**" בברכות אחרונות הללו נתן לו את ארץ כנען שניתנה לאברהם וגם אמר לו לקחת אשה ממשפחתו וגם ציוהו שלא לקחת מבנות כנען, חשב עשו בלבו מה שנשאתי מבנות כנען גזל ממני ברכת אברהם ולקח את בת ישמעאל ממשפחת אברהם חשב בלבו שמא מעתה אזכה לנחלת אברהם:". מה חשב עשו בליבו כאשר הלך לשאת אשה מבנות ישמעאל לפי הרשב"ם.

פרשת ויצא

<u>שאלות על פרשת ויצא.</u>

<u>פרק כח' מפסוק י'.</u>

34. עיין בפרק כח' פסוק ה' בסוף פרשת "תולדות" ובפסוק י' בתחילת פרשת "ויצא". מה הוא הקושי ומה תשובתו של רש"י.
35. רש"י פסוק י' ד"ה "ויצא יעקב מבאר שבע". מה היא שאלתו של רש"י ומה תשובתו.
36. פסוק יא' "ויפגע במקום" . באיזה מקום (רש"י).
37. "ויפגע". מה הם שני הפירושים ברש"י.
38. יש שהסבירו ש"סלם" הוא רמז להר סיני והמלאכים העולים ויורדים הם רמז למתן תורה. מה ההבדל בין פרוש זה לחלום הסולם, לבין פירושו של רש"י לחלום הסולם.
39. מה הן שתי ההבטחות של ה' ליעקב בפסוקים יג'-יד'.
40. מה היא ההבטחה השלישית של ה' ליעקב בפסוק טו'.
41. המבנה של הנדר של יעקב הוא: שאם יקרה לו כך וכך... אז הוא יעשה כך וכך... ציין היכן המעבר בין שני השלבים.

<u>פרק כט'.</u>

42. תאר את השיחה שבין יעקב לרועים. מה הוא טען כנגדם ומה השיבו לו.
43. פסוק יב' . מדוע בכה יעקב כשראה את רחל. רש"י שני פירושים.
44. פסוק יז' . מדוע היו עיני לאה "רכות". רש"י.
45. הביטוי "ברחל בתך הקטנה" נמצא בשימוש גם היום בשפתינו. מה משמעותו. ומה מקורו.
46. המדרש קושר בין סוף פסוק כה' לבין פרק כז' פסוק לה'. הסבר קשר זה.
47. כמה זמן עבר מאז שיעקב התחתן עם לאה עד שהתחתן עם רחל. הוכח דבריך מלשון הכתוב.
48. הסבר את משמעות השמות של ארבעת הבנים הראשונים של לאה.

<u>פרק ל'.</u>

49. מה הייתה הטענה של רחל כלפי יעקב בפסוק א'. רש"י ד"ה "הבה לי".
50. הסבר את משמעות השמות של ארבעת בני השפחות.
51. הסבר שתי משמעויות לשם בנה של רחל.
52. מה היה ההסכם בין יעקב ללבן בנוגע לכבשים שיעקב יקבל בשכר עבודתו.
53. כיצד מתארת התורה את עושרו של יעקב בפסוק מג'.

<u>פרק לא'</u>

54. .מה הם שלשת הנימוקים שבגללם החליט יעקב לחזור לארץ ישראל. פסוקים א'-ג'.
55. מה הייתה תשובת רחל ולאה לבקשת יעקב לחזור לארץ ישראל . פסוקים יד-טז'.
56. איזו הזדמנות ניצל יעקב כדי לברוח מלבן. מה היה המרחק בין לבן ליעקב כשלבן התחיל לרדוף אחריו. כמה זמן לקח ללבן להשיג את יעקב. רש"י פסוק כג' ד"ה "דרך שבעת ימים".
57. הסבר את המעשה של רחל במחצית השנייה של פסוק יט'. (רש"י)
58. מה הוא האסון שנגרם מדבריו של יעקב בפסוק לב'.

59. מה הן הטענות שטוען יעקב כלפי לבן בפסוקים לו'-מב'.
60. מה הוא ההסכם שהגיעו אליו יעקב ולבן לפי פסוקים נא'-נב'.
61. הסבר את הביטויים "קודש", "חול", בדברי רש"י בפסוק נג'.

<u>פרק לב.</u>

62. מה המשותף לפסוקים החותמים את הפרשה ולפסוקים הפותחים את הפרשה. מה אפשר ללמוד מדבר זה. כיצד הדבר קשור לפסוק בתהילים פרק צא' פסוק יא' "כי מלאכיו יצווה לך לשמרך בכל דרכיך".
63. כיצד מסביר רש"י את המילה האחרונה בפרשה.

<u>שאלות לפרשת ויצא סבב שני</u>

<u>פרק כח'</u>

64. פסוק יא' "ויפגע במקום" בראשית רבה "א"ר יהושע בן לוי אבות הראשונים התקינו שלש תפלות. :אברהם תקן תפלת שחרית שנאמר " :וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם וגו "ואין עמידה אלא תפלה שנאמר " :ויעמד פנחס ויפלל."יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר " :ויצא יצחק לשוח בשדה "ואין שיחה אלא תפלה שנאמר אשפך לפניו שיחי."יעקב תקן תפלת ערבית שנאמר" ויפגע במקום "ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר " :ואל תשא בעדם וגו' [רנה ותפלה] ואל תפגע בי ."וכן הוא אומר "ואם נבאים הם ואם יש דבר ה' אתם יפגעו נא בה' צבאות."

א"ר שמואל בר נחמן כנגד ג' פעמים שהיום משתנה :

בערבית צריך אדם לומר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי שֶׁתּוֹצִיאֵנִי מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָהּ.

בשחרית צריך לומר מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי שֶׁהוֹצֵאתָנִי מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָהּ.

במנחה צריך אדם לומר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי שֶׁכְּשֵׁם שֶׁזִּכִּיתַנִי לִרְאוֹת חַמָּה בְּזְרִיחָתָהּ כָּךְ תְּזַכֵּנִי לִרְאוֹתָהּ בִּשְׁקִיעָתָהּ" . כיצד מסביר המדרש את הביטוי, "ויפגע במקום".

65. הסבר את דברי ר' שמואל בר נחמן בנוגע לתפקיד של שלש התפילות בכל יום.
66. פסוק יא' "ויקח מאבני המקום" השווה לפסוק יח' "את האבן אשר שם מראשותיו". מה הוא הקושי ומה היא תשובתו של רש"י.

1. פסוק יב' רשב"ם "**ויקח** אחת **מאבני המקום-** כדכתיב :**ויקח את האבן אשר שם מראשותיו..**" מה היא המילה שמוסיף הרשב"ם בפסוק . מה ההבדל העקרוני בין הרשב"ם לבין פירוש סבו רש"י.
2. פס' יב' רש"י ד"ה "עולים ויורדים" . מה קשה לרש"י ומה תשובתו.
3. פסוק יב' "והנה סולם" בראשית רבה : "תָּנֵי בַּר קַפָּרָא לֵית חֲלוֹם שֶׁאֵין לוֹ פִּתְרוֹן, וְהִנֵּה סֻלָּם, זֶה הַכָּבֵשׁ. מֻצָּב אַרְצָה, זֶה מִזְבֵּחַ :מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי, וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, אֵלּוּ הַקְּרָבָנוֹת שֶׁרֵיחָן עוֹלֶה לַשָּׁמַיִם. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, אֵלּוּ כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים. עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, שֶׁהֵם עוֹלִים וְיוֹרְדִים בַּכֶּבֶשׁ :וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו :רָאִיתִי אֶת ה' נִצָּב עַל הַמִּזְבֵּחַ, רַבָּנָן פָּתְרִין לֵיהּ בְּסִינַי. וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם, זֶה סִינַי. מֻצָּב אַרְצָה :וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר. וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה :וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמָיִם. וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, זֶה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. עֹלִים :

וּמשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים. וְיֹרְדִים, זֶה מֹשֶׁה ׃וַיֵּרֶד מֹשֶׁה. וְהִנֵּה ה׳ נִצָּב עָלָיו ׃וַיֵּרֶד ה׳ עַל הַר סִינַי אֶל רֹאשׁ הָהָר,״ . מה הם שני ההסברים לחלום יעקב לפי המדרש. מה ההבדל העקרוני בין ההסברים של המדרש לבין ההסבר של רש״י .

4. פסוק יג׳ רש״י ד״ה ״שכב עליה״ מה הוא פשוטו של פסוק זה ומה הוא פירושו המדרשי של רש״י. מדוע נזקק רש״י לפרוש הדרש.
5. פסוק כא׳ ״והיה ה׳ לי לאלוקים״ מדרש רבה ׃ ״רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסִכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לֵוִי, נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שִׂיחָתָן שֶׁל אָבוֹת וַעֲשָׂאָן מַפְתֵּחַ לִגְאֻלָּתָן שֶׁל בָּנִים. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַתָּה אָמַרְתָּ ׃ וְהָיָה לִי לֵאלֹהִים, חַיֶּיךָ, כָּל טוֹבוֹת וּבְרָכוֹת וְנֶחָמוֹת שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְבָנֶיךָ אֵינִי נוֹתְנָן אֶלָּא בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר ׃וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַיִם ׃.וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף ה׳ שֵׁנִית יָדוֹ לִקְנוֹת אֶת שְׁאָר עַמּוֹ ׃.וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִטְפּוּ הֶהָרִים עָסִיס ׃.וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וגו.׳ ״. הסבר את המשפט הראשון בדבריו של רבי לוי. מה מדייק המדרש מהמילה ״והיה״.
6. פסוק כב׳ רש״י ד״ה ״והאבן הזאת״ באיזו בעיה מטפל רש״י בדבריו ומה היא הצעתו להבנת הנדר.

<u>פרק כט׳</u>

7. פסוק ב׳ רמב״ן ׃ ״**וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה-** יאריך הכתוב בספור הזה להודיענו כי קווי ה׳ יחליפו כח, ויראתו תתן עוז, כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עיף, ויגל לבדו האבן אשר היו צריכים אליה כל הרועים, ושלשה עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים כלם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל ׃״. מה התמיהה שמעלה הרמב״ן. מה הפתרון לתמיהה .
8. פסוק ב׳ רשב״ם ׃ ״**והאבן גדולה על פי הבאר** שלא יפול שם אדם, או שלא ישאבו ממנה שאר בני אדם.״ . מה הם שני ההסברים של הרשב״ם לגודלה של האבן.
9. פסוק ו׳ רש״י ד״ה ״באה עם הצאן״. מה מדייק רשי בהשוואת שתי מילים. מה משמעות ההבדל.
10. פסוק כה׳ ״ולמה רימיתני״ המדרש קושר פסוק זה לפרק כז׳ פסוק לה׳. מה אפשר ללמוד מהשוואה זאת.
11. פסוק לב׳ מה הוא פשוטו של מקרא בהבנת שמו של ראובן ומה הוא מדרשו לפי רש״י.
12. פסוק לה׳ רש״י ד״ה ״הפעם אודה״ הסבר את דברי רש״י ״שנטלתי יותר מחלקי״ היעזר גם ברש״י לפסוק לד׳ ד״ה ״הפעם ילווה אישי״

<u>פרק ל׳</u>

13. פסוק ב׳ מדרש בראשית רבה ׃ ״וַיִּיחַר אַף יַעֲקֹב בְּרָחֵל , רַבָּנָן דְּרוֹמָאָה בְּשֵׁם רַבִּי אֲלֶכְסַנְדְּרִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר ׃ הֲחָכָם יַעֲנֶה דַּעַת רוּחַ, זֶה אַבְרָהָם וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרָי וִימַלֵּא קָדִים בִּטְנוֹ, זֶה יַעֲקֹב, וַיִּחַר אַף יַעֲקֹב בְּרָחֵל וַיֹּאמֶר וגו׳, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ עוֹנִים אֶת הַמְּעִיקוֹת, (האומללות), חַיֶּיךָ שֶׁבָּנֶיךָ עֲתִידִים לַעֲמֹד לִפְנֵי בְּנָהּ״. מה היא הנזיפה שנוזף הקדוש ברוך הוא ביעקב. מה יקרה בעתיד כתוצאה מכעסו של יעקב לפי המדרש.
14. פסוק כא׳ רש״י ד״ה ״דינה״ במה מלמד רש״י זכות על לאה בפרושו.
15. פסוק כד׳ רש״י ד״ה ״יוסף ה׳ לי בן אחר״ מה מדייק רש״י מהמילה ״בן״.

16. פסוק כג' "אסף ה' את חרפתי" רשב"ם: "וא"כ תקראהו אסף. יו"ד של יוסף למה? על שם שהתפללה: **יוסף ה' לי בן אחר** הרי שם זה משמש שני אמירות **אסף ויוסף.**" מה התמיהה שעליה עונה הרשב"ם ומה תשובתו.
17. פסוק כז' רש"י ד"ה "נחשתי". איזו ברכה באה ללבן בגלל יעקב לפי דברי רש"י.
18. פסוק מג'. כיצד התעשר יעקב מאד לפי רש"י.

<u>פרק לא'</u>

19. פסוק יט' "ותגנוב רחל את התרפים" רמב"ן: "**ואפשר** כי היו ללבן לעבודה זרה כאשר אמר למה גנבת את אלהי, אבל לא היו כל התרפים נעבדים, כי איך תמצא עבודה זרה בבית אדונינו דוד (עיין שמואל א יט יג) **. והקרוב** מה שאומרים שהם כלים לקבל השעות, ויקסמו בהם לדעת עתידות. ,,,.. והנה לבן היה קוסם ומנחש כאשר אמר (לעיל ל כז): נחשתי, וארצו ארץ קוסמים מעולם, כדכתיב (ישעיה ב ו): כי מלאו מקדם ועוננים כפלשתים, ובלעם בן בעור הקוסם היה מעירו, וזה טעם למה גנבת את אלהי:" . מה מקשה הרמב"ן על הפרוש שהתרפים הם עבודה זרה. מה הוא פרושו של הרמב"ן למילה זאת. מה הוא מוכיח מפרשת בלעם.

20. פסוק כה' "ויעקב תקע את אהלו" אבן עזרא: "מושך עצמו ואחר עמו. וכן הוא: **ויעקב תקע את אהלו בהר ולבן תקע את אהלו עם אחיו בהר הגלעד:**" . מה הוא הקושי שהא"ע מתייחס אליו. מה הוא הפתרון. הסבר את הכלל הפרשני שמביא הא"ע.
21. כיצד הערימה רחל על לבן בנוגע לתרפים שהוא חיפש.
22. פסוק נג'. למה מזכיר לבן את אברהם ואת נחור. מה הקשר המשפחתי ביניהם. עיין בפרק כב' פסוקים כ'- כג'.

<u>פרק לב'</u>

23. פסוק א' אבן עזרא: "**לבניו-** הם בני בנותיו". מה הקושי של הא"ע ומה הוא הפתרון.:
24. פסוק ב' רש"י ד"ה "ויפגעו בו מלאכי אלוקים". השווה לדברי רש"י בפרק כח' פסוק יב'. כיצד דברי רש"י משלימים אלה את אלה.

פרשת וישלח

<u>פרק לב' מפסוק ד'.</u>

1. הסבר את הכלל הלשוני שמביא רש"י בפסוק ד' ד"ה "ארצה שעיר".
2. פסוק ה' . מה הם שני הפירושים של רש"י למילה "גרתי".
3. מה דיווחו המלאכים ששלח יעקב ומה הסיק יעקב מכך ומדוע.
4. כיצד התכונן יעקב למפגש עם עשו לפי רש"י פסוק ט' ד"ה "והיה המחנה הנשאר". כיצד מוכיח רש"י את דבריו.
5. מה הוא הניגוד שמזכיר יעקב בדבריו בפסוק יא', ומה הוא מבקש להוכיח בכך.
6. כמה עדרים שלח יעקב כמתנה לעשו. מה היה בכל עדר. מדוע ביקש יעקב ממנהיגי העדרים לשמור על רווח ביניהם.
7. מה עשה יעקב לפי פסוק כג', מתי ומדוע עשה זאת.
8. מי היה זה שנאבק עם יעקב לפי רש"י פסוק כה' ד"ה " ויאבק איש", (בסוף דבריו). הוכח את דברי רש"י מפסוק כט' ומפסוק לא'.
9. הסבר את השם הנוסף שקיבל יעקב מהאיש. עיין גם בפרק לה' פסוק ט'.
10. מה המשותף לפרק כח' פסוק יט' ולפסוקים כט' , לא', בפרקנו.

<u>פרק לג'</u>

11. מה עשה יעקב לפי החלק השני של פסוק א' ומדוע. (אונקלוס תירגם : ויחץ = ופליג).
12. על המילה "וישקהו" בפסוק ד' יש נקודות. מה הן נקודות אלה ומה הן מלמדות. רש"י פסוק ד'.
13. מה ההבדל בין המפגש של השפחות ולאה עם עשו לבין המפגש של רחל עם עשו לפי פסוקים ו'-ז'. מה לומד רש"י מהבדל זה בפסוק ז'. בן כמה היה יוסף בשעת המפגש. עיין בפרק לז' פסוק ב'.
14. סכם את השיח שהתקיים בין עשו ליעקב מפסוק ה' ועד פסוק יז'. (מה אומר עשו ומה עונה לו יעקב וכו').
15. מה קשה במילים האחרונות של פסוק יד'. מה עונה רש"י על הקושי בד"ה "עד אבוא אל אדוני" . הסבר את הסיבה למה שאומר רש"י במשפט האחרון בפירושו.
16. פסוק יח' "ויבא יעקב שלם" כיצד מפרש רש"י את המילה "שלם".
17. פסוק כ' "ויקרא לו" מי קרא? מה הם שני הפרושים ברש"י. הסבר את דברי רש"י בסוף פרושו מהמילים "ודברי תורה..".
18. יש הרואים במה שקרה ליעקב במפגש עם עשו "מעשה אבות סימן לבנים". הסבר היגד זה בהקשר של המפגש.
19. מה גרם לעשו לעשות את מה שעשה בפסוק ד'.

<u>פרק לד'.</u>

20. הסבר כיצד מלמד רש"י זכות על בני יעקב בדבריו בפסוק יג'.
21. עיין בפסוק ל'. האם מסתייג יעקב מעצם המעשה של שמעון ולוי או שיש לו טענה אחרת אליהם. עיין גם בפרק מט' ה'-ז'.

<u>פרק לה'</u>

22. מה לומד רש"י מדברי הזירוז של ה' ליעקב בפסוק א'.
23. בפסוקים ו'-ז' סוגר יעקב מעגל. כיצד.
24. עיין ברש"י לפסוק ח' . מה שאלתו ומה תשובתו בד"ה "ותמת דבורה". הסבר את דברי רש"י בסוף דבריו לפסוק ח' מהמילים "ואגדה".
25. מה הן שתי ההבטחות שמבטיח ה' ליעקב בפסוקים יא'-יב'.
26. תאר את הדרך שעשה יעקב - מסוכות פרק לג' פסוק יז', דרך פרק לג פסוק יח', דרך פרק לה' פסוק ו', דרך פרק לה' פסוק טז', דרך לה' פסוק כא', דרך פרק לה' פסוק כז' . מה הוא הכיוון הכללי שנסע בו יעקב.
27. הסבר את שני השמות שקיבל התינוק שילדה רחל בבית לחם.
28. פסוק כט' . היכן נקבר יצחק? עיין בפרק מט' פסוקים כט'-לא'.

<u>פרק לו'</u>

29. איזה מקרה קודם בספר בראשית מזכירים לנו פסוקים ו'-ח'. מה ההבדל בין שני המקרים.
30. בפרק נרמזים כמה מאויבי ישראל לדורותיהם. מי הם? עיין בפסוק יב', ובפסוק מג' ברש"י.

<u>שאלות לפרשת וישלח סבב שני.</u>

<u>פרק לב'.</u>

1. פסוק ד' "וישלח יעקב מלאכים" מדרש רבה: "אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדַרְכּוֹ הָיָה מְהַלֵּךְ וְהָיִיתָ מְשַׁלֵּחַ אֶצְלוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב??". מה היא התמיהה של המדרש על התנהלותו של יעקב. על דברי המדרש האלה מוסיף הרמב"ן: "**ועל דעתי** גם זה ירמוז כי אנחנו התחלנו נפילתנו ביד אדום, כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים (ספר החשמונאים א ח): ומהם שבאו ברומא, והיא הייתה סבת נפילתם בידם, וזה מוזכר בדברי רבותינו ומפורסם בספרים". מה היא הביקורת של הרמב"ן על התנהלות המנהיגות היהודית בימי בית שני.
2. פסוק ד' רמב"ן: " נכתבה הפרשה הזאת להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו, וישלח מלאך ויצילהו. וללמדנו עוד שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכלתו. ויש בה עוד רמז לדורות כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחז בדרכו של צדיק שנזמין עצמנו לשלשת הדברים שהזמין הוא את עצמו, לתפלה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהנצל, וכבר ראו רבותינו הרמז הזה מן הפרשה הזאת כאשר אזכיר (להלן לב ט, לג טו)". מה הם הדברים שניתן ללמוד מפרשה זאת בהתנהלות עם ישראל מול הגויים לפי הרמב"ן על פי הכלל מעשה אבות סימן לבנים. (שלשה דברים)
3. פסוק ה' רמב"ן: "**ודע** כי הכבוד הזה שהיה יעקב עושה לאחיו בפחדתו לאמר אדני ועבדך, בעבור כי המנהג בצעיר לתת מעלה וכבוד אל הבכור כאלו הוא אביו, כאשר רמזה לנו גם התורה לרבות אחיך הגדול. והנה יעקב לקח בכורתו ואת ברכתו ועשו שוטם אותו עליהם, ועתה היה מראה לו כאלו אין המכירה ההיא אצלו כלום וכי הוא נוהג בו כבכור ואב להוציא את המשטמה מלבו". מה רצה יעקב להשיג על ידי גינוני הכבוד שלו כלפי עשו.
4. פסוק ט' רשב"ם "**המחנה האחת-** לשון נקבה הוא, כדכתיב: **אם תחנה עלי מחנה. הנשאר-** לשון זכר הרבה מצינו תיבות פעמים זכר פעמים נקבה. כמו: **השמש יצא על הארץ. ותך השמש. רוח סערה עושה דברו. ורוח באה מעבר המדבר**

ויגע בארבע פנות הבית". מה קשה לרשב"ם ומה היא תשובתו. מה הן הדוגמאות שהוא מביא לבסס את פירושו..

5. פסוק יא' רש"י ד"ה כי "במקלי". מה הם שני הפרושים לביטוי זה ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
6. פסוק כא' אבן עזרא: "**כי אמר** יעקב בלבו, אלה דברי משה." מה עניינו של משה לפסוקינו לפי הא"ע.
7. פסוק כג' רש"י ד"ה "ואת אחד עשר ילדיו". מה קשה לרש"י ומה תשובתו.

<u>פרק לג'</u>

8. פסוק ב' רש"י ד"ה "ואת לאה". הסבר את הכלל שמביא רש"י בדבריו. כיצד עולה כלל זה בקנה אחד עם הכלל שהבכור הראשון מקבל זכויות יתר על פני האחים האחרים.
9. פסוק ד' ספורנו: "**וַיָּרָץ עֵשָׂו .** נֶהְפַּךְ לִבּוֹ כְּמוֹ רָגַע בְּהַכָּנָעוּתָיו שֶׁל יַעֲקֹב. כְּעִנְיָנָנוּ בַּגָּלוּת עִם בְּנֵי עֵשָׂו הָאוֹמֵר בְּגָבְהוֹ "מִי יוֹרִידֵנִי אָרֶץ" (על פי עובדיה א, ג), וְהוֹרָה שֶׁנִּהְיֶה נִמְלָטִים מִיַּד חֶרֶב גַּאֲוָתוֹ בְּהַכָּנָעָה וּמְנֻחָה," מה הוא הלקח לדורות שאותו לומד הספורנו מהתנהלותו של יעקב מול עשו.
10. פסוק ט'. מה הוא פשוטו של הפסוק. מה הוא פירושו של רש"י לפסוק. מדוע רש"י לא מסביר כפשוטו. עיין גם בדברי מדרש רבה: "וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֵשׁ לִי רָב וגו', אָמַר רַבִּי אַיְבוּ לְפִי שֶׁהָיוּ הַבְּרָכוֹת מְפֻקְפָּקוֹת בְּיָדוֹ, וְהֵיכָן נִתְאוֹשְׁשׁוּ לוֹ, כָּאן, מִן דַּאֲמַר לֵיהּ: אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לָךְ."
11. פסוק יח' בראשית רבה: "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם <u>תהלים קכא, ח</u> :(ה' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם," יִשְׁמָר צֵאתְךָ, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. וּבוֹאֶךָ, וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם." מה מוכיח המדרש מהפסוק בתהילים קכ"א בנוגע ליעקב.
12. פסוק יח' רשב"ם: "**ויבא יעקב שלם-** אל עיר ששמה שלם. כמו :**ותבאנה בית לחם.**" מה ההבדל העקרוני בין פרושו של הרשב"ם לפרושו של רש"י.
13. פסוק כ' רש"י ד"ה "ויקרא לו" הסבר את דברי רש"י בסוף דבריו החל מהמילים "ודברי תורה". מה היא דרכו של רש"י בפרושו לפי דבריו אלה.

<u>פרק לד'</u>

14. פסוק א' רמב"ן: "**ושב שם ועשה שם מזבח-** לא ידעתי מהו ושב שם. **ויתכן** שציווהו לשבת שם תחלה ואחר כן יעשה המזבח להטהר מעבודה זרה, או מן החללים שהרגו, כענין ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים (במדבר לא יט), כי לא צוו עדיין במי חטאת, ויעקב נזדרז במצווה להטהר טרם בואו שם. או שיהיה ונקומה ונעלה בית אל מוקדם במעשה. ואולי ציווה ושב שם, לפנות מחשבתו לדבקה באל: " . מה הם שני הפרושים של הרמב"ן לציווי הראשון ליעקב בפסוקינו.

<u>פרק לה'</u>

15. פסוק ב' אבן עזרא: "**והחליפו שמלותיכם-** מהמקום הזה נלמוד שחייב כל ישראל כאשר ילך להתפלל למקום קבוע, להיות גופו נקי ומלבושיו נקיים.". מה לומד הא"ע מפסוקינו בנוגע להלכות תפילה.
16. פסוק ז' רש"י ד"ה "אל בית אל" . מה הוא הכלל הלשוני שרש"י מציין להבהרת הפסוק.
17. פסוק ז' רש"י ד"ה "נגלו אליו האלוקים" . מה קשה לרש"י ומה היא תשובתו.

18. פסוק ח' רשב"ם: **"אלון בכות-** לא נכתב אלא מפני שכל המקומות שהלך יעקב בחזרתו הולך ומפרש. פנואל, סוכות, אל אלהי ישראל, שלם עירו של שכם, לוזה, אל בית אל, אלון בכות, בית אל השני שאחר וירא אלהים אל יעקב עוד, בית לחם אפרת, מגדל עדר". מה הסיבה שכל המקומות שברשימה נזכרים לפי הרשב"ם. מה היה הכיוון הכללי של מסע יעקב לפי רשימת המקומות המוזכרים.
19. פסוק י' רש"י ד"ה "לא יקרא שמך". כיצד מסביר רש"י את שינוי שמו של יעקב.
20. פסוק יג' רש"י ד"ה "במקום אשר דבר אתו" מה קשה לרש"י. מה אנחנו יכולים ללמוד מדברי תשובתו.
21. פסוק טז' רמב"ן: "**כברת ארץ-** מנחם פירש לשון **"כביר**, "מהלך רב. **והנכון** .... מהלך ארץ מן הבקר עד לעת האוכל, כי כן ישערו כל הולכי דרך: **זה כתבתי תחילה**, ועכשיו שזכיתי ובאתי אני לירושלם, שבח לאל הטוב והמטיב, ראיתי בעיני שאין מן קבורת רחל לבית לחם אפילו מיל. והנה הוכחש הפירוש הזה, וגם דברי מנחם. אבל הוא שם מדת הארץ כדברי רש"י," . מה ההתלבטות שמציג הרמב"ן בקשר לפרוש המילה כברת הארץ. מה היא מסקנתו אחרי שהוא עלה לארץ.
22. פסוק יט' מדרש רבה: "וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת, מָה רָאָה אָבִינוּ יַעֲקֹב לִקְבֹּר אֶת רָחֵל בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת, אֶלָּא צָפָה יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁהַגָּלֻיּוֹת עֲתִידוֹת לַעֲבֹר שָׁם, לְפִיכָךְ קְבָרָהּ שָׁם כְּדֵי שֶׁתְּהֵא מְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ירמיה לא, יד): (קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ." . מדוע לא לקח יעקב את רחל לקבורה במערת המכפלה אלא קבר אותה בדרך ליד בית לחם.
23. פסוק כח' רמב"ן: "**ויהיו ימי יצחק-** אין מוקדם ומאוחר בתורה, מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק, **לשון רש"י. כבר כתבתי** (לעיל יא לב): שזה מנהג הכתוב בכל הדורות, יספר ענין האדם ותולדותיו ומיתתו, ויתחיל בתולדות הדור האחר. וראוי היה להקדים מיתת יצחק לתולדות יעקב, כאשר עשה באברהם ובכל דורות הראשונים, אבל יתכוון הכתוב להגיד כי יצחק מת בשיבה טובה זקן ושבע ימים אחרי ששב אליו בנו המבורך, הנוחל מעלתו, וקברוהו בכבוד עשו ויעקב בניו גדולי העולם. ולא הוצרך להזכיר כי קברוהו במערת המכפלה, בעבור שהזכיר כי היה בעיר ההיא, ואנה יקברוהו רק בקבר אביו". כיצד מסביר הרמב"ן את דרכה של התורה בסיפור תולדות האישים בתנ"ך.

<u>פרק לו'</u>

24. פסוק כ' רש"י ד"ה "יושבי הארץ". מה הם שני הפרושים לביטוי זה.
25. פסוק להי' רש"י ד"ה "המכה את מדיין". מה קשה לרש"י בהשוואת פסוק זה לפרשת בלק בספר במדבר. מה תשובתו.

פרשת וישב

<u>פרק לז׳.</u>

1. הסבר את המשל הראשון בדברי רש״י בפסוק א׳ ואת הנמשלים.
2. הסבר את המשל השני בדברי רש״י (דבר אחר) ואת הנמשל.
3. עיין בחלק האחרון של פסוק ב׳. את דיבתם של מי הביא יוסף בפני יעקב.
4. פסוק ג׳ ״בן זקונים״. מה הם שלשת הפירושים של רש״י לביטוי זה.
5. פסוק ג׳ ״כתונת פסים״ . מה הם שני פירושיו של רש״י לביטוי פסים. מה ההבדל העקרוני בין שני הפירושים.
6. מה המשותף בין שני החלומות של יוסף ומה הוא ההבדל העקרוני ביניהם.
7. מדוע מספר יעקב את החלום הראשון רק לאחים ואת החלום השני לאחים וגם ליעקב.
8. מה ההבדל בין תגובתו של יעקב לחלומות בפסוק י׳ לבין תגובתו בפסוק יא׳.
9. מדוע הלכו האחים לרעות את הצאן מחברון לשכם, ומדוע לא הלך גם יוסף עמהם.
10. מה היא השליחות שהטיל יעקב על יוסף ומהיכן שלח אותו לפי פשוטו ולפי מדרשו. רש״י פסוק יד׳ ד״ה ״מעמק חברון״.
11. תאר את השתלשלות ההתנהלות של האחים מול יוסף לפי התחנות הבאות: פסוק כ, פסוק כב׳, פסוק כו, פסוק כח, פסוק כט, פסוק לב׳. מה קרה בכל שלב.
12. מה לומד רש״י מכפל הלשון בפסוק כד׳.
13. למי נמכר יוסף. השווה פסוקים כה׳, כז׳, כח׳, לו׳, ופרק לט׳ פסוק א׳. כיצד מסביר רש״י את הדבר בפסוק כח׳. הרמב״ן הציע כי הישמעאלים הם ה״נהגים״ והמידיינים הם הסוחרים. הסבר את הפסוקים שלעיל לפי הצעה זאת.
14. הסבר את המילה הראשונה בפסוק לב׳. (רמז – שלח=חרב). כיצד מחזק הנאמר בפסוק לג׳ את הפרוש הזה.
15. מה הם ״ימים רבים״ בפסוק לד׳ לפי רש״י.

<u>פרק לח׳</u>

16. מדוע עזב יהודה את אחיו לפי רש״י בפסוק א׳.
17. בפסוקים א׳-יב׳ מסופר על שלשה אנשם שמתו. מי הם. מה יכול היה יהודה לחשוב אחרי מותם.
18. הסבר את שמות התאומים שנולדו לתמר לפי פסוקים כט׳-ל׳.

<u>פרק לט׳</u>

19. כמה פעמים מופיע שם ה׳ בפסוקים ב׳-ה׳. מה הדבר מלמד על יוסף.
20. פסוק ג׳ כיצד ידע האדון שה׳ עם יוסף. רש״י .
21. השווה סוף פסוק ז׳ לפרק כט׳ סוף פסוק יז׳. מה אפשר ללמוד מהשוואה זאת.
22. כמה פעמים מופיע שם ה׳ בפסוקים כא׳-כג׳. מה הדבר מלמד על יוסף.

<u>פרק מ׳</u>

23. מה היה החטא של שרי פרעה בפסוק א׳. רש״י ד״ה ״חטאו״.
24. השווה את שני החלומות של השרים בפרקנו לחלומות יוסף בתחילת הפרשה. מהו הדמיון בין החלומות.

25. הסבר את המילה האחרונה בפסוק ו׳. מדוע התנהגו כך השרים.
26. הצג את ההקבלה בין הפרטים שבחלום שר המשקים לבין הפתרון שנתן יוסף.
27. מה מבקש יוסף משר המשקים ומה הנימוק לבקשה זאת לפי פסוקים יד׳ טו׳.
28. הצג את ההקבלה בין הפרטים שבחלום שר האופים לבין הפתרון שנתן יוסף.
29. האם תוכל למצוא רמזים בחלומות שלפיהם ידע יוסף את הפתרון.
30. מה היא הביקורת על יוסף לפי רש״י בפסוק כג׳.

<u>שאלות על פרשת וישב. . סבב שני</u>

<u>פרק לז׳</u>

1. פסוק ב׳ ״אלה תולדות יעקב״ רשב״ם: ״ישכילו ויבינו אוהבי שכל מה שלימדונו רבותינו, כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו. אף כי עיקרה של תורה באה ללמדנו ולהודיענו ברמיזת הפשט וההגדות וההלכות והדינין ועל ידי אריכות הלשון ועל ידי שלושים ושתים מידות של ר׳ אליעזר בנו של ר׳ יוסי הגלילי וע״י שלש עשרה מידות של ר׳ ישמעאל והראשונים מתוך חסידותם נתעסקו לנטות אחרי הדרשות שהן עיקר ומתוך כך לא הורגלו בעומק פשוטו של מקרא. ולפי שאמרו חכמים: אל תרבו בניכם בהגיון. וגם אמרו: העוסק במקרא מדה ואינה מדה, העוסק בתלמוד אין לך מדה גדולה מזו ומתוך כך לא הורגלו כל כך בפשוטן של מקראות וכדאמרינן במסכת שבת: הוינא בר תמני סרי שנין וגרסינן כולה תלמודא ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו. **וגם רבינו שלמה אבי אמי מאיר עיני גולה שפירש תורה נביאים וכתובים, נתן לב לפרש פשוטו של מקרא. ואף אני שמואל ב״ר מאיר חתנו זצ״ל נתווכחתי עמו ולפניו והודה לי שאילו היה לו פנאי, היה צריך לעשות פירושים אחרים לפי הפשטות המתחדשים בכל יום. ועתה יראו המשכילים מה שפירשו הראשונים.**״ . הרשב״ם מסביר בדבריו את שיטתו הפרשנית ואת ההבדל בין הדרש לבין הפשט. מה היא טענתו לגבי פשוטו של מקרא. מה הוא מזכיר בנוגע לסבא שלו רש״י. הרשב״ם מביא את דבריו העקרוניים הנ״ל בהקשר של הפירוש שהוא דוחה למילים ״אלה תולדות יעקב״ . מה הוא פירוש זה ומה הוא הפרוש הפשוט לפי דבריו. ״**אלה תולדות יעקב-** אלה המקראות ומאורעות שאירעו ליעקב. והנה זה הבל הוא, כי כל אלה תולדות האמורים בתורה ובכתובים יש מהם שמפרש בני האדם ויש מהם רבים שמפרשים בני בנים, כאשר פירשתי באלה תולדות נח.״
2. פסוק ג׳ מדרש בראשית רבה: ״וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת פַּסִּים, רֵישׁ לָקִישׁ בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר, צָרִיךְ אָדָם שֶׁלֹּא לְשַׁנּוֹת בֵּן מִבָּנָיו, שֶׁעַל יְדֵי כְּתֹנֶת פַּסִּים שֶׁעָשָׂה אָבִינוּ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף) ,<u>בראשית לז, ד</u> :וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וגו׳״ . מה היא ההתנהלות המשפחתית שהמדרש מותח עליה ביקורת. מה היא ההתנהלות הראויה לפי דברי המדרש.
3. פסוק ז׳ ״וגם ניצבה״ ספורנו: ״**וְגַם נִצָּבָה .** הוֹרָה שֶׁתִּהְיֶה מֻמְשַׁלְתּוֹ קַיֶּמֶת זְמַן אָרֹךְ, וְכֵן הָיָה, כִּי אָמְנָם מָלַךְ שְׁמוֹנִים שָׁנָה, לא נַעֲשָׂה כֵּן לְכָל הַמַּמְלָכוֹת הַנִּזְכָּרוֹת בְּכְתְבֵי הַקֹּדֶשׁ.״. איך מחשב הספורנו את ימי מלכותו של יוסף . עיין בפרק מא׳ פסוק מו׳ ובפרק נ׳ פסוק כב׳.
4. פסוק ח׳ רש״י ד״ה ״ועל דבריו״ מה קשה לרש״י ומה תשובתו. השווה גם לרש״י פסוק ב׳ ד״ה ״את דיבתם רעה״.
5. השווה תחילת פסוק ט׳ לתחילת פסוק י׳. מה פשר הכפילות.
6. פסוק יג׳ רשב״ם: ״**הלא אחיך רועים בשכם-** במקום סכנה שהרגו אנשי המקום. זה שמעתי מר׳ יוסף קרא חברינו והנאה לי.״ . מדוע היה צורך לבדוק את שלום האחים בשכם לפי הרשב״ם. מה אומר הרשב״ם על חבירו ר׳ יוסף קרא.

7. השווה פסוק יד' לפרק מה' פסוק ה'. כיצד ניתן ליישב את הסתירה שבין הפסוקים.
8. פסוק כ' רש"י ד"ה "ונראה מה יהיו חלומותיו". מה היא דרך המדרש שרש"י מציע לפרש הפסוק . כיצד ניתן לפרש הפסוק כפשוטו.
9. פסוק כב' רש"י ד"ה "למען הציל אותו" למה ראובן התאמץ במיוחד להציל את יוסף.
10. פסוק כה' רש"י ד"ה "וגמליהם נושאים". מה היא הסחורה שהובילו הסוחרים ומדוע דווקא סחורה זאת.
11. פסוק כה' "והנה אורחת ישמעלים באה מגלעד" רמב"ן: "כאשר נשאו עיניהם וראו מרחוק אנשים באים מדרך גלעד, הכירו כי ארחת ישמעאלים היא בגמלים, וידעו כי למצרים ילכו, כי מגלעד יובא הצרי והנכאת, ולמצרים היה דרכם להוליך אותו. ולכן אמר להם יהודה, הנה האנשים האלה מארץ מרחק, והולכים אל ארץ רחוקה, נמכרנו להם כי לא יודע הדבר: וכאשר קרבו להם מצאו כי היו בעלי סחורה, אשר להם הנכאת והצרי, אנשים מדינים סוחרים, ששכרו הגמלים מהישמעאלים. וימכרו את יוסף למדינים שקנו אותו לסחור בו לסחורה, כי ארחת הישמעאלים משכירי הגמלים לא יקנו הם סחורה לעצמם. ואמר (בפסוק כח): וימכרו את יוסף לישמעאלים, כי להם מסרו אותו שהם מוליכים הסחורה למצרים. וזה טעם מיד הישמעאלים אשר הורידוהו שמה (להלן לט א), כי היה בידם, אבל המדינים היו בעליו והם סחרו בו, והוא שאמר והמדנים מכרו אותו אל מצרים:" כיצד מסביר הרמב"ן את היחסים שבין הישמעאלים והמדיינים. וכיצד מסייע הסבר זה להבין את השינויים בפסוקים.
12. פסוק כז' רש"י ד"ה "וישמעו" מה הן שתי האפשרויות להבנת מילה זאת.
13. פסוק לב' "וישלחו" ספורנו: "**וַיְשַׁלְּחוּ אֶת כְּתֹנֶת הַפַּסִּים**. הֶעֱבִירוּהָ בְּשֶׂלַח, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִרְאֵית קְרוּעָה עַל יְדֵי חַיּוֹת רָעוֹת." . שלח הוא חרב. מה עשו האחים כדי שיעקב יחשוב שיוסף נטרף.
14. פסוק לה' רש"י ד"ה "וכל בנותיו". מה קשה לרש"י ומה הן שתי תשובותיו.
15. פסוק לה' רש"י ד"ה "ויבך אותו אביו". כיצד מסביר רש"י ביטוי זה. כיצד ניתן לפרש הביטוי כפשוטו.
16. פסוק לו' מדרש בראשית רבה: "וְהַמְּדָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ (בראשית לז, לו), כַּמָּה אוֹנְיּוֹת (שטרות מכירה) נִכְתְּבוּ לוֹ, רַבִּי יוּדָן אָמַר אַרְבָּעָה, אֶחָיו לַיִּשְׁמְעֵאלִים, וְיִשְׁמְעֵאלִים לַסּוֹחֲרִים, וְסוֹחֲרִים לַמְּדָנִים, וּמְדָנִים מָכְרוּ אוֹתוֹ אֶל מִצְרַיִם. רַב הוּנָא אָמַר חָמֵשׁ, מְדָנִים מָכְרוּ אוֹתוֹ לְדִימוֹסְיָא (לאוצר) שֶׁל מְדִינָה, בָּא פּוֹטִיפַר וּלְקָחוֹ מִדִּימוֹסְיָא שֶׁל מְדִינָה." . על אלו דיוקים בפסוקים מבוססים דברי המדרש.

<u>פרק לח'</u>

17. פסוק א' "וירד יהודה" מדרש בראשית רבה: "רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן וְרַבִּי חָנִין בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל מִי שֶׁהוּא מַתְחִיל בְּמִצְוָה וְאֵינוֹ גוֹמְרָהּ קוֹבֵר אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו, מִמִּי אַתָּה לָמֵד מִיהוּדָה (בראשית לז, כו): (וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אֶחָיו מַה בֶּצַע וגו', הָיָה לוֹ לְהוֹלִיכוֹ עַל כְּתֵפוֹ אֵצֶל אָבִיו, מַה גָּרַם לוֹ, קָבַר אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו" . מה היא הביקורת של המדרש על יהודה. מה קרה ליהודה בגלל הדבר שעשה.
18. פסוק ה' רש"י ד"ה "והיה בכזיב" . מה קשה לרש"י ומה הוא הפתרון.

<u>פרק לט'</u>

19. השווה פסוק ו' לפרק כט' פסוק יז'. מה ניתן ללמוד מן ההשוואה.
20. פסוק כא רש"י ד"ה "ויט אליו חסד" מי אל מי?

<u>פרק מ'</u>

21. פסוק א' "משקה" הכלי יקר: "**חטאו משקה מלך מצרים והאופה**. מתחלה קרא אותם **משקה ואופה** ואחר כך נאמר **ויקצוף פרעה על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים**, ויש אומרים שמנהג העולם הוא שכל שר יש לו משרתים למטה ממנו המשרתים למלך בכל עת, והמה בעצמם ישרתוהו לפרקים בסעודה גדולה דרך כבוד, וחטא זה לא חטאו השרים כי אם משרתיהם המשקה והאופה, ומכל מקום היה עיקר הקצף על השרים שהושיבו הדיוטים כאלו שלא נזהרו בכבוד המלך." . מה היא הסתירה שמציין הכלי יקר ומה הוא ההסבר לסתירה זאת.
22. פסוק ה' רש"י ד"ה ויחלמו חלום שניהם" הסבר את הפרוש השני בדברי רש"י
23. פסוק טז' "כי טוב פתר" רשב"ם: "ניכרין דברי אמת." . כיצד הבין שר האופים שיוסף פתר פתרון טוב את החלום של שר המשקים. מה היא העיקרון שמלמד אותנו הרשב"ם בדבריו.
24. הסבר את ההתנהגות של שר המשקים לפי הפסוק האחרון בפרשה.

פרשת מקץ

<u>פרק מא׳.</u>

1. פסוק א׳, ״ויהי מקץ שנתים ימים״ מקץ (מסוף) של מה?.
2. פסוק א׳, ״והנה עומד על היאור״ איזו מילה חסרה במשפט זה.
3. פסוק ח׳ ״ואין פותר אותם לפרעה״ מדוע לא קיבל פרעה את הפתרון . רש״י ד״ה ״ואין פותר״.
4. פסוק יב׳ רש״י ד״ה ״נער״ . מדוע אומר רש״י ״ארורים הרשעים...״.
5. כיצד מבטא יוסף את צניעותו ואת אמונתו בפסוק טז׳.
6. מדוע לדעת יוסף חלם פרעה שני חלומות לפי פסוק לב׳.
7. מה היא המילה החוזרת בפסוקים: טז׳, כה׳, כח׳, לב׳ . מה ניתן ללמוד מכך על יוסף.
8. השווה את דברי פרעה בפסוק טו׳ לפסוקים לח׳, לט׳ בפרקנו. איזה שינוי חל אצל פרעה במהלך הנאום של יוסף.
9. מה גרם לפרעה להאמין לפתרון של יוסף ולכבד אותו כל כך, עוד לפני שהפתרון של יוסף התממש.
10. מה הם גינוני הכבוד שנהג בהם פרעה כלפי יוסף בפסוקים מב׳- מג׳.
11. הסבר את השמות שקרא יוסף לשני בניו בפסוקים נא׳-נב׳.

<u>פרק מב׳</u>

12. מדוע כתוב לפי רש״י בפסוק ג׳ ״אחי יוסף״ ולא בני יעקב.
13. פסוק ז׳ ״ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות״. מדוע התנהג יוסף כך אל האחים.
14. איך הכיר יוסף את אחיו והם לא הכירו אותו. רש״י פסוק ח׳ ד״ה ״ויכר יוסף״. לפי פשוטו ולפי מדרשו.
15. מדוע לקח יוסף דווקא את שמעון והשאיר אותו במצרים. רש״י פסוק כד׳.
16. לפי רש״י בפסוק כד׳ ד״ה ״ויבך״, יוסף בכה כי ראה שהאחים מתחרטים. איך ראה זאת יוסף לפי פסוקים כא׳-כב׳.
17. מה מדייק רש״י מהמילה האחרונה בפסוק כד׳.

<u>פרק מג׳</u>

18. השווה פרק מב׳ פסוק לז׳ לפסוקים ח׳-ט׳ בפרקנו. מדוע לא הסכים יעקב לעצתו של ראובן והוא הסכים להצעתו של יהודה .
19. פסוק יד׳. הסבר את הביטוי ״אל שדי״ לפי פשוטו ולפי מדרשו ברש״י.
20. השווה את פסוק יא׳ לפרק לז׳ פסוק כה׳. הסבר את הדברים הנזכרים בשני המקומות לפי רש״י בפרק לז׳.
21. השווה את הירידה הראשונה של האחים למצרים בפרק מב׳ פסוק ג׳ לירידה השניה בפרקנו פסוק טו׳. הסבר את ההבדלים. (שלשה הבדלים).
22. מדוע היו האחים מבולבלים לפי המתואר בפסוקים יז׳- כו׳.
23. מה היא הברכה שברך יוסף את בנימין בפסוק כט׳. מדוע הוא ברכו בברכה זו לפי רש״י.
24. מה הוא השיח שקיים יוסף עם בנימין לפני שיוסף בכה לפי רש״י פסוק ל׳ ד״ה ״ כי נכמרו רחמיו״.

25. מדוע נדהמו האחים בישיבתם עם יוסף לפי פסוק לג'. רש"י.

<u>פרק מד'</u>

26. מה ביקש יוסף מהאיש אשר על ביתו לעשות בפסוק ב' ומדוע.
27. הסבר את ה"קל וחומר" שבפסוק ח'.
28. מה הציעו האחים עצמם כעונש על גניבת הגביע ומה הציע האיש אשר על הבית . פסוקים ט'-י'.
29. מה הציע יהודה כעונש על גניבת הגביע ומדוע הוא הדובר בין כל האחים.
30. מדוע לא הסכים יוסף לקבל את הצעת יהודה לפי פסוק יז'.

<u>שאלות לפרשת מקץ סבב שני</u>

<u>פרק מא'</u>

1. פסוק א' "על היאור" מה המיוחד בנהר שזורם במצרים לפי רש"י.
2. פסוק ח' "ואין פותר אותם לפרעה" מדרש רבה: "ר' יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתרין היו אותו אלא שלא היה קולן נכנס באזניו שבע פרות הטובות שבע בנות אתה מוליד שבע פרות הרעות שבע בנות אתה קובר וכן אמרו שבע שבלים הטובות שבע מלכיות אתה מכבש שבע שבלים הרעות שבע אפרכיות מורדות בך". מדוע הפתרונות שהציעו לפרעה לא התקבלו על דעתו.
3. פסוק י' "פרעה קצף על עבדיו" רשב"ם: "**פרעה קצף על עבדיו- כל פרעה בלשון מצרים מלך**, וכן כל מלכי מצרים נקראים כן. **ושל פלשתים בימלך**, אפילו בימי דוד **בשנותו את טעמו לפני אבימלך. ושל ירושלים מלכי צדק** ביהושע **אדני צדק מלך שלם.** ובימי דוד **על דברתי** אני מבטיח שתהיה מלכי צדק מלך ירושלים. **ושל עמלק אגג .**בימי משה **וירום מאגג מלכו.** זבימי שאול **אגג מלך עמלק.** אף כאן פרעה לשון מלכות כי בשמו של מלך אין אומרים לפניו **פרעה קצף על עבדיו .**אלא כך אמר לפניו: **אדוני קצף על עבדיו.** וכן לפנינו **אני פרעה .**אני אהיה המלך לבדי כדכתיב: **רק הכסא אגדל ממך .**לכן נקרא יוסף **אברך .**אבי המלך." מה היא התופעה שעליה עומד הרשב"ם. מה בלשון הפסוק רומז לדעתו לצדקת דבריו.
4. עיין בפסוקים כה' עד לב'. כמה פעמים מזכיר יוסף את שם ה' בדבריו. מה מלמד הדבר על בטחונו העצמי.
5. פסוק להּ הסבר את ההבחנה הלשונית שמציין רש"י בדבריו.
6. פסוק מב'. מה מסמלת מסירת הטבעת ליוסף על ידי פרעה. עיין ברש"י. היכן מצינו בתנ"ך דבר דומה.
7. פסוק מג' רש"י ד"ה "אברך". מה הם שלשת הפרושים למילה זאת בדברי רש"י. הסבר את הויכוח בין ר' יהודה לבין רבי יוסף בן דורמסקית.
8. פסוק מח' "ויקבוץ את כל אוכל" אבן עזרא: "**את כל אוכל-** אין פירוש כל כי היו מתים ברעב. וכן **וכל הארץ באו**, רק טעמו שקבץ כל אשר יכול." . מה קשה לאבן עזרא בפסוק ומה הוא פתרונו.
9. פסוק נ' "וליוסף יולד" רשב"ם: "**בטרם תבא שנת הרעב-** ולפי שבא יעקב בתחילת ימי הרעב בשנה שניה ולסוף שבע עשרה שנה בשעת מותו אמר ליוסף: **שני בניך הנולדים לך עד באי אליך לי הם .אבל מולדתך אשר הולדת אחריהם אחרי באי אליך לך יהיו**, לכך פירשם

כאן שאפרים ומנשה נולדו לפני שנות הרעב קודם שבא יעקב, אבל אחרי כן הוליד בנים ובני בנים שנקראו על שם אחיהם בנחלתם כמו שאמר יעקב.״. מדוע מדגיש הכתוב את הולדת שני בני יוסף דווקא כאן לפי הרשב״ם.

10. פסוק נ׳ ״וישבור למצרים״ כיצד מסביר רש״י ביטוי זה.

<u>פרק מב׳</u>

11. פסוק א׳ ״וירא יעקב״ אבן עזרא: ״בעבור היות ההרגשות נחברות במקום אחד יחליפו זו בזו. כמו: **ראה ריח בני. ומתוק האור**. וכן: **וירא יעקב**, כי אחריו כתוב: **הנה שמעתי.**״. מה הוא הקושי שמציין האבן עזרא. מה הוא הפתרון. מה ההבדל בין פתרונו של הא״ע לבין הפתרון של רש״י.
12. פסוק א׳ ״למה תתראו״ מה הם שלושת הפירושים של רש״י לביטוי המיוחד הזה.
13. פסוק ד׳ ״פן יקראנו אסון״ מה היא שאלת רש״י ומה תשובתו.
14. פסוק ו׳ ״הוא המשביר״ רמב״ן: ״**ועל דרך הפשט יתכן** שהיו באים לפניו מכל הארצות, והוא שואל וחוקר עליהם. ומצווה לפקידים תמכרו לאנשי עיר פלונית כך וכך תבואה ממין פלוני. והוצרכו בני יעקב לבא לפניו בתוך הבאים מארץ כנען לצוות עליהם כמה ימכרו לארצם, כי הם ראשונים לאשר באו מארץ כנען, והם באו לפניו בעבור כולם: ״ מדוע התייצבו אחי יוסף לפני יוסף לפי הרמב״ן הרי הוא היה משנה למלך ולא עסק במכירת התבואה לאנשים.
15. פסוק ט׳ ״ויזכור יוסף את החלומות״ רמב״ן: ״**וכן אני אומר** שכל הענינים האלה היו ביוסף מחכמתו בפתרון החלומות, כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו, ויקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון: אבל היה רואה כי השתחויית אחיו לו וגם אביו וכל זרעו אתו, אי אפשר להיות בארצם, והיה מקוה להיותו שם במצרים בראותו הצלחתו הגדולה שם, וכל שכן אחרי ששמע חלום פרעה שנתברר לו כי יבאו כלם שמה ויתקיימו כל חלומותיו:״. מה היא השאלה המוסרית שמפנה הרמב״ן כלפי יוסף. מה היא תשובת הרמב״ן בהסבר כל ההתנהלות של יוסף.
16. פסוק י׳ ״הוא אשר דיברתי״ מה הם שני פירושיו של רש״י לביטוי זה.
17. פסוק כא׳ ״אשמים אנחנו על אחינו״ מדרש רבה: ״ר״ל בשם רבי יוחנן בר שאילה אפשר יוסף בן שבע עשרה שנה היה רואה את אחיו מוכרים אותו והוא שותק אלא מלמד שהיה מתחבט לפני רגליו של כל אחד ואחד כדי שיתמלאו עליו רחמים ולא נתמלאו ״ . המדרש מחמיר מאד את סיפור המכירה של יוסף. כיצד.
18. פסוק כד׳ ״ויקח מאתם את שמעון״ אבן עזרא: ״ולקח שמעון, כי כאשר יחטאו רבים הגדול שבהם בשנים יענש יותר. ועזב ראובן כי הוא הצילו.״ . מדוע לקח דווקא את שמעון לפי רש״י ולפי הא״ע.
19. פסוק לח׳ למה לא קיבל יעקב את הצעתו של ראובן לפי רש״י.

<u>פרק מג׳</u>

20. פסוק ב״ מה הייתה הדרך שבה נקט יהודה לכפות על יעקב לשלוח את בנימין לפי רש״י.
21. פסוק ח׳ רש״י ד״ה ״ולא נמות״ מה היא הטענה שמשתמש בה יהודה לפי רש״י.

22. פסוק ט' "וחטאתי לך כל הימים" . השווה דברים אלה של יהודה לדברי ראובן בפרק מב' פסוק לז'. מה ההבדל ביניהם. מדוע דברי יהודה שכנעו יותר את יעקב.
23. פסוק יד' "ושלח לכם את אחיכם אחר ואת בנימין". מה הוא הקושי הלשוני בהיגד זה. מה מדייק רש"י מהפסוק.
24. פסוק לג' "ויתמהו האנשים" מדרש רבה: "נטל את הגביע והיה עושה עצמו כמערים ומריח בגביע אמר יהודה שהוא מלך יושב בראש ראובן שהוא בכור ישב שני לו וכן כולן אמר אנא לית לי אמה ובנימין לית ליה אמה כד ילידת ליה אמיה מיתת מן בגין דא ייתי ויתן ראשיה גביה דידי לפיכך ויתמהו האנשים וגו' ". מה בהצגה של יוסף גרם לתמיהה גדולה של האחים.

<u>פרק מד'</u>

25. פסוק טז' "האלוקים מצא" הסבר את המשפט בדברי רש"י "מצא בעל חוב מקום לגבות את שטר חובו".
26. פסוק טז' "האלוקים מצא את עוון עבדיך" מדרש רבה: "ויאמר יהודה מה נאמר לאדוני בכסף ראשון מה נדבר בכסף שני מה נצטדק בגביע מה נאמר לאדוני במעשה תמר מה נדבר בבלהה ומה נצטדק בדינה מה נאמר לאבא שבארץ כנען ביוסף ומה נדבר בשמעון ומה נצטדק בבנימין" . מה הם שלושת הסדרות של ההתנצלות של יהודה בדבריו ליוסף לפי המדרש.

פרשת ויגש

<u>פרק מד' מפסוק יח'.</u>

1. פסוק יח' שתי מילים חוזרות פעמיים בפסוק מה הן ומדוע הן חוזרות.
2. מה היא טענת יהודה כלפי יוסף בפסוק יט' לפי רש"י.
3. פסוק כב' "ועזב את אביו ומת". מי עלול למות. מה הן שתי האפשרויות. לפי איזו אפשרות מפרש רש"י ומדוע.
4. מדוע יהיה חמור כל כך אם יקרה אסון לבנימין. רש"י פסוק כט', ד"ה "והורדתם את שיבתי".
5. מה היא הצעת יהודה בפסוק לג' ומדוע הצעה זאת עדיפה ליוסף. רש"י ד"ה "ישב נא עבדך".
6. כמה פעמים מופיע השורש אב בפסוקים יח' - לד'. מה הייתה המטרה של יהודה בחזרתו על המילה הזאת הרבה פעמים.
7. למה לא סיים יהודה את נאומו בפסוק לג' המכיל את הצעתו ובקשתו, והוא הוסיף את פסוק לד'.
8. אפשר לראות בפסוק לג' חזרה בתשובה של יהודה על מכירת יוסף. כיצד.

<u>פרק מה'</u>

9. בפסוק א' מבקש יוסף "הוציאו כל איש מעלי". למי הוא מתכוון, ומדוע ביקש זאת.
10. פס' ג' "כי נבהלו מפניו" . מדוע?
11. בפסוקים ה'- ח' מזכיר יוסף את שם ה' שלש פעמים. מדוע.
12. השווה פסוקים ז'-ח' לפרק לז' פסוק ידֿ והסבר כיצד נסגר מעגל.
13. כיצד מעודד יוסף את האחים במחצית הראשונה של פסוק יב' לפי רש"י ד"ה "ועיני אחי בנימין".
14. פסוק טו' "ואחרי כן דברו אחיו אתו". אחרי מה? רש"י.
15. פסוק כד' "אל תרגזו בדרך" הסבר את פשוטו של מקרא לפי רש"י.
16. הסבר את ארבעת המילים האחרונות בפסוק כז' לפי רש"י.

<u>פרק מו'</u>

17. פסוק א' "ויסע יעקב" מהיכן נסע ובאיזו כיוון כללי נסע.
18. מדוע צריך ה' לעודד את יעקב בפסוק ג' ומה הוא מבטיח לו בפסוק ד'. רש"י.
19. מה קשה לרש"י בפסוק טו' ד"ה "שלשים ושלש" ומה תשובתו.
20. עיין במחצית השנייה של פסוק כז'. מה הקשר של פסוק זה לבראשית פרק י' ולספר דברים פרק לב' פסוק ח'.
21. מה הם שני הפרושים של רש"י לביטוי "להורות לפניו" בפסוק כח'.
22. מה ביקש יוסף מאחיו להגיד לפרעה, ומדוע חשוב היה לו שמשפחת יעקב תגור בארץ גושן. פסוקים לא'-לד'.

<u>פרק מז'.</u>

23. פסוק ב' "מקצה אחיו" אלו אחים לקח יוסף אל פרעה ומדוע. רש"י בתחילת דבריו.
24. פסוק טי "ימי שני מגורי" . כיצד מסביר רש"י את המילה "מגורי".
25. פסוק י'. מה היא הברכה שברך יעקב את פרעה לפי רש"י.

26. פסוק יג׳ . ד״ה ״ולחם אין בכל הארץ״ הסבר את דברי רש״י ״חוזר לעניין הראשון״. ציין לאן בדיוק.
27. בפסוקים יד׳ עד כג׳ יש שלשה שלבים בהתנהלות של יוסף בגביית התמורה עבור האוכל. מה הם שלשת השלבים.
28. מה עשה יוסף לפי פסוק כא׳ ומדוע.
29. לאחר שהמצרים מכרו את אדמתם הם נדרשו לשלם מס לפרעה מכל הגידולים. מה היה אחוז המס הזה.
30. בפסוק כז׳ יש רמז לתחילת הגלות. כיצד?

<u>שאלות לפרשת ויגש סבב שני</u>

<u>פרק מד׳</u>

1. הנאום של יהודה מחולק לשלשה חלקים: יח׳-כט׳, ל׳-לב׳, לג׳-לד׳. מה הנושא של כל חלק.
2. כמה פעמים מופיע השרש **אב** בנאום יהודה וכמה פעמים השורש **עבד**. מה פשר הריבוי של שתי מילים אלו.
3. פסוק יח׳ רש״י ד״ה ״כי כמוך כפרעה״. כמה פירושים מביא רש״י לביטוי זה. מה ההבדל העקרוני בין הפרוש כפשוטו לבין הפירושים על פי המדרש.
4. פסוק יט׳ ״אדני שאל את עבדיו: רמב״ן: ״לא ידעתי טעם לאריכות דברי יהודה בספור מה שהיה כבר ביניהם . **ואשר יראה לי על דרך הפשט**, שאינם רק תחנונים להעיר רחמיו, כי חשב יהודה כי האלוהים הוא ירא כאשר אמר לו, וכאשר נהג עמהם חמלה כירא חטא לנחם אותם על הצער שעשה להם (לעיל מג כג): **וזה ענין הסיפור**, אמר לו אנחנו באונס הגדנו באחינו זה מפני שאלת אדני, ולא הודינו גם כן להורידו לפניך כמצותך הראשונה, רק אמרנו כי לא יוכל הנער לעזוב את אביו, אבל בנפשינו נביא אותו מפני זלעפות רעב, כי אמרת לא תוסיפון לראות פני. ולא רצה אבינו לשמוע עד היותינו כולנו בסכנה לשוב לשבר מעט אכל, ואז הודה בפחד ובדאגה, ועתה כראותו כי אין הנער ימות בנפש מרה. ולכן תפול נא תחנתי לפניך לרחם עלינו ועל הזקן, וקח אותי תחת הנער לעבד עולם כי טוב אני ממנו, ולך תהיה צדקה. וזה טעם כל הפרשה. ויתכן שיהיה והורידו עבדיך את שיבת עבדך אבינו כנוי לכבוד, והורדת את שיבת עבדך אבינו, וכן וחטאת עמך (שמות ה טז): ״. מה היא שאלת הרמב״ן על הנאום של יהודה ומה תשובתו.
5. פסוק לב׳ רש״י ד״ה כי עבדך״ על איזה שאלה עונה יהודה בפסוק זה לפי רש״י ומה תשובתו.
6. פסוק לד׳ ״כי איך אעלה״ רמב״ן: ״**ואמר כי איך אעלה אל אבי-** להודיעו כי יבחר להיות עבד עולם, מעלותו אל אביו בלתי הנער שלא יוכל לראות ברעתו, כי יבכה תמיד ויתאונן עליו כל היום. והזכיר זה שלא יחשוד אותו שיעשה מרמה בעבור שהוא ידע לברוח יותר מן הנער.״ . איזו מחשבה מבקש יהודה להסיר מליבו של יוסף לפי הרמב״ן.

<u>פרק מה׳</u>

7. פסוק א׳ ״ולא יכול יוסף להתאפק״. מדרש בראשית רבה: ״ולא יכול יוסף להתאפק וגו׳ רבי חמא בר חנינא אמר לא עשה יוסף כשורה שאלו בעטו בו אחד מהם מיד היה מת רבי שמואל בר נחמן אמר כהוגן וכשורה עשה יודע היה צדקן של אחיו אמר ח״ו אין אחי חשודים על שפיכות דמים: ״. הסבר את המחלוקת בין החכמים בנוגע לבקשת יוסף לסלק את כל המצרים מהחדר.

8. פסוק א' "הוציאו כל איש מעליי" רמב"ן: "**טעם בהוצאה**, שהוציאם משם כדי שלא ישמעו בהזכירו להם המכירה, כי תהיה להם (לחרפה): וגם אליו למכשול, שיאמרו עבדי פרעה ומצרים עליהם, אלו אנשי בוגדות, לא יגורו בארצנו ולא ידרכו בארמנותינו, בגדו באחיהם, גם באביהם בגדו, מה יעשו במלך ובעמו, וגם ביוסף לא יאמינו עוד:". מדוע מבקש יוסף מכולם לצאת לפי הרמב"ן. מה הוא הסוד ששמר יוסף בינו לבין אחיו ושלא התגלה למצרים.
9. פסוק ג' רש"י ד"ה "נבהלו מפניו". איזה פירוש אפשרי אחר דוחה רש"י לביטוי זה.
10. פסוק ג' "אני יוסף" מדרש רבה: "אמר להם יוסף לא כך אמרתם שאחיו של זה מת אני אקראנו ויבא אצלכם והיה קורא יוסף בן יעקב בוא אצלי יוסף בן יעקב בוא אצלי והיו מסתכלין בארבע פינות הבית אמר להם מה אתם רואים אני יוסף אחיכם מיד פרחה נשמתן שנאמר ולא יכלו אחיו וגו' ולא האמינו לו". מה פשר ההצגה שיוסף עשה בפני האחים לפי המדרש.
11. פסוק יב' "כי פי המדבר אליכם" רשב"ם: "**כי פי המדבר אליכם-** ועד עתה ע"י מליץ, לפי עיקר פשוטו. בשורה שתאמרו לאבי לא מפי שמועה ששמעתם מאחרים, שהרי אתם בעיניכם רואים ומכירים כי אני יוסף מדבר אליכם ולפיכך **והגדתם את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם.**". מה מבקש יוסף להדגיש בביטוי זה לפי הרשב"ם.
12. פסוק טז' ספורנו: "**וַיִּיטַב בְּעֵינֵי פַּרְעֹה** .שֶׁחָשַׁב שֶׁמִּכָּאן וָאֵילָךְ תִּהְיֶה הַשְׁגָּחַת יוֹסֵף עַל הָאָרֶץ לא כְּהַשְׁגָּחַת גֵּר מַנְהִיג, אֲבָל כְּהַשְׁגָּחַת אֶזְרָח חוֹשֵׁב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הוּא וְזַרְעוֹ, וְלָזֶה מַשְׁגִּיחַ בְּכָל לֵב לְהֵיטִיב לָאָרֶץ וּלְיוֹשְׁבֶיהָ.". מה מצא חן בעיני פרעה לפי הספורנו.
13. פסוק כז' "וידברו אליו את כל דברי יוסף" רמב"ן: "**וידברו אליו את כל דברי יוסף- יראה לי על דרך הפשט** שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף, אבל חשב כי היה תועה בשדה והמוצאים אותו לקחוהו ומכרו אותו אל מצרים, כי אחיו לא רצו להגיד לו חטאתם, אף כי יראו לנפשם פן יקצוף ויקללם, כאשר עשה בראובן ושמעון ולוי (להלן מט ג - ז). ויוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו, ולכך נאמר ויצוו אל יוסף לאמר אביך ציווה לפני מותו לאמר וגו', ואלו ידע יעקב בענין הזה היה ראוי להם שיחלו פני אביהם במותו לצוות את יוסף מפיו, כי ישא פניו ולא ימרה את דברו, ולא היו בסכנה ולא יצטרכו לבדות מלבם דברים." . לדעת הרמב"ן הסוד של המכירה לא התגלה ליעקב כל חייו. למה חשוב לרמב"ן לומר זאת דווקא בהקשר של פסוקינו. מה מוכיח הרמבן מפרק נ' פסוקים טז'-כ' .
14. פסוק כח' "רב" רשב"ם: **רב-** די בפוגת לבי שלא האמנתי אלא ודאי עוד יוסף בני חי. אתם אומרים: **עוד יוסף חי וכי הוא מושל**, רב לי במה שהוא עדיין חי אפילו אינו מושל. **אלכה וארא בטרם אמות וגו.**" . הרשב"ם משווה דברי יעקב לדברי האחים בפסוק כו'. מה מדייק הרשב"ם מהשוואה זאת.

<u>פרק מו'</u>

15. פסוק ב' "יעקב יעקב" רמב"ן: "אחר שאמר לו השם לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, היה ראוי שיקראנו בשם הנכבד ההוא. וכן הוא נזכר בפרשה הזאת שלשה פעמים, אבל קראו יעקב לרמוז כי עתה לא ישור עם אלוהים ועם אנשים ויוכל, אבל יהיה בבית עבדים עד שיעלנו גם עלה, כי מעתה הגלות תתחיל בו .". מה היא שאלת הרמב"ן על הפסוק ומה תשובתו.

16. פסוק ג' "אל תירא" מדוע צריך ה' לעודד את יעקב . עיין בפרק כו' פסוק ב'. מה יכול היה יעקב לחשוב.
17. פסוק כא' "ובני בנימין" מדרש בראשית רבה: "ובני בנימין בלע וגו' בשעה שעמד יוסף עם בנימין שאליה אית לך בנין א"ל אין א"ל כמה אמר ליה עשרה אמר ומה שמהון א"ל הוה לי חד אח והיו מעשיו נאים ונעימים ונשבה ממני והוצאתי להם שמות לשם המאורע שלו בלע שנבלע ממני בכר שהיה בכור לי אשבל שנשבה ממני גרא שגר בארץ אחרת נעמן שהיו מעשיו נאים ונעימים אחי שהיה אחי ודאי וראש שהיה לי לראש והוא ראשון של אחיו שנאמר) דברים לג (תבואתה לראש יוסף מופים שהיה יפה מאד בכל דבר ושכל הלכות שמסרו שם ועבר ליעקב מסרו לו וחופים שלא ראה בחופתי ולא ראיתי בחופתו ושחיפו עליו דברים ואמרו) בראשית לז (חיה רעה אכלתהו וארד שהיה דומה לורד וארד על שם כי ארד אל בני אבל שאולה". מה פשר הדו שיח שמציג המדרש בין בנימין לבין יוסף עוד לפני שיוסף התוודע לאחיו.
18. פסוק כח' "ואת יהודה שלח לפניו" מדרש רבה: "ואת יהודה שלח לפניו ר' חנינא בריה דרבי אחא ורבי חנינא חד אמר להתקין לו בית דירה וחד אמר להתקין לו בית ועד שיהא מורה בו דברי תורה ושיהיו השבטים לומדים בו .... ללמדך שבכל מקום שהיה יעקב יושב היה עוסק בתורה כשם שהיו אבותיו ועד עכשיו לא נתנה תורה ". מה ביקש יעקב מיהודה לסדר לפני שכל המשפחה תגיע ומדוע.
19. פסוק כט' "ויבך על צואריו עוד" רמב"ן: "**והנכון בעיני** כי כבר היו עיני ישראל כבדים קצת מזוקן, וכשבא יוסף במרכבת המשנה ועל פניו המצנפת כדרך מלכי מצרים, לא היה ניכר לאביו וגם אחיו לא הכירוהו, לפיכך הזכיר הכתוב כי כאשר נתראה אל אביו שהביט בו והכירו נפל אביו על צוארו ובכה עליו עוד, כאשר יבכה עליו תמיד עד היום הזה כשלא ראהו. ואחר כך אמר אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך: ודבר ידוע הוא מי דמעתו מצויה, אם האב הזקן המוצא את בנו חי לאחר היאוש והאבל, או הבן הבכור המולך. ואל תחוש בעבור אמרו ויאמר ישראל, כי ממנו ידבר ויחזור ויזכיר שמו." . מי בכה לדעת הרמב"ן ומה הוא ההסבר הפסיכולוגי לכך. הסבר את המשפט האחרון בדברי הרמב"ן.
20. פסוק לד, אבן עזרא: "**כי תועבת מצרים כל רועה צאן-** לאות, כי בימים ההם לא היו המצרים אוכלים בשר. ולא יעזבו אדם שיזבח צאן כאשר יעשו היום אנשי הודו. ומי שהוא רועה צאן תועבה היא, שהוא שותה החלב. ואנשי הודו לא יאכלו ולא ישתו כל אשר יצא מחי, מרגיש עד היום הזה." . מה היה המנהג של המצרים ושל אנשי הודו לפי הא"ע.

<u>פרק מז'</u>

21. פסוק יב' ספורנו: "**לֶחֶם לְפִי הַטָּף** .אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ לְהַרְבּוֹת לָהֶם מָזוֹן נָתַן לָהֶם בְּמִדָּה מַסְפֶּקֶת, כְּאָמְרָם זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: בְּזְמַן שֶׁהַצִּבּוּר שָׂרוּי בְּצַעַר, אַל יאמַר אָדָם: אֵלֵךְ לְבֵיתִי וְאכַל וְאֶשְׁתֶּה, וְשָׁלוֹם עָלַיִךְ נַפְשִׁי (תענית יא, א)." מה מבקש הספורנו להדגיש לגבי הגינותו של יוסף.
22. פסוק יד' "וילקט יוסף את כל הכסף" רמב"ן: "סיפר הכתוב זה וגמר הענין בכל הפרשה להודיע מעלות יוסף בחכמה בתבונה ובדעת, וכי היה איש אמונים שהביא כל הכסף בית פרעה, ולא עשה לעצמו אוצרות כסף ומטמוני מסתרים בארץ מצרים או לשלחו לארץ כנען, אבל נתן למלך הבוטח בו כל הכסף וקנה לו את האדמה גם הגופות, ומצא בזה חן גם כן

בעיני העם כי השם הוא המצליח את יראיו ״. מה מבקש הכתוב להדגיש לפי הרמב״ן בנוגע להתנהלותו של יוסף.

23. פסוק יט׳ רש״י ד״ה ״ותן זרע״ . מה התמיהה שמעלה רש״י ומה תשובתו לתמיהה זאת.
24. מה עשה יוסף לפי פסוק כא׳ ומדוע עשה זאת לפי רש״י.
25. פסוק כד׳ מבאר את חלוקת היבול. חמישית ניתן כמס לפרעה. מה עשו עם שאר היבול לפי רש״י.

פרשת ויחי

<u>פרק מז׳ מפסוק כח׳.</u>

1. בן כמה היה יוסף כשיעקב נפטר. כמה שנים חי יעקב עם יוסף וכמה שנים היה רחוק ממנו. עיין בפסוקים הבאים: פרק לז׳ פסוק ב׳, פרק מא׳ פסוק מו׳, פרק מה׳ פסוק ו׳, פרק מז׳ פסוק כח׳.
2. פסוק כט׳ מה הוא ״חסד ואמת״, לפי רש״י ומדוע חסד זה נקרא כך.
3. מה היא בקשת יעקב בפסוקים כח׳- לא׳. מדוע הוא מבקש את הבקשה הזאת דווקא מיוסף.
4. מה הוא המשל בדברי רש״י פסוק לא׳ ד״ה ״וישתחו ישראל״, ומה הוא הנמשל. (״תעלא בעידניה סגיד ליה״ = שועל בזמנו תשתחווה לו) .
5. במה שונה פירושו של רש״י בפסוק לא׳ על המילים ״על ראש המיטה״, (הראשון) מפירושו על המילים ״וישתחו ישראל״.

<u>פרק מח׳.</u>

6. פסק א׳ ״ויאמר ליוסף״ מי אמר . שני פירושים ברש״י.
7. פסוק ב׳ ״ויתחזק ישראל״ . מדוע. רש״י.
8. מה היא המתנה שנותן יעקב ליוסף לפי פסוק ה׳.
9. על מה מתנצל יעקב בפסוק ז׳ ומדוע עשה את המעשה שעליו הוא מתנצל, לפי רש״י ד״ה ״ואקברה שם״ (עד המילים ואונקלוס תרגם).
10. פסוק יד ״שכל את ידיו״ מה עשה יעקב ומדוע.
11. הסבר את ברכת יעקב בפסוק טז׳: מי הוא המלאך, מי הם הנערים, ומה פרוש ״וידגו לרב״. רש״י.
12. יוסף מנסה לשנות את הנחת הידים של יעקב על ראש הבנים. מדוע. מה עונה לו יעקב על ניסיונו זה.
13. מה היא הברכה הנוספת שמברך יעקב את בני יוסף בפסוק כ׳.
14. בפסוק כב׳ מבטיח יעקב ליוסף שיקבל ״שכם אחד על אחיך״. מה הם שני הפירושים ברש״י למתנה זאת, ומה הוא ההבדל העקרוני ביניהם.

<u>פרק מט׳</u>

15. יעקב פותח את ברכתו לבניו בלשון שירה. העתק את התקבולת בפסוק ב׳.
16. יעקב מותח ביקורת על שמעון ולוי. מה עונשם לפי ארבעת המילים האחרונות בפסוק ז׳ .רש״י. (שני פירושים)
17. בפסוק ט׳ משבח יעקב את יהודה על הצלת יוסף כיצד. רש״י ד״ה ״מטרף״, ״בני עלית״.
18. מה הם הביטויים של השפע שיהיה בנחלת יהודה לפי פסוקים יא׳-יב׳.
19. מה הם הדימויים לבעלי חיים המוזכרים בברכות יעקב לבניו (*8)
20. מה הוא ״הסכם ישששכר וזבולון״ רש״י פסוק יג׳ ד״ה ״לחוף ימים״.
21. לברכתו של איזה בן שייך פסוק יח׳. מה הקשר של הפסוק לברכת השבט.
22. מה הוא ״בן פורת יוסף״ בפסוק כב׳ לפי רש״י החל במילים ״ ויש מדרשי אגדה המתישבים על הלשון״.
23. מה הם הנימוקים שמביא יעקב לבקשתו בפסוקים כט׳-לב׳.

<u>פרק נ'</u>

24. מה ציווה יוסף לעשות בפסוק ב'. רש"י.
25. מדוע בכו המצרים על מות יעקב . רש"י פסוק ג'.
26. מה הכבוד הגדול שעשו במסע הקבורה של יעקב. פסוקים ז'-ט'.
27. מה היה החשש של האחים בפסוקים טו'-כא' ומה הייתה תגובת יוסף לדבריהם.
28. פסוק טז' "אביך צוה" מדוע אמרו זאת האחים לפי רש"י.
29. היכן פגשנו כבר את שלשת המילים האחרונות של פסוק יט'. מה משמעותן בשני המקומות.
30. מה מבקש יוסף מאחיו בפסוקים כד'-כה'. מי קיים את השבועה הזאת. עיין שמות פרק יג' פסוק יט'.

<u>פרשת ויחי סבב שני</u>

<u>פרק מז'</u>

1. פסוק כח'. מה היא שאלת רש"י ומה תשובתו. כדי להבין את שאלת רש"י, השווה בספר תנ"ך את המעבר מפרשת וישלח לפרשת וישב ומפרשת וישב לפרשת מקץ ומפרשת מקץ לפרשת ויגש ומפרשת ויגש לפרשת ויחי. מה מיוחד במעבר מויגש לויחי.
2. פסוק כט' "ויקרא לבנו ליוסף" מדרש בראשית רבה: "ולמה לא קרא לראובן ולא ליהודה, ראובן היה הבכור, ויהודה היה מלך, והניחן וקרא ליוסף? בשביל שהייתה ספיקה ביד יוסף לעשות". מה היא תמיהת המדרש ומה היא התשובה.
3. פסוק לא' "השבעה לי" רמב"ן: "לא היה יעקב חושד בבנו הצדיק האהוב לו שימרה על מצות אביו ועל הדבר אשר הבטיחו ואמר אנכי אעשה כדבריך, אבל עשה כן לחזק הענין בעיני פרעה, אולי לא יתן לו רשות להפרד ממנו ויאמר לו שלח את אחיך ואת עבדיך ויעלוהו שם, או שיחפוץ פרעה שיקבר הנביא בארצו לכבוד להם ולזכות, ולכן השביעו, כי לא יהיה נכון להעבירו על שבועתו, וגם יוסף יצטרך יותר להשתדל בענין מפני השבועה, וכן היה הדבר כמו שאמר (להלן נ ו): עלה וקבור את אביך כאשר השביעך". מדוע התעקש יעקב לפי הרמב"ן שיוסף יישבע לו.
4. פסוק לא' "וישתחו ישראל" ספורנו: "**וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל .לְהודות לְקונו עַל שֶׁחָנַנו לְהַשִּׂיג זֶה מֵאֵת בְּנו, כְּעִנְיַן "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֶבֶד אַבְרָהָם אֶת דִּבְרֵיהֶם, וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה לַה'"** מה ההבדל העקרוני בין פרוש הספורנו לבין פרוש רש"י.

<u>פרק מח'</u>

5. מה היא המתנה שנותן יעקב ליוסף בפסוק ה' ומה ההסתייגות שהוא קובע בפסוק ו'.
6. פסוק ז' "ואני בבואי מפדן" אבן עזרא: "וטעם **ואני בבואי מפדן** –שמתה רחל פתאום ולא יכולתי להוליכה לקברה במערה כאשר קברתי לאה. ואמר זה ליוסף, שלא ייחר לך שאבקש מאתך מה שלא עשיתי לכבוד אמך." . מה ההבדל העקרוני בין פרושו של הא"ע לבין פרושו של רש"י לדברי יעקב.
7. פסוק ח' "וירא ישראל" רשב"ם: "אף על פי שכתוב לפנינו **ולא יוכל לראות** .יש רואה דמות אדם ואין מכיר דמות פניו. " . הרשב"ם משווה פסוקינו לפסוק י' מה שאלתו ומה התשובה.
8. פסוק יד' "שכל את ידיו" מה הוא שורש המילה שכל לפי רש"י. האם ניתן להציע פרוש נוסף.

<u>פרק מט'</u>

9. פסוק א׳ ״באחרית הימים״ ספורנו: ״**בְּאַחֲרִית הַיָּמִים** .לְקֵץ הַיָּמִין, בְּבוא גּוֹאֵל, שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרִית יְמֵי הָאֻמות אוֹיְבֵי ה׳ וּמַלְכוּתָם, שֶׁתִּתְמַגֵּא סְאָתָם עַד סוף מְלוֹאָהּ, כְּאָמְרו ״כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם.. וְאֹתְךָ לא אֶעֱשֶׂה כָלָה״ (ירמיהו מו, כח). וְכָזֶה דִּבֵּר בִּלְעָם בְּאָמְרו ״בְּאַחֲרִית הַיָּמִים״ (במדבר כד, יד), כְּמו שֶׁהֵעִיד בְּאָמְרו ״וְקַרְקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת״ (שם פסוק יז), וְכֵן הַנְּבִיאִים בְּאָמְרָם ״וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית ה׳ נָכון בְּראשׁ הֶהָרִים״ (מיכה ד, א), וְזֶה הִגִּיד יַעֲקב בָּזֶה בְּאָמְרו ״כִּי יָבא שִׁילה וְלו יִקְּהַת עַמִּים אסְרִי לַגֶּפֶן עִירה״ וְכוּ׳ (להלן פסוקים י יא).״ . על איזה אחרית הימים מדובר בדברי יעקב לפי הספורנו. ממי מביא הספורנו דוגמאות לפרושו.
10. פסוק ה׳ ״שמעון ולוי אחים״ רש״י קובע כי שמעון ולוי היו אלה שהציעו להרוג את יוסף. איך מוכיח זאת רש״י..
11. פסוק ח׳ מדרש רבה ״ יהודה אתה יודוך אחיך. אחיך מודים בך. אמך מודה בך אני בעצמי מודה לך. אמר רבי שמעון בן יוחאי יהיו כל אחיך נקראין על שמך אין אדם אומר ראובני אנא שמעוני אנא אלא יהודי אנא״ במה כל האחים מודים ליהודה לפי המדרש.
12. פסוק ח׳ ״יודוך אחיך״ מדרש רבה: ״ הרי שמעון ולוי יצאו אף הם פניהם מכורכמות, והיה מתייירא יהודה שלא יזכור לו מעשה תמר, התחיל קורא לו יהודה אתה יודוך אחיך, אמר לו אתה הודית במעשה תמר , יודוך אחיך להיות מלך עליהם״ . מה היה חששו של יהודה ומה ענה לו יעקב על כך.
13. פסוק ח׳ ספורנו: ״**יְהוּדָה אַתָּה** ״ .אַתָּה״ הוּא הָרָאוּי לְמַלְכוּת, בְּנָפול מִמֶּנּוּ הַקּודְמִים לְךָ, כִּי לא נִמְצָא בְּךָ פְּגָם שֶׁיַּמְאִיסְךָ מִמְּלךְ (על פי שמואל א טז, א)״ . למה מתכוון הספורנו בדבריו ״בנפול ממנו הקודמים לך״.
14. פסוק י ״לא יסור שבט מיהודה״ רמב״ן: ״אין ענינו שלא יסור לעולם, כי כתוב (דברים כח לו): יולך ה׳ אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך, והנה הם ומלכם בגולה, אין להם עוד מלך ושרים. וימים רבים אין מלך בישראל. והנביא לא יבטיח את ישראל שלא ילכו בשבי בשום ענין בעבור שימלוך עליהם יהודה: **אבל ענינו** שלא יסור שבט מיהודה אל אחד מאחיו, כי מלכות ישראל המושל עליהם ממנו יהיה, ולא ימשול אחד מאחיו עליו, וכן לא יסור מחוקק מבין רגליו, שכל מחוקק בישראל אשר בידו טבעת המלך ממנו יהיה, כי הוא ימשול ויצווה בכל ישראל, ולו חותם המלכות, עד כי יבא שילה ולו יקהת כל העמים לעשות בכולם כרצונו, וזהו המשיח, כי השבט ירמוז לדוד שהוא המלך הראשון אשר לו שבט מלכות, ושילה הוא בנו אשר לו יקהת העמים:..... וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני, כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצות מישראל, ואף על פי כן נענשו עונש גדול, כי ארבעת בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה עם כל גבורתם והצלחתם נפלו ביד אויביהם בחרב. והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז״ל (ב״ב ג ב): כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא, שנכרתו כלם בעון הזה. ואף על פי שהיה בזרע שמעון עונש מן הצדוקים, אבל כל זרע מתתיה חשמונאי הצדיק לא עברו אלא בעבור זה שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד, והסירו השבט והמחוקק לגמרי, והיה עונשם מדה כנגד מדה, שהמשיל הקדוש ברוך הוא עליהם את עבדיהם והם הכריתום: **ואפשר גם כן** שהיה עליהם חטא במלכותם מפני שהיו כהנים ונצטוו (במדבר יח ז): תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם, ולא היה להם למלוך רק לעבוד את עבודת ה׳:״ . כיצד

מסביר הרמב"ן את "לא יסור שבט מיהודה" . מה היה חטא מלכות החשמונאים לפי הרמב"ן.

15. פסוק יא'. מה הוא הדימוי לריבוי הענבים לפי החלק הראשון של הפסוק.
16. פסוק טז' "דן ידין עמו" רשב"ם: "המפרש על שמשון לא ידע בעומק פשוטו של מקרא כלל. וכי יעקב בא להתנבאות על אדם שנפל ביד פלשתים וינקרו את עיניו ומת עם פלשתים בענין רע!? חלילה חלילה. אך על שבטו של דן נתנבא שהוא מאסף לכל המחנות. וגם ביהושע כתיב: **והמאסף הולך אחר הארון** ולפי שהיה הולך כל הימים בין בימי משה בין בימי יהושע אחר כל הדגלים והיה צריך להלחם עם כל האומות הרודפים אחריהם לזנב כל הנחשלים אחריהם בדרך, ולהינקם מן האומות כי גיבורים היו.לכך אמר יעקב: **דן ידין עמו-** ינקום נקמת עמו" . למי מתכוון הרשב"ם בראשית דבריו. מדוע הוא דוחה את הפרוש של אותו מפרש. מה הפרוש שמציע הרשב"ם.
17. פסוק כ'. הסבר את חלקו הראשון של הפסוק. רש"י.
18. פסוק כא'. נחלתו של נפתלי הייתה באזור הכנרת ועמק בית שאן. הסבר בהקשר זה את החלק הראשון של הפסוק . רש"י.
19. פסוק כט' "ויצו אותם" אבן עזרא: "שילכו כולם עם יוסף לקברו" . מה הדיוק שמדייק האבן עזרא.
20. פסוק לא' "שמה קברו" רמב"ן: "**וטעם שמה קברו את יצחק-** שלא אמר קברתי, בעבור היות עשו עמו בקבורת אביהם ולא ירצה עתה להזכירו. **ועוד ,** שלא יצטרך עתה להאריך לאמר שמה קברנו את יצחק ושמה קברו את רבקה אשתו, כי לא היה הוא בקבורת אמו. והזכיר להם בצואתו המערה והנקברים בה, לגדל המקום, כדי שיזדרזו לקברו שם:" . מה הסיבה לדעת הרמב"ן שבגללה הזכיר יעקב את כל הקבורים במערת המכפלה.

<u>פרק נ'</u>

21. פסוק ה' רש"י ד"ה "אשר כריתי לי" מה הם שלשת הפרושים של רש"י לביטוי זה.
22. פסוק יג' רש"י ד"ה "וישאו אותו בניו". מי הם השבטים שהשתתפו בנשיאת המיטה של יעקב וכיצד הם הסתדרו.
23. פסוק טו "ויראו אחי יוסף" לפי המדרש האחים ראו את יוסף אחרי שגמרו לקבור את יעקב, שהלך לדותן לראות את הבור שאליו זרקו אותו האחים. מה חשבו האחים על המעשה הזה של יוסף.
24. פסוק יז' "ויבך יוסף בדברם אליו". מה ההבדל בין בכי זה של יוסף לבכי שהוא בכה בפרשת ויגש בפרק מה' פסוקים ב', יד', טו'.
25. בסוף פרושו לפרשתנו ולספר כולו כותב הרשב"ם: "**ונחסל ויחי-** אשפוך את שיחי. להודי ושבחי. <u>לאמץ את כחי</u>. השב נדחי. ואם אבד נצחי. מבטן גוחי. <u>ירח ניחוחי</u>. מבור רק שלחי. דברים עד תומם. הספר נחסל. מפי רב דמם. עד כי הוא סלסל. לוחות המרומם. <u>איש עניו פסל</u>." הסבר את הביטויים המסומנים בקו.

חזק חזק ונתחזק

פרשת שמות

<u>פרק א׳.</u>

1. מה קשה לרש״י בפסוק א׳ ומה היא תשובתו.
2. מה קשה לרש״י בפסוק ה׳ ומה היא תשובתו.
3. פסוק ז׳ ״וישרצו״ . על מה מבוסס הדיוק של המדרש שמביא רש״י.
4. מה הוא החשש שמביע מלך מצרים בפסוקים ט׳-י׳. מדוע מציע פרעה להתחכם ולא פשוט לסלק את עם ישראל.
5. השווה פסוקים יב׳-יג׳ לבראשית פרק טו׳ פסוק יג׳ . מה הם הביטויים המשותפים.
6. פסוק טו׳. מי הן המיילדות העבריות, ומדוע הן מכונות בשמות אלה. רש״י .
7. מה היה שכרן של המיילדות לפי פסוק כא׳ . רש״י.
8. מה היא ההדרגתיות בגזירות פרעה מפסוק יא׳ עד פסוק כב׳.

<u>פרק ב׳</u>

9. פסוק י׳ ״ותקרא שמו משה״. מי קראה לו כך (שתי אפשרויות). ומדוע נקרא כך.
10. מדוע גילגל הקדוש ברוך הוא את משה לגדול בארמון פרעה עד שהוא ברח למדין.
11. מה המשותף לשלשת המקרים: פסוק יב׳, פסוק יג׳, פסוק יז׳. ומה ההבדל ביניהם.
12. הסבר את השם שקרא משה לבנו הראשון . פסוק כב׳.
13. העתק את הפעלים המיוחסים לה׳ בפסוקים כד׳-כה׳ והסבר אותם.

<u>פרק ג׳</u>

14. לפי דברי חז״ל משה ברח למדין בגיל 20 וביציאת מצרים הוא היה בן 80. מה עשה משה בשישים השנים הללו.
15. מה הפתיע את משה במראה שהוא ראה בפסוקים ב׳-ג׳.
16. מה היא השליחות שמבקש ה׳ ממשה בפסוק י׳ ומה היא תגובת משה בפסוק יא׳. רש״י.
17. על שאלתו של משה בסוף פסוק יג׳ עונה ה׳ שתי תשובות. מה הן. ומה מוסיפה התשובה השניה על הראשונה.
18. השווה את הדברים שמבקש ה׳ ממשה לומר לזקנים בפסוק טז׳ לבראשית פרק נ׳ פסוקים כד׳-כה׳. מה הדמיון.
19. השווה פסוקים כא׳-כב׳ לבראשית פרק טו׳ פסוק יד. מדובר על הבטחה ומימושה. כיצד.

<u>פרק ד׳</u>

20. מה הקושי של משה בפסוק א׳. ומה הן שלש התשובות לקושי הזה.
21. מדוע כעס ה׳ על דברי משה דווקא על מה שאמר בפסוק יג׳ ולא על כל מה שאמר עד עכשיו.
22. פסוק כד׳. מה קרה בדרך במלון. רש״י. למה באה הסכנה על משה.
23. כיצד הצילה ציפורה את משה . פסוק כה׳.
24. מה ההבדל בין שתי הפגישות בפסוק כד׳ ובפסוק כז׳

<u>פרק ה׳</u>

25. השווה פסוק א׳ לפרק ג׳ פסוק יח׳. מה קשה בהשוואה זו. כיצד עונה רש״י על קושי זה. איזו התנהגות אנושית כללית מתגלה בתשובתו של רש״י.
26. הביטוי בפסוק א׳ ״שלח את עמי״ הפך להיות סיסמא של כל האנשים המדוכאים תחת שלטון אכזרי. מדוע.
27. מה היה התפקיד של התבן בתהליך הבנייה.
28. כיצד העניש פרעה את בני ישראל על בקשת משה ואהרון לשחרר את העם. מי היו הסובלים העיקריים מעונש זה.
29. מה היא טענת משה בפסוקים כב׳-כג׳ ומה היא תשובת ה׳ לטענה זאת.
30. הסבר מדוע ההצעה להתחיל פרק חדש בפרק ו׳ פסוק א׳, לא תואמת את רצף הסיפור.

שאלות על פרשת שמות סבב שני

<u>פרק א׳</u>

1. הסבר את הסדר של שמות בני ישראל בפסוקים ב׳-ה׳.
2. פסוק א׳ ״הבאים מצרימה״ מדרש שמות רבה: ״הַבָּאִים מִצְרַיְמָה, וְכִי הַיּוֹם בָּאִים, וַהֲלֹא יָמִים רַבִּים הָיוּ לָהֶם שֶׁבָּאוּ לְמִצְרַיִם, אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁיּוֹסֵף הָיָה קַיָּם, לֹא הָיָה לָהֶם מַשּׂוֹי שֶׁל מִצְרִיִּים, מֵת יוֹסֵף נָתְנוּ עֲלֵיהֶם מַשּׂוֹי. לְפִיכָךְ כְּתִיב: הַבָּאִים, כְּאִלּוּ אוֹתוֹ יוֹם נִכְנְסוּ לְמִצְרַיִם.״ מה קשה למדרש ומה הוא פתרונו.
3. מה בא הכתוב להדגיש בפסוק ח׳ לפני הגזרות.
4. פסוק ט׳ ״הנה עם בני ישראל״. יש המכנים את ספר שמות כספר של עם, לעומת ספר בראשית שהוא ספרם של יחידים. הסבר אמירה זאת.
5. פסוק י׳ ״ועלה מן הארץ״ מה הם שני הפרושים ברש״י. מה ההבדל העקרוני ביניהם.
6. פסוק י׳ ״הבה נתחכמה לו״ רמב״ן: ״לא ראה פרעה וחכמי יועציו להכותם בחרב, כי תהיה בגידה גדולה להכות חנם העם אשר באו בארץ במצות המלך הראשון. וגם עם הארץ לא יתנו רשות למלך לעשות חמס כזה, כי עימהם הוא מתייעץ, ואף כי בני ישראל עם רב ועצום ויעשו עימהם מלחמה גדולה. אבל אמר שיעשו דרך חכמה שלא ירגישו ישראל כי באיבה יעשו בהם, ולכך הטיל בהם מס, כי דרך הגרים בארץ להעלות מס למלך כמו שבא בשלמה (מ״א ט כא). ואחרי כן ציווה בסתר למיילדות להרוג הזכרים על האבנים, ואפילו היולדות עצמן לא ידעו בהם:״. מה הן שלשת הסיבות שבגללן קובע הרמב״ן שפרעה היה צריך להתחכם ולא יכול היה פשוט להרוג את בני ישראל.
7. פסוק יא׳. מה הם ״ערי מסכנות״ לפי רש״י
8. פסוק כא׳ רשב״ם: ״**ויעש להם בתים-** לשמרם פן ילכו לעבריות היולדות.״ מה ההבדל העקרוני בין פרושו של הרשב״ם לפרושו של רש״י לפסוק זה.
9. פסוק כב׳ רש״י ד״ה ״לכל עמו״. מה מדייק רש״י ממילים אלו.

<u>פרק ב׳</u>

10. פסוק ג׳ אבן עזרא: ״ומחשבות השם עמקו ומי יוכל לעמוד בסודו ולא לבדו נתכנו עלילות, אולי סבב השם זה שיגדל משה בבית המלכות להיות נפשו על מדרגה העליונה בדרך הלימוד והרגילות, ולא תהיה שפלה ורגילה להיות בבית עבדים. הלא תראה שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חמס. והושיע בנות מדין מהרועים, בעבור שהיו עושים חמס להשקות צאנן מהמים שדלו.

ועוד דבר אחר: כי אלו היה גדל בין אחיו ויכירוהו מנעוריו לא היו יראים ממנו, כי יחשבוהו

כאחד מהם.״. מדוע גלגלה ההשגחה את משה לגדול בבית בת פרעה המצרית לפי האבן עזרא (שתי סיבות).

11. פסוק ה׳ רש״י ד״ה ״את אמתה״ מה הם שני הפרושים.
12. פסוק יא׳ רש״י ד״ה ״ויגדל משה״ מה קשה לרש״י ומה תשובתו.
13. פסוק יד׳ רש״י ד״ה ״ויירא משה״ וד״ה ״אכן נודע הדבר״. מה הם שני הפרושים ברש״י ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
14. פסוק טו׳ ״וישב בארץ מדין״ אבן עזרא: ״ארץ מדין סרים היו אל משמעת פרעה, על כן הוצרך להיות רועה צאן, שלא יעמוד בישוב אולי יכירוהו. וכאשר אמר לו השם שמת פרעה ועבדיו שברח מפניהם, ונולד לו בימים ההם בנו הקטן, אז אמר **ויצילני מחרב פרעה** .כי כל ימי חייו היה ירא ממנו.״. מדוע היה משה רועה צאן לדעת הא״ע.

<u>פרק ג׳</u>

15. פסוק א׳ ״ויבוא אל הר האלוקים״ ספורנו: ״**וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה .הוא לְבַדּוֹ לְהִתְבּוֹדֵד וּלְהִתְפַּלֵּל,״ השווה פרושו של הספורנו לרש״י בנוגע להליכתו של משה למדבר. מה ההבדל העקרוני ביניהם.**
16. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״מתוך הסנה״ למה התגלה ה׳ למשה דווקא מתוך הסנה.
17. בפסוק יא׳ שואל משה שתי שאלות ובפסוק יב׳ ה׳ עונה שתי תשובות. מה הן השאלות ומה הן התשובות . רש״י.
18. פסוק ו׳ רמב״ן: ״**אנכי אלהי אביך- על דרך הפשט** כמו ״**אלהי אבותיך** ,״אבל יזכיר יחיד במקום רבים, אלהי כל אב מאבותיך, כי כלם יקראו לאיש אב. וכן אלהי דוד אביך (מ״ב כ ה), זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו (להלן טו ב), ור״א אמר כי אלוהי אביך אברהם, כי הוא החל לקרא בשם ה׳, ואחר כך הזכירו בשם וצירף אליו שאר האבות. **ודעת רבותינו אלהי עמרם אביך (שמו״ר ג א),״. מה היא הבעיה הלשונית שבה דן הרמב״ן**. מה הם שלשת הפתרונות המוצעים בדבריו.
19. פסוק ח׳ ״אל ארץ טובה ורחבה״ רמב״ן: ״**וטעם זבת חלב ודבש-** כי שבח תחלה את הארץ שהיא טובה, לומר שהאוויר טוב ויפה לבני אדם וכל טוב ימצא בה, ושהיא רחבה, שיעמדו בה כל ישראל במרחב. **או** טעם רחבה שיש בה רחבות, שפלה ועמק ומישור גדולים וקטנים ואין רובה הרים וגאיות. וחזר ושבח אותה שהיא ארץ מקנה שיש בה מרעה טוב, והמים יפים, ויגדל החלב בבהמות, כי אין הבהמות בריאות וטובות ומרבות החלב רק באוויר טוב ועשב רב ומים טובים. ובעבור שימצא זה באחו ובמרום הרים אין הפירות שם שמנים ויפים מאד, אמר כי היא עוד שמינה שפירותיה שמנים ומתוקים עד שתזוב כולה בדבש מהם. והנה שבח אותה על כל טוב ה׳, על דגן ועל תירוש ועל יצהר ועל בני צאן ובקר. וזהו צבי היא לכל הארצות (יחזקאל כ ו)״ מה הן המעלות של ארץ ישראל לפי דברי הפסוק על פי פרושו של הרמב״ן.
20. פסוק יג׳ ״ואמרו לי מה שמו״ מדרש שמות רבה: ״וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר מַמָּל, אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, שְׁמִי אַתָּה מְבַקֵּשׁ לֵידַע, לְפִי מַעֲשַׂי אֲנִי נִקְרָא, פְּעָמִים שֶׁאֲנִי נִקְרָא בְּאֵל שַׁדַּי, בְּצְבָאוֹת, בֵּאלֹהִים, בַּה׳: כְּשֶׁאֲנִי דָן אֶת הַבְּרִיּוֹת, אֲנִי נִקְרָא: אֱלֹהִים, וּכְשֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה מִלְחָמָה בָּרְשָׁעִים, אֲנִי נִקְרָא: צְבָאוֹת, וּכְשֶׁאֲנִי תוֹלֶה עַל חַטָּאָיו שֶׁל אָדָם, אֲנִי נִקְרָא: אֵל שַׁדַּי, וּכְשֶׁאֲנִי מְרַחֵם עַל עוֹלָמִי, אֲנִי נִקְרָא ה׳, שֶׁאֵין ה׳ אֶלָּא מִדַּת רַחֲמִים,

שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד, ו): (ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, וֶֽהֱוִי: אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה, אֲנִי נִקְרָא לְפִי מַעֲשָׂי.'' . מה היא התשובה המפורטת של ה' לשאלתו של משה על פי המדרש.

21. פסוק יח' רש''י ד''ה ''ושמעו לקולך'' מה יהיה הסימן שבגללו ישמעו הזקנים לקולו של משה.
22. פסוק כב' רשב''ם: ''**ושאלה אשה משכנתה-** במתנה גמורה וחלוטה. שהרי כתוב: **ונתתי את חן העם -** כמו: **שאל ממני ואתנה גוים נחלתך**. זהו עיקר פשוטו ותשובה לאפיקורסים.'' . על איזו שאלה של האפיקורסים ניתן למצוא תשובה בדברי הרשב''ם.

<u>פרק ד'</u>

23. בפסוקים ב'-ט' מציע ה' למשה שלשה אותות. מה הם ומה המיוחד בכל אחד מהם.
24. פסוק טז' מה היא חלוקת התפקידים בין משה ואהרון לפי רש''י.

<u>פרק ה'</u>

25. פסוק ז'. מה היה התהליך של הכנת הלבנים. רש''י. ומדוע היה צורך בהכנת הלבנים.
26. פסוק טז'. המחצית הראשונה של הפסוק הפכה להיות ניב בעברית. מה משמעותו של הניב הזה.
27. פסוק כב' ''למה הרעות לעם הזה'' רמב''ן: ''אחרי הודיע אלוהים את משה פעמיים (לעיל לג ט, ד כא): שלא ייתן אותם מלך מצרים להלוך מדוע יתרעם. ואמר ר''א כי חשב משה כי מעת דברו אל פרעה בשליחות ה' יקל מעליהם ויחל האלוהים להצילם, והנה פרעה הכביד והרע, וזה טעם למה הרעותה, כי זה הפך מה שאמרת לי ראה ראיתי את עני עמי (לעיל ג ז), וארד להצילו (שם ח). **איננו נכון בעיני**, בעבור שאמר והצל לא הצלת, ואין ההצלה רק יציאתם מן הגלות: **ולפי דעתי** שחשב משה רבנו כי יאמר ה' שלא ישמע אליהם פרעה להוציאם מיד במצותו, ולא באות ומופת, עד שיעשה בו נפלאותיו הרבות, אבל חשב כי יביאם עליו תכופות זו אחר זו בימים מעטים. וכשאמר לא ידעתי את ה' יצווה לעשות מיד לפניו אות התנין, והוא לא ישמע, ויכה אותו בו ביום בדם ואח''כ בכל המכות. וכשראה שעמדו שלשה ימים והוא יריע להם בכל יום, וה' לא כהה בו, ולא נתגלה למשה להודיעו מה יעשה, אז חשב משה כי ארוכה היא:''. מה היא שאלתו של הרמב''ן על דברי משה. מה היא תשובת הא''ע ומה היא תשובת הרמב''ן.

פרשת וארא

<u>פרק ו׳.</u>

1. כיצד מסביר רש״י את הופעת שני השמות השונים של הקב״ה בפסוק ב׳.
2. כיצד מסביר רש״י את חמשת המילים האחרונות בפסוק ג׳.
3. מה הם ארבעת לשונות הגאולה בפסוקים ו׳-ז׳. ומה היא הלשון החמישית בפסוק ח׳. מה אנחנו נוהגים לעשות בליל הסדר כנגד לשונות אלה. יש המוצאים 7 לשונות של גאולה. מה הם השניים הנוספים. (בפסוקים ז׳-ח׳)
4. הסבר את המחצית השנייה של פסוק ט׳. הסבר את סוף דברי רש״י בפסוק ט׳ החל מן המילים: ״לכך אני אומר...״.
5. השווה את פסוק ט׳ לפרק ד׳ פסוקים ל׳-לא׳. הסבר את השינוי בתגובת העם.
6. הסבר את הקל וחומר שבפסוק יב׳.
7. פסוק יג׳ ״ויצוום אל בני ישראל ... להוציא את בני ישראל״ . מדוע צריך לצוות את בני ישראל לצאת ממצרים. היעזר בדברי המדרש: ״לפי שהיו פושעים בישראל ... והיה להם שם עושר וכבוד ולא היו רוצים לצאת״.
8. מה קשה לרש״י בפסוק יד׳. מה הן שתי התשובות לשאלה. מה ההבדל העקרוני בין שתי התשובות.
9. הסבר את סוף דברי רש״י בפסוק ל׳ מהמילים: ״ וכן היא השיטה..״

<u>פרק ז׳</u>

10. מה יהיה משה כלפי פרעה ומה יהיה אהרון כלפי משה, לפי פסוק א׳. רש״י.
11. מה היה המיוחד בנס המטה לפי פסוק יב׳.
12. מדוע המכה הראשונה הייתה מכת הדם ביאור לפי רש״י פסוק יז׳.
13. את מכת הדם ומכת הצפרדע ביצע אהרון. מדוע. רש״י פסוק יט׳ ד״ה ״אמור אל אהרון״.
14. כיצד התנהלו עשרת המכות מבחינת התאריכים בחודש לפי רש״י פסוק כה׳. כמה זמן נמשכו לפי זה עשרת המכות.
15. כיצד מתאר הכתוב את כניסתם של הצפרדעים לכל מקום בפסוקים כח׳-כט׳.

<u>פרק ח׳</u>

16. במכת הצפרדעים מגלה כבר פרעה סימני שבירה. כיצד.
17. מה עשו המצרים עם הצפרדעים לפי פסוק י׳ ומה הדבר הזה גרם.
18. גם את מכת הכינים הפעיל אהרון . מדוע. רש״י פסוק יב׳.
19. מדוע כינו החרטומים את מכת הכינים בשם ״אצבע אלוקים״ לפי פסוקים יד׳-טו׳.
20. מה הייתה מכת הערוב ומדוע היא נקראה כך . רש״י פסוק יז׳ ד״ה ״את הערוב״.
21. מה היה נס המיוחד שהכתוב מתאר בפסוקים יח׳-יט׳.
22. השווה פסוק כז׳ בנוגע לסיום מכת הערוב לפסוק י׳ בנוגע לסיום מכת הצפרדע. מה ההבדל ומדוע.

<u>פרק ט׳</u>

23. מה הייתה מכת הדבר ואלו בעלי חיים נפגעו ממנה . פסוק ג׳. מדובר על שני סוגי בעלי חיים. מה הם שני הסוגים.
24. איך הייתה נראית מכת השחין לפי פסוק ט׳. רש״י
25. עיין בפסוק יב׳ ובפרק ז׳ פסוק ג׳. האם לפרעה נשארה בחירה חופשית.
26. בפסוקים כ׳-כא׳ מתאר הכתוב שתי קבוצות. מה היה ההבדל בין שתי הקבוצות
27. מה היה הנס המיוחד במכת הברד לפי פסוקים כג׳-כד׳.
28. בפסוקים לא׳-לב׳ מתאר הכתוב הבדל בין גידולים שונים . מה הם הגידולים ומה היה ההבדל .
29. עיין בפסוקים: פרק ז׳ פסוקים ה׳, יז׳. פרק ח׳ פסוקים ו׳, יח׳. פרק ט׳ פסוקים יד׳, כט׳. מה המשותף לכל פסוקים מה הייתה מטרת המכות לפי פסוקים אלה.
30. הסבר את התנהגות פרעה ועבדיו אחרי כל מכה לפי פסוקים לד׳-לה׳.

<u>שאלות על פרשת וארא סבב שני</u>

<u>פרק ו׳</u>

1. פסוק ב׳ רש״י ד״ה וידבר אלוקים אל משה״ מה מדייק רש״י משם אלוקים. (שם זה הוא מידת הדין).
2. פסוק ט׳ רש״י ד״ה ״מקוצר רוח״ מה פרושו של ביטוי זה לפי רש״י.
3. פסוק יב׳ רש״י ד״ה ״ואיך ישמעני פרעה״ הסבר את דברי רש״י השווה לבראשית פרק מד׳ פסוק ח׳.
4. פסוק יד׳ רמב״ן: ״**אלה ראשי בית אבותם-** לא רצה הכתוב להתחיל אלה שמות בני לוי לתולדותם, שלא יראה שיהיה לוי בכור היחס מכאן ואילך לכבוד משה, אבל הזכיר אחיו הגדולים ממנו וכי הוא נמנה שלישי. והזכיר בבני לוי ״**לתולדותם** ,״כי בראובן ושמעון לא הזכיר רק יורדי מצרים עימהם, ובלוי יזכיר תולדותיו ושנותיו ותולדות אבות הנביאים ושנותם לכבודם. ועוד כי הם בעצמם חסידי עליון ראויין לספר בהן כאבות העולם:״ . מדוע הזכירו כאן את ראובן ושמעון לפי הרמב״ן. מה ההבדל בין שושלת ראובן ושושלת שמעון שנזכרו כאן לבין שושלת לוי .
5. פסוק יח׳ רש״י ד״ה ״ושני חיי קהת״ מה לומד רש״י מציון הכתוב את שני חיי קהת ושני חיי עמרם.
6. פסוק כו׳. מה מדייק רש״י מהמילים ״הוא אהרון ומשה״. השווה לסוף פסוק כז׳.

<u>פרק ז׳</u>

7. פסוק ג׳ רש״י ד״ה ״ואני אקשה״ מה השאלה הגדולה שרש״י עונה עליה בדבריו . מה היא תשובתו. השווה תשובת רש״י לתשובת האי״ע. מה ההבדל. ״**ואני אקשה-** יש לשאול אם השם הקשה את לבו מה פשעו ומה חטאתו? **והתשובה :**כי השם נתן חכמה לאדם ונטע בלבו שכל לקבל כח עליון להוסיף על טובתו, או לחסר מרעתו״.
8. השווה פסוק ט לפרק ד׳ פסוק ג׳. הסבר את ההבדל על פי המקום.
9. פסוק יא׳ ״ויקרא גם פרעה״ מדרש שמות רבה: ״״וַיִּקְרָא {גַּם} פַּרְעֹה לַחֲכָמִים וְלַמְכַשְּׁפִים ״ באותה שעה התחיל פרעה משחק עליהם ומקרקר אחריהם כתרנגולת ואומר להם כך

אותותיו של אלהיכם בנוהג שבעולם בני אדם מוליכין פרקמטיא למקום שצריכין להם כלום מביאין מורייס לאספמיא דגים לעכו אין אתם יודעין שכל הכשפים ברשותי הן מיד שלח והביא תינוקות מן אסכולי שלהם ועשו אף הם כך ולא עוד אלא קרא לאשתו ועשתה כך שנאמר ויקרא גם פרעה מהו גם שאף לאשתו קרא ועשתה כן ויעשו גם הם חרטומי מצרים מהו גם אפילו התינוקות של ארבע וחמש שנים קרא ועשו כן: ״ . כיצד זילזל פרעה במופת של משה ואהרון. מה התמיהה שתמה פרעה על משה ואהרון לפי המדרש.

10. פסוק יב׳ מה מדייק רש״י מהמילים ״ויבלע מטה אהרון״

11. פסוק יז׳ הכלי יקר: ״**כה אמר ה׳ בזאת תדע כי אני ה׳.**״לשון זה נאמר במכה ראשונה של סדר **דצ״ך** ,וכן במכה ראשונה של סדר **עד״ש** נאמר למען תדע כי אני ה׳ בקרב הארץ, וכן במכה ראשונה של סדר **באח״ב** נאמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. שפרעה היה חולק על ג׳ דברים:

האחד הוא מציאת השי״ת, כי כחש בה׳ ויאמר לא הוא (ירמיה ה יב): ולא ידעתי את ה׳ (שמות ה ב): על כן נאמר במכה ראשונה **בזאת תדע כי אני ה׳.**

השניה ,שהיה חולק לומר אם תמצי לומר שיש אלוה בנמצא מכל מקום אינו משגיח בשפלים, על זה נאמר **כי אני ה׳ בקרב הארץ,**

השלישית הוא ,שהיה חולק על יכולת השם יתברך לומר שאינו יכול לשנות הטבע כלל, על זה אמר **כי אין כמוני בכל הארץ** ,כלומר יכול לפעול כחפצו.״. מה הם הדברים שצריך פרעה ללמוד מהמכות לפי דבריו של הכלי יקר.

12. .פסוק כב׳ רש״י ד״ה ״ויחזק לב פרעה״ הסבר את המשל שבדברי רש״י.

13. פסוק כו׳ רשב״ם: ״**ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה-** שתי פעמים היה משה מתרה את פרעה בשתי מכות ובשלישית לא היה מתרה. וכן כל הסדר, בכל שלש מכות אינו מתרה בשלישית: **בדם ובצפרדע** התרה **בכנים** לא התרה. **בערוב ובדבר** התרה, **בשחין** לא התרה. **בברד ובארבה** התרה. **בחשך** לא התרה״. מה היא התופעה שהרשב״ם מפנה את תשומת ליבנו אליה..

<u>פרק ח׳</u>

14. מה הוא ההסבר הפסיכולוגי להתנהלותו של פרעה לפי פסוק יא׳.

15. מה המשותף לפסוק ב׳ ולפסוק יג׳ מבחינת הופעת המכות.

16. פסוק יב׳ ״אמור אל אהרון״ אבן עזרא: ״דע כי על יד אהרן היו השלש המכות הראשונות. והאותות היו בשפלים כמו שפירשתי למעלה. כי השתים היו במים והשלישית בעפר הארץ. והמכות שהיו על יד משה במטה, היו בעליונים. כמו שמעלתו עליונה ממעלת אהרן. כמו: מכת **הברד והארבה** שהרוח הביאם **והחשך** שהיה באויר, גם מכת **השחין** הייתה על ידו. רק שלוש בלא מטה והם :**ערוב ודבר ומכת בכורים** .ואחת בלא מטה ע״י משה. ומעט שיתוף לאהרן והיא מכת השחין.״. מה היא ההבחנה בין המכות שאהרון מבצע לבין המכות שמשה מבצע לפי הא״ע..

17. פסוק יח׳ רשב״ם: ״**והפליתי ביום ההוא-** לפי שהחיות רעות קלים הם ללכת בכל המלכויות, כשהמכה מושלחת הוצרך לומר לשון הבדלה והפרשה יותר משאר מכות. וכן בדבר של בהמות.״ . באלו מכות מדגיש הכתוב את ההבדלה בין ארץ גושן מקום מושב ישראל לבין ארץ מצרים לפי הרשב״ם ומדוע.

18. פסוקים כא׳-כב׳. מה מציע פרעה ומדוע מתנגד משה להצעה זאת.

19. פסוק כז'. רש"י משווה שני פסוקים. אלו פסוקים ומה הוא לומד מההשוואה הזאת.

<u>פרק ט'</u>

20. פסוק ג'. מה ההבדל בין שתי קבוצות בעלי החיים שנפגעו ממכת הדבר.
21. מה מספרה של מכת הברד. מה המיוחד בהתראה למכה פסוקים יג' עד כא' ומה המיוחד בתגובת פרעה פסוק כז'.
22. פסוק יח' רש"י ד"ה "כעת מחר" כיצד מציין משה את הזמן המדויק של תחילת מכת הברד.
23. פסוק יח' "הנני ממטיר" אבן עזרא: "**הנני ממטיר-** ידוע כי לא ירד גם היום על מצרים ברד ומטר ואין צורך לפרש למה זה. וככה במקומות אחרים עד היום. ובעבור זה פחדו גדול, כי לא ירד שם אלא כדמות טל." . מה גרם לפחד הגדול של המצרים ממכת הברד לדעת הא"ע.
24. פסוק לא'-לב'. רמב"ן: "**והפשתה והשעורה וגו-** 'ספר הכתוב מה שאירע, ולא ידעתי למה נכנסו שני הפסוקים האלה במקום הזה, טרם השלים דבר משה בתפלתו וסור הברד." . מה היא התמיהה של הרמב"ן בנוגע לשני הפסוקים. מה הפתרון שמציע הרמב"ן: "**ועל דעתי** שהם דברי משה אל פרעה, שאמר להם ידעתי כי טרם סור המכות תיראון, ואחרי כן תשנו באיוולתכם, אבל הפשתה והשעורה נוכתה והחיטה והכוסמת שהן לכל חיתכם לא נכו במכה הזאת, והן ביד האלוהים לאבד אותם מכם אם תשובו ותחטאו לפניו, רמז להם למה שאמר (להלן י ה): ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הברד."
25. פסוק לד' מדרש שמות רבה: "'וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי חָדַל הַמָּטָר וְהַבָּרָד וְהַקֹּלֹת וַיּוֹסֶף לַחֲטֹא' כך הן הרשעים כל זמן שהן בצרה הם מכניעים עצמן משהצרה עוברת חוזרין לקלקולן" מה הוא המנהג הגרוע של הרשעים לפי המדרש.

פרשת בא

<u>פרק י׳.</u>

1. בפסוקים א׳-ב׳ חוזרת המילה ״למען״ פעמיים. הסבר את משמעותן בשני המקרים.
2. איך מתאר הכתוב בפסוק ה׳ את הריבוי העצום של הארבה.
3. תאר את המשא ומתן שבין משה לפרעה בפסוקים ח׳-יא׳. מדוע גרשו את משה ואהרון.
4. פסוק י׳ רש״י ד״ה ״ראו כי רעה נגד פניכם״. הסבר את דברי מדרש האגדה שברש״י.
5. השווה פסוק יט׳ לפסוק יג׳. מדובר על כיוונים הפוכים. הסבר.
6. השווה פסוק יט׳ לפרק ח׳ פסוק כז׳. מה המשותף. עיין גם ברש״י לפסוק יט׳ ד״ה ״לא נשאר״.
7. הסבר את הביטוי שבפסוק כא׳ ״וימש חושך״ לפי דברי מדרש אגדה בסוף פירוש רש״י לפסוק.
8. למה הביא ה׳ את מכת החושך על מצרים לפי רש״י פסוק כב׳ ד״ה ״ויהי חושך אפילה״. שני נימוקים.
9. מה היא השיחה בין פרעה למשה לפי פסוקים כח׳- כט׳. מתי הודיע משה לפרעה על מכת בכורות. עיין גם בפרק יא׳ פסוק ד׳ וברש״י שם.
10. <u>פרק יא׳</u>
11. פסוק ב׳ ״דבר נא״. מדוע אומר ה׳ זאת למשה. רש״י.
12. פסוק ב׳ ״וישאלו איש מאת רעהו״ . האם מותר לקחת דברים בהשאלה ולא להחזיר אותם?
13. כיצד מתאר הכתוב את העובדה שכל הבכורים מתו.
14. מה מוכיח הכתוב במילים ״לא יחרץ כלב לשונו״ בפסוק ז׳.
15. <u>פרק יב׳</u>
16. איזה כבוד קיבל אהרון לפי רש״י פסוק א׳ ומדוע.
17. רש״י מפרש בשתי צורות את המילה ״החדש״ בפסוק ב׳. מה הן שתי הצורות.
18. איך יש לתכנן את ההשתתפות באכילת קרבן הפסח לפי פסוקים ג׳-ד׳.
19. מה הן המזוזות ומה הוא המשקוף . פסוק ז׳.
20. מה הם שני האיסורים הנוגעים לקרבן הפסח בפסוק ט׳.
21. פסוק יג׳ ״ופסחתי״ מה הם שני הפרושים ברש״י למילה זאת.
22. פסוק טז׳ מדבר על עבודה בחג. איזו עבודה אסורה ואיזו מותרת.
23. פסוק יז׳ ״ושמרתם את המצות״. מה הם שני הפרושים ברש״י לביטוי זה.
24. בפסוקים כה׳-כז׳ מבארת התורה את המטרה של כל המצוות הקשורות לפסח. מה היא המטרה הזאת. מדוע יש צורך בכל כך הרבה מצוות (מעל 15 מצוות), כדי להשיג את המטרה הזאת.
25. פסוק כז׳ ״ויקד העם וישתחוו״ . על מה הייתה התודה. רש״י. (שלשה דברים).
26. כיצד מתאר רש״י את שפל המדרגה של פרעה בפסוק לא׳ ד״ה ״ויקרא למשה״.
27. בפסוקים לג׳-לו׳ מתאר הכתוב תהליך שהתרחש במהירות. מה כלל התהליך הזה.
28. מה הוא הקושי שמציג רש״י בפסוק מ׳ ומה תשובתו.
29. <u>פרק יג׳</u>
30. בפרק יג׳ שתי פרשיות פרשת ״קדש״ ופרשת ״והיה כי יביאך״. שתי פרשיות אלה נמצאות בתוך התפילין. מדוע.

31. פסוק ד׳. מדוע הוציא ה׳ את ישראל ממצרים דווקא בחודש האביב.
32. הסבר את הביטוי בפסוק ה׳ ״ארץ זבת חלב ודבש״.
33. איזו הלכה לומדים מהמילים בפסוק טז׳ ״והיה לאות על ידכה״ , לפי רש״י בפסוק ט׳ ד״ה ״על ידך״.

<u>פרשת בא שאלות לסבב השני.</u>

<u>פרק י׳</u>

1. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״ולמען תספר״ מה מבקש רש״י להבהיר בדבריו.
2. פסוק ב׳ ״אשר התעללתי״ רמב״ן: ״ כי אני מצחק בו, שאני מכביד את לבו ועושה הנקמות בו, כטעם יושב בשמים ישחק ה׳ ילעג למו (תהלים ב ד). והנה הודיע הקב״ה עתה למשה מכת הארבה ושיגיד אותה לפרעה, כי מה טעם בא אל פרעה, כי לא יאמר לו כלום, ולא נזכר רק בדברי משה אל פרעה, כי הכתוב קצר בזה. וכן קצר למעלה במכת הברד שסיפר דברי הקב״ה אל משה התייצב לפני פרעה ואמרת אליו (לעיל ט יג), ולא הזכיר דברי משה אל פרעה כלל, כמו שפירשתי (שם יט), וסבת זה שלא ירצה להאריך בשניהם, ופעם יקצר בזה ופעם בזה.״. מה היא התופעה שהרמב״ן מתייחס אליה בנוגע למכת הברד ולמכת הארבה. מה ההסבר שלו לתופעה זאת.
3. פסוק יד׳ רש״י ד״ה ״ואחריו לא יהיה כן״ . מה היא הסתירה שמציין רש״י ומה הוא הפתרון.
4. השווה דברי רש״י בפסוק יג׳ לדבריו בפסוק יט׳. מה מבקש רש״י להבהיר בדבריו.
5. פסוק יט׳ ״רוח ים״ אבן עזרא: ״נקרא מערב ים בלשון הקדש, בעבור הים הגדול היוצא מספרד ועובר על ארץ מצרים אל ארץ ישראל. והוא לפאת מערב. ואיננו ים אוקינוס, כי ישראל לא ירשו כל כך. ונקרא ים ספרד הים הגדול, בעבור שרחבו ג׳ מאות פרסאות ושאר הימים שבארץ ישראל כים סוף. וים כנרת. וים המלח. אין בהם שיהיה רחב שלשים פרסה.״. מדוע צד מערב נקרא רוח ים לפי האי״ע. מה ההבדל בין הים הגדול לימים האחרים בארץ ישראל.
6. הסבר את המשא ומתן בין פרעה למשה בפסוקים כד׳-כו׳.

<u>פרק יא׳</u>

7. פסוק ב׳ ״וישאלו״ רשב״ם: ״לשם מתנה גמורה כמו: **שאל ממני ואתנה גוים נחלתך.״ מה הוא הקושי של הרשב״ם ומה פתרונו.**
8. פסוק ב׳ ״דבר נא״ ספורנו: ״**דַּבֶּר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאֲלוּ**. שֶׁלֹּא יִדְאֲגוּ שֶׁמָּא בְּסִבַּת הַמָּמוֹן יִמְסְרוּ עַצְמָם לְרִדּוּף אַחֲרֵיהֶם, כִּי בָזֶה תִּהְיֶה תְשׁוּעָתָם.״. למה לדעת הספורנו צריך משה לשדל את העם שישאלו ממצרים כלים.
9. פסוק ג׳ ״ובעיני העם״ איזה עם. הוכח דבריך.
10. מה הוא הניגוד הקיצוני בין פסוק ו׳ לפסוק ז׳.

<u>פרק יב׳</u>

11. פסוק ב׳ רש״י. הסבר את דברי רש״י ״כזה ראה וקדש״ . ביטוי זה רווח גם היום בלשוננו. מה משמעותו.

12. ספר החינוך על מצוות הפסח. "ואל תחשב בני לתפוש על דברי ולומר: ולמה יצוה אותנו ה' יתברך לעשות כל אלה לזיכרון אותו הנס, והלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו? דע, כי לא מחכמה תתפשני על זה, ומחשבת הנוער ישיאך לדבר כן. ועתה בני, אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע (משלי כב יז), (אלמדך להועיל בתורה ובמצות. דע, כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבתיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ובכוח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות.
ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצות, אם יעסוק תמיד בדברים של דופי, כאלו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באמנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אמנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל האדם נפעל כפי פעולותיו כמו שאמרנו." מה היא שאלתו של ספר החינוך (מסומנת בקו בראשית דבריו). מה היא תשובתו לשאלה. הסבר במיוחד את המשפטים המסומנים בקו.
13. מה היא הבעיה המוצגת בפסוק ד' ומה הוא הפתרון.
14. פסוק יא' רש"י ד"ה "פסח הוא לה'" למה נקרא כך הקורבן.
15. פסוק כא' "משכו וקחו" מדרש רבה: "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה כל זמן שישראל עובדין לאלהי מצרים לא יגאלו לך ואמור להן שיניחו מעשיהן הרעים ולכפור בעבודת כוכבים הדא הוא דכתיב (שמות יב, כא) משכו וקחו לכם כלומר משכו ידיכם מעבודת כוכבים וקחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח שבכך הקדוש ברוך הוא פוסח עליכם" . השווה את דברי המדרש לדברי רש"י . מה ההבדל העקרוני בין שני הפרושים למילה "משכו".
16. פסוק כה' רש"י ד"ה "והיה כי תבואו אל הארץ" מה מדייק רש"י מביטוי זה.
17. פסוק כט' רש"י ד"ה "עד בכור השבי" רש"י משווה פסוק זה לפרק יא' פסוק ה'. מה הוא לומד מהשוואה זאת.
18. פסוק לה' "ובני ישראל" אבן עזרא: "כל אחד שאל כפי מעלתו, כי הנה במעשה המשכן הנשיאים לבדם הביאו האבנים היקרות והבושם והשמן." על איזו שאלה עונה הא"ע באופן עקיף בפרושו.
19. פסוק לט' רש"י ד"ה "וגם צדה לא עשו להם" מה הוא שבחם של ישראל שרש"י מזכיר בדבריו.
20. פסוק מב' "ליל שימורים" ספורנו: "**לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַה' לְהוֹצִיאָם**. שֶׁהָיָה מְצַפֶּה לְהוֹצִיאָם, כִּי לֹא עָנָה מִלִּבּוֹ, אֲבָל לֹא מָצָא אֶת יִשְׂרָאֵל מוּכָנִים וּרְאוּיִים לְגְאֻלָּה עַד אוֹתָהּ הַלַּיְלָה, וְאוֹתָהּ הָיָה מְשַׁמֵּר וּמְצַפֶּה כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא, כְּאָמְרָם זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַשֵּׁב אֶת הַקֵּץ" (הגדה של פסח). **הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַה' שִׁמֻּרִים**. וּכְמוֹ שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּר וּמְצַפֶּה לְגְאֻלַּת יִשְׂרָאֵל כָּל יְמֵי גָלוּתָם בְּמִצְרַיִם, כֵּן הוּא מְשַׁמֵּר וּמְצַפֶּה לִגְאֻלַּת יִשְׂרָאֵל הָעֲתִידָה, כְּאָמְרוֹ "וְלָכֵן יְחַכֶּה ה' לַחֲנַנְכֶם" (ישעיה ל, יח). **לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם**. כְּאָמְרָם "בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ, וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל." . כיצד מסביר הספורנו את כפל הלשון בפסוק.

21. פסוק מב: "ליל שימורים" כלי יקר: "**ליל שמורים לה'**. ואחר כך אמר שמורים לכל בני ישראל לדורותם. לפי שאמר הקב"ה לישראל (דב"ר ד ד): נרי בידך ונרך בידי, שמור לי ואשמור לך, שמור נר מצוה ואני אשמור נר אלהים נשמת אדם שבידי, והנה בלילה זו שמרו ישראל נר מצות הפסח ככל חוקתיו והקב"ה שמרם ולא נתן המשחית לבא בבתיהם ועל שמירה זו אמר **ליל שמורים לה' להוציאם מארץ מצרים**, וכנגד שמירת ישראל המצות אמר **שמורים לכל בני ישראל לדורותם**, אבל בראשונה לא נאמר לדורותם כי שמירת מצות הפסח לבד הוקבע לדורות, אבל שמירה מן המזיקים לא הוקבע לדורות, כי במצרים לבד יצא המשחית לחבל ולא לדורות." . כיצד מסביר הכלי יקר את כפל המילים בפסוק.

<u>פרק יג'</u>

22. פסוק ג' רש"י ד"ה "זכור את היום הזה" מה מדייק רש"י מהפסוק וכיצד.
23. פסוק ט' "והיה לך לאות על ידך" א"ע: "יש חולקין על אבותינו הקדושים שאמר כי לאות ולזיכרון. על דרך כי לויית חן הם לראשך **וענקים לגרגרותיך.** גם: **וקשרתם לאות על ידיך** כמו: **קשרם על לוח לבך תמיד.** גם: **וכתבתם על מזוזות ביתך** .כמו: **כתבם על לוח לבך.** ומה שיהיה לאות ולזיכרון, שיהיה שגור בפיך, **כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים** .ואין זה דרך נכונה, כי בתחילת הספר כתוב: **משלי שלמה** .והנה כל מה שהזכיר הוא דרך משל. ואין כתוב בתורה שהוא דרך משל חלילה. רק הוא כמשמעו. על כן לא נוציאנו מידי פשוטו, כי בהיותו כמשמעו איננו מכחיש שקול הדעת. כמו: **ומלתם את ערלת לבבכם**, שנצטרך לתקנו לפי הדעת." . מה דעת "החולקים" שהאבן עזרא שולל את דבריהם מכל וכל. מה היא הבעיה העקרונית שהא"ע דן בה.
24. פסוק יד' רש"י ד"ה "מה זאת" מה מדייק רש"י מפסוק זה בהשוואה לפסוקי השאלות של שאר הבנים.
25. פסוק טז' "ולטוטפות בין עיניך" רמב"ן: "**עתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות** .הנה מעת היות ע"ג בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון (תהלים עג יא), ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עימהם עונש או שכר, יאמרו עזב ה' את הארץ. וכאשר ירצה האלוהים בעדה או ביחיד ויעשה עימהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול. וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא יתברר ממנו עוד אמיתת הנבואה, כי ידבר האלוהים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כלה:". למה יש לזכור את ניסי יציאת מצרים לפי הרמב"ן. מה היא האמונה שנלמדת מזיכרון הניסים.

פרשת בשלח

<u>פרק י"ג.</u>

1. בפסוקים יז' – יח' מוזכרות שתי דרכים. מה הן. מדוע הוביל ה' את ישראל בדרך השנייה ולא בדרך הראשונה.
2. פסוק יט' ברש"י. מה קשה לרש"י ד"ה "השבע השביע" ומה תשובתו.
3. כיצד מדייק רש"י בפסוק יט' ד"ה "והעליתם את עצמותי" את העובדה "שאף עצמות כל השבטים העלו עמהם".
4. כיצד מסביר רש"י את שתי המילים הראשונות בפסוק כב'.

<u>פרק ידי</u>

5. מה היא ההטעייה שמבקש ה' ממשה לבצע כלפי פרעה בפסוקים א'-ד'.
6. מה מדייק רש"י משתי המילים האחרונות בפסוק ד'.
7. מדוע נוהגים לקרוא את שירת הים בשביעי של פסח לפי רש"י פסוק ה' ד"ה "ויוגד למלך מצרים".
8. פסוק י', רש"י ד"ה "נוסע אחריהם". מה קשה לרש"י ומה הן שתי התשובות.
9. פסוק י', כיצד מסביר רש"י את המילה "ויצעקו". הסבר את דברי רש"י "תפסו אומנות אבותם".
10. פסוק ט"ו רש"י ד"ה "מה תצעק אלי". מה הם שני הפירושים ברש"י, ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
11. כיצד הסתדרו עמוד האש ועמוד הענן לפני קריעת ים סוף לפי פסוקים יט'-כ'.
12. איזו רוח בקעה את ים סוף. היכן מצאנו כבר רוח כזאת בספר שמות.
13. המדרש מספר שנחשון בן עמינדב קפץ לים, ורק אחר כך הים נבקע. הבא ראיה לדברי המדרש מהמחצית הראשונה של פסוק כב'.
14. תאר את המהומה במחנה מצרים לפי רש"י פסוק כד' ד"ה "בעמוד אש וענן" וד"ה "ויהם", ופסוק כה' ד"ה "ויסר את אופן מרכבותיו".
15. כיצד מפרש רש"י בפסוק לא' את הביטוי "את היד הגדולה". הסבר את 6 המילים האחרונות ברש"י.

<u>פרק ט"ו.</u>

16. פסוק א' רש"י ד"ה "כי גאה גאה" החל מהמילים "וכן כל השירה תמצא כפולה". הסבר את דברי רש"י ותן לכך 5 דוגמאות מהשירה.
17. פסוק ז' "תהרוס קמיך" מי הם אלה הקמים נגד ה'?
18. פסוק ח' ד"ה "וברוח אפיך" (עד המילים – עלה עשן באפו). מה היא הבעיה העקרונית שרש"י מעלה ומה היא תשובתו לבעיה.
19. מי הם העמים המוזכרים בפסוקים יד'-טו, ומה קרה לכל אחד מהם כששמעו על הנס.
20. פסוק יט' מסכם בקצרה את נס קריעת ים סוף על דרך הניגוד. כיצד.
21. פסוק כ' רש"י ד"ה "ותיקח מרים הנביאה" . מה קשה לרש"י ומה הן שתי תשובותיו.
22. מה מדייק רש"י מהמילה הראשונה בפסוק כב'.
23. מה הם הרמזים שמוצא רש"י במספרים שבפסוק כז'.

24. <u>פרק טז'</u>
25. באיזה תאריך ביקשו בני ישראל אוכל ממשה. לכמה זמן הספיק האוכל שהוציאו ממצרים.
26. מה ההבדל בין אספקת השליו לבין אספקת המן לישראל לפי פסוקים ו'-ז'. עיין ברש"י פס' ז' ד"ה "ובוקר וראיתם". וגם ברש"י פסוק ח' ד"ה "בשר לאכול".
27. מה הוא הנס שהתרחש עם המן לפי פסוק יז'.
28. מה הוא הנס שהתרחש עם המן ביום שישי לפי פסוקים כב'-כז'.

<u>פרק יז'</u>

29. בשלשה מקומות בפרשה מתמודד העם עם בעיית המים. השווה את המקומות. פרק טו' פסוקים כב'-כה, פרק טו' פסוק כז', פרק יז' פסוק א'-ז'.
30. מה הוא המשל בדברי רש"י פסוק ח' ד"ה "ויבא עמלק" ומה הוא הנמשל.
31. פסוק יא' מה השפיע על גורל המלחמה. עיין ברש"י פסוק יא' שרומז למשנה במסכת ראש השנה פרק ג' משנה ח'. עיין גם שם. מדוע ישב משה על אבן ולא על כסא בפסוק יב'. רש"י.

<u>שאלות לפרשת בשלח. סבב שני.</u>

<u>פרק יג'</u>

1. פסוק יז' אבן עזרא פותח את פרושו לפרשה בשיר קצר.

"אויל מורד בעושהו, היצלח?.
בשלותו, כבדו חץ יפלח.
ראה שובב ושים אל לבך.
כל דבר פרעה בפרשת בשלח".

הסבר את ארבעת שורות השיר..

2. פסוק יז' רש"י ד"ה "בראותם מלחמה" הסבר את הקל וחומר שבדברי רש"י.
3. פסוק יז' מדרש שמות רבה: "וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים "משל למלך שהיה לו בן והיה מבקש ליתן לו ירושה ואומר אם נותנה לו אני עכשיו עדיין קטן הוא ואינו יודע לשמרה אלא עד שילמד בני כתבין ויעמוד על עמקן ואחר כך אני נותנה לו כך אמר הקדוש ברוך הוא אם אני מכניס עכשיו ישראל לארץ עדיין לא נתעסקו במצות ואינן יודעין עסקי תרומות ומעשרות אלא אתן להם את התורה ואחר כך אכניסם לארץ:". הסבר את המשל והנמשל בדברי המדרש.
4. מה היה תפקיד של עמוד הענן ומה היה התפקיד של עמוד האש. הסבר את שלשת המילים האחרונות בפסוק כא'. העזר בדברי האי"ע: "וטעם **ללכת יומם ולילה** – בעבור כי המחנה היה גדול ולא יכלו ללכת רק מסע מעט, על כן היו הולכים מקצת יום גם מקצת לילה ואלה השנים עמודים היו לפניהם, עד שבאו אל הים כאשר אפרש."

<u>פרק יד'</u>

5. פסוק א' אבן עזרא: "מדרך האמת אין ראוי למשכיל לחשוב על מעשה השם למה עשה כן, כי כל מעשיו בחכמה וחכמת האדם כאין נגדו. והזכרתי זה, בעבור שתראה בזו הפרשה שצוה השם שישובו אחורנית דרך ערמה. כדי שיצא פרעה וירדוף אחריהם ויטבע בים.

ומחשבות השם עמוקות.״. למה מקדים האי״ע את הדברים האלה בנוגע לציווי ה׳ לחזור לכיוון מצרים.

6. פסוק ג׳ ״נבוכים הם״ כיצד מסביר רש״י ביטוי זה. האם ההסבר הזה מתאים גם לפרוש המילה במגילת אסתר פרק ג׳ פסוק טו׳. עיין גם באי״ע: ״והטעם כאדם שלא ימצא עצה ולא ידע מה יעשה״ .
7. פסוק ו׳ מה מבטיח פרעה לעם לפי רש״י. (שני דברים).
8. פסוק יג׳ אבן עזרא: ״**התיצבו וראו את ישועת ה-** ׳כי אתם לא תעשו מלחמה רק תראו את ישועת ה׳ אשר יעשה לכם היום. יש לתמוה איך ייראו מחנה גדול של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם!? ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם? **התשובה**: כי המצרים היו אדונים לישראל וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה. ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו!? והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט ולולי תפלת משה היה חולש את ישראל. והשם לבדו שהוא עושה גדולות. ולו נתכנו עלילות. סבב שמתו כל העם היוצא ממצרים הזכרים. כי אין כח בהם להלחם בכנענים, עד שקם דור אחר דור המדבר שלא ראו גלות. והיתה להם נפש גבוהה כאשר הזכרתי בדברי משה בפרשת ואלה שמות.״ . מה היא התמיהה שמעלה האי״ע ומה היא תשובתו העקרונית על התמיהה. מה נלמד מדבריו בנוגע לתהליכים חינוכיים.
9. פסוקים י׳-יא׳ רמב״ן: ״**וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה׳, ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים-** איננו נראה כי בני אדם הצועקים אל ה׳ להושיעם יבעטו בישועה אשר עשה להם ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם. **אבל הנכון שנפרש** ,כי היו כתות, והכתוב יספר כל מה שעשו כלם. אמר כי הכת האחת צועקת אל ה׳, והאחת מכחשת בנביאו ואינה מודה בישועה הנעשית להם, ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם. ועל זאת כתוב וימרו על ים בים סוף (תהלים קו ז), ולכך יחזיר הכתוב ״**בני ישראל** ״פעם אחרת, ויצעקו בני ישראל אל ה׳, כי הטובים בהם צעקו אל ה׳ והנשארים מרו בדברו. ולכך אמר אח״כ (להלן פסוק לא): ויראו העם את ה׳ ויאמינו בה׳ ובמשה עבדו. לא אמר ״**וייראו ישראל את ה׳ ויאמינו** ״אבל אמר ״**העם** ,״כי ״**בני ישראל** ״שם ליחידים״ ,**והעם** ״שם להמון.״ . מה היא שאלת הרמב״ן ומה היא תשובתו.
10. פסוק כ׳. הסבר את המשל והנמשל בדברי רש״י ד״ה: ״ויבא בין מחנה מצרים״.
11. פסוק כז׳ ״לאיתנו״ אבן עזרא: אחד המפרשים כתב ״כי משה ידע עת מיעוט הים ברדתו. ועת רבותו בעלותו בהמשכו. והוא העביר עמו במיעוט המים כמשפטו. ופרעה לא ידע מנהג הים על כן טבע. ואלה דברי שיגעון, כי מנהג הים ברדתו לא ייבש מקום וישארו חומות מים מימינו ומשמאלו כי הכל ייבש. **ועוד**: כי לא יתברר סוף רדת הים ותחלת עלותו רק אחר שעות. ועוד לא השלימו ישראל לעבור, עד שטבע פרעה וחילו.״ הסבר את דברי המפרש שהאי״ע דוחה. מה הם הנימוקים שלו לדחיה מוחלטת זאת של הפרוש.
12. פסוק ל׳ רש״י . מה קרה למצרים ומדוע.

<u>פרק טו׳</u>

13. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״זה אלי״ . מה מדייק רש״י מהמילים הללו.
14. פסוק ו׳ מה הוא הקושי של רש״י בפסוק. הסבר את שלשת הפתרונות.
15. פסוק ו׳ רשב״ם: ״ומקרא זה כעין

נשאו נהרות ה׳ נשאו נהרות קולם.
עד מתי רשעים ה׳ עד מתי רשעים יעלוזו.
כי הנה אויביך ה׳. כי הנה אויביך יאבדו.

חציו הראשון אינו מסיים דברו עד שיבא חציו האחרון וכופלו ומשלים דברו. אך בחציו הראשון מזכיר במי הוא מדבר.״ . במה דומה פסוקנו לפסוקים שהרשב״ם מצטט. איך מסביר הרשב״ם את התופעה השירית שבפסוק.

16. פסוק יב׳ רמב״ן: ״**נטית ימינך תבלעמו ארץ-** הטעם, כי אחר שנשפת ברוחך וכסמו הים נטית עליהם ימינך וזרועך ותבלעמו ארץ. והעניין, כי אחר שטבעו השליכם הים כמנהג הימים, וכן אמר (לעיל יד ל): וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ושם יכלו וישובו לעפר על הארץ כשהיו. והנה הם נבלעים ונשחתים, כמו יחד סביב ותבלעני (איוב י ח), בלע ה׳ ולא חמל (איכה ב ב), ודרך אורחותיך בלעו (ישעיה ג יב), השחיתו. ורבותינו אמרו - שפתחה הארץ את פיה ובלעה אותם שזכו לקבורה בשכר שאמרו ה׳ הצדיק (לעיל ט כז), ואין לשון ״**ימין**״ ״**יד נטויה**״ רק לנקמה ולהשחתה, ואולי יפרשו נטית ימינך להמיתם בים, ותבלעמו הארץ אחר כך, והיא הקבורה שזכו אליה: ״. כיצד מסביר הרמב״ן את גורל המצרים בים סוף. מה היא התוספת של המדרש על דברי הרמב״ן.
17. פסוק כ׳ ״בתופים ובמחולות״ . מה קשה לרש״י ומה תשובתו. הסבר את שני הביטויים והשווה אותם לתהילים ק״ן פסוק ד׳.
18. פסוק כב׳ ״ויסע משה״ מדרש רבה: ״וכן הוא אומר (תהלים קו, ז) (וימרו על ים בים סוף מהו שני פעמים אלא על הים המרו שלא היו רוצים לירד אלולי שבט יהודה שקפץ תחלה וקדש שמו של הקדוש ברוך הוא שנאמר (שם קיד, א-ב) (בצאת ישראל ממצרים היתה יהודה לקדשו ובים סוף מנין שהמרו אלא כיון שירדו לתוך הים היה מלא טיט שהיה עד עכשיו לח מן המים והיה בו כמין טיט שנאמר (חבקוק ג, טו) (דרכת בים סוסיך חומר מים רבים והיה אומר ראובן לשמעון במצרים בטיט ובים טיט במצרים בחמר ובלבנים ובים חמר מים רבים הוי וימרו על ים בים סוף״ . מה החסרונות הכפולים שרואה המדרש בהתנהלות בני ישראל. מה אפשר ללמוד מהחסרון השני לגבי ההתנהגות האנושית כיום.

<u>פרק טז׳</u>

19. פסוק ד׳ מה הוא הניסיון שהיה לבני ישראל באכילת המן לפי רש״י. האם תוכל להציע פרוש נוסף לפי דברי הרשב״ם: ״**למען אנסנו-** מתוך שבכל יום ויום עיניהם תלויות למזונותיהם אל, מתוך כך יאמינו בי וילכו בתורתי. כמו שמפורש בפרשת והיה עקב: **ויענך וירעיבך**..״
20. פסוק כב׳ רש״י ד״ה ״לקטו לחם משנה״ מה הם שני הפרושים למלה ״משנה״ ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
21. פסוק כח׳. הסבר את המשל בדברי רש״י ואת הנמשל. (הוצא=קוץ. כרבא=כרוב).
22. פסוק לא׳ רשב״ם: ״**וטעמו כצפיחת בדבש-** ולהלן הוא אומר: **והיה טעמו כטעם לשד השמן. פירשו רבותינו:** כדבש לתינוקות שמן לזקנים . **ואני אומר לפי פשוטו:** כשאוכלין אותו כמות שהוא בלא טחינה הוא **כצפיחית בדבש** .כמו האגוזים קודם טחינה וכתישה מתוקין הם, אבל להלן כתיב: **וטחנו ברחים או דכו במדוכה**, לפיכך והיה טעמו (כשמנה) לשמנונית כמו האגוזים שנעשים שמן לאחר כתישה וכן הזיתים ולפיכך כתיב

כאן **וטעמו**)ס"א שם **והיה טעמו** שמתחלף טעם המתיקות ונעשה טעם שמן. " . מה היא שאלת הרשב"ם. מה התשובה של חז"ל לשאלה ומה תשובתו של הרשב"ם.

23. פסוק לג' רשב"ם: "**ויאמר משה אל אהרן-** לאחר שהוקם את המשכן, בשנה שנייה שהיה שם ארון העדות.**קח נצנצת אחת וגו.**'" עיין גם בדברי רש"י ד"ה "והנח לפני ה'" מה הבעיה בפסוק ומה היא התשובה לפי רש"י והרשב"ם.

24. פסוק לד' "ובני ישראל" אבן עזרא: "זה הנס היה גדול מכל הנסים שנעשו על יד משה, כי נסים רבים היו במן. ועמדו ארבעים שנה. ולא כל הנסים האחרים.". מה בא הפסוק להדגיש לפי הא"ע

<u>פרק יז'</u>

25. פסוק ט'. איזו טעות מבקש רש"י למנוע בדבריו. מה הוא הפרוש הראוי לפי דעתו.

הסבר גם את דבריו של האבן עזרא: "ומלת **מזבח -**מושך עצמו ואחר עמו. וכן הוא **מזבח ה.**'". שהולך באותו כיוון.

26. פסוק ט"ז מה מדייק רש"י מהמילים "כי יד על כס יה".

פרשת יתרו

<u>פרק י"ח</u>

1. פסוק א' "וישמע יתרו" מה שמע לפי רש"י.
2. הסבר את שמות שני בני משה לפי פסוקים ג'-ד'.
3. מה מדייק רש"י משתי המילים הראשונות בפסוק ז'.
4. מה הם שני הפרושים ברש"י למילה הראשונה בפסוק ט'.
5. מה מדייק רש"י משתי המילים האחרונות בפסוק יב'.
6. יש הרואים בעצה שנתן יתרו למשה "ביזור סמכויות". הסבר.
7. איזה אנשים מציע יתרו לבחור לפי פסוק כא'.
8. כמה שרי חמישים נבחרו וכמה שרי עשרות.
9. <u>פרק יט'</u>
10. מה מדייק רש"י מהמילים "ביום הזה", בפסוק א'.
11. פסוק ב' "ויחן שם ישראל". מה קשה לרש"י ומה תשובתו. היכן מצאנו כבר דבר דומה בספר שמות.
12. בשבע המילים האחרונות בפסוק ג' יש כפל העניין במילים שונות. הסבר. כיצד מסביר רש"י כפילות זאת.
13. מה הוא המשל בחלק השני של פסוק ד' ומה הוא הנמשל. העזר ברש"י.
14. הסבר את ההגדרה של עם ישראל לפי פסוק ו'.
15. מה הוא סדר הדברים מראש חודש ניסן ועד מתן תורה. עיין פסוק א' רש"י ד"ה "ביום הזה", פסוק ג' רש"י ד"ה " ומשה עלה", פסוק ח' רש"י ד"ה "וישב משה", פסוק י' רש"י ד"ה "וקדשתם", פסוק יא' רש"י ד"ה "ליום השלישי".
16. פסוק יז' "בתחתית ההר". מה הם שני הפירושים ברש"י. מה ההבדל העקרוני ביניהם.
17. פסוק כה'. כיצד מסביר רש"י את שתי המילים האחרונות בפסוק. מדוע רש"י מדגיש זאת.
18. <u>פרק כ'</u>
19. יש המחלקים את עשרת הדברות לפי החלוקה 4 ראשונות ושש אחרונות. ויש המחלקים חמש חמש. הסבר ההיגיון בכל אחת מצורות החלוקה.
20. מה היא המצווה בחלק הראשון של הדיבר הראשון בפסוק ב'.
21. יש הרואים בפסוק החלק השני של פסוק ב' כלל ובפסוקים ג'- ד'-ה' פרוט. הסבר.
22. יש הרואים דוגמא לעבודה זרה בימינו ב"קיבוץ הממון והצלחת הנכסים". הסבר.
23. השווה את הדיבר השלישי לדיבר התשיעי. מה דומה ומה שונה ביניהם.
24. איך אפשר לקיים את הציווי שבמילה הראשונה בפסוק ז'. רש"י החל מהמילים "וכן פתרונו".
25. מה באה השבת לבסס בתודעת האדם לפי פסוק י'.
26. הסבר הדרכים לקיום מצוות "כבד", ומה הוא שכרה של מצווה זאת.
27. איך מוכיח רש"י ש"לא תגנוב" מדבר על גונב נפשות ולא גונב ממון.
28. יש הרואים בדיבר התשיעי מקור לאיסור רכילות ולשון הרע. כיצד.
29. פסוק יג' החל מהמילים "לא תחמוד אשת רעך" מסודר בסדר חשיבות יורד. הסבר.
30. פסוק טז' "לבעבור נסות אתכם". איך מסביר רש"י את המילה "נסות". מדוע הוא לא מסביר את המילה כפשוטה.

31. פסוק כא' רש"י ד"ה "ותחללה". מדוע אין לסתת את אבני המזבח על ידי הברזל. מה הלקח העולה לחיים שלנו מדין זה לפי רש"י.
32. פסוק כב' רש"י ד"ה "אשר לא תיגלה". מדוע לא לעלות במדרגות למזבח. מה הלקח העולה מהלכה זאת לחיים שלנו לפי רש"י.

שאלות על פרשת יתרו סבב שני

פרק יח

1. פסוק א' "וישמע יתרו" שמות רבה: """ וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ "הדא היא דכתיב (קהלת יא, א) שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו וכי בני אדם שוטים הם שנותנין לחמם על פני המים ועל מי אמר על יתרו שנתן לחמו למשה שנאמר (שמות ב, כ) קראן לו ויאכל לחם הוי שלח לחמך על פני המים זה משה שנאמר (שם, י) כי מן המים משיתיהו למה כי ברוב הימים תמצאנו ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם:" . מה מלמד אותנו המדרש מהגזרה שווה של המילה "לחם"
2. פסוק ב' אבן עזרא: "**ולפי דעתי**: שלא בא רק בשנה השנית אחר שהוקם המשכן, כי כתוב בפרשה עולה וזבחים לאלהים. ולא הזכיר שבנה מזבח חדש. **ועוד** כתיב: **והודעתי את חקי האלהים ואת תורותיו**. והנה זה אחר מתן תורה והעד הנאמן על דברי. כי כן כתוב: **אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים.** ועתה אפרש למה נכנסה פרשת יתרו במקום הזה. בעבור שהזכיר למעלה הרעה שעשה עמלק לישראל, הזכיר כנגדו הטובה שעשה יתרו לישראל. וכתוב: **ויחד יתרו על כל הטובה**. ונתן להם עצה טובה ונכונה למשה ולישראל. ומשה אמר לו: **והיית לנו לעינים** והטעם שהאיר עיניהם". מה הן ההוכחות של הא"ע לכך שיתרו בא אחרי מתן תורה. מדוע אם כן לדעתו נמצאת הפרשה כאן לפני מתן תורה..
3. פסוק ה'. מה הוא השבח שמדייק רש"י מהפסוק ביחס ליתרו.
4. פסוק ה' אבן עזרא: "**ויבא-** הזכיר הכתוב דרך מוסר בבואו אל משה כי יתרו הולך בראשונה. ואחריו בני משה אחריהם האשה כמשפט.". למה מתכוון האבן עזרא במילים "דרך מוסר".
5. הסבר את החלק השני של פסוק יא'. מה הם שני הפרושים ברש"י למילה "זדו".
6. פסוק יג' רשב"ם: "**לשפט את העם-** אפילו אם בא יתרו קודם מתן תורה דיני ממונות היה להם מעולם. אף כי אמרו רבותינו כי במרה נתנו להם דינים, כדכתיב שם: **שם לו חוק ומשפט**. ונראים הדברים שאחר מתן תורה בא." . מה היא שאלת הרשב"ם בהנחה שיתרו בא אל משה לפני מתן תורה. מה הן שתי תשובותיו
7. פסוק יז'. מה הדבר ה"לא טוב" . מדוע הוא לא טוב ומה הפתרון.
8. הסבר את ארבעת התכונות של האנשים שהציע יתרו לבחור.

פרק יט'

9. פסוק ב' "נגד ההר". על איזה הר מדובר. השווה פרק ג' פסוק א', פרק יח' פסוק ה'. השוואת הפסוקים מחייבת להשתמש בכלל "אין מוקדם ומאוחר בתורה" מדוע.
10. פסוק ד' רש"י ד"ה "אתם ראיתם" מה מבקש רש"י להדגיש בדבריו. עיין גם ברש"י בפרק כ' פסוק יח' ד"ה "אתם ראיתם".

11. פסוק ד' "ואשא אתכם" ספורנו: "**וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים** .דֶּרֶךְ לֹא עָבַר בָּהּ אִישׁ, כְּמוֹ הַנֹּשֶׂא הַמּוֹלִיךְ אֶת בָּנָיו בְּרוּם הָאֲוִיר, אֲשֶׁר לֹא יֵלֶךְ בּוֹ שׁוּם מִין עוֹף אַחֵר, וְזֶה לְהַבְדִּיל אֶתְכֶם מִכָּל הָעַמִּים וְעִסְקֵיהֶם לִהְיוֹת לִי" . מה ההבדל העקרוני בין פרושו של רש"י לפרושו של הספורנו לדימוי הנשרים.
12. מה הוא ייעודו של עם ישראל לפי המחצית הראשונה של פסוק ו'
13. פסוק ט' "בעבור ישמע ה עם בדברי עמך" אבן עזרא: "דע כי מצרים והודו הם מבני חם ואלה סומכין על אלה. ואנשי הודו אינם אוכלים בשר וכך היו עושים המצרים ולא נשתנו מזה המנהג. רק בעבור שהתגבר עליהם מלכות ישמעאל ושבו לדתו. וחכמי הודו נותנין ראיות כפי מחשבתם, כי לא יתכן שידבר השם עם האדם וחי. וישראל היו במצרים והיו בהם אנשים על דעת האמונה הזאת. והיתה נבואת משה בספק אצלם ואין טענה ממלת **ויאמינו בה' ובמשה עבדו** .כי כתוב: **וירא ישראל** ולא כל ישראל. ואילו היה כתוב כל ישראל, ידבר על הרוב כמשפט הלשון..... **ובדברי עמך-** עשרת הדברים, אז יאמינו כי נכון הוא שידבר השם עם אדם וחי.". ממה נבע הספק של ישראל בנוגע לאפשרות לשמוע את דבר ה'. כיצד הוסר ספק זה במעמד הר סיני.
14. פסוק ט' רמב"ן: בעבור ישמע העם בדברי עמך - אמר ר"א כי היו בישראל אנשים שהיתה להם הנבואה בספק.....והנכון בעיני שאמר, אני בא אליך בעב הענן, שתגש אתה אל הערפל בעבור ישמע העם דברי, ויהיו הם עצמם נביאים בדברי, לא שיאמינו מפי אחרים, כמו שנאמר באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי למען ילמדון ליראה אותי כל הימים (דברים ד י), וגם בך יאמינו לנצח בכל הדורות," . במה חולק הרמב"ן על הא"ע.
15. מה היה סדר הדברים לפי פסוקים טז'-יז' ומה לומד מכך רש"י בפסוק טז' ד"ה "בהיות הבוקר".
16. פסוק יח' רש"י ד"ה "הכבשן" מה קשה לרש"י ומה היא תשובתו העקרונית. הסבר את הביטוי "לשבר את האוזן".

<u>פרק כ'</u>

17. פסוק א' אבן עזרא: "**וידבר אלהים-** יש שאלות קשות בפרשה הזאת **אמרו רבים:** כי השנים הדברים לבדם אמר השם. ועדותם שכתוב בדבור **ראשון: אנכי ה' אלוהיך.** **ובשניה** כי: **אנכי ה' אלוהיך אל קנא. ובשלישי** כתוב: **את שם ה' אלהיך** .גם: **את אשר ישא את שמו לשוא** .ולא אמר שמי.**וברביעי: כי ששת ימים עשה ה' וגו' על כן ברך ה'.** **ובחמישי** אמר: **אשר ה' אלוהיך נותן לך.**" . האבן עזרא מפרש את דברי חז"ל "אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום". כיצד מוכיח האבן עזרא את דברי חז"ל.
18. פסוק ב' "אנכי ה' אלוקיך" רמב"ם בספר המצוות מצוות עשה א': "הוא הציווי אשר ציוונו בהאמנת האלוהות, והוא שנאמין ששיש שם עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים והוא אומרו – אנכי ה' אלוקיך". מה היא המצווה הנלמדת לפי הרמב"ם מפסוקינו. יש הטוענים שפסוקינו הוא הקדמה לעשרת הדברות ולא מצווה. הסבר דבריהם.
19. פסוק ב' "אשר הוצאתיך" אבן עזרא: "**שאלני רבי יהודה הלוי** מנוחתו כבוד: למה הזכיר אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולא אמר שעשיתי שמים וארץ ואני עשיתיך?" . נסה לענות על שאלתו.
20. פסוק ב' "לא תעשה לך כל פסל" . יכולה להיות גם היום עבודה זרה בלי להשתחוות לפסלים. מה היא.

21. פסוק ז׳ רמב״ן: ״זכור את יום השבת לקדשו - אחר שצוה שנאמין בשם המיוחד יתברך שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא המבין, והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וצוה שנכבד זכר שמו, צוה שנעשה בזה סימן וזכרון תמיד להודיע שהוא ברא הכל, והיא מצות השבת שהיא זכר למעשה בראשית:״. מה התפקיד של השבת לפי הרמב״ן בהמשך לדיברות הראשונות.
22. פסוק י׳ רש״י ד״ה ״וינח ביום השביעי״ הסבר את הביטוי בדברי רש״י ״כביכול״. הסבר את הקל וחומר בדברי רש״י.
23. פסוק יב׳ ״לא תרצח״ רשב״ם: ״**לא תרצח-** כל רציחה - הריגה בחנם היא בכל מקום .**מות יומת הרוצח. הרצחת וגם ירשת. צדק ילין בה ועתה מרצחים**. אבל הריגה ומיתה יש בחנם כמו :**ויהרגהו דקין.** ויש בדין כמו :**והרגת את האשה.**״ . כיצד מסביר הרשב״ם את כוונת הביטויים של המתת אדם.
24. פסוק יב׳ אבן עזרא: **לא תרצח-** בידך או בלשונך להעיד עליו שקר להמיתו, או להיותך רכיל, או לתת עצה רעה בזדון, שתדע שיהרג. או שנגלה לך סוד שתוכל להצילו מן המות אם תגלהו לו. ואם לא גלית אתה כמו רוצח.״. כיצד מרחיב הא״ע את האיסור לרצוח.
25. פסוק יב׳ רמב״ן: ״לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב - אמר, הנה צויתיך להודות שאני בורא את הכל בלב ובמעשה, ולכבד האבות בעבור שהם משתתפים ביצירה, אם כן השמר פן תחבל מעשה ידי ותשפוך דם האדם אשר בראתי לכבודי ולהודות לי בכל אלה,״. מה הקשר בין הדיברות בלוח השני לבין הדברות בלוח הראשון לפי הרמב״ן.
26. פסוק כ׳ רש״י ד״ה ״מזבח אדמה״ . מה הם שני פירושיו של רש״י ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
27. פסוק כ׳ רשב״ם: ״**לא תעשו-** שיש בהם טועים וסבורים שיש בהם ממש ואף על פי שצווה הקב״ה לעשות כרובים על הארון לשבתו. נעשה דוגמת כרובי כסא של מעלה ולא להשתחוות להם.״ . מה היא הבעיה העקרונית שמעלה הרשב״ם ומה הפתרון שלו.

פרשת משפטים

<u>פרק כ״א</u>

1. פסוק א׳ ״אשר תשים לפניהם״ מה הוא המשל בדברי רש״י ומה הוא הנמשל.
2. מה היא ההלכה שמדייק רש״י בפסוק א׳ מהמילה ״לפניהם״ ומה טעמה של הלכה זאת.
3. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״כי תקנה״. מה הן שתי הצורות של קניית עבד שרש״י מזכיר.
4. פסוק ג׳ רש״י ד״ה ״ויצאה אשתו עמו״. מה מדייק רש״י מהמילים הללו. מה ניתן ללמוד מכך על היחס לעבד העברי.
5. פסוק ו׳ רש״י ד״ה ״ורצע אדוניו את אוזנו במרצע״. הסבר את הציטוט שרש״י מביא מר׳ יוחנן בן זכאי ומר׳ שמעון.
6. איך מסביר רש״י את שתי המילים האחרונות בפסוק ו׳. הסבר את המילים האחרונות בדבריו של רש״י (מ - אלא עובדו...).
7. השווה פסוק יב׳ לויקרא פרק כד׳ פסוק יז׳. האם יש הבדל בין הפסוקים. הסבר את תחילת דברי רש״י בד״ה ״מכה איש ומת״.
8. מה הם שני המצבים השונים בפסוק יב׳ ובפסוק יג׳.
9. מה פשר העונש החמור על החטא שבפסוק טו׳, ועל החטא שבפסוק יז׳.
10. מה הוא המקרה ומה הוא הדין בפסוקים יח׳-יט׳.
11. מה הם המקרים שבפסוקים כד׳-כה׳ ומה הוא העונש לפי רש״י פסוק כד׳.
12. מה ההבדל בין המקרה שבפסוק כח׳ למקרה שבפסוק כט׳ ומה הוא ההבדל בעונש בין שני המקרים.
13. מה הוא המקרה בפסוקים לג׳- לד׳. ומה הוא הדין. תן דוגמא נוספת הדומה למקרה שבפסוק.
14. מה הם שני המקרים שבפסוק לז׳ ומה ההבדל בדין בין המקרים ומדוע יש הבדל כזה. עיין רש״י ד״ה ״חמישה בקר״.

<u>פרק כ״ב</u>

15. מה ההבדל בין העונש שבפסוק ג׳ לבין העונש שבפסוק לז׳ בפרק כא׳. מדוע יש הבדל.
16. במה דומים שני המקרים שבפסוקים ד׳-ה׳ ובמה הם שונים.
17. מה ההבדל בין המקרה שבפסוקים ו׳-ח׳ לבין המקרה בפסוקים ט׳-יא׳. עיין ברש״י פסוק ט׳ ד״ה ״כי יתן איש״.
18. פסוקים ו׳-יד׳ עוסקים בדיני ארבעת השומרים: שומר חינם, שומר שכר, שואל, שוכר. הסבר המיוחד בכל אחד מהשומרים.
19. השווה פסוק כ׳ לפרק ג׳ פסוק ט׳. מה הוא הביטוי המשותף ומה משמעותו.
20. בפסוקים כא׳-כג׳. יש מידה כנגד מידה. הסבר. רש״י מרחיב את האיסור בפסוק כא׳. כיצד. הסבר את המעבר מלשון יחיד בפסוק כב׳ ללשון רבים בפסוק כג׳.
21. מה היא המצווה שבפסוק כד׳ ומה הם האיסורים הקשורים למצווה זאת. רש״י.
22. הסבר את דברי רש״י בפסוק ל׳ בסוף ד״ה ״לכלב תשליכון אותו״ . (מהמילים ולימדך הכתוב).

<u>פרק כג׳</u>

23. מה המשותף לשתי המצוות שבפסוקים ד׳-ה׳.
24. מה המשותף למצוות שבפסוקים ג׳, ו׳. ומה ההבדל ביניהם.
25. מה היא המצווה שבפסוק ח׳ ומה טעמה.
26. מפסוק י׳ עד יז׳ עוסקת התורה במצוות הקשורות למועדים. ערוך את רשימת המועדים לפי הסדר שבפסוקים.
27. מה היא ההבטחה שבפסוקים כט׳-ל׳, ומה טעמה.

<u>פרק כד׳</u>

28. לפי רש״י יש לחלק את הפרק שלנו לשני חלקים. א׳-יא׳, יב׳-יח׳. הסבר את החלוקה לפי פסוק א׳ ד״ה ״ואל משה אמר״ ופסוק יב׳ ד״ה ״ויאמר ה׳ אל משה״.
29. יש הרואים בדברי ישראל בשש המילים האחרונות בפסוק ז׳, שבח גדול לישראל. מה הוא השבח.
30. הסבר את דברי רש״י בפסוק יב׳ ד״ה ״את לוחות האבן והתורה״. למה מזכיר רש״י את רבינו סעדיה.

<u>שאלות על פרשת משפטים סבב שני.</u>

<u>פרק כא׳</u>

1. פסוק א׳ ״ואלה המשפטים״ מדרש שמות רבה: ״מה כתיב למעלה מן הענין ולא תעלה במעלות על מזבחי. וכתיב ״וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים ״וכי מה ענין זה אצל זה...אמר רבי אבינא כשם שהזהיר הקב״ה את הכהנים שלא יהו פוסעין פסיעות גסות על גבי המזבח אלא יהו מהלכין עקב בצד גודל כך הזהיר הקב״ה את הדיינין שלא יפסיעו פסיעות גסות בדין:״. הסבר את סמיכות הפרשיות לפי המדרש. מה הוא המסר לדיינים.
2. פסוק א׳ ״ואלה המשפטים״ מדרש שמות רבה :״וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים ״מה כתיב למעלה מן הפרשה)שם יח, כב (ושפטו את העם בכל עת. ואמר כאן ואלה המשפטים והדברות באמצע. משל למטרונה שהיתה מהלכת השומרים מכאן והשומרים מכאן והיא באמצע. כך התורה דינין מלפניה ודינין מאחריה והיא באמצע. וכן הוא אומר)משלי ח, כ (באורח צדקה אהלך. התורה אומרת באיזה נתיב אני מהלכת. אהלך בדרכן של עושי צדקה נתיבות משפט התורה באמצע ודינין מלפניה ודינין מאחריה. מלפניה שנא׳ שם שם לו חוק ומשפט. ודינין מאחריה שנאמר ואלה המשפטים:״ . הסבר את המשל והנמשל בדברי המדרש.
3. פסוק יא׳ ״ואם שלש אלה לא יעשה לה״ . מה הם השלש. רש״י
4. פסוק יב׳ ״מכה איש ומת״ רש״י משווה פסוקנו לויקרא פרק כד׳ פסוק יז׳. מה הן חמש ההלכות שלומד רש״י מהשוואה זאת.
5. מדרש שמות רבה: ״בא וראה כמה צוה הקב״ה בפרשה זו על כל דבר ודבר/ שבכל דבר ודבר התורה מזהרת לישראל. משל לבן מלכים שהזהירו אביו שלא יתקל בכל דבר וילקה והוא חביב עליו כבבת עינו. כך הקב״ה הזהיר לישראל על המצות. למה שהם חביבין עליו״ . הסבר את המשל והנמשל בדברי המדרש. מה היא מגמת המצוות לפי מדרש זה.

6. פסוק יג' רש"י ד"ה "והאלוקים אנה לידו" (השני). מה הוא המקרה שרש"י מתאר שבו התערבות אלוקית.
7. פסוק טו' רש"י ד"ה "אביו ואמו" . איזו טעות מבקש רש"י למנוע בדבריו.
8. פסוק טז' רש"י ד"ה "וגנב איש ומכרו". רש"י משווה פסוקנו לדברים פרק כד' פסוק ז'. מה הן שתי ההלכות שלומד רש"י מההשוואה הזאת. הסבר את 8 המילים האחרונות בדברי רש"י.
9. פסוקים כד'- כה'. "עין תחת עין" לפי רש"י "נותן לו דמי עינו". מדוע לא אומרת זאת התורה אלא היא כותבת בלשון החמורה "עין תחת עין".
10. פסוק כה' רש"י ד"ה "כויה תחת כויה" החל מהמילים "הכל לפי מה שהוא". הסבר את חמשת סוגי תשלומי הפיצוי שרש"י מזכיר.
11. מדרש שמות רבה: "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים. מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" לא עשה כן לכל גוי ."[פעם אחת אמר לו עקילס לאדריינוס המלך רוצה אני להתגייר ולהעשות ישראל. אמר לו לאומה זו אתה מבקש כמה בזיתי אותה כמה הרגתי אותה לירודה שבאומות אתה מבקש להתערב מה ראית בהם שאתה רוצה להתגייר אמר לו הקטן שבהם יודע היאך ברא הקב"ה את העולם מה נברא ביום ראשון ומה נברא ביום ב' כמה יש משנברא העולם ועל מה העולם עומד ותורתן אמת. אמר לו לך ולמד תורתן ואל תמול. אמר לו עקילס אפילו חכם שבמלכותך וזקן בן מאה שנה אינו יכול ללמוד תורתן אם אינו מל שכן כתוב" מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ."ולמי לבני ישראל". מה היא השאלה העקרונית הגדולה שהמדרש מעלה בסיפור זה. מדוע מביא המדרש את הדברים בפרשת משפטים.:

<u>פרק כב'</u>

12. פסוק ב' רש"י ד"ה "אם זרחה השמש עליו". לפי דברי רש"י מדובר במשל. מה הוא המשל ומה הוא הנמשל.
13. פסוק ב' "אם זרחה השמש" רמב"ן: "**ודרך הפשט ידועה, יאמר** ,שאם חתר בחשך בתים ונמצא במחתרת בלילה ייהרג, ואם זרחה השמש על הגנב ואדם רואהו ומכירו, לא ייהרג, אבל ישלם מה שגנב והוציא משם ביום. וטעם השמש, האור לעיני הרואים, וכן לעיני השמש הזאת (ש"ב יב יא), בגלוי. וטעם הדין הזה כאשר הזכרנו, כי זה יהרוג את בעל הבית, וזה יברח ממנו" . מה ההבדל העקרוני בין פרוש הרמב"ן לפרושו של רש"י (בשאלה הקודמת). הסבר את המשפט האחרון בדברי הרמב"ן החל מהמילים "וטעם הדין":
14. פסוק ג' "שנים ישלם" מדוע?
15. פסוק ג' רש"י ד"ה "אם המצא תמצא בידו" מניין מדייק רש"י שמדובר על כך שלא טבח את הבהמה.
16. פסוק כ' "וגר לא תונה" ספר החינוך: " ויש ללמוד מן המצווה היקרה הזאת לרחם על כל אדם שהוא בעיר שאינה מולדתו ורחקו מעליו עוזריו, כמו שאנו רואים שהתורה הזהירתנו לרחם על כל מי שצריך..." . כיצד מרחיב בעל ספר החינוך את היקף המצווה הזאת.
17. פסוק כ'-כא' אבן עזרא: "ואחר שאמר: **לא תענון** לשון רבים, אמר: **אם תענה** .כי כל רואה אדם שהוא מענה יתום ואלמנה ולא יעזרם, גם הוא יחשב מענה". הסבר את הדיוק של הא"ע בלשון הכתוב. מה הוא הלקח המוסרי העולה מדבריו.

18. פסוק כא' רש"י ד"ה "כל אלמנה ויתום" . כיצד מרחיב רש"י את משמעות הפסוק. ומדוע הוזכרו דווקא אלמנה ויתום.
19. פסוק כד' רש"י ד"ה "את עמי" (הראשון). מה מדייק רש"י מהמילים הללו. מה הוא ההגיון המוסרי בדברי רש"י.
20. פסוק כד' רש"י ד"ה "נשך" . מדוע נקראת הריבית – נשך, לדעת רש"י.
21. פסוק כז' "אלוהים לא תקלל" מדרש שמות רבה: "וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי" מה כתיב אחריו "אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל" ומה ענין זה לזה אמרו רבותינו מעשה באחד שהיה לו דין ובא אצל הדיין וזיכה אותו ובא ויצא אותו שנזדכה ואמר פלוני השופט אין כמותו בעולם אחר ימים היה לו דין ובא אצלו וחייבו יצא מלפניו ואמר אין דיין שוטה הימנו אמרו לו אתמול היה משובח והיום שוטה לכך הזהיר לך הכתוב" אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל "ואם קללת תבואתך אתה מקלל שנאמר "מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר" לכך נכתבו זה אחר זה ". מה היא התופעה שנגדה יוצא המדרש וכיצד הוא מסביר את סמיכות הפרשיות.

<u>פרק כב</u>

22. פסוק ז' "מדבר שקר תרחק" בעל צידה לדרך (אחד ממפרשי רש"י. ר' יששכר בר איילנבורג – המאה ה16) "קשה לי למה שינה הכתוב לומר האזהרה בלשון הזה, מה שלא עשה בשום מקום. ונראה לי, משום שאין לך עבירה יותר תדירה ומצויה כמו דבר שקר". מה שאלת המפרש ומה תשובתו.
23. פסוק ח' רש"י ד"ה "ועוור פיקחים" . מה תהיה ההשפעה החמורה על הלוקח שוחד. מה פשר חומרה זאת
24. פסוקים טו'- טז'. הסבר את השמות של החגים בפסוקים אלה. רש"י.
25. פסוק כ' "הנה אנכי שולח מלאך לפניך" מדרש שמות רבה: "א"ל הקב"ה למשה מי ששמר את האבות הוא ישמור את הבנים וכן אתה מוצא באברהם כשבירך את יצחק בנו א"ל (בראשית כד, ז": ה' אלהי השמים וגו' הוא ישלח מלאכו לפניך "ויעקב אבינו מה אמר לבניו (שם מח, טז" (המלאך הגואל אותי וגו "אמר להם הוא גאלני מיד עשו הוא הצילני מיד לבן הוא זנני ופרנסני בשני רעבון אמר הקב"ה למשה אף עכשיו מי ששמר את האבות ישמור את הבנים שנאמר הִנֵּה אָנֹכִי. בכל מקום שהמלאך נראה השכינה נראית שנאמר (שמות ג, ב": (וירא מלאך ה' אליו בלבת אש "ומיד" ויקרא אליו אלהים". מה היא הבעיה העקרונית שבה דן המדרש.

<u>פרק כד'</u>

26. פסוק ד' רש"י ד"ה "ויכתוב משה" מה הוא כתב. איזו הבנה אחרת יכולה לבא בחשבון באשר לכתיבה הזאת.
27. פסוק ז' רשב"ם: "**נעשה ונשמע-** נעשה מה שדיבר וגם נשמע מה שיצונו עוד מכאן ולהבא ונקיים.". כיצד מסביר הרשב"ם את כפל הלשון.
28. פסוק יא' "ויאכלו וישתו" רמב"ן: "**טעם וישתו-** שעשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה, כאשר ציוה בכתבם כל דברי התורה על האבנים וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלוהיך (דברים כז ז). וכתיב בשלמה (דהי"ב א יב): החכמה והמדע נתון לך וגו', מיד ויבא ירושלם ויעש משתה לכל עבדיו (מ"א ג טו). ואמר רבי אלעזר מכאן שעושין משתה לגמרה של תורה (שהש"ר א ט). ונאמר בדוד אביו בהתנדבם לבנין בית המקדש

ויזבחו לה׳ זבחים ויעלו עולות לה׳ וגו׳ ויאכלו וישתו לפני ה׳ ביום ההוא בשמחה גדולה (דהי״א כט כא - כב), ואף כאן ביום חתונת התורה כן עשו׃״ . מה פשר האכילה והשתיה בזמן הזה לפי הרמב״ן. הסבר את דברי ר׳ אלעזר שהרמב״ן מצטט.

פרשת תרומה

<u>פרק כ״ה</u>

1. מה ההבדל בין התרומה בתחילת הפרשה פסוקים א׳-ז׳ לבין התרומה בפרק ל׳ פסוקים יא׳-טז׳.
2. פסוק ב׳ ״ויקחו לי״. מה רצה רש״י לתקן בפירושו. עיין גם ברש״י לפסוק ח׳.
3. רשום את החומרים שהביאו ישראל כתרומה וחלק אותם לשש קבוצות.
4. פסוק ה׳ ד״ה ״ועצי שיטים״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו. השווה דבריו גם לפרק כו׳ פסוק טו׳ ד״ה ״ועשית את הקרשים״
5. לפי פסוק ו׳ לבשמים היו שני שימושים. מה הם.
6. פסוק ז׳. ״אבני מילואים״. מדוע נקראות כך האבנים. רש״י.
7. יש חשיבות שכל אדם יפנה בליבו מקום לריבונו של עולם. נסה להוכיח שאיפה זאת מפסוק ח׳.
8. השווה המילה הראשונה בפסוק י׳ למילה הראשונה בפסוקים כג׳, לא׳. מה ההבדל. הסבר טעם ההבדל.
9. תאר את הצורה של הארון ואת המידות שלו לפי הפסוקים ולפי רש״י פסוק י׳ ד״ה ״ועשו ארון״ פסוק יא׳ ד״ה ״מבית ומחוץ תצפנו״ פסוק יז׳ ד״ה ״כפורת״.
10. מה היה התפקיד של הכפורת וכיצד היא הייתה מקושטת.
11. עיין בפסוק טז׳ ובפסוק כא׳ . מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו. פסוק כא׳ ד״ה ״ואל הארון״.
12. פסוק כב׳ רש״י ד״ה ״ודיברתי אתך״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו . הסבר את המידה משלש עשרה המידות שהתורה נדרשת בהן, שרש״י משתמש בה.
13. פסוק כד׳. מה פשר זר הזהב מסביב לשולחן. רש״י.
14. פסוק לא׳. הסבר את המילה ״מקשה״ לפי רש״י.
15. פסוק לא׳ . מה מדייק רש״י מהמילה השישית בפסוק. השווה את דבריו לפסוק מ׳ ד״ה ״וראה ועשה״. האם מדובר על אותו פירוש.
16. מה היו הקישוטים של המנורה.

<u>פרק כו׳</u>

17. מה היו המידות של המשכן לפי המידות של הקרשים (אורך, רוחב, גובה) פסוקים טו׳ עד ל׳. העזר ברש״י פסוק טז׳ ד״ה ״עשר אמות״ ובפסוקים כב׳-כג׳ רש״י פסוק כג׳ ד״ה ״ושני קרשים״. (כדאי לעיין בשרטוט המצורף)
18. פסוק טו׳. מה מדייק רש״י משלשת המילים האחרונות בפסוק.
19. מה היה התפקיד של הבריחים ומה היה התפקיד של האדנים.
20. כמה כיסויים היו למשכן לפי פסוקים א׳-ב׳, ז׳-ח׳, יד׳. מה היו המידות של כל כיסוי. היעזר ברש״י פסוק יד׳.
21. הסבר את המחלוקת שרש״י מביא בדבריו בפסוק יד. ציין ראיה לכאן ולכאן מלשון הפסוק.
22. מה היה התפקיד של הלולאות ומה היה התפקיד של הקרסים. פסוקים ד׳-ו׳. ופסוקים י׳-יא׳. מה היה ההבדל בין הקרסים בשני המקומות. מדוע היה הבדל כזה.

23. מה היה התפקיד של הפרוכת ומה היה התפקיד של העמודים. פסוקים לא׳-לג׳.
24. מה היה התפקיד של המסך והעמודים . פסוקים לו׳-לז׳.
25. כיצד היו הכלים מסודרים במשכן. פסוקים לג׳- לה׳

<u>פרק כז׳</u>

26. מה היו המידות של מזבח העולה . כיצד עלו למזבח: (עיין בשרטוט המצורף)
27. פסוק ח׳. הסבר את ארבעת המילים הראשונות בפסוק. מה החשיבות של צורת בניית המזבח הרמוזה במילים אלה.
28. מה היו המידות של החצר (אורך, רוחב, גובה הקלעים). מה היו המידות בפתח של צד מזרח. פסוקים ט׳- טז׳.
29. איזה חלק יחסי מתוך שטח החצר תפס השטח של המשכן (באחוזים)
30. מה היה התפקיד של היתדות פסוק יט׳.

שאלות על פרשת תרומה סבב שני

<u>פרק כה׳</u>

1. פסוק א׳ ״ויקחו לי תרומה״ מדרש שמות רבה: ״״וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה .״משל למלך שהיה לו בת יחידה בא אחד מן המלכים ונטלה ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו אמר לו בתי שנתתי לך יחידית היא לפרוש ממנה איני יכול לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש הימנה איני יכול לומר לכם אל תטלוה איני יכול אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שנאמר ״וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ״ . : <u>הסבר את המשל ואת הנמשל בדברי המדרש. מה מדייק המדרש מהמילה ״לי״.״</u>
2. פסוק א׳ ״ויקחו לי תרומה״ הכלי יקר : ״**ומה** שלא הזכיר בכולם לשון נתינה כי אם לשון קיחה, לפי שכל נותן נדבה - יותר הוא לוקח ממה שהוא נותן, כי יוסף ה׳ לו כהנה וכהנה פי שנים כפלים,.... ויש לדקדק מה ענין התורה אל התרומה? אלא לפי שכמו שהלומד עם חבירו תורה - יותר הוא מקבל ממה שנותן, כמו שכתוב (תענית ז) : ומתלמידי יותר מכולם, כך בתרומה זו, יותר הוא לוקח ממה שהוא נותן״. כיצד מסביר הכלי יקר את הלשון ״ויקחו״. מה הוא לומד מכך לנושא לימוד התורה.
3. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״תיקחו את תרומתי״ על איזה דיוק בפסוק מבסס רש״י את דבריו. על אלו תרומות מדובר.
4. פסוק ד׳ רש״י ד״ה ״ועיזים״ . איזו טעות מבקש רש״י למנוע בדבריו. כיצד ניתן להוכיח את דברי רש״י מההקשר.
5. פסוק ה׳ ״ועצי שיטים״ אבן עזרא: ״**ועצי שטים-** יש מקדמונינו שאמרו, שיעקב אבינו נטעם וישראל הוציאם ממצרים במצוות משה והראיה **וכל אשר נמצא אתו**, כמו: התכלת והארגמן. ויש לתמוה למה נאמר: **אשר נמצא אתו לצרכו** ואם אמרנו כן, יש לתמוה למה הוציאו עצי שטים, כי מה צורך יש להם!? **ועוד**: הנה המצרים חושבים כי לזבוח הם הולכים ואחר כך ישובו ועל כן השאילום, ואיך

יוציאו קרשים רבים אורך כל אחד מהם עשר אמות גם בריחים והם עברו על מצרים מקום המלוכה ומה הייתה תשובה לשואליהם למה יוליכו עצי שטים והם הולכים לזבוח דרך שלשת ימים!?

והנה לא ידענו אם קבלה הייתה היא ביד אבותינו שממצרים הוציאום גם אנחנו נסור אל משמעתם. ואם סברא היא, יש לבקש דרך אחרת. ונאמר: כי היה סמוך אל הר סיני יער עצי שטים. ובבאם שם אמר להם ששם יתעכבו הרבה ואין עליהם ענן כאשר פירשתי. אז עשה כל אחד סוכה והנשיאים עשו כדמות חצרות כל אחד כפי מעלתו וכרתו כל היער, כי עם רב היה ועשו סוכות ומשה לא דבר להם דבר המשכן, רק אחר יוה"כ. וזה טעם: **וכל אשר נמצא אתו.**" . מה הם קושיות האבן עזרא על דברי חז"ל בנוגע לעצי השיטים. מה דעתו בעניין.

6. פסוק ח' "ועשו לי מקדש" יש הרואים משמעות בהשוואת מעשה בראשית למעשה המשכן. איזו מילה מוכיחה את הקשר. עיין בבראשית א' פסוקים ז', טז', כה'. ואצלנו בפרק כה' פסוקים ח',ט, כג', לא'. מה משמעות קשר זה.
7. פסוק ח' "ועשו לי מקדש" ספר החינוך מצוות עשה לבנות בית לה'. "**ומעתה** בהיות הנחת דעתנו על זה בענין מצותיו ברוך הוא, תחייב אותנו לאמר כי בנין בית לשם יתברך לעשותנו בה תפילות וקרבנות אליו -- הכל להכין הלבבות לעבודתו יתעלה, לא מהיותו צריך לשבת בית אנשים ולבוא בצל קורתם, ואם ארזי לבנון יבנוהו או ברותים, כי השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו וברוחו יעמדו, אף כי הבית אשר בנו בני האדם צריך לכבודו חלילה, הלא ידועים הדברים וברורים שהכל להכשר גופותנו, כי הגופות יכשרו על ידי הפעולות וברבות הפעולות הטובות ורוב התמדתן -- מחשבות הלב מטהרות מתלבנות מזדקקות, והשם חפץ בטובתן של בריות כמו שאמרנו. ועל כן צונו לקבוע מקום שיהיה טהור ונקי בתכלית הנקיות לטהר שם מחשבות בני איש ולתקן לבבם [לבבנו] אליו בו, והוא ברוך הוא בחר אותו המקום והכינו אל הטובה לבני אדם. אולי מהיותו אמצעות העולם בכוון, והאמצעות נבחר מן הקצוות, או מן הטעם שיהיה ברוך הוא היודע. ומתוך הכשר המעשה וטהרת המחשבה שיהיה לנו שם יעלה שכלנו אל הדבקות עם השכל העליוני." . איזה מחשבה שולל ספר החינוך בדבריו. מה טעם הקמת המשכן לפי דעתו.
8. פסוק ט' "וכן תעשו" רמב"ן: על דברי רש"י אומר הרמב"ן "**ולא ידעתי שיהיה זה אמת** שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו, ומזבח הנחושת עשה שלמה עשרים אמה ארך ועשרים רחב (דהי"ב ד א): **ועל דרך הפשט** אין צורך לכל זה, אבל בא הכפל לחיזוק וזירוז, אמר ועשו לי מקדש, בית וכלים כמקדש מלך ובית ממלכה (עמוס ז יג), ושכנתי בתוכם, בבית ובכסא הכבוד אשר יעשו לי שם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן הזה אשר אמרתי שאשכון בו בתוכם ואת תבנית כל כליו. וכפל וכן תעשו כולכם בזריזות וחריצות, והוא כהכפל ויעשו בני ישראל ככל אשר ציווה ה' את משה כן עשו (להלן לט לב), כי מפני שהיא צואה אמר וכן תעשו:". במה חולק הרמב"ן על רש"י ומה הוא הפרוש שלו לביטוי "וכן תעשו".
9. פסוק י' מדרש שמות רבה: """וְעָשׂוּ אֲרוֹן "מפני מה בכל הכלים האלה כתיב" ועשית "ובארון כתיב" וְעָשׂוּ אֲרוֹן "א"ר יהודה ב"ר שלום א"ל הקב"ה יבאו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה." . על איזה דיוק מבסס המדרש את דבריו. מה הוא הלקח שמלמד המדרש.
10. פסוק י' הכלי יקר: "**עשו ארון עצי שטים** .במעשה המשכן וכל כליו ודיני עשייתם, כבר נמצאו פרטי דיניהם בתלמוד, עליהם אין להוסיף וממנו אין לגרוע, ולא נשאר לנו לחדש

בהם דבר, כי אם במה שהסכימו עליו כל המפרשים לעשות בהם רמזים על ענינים נסתרים או נגלים, כי לא יתכן לומר שכל פרטים אלו היו בלא כוונה, ועל דרך זה הלכו רוב המחברים לעשות בהם רמזים איש לפי שכלו, זה אומר בכה וזה בכה, ואפילו רש"י שכל דבריו פשוטים, מכל מקום במקום שמצא לדרוש קרוב לפשוטו לא הניח מלבארו, שכן בפרשת זו פירש מזבח נחושת לכפר על מצחת נחושה, וכן י"ב עינות מים וע' תמרים (שמות טו כז), פירש כנגד י"ב שבטים וע' זקנים, על כן לא אחשוך גם אני מלומר מה שתעלה מצודת שכלי, להוסיף קצת על אותן רמזים שדברו בהם המפרשים בשני פרשיות אלו תרומה תצוה. וטרם בואי לדבר בהם, אומר בדרך כלל על ג' ראשי כלים אשר עליהם נעשה זר זהב, והם: **ארון שלחן ומזבח.** וז"ל אמרו שהם כנגד ג' כתרים כתר תורה כתר כהונה כתר מלכות." מה הוא העיקרון הפרשני הנוגע לכלי המשכן שמעמיד הכלי יקר כיסוד לדבריו. מה היא העמדה שהכלי יקר שולל בנידון.

11. פסוק יב' רש"י ד"ה "פעמותיו" . היכן היו ממוקמות הטבעות. הסבר את דברי רש"י המתייחסים לכהנים נושאי הארון.
12. פסוק טו' "לא יסורו ממנו" החיזקוני: "ושמו את בדיו, ומאותה שעה ואילך לא יסורו ממנו. מחמת קדושתו לא רצה הקדוש ברוך הוא שימששו בו להסיר הבדים ולהכניסם בטבעות. ולפי הפשט הבדים עומדים בדוחק בטבעות שכשיהיו נושאין את הארון ויעלו הרים וירדו בקעות לא ירד הארון על כתפי נושאיו, או שמא שני חריצין בכל אחד מן הבדים והטבעות נתונים בהם .דבר אחר :לא יסרו ממנו, לפי הפשט אין צורך בבדים אלו להסירם כי אין בהם שום טירוד ודוחק בהם, לפי שהם בקדש הקדשים שאין יוצא ונכנס בו רק כה"ג ד' פעמים ביום אחד בשנה ,אבל במזבח הנחשת הנתון בחצר שהכל נכנסין ויוצאין בו אם יהיו הטבעות תדיר בו יהיו טרודין ודוחקין הנכנסים והיוצאין, לפיכך אין צריך שיהיו שם אלא בשעת המסעות," . מה הם שלשת הנימוקים לכך שהבדים יהיו צמודים לארון ולא יורדו ממנו.
13. פסוק יז'. מה היה התפקיד של הכפורת ומה היו המידות שלה (אורך רוחב וגובה) רש"י ד"ה "אמתיים וחצי".
14. פסוק לב' רש"י ד"ה "יוצאים מצידיה" מדוע "התחתון ארוך ושל מעלה קצר".
15. פסוק לג' רש"י ד"ה "משקדים". מה פרוש המילה לפי רש"י. מה פשר השורש "שקד".

<u>פרק כו'</u>

16. פסוק ג' רש"י ד"ה "אשה אל אחותה" מה הוא הדיוק הלשוני שמציין רש"י.
17. פסוק ה' רש"י ד"ה "מקבילות הלולאות" כיצד מתאר רש"י את כיסוי המשכן על ידי היריעות. כיצד הוא מגיע למסקנה ששתי אמות מן הקרשים הקרובים לאדמה היו חשופים.
18. פסוק טו' מדרש שמות רבה: """וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים .""מה כתיב למעלה מן הענין" ?וראה ועשה -- "וכי משה עשה את המשכן? והלא כתיב "ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב"! אלא משה לתלמוד ובצלאל למעשה. מכאן אמרו רבותינו ליתן שכר למְעַשֶּׂה כעושה שכן מצינו במשה שעשה בצלאל למלאכת המשכן והעלה עליו הקב"ה כאלו הוא עשאו שנאמר)דה"א כא, כט" (ומשכן ה' אשר עשה משה במדבר:" . מה הוא הלקח שלומדים רבותינו מהדיוק בפסוק.
19. פסוק לב' רש"י ד"ה "ארבעה עמודי". כיצד מוכיח רש"י שקודש הקודשים היה "עשר על עשר".

20. פסוק לג' רשב"ם: "**נתת את הפרכת תחת הקרסים-** של זהב, שהם לסוף עשרים אמה של יריעות (הפרוכת) בתחלת המשכן, כי המשכן ארכו שלשים והקרסים באמצע של ארבעים אמה של עשר יריעות נמצא מן הפרכת, עד פתח מזרח עשרים של היכל וממנו לצד מערב עשר אמות של בית קדש הקדשים." . מה הוא המיקום של הפרוכת לפי דברי הרשב"ם.
21. פסוק לה' רש"י ד"ה "ושמת את השולחן". כיצד היו מסודרים הכלים בתוך המשכן .

<u>פרק כז'</u>

22. פסוק א' רש"י ד"ה "ועשית את המזבח". הסבר את המחלוקת שבין רבי יהודה לרבי יוסי. מה הנימוק של כל אחד לדבריו.
23. פסוק טז' השווה את המסך בפסוקנו לפרוכת שבפרק כו' פסוקים לא'-לג'. מה ההבדלים.
24. פסוק יח' רש"י ד"ה "ארך החצר" . היכן היה ממוקם המשכן בתוך החצר. מה היה הרווח שבין המשכן לבין קלעי החצר מכל הצדדים.
25. פסוק יט' ספורנו: "**לְכל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכל עֲבדָתו .**הַכֵּלִים הַצְּרִיכִים לַעֲבוֹדָתו, כְּגון פַּטִּישׁ וּמַקָּבות וְזוּלָתָם הַצְּרִיכִים בְּשְׁעַת הוֹרָדָה וַהֲקָמָה." . מה מדייק הספורנו מהמילים "בכל עבודתו".

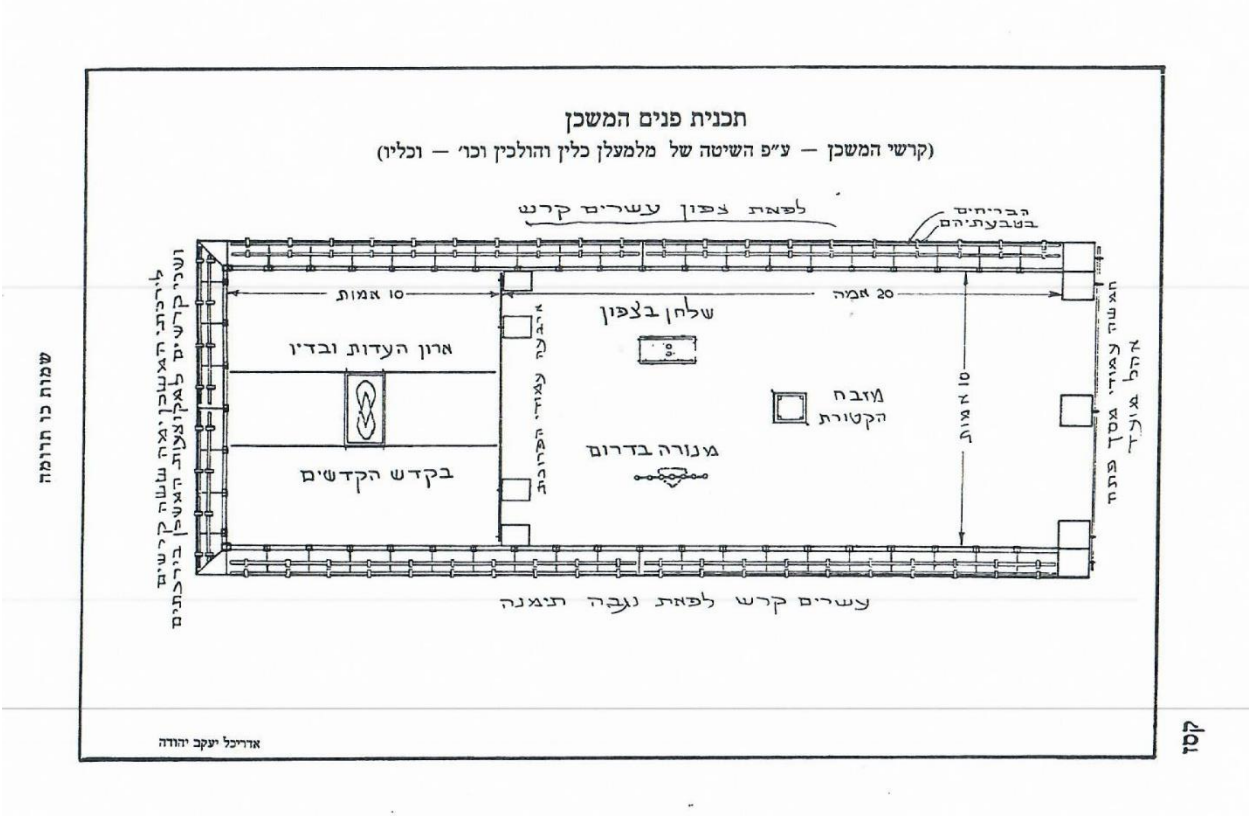

פרשת תצוה

<u>פרק כ״ז מפסוק כ׳.</u>

1. מה הוא שמן זך ומה הוא שמן כתית.
2. מה קשה לרש״י במילה האחרונה בפסוק כ׳, ומה תשובתו.
3. איך אפשר לממש את מה שכתוב בששת המילים האחרונות בפסוק כא׳ גם כשאין משכן.

<u>פרק כח׳</u>

4. הסבר את שתי המילים האחרונות בפסוק ב׳ בהקשרם.
5. רש״י פסוק ד׳ ד״ה ״ואפוד״ עד המילים ״כמין סינר״. מה מגלה לנו רש״י.
6. רש״י פסוק ו׳ ד״ה ״ועשו את האפוד״ עד המילים ״האפוד עשוי כמין סינר״. מה רש״י מבקש להבהיר לנו בדבריו, ומדוע הוא מציע זאת.
7. רשום את שמות בגדי הכהן הגדול לפי פסוקים: ד׳, לו׳, מב׳. ציין כמה פסוקים הוקדשו לכל פריט ופריט. מה הדבר מלמד אותנו.
8. רשום את שמות השבטים כפי שנכתבו על אבני השוהם. כמה אותיות היו על כל אבן. רש״י פסוק י׳ ד״ה ״כתולדתם״.
9. באיזו שיטה נכתבו שמות השבטים על האבנים ומה הייתה המטרה של כתיבת השמות. פסוק יא׳ ופסוק יב׳ רש״י ד״ה ״לזיכרון״.
10. פסוק טו׳ ״חשן משפט״ . מדוע הוא נקרא כך . ציין שני פירושים ברש״י.
11. מה היו המידות של החושן. ציין גם לפי המידות המקובלות היום.
12. רשום את שמות האבנים שבחשן ואת שמות השבטים הרשומים על כל אבן. פסוקים יז׳-כא׳. היעזר גם ברש״י פסוק י׳ ד״ה ״כתולדותם״.
13. פסוק כה׳. הסבר את חמשת המילים האחרונות בפסוק. כיצד מימשו הנחייה זאת.
14. פסוק ל׳. מה הם האורים והתומים. רש״י פסוק ל׳ ד״ה ״את האורים ואת התומים״ וד״ה ״את משפט בני ישראל״
15. מה הם הקישוטים שעל המעיל ומה היה תפקידם. פסוקים לג׳-לה׳.
16. תאר את צורת הציץ לפי פסוק לו׳ ולפי רש״י ד״ה ״ציץ״
17. מה היה התפקיד של הציץ לפי פסוק לח׳
18. מה הם בגדי הכהן הדיוט פסוקים מ׳-מג׳, ומה לפי זה הן התוספות בבגדי הכהן הגדול .
19. פסוק מא׳. הסבר את הביטוי ״ומלאת את ידם״ רש״י.
20. פסוק מג׳ רש״י ד״ה ״ומתו״ מה מדייק רש״י ממילה זאת.
21. השם של משה לא נזכר בפרשתנו אפילו פעם אחת, בשונה מכל הפרשיות שבספרים שמות עד דברים. שמו של מי כן נזכר בפרשה הרבה פעמים ומה הדבר מלמד.

<u>פרק כט׳</u>

22. תאר את סדר הקדשתם של הכהנים לעבודתם לפי פסוקים א׳-י׳
23. מדוע יש להביא פר כקרבן מילואים. רש״י פסוק א׳ ד״ה ״פר אחד״.
24. מה טעם ההנחייה שבפסוקים ל׳, לה׳-לו׳.
25. על איזה קורבן מדובר בפסוקים לח׳-מב׳. ומדוע זה נזכר כאן.
26. פסוקים מג׳-מו׳ הם פסוקי חתימה של הפרק. מה הם באים להדגיש.

<u>פרק ל'</u>

27. מה הן המידות של מזבח הקטורת. מה היה ההבדל בין הגג של מזבח הקטורת לגג של מזבח העולה . פסוק ג' רש"י ד"ה "את גגו".
28. היכן עמד מזבח הקטורת לפי פסוק ו'
29. מה הן שתי הפעולות של הכהן שכרוכות זו בזו לפי פסוקים ז'-ח'.
30. מה הוא הדבר ששמו על מזבח הקטורת חוץ מקטורת ומתי, לפי פסוק י'.

<u>פרשת תצווה סבב שני</u>

<u>פרק כז'</u>

1. פסוק כ' אבן עזרא: "**ואתה תצוה-** אזכיר בתחלה טעם לדבק הפרשה, כי כאשר השלים לספר כל כלי הקדש והפרוכת והמשכן והאהל והמכסה. ומזבח העולה והחצר והמסך. החל לפרש משרתי המשכן, ומה היא עבודתם בעצמם אין זר אתם. והחל שיעלו נרות בשמן זית לא בשמן זר. ואלה המשרתים ראויים להיות ניכרים ונבדלים במשפחותם גם במלבושיהם. והזכיר הכתוב זה אחר זה. ואחר כן הזכיר שהם חייבים ללמד שבעת ימי המלואים שילמדם משה וירגילם. ואחר כן ישרתו ויעלו עולות התמיד על מזבח העולה, לא על מזבח הזהב. רק שיקטירו עליו ויכפרו על קרנותיו אחת בשנה." . הסבר את המשפט הראשון בדברי הא"ע . מה תשובתו לשאלה.
2. השווה פסוק כ' לפרק כה' פסוק ו'. מה פשר הציווי בפסוקנו.
3. פסוק כ' "שמן זית זך". מדרש שמות רבה: "דבר אחר: מה ראה ירמיה למשול אבותינו כזית? אלא כל המשקין מתערבים זה בזה והשמן אינו מתערב אלא עומד. כך ישראל אינם מתערבים עם העובדי כוכבים שנאמר (<u>דברים ז, ג</u>": (ולא תתחתן בם." דבר אחר: כל המשקים אדם מערב בהם ואינו יודע איזה תחתון ואיזה עליון אבל השמן אפילו אתה מערבו בכל המשקין שבעולם הוא נתון למעלה מהן. כך אבותינו בשעה שהיו עושים רצונו של מקום נצבים למעלה מן העובדי כוכבים שנאמר (<u>שם כח, א</u>" (ונתנך ה' אלהיך עליון " הוי" זית רענן יפה פרי תאר." . מה הן תכונות השמן שדומות לתכונות של עם ישראל לפי המדרש.
4. פסוק כ' "להעלות נר תמיד" ספר החינוך: **משורשי המצוה** שצונו ה' יתברך להיות נר דולק בבית המקדש להגדלת הבית לכבוד ולתפארת בעיני הרואים, כי כן דרך בני איש להתכבד בבתיהם בנרות דולקים, וכל עניין ההגדלה בו כדי שיכניס האדם בלבו כשיראהו מורא וענוה. וכבר אמרנו (במצוה טז (כי במעשה הטוב תכשר הנפש. וכל זה סובב על היסוד הבנוי לנו כי הכל נגזר מצד המקבלים, עם היותי מאמין באמת כי יש למקבלים בעניינים אלה חכמות נכבדות וסודות נפלאים. ואולם גם אנחנו נכתוב הנראה כפשוטן של דברים, והכל לשם שמים." . מה טעם מצוות הדלקת הנרות לפי ספר החינוך .

<u>פרק כח'</u>

5. פסוק ד' "ואלה הבגדים" הכלי יקר: "האמנם נראה קרוב לשמוע, לפי שאמרו רז"ל במסכת (<u>ערכין טז, א</u> (למה נסמכו קרבנות לבגדי כהונה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין חשן מכפר על הדינין, אפוד מכפר על עבודה זרה, מעיל מכפר על לשון

הרע, כתונת מכפר על שפיכות דמים, מצנפת מכפר על גסות הרוח, אבנט מכפר על הרהור הלב, ציץ מכפר על עזות מצח, מכנסים מכפר על גילוי עריות ״. הסבר כיצד מכפר כל בגד על מה שמציין המדרש.

6. פסוק ד׳ . מה בין הכתונת לבין המעיל. במה הם דומים ובמה הם שונים. רש״י ד״ה ״ומעיל״.
7. פסוק ד׳ רשב״ם: ״**ואבנט-** אזור לפי הפשט. מכנסיים לא הוצרך להזכיר כאן שאינו מזכיר אלא בגדים הנראים העשויים לכבוד.״. הוכח דברי רשב״ם מפסוק מב׳ בנוגע למכנסים.
8. פסוק ה׳ רש״י ד״ה ״והם יקחו״ . איזה הבנה שגויה מבקש רש״י למנוע בדבריו.
9. פסוק יב׳ רש״י ד״ה ״לזכרון״. מה מבקש רש״י לתקן בדבריו.
10. פסוק טז׳ ״כפול״ . מה פשר מילה זאת. עיין גם בפסוק ל׳ ברש״י ד״ה ״את האורים ואת התומים״. וכן ברשב״ם: ״**כפול-** כעין כיס, לפי שנותנים בתוכם האורים והתומים.״
11. פסוק יז׳ ״ומלאת בו מלואת אבן״ מדרש שמות רבה: ״כיצד היו נתונים . על אודם היה כתוב אברהם יצחק ויעקב ראובן על פטדה היה כתוב שמעון... על ישפה היה כתוב בנימין שבטי ישורון״ . על כל אבן היה כתוב שם של שבט. מה היה כתוב על האבן הראשונה והאחרונה ומה הדבר בא לסמל.
12. פסוק לי ״משפט בני ישראל״ ספורנו: ״ שֶׁיִּתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם שֶׁיִּזְכּוּ בַּמִּשְׁפָּט.״ . מה ההבדל העקרוני בין פרוש רש״י למשפט ד״ה ״ את משפט בני ישראל״ לבין פרוש הספורנו.
13. פסוק לה׳ ״ונשמע קולו.... ולא ימות״ . מה הקשר בין תחילת הציטוט לבין סוף הציטוט.
14. פסוק מא׳ ״וקדשת אותם וכיהנו לי״ מדרש שמות רבה: ״אמר ר׳ חנינא: יבא ׳קדוש׳ ויכנס ל׳קדוש׳ ויקריב לפני ׳קדוש׳ ויכפר על ׳קדושים׳. יבא קדוש -- זה אהרן שנאמר (תהלים קו, טז״: (לאהרן קדוש ה״׳ וייכנס לקדוש - זה מקדש, ויקריב לפני קדוש – זה הקדוש ברוך הוא , ויכפר על קדושים – אלו בני ישראל. ״. מה מבקש המדרש להדגיש ברצף המילים שהוא מביא.
15. פסוק מב׳ רש״י ד״ה ״ועשה להם״. איזו טעות מבקש רש״י למנוע בדבריו. ד״ה ״מכנסי בד״. מה הם השמונה ומה הם הארבעה.

<u>פרק כט׳</u>

16. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״משוחים בשמן״ . איך מרחו השמן על רקיקי המצות. עיין גם בפסוק ז׳ רש״י ד״ה ״ומשחת אותו״.
17. פסוק ד׳ רמב״ן: ״**ורחצת אותם במים-** לאהרן ובניו. **ויותר נכון** כי והקרבת אותם בסל לא יפרש, כי מן הסתם הוא ידוע שיקריבם אל המקום אשר יצווה לבא הכוהנים, והכתוב השני ידבר על אהרן ועל בניו, ולכך אמר ורחצת אותם במים:״ . איזו טעות פרשנית מבקש הרמב״ן למנוע בדבריו.
18. פסוק ט׳ ״וחגרת אותם אבנט״ רמב״ן: ״**והטעם** שהפריש המכנסים משאר הבגדים, כי כל הבגדים היה משה מלביש אותם כמו שציוה והלבשתם, אבל המכנסים שהם לכסות בשר הערווה (שם שם מב): היו הם לובשים אותם בהצנע, ולכן לא הזכיר עתה בכלל ולקחת את הבגדים והלבשת, ולפיכך הפרישם במצווה ובעונש, כמו שהזכרתי למעלה (שם לה):״ . מה היא שאלת הרמב״ן ומה תשובתו.
19. פסוק יא׳ אבן עזרא: ״וטעם **לפני ה–** ׳כי הארון היה באמצע המערבי. וכנגדו מזבח הקטורת. וכנגדו מזבח העולה.״ . מה הוא הקו הישר שמשרטט האבן עזרא.
20. פסוק יח׳ רש״י ד״ה ״ריח ניחוח״. הסבר הביטוי לפי רש״י.

21. פסוק כ׳ מה הם המקומות בגוף הכהן ששמו שם דם. מה הדבר מסמל.
22. פסוק מב׳ אבן עזרא: ״**עולת תמיד לדרתיכם-** יעשה ככה בבואם אל ארץ כנען. כי לא הקריבו עולות רק חמישים יום במדבר סיני. וזהו עולת תמיד העשויה בהר סיני, כי המשכן הושם בתחתית ההר בקצה המחנה, כי מעורבים היו השבטים, כי באחד לחדש השני החלו לדעת מספר כל שבט ושבט לעשותם דגלים ואחר שנסעו דרך שלשת ימים מהר סיני, היה הארון נוסע בתוך המחנות. וכן היה חונה בתוך המחנות. ועל דרך הסברא לא הקריבו ישראל עולות וזבחים רק בסיני לבדו. ויום הכפורים בשנה השנית, כי כן כתוב על עבודת אהרן .**ויעש כאשר ציווה ה׳ את משה** וכן כתוב: **הזבחים ומנחה הגשתם לי בית ישראל ארבעים שנה במדבר.** כי ישראל עמדו במדבר בתהו ילילו וישימון כמו שמנה ושלשים שנה. ומאין היה להם בכל יום חצי הין שמן זית גם כן יין ואיך יוליכו עמהם כמו ארבעה עשר אלף הין!? ומאין היה להם שני כבשים בני שנה בכל יום. ותוספת בשבת ובמועדים!? ואין טענה ממלת **אנחנו ובעירנו ,**כי בקדש היו ושם בישוב קנו ובזאת השנה שללו מדין וארץ סיחון ועוג ויהי לכלם מקנה רב. ,והנה פירש טעם למה נקרא אהל מועד.״. מה הוא החידוש הגדול בדבריו של האבן עזרא. מה הן הנימוקים שהוא מביא לטענתו. הסבר את המשפט האחרון בדבריו.
23. פסוק מו׳ אבן עזרא: ״**וידעו-** הטעם אז ידעו כי לא הוצאתי אותם ממצרים רק בעבור שיעשו לי משכן ושכנתי בתוכם. וזהו: **תעבדון את האלהים על ההר הזה..** ״ . **האבן עזרא רואה בפסוקנו סגירת מעגל. כיצד.**

<u>פרק לי׳</u>

24. פסוק א׳ ספורנו: ״**מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת .**שֶׁיַּסְפִּיק בּוֹ מְעַט אֵשׁ לִקְטֹרֶת בְּלְבַד, וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְהְיוֹת חָלוּל וּלְמַלֹּאתוֹ בַּאֲדָמָה, כְּמוֹ שֶׁהֵצְרַךְ לְמִזְבַּח הָעוֹלָה לַעֲשׂוֹת הָאֵשׁ תָּמִיד עַל הָאֲדָמָה. אֲבָל הָיָה הָאֵשׁ בְּזֶה הַמִּזְבֵּחַ עַל צִפּוּיוֹ שֶׁהָיָה שֶׁל זָהָב, וּבִהְיוֹת הָאֵשׁ מוּעָט לֹא הִסְפִּיק לִשְׂרֹף אֶת גֶּרֶם הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהָיָה שֶׁל עֵץ״. מה היה ההבדל בין מזבח הקטורת למזבח העולה לפי פרושו של הספורנו..
25. פסוק ו׳ . כיצד מתאר הפסוק את המיקום המדויק של מזבח הקטורת. מה פשר הכפילות.
26. פסוק ז׳ ״והקטיר עליו אהרון״ רמב״ן: ״אין המצווה הזו בכהן גדול בלבד, אלא היא אף בכוהנים הדיוטים כדין הדלקת הנרות שבצדה (בפסוק הבא): שאמר ג״כ ובהעלות אהרן את הנרות, ואינה בכ״ג בלבד כמו שאמר למעלה (כז כא): יערוך אותו אהרן ובניו. ולא ידעתי למה הזכיר אהרן בשניהם ולא אמר הכהן, ואולי מפני שיטת הכתוב למטה וכפר אהרן על קרנותיו שהוא באהרן בלבד. או שירמוז שאהרן יתחיל בקטורת ובנרות. וכן אמר בסוף אמור אל הכוהנים (ויקרא כד ג): יערוך אותו אהרן ולא הזכיר בניו, בעבור שהוא יתחיל בה. והזכיר שם חוקת עולם במצווה: ״ . מה היא תמיהת הרמב״ן ומה היא תשובתו.

פרשת כי תשא

<u>פרק ל' מפסוק יא'.</u>

1. כמה פעמים נזכר הביטוי "תרומת ה'" בפסוקים יא' עד טז'. מה לומד מכך רש"י בפסוק טו' ד"ה "לכפר על נפשותיכם".
2. פסוק טז' רש"י ד"ה "ונתת אותו על עבודת אוהל מועד" מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל. עד המילים "להודיע שהיא חביבה עליו".
3. מה היא החשיבות של ההנחיה שבפסוק טו'.
4. איפה עמד הכיור. (עיין בשרטוט של החצר).
5. מה היא הכפילות שמציין רש"י פסוק כא' ד"ה "ולא ימותו". כיצד הוא מפרש את הכפילות.
6. בפסוקים כב' עד לח' יש שני נושאים. מה הם ומה המשותף לשניהם.
7. פסוק כו' "ומשחת בו". כיצד . רש"י.
8. חז"ל קבעו שבקטורת היו 11 מרכיבים. כיצד מדייק זאת רש"י מפסוק לד' ד"ה "ולבונה זכה".
9. <u>פרק לא'</u>
10. כיצד מפרש רש"י בפסוק ג' את הביטויים "בחכמה ובתבונה ובדעת".
11. פסוק י' . מה הם "בגדי השרד" לפי רש"י. כיצד הוא מוכיח את דבריו.
12. מה הוא הנושא של פסוקים יב' עד יז'. מדוע נכנס נושא זה כאן. רש"י פסוק יג' ד"ה "ואתה דבר אל בני ישראל".
13. כיצד מסביר רש"י את הביטוי – חילול שבת. פסוק יד' ד"ה "מחלליה".
14. השבת "אות היא לעולם". אות למה?
15. פסוק יח' הוא חתימה לפרשת יתרו והוא גם הקדמה לפרק לב'. כיצד?
16. <u>פרק לב'</u>
17. מה ביקש העם מאהרון לפי פסוק א' ומה הייתה עילת הבקשה הזאת.
18. כיצד ניסה אהרון לעכב את עשיית העגל לפי פסוק ב' רש"י ד"ה "באזני נשיכם", ולפי פסוק ה' ד"ה "חג לה' מחר" ודה"ח "חג לה'".
19. יש פרשנים שאמרו שישראל ביקשו בחטא העגל, שיהיה להם "נעבד מורגש". הסבר ביטוי זה.
20. פסוק ז' "כי שחת עמך". מדוע לא כתוב "העם". רש"י
21. מה הבין משה מדברי ה' בתחילת פסוק י'.
22. מה היו הנימוקים שאמר משה כדי להסיר את רוע הגזירה . פסוקים יא'-יד'.
23. השווה פסוקים טו'-טז' לפרק לא' פסוק יח'. מה המשותף לשני המקומות.
24. הסבר את השיחה שבין משה ליהושע בפסוקים יז'-יח'.
25. סכם את הפעולות שעשה משה אחרי שירד מההר מפסוק יט' עד לה'.
26. <u>פרק לג'</u>
27. פסוק א' "לך עלה" . מה פשר עלייה זאת. שני פרושים ברש"י. מה ההבדל העקרוני ביניהם.
28. פסוק ז'. מדוע לקח משה את אוהלו מחוץ למחנה. איך נקרא האוהל ומה פשר שם זה.
29. מה היא בקשתו של משה בפסוק יג' ומה בקשתו בפסוק יח'. מה היא תשובת ה' לבקשת משה לפי פסוקים כ'-כג'.
30. <u>פרק לד'</u>

31. פסוקים ה'-ח' הם מימוש ההבטחה מפרק כג' פסוקים כא'-כג'. כיצד.
32. מי הוא הקורא בפסוק ה' ומי הוא הקורא בפסוק ו'. עיין ברש"י פסוק ח' ד"ה "וימהר משה" .
33. מה הוא הציווי בפסוקים יא'-יז' ומה טעמו. הסכנה הרמוזה בפסוקים אלה לעתידו של עם ישראל קיימת גם היום. איך היא נקראת?
34. פסוק כט' "כי קרן עור פניו". ממה נגרם הדבר, רש"י ד"ה "כי קרן".
35. כיצד לימד משה את הדברים שלמד מהקב"ה, לפי רש"י פסוק לב' ד"ה "ואחרי כן ניגשו".

<u>שאלות לפרשת כי תשא . סבב שני.</u>

<u>פרק ל'</u>

1. פסוקים יא' עד טז' . כמה פעמים מופיע השרש "כפר" בפסוקים. מה מוכיח הדבר.
2. פסוק יט רש"י ד"ה "את ידיהם ואת רגליהם" מה מדייק רש"י מהמילים הללו.
3. פסוק לד' רש"י ד"ה "ולבונה זכה" כמה מרכיבים היו בקטורת. איך מדייק זאת רש"י.

<u>פרק לא'</u>

4. פסוק ב' "בשם בצלאל" מדרש שמות רבה: "א"ר חנינא בן פזי אין לך גדול משבט יהודה ואין לך ירוד משבט דן שהיה מן השפחות ומה כתיב בו (בראשית מו) ובני דן חושים אמר הקב"ה יבא ויזדווג לו שלא יהו מבזין אותו ושלא יהא אדם רוחו גסה עליו לפי שהגדול והקטן שוין לפני המקום בצלאל משל יהודה ואהליאב מדן והוא מזדווג לו" . מה לומד המדרש מהשותפות שבין בצלאל לבין אהליאב.
5. פסוק ו' אבן עזרא: "**כל חכם לב-** לעשות מלאכה, כי גם זה ימצא בתולדת האדם שיוציא מלבו דברים עמוקים במלאכת המדות והוא לא למד החכמה". האבן עזרא רומז בדבריו ליכולת מיוחדת של אנשים מוכשרים. מה היא היכולת הזאת.
6. פסוק י' מה הם "בגדי השרד". רש"י. איך הוא מוכיח את פרושו.
7. פסוק יג'. מה היא האות שבין ה' לישראל לפי רש"י ד"ה "כי אות היא".
8. פסוק יז' רש"י ד"ה "וינפש" . מה היא שאלת רש"י החל מהמילים " ומי שכתוב בו" ומה תשובתו.
9. פסוק יח' רש"י ד"ה "ככלתו" . מה מדייק רש"י ממילה זאת. מה הן שתי המשמעויות של פרוש זה.

<u>פרק לב'</u>

10. פסוק א' "אשר ילכו לפנינו" רמב"ן: "אבל הכתוב הזה הוא מפתח לדעת נכון עניין העגל ומחשבת עושיו, כי בידוע שלא היו ישראל סבורים שמשה הוא האלוהים, ושהוא בכוחו עשה להם האותות והמופתים, ומה טעם שיאמרו כיון שהלך משה ממנו נעשה אלוהים. **ועוד** ,כי בפירוש אמרו אלוהים אשר ילכו לפנינו, לא שיהיו נותנין להם חיים בעולם הזה או בעולם הבא **אבל** היו מבקשין משה אחר, אמרו, משה שהורה לנו הדרך ממצרים ועד הנה, שהיו המסעים ע"פ ה' ביד משה (במדבר ט כג), הנה אבד ממנו. נעשה לנו משה אחר שיורה הדרך לפנינו ע"פ ה' בידו **וזה טעם** הזכירם משה האיש אשר העלנו, לא האל אשר העלם, כי יצטרכו לאיש אלוהים." כיצד מלמד הרמב"ן בדבריו זכות על ישראל

11. השווה פסוק ו' לפרק כד' פסוקים ה' , יא'. מה הדימיון ומה הוא ההבדל.
12. פסוק יא' רש"י ד"ה "למה ה' יחרה אפך" . מה היא הטענה של משה לפי רש"י.
13. פסוק יג' "זכור לאברהם" מדרש שמות רבה: " זְכֹר לְאַבְרָהָם, לָמָּה מַזְכִּיר כָּאן שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת, אָמְרִין רַבָּנָן אָמַר מֹשֶׁה אִם שְׂרָפָה הֵם חַיָּבִים זְכֹר לְאַבְרָהָם שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ לְשָׂרֵף עַל שְׁמֶךָ, וְתֵצֵא שְׂרָפָתוֹ לְשָׂרֵפַת בָּנָיו. וְאִם הֲרִיגָה הֵם חַיָּבִים זְכֹר לְיִצְחָק אֲבִיהֶם שֶׁפָּשַׂט צַוָּארוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ לִשָּׁחֵט עַל שְׁמֶךָ, וְתֵצֵא הֲרִיגָתוֹ לַהֲרִיגַת בָּנָיו. וְאִם גָּלוּת הֵם חַיָּבִים זְכֹר לְיַעֲקֹב אֲבִיהֶן שֶׁגָּלָה מִבֵּית אָבִיו לְחָרָן וְיֵצְאוּ אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, הֶוֵי: זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל." . מה הן הטענות של משה להגנת ישראל לפי המדרש.
14. פסוק יג' רש"י ד"ה "זכר לאברהם" ד"ה "לאברהם ליצחק ולישראל" מה הן סדרת הטענות של משה לפי דברי רש"י.
15. פסוק יט' "וירא את העגל" מדרש שמות רבה: "אַתָּה מוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שמות לב, ז): (לֶךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ, הָיָה תּוֹפֵס בַּלּוּחוֹת וְלֹא הָיָה מַאֲמִין שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, אָמַר אִם אֵינִי רוֹאֶה אֵינִי מַאֲמִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב, יט): (וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב מֹשֶׁה אֶל הַמַּחֲנֶה, שֶׁלֹּא שִׁבְּרָן עַד שֶׁרָאָה בְּעֵינָיו. אִי לָהֶם לִבְנֵי אָדָם שֶׁהֵם מְעִידִים מַה שֶּׁאֵינָם רוֹאִים, אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא הָיָה מֹשֶׁה מַאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאָמַר לוֹ: כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ, אֶלָּא הוֹדִיעַ מֹשֶׁה דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְיִשְׂרָאֵל, אַפִּלּוּ שֶׁיִּהְיֶה אָדָם שׁוֹמֵעַ דָּבָר מִן יְחִידִי נֶאֱמָן, אָסוּר לְקַבֵּל עֵדוּתוֹ לַעֲשׂוֹת דָּבָר עַל פִּיו אִם אֵינוֹ רוֹאֶה." . מה הדיוק שמציין המדרש ומה הלקח שהוא לומד מדיוק זה.,
16. פסוק יט ספורנו: "**וַיַּרְא אֶת הָעֵגֶל וּמְחלת, וַיִּחַר אַף מֹשֶׁה .**כְּשֶׁרָאָה שֶׁהָיוּ שְׂמֵחִים בַּקַּלְקוּל שֶׁעָשׂוּ, כְּעִנְיַן "כִּי רָעָתֵכִי אָז תַּעֲלֹזִי" (ירמיה יא, טו), וּבָזֶה הִתְקַצֵּף וְנוֹאַשׁ שֶׁיּוּכַל לְתַקֵּן הַמְּעֻוָּת בְּאֹפֶן שֶׁיַּחֲזְרוּ לְתַמּוּתָם וְיִהְיוּ רְאוּיִים לְאוֹתָן הַלּוּחוֹת." . מה היה הדבר שגרם למשה להחלטה לשבור את הלוחות. מדוע דבר זה הוא חמור.
17. פסוק כז' "כה אמר ה' אלוקי ישראל" רמב"ן: "וטעם כה אמר ה' אלוהי ישראל - איננו ממצות זובח לאלוהים יחרם (לעיל כב יט), כי אין אלו חייבין מיתה מן הדין, אבל היא מצווה שנאמרה למשה מפי הגבורה ולא כתבה, כי כאשר נחם השם הנכבד על הרעה ציוה אותו כיון שאין אתה רוצה שאכלה אותם תהרוג אתה את עובדיו בסייף, כדרך קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש וישוב חרון אף ה' מישראל (במדבר כה ד). והנה זאת המצווה כמצות זה הדבר אשר ציוה ה' מלא העומר ממנו (לעיל טז לב). וכבר הזכרתי (לעיל י ב, יא א): כיוצא בהם:". מה היא השאלה שבה מטפל הרמב"ן ומה היא דעתו בנושא . מה דעת רש"י בנוגע לשאלה זאת.
18. פסוק לד' רש"י ד"ה " וביום פקדי" ד"ה "ופקדתי עליהם" . לפי דברי רש"י עם ישראל נפגע מחטא העגל לאורך כל ההיסטוריה. כיצד.

<u>פרק לג'</u>

19. פסוק ז' "ומשה יקח את האהל" אבן עזרא: "אהל שלו. כמו: **ויבאו האהלה.** והנה משה נבדל מישראל בעבור הכבוד שידבר עמו. וזה היה אחר שהוריד הלוחות השניים כתובים והחלו ישראל לעשות המשכן, וקרא לאהלו **אהל מועד ,**כי השם נועד לו שם, עד שנעשה המשכן ואין מוקדם ומאוחר בתורה.". איזה אהל לקח משה לפי הא"ע ומדוע.
20. פסוק טז' רשב"ם: "**ונפלינו אני ועמך וגו- .'** תחלת בקשה אחרת היא. עוד אני מבקש ממך שֶׁאֶפָּלא וְאֶבָּדֵל אני לבדי מכל עם ישראל, לדעת כי אני נאמן לנביא ולמוכיח ויהיו שומעין

לדברי. וגם עַמְּךָ יהיה נפלא במה שתלך עמהם מכל העם אשר על פני האדמה. " מה הן הבקשות של משה בפסוק זה לפי הרשב"ם.

<u>פרק לד'</u>

21. פסוק י' רש"י ד"ה "כורת ברית" וד"ה "אעשה נפלאות" . כיצד מפרש רש"י את המילה "נפלאות" . השווה לפרק לג' פסוק טז'.
22. מה הנושא של פסוקים יח' -כג'. פסוקים יט'-כ' חריגים בהקשר הזה. מדוע הם נכנסו לכאן.
23. פסוק כו' רש"י ד"ה "לא תבשל גדי" . מה היא שאלת רש"י ומה היא תשובתו.
24. פסוק כט' רשב"ם: "**כי קרן-** לשון הוד וכמוהו :**קרנים מידו לו.** והמדמהו **לקרני ראם קרניו** אינו אלא שטות". מה הוא הפרוש שדוחה הרשב"ם ומה הוא הפרוש שהוא מאמץ.
25. פסוק ל' . רש"י משווה פסוקנו לפרק כד' פסוק יז' . מה לומד רש"י מהשוואה זאת.

פרשת ויקהל

<u>פרק לה׳</u>

1. השווה את ציווי השבת בתחילת פרשתנו לציווי השבת בשמות לא׳ פסוקים יב׳ עד יז׳. מה ההבדל בין שני המקומות. מדוע לדעתך קיים הבדל זה. רמז - זה קשור להבדל שבין פרשיות תרומה תצווה לפרשיות ויקהל פקודי .
2. עיין ברש״י לפסוק ב׳ . מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.
3. ערוך רשימה של כל החומרים שבני ישראל הביאו לעבודת המשכן. חלק את החומרים לשלש קבוצות . מן הדומם, מן הצומח, ומן החי.
4. עיין בפסוקים יא׳ עד כ׳. ערוך את רשימת חלקי המשכן שהכינו. הסבר מדוע החלקים מסודרים בסדר זה.
5. עיין ברש״י פסוק יא׳. מה הם שלשת החלקים שרשי מתייחס אליהם.
6. עיין בפסוקים כא׳ עד כט׳ ערוך רשימה של הנדבה שהביאו ישראל לפי הקבוצות הבאות. האנשים והנשים, הנשים חכמות הלב, הנשיאים.
7. עיין ברש״י פסוק כז׳. מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.
8. עיין בפסוקים ל׳ עד לה׳. מה היו הכישרונות והתכונות הטובות של בצלאל ואהליאב.
9. מה היה הייחוס המשפחתי של בצלאל. עיין ברש״י לפסוק ל׳ מה מבקש רשי להדגיש. לפי רש״י מה היה הקשר המשפחתי בין בצלאל לבין משה רבינו. (עיין גם ברש״י שמות יז׳ פסוק י׳ דבור המתחיל ״חור״.)
10. מה היה הייחוס המשפחתי של אהליאב. עיין ברש״י פסוק לד׳. מה מציין רש״י בקשר לבצלאל ואהליאב ומה אנחנו יכולים ללמוד משותפות זאת של שני האנשים האלה.
11. עיין בשלשת המילים הראשונות בפסוק לד׳ . מה אפשר ללמוד ממלים אלו בנוגע לתפקידו של בצלאל ובנוגע ליכולתו.

<u>שאלות חדשות לפרשות ויקהל – פקודי. (סבב שני).</u>

<u>פרק לו׳</u>

1. בשביל מה קרא משה לבצלאל ולעושי המלאכה בפסוק ב׳. מה הייתה תגובת עושי המלאכה בפסוק ה׳, ומה הייתה תגובת משה לכך בפסוק <u>ו׳</u>.
2. כיצד מסכמת התורה את מבצע איסוף חומרי הגלם לבניית המשכן לפי פסוק ז׳.
3. מפרק לו׳ פסוק ח׳ עד פרק לח׳ פסוק כ׳ מתארת התורה את בניית הרכיבים השונים של המשכן. ערוך הרשימה של הרכיבים לפי סדר הכתובים.
4. האם לא היה מקום להחליף בין הרכיב השני לבין הרכיב הראשון. מדוע בכל זאת נכתבו רכיבים אלה בסדר הזה. (פרק לו׳ פסוק ח׳ עד פסוק לח׳)
5. כמה כיסויים היו למשכן לפי פסוקים ח׳ - יט׳.
6. מה היה התפקיד של הפרוכת וכמה עמודים החזיקו אותה. ומה היה התפקיד של המסך וכמה עמודים החזיקו אותו.

<u>פרק לז׳</u>

7. השווה תחילת פסוק א׳ לתחילת הפסוקים: י׳, יז׳, כה׳. מה קשה לרש״י בפסוק א׳ על סמך ההשוואה הזאת ומה תשובתו. האם תוכל להציע תשובה נוספת לשאלה.
8. מה ההבדל בין הכלים שבפסוקים א׳-כט׳ לבין הכלים שבפרק לח׳ פסוקים א׳ – ח׳.
9. מה ההבדל הבולט בין תיאור המנורה לבין תיאור הכלים האחרים.
10. במה חורג פסוק כט׳ מפסוקי הפרק , ומדוע הוא נזכר כאן.

<u>פרק לח׳</u>

11. הסבר את ארבעת המילים האחרונות בפסוק ז׳. מה חשיבות הרכיב הזה במזבח העולה.
12. מה ההבדל בין תיאור הרכיבים בפרקים לו׳ – לז׳ לבין תיאור הרכיבים בפרק לח׳. מה היא סיבת ההבדל.
13. מה המשותף ומה ההבדל בין פרק לז׳ פסוקים לז׳-לח׳ מצד אחד לבין פרק לח׳ פסוקים יח׳-יט׳ מצד שני.

פרשת פקודי

<u>המשך פרק לח׳</u>

14. פסוק כא׳ ״אלה פקודי״. איך מסביר רש״י מילים אלה. מה הוא הלקח הנלמד מפעולת ספירה זאת.
15. פסוק כב׳ . מה לומד רש״י מהמילים ״את כל אשר צוה ה׳ את משה״.
16. פסוק כה׳-כו׳. כיצד מסביר רש״י את החשבון שבפסוקים אלה. רש״י פסוק כו׳ ד״ה ״לשש מאות אלף״.
17. מה עשו עם הכסף שנאסף במחצית השקל לפי פסוקים כז׳-כח׳.
18. מה עשו עם כל הנחושת שנאספה. פסוקים כט׳-לא׳.

<u>פרק לט</u>

19. פסוק א׳ מה הם בגדי השרד לפי רש״י. מה היא ההוכחה שלו לפירושו.
20. כיצד הכינו את חוטי הזהב וכיצד שילבו אותם בתוך הבדים לפי פסוק ג׳. רש״י.
21. עיין בפסוקים ב׳-לא׳. כמה פסוקים מוקדשים לכל פריט מבגדי הכהן הגדול. מה אפשר ללמוד מכך.
22. פסוק לג׳ ברש״י. מה הוא הנס שהתרחש בהקמת המשכן.
23. הסבר את ההבדל בין פסוק מב׳ שבו נכתב ״כל העבודה״ לבין פסוק מג׳ שבו נכתב ״ כל המלאכה״.
24. פסוק מג׳ מה היא הברכה שברך משה לפי רש״י.

<u>פרק מ׳</u>

25. השווה פסוקים א׳-ב׳ ופסוק יז׳ לפרק יב׳ פסוקים א׳-ב׳. מה ניתן ללמוד מההשוואה.
26. מה הוא סדר הפעולות המדויק של הקמת המשכן לפי פסוקים יח׳ – לג׳
27. מה הקושי שמציין רש״י בפסוק לה׳ ומה הפתרון שלו.
28. הרמב״ן כותב ״כל זה דרך חיבה ודרך מעלה לומר, כי חפץ ה׳ במלאכה ומזכיר אותה בתורתו פעמים רבות...״ על איזו שאלה הנוגעת לפרשיות ויקהל – פקודי, עונה הרמב״ן בדבריו.
29. פסוקים לד׳-לח׳ הם פסוקי חתימה לכל מלאכת המשכן. מה מודגש בפסוקים אלה.
30. כיצד היה מכוסה המשכן ביום ובלילה לפי פסוק לח׳.

פרשת ויקרא

<u>הקדמה</u>

1. ספר ויקרא נקרא גם ספר הקדושה וגם תורת כוהנים. מדוע?
2. מה הם הקורבנות שמצווה עליהן התורה בפרקים א׳-ה׳. עיין בפסוקים הראשונים של כל פרק.
3. פרקים א׳-ה׳ עוסקים במצוות הקורבנות המכוונות לבני ישראל. פרקים ו׳-ז׳ עוסקים במצוות הקורבנות המכוונות לכוהנים. ציין חמש הוכחות לקביעה הנ״ל.

<u>פרק א.</u>

4. מי הוא המקריב את הקורבן לפי פרק א׳ פסוק ב׳ . מי הוא המקריב את הקורבן לפי פרק ב׳ פסוק א׳ ולפי פרק ד׳ פסוק ב׳. מה מבטא שם המקריב בפרק ב׳ ובפרק ד׳.
5. עיין ברש״י לפסוק ב׳ ד״ה ״אדם״. מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.
6. הסבר את המושג מצווה הבאה בעבירה.
7. למה יעלה על דעתו של אדם להביא קורבן מן הגזל. עיין בדברי הכלי יקר שלהלן:

״אמנם זה בנמצא: שיגזול אדם ממון הרבה או יעשה עוול בהרבה ממון. וילך וייתן קצת מן אותו ממון הגזול לצדקה או לקרבן. במזימות אשר חשב, שבזה יהיה לו כופר על המותר שבידו, וזהו לשון ״מן הגזל״ ולא כולו.

8. הכלי יקר מדייק את דבריו מלשון רש״י ״מן הגזל״. כיצד.

<u>פרק ב׳.</u>

9. מה הם שלש המרכיבים של קרבן המנחה. מה היא ״לבונה״.
10. מה הוא החלק מן המנחה המוקרב על המזבח ומה הוא החלק הנאכל לכהנים
11. מה הם סוגי המנחות לפי פסוקים: ד׳, ה׳, ז׳.
12. מה היא המצווה בפסוק יג׳ ומה היא טעמה.
13. רש״י פסוק א׳ ד״ה ונפש כי תקריב. מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.

<u>פרק ג׳.</u>

14. מאלו בעלי חיים מקריבים את קורבן השלמים.
15. רש״י לפסוק א׳ ד״ה ״שלמים״. מה הם שני הפרושים של רש״י.
16. יש הרואים במילה ״שלמים״ לשון תשלומים ויש הרואים בה לשון שלמות. הסבר את שתי האפשרויות.
17. רש״י לפסוק ז׳ ד״ה ״אם כבש״ . מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.
18. מה היא המצווה בפסוק יז׳. מדוע נזכרת מצווה זאת דווקא כאן.

<u>פרק ד׳.</u>

19. ניתן לחלק בין פרקים א׳-ג׳ לבין פרקים ד׳-ה׳ על פי החלוקה שבין קרבן נדבה לקרבן חובה. הסבר.

20. מי הם החייבים בקורבן חטאת. פסוקים: ג׳, יג׳ (עיין ברש״י), כב׳, כז׳. ואיזה קורבן מביא כל אחד.

21. עיין ברש״י פסוק כב׳ ד״ה ״אשר נשיא יחטא״. מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.

22. השווה פסוקים: ד׳, טו׳, כד׳, כט׳. במה שונה פסוק טו׳ משאר הפסוקים ומדוע.

23. עיין בפסוק ב׳. התורה מדברת על חטא שנעשה בשגגה בלי כוונה. מדוע אם כן יש להביא קורבן .

<u>פרק ה׳</u>

24. מה הם ארבעת המעשים שעליהם יש להביא קרבן אשם לפי פסוקים א׳-ד׳.

25. השווה את הקורבן בפסוק ו׳ לקורבן בפסוק ז׳ . מה הוא ההבדל. מדוע קיים הבדל זה.

26. מה הם החטאים שנזכרים בפסוקים כא׳ –כב׳ שיש להביא עליהם אשם.

27. עיין ברש״י פסוק כא׳ ד״ה ״נפש כי תחטא״. מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.

28 מה מוטל על האדם לעשות לפי פסוק כד׳ לפני שהוא מביא את קורבן האשם.

29. בדרך כלל מביאים קורבן על חטאים שנעשו בשוגג. המעשים שעליהם מביאים קרבן אשם לפי פסוקים כא׳- כב׳ הם מעשים שנעשו במזיד. מדוע אם כן מביאים קרבן על מעשים כאלה?

<u>חזרה על שאלות נוספות לפרשת ויקרא. (סבב שני)</u>

<u>פרק א</u>

1. הרשב״ם כותב בתחילת פירושו לספר ויקרא: ״זה יסוד רבינו שמואל בן מאיר נכדו (של רש״י) ואשר שם לבו לדבר יוצרנו אל יזוז מנימוקי רבנו שלמה (ר׳ שלמה יצחקי) ואל ימוש מהם כי רוב הלכות ודרשות שבהם קרובים לפשוטי המקראות ומיתור או משינוי הלשון יש ללמוד כולם, וטוב אשר תאחוז בזה אשר פירשתי וגם מזה אל תנח ידיך. ספר ויקרא הלכות מרובות יש בו, והתבוננו החכמים בפירושי זקני כי לא אאריך אלא במקומות שיש לפרש פשוטי מקראות״ מה היא המלצת הרשב״ם לדרך לימוד החומש עם הפירושים.
2. פסוק ב׳ ״דבר אל בני ישראל״. מדרש ויקרא רבה (בתרגום חופשי) ״משל למלך שהיה לו בן יחידי, בכל יום ויום היה מצווה את בן ביתו ואומר לו: אכל בניי? שתה בני, הלך לבית הספר בני, חזר מבית הספר בניי? כך בכל יום ויום היה הקב״ה מצווה את משה ואומר לו: צו את בני ישראל, אמור לבני ישראל, דבר אל בני ישראל״. הסבר את המשל ואת הנמשל בהקשר של פסוקינו, ובהקשר הכולל של יחסי הקב״ה ועם ישראל.

3. מה בין הקורבנות שבפרקים א׳-ג׳ לבין הקורבנות שבפרקים ד׳-ה׳. מדוע מסודרות שתי הקבוצות בסדר הזה.

4. פסוק א׳ רש״י ד״ה ״ויקרא אל משה״ . מה קשה לרש״י בפסוק ומה תשובתו.
5. פסוק ב׳ ״אדם כי יקריב מכם״. הספורנו כותב: ״כי יקריב מעצמכם, בוידוי דברים ובהכנעה, וכאמור (תהילים נא׳, יט׳) זבחי אלוקים רוח נשברה״. כיצד מדייק הספורנו את דבריו מהמילים בפסוק.
6. פסוק ה׳ רש״י ד״ה ״ושחט״ . מניין מדייק רש״י את דבריו.
7. פסוק י׳ רש״י ד״ה ״ואם מן הצאן״. על איזו תופעה מדבר רש״י במילים ״ולמה הופסק״.
8. פסוק יד׳ רש״י ד״ה ״בני היונה״ כיצד מדייק רש״י מהמילים בפסוק את דבריו.
9. פסוק יז׳. מה מדייק רש״י מארבעת המילים האחרונות בפסוק. ד״ה ״לא יבדיל״ החל מהמילים ״נאמר בעוף...״

<u>פרק ב׳.</u>

10. פסוק א׳ ״ונפש כי תקריב״. מדרש ויקרא רבה: ״מעשה באשה אחת שהביאה קומץ אחד של סולת, והיה כהן מבזה עליה ואומר ראו מה הן מקריבות, מה בזה לאכול, מה בזה להקריב, נראה לכהן בחלום אל תבזה עליה כאילו נפשה הקריבה״. על איזה דיוק בפסוק מבוססים דברי המדרש. מה היא התופעה שאותה מבקר המדרש.
11. פסוקים א׳-ב׳. מה הן העבודות שמותר לבעלים לעשות במנחה ומה הכהן חייב לעשות.
12. פסוק ב׳ . כיצד מסביר רש״י את המילה ״אזכרתה״.
13. מה הוא האיסור בפסוק יא׳. כיצד משלים פסוק יב׳ את פסוק יא׳. רש״י לפסוקים יא׳-יב׳.
14. איזו טעות מבקש רש״י למנוע בדבריו בפסוק יד׳ ד״ה ״ואם תקריב״.

<u>פרק ג׳.</u>

15. פסוק ה׳ ״על העולה״ . הרי פירקנו מדבר על קורבן השלמים. למה נזכרת העולה כאן.
16. השווה פסוק ז׳ לפסוק יב׳. על איזה קושי עונה רש״י בפסוק ז׳ ד״ה ״אם כבש״.
17. בפסוק יז׳ רש״י שולח אותנו למדרש ההלכה (תורת כהנים, נקרא גם ספרא). שם נאמר: ״חוקת עולם – לבית עולמים (בית המקדש), לדורותיכם – שינהוג הדבר לדורות, בכל מושבותיכם – בארץ ובחוצה לארץ״. מה הן שלשת ההלכות שמציין רש״י ממדרש ההלכה.

<u>פרק ד׳.</u>

18. פסוק ב׳ מדרש ויקרא רבה: ״נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וגו׳, תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס וְהָיָה בוֹ בְּכוּרוֹת נָאוֹת, וְהוֹשִׁיב בּוֹ הַמֶּלֶךְ שׁוֹמְרִים, אֶחָד חִגֵּר וְאֶחָד סוּמָא, וְאָמַר לָהֶן הִזָּהֲרוּ עַל בְּכוּרוֹת הַנָּאוֹת הָאֵלּוּ, לְיָמִים אָמַר חִגֵּר לַסּוּמָא בְּכוּרוֹת נָאוֹת אֲנִי רוֹאֶה בַּפַּרְדֵּס, אָמַר לוֹ סוּמָא הָבֵא וְנֹאכַל, אָמַר לוֹ חִגֵּר וְכִי יְכוֹלְנִי לְהַלֵּךְ, אָמַר סוּמָא וְכִי רוֹאֶה אֲנִי, רָכַב חִגֵּר עַל גַּבֵּי סוּמָא וְאָכְלוּ אֶת הַבְּכוּרוֹת וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ לָהֶם אִישׁ בִּמְקוֹמוֹ. לְיָמִים נִכְנַס הַמֶּלֶךְ בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס אָמַר לָהֶן הֵיכָן הֵם הַבְּכוּרוֹת הַנָּאוֹת, אָמַר לוֹ סוּמָא אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ וְכִי רוֹאֶה אֲנִי, אָמַר לוֹ חִגֵּר אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ וְכִי יָכוֹל אֲנִי לַהֲלוֹךְ, אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה פִּקֵּחַ מָה עָשָׂה לָהֶן, הִרְכִּיב חִגֵּר עַל גַּבֵּי סוּמָא וְהִתְחִילוּ מְהַלְּכִין, אָמַר לָהֶן כָּךְ עֲשִׂיתֶם וַאֲכַלְתֶּם אֶת הַבְּכוּרוֹת.

כָּךְ לֶעָתִיד לָבוֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לַנֶּפֶשׁ מִפְּנֵי מַה חָטָאת לְפָנַי, אָמְרָה לְפָנָיו רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אֲנִי לֹא חָטָאתִי הַגּוּף הוּא שֶׁחָטָא, מִשָּׁעָה שֶׁיָּצָאתִי מִמֶּנּוּ כְּצִפּוֹר טְהוֹרָה פּוֹרַחַת בָּאֲוִיר אֲנִי, מֶה חָטָאתִי לְפָנֶיךָ. אוֹמֵר לַגּוּף מִפְּנֵי מָה חָטָאתָ לְפָנַי, אָמַר לְפָנָיו רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אֲנִי לֹא חָטָאתִי נְשָׁמָה הִיא שֶׁחָטְאָה, מִשָּׁעָה שֶׁיָּצְתָה מִמֶּנִּי כְּאֶבֶן שֶׁהֻשְׁלַךְ עַל גַּבֵּי קַרְקַע אֲנִי נִשְׁלַךְ, שֶׁמָּא חָטָאתִי לְפָנֶיךָ. מָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶן מֵבִיא נְשָׁמָה וְזוֹרְקָהּ בַּגּוּף וְדָן שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד". הסבר את הנמשל. מה הוא הדיוק בפסוק עליו מבוססים דברי המדרש. מה הוא הלקח שנלמד מדברי המדרש לחיים שלנו.

19. פסוק ג'. מה פשר הביטוי "לאשמת העם" רש"י ד"ה "לאשמת העם" מהמילים "ופשוטו לפי אגדה..".

20. פסוק כב' "אשר נשיא יחטא" מפרש ספורנו: "כי אמנם זה דבר מצוי שיחטא כמאמרו (דברים לב' טו') וישמן ישורון ויבעט". על איזה דיוק בפסוק מבסס הספורנו את דבריו. מה היא התופעה השלילית שעליה רומז הספורנו שהיא רווחת גם היום.

21. פסוק כב'. על המילים "מכל מצוות ה' אלוקיו" כותב הרמב"ן: "וטעם ה' אלוקיו לומר כי אף על פי שהוא המלך האדון שאין עליו מורא בשר ודם, יש לו לירא מה' אלוקיו... כלומר שישים אל ליבו כי יש עליו עליון שהוא אלוקיו אשר בידו נפשו וממלכתו". על איזה דיוק בפסוק מבסס רמב"ן את דבריו. מה המסר העולה מדבריו לימינו.

<u>פרק ה'.</u>

22. על פסוק א' "והוא עד או ראה או ידע" אומר מדרש ויקרא רבה את הדברים הבאים: (בתרגום חופשי מארמית). מעשה בשלטון אחד בקיסרי שהיה מלקה את הגנבים והורג את הקבלנים (אלה שקונים את הסחורה הגנובה). היו בני המדינה מלעיגין ואומרים עשה שלטון זה כראוי!. למחר הוציא כרוז במדינה ואמרו כל העם יבוא לאסיפה. הביא (השלטון) חולדות ונתן לפניהם מנות (אוכל) וסתם להם את החורים, והיו נוטלות את המנות ומוליכות אותם לחורים ומוצאות אותם מסותמות ומחזירות אותן (את האוכל) למקומן. לומר שהכל מן הקבלנים (הסוחרים בסחורה הגנובה). הסבר את המשל שבמדרש זה ואת הנמשל. הסבר את הקשר בין דברי המדרש לנאמר בפסוק א'.

23. פסוק ח' רש"י ד"ה "והקריב את אשר". הסבר את המשל שבדברי רש"י ואת הנמשל.

24. הקורבן בפסוקים א'-יג' נקרא קורבן עולה ויורד – הסבר ביטוי זה.

25. פסוק יג' רש"י ד"ה "מאחת מאלה". איזו טעות בא רש"י למנוע בדבריו.

26. פסוק טז' . מה צריך האדם לשלם ומדוע עליו להוסיף חומש.

27. פסוק יז' רש"י ד"ה "ולא ידע ואשם ונשא עוונו". רש"י מביא דברי ארבעה תנאים. הסבר דבריו של כל תנא. מה המשותף לדברי כולם, ומדוע מביא אותם רש"י בפרושו לפסוקנו.

<u>שאלות לפרשת ויקרא סבב שלישי</u>

<u>פרק א'</u>

1. ציין חלוקת פרק א' לפסוקים לפי הנושאים הבאים: פתיחה וכלל גדול בקורבנות, עולת הבקר, עולת הצאן, עולת העוף.

2. פסוק ב' "דבר אל בני ישראל" מדרש ויקרא רבה: "רַבִּי יוּדָן בְּשֵׁם רַבִּי יְשֻׁמָעֵאל בַּר נַחְמָן, מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ פַּרְקְסִין (חלוק הצמוד לגוף) וְהָיָה מְצַוֶּה אֶת עַבְדּוֹ וְאָמַר לוֹ קַפְּלוֹ וְנַעֲרוֹ וְתֵן דַּעְתְּךָ עָלָיו, אָמַר לוֹ עַבְדּוֹ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ מִכָּל פַּרְקְסִין שֶׁיֵּשׁ לְךָ אֵי אַתָּה מְצַוֶּה אוֹתִי אֶלָּא עַל זֶה, אָמַר לוֹ שֶׁאֲנִי מַדְבִּיקוֹ לְגוּפִי. כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מִשְׁבְּעִים אֻמּוֹת אַוְותִינְטִיאוֹת (עצמאיות) שֶׁיֵּשׁ לְךָ בָּעוֹלָמֶךָ אֵי אַתָּה מְצַוֶּה אוֹתִי אֶלָּא עַל יִשְׂרָאֵל (במדבר כח, ב :(צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) ,שמות יד, ב :(דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) ,שמות לג, ה :(אֱמֹר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ שֶׁהֵן דְּבוּקִין לִי". כיצד מפרש המדרש את ריבוי המצוות לעם ישראל.,
3. עבודת הקורבנות שעליה מצווה התורה בספר ויקרא מותנת בהתנהגות נאותה. תאר התנהגות זאת לפי ספר מלכים א' פרק ו' פסוקים יב'-יג'. תהילים פרק כד' פסוקים ג'-ד'.
4. פסוק א' "ויקרא אל משה" . מה פשר הקריאה הזאת. עיין בסוף ספר שמות פרק מ' פסוק לה'.
5. פסוק ב' "ואמרת אלהם" העמק דבר: " דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם. האי ואמרת אליהם כפול. והראב"ע להלן כ"ג י' וכן הרמב"ן להלן כ"א א' פירשו דבר אל בני ישראל שיתאספו אליך ואח"כ ואמרת אליהם. ולי נראה שזהו גם כן אמירה מתורה שבע"פ. ונצטוה משה רבינו שמתחלה ידבר פרשה שבכתב. ואח"כ יאמר הקבלות שהוא תורה שבע"פ. ". מה הוא הקושי בפסוק כיצד הסבירו הרמב"ן והא"ע. מה היא הצעתו של הנצי"ב.
6. פסוק ב' "אדם" תורה תמימה: " **אדם** .לרבות את הגרים "*וכן הובאה דרשה זו בתו"כ כאן, ונלאו המפרשים לבאר טעם רבוי גרים מלשון אדם, ויסוד כל דבריהם להמציא הבדל בין שם איש לשם אדם, דשם איש יונח על אדם המעלה ושם אדם על כל מין אדם, ולכן מדכתיב כאן אדם ולא איש בא לרבות גרים* " . כיצד מצדיק התורה תמימה את דרשת חכמים.
7. פסוק ב' "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן" . יש עוד חיות כשרות לאכילה. עיין בדברים פרק יד' פסוק ד'. מדוע בעלי חיים אלה לא מתאימים להקרבת קורבן.
8. פסוק ג' "אם עולה קורבנו" האם מצאנו כבר בתורה מקומות שהקריבו עולה לה'. ציין המקומות. עיין בראשית פרק ח' פסוק כ'. פרק כב' פסוק יג' , שמות פרק י' פסוק כה'.
9. פסוק ג' "זכר תמים" הכוונה היא שהקרבן לא יהיה בעל מום. מדוע יעלה מישהו בדעתו להביא קורבן בעל מום. עיין בספר מלאכי פרק א' פסוק ח'.
10. פסוק ז' "ונתנו בני אהרון הכהן אש" בעל דעת מקרא מפרש: "יהיו במצב שכבר נתנו אש על המזבח קודם לכן, בתחילת עבודת היום , האש כבר תהיה ערוכה על ידי בני אהרון". איזו אי הבנה מבקש המפרש למנוע.
11. פסוק י' "ואם מן הצאן קרבנו" מסכת זבחים דף מח. " ויו מוסיף על עניין ראשון, וילמד עליון מתחתון". חז"ל מלמדים שיש להשוות בין דיני קרבן הבקר לדיני קרבן הצאן וללמוד מזה על זה. תן ארבע דוגמאות שניתן ללמוד אותם מקרבן לקרבן.

<u>פרק ב'</u>

12. פסוק א' "ונפש כי תקריב" העמק דבר: " לשון נפש מלמדנו דמנחה בא לרצות על הנפש. ונראה מסוגיא דקראי שבא להשיג כפרה ורצוי על השחתת הנפש במדות. ... מחלה של מדת העצבון וכעס ...ותאווה". מה מדייק הנצי"ב מהמילה הראשונה בפרק..

13. פסוק א' "סולת יהיה קורבנו" תורה תמימה: " **סלת יהיה קרבנו** .תניא, א"ר יצחק, מה נשתנית מנחה שנאמר בה חמשת מיני טגון הללו *סולת מחבת ומרחשת וחלות ורקיקין דמנחת מאפה, וכל דבר שיש בו שמן קרי טגון* .משל למלך בשר ודם שעשה לו אוהבו סעודה ויודע בו שהוא עני, אמר לו, עשה לי מן חמשה מיני טגון כדי שאהנה ממך [ח] *ר"ל שכל כך חביב לפניו מנחת עני עד שיערב לו כביכול מיני מאכלים שונים ממין אחד, סולת ושמן* . " כיצד מסביר התורה תמימה את דברי חכמים בנוגע ליחוד של קרבן המנחה.
14. פסוק ד' "סלת חלות...ורקיקי מצות" . החלות הן מאפה עבה והרקיקים הם מאפה דק. הוכח שרקיקים הם מאפה דק לפי, ההשוואה לבראשית פרק מא' פסוק ד' ופסוקים יט'-כ'.
15. פסוק יא' "כי כל שאור וכל דבש" ספר החינוך מצווה קיז' " **שורשי מצוה זו** נעלמים מאוד למצוא אפילו רמז קטן מהם. ואולם מפני שכבר הודעתי בפתיחת דברי שכוונתי באלו הטעמים שאני כותב, להרגיל הנערים ולהטעים להם בתחילת בואם לשמוע דברי ספר, כי יש לדברי תורה טעמים ותועלות, ויקבלום על דרך ההרגל שלהם וכפי חולשת שכלם, ואל יהיו להם המצות בתחילה כדברי הספר החתום, פן יבעטו בהם מתוך כך בנערותם ויניחום לעולם וילכו בהבל. על כן אכתוב בהם כל אשר יעלה בתחילת המחשבה, ואל יתפוש עלי תופש בשום דבר אחרי ידע הכונה. ואומר: ענייני הקורבן כולם לעורר מחשבות המקריב, ולפי המעשה ההוא יקח דמיונותיו בנפשו, הכל כאשר כתבנו כבר)במצוה צה וקטז .(ועל כן בהרחיק החמץ, שהוא נעשה בשהייה גדולה מקורבנו, יקח דמיון לקנות מידת הזריזות והקלות והמהירות במעשה ה' ברוך הוא, וכמו שאמרו זכרונם לברכה)אבות פ"ה מ"כ (הוי קל כנשר ורץ כצבי וגיבור כארי לעשות וכו'. ....ובעניין הרחקת הדבש, נאמר אל הילדים רכים כדי ליסרם, שהוא סיבה לדמיון שימעט האדם מלרדוף אחר המאכלים המתוקים לחיכו, כמנהג הזוללים והסובאים ימשכו לעולם אחר כל מתוק, ולא יתן לבו כי אם אל המאכלים המועילים לגופו, וצריכים למחייתו, ושומרים על בריאות אבריו. ולזה ראוי לכל בעל שכל לכוון במזונו ושתייתו, לא לכוונת הנאת מישוש הגרון." מה הוא טעם מצווה זאת לפי ספר החינוך. הסבר את דבריו בפסקה הראשונה (שבע השורות הראשונות).
16. פסוק יג' "על כל קרבנך". מה מדייק רש"י ממילים אלה. מדוע באה מצווה זאת כאן ולא כבר בפרק א'.
17. פסוק יג' "במלח תמלח" העמק דבר: " במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך. מלח בא גם כן להמתיק המאכל ואם כן לא היה ראוי להתקרב לפני ה'. וביאר הכתוב דמכל מקום במלח תמלח כי בא בזה להורות ברית אלהיך על השגחה פרטית לפי מעשה בנ"א. דהמלח בפני עצמו רע לאכילה ומקולקל מאד וגם שורף כמה דברים ומאבדם ומכל מקום הוא המקיים וממתיק את האוכל. והוא הדין כל הליכות הטבע שברא הקב"ה שיהא יסוד האור הוא החשך ויסוד כל טוב הוא הרע. ומאופל ומחושך מאיר עיני האדם. " . הנצי"ב לומד מתכונת המלח על התנהלות בני האדם. מה היא התכונה של המלח. ומה ניתן ללמוד מתכונה זאת על התנהגות אנושית.

<u>פרק ג'</u>

18. ציין הנושאים שבפרק לפי החלוקה הבאה: א'-ה', ו', ז'-יא', יב'-טז', יז'. מדוע נכנס הפסוק האחרון לפרקנו.

19. פסוק יז' "בכל מושבותיכם" תורה תמימה: " **בבל משבותיכם** .מה ת"ל, שיכול הואיל ובענינא דקרבנות כתיבי, בזמן דאיכא קרבנות נתסר חלב ודם, בזמן דליכא קרבנות לא – ת"ל בכל משבותיכם "[מ]*כונת הקושיא, כיון דקי"ל חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחו"ל, ואיסור אכילת חלב ודם היא מצוה גופנית, א"כ פשיטא דנוהגת בכל מקום ולמה כתיב בכל מושבותיכם,*" . כיצד מסביר התורה תמימה את שאלת המדרש ואת התשובה.

<u>פרק ד'</u>

20. במדרש ההלכה על ספר ויקרא (ספרא) מחולקת הפרשה ל: "דיבורא דנדבה , דיבורא דחובה" הסבר כותרות אלה.
21. פסוק יג' "ונעלם דבר מעיני הקהל" ספר החינוך מצווה קכ': " כבר כתבתי למעלה)מצוה צה (כי מכוונות הקורבן להכנעת נפש המתאוה ולהגדיל נפש השכלית. ועל כן בהגיע אל הגדולים טעות בדבר, ידוע כי בחולשת השכל אירע להם, וראויים לחזקו על כל פנים, ועל כן יבואו אל הבית אשר שפע השכל עליו, ויעשו מעשה הקורבן, וישיבו אל לבם בכוח הפעולה גריעות הנפש הבהמית הטועה וחשיבות השכלית המיישרת והזכה, ומתוך מחשבת טהרה זו ישגיחו וישכילו בכל הוראותם לעולם.". במה יסייע הקורבן לבית הדיו שטעה בהוראתו לתקן את דרכו.

<u>פרק ה'</u>

22. פסוק א' "והוא עד או ראה או ידע" מדרש ויקרא רבה: "רְאוּבֵן גָּנַב לְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי יָדַע בֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ אַל תְּפַרְסְמֵנִי וַאֲנָא יָהֵיב לָךְ פַּלְגָא, לְמָחָר נִכְנְסוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְשָׁמְעוּ קוֹל הַחַזָּן מַכְרִיז מַאן גָּנַב לְשִׁמְעוֹן, וְלֵוִי קָאֵים תַּמָּן, הֲלוֹא נָתְנָה תּוֹרָה אִפּוֹפְסִין (גזר דין), וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע.". מה היא התופעה השלילית שלוי שותף לה לפי המדרש.
23. בפרקנו שני נושאים "גדולים": פסוקים א'-יג'. פסוקים יד'-כו'. מה הם שני הנושאים. הנושא השני מחולק לשלשה חלקים. מה הם: יד'-טז', יז'-יט, כ'-כו'. החלק השלישי שונה מהשניים הראשונים באופן מהותי. במה הוא שונה.
24. פסוק א' "והוא עד או ראה או ידע" ספר החינוך מצווה קכב' מצוות עדות: " **משורשי המצוה** לפי שיש במצוה זו תועלת גדולה לבני אדם, אין צריך להאריך בהם, כי ידועים הדברים לכל רואי השמש.". ספר החינוך סומך עלינו שנדע להסביר את חשיבות המצווה הזאת. הסבר את דבריו.
25. פסוק ד' "להרע או להיטיב" ספר החינוך מצווה קכג' שבועת העדות: " ומן השורש הזה שאמרנו שהכשלון קרוב בעניינים אלה, הקל להם עוד בשבועת העדות להיותם מביאים כפרה בין על שוגג או מזיד, לפי שעניין העדות הוא תמידי ביותר ויצר לב האדם רע, ותולין השקר בשכחה ולא יכוונו עדותם. גם יש מן הבריות שאין משגיחין כל כך ברעה הגדולה שעושין בהטית כוון העדות, אחר שבידיהם לא יגזלו ולא יחמסו, אף על פי שבסיבתן אדם עשוק ורצוץ, לא יתנו לב על זה. ועל כן מהתמדת העניין וקלותו בעיני המון העם היה מחסדיו ברוך הוא להיות בו כפרה, בין על שוגג בין מזיד. ". מדוע אדם מרשה לעצמו לא לדייק בעדותו ומדוע מאפשרת התורה להביא קרבן על מעשה זה.
26. פסוק כא "וכחש בעמיתו" . בפסוקים אלה מדובר על "אשם גזילות". בהבנת אשם זה יש שכתבו כי מאחר שמעשים אלה מצויים בשוק לרוב, הקלה התורה על החוזרים בתשובה מעברות אלה משום תקנת השבים. הסבר נימוק זה.

פרשת צו

<u>פרק ו'</u>

1. פרקים ו'-ז' עוסקים בהדרכת הכוהנים בהקרבת הקורבנות . הבא חמש הוכחות לכך שפרקים אלה מכוונים אל הכוהנים
2. סדר הקורבנות בפרקים שלנו הוא: עולה, מנחה, חטאת, אשם, שלמים. לעומת זאת סדר הקורבנות בפרשת ויקרא הוא: עולה, מנחה, שלמים, חטאת, אשם. הסבר הבדל זה.
3. עיין בפרק ו' פסוק ד' רש"י ד"ה "ופשט את בגדיו". מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל.
4. כמה פעמים חוזרת המילה "אש" בפרק ו' פסוקים א'-ו'. מדוע מודגשת מילה זאת דווקא בקורבן העולה.
5. במה דומות ההלכות הנזכרות לגבי המנחה בפרק ו' פסוקים ט'-י', להלכות הקשורות לפסח. מה פשר דמיון זה.
6. השווה פרק ו' פסוקים יח'-יט' לפרק ד' פסוקים ב'-ג'. מה ההבדל בין שני המקומות. מה מוכיח הבדל זה.

<u>פרק ז'.</u>

7. השווה פרק ז' פסוקים א'-ג' לפרק ה' פסוקים א'-ו. מה ההבדל בין שני המקומות ומה מוכיח הבדל זה.
8. השווה פרק ז' פסוק ז' לפרק ו' פסוק יט'. מה הוא הדין המשותף לשני המקומות.
9. עד מתי מותר לאכול מבשר זבח השלמים לפי פרק ז' פסוקים טז'-יז'.
10. מה הם האיסורים הנזכרים בפרק ז' פסוקים כב'-כז'. מדוע הם נזכרים דווקא כאן.
11. פרק ז' פסוקים לז'- לח' הם סיכום של כל הפרקים א'-ז'. כיצד.

<u>פרק ח'.</u>

12. פרק ח' מתאר את **שבעת ימי המילואים**. הסבר ביטוי זה לפי פסוקים כח'-לו'.
13. פסוק ג'. מה טעם הציווי שבפסוק זה. עיין ברש"י לפסוק ג' מה קשה לרש"י ומה תשובתו.
14. עיין ברש"י לפסוק ה'. מה מבקש משה להדגיש בדבריו לפי רש"י
15. מה הוא סדר הלבשת אהרון בבגדים לפי פסוקים ו'-ט.
16. מה ציווה משה לאהרון ובניו לעשות בפסוקים לג'-לה'. מה היא הסיבה לציווי זה.
17. עיין בפסוק לו' וברש"י. מה מבקש רש"י להדגיש בדבריו.

<u>שאלות לפרשת צו – חזרה על סבב שני.</u>

<u>פרק ו'</u>

1. **פרק ו, ב כלי יקר: "צו את אהרן ואת בניו לאמר .**אין צו אלא זירוז מיד ולדורות ... אין זירוז כי אם במקום עצלה, וכתיב (משלי יט טו): עצלה תפיל תרדמה וכתיב (שם ו ט): עד מתי עצל תשכב, וכאן הוא מצוה שיתעסק ביקידת אש כל הלילה עד הבקר ויש לחוש שמצד העצלה המצויה באדם יבא לידי תרדמה ויקלקל הקרבן,

על כן הוא צריך זירוז, ודוגמא לזה פירש הרא"ם בענין חסרון כיס, שאיכא צער טובא ביקידת האש כל הלילה יותר מצערו של חסרון כיס. **ומכאן למדו רז"ל (שבת כ): לומר** שסתם כהנים זריזים הם כי הכתוב זרזם באמרו צו את אהרן ואת בניו לאמר, לדורות. שכולם יהיו מזורזים בעבודה ויעבירו שינה מעיניהם ותנומה מעפעפיהם ויתעסקו בעבודה כל הלילה עד הבוקר." המלה "צו" נתפסת כלשון זרוז. מדוע יש חשש של עצלות אצל הכהנים במימוש המצווה שבפסוקנו. מה ניתן ללמוד מהנחיה זאת לכהנים בנוגע לחיים שלנו.

2. פסוק ג' "מדו בד" מה פשר הביטוי לפי רש"י. איזו מילה המקובלת היום מסתתרת בביטוי.
3. את פסוק ו' ניתן לקרוא בשתי צורות : א – אש – תמיד תוקד על המזבח, לא תכבה. ב – אש תמיד – תוקד על המזבח, לא תכבה. באיזו צורת קריאה תומכים טעמי המקרא.
4. פסוק ו' אבן עזרא : "וטעם בבוקר בבוקר בכל בוקר ובוקר. ובתחילה יעל העולה ואחר כך אימורי השלמים" . מה הן שתי הנקודות שמבקש הא"ע להבהיר בפירושו.
5. פסוק יג' רשב"ם : " זה קורבן אהרון ובניו. לפי הפשט בני אהרון הכהנים הגדולים העומדים תחתיו. וחכמים דרשו על כהן הדיוט כשעושה עבודה ראשונה צריך חינוך במנחה" הסבר את שתי האפשרויות להבנת הפסוק. הבא ראיה לכאן ולכאן.
6. פסוק יג' אבן עזרא : "ביום המשח אותו... ורבים אמרו כי זה בית תחת מם, והטעם כי מיום הימשח אותו הנה זה חייב להקריב תמיד מנחתו". כיצד מציע הא"ע לקרוא את הפסוק ומה פירושו לפי קריאה זאת.
7. פסוק יג' "זה קורבן אהרון ובניו" מדרש ויקרא רבה : "בלשון זה הושפל ובלשון זה הוגבה. בלשון זה הושפל, ואשליכהו באש ויצא העגל הזה. בלשון זה הוגבה, זה קורבן אהרון ובניו". מה היא ההשוואה שעורך המדרש ועל איזו מילה בונה המדרש את ההשוואה.
8. רמב"ן פסוק יז' ד"ה "זאת תורת החטאת" – "היה ציווי בסדר ויקרא עולה ומנחה וזבח שלמים והחטאת והאשם. כי בתחילה דיבר בקורבנות הנדבה ואחר כך בקורבנות החובה על החוטא. אבל בכאן היה הביאור לעולה ולמנחה ואחר כך החטאת והאשם, כי רצה לבאר דיני קודשי קודשים .. ואחר כך יבאר דיני קודשים קלים". על איזו שאלה עונה הרמב"ן ומה היא תשובתו.

<u>פרק ז'</u>

9. פסוק ח' "לו יהיה" אבן עזרא : "וטעם לו אחר שאמר לכהן תוספת ביאור שלא ייתן העור לכהן אחר" . איזו טעות מבקש הא"ע למנוע בפירושו.
10. מה היא הסתירה שבין פסוק ט' לבין פסוק י'. כיצד מיישב אותה רש"י בפסוק ט'.
11. פסוק יא' "וזאת תורת זבח השלמים" כלי יקר : "ועל צד הרמז יתכן לפרש ה' פעמים זאת תורת שנאמרו בפר' זו ,כנגד ה' חומשי תורה שהעוסק בהם דומה כאילו הקריב ה' מיני קרבנות אלו עולה, ומנחה, וחטאת, ואשם, ושלמים". ציין את הפסוקים שמזהה הכלי יקר שבהם נכתב "זאת תורת". הסבר את הרמז שמציין הכלי יקר.
12. על פסוק יא' "וזאת תורת זבח השלמים" מביא מדרש ויקרא רבה סידרה של דרשות בשבח השלום ובגנות המחלוקת. אחד הסיפורים הוא : מַעֲשֶׂה בְּרַ' יַנַּאי שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְרָאָה אָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מְשַׁפֵּעַ בְּיוֹתֵר.

אָמַר לוֹ : יַשְׁגִּיחַ, רַבִּי, לְהִתְקַבֵּל אֶצְלֵנוּ?

אָמַר לוֹ: הֵן.

הִכְנִיסוֹ לְבֵיתוֹ, הֶאֱכִילוֹ וְהִשְׁקָהוּ.

בְּדָקוֹ בְּמִקְרָא וְלֹא מְצָאוֹ,

בְּמִשְׁנָה וְלֹא מְצָאוֹ,

בְּאַגָּדָה וְלֹא מְצָאוֹ,

בְּתַלְמוּד וְלֹא מְצָאוֹ.

אָמַר לוֹ: טֹל וּבָרֵךְ.

אָמַר לוֹ: יְבָרֵךְ יַנַּאי בְּבֵיתוֹ.

אָמַר לוֹ רַ' יַנַּאי: יָכוֹל אַתָּה לוֹמַר מָה שֶׁאֲנִי אוֹמֵר לְךָ?

אָמַר לוֹ: הֵן.

אָמַר לוֹ: אֱמוֹר: אָכַל כֶּלֶב פִּתּוֹ שֶׁל יַנַּאי.

עָמַד הָאוֹרֵחַ וּתְפָסוֹ לְרַ' יַנַּאי וְאָמַר לוֹ: יְרֵשָׁתִי אֶצְלְךָ וְאַתָּה מוֹנְעָהּ מִמֶּנִּי?!

אָמַר לוֹ: מַהִי יְרֵשָׁתְךָ אֶצְלִי?

אָמַר לוֹ: פַּעַם אַחַת עָבַרְתִּי לִפְנֵי בֵּית סֵפֶר וְשָׁמַעְתִּי קוֹל תִּינוֹקוֹת שֶׁאוֹמְרִים: "תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב" (דברים לג, ד) – "מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַנַּאי" לֹא נֶאֱמַר כָּאן, אֶלָּא "קְהִלַּת יַעֲקֹב".

לאחר שהתפייסו אמר לו ר' ינאי: לָמָּה זָכִיתָ לֶאֱכֹל עַל שֻׁלְחָנִי?

אָמַר לוֹ: מִיָּמַי לֹא שָׁמַעְתִּי דָּבָר רַע וְהֶחֱזַרְתִּי לִבְעָלָיו,

וְלֹא רָאִיתִי שְׁנַיִם מְרִיבִים זֶה עִם זֶה וְלֹא עָשִׂיתִי שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם.

אָמַר לוֹ רַ' יַנַּאי: כָּל כָּךְ דֶּרֶךְ אֶרֶץ אֶצְלְךָ וּקְרָאתְךָ כֶּלֶב?

הסבר מה הייתה הטעות של ר' ינאי וממה היא נגרמה. מה הייתה מעלתו של האורח. מדוע מביא המדרש סיפור זה בקשר לקרבן השלמים.

13. מה הם המקרים שעליהם מביאים קורבן תודה לפי רש"י פסוק יב' ד"ה "אם על תודה יקריבנו".
14. מה לומד רש"י בפסוק יט' מהמילים "כל טהור יאכל בשר".
15. הסבר את שני המושגים בתחילת דברי רש"י בפסוק כו'. מדוע הוא מביא אותם.
16. בפסוק לא' מוסיף רש"י בדבריו את המילים "ואחר כך", מה רצה להסביר בתוספת זאת.
17. פסוק לג' אבן עזרא "שוק הימין – לזורק הדם, והחזה לכל הכהנים" כיצד מדייק האי"ע את דבריו מפסוקים לג' -לד'.
18. מה היא המילה החריגה בפסוק לז' ומה משמעותה.

<u>פרק ח'</u>

19. פסוק ב' "קח את אהרון" מה קשה לרש"י ומה תשובתו.

20. פסוק ב׳. ״ואת הבגדים״ מדרש ויקרא רבה : ״כשם שהקורבנות מכפרין כך הבגדים מכפרין. כתנת - לכפר על לבושי כלאים.....מצנפת - לכפר על גסי הרוח....אבנט - לכפר על הגנבים...״ הסבר את הקשר בין הבגדים הנזכרים לבין הדברים שהם מכפרים עליהם.
21. פסוק ב׳ ״ואת פר החטאת ואת שני האלים״. מה הוא סדר הקרבת קורבנות אלה לפי פסוקים : יד׳, יח׳, כב׳. הספורנו : ״ואת פר החטאת ואת שני האלים – הקדים פר החטאת כאומרם ז״ל כל חטאת קודמת לעולה הבאה עמה. כי עד אחר שיכופר החטא אין מקום לעולה כלל״ . כיצד מסביר הספורנו את סדר ההקרבה של הקורבנות.
22. פסוק ג׳ אבן עזרא : ״ואת כל העדה - ראשי השבטים והזקנים״ . מה ההבדל העקרוני בין פרושו של הא״ע לבין פרושו של רש״י ד״ה ״ הקהל אל פתח אוהל מועד״.
23. פסוק ט׳ . למה מכונה ציץ הזהב ״נזר הקודש״.
24. על מה מתנצל רש״י בפרושו לפסוק יא׳.
25. פסוק כב׳ ״ויסמכו אהרון ובניו״ אבן עזרא : ״ובכתוב הראשון וסמך אהרון ובניו. והנה אין הפרש בין וסמך אהרון ובניו לבין ויסמכו אהרון ובניו״. הא״ע משווה בין פסוק יד׳ לבין פסוקים יח׳, כב׳. מה הוא הדיוק שהוא מתייחס אליו. וכיצד הוא מסביר אותו.
26. פסוק לב׳ ״והנותר בבשר ובלחם״ . רמב״ן : ״הבית בשתי המילות תשמש כמו מם. והנותר מן הבשר ומן הלחם״ . מה היא התופעה הלשונית שמלמד אותנו הרמב״ן.
27. פסוק לה׳ ״ ופתח אוהל מועד תשבו...ולא תמותו״ רמב״ן ״ על דעת הברייתא של תורת כוהנים עניין הפסוק הזה שלא יצאו מפתח אוהל מועד יומם ולילה בשעת עבודה. כלומר עד שישלימו כל העבודה המוטלת עליהם באותה העת והיא מצווה הנוהגת לדורות שלא יניח כהן עבודה ויצא וחייבין עליה מיתה״ . מה טעם המצווה המיוחדת הזאת לפי פרושו של הרמב״ן. ומה אנחנו יכולים ללמוד מכך לגבי ההתנהלות שלנו.

<u>שאלות לפרשת צו סבב שלישי</u>

<u>פרק ו.</u>

1. מדרש ויקרא רבה: ״אָמַר רַבִּי אַסִּי מִפְּנֵי מָה מַתְחִילִין לַתִּינוֹקוֹת בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים וְאֵין מַתְחִילִין בִּבְרֵאשִׁית, אֶלָּא שֶׁהַתִּינוֹקוֹת טְהוֹרִין וְהַקָּרְבָּנוֹת טְהוֹרִין יָבוֹאוּ טְהוֹרִין וְיִתְעַסְּקוּ בְּטְהוֹרִים.״. כיצד מצדיק המדרש את המנהג שנהגו ישראל להתחיל ללמוד עם הילדים ספר ויקרא ולא ספר בראשית.
2. הפרשה מחולקת כדלקמן : ציין הנושא של כל חלק. פרק ו׳ פסוקים א׳-ו׳, ז׳-יא׳, יב׳-טז׳, יז׳-כג׳. פרק ז׳ פסוקים א׳-י׳, יא׳-טו׳, טז׳-כא׳, כב׳-כז׳, כח׳-לד׳, לה׳-לח׳. פרק ח׳ פסוקים א׳-לו׳.
3. פסוק ב׳ ״כל הלילה״ תורה תמימה: ״**כל הלילה עד הבקר** .מלמד שכל הלילה כשר להקטרת חלבים ואימורים *והנה פשוט הדבר דמצוה זו דהקטר חלבים ואימורים אינה מצוה חיובית שיהיה בהכרח להקטירם כל הלילה, אלא דרק מותר להקטירם גם בלילה, אבל אם נתאכלו ביום די בזה, ולפי״ז למאי דקיי״ל ריש פ״ד דברכות כ״ו ב׳, דשלש תפלות שביום כנגד תמידים תקנום, ותפלת ערבית נתקנה כנגד הקטר חלבים ואימורים שנקטרין כל הלילה, לפי״ז יתבאר מאוד בפשיטות מה דקיי״ל תפלת ערבית רשות, והוא מפני שהדבר שכנגדו נתקנה תפלה זו הוא ג״כ רשות, כמש״כ דהא דהקטר חלבים ואימורים נקטרים כל*

הלילה הכונה שרשות להקטירן בלילה, אבל אם נתאכלו ביום אין חובה ומצוה להשהותן להקטירן בלילה .״. מה היא ההשוואה שעורך המפרש בין הקטרת האיברים על המזבח כל הלילה לבין תפילת ערבית ומה נלמד מכך.

4. פסוק ג׳ ״מדו בד״ בעל הטורים: ״**מדו בד** - ב׳ . הכא ואידך ויואב חגור מדו לבושו. (שמואל ב׳ פרק כ׳ פסוק ח׳) שבגד כהונה היו כעין בגדי מלחמה וכן המעיל כפי תחרא ובזכותם היו מתגברים במלחמה״ . מה היא האות ב׳ בתחילת דבריו. עיין בספר שמואל בפסוק המוזכר. מה פשר ההשוואה שעורך בעל הטורים.
5. פסוק ג׳ רש״י ד״ה ״מדו בד״ . כיצד מסביר רש״י את הביטוי בשונה מבעל הטורים בשאלה הקודמת.
6. פסוק ג׳ ״והרים את הדשן״ ספר החינוך: ״**משורשי מצוה זו** מה שכתבנו למעלה)מצוה צה (להגדיל כבוד הבית ולהדרו בכל יכולתנו מן הטעם שאמרנו שם. ונוי הוא למזבח לפנות הדשן ממקום שראוי להדליק בו האש, ועוד שהאש דולק יפה כשאין תחתיו דשן.״ . מה טעם מצוות הרמת הדשן לפי ספר החינוך.
7. פסוק ד׳ ״ולבש בגדים אחרים״ תורה תמימה״ ״**לבש בגדים אחרים** .א״ר יוחנן, מניין לשנוי בגדים מן התורה כו׳ר״ל *מניין שדרך הכבוד הוא לפני המקום לשנות בגדים מיוחדים כשמכינים עצמן למצוה מכובדה, כגון לתפלה ולקבלת שבת ויו״ט ושמחת מצוה וכדומה .* שנאמר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים״. מה למד המדרש מפסוקינו לפי פרוש התורה תמימה
8. פסוק ו׳ רש״י ד״ה ״אש תמיד״ רש״י משווה פסוקנו לשמות פרק כז׳ פסוק כ׳. מה לומד רש״י מהשוואה זאת.
9. פסוק יג׳ ״זה קרבן אהרון ובניו...מנחה תמיד״ ספר החינוך: ״**משורשי המצוה** לפי שהכהן הגדול הוא השליח בין ישראל לאביהם שבשמים. כלומר, כי הוא הנושא תפילה אליו בעדם, ועל ידי תפילותיו ומעשה קרבנותיו הם מתכפרין, ולכן ראוי לאיש כזה להיות לו קורבן מיוחד תמידי כמו תמידי הצבור, וכמו שהתמידין שנים ליום נתחייב הוא גם כן להקריב מנחתו פעמים ביום. וכל זה נסמך אל הטעם שאמרנו בקורבן, כדי שיתעוררו כל מחשבותיו וישים דעתו וכונתו אצל ה׳ ברוך הוא, ולמען זאת יועיל לו ולהם, ואין ספק שאין דומה התעוררות האדם כשמקריב קרבנו המיוחד לו, לכשהוא מקריב קורבן שהוא משותף עמו, וזה דבר ידוע ומנוסה בכל אדם, כי למה שמיוחד לו לבדו מתעורר יותר, אין להאריך בזה.״ . מה טעמה של מצוות המנחה המיוחדת לכהן. הסבר את הפסקה המתחילה במילים ״ואין ספק״ עד סוף הפסקה.
10. פסוק יח׳ ״ במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת״ תורה תמימה: ״ולמה כן – כדי שלא לפרסם את החוטאים קכ*הענין יתבאר ע״פ מ״ש בסוטה ל״ב ב׳ מפני מה תקנו תפלה בלחש כדי שלא לבייש את עוברי עבירה [שלא ישמעו וודוים], שהרי לא חלק הכתוב מקום בין עולה לחטאת, ע״כ. ור״ל כמו דמצינו שהגביל הכתוב מקום לשחיטת החטאת באותו מקום ששוחטין בו העולה ולא מצינו כלשון זה בקרבן אחר [זולת באשם מפני שגם הוא כחטאת], ובא בזה להורות שלא יעשו ציונים מיוחדים לשחיטת החטאת, כדי שלא יתבייש החוטא שמביא החטאת״. מה פשר ההנחיה בפסוקנו לפי המדרש והפרוש של התורה תמימה..*

11. פסוק יט' רש"י ד"ה "המחטא אותה". כיצד מסביר רש"י את הביטוי. השווה גם לפרק ט' פסוק טו', שם אותה משמעות.
12. פסוק כא'. מה פשר ההלכה במחצית הראשונה של הפסוק. מדוע יש לשבור את הכלי. (רש"י)

<u>פרק ז'</u>

13. פסוק י' "איש כאחיו" בעל הטורים: "**לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו** .וסמיך ליה וזאת תורת לומר ששנים שעוסקים בתורה נעשו כאחים ואף אם מקנטרין זה את זה". מה מדייק בעל הטורים מסמיכות שני הפסוקים על דרך הדרש.
14. פסוק יא' "וזאת תורת זבח השלמים" מדרש ויקרא רבה: "אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא גָּדוֹל שָׁלוֹם שֶׁכְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ עָשָׂה שָׁלוֹם בֵּין הָעֶלְיוֹנִים לַתַּחְתּוֹנִים, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בָּרָא מִן הָעֶלְיוֹנִים וּמִן הַתַּחְתּוֹנִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב)בראשית א, א(:בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, בַּשֵּׁנִי בָּרָא מִן הָעֶלְיוֹנִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב)בראשית א, ו(: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ, בַּשְּׁלִישִׁי בָּרָא מִן הַתַּחְתּוֹנִים, בראשית א, ט: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם, בָּרְבִיעִי מִן הָעֶלְיוֹנִים, בראשית א, יד: יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, בַּחֲמִישִׁי בָּרָא מִן הַתַּחְתּוֹנִים, בראשית א, כ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם, בַּשִּׁשִּׁי בָּא לִבְרֹאוֹת אָדָם, אָמַר אִם אֲנִי בּוֹרֵא אוֹתוֹ מִן הָעֶלְיוֹנִים הֲרֵי הָעֶלְיוֹנִים רַבִּים מִן הַתַּחְתּוֹנִים בְּרִיאָה אַחַת, אִם אֲנִי בּוֹרֵא אוֹתוֹ מִן הַתַּחְתּוֹנִים הֲרֵי הַתַּחְתּוֹנִים רַבִּים עַל הָעֶלְיוֹנִים בְּרִיאָה אַחַת, מֶה עָשָׂה בְּרָאוֹ מִן הָעֶלְיוֹנִים וּמִן הַתַּחְתּוֹנִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב)בראשית ב, ז(:וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה מִן הַתַּחְתּוֹנִים, בראשית ב, ז: וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים מִן הָעֶלְיוֹנִים,". המדרש מעיד על כך שהקדוש ברוך עשה שלום בבריאת העולם. כיצד. מה מלמד המדרש על בריאת האדם.
15. פסוק יב' רש"י ד"ה "והקריב על זבח התודה". כמה חלות יש להביא עם קורבן התודה. מי יאכל את כל החלות האלה יחד עם הקורבן. תוך כמה זמן יש לאכול את החלות והקורבן (פסוק טו'). מה יקרה תוך כדי אכילת החלות והקורבן.
16. פסוק יג' "על זבח תודת שלמיו" העמק דבר: "והענין דתכלית תודה שבא על הנס הוא כדי לספר חסדי ה' שגמל עליו . ומטעם זה ריבה הכתוב בלחם ומיעט בזמן אכילת תודה מכל שלמים. היינו כדי שיהי' מרבה ריעים לסעודה אחת ביום הקרבה ויהי' ספור הנס לפני רוב אנשים " . העמק דבר מחזק את דבריו על הדרך של אכילת התודה בעזרת הפסוק מתהילים קטז' פסוקים יז'-יט'. כיצד.
17. מה הנושא של פסוקים יט'-כא'. מדוע נכנסה האזהרה הזאת דווקא בתוך פסוקי קורבן השלמים.
18. פסוק כו' "וכל דם לא תאכלו" ספר החינוך: "ואפשר לומר בדם עוד, כי מלבד רוע מזגו, שהוא רע המזג, יהיה באכילתו קצת קניין במידת אכזריות ...והרמב''ן זכרונו לברכה כתב)ויקרא יז יא (בטעם הדם. כי ידוע שהנאכל ישוב בגוף האוכל, ואם יאכל אדם הדם תהיה עבי וגסות בנפש האדם, כמו שנפש הבהמה עבה וגסה.". כיצד מסביר החינוך את איסור הדם ומה מוסיף הרמב"ן בדברי ההסבר שלו.
19. פסוק לג' "מבני אהרון" תורה תמימה: "**מבני אהרן** .תניא, ר' שמעון אומר, כל כהן שאינו מודה בעבודה קל"ר *"ל שאינו מאמין במצות הקרבנות מפי הקב"ה* .אין לו חלק בכהונה, שנאמר המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה, מודה

בעבודה יש לו חלק בכהונה, אינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה קל"ד *משמע שיהא נוהג כמנהג בני אהרן שהיו מאמינים*. .״. כנגד איזו דעה יוצא המדרש שמביא התורה תמימה.

20. פסוק לז׳ ״זאת התורה לעולה למנחה...״ ויקרא רבה: ״אָמַר רַבִּי אַחָא מָשָׁל לְשִׁלְטוֹן שֶׁנִּכְנַס לַמְּדִינָה וְעִמּוֹ כִּתּוֹת כִּתּוֹת שֶׁל לִסְטִים, אָמַר אֶחָד לַחֲבֵרוֹ מַה דָּחַיִל הָדֵין שַׁלִּיטָא, (כמה מפחיד השלטון הזה) אֲמַר לוֹ הֲדָא פִּסְטָמָא דִילָךְ טָבָא וְלֵית אַתְּ דָּחֵיל מִינֵיהּ,(יהיה הדיבור שלך טוב ואין אתה מתייירא) כָּךְ כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל פָּרָשַׁת קָרְבָּנוֹת נִתְיָרְאוּ, אָמַר לָהֶן מֹשֶׁה אַל תִּתְיָרְאוּ הִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה וְאֵין אַתֶּם יְרֵאִים מִכָּל אֵלֶּה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ויקרא ז, לו): זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה וְלַמִּנְחָה,״. הסבר את המשל ואת הנמשל בדברי המדרש..

<u>פרק ח׳</u>

21. פסוק ג׳ ״ואת כל העדה הקהל״ העמק דבר: ״ יש להתבונן תכלית קהלה זו בשלמא ביום השמיני נראה כבוד ה׳ וברוב עם הדרת מלך משום הכי היה ראוי להקהיל את ישראל. אבל בשבעת ימים אלו מה זו קהלה. ...ונראה עוד שהוא כמו שיבואר בסמוך שהיו כמה שינוים במעשה ממה שנשמע מלשון הפסוק שאמר להם משה כבר. ובא הכל בקבלה שכך יעשה משום הכי נצטוו להקהל ולמדו כאן כל ישראל כח קבלה בתורה שבע״פ שראו כי משה רבינו עצמו עושה באופן אחר מהדבור שבכתב. וידעו כל העדה דרך התורה: שבעל פה״ . מה המסר שמעביר משה בהקהלת העם לפי העמק דבר.
22. פסוק י׳ חיזקוני: ״ וימשח את המשכן ואת כל אשר בו, כל כלי וכלי בפני עצמו אבל אהרן ובניו נמשחו הם ובגדיהם בבת אחת, כדכתיב: כשמן הטוב היורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו ,פי׳ בגדיו, כמו: מדו בד.״. מה מוכיח החיזקוני מתהילים קל״ג פסוק ב׳. כיצד הוא מפרש את המילה האחרונה בפסוק בתהילים.
23. פסוק לג׳ חיזקוני: ״ לא תצאו שבעת ימים, פי׳ לא יעסקו בדבר אחר ולא ילכו למקום אחר אך בלילה יוצאים לצרכיהם, דוגמא: ויבכו את משה שלשים יום, כאילו לא היה שום רגע שלא בכו וכן :בסוכות תשבו שבעת ימים, וכן: ומן המקדש לא יצא״. איזו טעות מבקש החיזקוני למנוע בדבריו. מה היא ההוכחה שהוא מביא מחג הסוכות
24. פסוק לה׳ ״ושמרתם את משמרת ה׳״ העמק דבר: ״ כבר ביארנו בס׳ בראשית כ״ו ה׳ דהכתוב קורא לימוד תורה שבע״פ בעיון משמרת באשר הוא משמרת שקבע הקב״ה בעולם. והזהיר כאן דבשעה זו יעסקו בתורה לדעת איך לעשות עבודתם. ולא יהיה אח״כ שגגת תלמוד העולה זדון. וזהו פי׳ **ולא תמותו** .שלא תתחייבו חובת מיתה בידי שמים בעבודת המזבח בלי שום לב״. העמק דבר מעצים מאד את חשיבות לימוד התורה שבעל פה . כיצד הוא קושר זאת לשבעת ימי המילואים :

פרשת שמיני

<u>פרק ט׳</u>

1. ויהי ביום השמיני – באיזה תאריך היה היום השמיני. עיין ברש״י לפסוק א׳.
2. פסוק א׳ מדוע קרא משה גם לזקני ישראל. עיין ברש״י לפסוק א׳.
3. פסוק ב׳. מדוע מצווה אהרון לקחת עגל לקורבן. עיין ברש״י.
4. מה המשותף לפסוקים ד׳, ו׳, כג׳.
5. יש המפרשים את פסוק ו׳ ״זה הדבר אשר ציווה ה׳ תעשו״ – רק זה הדבר ללא כל שינוי. הסבר פירוש זה.
6. מדוע היה צריך משה לזרז את אהרון לפי פסוק ז. עיין ברש״י.
7. מה היא הברכה שברך אהרון את העם לפי פסוק כב׳.
8. מה היא הברכה שברכו משה ואהרון את העם לפי פסוק כג. עיין ברש״י.
9. מה הייתה ההוכחה שה׳ השרה את שכינתו באוהל מועד לפי פסוק כד. מה הייתה תגובת העם.

<u>פרק י׳.</u>

10. מה הוא הניגוד העצוב שבין סוף פרק ט׳ לבין תחילת פרק י׳.
11. מה היה חטאם של נדב ואביהוא שבגללו קיבלו עונש כל כך חמור.
12. כיצד מנחם משה את אהרון על האסון לפי פסוק ג׳ . עיין ברש״י פסוק ג׳ ד״ה ״הוא אשר דיבר״
13. מה מבקש משה ממישאל ואלצפן בפסוק ד. עיין ברש״י ד״ה ״שאו את אחיכם״. מה הוא המשל בדברי רש״י ומה הוא הנמשל.
14. מה מבקש משה מאהרון ובניו הנותרים בפסוקים ו׳-ז׳ ומדוע.
15. מה היא המצווה שמצווה ה׳ את אהרון בפסוקים ח׳-יא׳. מדוע בא ציווי זה דווקא כאן.
16. על מה כעס משה בפסוק טז׳.
17. כיצד הסביר אהרון את ההתנהלות בנוגע לקרבן החטאת. מה הייתה תגובת משה להסבר של אהרון. מה לומד רש״י מתגובה זאת של משה (פסוק כ׳ ד״ה וייטב בעיניו״)

<u>פרק יא׳</u>

18. פרק יא׳ מדבר על המאכלות שאסור לאכול. חלק את בעלי החיים לחמש קבוצות . (ב׳, ט׳, יג׳, כ׳, כט׳).
19. פסוקים ד׳ עד ז׳ מדברים על בעלי חיים חריגים. מה היא החריגות. מה ההבדל בין שלשת בעלי החיים הראשונים לבין בעל החיים הרביעי.
20. מצא תמונות של 3 בעלי חיים המותרים באכילה ו 3 בעלי חיים שאסורים באכילה והדבק במחברת.
21. רש״י לפסוק ב׳ ד״ה דברו אל בני ישראל. מה מחדש רש״י ומניין הוא מדייק זאת.
22. פסוק ב׳ ד״ה זאת החיה (השני). מה לומד רש״י ממילים אלו.
23. הסבר את ההתנהגות של הבהמות המעלות גרה. למה הן עושות זאת.
24. מה הם סימני הטהרה של הדגים . עיין ברש״י לפסוק ט׳.
25. מה ההבדל בין בהמות והדגים לבין העופות.

26. מה המיוחד בחסידה לפי רש"י פסוק יט.
27. עיין בפסוקים כ-כא. מה הם הסימנים של שרץ העוף המותרים ומה הם הסימנים האסורים.
28. עיין ברש"י לפסוק כא ד"ה ממעל לרגליו. רש"י מתנצל על משהו. מה הוא הדבר.
29. על איזה סוג בעלי חיים מדובר בפסוקים מא-מב . עיין גם ברש"י.
30. בפסוקים מד-מה חוזר ביטוי אחד הרבה פעמים. מה הוא הביטוי ומה משמעותו.
31. פסוקים מו- מז הם פסוקי סיכום של הפרק. הסבר כיצד כל אחד מהפסוקים הללו מהווה סיכום.
32. למה אסרה התורה לאכול חלק מבעלי החיים וחלק אחר היא התירה לאכול.
33. המדרש רואה בארבעת בעלי החיים שבפסוקים ד-ז סמל לארבע מלכויות ששיעבדו את עם ישראל. בבל, מדי, יוון, אדום. הסבר מה פשר דימוי זה.

שאלות לפרשת שמיני . שאלות חדשות סבב שני

פרק ט'

1. פסוק ג'. בני ישראל מצווים להביא שעיר ועגל. רמב"ן: "ודרשו: וכי מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן!? (שישראל מביאים גם שעיר ואהרון לא מביא שעיר) אלא אמר להם: יש בידכם בתחילה ויש בידכם בסוף. יש בידכם בתחילה, שנאמר (בראשית לז לא): וישחטו שעיר עזים. ויש בידכם בסוף, שנאמר (שמות לב ח): עשו להם עגל מסכה, יבא שעיר ויכפר על מעשה שעיר, יבא עגל ויכפר על מעשה עגל." מדוע מצווים ישראל להביא את שני הקורבנות לפי פרוש זה של הרמב"ן.
2. פסוק ג' "ואל בני ישראל תדבר לאמר". כלי יקר: " מה שצוה משה לאהרן שידבר אל ישראל, ולא צוה הוא בעצמו להם, לפי שרצה משה להראות לכל ישראל שאהרן נקי מן חטא העגל, דאם לא כן איך יצוה הוא להם קחו לכם עגל לכפרה, והרי יאמרו לו טול קורה כו'. או יהיה פירושו על דרך קשוט עצמך תחילה כו' (ב"ב ס;), לפיכך מתחילה **קח לך עגל בן בקר** לקשט את עצמך תחילה ואחר כך **ואל בני ישראל תדבר לאמר** שיתקשטו גם המה ואז גם המה יכולין לקשט אחרים וזהו לשון **לאמר.**" מה היא שאלת הכלי יקר ומה היא תשובתו. מה הוא העיקרון החינוכי שנלמד מדבריו.
3. פסוק ו' "זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו". ספורנו: "לסמוך ידיכם על החטאת והעולה של הציבור". על איזה קושי עונה הספורנו. מה תשובתו.
4. פסוק ז' "וכפר בעדך ובעד העם" אבן עזרא: " שהיא מצווה שתכפר על נפשך ועל כל הקהל ובפר החטאת תכפר בעדך, ואחר כך תעשה קורבן העם וכפר בעדם, כי לא יוכל אדם לכפר על אחר, עד היותו טהור מכל חטא" כיצד מסביר האי"ע את סדר הכפרה שבפסוק, ומדוע צריך דווקא סדר זה.
5. פסוק יז' "וימלא כפו ממנה". איזו טעות מבקש רש"י למנוע בדבריו.
6. פסוק כג' "ויבא משה ואהרון אל אוהל מועד" . מה הם שני ההסברים ברש"י. מה ההבדל העקרוני ביניהם.
7. פסוק כד' "וירא כל העם וירונו" – הסבר מה עשה העם ומדוע?

<u>פרק י׳</u>

8. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״ותצא אש״. מה הם שני ההסברים שמביא רש״י ומה הוא ההבדל העקרוני ביניהם.
9. פסוק ג׳ ״בקרובי אקדש״. יש הרואים הסבר למילים אלה על פי הפסוק בספר עמוס ״רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה – על כן אפקוד עליכם עונותיכם״ (פרק ג׳ פסוק ב׳). כיצד אפשר להבין את הביטוי בפסוקינו על פי הפסוק בעמוס.
10. פסוק ג׳ ״וידם אהרון״. מה היה שכרו של אהרון על התנהגות זאת לפי רש״י. הוכח דבריך מלשון הפסוק.
11. פסוק ד׳. מה הייתה הקרבה המשפחתית בין עוזיאל ואלצפן לבין אהרון.
12. פסוק ו׳ ״ולא תמותו ועל כל העדה יקצוף״ אבן עזרא: ״מלת ולא מושכת עצמה ...וכן הוא ולא על כל העדה יקצוף כי אתם תכפרו בעדם״ . הא״ע משתמש בכלל הפרשני ״מושך עצמו ואחר עמו״. הסבר כלל זה. כיצד מתפרש הפסוק בעזרת הכלל הזה.
13. פסוק ו׳ ״ואחיכם כל בית ישראל״ . מה מדייק רש״י ממילים אלה.
14. פסוק יא׳ ״ולהורות את בני ישראל״ . מה לומד רש״י ממילים אלה. הסבר טעם הדבר.
15. פסוק טז׳ רש״י ד״ה ״שעיר החטאת״ על אלו שלשה שעירי חטאות שקרבו בו ביום מדבר רש״י (עיין בפסוקים: ויקרא ט׳ פסוק ג׳, במדבר ז׳ פסוק טז׳, במדבר כח׳ פסוק טו׳). איזה שעיר דרש משה.

<u>פרק יא׳</u>

16. רש״י פסוק א׳ ד״ה ״לאמר אלהם״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו. מה היא ההוכחה של רש״י לצדקת פרושו.
17. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״זאת החיה״ (הראשון). מה מדייק רש״י מביטוי זה ועל איזו שאלה גדולה עונה רש״י בפירושו. (שאיננו לפי פשוטו).
18. פסוק ב׳ ״זאת החיה אשר תאכלו״ מדרש ויקרא רבה: ״תני ר׳ חייא מלמד שהיה משה אוחז בחיה ומראה להן לישראל ואומר להן זאת החיה תאכלו וזאת לא תאכלו״. על איזה דיוק וייתור מבסס המדרש את דבריו.
19. פסוקים ד׳-ז׳. אבן עזרא: ״והזכיר הגמל והשפן והארנבת והחזיר. בעבור שיש לכל אחד הסימן האחד. ודרך לשון הקודש להזכיר הזכר מכל מין כי הנקבה בכלל הזכר היא. והזכיר ארנבת. יש אומרים לפי שלא ימצא הזכר מהם״. מה היא התופעה הלשונית שהא״ע מתייחס אליה. מה הוא ההסבר המיוחד הנוגע לארנבת.
20. פסוק ז׳ ״ואת החזיר״ מדרש ויקרא רבה: ״ואת החזיר זה אדום... ולמה נמשלה בחזיר. לומר לך מה החזיר הזה בשעה שהוא רבוץ ומוציא טלפיו ואומר ראו שאני טהור. כך הייתה מלכות הרשעה הזו מתגאה וחומסת וגוזלת ונראת כאילו שהיא מצעת בימה (כאילו שהיא מקיימת מערכת משפט תקינה). מעשה בשליט אחד בקיסרי שהיה הורג את הגנבים ואת המנאפים ואת המכשפים. ואמר ליועץ שלו את שלשת העבירות הללו עשיתי בלילה אחד״. מה היא ההתנהגות הבלתי מוסרית של מלכות אדום אשר דומה להתנהגות של החזיר. הסבר את הסיפור על השליט שהיה בקיסרי.
21. פסוקים ד׳-ז׳. למה צריכה התורה להאריך בדינם של בעלי החיים האלה. הרי נאמר כבר במפורש שהכשרים הם רק כאלה שיש להם שני סימני טהרה. ברור אם כן שאלה שיש להם

רק סימן אחד אינם טהורים? (רמז לתשובה – זהירות מהצבועים. רמז נוסף ארבע מלכויות).

22. על טעם האיסור לאכול בעלי חיים שאינם טהורים כותב מדרש ההלכה (ספרא) "ר' אלעזר בן עזריה אומר: מניין שלא יאמר אדם אי אפשי ללבוש שעטנז, אי אפשי לאכול בשר חזיר, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי כך". כנגד איזו עמדה יוצא מדרש ההלכה, ומה הוא ההסבר שלו לאיסור אכילת מאכלות אסורות.
23. פסוק יג' רש"י ד"ה "לא יאכלו". החל מהמילים: "כל עוף שנאמר בו". מה מבקש רש"י להבהיר בדבריו.
24. פסוקים כד'-כה'. מה ההבדל בין הנוגע בנבלה לנושא נבלה.
25. פסוק כו' "כל הנוגע בהם יטמא" אבן עזרא: "והם הנבלות הנזכרות למעלה. יטמא כמשפט הנזכרים שהוא עד הערב. ויש מין ממין הצדוקים שאמרו: כי כל הנוגע בהם והם חיים יטמא. ואין צריך להשיב על דברי שיגעון, כי הכתוב לא אסר כי אם בשרם ואמר ובנבלתם לא תיגעו". איזה פירוש דוחה האי"ע בכל תוקף. ומה גרם לפרש פרוש כזה.
26. פסוק כז' על אלו בעלי חיים מדובר בפסוק. מה מבקש רש"י להבהיר בד"ה "על כפיו".
27. פסוק לד' רש"י ד"ה "מכל האוכל אשר יאכל". מהמילים "למדנו מכאן דברים הרבה" עד המילים "בכל כלי יטמא האוכל". מה הן ההלכות בדיני טומאה שמדייק רש"י מלשון הפסוק.
28. פסוק מה' "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים". ספורנו: "וְרָאוּי לָכֶם שֶׁתַּעֲשׂוּ זֶה הַהִשְׁתַּדְּלוּת לְהִתְקַדֵּשׁ וְלִהְיוֹת קְדוֹשִׁים, כְּדֵי לְהָפִיק רְצוֹנִי, כִּי אָמְנָם כַּוָּנָתִי כְּשֶׁהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה כְּדֵי שֶׁתַּשִּׂיגוּ זֶה, שֶׁאֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים בְּלִתִּי אֲמָצָעִי, וְשֶׁתִּהְיוּ קְדוֹשִׁים וְנִצְחִיִּים בְּהִדַּמּוּתְכֶם אֵלַי בַּמִּדּוֹת וּבַמֶּשְׂכָּלוֹת, "כִּי קָדוֹשׁ אָנִי". על איזה קושי עונה הספורנו בדבריו. מה תשובתו.
29. פסוק מה' רש"י ד"ה "כי אני ה' המעלה אתכם". כיצד מסביר רש"י את הביטוי הזה בפירושו השני (דבר אחר). במה שונה פירוש זה באופן עקרוני מן הפרוש הראשון של רש"י.

שאלות לפרשת שמיני סבב שלישי

<u>פרק ט'</u>

1. בפרשת שמיני שלשה פרקים העוסקים בשני נושאים גדולים. מה הם.
2. פסוק א' "ויהי ביום השמיני" תורה תמימה: "תניא, אותו היום היה שמחה להקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, כתיב הכא ויהי ביום השמיני וכתיב התם (פ' בראשית) ויהי ערב ויהי בקר [א]*נראה באור הדרשה ע"פ מ"ש בב"ר פ"ג שבעת הקמת המשכן אמר הקב"ה נדמה בעיני כאלו באותו יום בראתי את עולמי, ומבואר שם הטעם מפני שמתחלת בריית העולם נתאוה הקב"ה ליחד שמו וקדושתו בעולם ע"י המשכן..., לכן דריש שגדלה כביכול שמחתו של הקב"ה כיום בריאת שמים וארץ, יען דבבריאת שמו"א היתה רצונו ומחשבתו כביכול לברוא את העולם לתכלית המעמדות, ובהקמת המשכן נתקיים רצונו בזה, ולסמך וסימן לדבר נתן שווי המלות ויהי דכתיבי בשניהם..*". מה הדיוק שעליו מבסס המדרש את דבריו. מה משמעות ההשוואה בין שני המקומות לפי התורה תמימה.

3. פסוקים א'-ג'. רמב"ן: " **והנכון**, שטעמו ואל בני ישראל תדבר אתה והזקנים הנזכרים, כי לכך קראם שידברו לישראל, כדרך ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו (שמות יב כא). או אמר לכל אחד מן הזקנים, ואל בני ישראל תדבר, ושיעור הפרשה, ויאמר אל אהרן קח לך, ואל הזקנים אמר ואל בני ישראל תדבר לאמר. כי המדבר לרבים יאמר סתם לכל אחד מצותו, כדרך ואצו אתכם בעת ההיא לאמר וגו' חלוצים תעברו (דברים ג יח), וכן רבים במשנה תורה." . הרמב"ן שואל מה פשר הקריאה בפסוק א' לזקני ישראל. מה תשובתו על שאלה זאת. מה ההבדל בין תשובתו של הרמב"ן לתשובתו של רש"י לשאלה זאת.
4. פסוק ג' חיזקוני: "קחו שעיר עזים, יבא שעיר עזים ויכפר על מעשה שעיר עזים דיוסף." מדוע יביאו בני ישראל שעיר עיזים לפי החיזקוני.
5. פסוק ז' "זה הדבר אשר ציווה ה'" העמק דבר: "**זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'** .זה הפסוק אומר דרשוני שהרי כבר עשו מה שעליהם והביאו הכל אל פני אוהל מועד ומה להם לעשות עוד. ודרשו חז"ל בת"כ אמר להם משה לישראל אותו יצה"ר העבירו מלבכם. ותהיו כלכם ביראה אחת ובעבודה אחת לשרת לפני המקום. כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו שנא' ומלתם את ערלת לבבכם מפני מה כי אני ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'. זה הדרוש צריך עוד יותר ביאור מגוף המקרא. וגם מה שייך לכאן המקרא כי ה' אלהיכם וגו'. והענין דכבר היה בימי משה כתות בישראל שהיו להוטים אחר אהבת ה' אבל לא ע"י גבולים שהגבילה תורה. וכאשר יבואר באורך בפ' קרח שזה היה עיקר החטא של ר"ן אנשים שהיו צדיקים גמורים וחטאו בנפשותם במה שמסרו עצמם למיתה ע"י תשוקה קדושה זו להשיג אהבת ה' ע"י הקטרת אע"ג שלא יהיה לרצון כפי דרך התורה שרק אהרן ובניו יקטירו. והנה כבר ידע משה רבינו שכתות כאלה מתנוצצות אלא שלא הגיע עדיין השעה להתפרץ. ע"כ בבוא יום התראות גלוי שכינה שלזה היה תכלית תשוקתם.... ואמר להם משה טעם לדבר ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום. פי' אם תשימו דעתכם לדרך התורה תלכו הכל בדרך אחד ובעצה אחת משא"כ אם נבקש אהבת ה' שלא בדרך התורה. ותהי' תורת כל א' בידו ויהיו אגודות אגודות בעבודתם הוא נגד רצון ה' וכבודו יתי'. " . מה היא הסכנה הרוחנית שאליה מתייחס משה בדבריו לעם ישראל לפי העמק דבר.
6. פסוק טז' בעל הטורים: "**ויעשה** .ב' במסורה. הכא. ואידך ויעשה לאיש הבא אליו גבי דוד בענין ולרש אין כל כי אם כבשה (ש"ב יב, ג_ד). פירוש ויעשה כמשפט שהוא בעצמו חרץ משפטו, ואת הכבשה ישלם ארבעתים (שם שם, ו)." . מה פרוש "ב' במסורה". מה משמעות הקשר בין שני המקומות לפי בעל הטורים.
7. פסוק כג' חיזקוני: "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד, להתפלל, שיראה הכבוד ותרד אש מן השמים להראות שנתקבלה העבודה." . מה הקושי של החיזקוני ומה פתרונו.

<u>פרק י'</u>

8. פסוק ד' בעל הטורים: "**קרבו** .יש בו ב' טעמים, מלמד שלא קרבו אליהם להיכל אלא הטילו בהם חנית של ברזל וגררום והוציאו אותם לחוץ." . מה היא התופעה שבעל הטורים מציין ומה הוא לומד מכך.
9. פסוק ו' "ראשיכם אל תפרעו" ספר החינוך: "**משורשי המצוה** הוא הגדלת הבית, וכמו שאמרנו למעלה)מצוה צה (שנצטוינו להגדילו בכל כוחנו מן הטעם שאמרנו. ועל כן ראוי

לנו שלא נבוא שם מגודלי שער כדרך האבלים, וכעין מה שנאמר במגילת אסתר)ד ב (כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, כלומר אין ראוי לבוא אל בית מלכות רק דרך ששון ושמחה ותענוג, לא דרך אבל וצער.״ . מה טעם האיסור להיכנס למשכן עם מנהגי אבלות.

10. פסוקים ח׳-ט׳ עוסקים באיסור שתיית יין לכהנים. מדרש רבה מתייחס בהזדמנות הזאת להיבטים שונים של שתיית יין בכלל. ״אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא אִמֵּיהּ לָא יָכְלָה בֵּיהּ וְאַתְּ יָכֵיל קָאֵים בֵּיהּ, הֲדָא גֶּפֶנָא מִסְתַּמְּכָא בְּכַמָּה קָנֵי וּבְכַמָּה דּוֹקְרִין וְלָא יָכְלִין קָיְימִין בֵּיהּ, וְאַתְּ יָכֵיל קָאֵים בֵּיהּ, (אמו של היין דהיינו עץ הגפן אם אין סומכין אותה אין היא יכולה לעמוד. כך מי ששותה יותר מדי יין לא יוכל לעמוד בלי שיסמכו אותו). אָמַר רַבִּי פִּנְחָס אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַקָּרְבָּנוֹת נָתַתִּי סִיקוֹסִים (שיעור קבוע) וּלְךָ אֵינִי נוֹתֵן סִיקוֹסִים, לַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר)במדבר כח, יד(: (וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר, וּלְךָ אֵינִי נוֹתֵן סִיקוֹסִים.(כלומר אפילו לקורבנות יש הגבלה של יין בוודאי האדם צריך להגביל עצמו בכמות היין כדי שלא ישתכר). הסבר את שתי ההתייחסויות של המדרש לשתייה מופרזת של יין.

11. פסוק ט׳ ״יין ושכר אל תשת״ ספר החינוך: ״**שורש המצוה** ידוע, שאין ראוי להתעסק בדברים היקרים בתכלית היקר כמו עניני המקדש ודברי התורה, רק בעת שיהיה האדם מיושב בדעתו ומכוון בכל מעשיו, אין להאריך בדברים פשוטים.״. מה הם ״הדברים הפשוטים״ לפי ספר החינוך הנוגעים לדברי תורה.

12. פסוק יא׳ ״ולהורות את בני ישראל״ העמק דבר: ״**ולהורת את בני ישראל וגו׳** .עוד הוסיף עצה המשמחת הלב הוא להורות לתלמידים מקשיבים. וכבר נתבאר בס׳ דברים ועוד בכ״מ. דחקים משמעו כ״פ המדות שהתורה נדרשת בהן ע״י פלפול התלמוד ונצטוה אהרן לעסוק בזה ויהי גורם שמחת הנפש המשכחת כל צער ויגון. , ״. הנצי״ב שהיה ראש ישיבת וולוז׳ין וכתב את פרוש העמק דבר, מבקש להגדיל את חשיבות לימוד התלמוד. כיצד.

13. פסוק טז׳ ״ואת שעיר החטאת דרש דרש״ תורה תמימה: ״**דרש דרש** .כאן חציין של תיבות שבתורה מא״ד״ *ל חד דרש קאי אחציו הראשון של ס״ת וחד אחציו האחרון. .״* (בפועל ישנם **בתורה** 79,980 **מילים**). הסבר את דברי המדרש על פי ההבהרה של התורה תמימה.

<u>פרק יא׳</u>

14. פסוק ג׳ רשב״ם: ״ **ולפי פשוטו של מקרא ותשובת המינים:** כל הבהמות והחיות והעופות הדגים ומיני ארבה ושרצים שאמר הקב״ה לישראל מאוסים הם ומקלקלים ומחממים את הגוף ולפיכך נקראו טמאים. ואף רופאים מובהקים אומרים כן. ואף בתלמוד עכו״ם שאוכלים שקצים ורמשים חבול גופייהו.״ . השווה טעמו של הרשב״ם לאיסור מאכלות לטעמו של רש״י בפסוק ב׳ ד״ה ״זאת החיה״ . מה ההבדל העקרוני ביניהם.

15. פסוק ד׳ חיזקוני: ״אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה, מאחר שאין להם אלא סימן אחד של טהרה, כגון חזיר גמל ושפן וארנבת אבל אותה שאין להם שום סימן של טהרה לא הוזקק הכתוב להזהיר עליהם לפי שהם מאוסים ומתועבים אפילו לאומות.״ . מדוע מפרטת התורה את בעלי החיים עם סימן אחד ולא מתייחסת לאלה שאין להם אף סימן.

16. פסוקים י׳-יא׳ ״שקץ הם לכם״ העמק דבר: ״**ושקץ יהיו לכם** .לבד שהטבע שלכם הוא לשקץ מאכל מאוס. עוד הנני מזהיר על כך.״. מה היא הכפילות שאליה מתייחס בעל העמק דבר. מה הוא לומד מכפילות זאת.

17. פסוק כט' "וזה לכם הטמא בשרץ" ספר החינוך: "ועתה אחרי הקדמתנו זאת, שחכמת האל גדולה על כל חכמה וכי לא יצוה דבר רק לטובה לנו ולתועלת גדולה, אין לנו קשיא ולא שאלה בכל איסור המאכלות והרחקת הטומאה בכל אשר לא יהיה התועלת לנו ידועה ומושג בחקירה, כי ידענו באמת שהכל לטוב /ואל תתמה בני על עניני הטומאה אם הוא נעלם הרבה על כל בריה, כי אפשר שהטומאה תזיק אל הנפש ומחליאה קצת, וכן שמעתי הדבר מפי חכמים ,וכעין מה שאמרו זכרונם לברכה)יומא לט א (ונטמאתם בם - ונטמתם כתיב, כלומר שמעיינות השכל שהוא הנפש הקיימת מתקלקלים קצת בעניין הטומאה. ואל תתמה בהתקלקל השכל בעניינים הגשמיים אף על פי שאינו מינו, כי מפני שיתופה של נפש עם הגוף יארע לה כן על כל פנים. ואם כן אנחנו בני איש בעניות דעתינו לא נדע הנפש ומהותה, ואיך נלאה לדעת רפואתה או מחלתה מדרך החקירה, הלא לרופאים אין תחבולה ברפואה עד הכירם עיקר המחלה. ועל כן בכל הרחקות הטומאה שיבואו בתורה, אין לנו לחטט אחר שורשיהן, עד בואנו אל תכלית הידיעה בעניני הנפש לדעת מהותה מוצאה ומובאה. והבן זה ודעהו". מה פשר דיני הטומאה לפי ספר החינוך. ומדוע קשה לנו להבין זאת.,
18. פסוק לה' חיזקוני: "תנור, ללחם. וכירים, לבשר." מה השימוש של שני הכלים שבפסוק לפי החיזקוני.
19. פסוק לה' "טמאים יהיו לכם" תורה תמימה: "מה ת"ל, והלא כבר נאמר טמאים הם לכם, אלא לרבות אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה. *שינוי הלשון טמאים הם וטמאים יהיו, דהיה יכול לכתוב בשניהם או הם או יהיו, ולכן דריש דבמכוון כתיב יהיו להורות שבהווייתם יהיו שאסורים בהנאה* , .וכל דבר שאיסורו דבר תורה אסור לעשות בו סחורה *...והנה ענין סחורה בדברים אסורים נתפשט ברוב המון ישראל להיתר אפילו בדברים שיש בהם חשש אכילה כמו בדגים טמאים ונבילות וטריפות, ולא נתבאר על מה סמכו בזה, בעוד שדעת רוב הראשונים שהוא איסור מדאורייתא... והוא פלא*. ". מה הוא הדיוק עליו מבסס המדרש את איסור ההנאה. מה הוא הפלא בעיני בעל התורה תמימה (אין לו תשובה על פלא זה!)
20. פסוק מג' תורה תמימה: "**ונטמתם בם** .ת"ר, ולא תטמאו בהם ונטמתם בם, אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה, מטמא עצמו מלמטה מטמאין אותו מלמעלה, מטמא עצמו בעוה"ז מטמאין אותו בעולם הבא קצ"*פשוט דמכפל לשון מדייק, ודריש ע"ד מ"ש עבירה גוררת עבירה) [אבות פ"ה](#) .ויש לכוין זה המאמר בכלל עם מ"ש במדרש תהלים (קכ"א) ה' צלך על יד ימינך, שהקב"ה מתנהג עם האדם כמנהג הצל, כמו שהצל של אדם מחקה ומצייר כל מה שהאדם עושה, כפי חלף תנועותיו, כך הקב"ה ממציא עצמו כביכול לאדם ומתראה לו מעין דוגמת פעולותיו, שאם הוא נראה לפניו מתוקן ומקודש במעשהו, הקב"ה עוזר על ידו לילך בדרך טובים, וכן להיפך בהיפך, וע"ע בדרשה הבאה*. ". מה הוא הדיוק הלשוני שעליו מבסס המדרש את דבריו. מה הוא המשל של הצל שמביא התורה תמימה.
21. פסוק מז' "להבדיל בין הטמא לבין הטהור" ספר החינוך: "**משורשי מצות איסור המאכלות** כתבנו באזהרת טרפה)מצוה עג (וחלב)מצוה קמג (מה שידענו, והוא השורש המספיק כפי הפשט בכולן. ועניין הצווי לבדוק סימניהם הולך אחר טעם איסורן, שכל מה שבא לנו איסור עליו ראוי ומחייב עלינו לבדקו יפה. והנני לא חשכתי עטי מכתוב דברי הרמב"ם זכרונו לברכה בכאן, שחשב המקרא הזה למצוות עשה, מפני שיעדתי בראש דברי לכתוב המצוות

על הסדר שחשבם הוא, עם היות לבי נאחז בעניין זה בסברת הרמב''ן זכרונו לברכה שכתב שאין ראוי שנמנה בדיקת סימני טהרה בבהמות מצוה. כי באמת אחר שאסרה לנו התורה קצת הבהמות, על כל פנים יתחייב להודיענו סימני הטהורות להפרישנו מן האיסור, ואין זה ראוי כלל להחשב בחשבון מצוה. והוא הדין והוא הטעם גם כן בבדיקת עופות ודגים וחגבים, שיחשב הרמב"ם זכרונו לברכה לשלושה, והרמב''ן זכרונו לברכה לא יחשבם" . מה היא המחלוקת בין הרמב"ם לבין הרמב"ן בנוגע לבדיקת סימני הטהרה של בעלי החיים. באיזו דעה מצדד בעל ספר החינוך ומדוע..

22. פסוק מז' בעל הטורים: "**להבדיל .**הפסוק מתחיל בל' ומסיים בל' רמז לרוב איסורין ששיעורן בשישים". מה היא התופעה שמציין בעל הטורים ומה הוא מדייק ממנה.

פרשת תזריע

<u>פרק יב'</u>

1. מדוע נזכרים דיני היולדת דווקא כאן. עיין רש"י פסוק א' ד"ה "אשה כי תזריע".
2. אלו קורבנות צריכה האשה היולדת להביא. שתי אפשרויות. למה בכלל צריכה היולדת להביא קורבן.
3. מה היא המצווה שנזכרת בפסוק ג'. היכן בתורה נזכרה כבר המצווה הזאת.

<u>פרק יג' -יד</u>

4. בפרקים יג'-יד מדברת התורה על דיני הצרעת. יש שלשה סוגי צרעת עיקריים. מה הם. עיין בתחילת פרק יג, בפרק יג' פסוק מז', בפרק ידי פסוק לג'.
5. על איזה חטא בא עונש הצרעת. עיין ברש"י לפרק ידי פסוק ד' ד"ה טהורות. ד"ה עץ ארז, ד"ה ושני תולעת.
6. מה ההבדל בין הצרעת שבפסוק ב' לבין הצרעת שבפסוק כט'.
7. עיין ברש"י לפרק יג' פסוק ב' ד"ה אדם. מה קשה לרש"י ומה תשובתו. מה מזכירים לך דברי רש"י בתשובתו.
8. עיין ברש"י לפרק יג' פסוק ד' ד"ה ועמוק אין מראה. מה אנחנו יכולים ללמוד מדברי רש"י אלה.
9. מדוע המצורע צריך לבא אל הכהן לבדיקה והוא לא הולך לרופא.
10. היכן למדנו כבר בחומשים הקודמים על צרעת.
11. כיצד על הצרוע לנהוג לפי פסוקים מה'-מו. עיין ברש"י על שני הפסוקים. מדוע לפי רש"י על הצרוע לשבת לבד מחוץ למחנה.
12. לאחר שנרפא המצורע עליו להביא קורבן. מה הם שתי האפשרויות של הקורבן. עיין בפרק ידי פסוק י' ופסוקים כא'–כב'.
13. עיין ברש"י לפרק ידי פסוק ב' ד"ה זאת תהיה תורת . מה מדייק רש"י מהפסוק וכיצד.
14. מה הן אפשרויות הטיפול בבגד שהתגלתה בו צרעת. פרק יג' פסוקים: נב', נו', נח'.
15. מה הם הצבעים שנזכרים בפסוק מט' לפי רש"י. האם זאת המשמעות שגם אנחנו משתמשים בה לגבי צבעים אלה.
16. עיין רש"י לפרק ידי פסוק ל"ד. רש"י רואה בצרעת הבית – מתנה. כיצד?
17. כיצד על האדם להודיע לכהן על החשד שיש לו צרעת בבית לפי פרק ידי פסוק לה'. מה לומד רש"י מהמילה "כנגע".
18. מה צריך לעשות עם בית שהוא חשוד בצרעת לפני שיבוא הכהן. עיין בפרק ידי פסוק לו' וברש"י לפסוק זה.
19. מה הן אפשרויות הטיפול בבית שיש בו צרעת. עיין בפרק ידי פסוק מ'-מא-מב', מה', מח'.
20. השווה פרק ידי פסוקים ד'-ז לפרק ידי פסוקים מט' –נג'. מה המשותף לשני המקומות ומה הם ההבדלים.
21. פרק ידי פסוקים א'- לב' מדברים על טהרת המצורע. מה מוזר במקום שבו נמצאים פסוקים אלה.
22. פסוקים נ"ד' עד נז' בפרק יד הם פסוקי סיכום. העתק הפסוקים והוכח כי אכן אלו פסוקי סיכום.

23. יש המפרשים שסדר הופעת הצרעת הוא קודם צרעת הבית ואחר כך צרעת הבגד ואחר כך צרעת הגוף. הסבר סדר זה בקשר לאפשרות האדם לחזור בתשובה.
24. פרק טו' עוסק בטומאות היוצאות מן הגוף. הסבר בהתאם את סדר הדברים בפרשיותינו. החל מטומאת האוכלים בפרשת שמיני דרך טומאת הצרעת ועד הטומאות היוצאות מן הגוף.

<u>שאלות על פרשת תזריע מצורע סבב שני.</u>

<u>פרק יב'</u>

1. פסוק ג'. מדוע חוזרת התורה כאן שוב על מצוות המילה. הרי היא נזכרה כבר בספר בראשית.
2. פסוק ג' "וביום השמיני ימול בשר עורלתו" הגמרא במסכת שבת דף קל"ב מדייקת מהפסוק: ביום – אפילו בשבת . ומסביר רש"י שם בגמרא: מדלא אמר בשמיני ימול. למה שנחשוב שאין לקיים ברית מילה בשבת. כיצד מוכיח רש"י את הדיוק של הגמרא מלשון הפסוק.

<u>פרק יג'</u>

3. **פסוק ב "אדם כי יהיה בעור בשרו" הרשב"ם:** "כל פרשיות נגעי אדם ונגעי בגדים ונגעי בתים ומראותיהן וחשבון הסגרם ושערות לבנות ושער שחור וצהוב, אין לנו אחר פשוטו של מקרא כלום ולא על בקיאות דרך ארץ של בני אדם, אלא המדרש של חכמים וחקותיהן וקבלותיהן מפי החכמים הראשונים הוא העיקר". מה מבקש הרשב"ם לשלול בדבריו ומה לדעתו הפרוש העיקרי לדיני הצרעת.
4. פסוק ב' "אדם כי יהיה" **אבן עזרא: "אדם-** ולא אמר איש איש מבית ישראל, להכניס הגרים. וכן :**אדם כי יקריב מכם** כי תורה אחת לאזרח ולגר בקרבנות, גם כן והכניס הגר שלא יטמא אחר, כי הצרעת היא מהחליים הנדבקים מהחולה אל השלם". מה מדייק הא"ע מהמילה "אדם" היכן נתקלנו כבר בדיוק כזה לפי הא"ע. מדוע דיני הצרעת נוגעים גם לכאלה שאינם מבני ישראל לדעת הא"ע..
5. פס' ב' "והובא אל הכהן" . כנגד איזו עמדה כותב רש"י את דבריו, ד"ה "אל אהרון".
6. **פסוק ג "נֶגַע צָרַעַת הוּא" הספורנו: "** .הִנֵּה אָמַר לְפָעָמִים "נֶגַע צָרַעַת הוּא", וּפְעָמִים "צָרַעַת הִיא" (פסוק ח), וּפְעָמִים "צָרַעַת נוֹשֶׁנֶת הוּא" (פסוק יא), וּפְעָמִים "נֶגַע הִיא" (פסוק כב). כִּי אָמְנָם יֵשׁ לַצָּרַעַת, כְּמוֹ לִשְׁאָר הַחֳלָאִים, עִתּוֹת הַתְחָלָה וְתוֹסֶפֶת וְתַכְלִית, וְאִם יֵרֶפֵא הַחלִי תִּהְיֶה לוֹ יְרִידָה גַּם כֵּן. וְיִקְרָא לָהַתְחָלָה "נֶגַע" בִּלְבָד, וְלַתּוֹסֶפֶת "נֶגַע צָרַעַת", וְלַתַּכְלִית "צָרַעַת", וְכַאֲשֶׁר תִּנָּשֵׂן תִּקָּרֵא "צָרַעַת נוֹשֶׁנֶת" (פסוק יא), וְכַאֲשֶׁר תִּהְיֶה בִּירִידָה יאמַר "נִרְפָּא הַנֶּגַע" (יד, מח), "נִרְפָּא הַנֶּתֶק" (פסוק לז). וּבְהָיוֹת זֶה הַמִּין מִן הַחלִי לְעָנְשׁ כְּאָמְרָם ז"ל 'אֵינוֹ אֶלָּא מְזִבֵּחַ כַּפָּרָה' (ברכות ה, ב), נָתַן זְמַנֵּי הַהֶסְגֵּר לְעוֹרֵר אֶל הַתְּשׁוּבָה, כְּאָמְרוֹ "יְוִיגֶל אָזְנָם לַמּוּסָר וַיֹּאמֶר כִּי יְשׁוּבוּן מֵאָוֶן" (איוב לו, י)" מה היא התופעה שעליה בונה הספורנו את פרושו. מה המשמעות של השינויים הלשוניים שבפסוקים לפי הספורנו..
7. פסוק ג' "וראה הכהן את הנגע, כלי יקר: "**ויש אומרים:** שהכל בא על צד העונש לגלות על רעתו הנסתרת בקרבו. ובין כך ובין כך נראה לי לפרש לשון **מצורע**, שהיא מלה

מורכבת **מוציא רע** שמגלה ומוציא לחוץ כל רעתו שבקרבו, הן העיפוש הפנימי, הן אם הוא מכה רעהו בסתר בשוט לשונו ואין הבריות יודעין להשמר ממנו, על כן הקב"ה הוא מפרסם על החנפים ומוציא כל רעתו לחוץ, כדי שתגלה רעתו בקהל. ובזה מיושב הכפל בפסוק שאמר **אדם כי יהיה בעור בשרו שאת וגו' והיה בעור בשרו לנגע צרעת**. תרתי **בעור בשרו** למה לי? אלא לומר לך, שזהו השאת והשבר, אילו היו באיש טהור המחשבות, לא היו מזיקים, כי בנקל לרפאותם, אך מצד היותם בעור בשרו של זה החוטא, על כן נעשו לנגע צרעת". כיצד מפרש הכלי יקר את המילה צרעת ומה הוא העונש המתגלה בצרעת.

8. פסוק ח' רש"י ד"ה "צרעת" וד"ה "נגע" הוכח את דברי רש"י משלשה מקומות בפסוקים.
9. פסוק מה' "בגדיו יהיו פרומים" אבן עזרא: "**בגדיו יהיו פרומים**- כמו קרועים להכירו ללכת במנהג משונה, או טעמו כענין אבל, על כן בגדיו יהיו פרומים וראשו פרוע, והטעם שיתאבל על רוע מעשיו, כי בעבור מעשיו בא לו זה הנגע". מה היא הסיבה לפי האי"ע להתנהלות של הצרוע מחוץ למחנה..
10. פסוק מז' "והבגד כי יהיה בו נגע צרעת" הכלי יקר מפרש את שלשת סוגי הצרעת כהסרת שלשה כיסויים מהאדם. הסבר דימוי זה. (בית, בגד, עור).
11. פסוק מז' "והבגד כי יהיה בו נגע צרעת, רמב"ן: **והבגד כי יהיה בו נגע צרעת**- זה איננו בטבע כלל ולא הווה בעולם, וכן נגעי הבתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועוון יתהווה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו. ולכך אמר הכתוב (להלן יד לד): ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, כי היא מכת השם בבית ההוא. והנה איננו נוהג אלא בארץ שהיא נחלת ה', כמו שאמר (שם): כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזה, ואין הדבר מפני היותו חובת קרקע, אל מפני שלא יבא העניין ההוא אלא בארץ הנבחרת אשר השם הנכבד שוכן בתוכה." היכן מתרחשים נגעי הבגד והבית לפי דעת הרמב"ן ומדוע הם מתרחשים רק שם.
12. פסוק מח'. מה ההבדל בין "עור" ל"מלאכת עור".
13. פסוק נט' "זאת תורת נגע צרעת" מדרש ויקרא רבה. "אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי חָמֵשׁ תּוֹרוֹת כְּתוּבוֹת בַּמְּצֹרָע (ויקרא יג, נט): (זֹאת תּוֹרַת נֶגַע צָרַעַת, ויקרא יד, ב): (זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע, ויקרא יד, לב): (זֹאת תּוֹרַת אֲשֶׁר בּוֹ נֶגַע צָרָעַת, ויקרא יד, נד): (זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל נֶגַע הַצָּרַעַת, ויקרא יד, נז): (זֹאת תּוֹרַת הַצָּרָעַת. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע, הַמּוֹצִיא שֵׁם רָע, לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל הָאוֹמֵר לָשׁוֹן הָרָע עוֹבֵר עַל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה, לְפִיכָךְ מֹשֶׁה מַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל: זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע". כיצד מעצים המדרש את האיסור להגיד לשון הרע.

<u>פרק יד'.</u>

14. פסוק ב' "זאת תהיה תורת המצורע" מדרש ויקרא רבה: זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים לד, יג): (מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים. מַעֲשֶׂה בְּרוֹכֵל אֶחָד שֶׁהָיָה מַחֲזִיר בָּעֲיָרוֹת שֶׁהָיוּ סְמוּכוֹת לְצִפּוֹרִי וְהָיָה מַכְרִיז וְאוֹמֵר, מַי רוצה לקנות סַם חַיִּים, רַבִּי יַנַּאי שָׁמַע דְּמַכְרִיז מַאן בָּעֵי סַם חַיִּים, אֲמַר לֵיהּ בא לכאן ותמכור לי, אֲמַר לֵיהּ לָא אתה ושכמותך צריכים את זֶה, ביקש ממנו בכל זאת. הוֹצִיא לוֹ סֵפֶר תְּהִלִּים הֶרְאָה לוֹ פָּסוּק: מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים, מַה כְּתִיב בַּתְּרֵיהּ (תהלים לד, יד טו): (נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע, סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב אָמַר רַבִּי יַנַּאי אַף שְׁלֹמֹה מַכְרִיז וְאוֹמֵר (משלי כא, כג): (שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ.אָמַר רַבִּי יַנַּאי כָּל יָמַי הָיִיתִי קוֹרֵא הַפָּסוּק הַזֶּה וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הוּא פָּשׁוּט עַד שֶׁבָּא רוֹכֵל זֶה וְהוֹדִיעוֹ, מִי

הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים, לְפִיכָךְ משֶׁה מַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר לָהֶם: זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצֹרָע, תּוֹרַת הַמּוֹצִיא שֵׁם רָע. מה הוא סם החיים שהרוכל התכוון אליו. כיצד קשור הסיפור לתורת המצורע.

15. פסוק ד' ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" אבן עזרא: "הוא הגדול והקטן במיני הצמחים, והעד מדברי חכמת שלמה (מלכים א ה יג). והנה המצורע ותורת הבית המנוגע וטומאת המת קרובים, והנה הם כדמות פסח מצרים" הסבר את דברי הא"ע על העד מחכמת שלמה. הא"ע משווה בון שלשה דברים . מה המשותף לשלשתם. במה דומים שלשת הדברים לפסח מצרים.

16. פסוק יא' **"ואותם" הרשב"ם** – "הכבשים" מה מבקש הא"ע לדייק בדבריו.

17. **פסוק יב "וְהִקְרִיב אותו לְאָשָׁם" הספורנו: "** .כְּבָר הִתְבָּאֵר שֶׁעִנְיַן הָאָשָׁם הוּא עַל מַעַל בַּקֹּדֶשׁ, כְּמו הַחַטָּאת עַל חִיּוּב כָּרֵת. וּכְבָר אָמְרוּ שֶׁהַצָּרַעַת הִיא עַל לָשׁון הָרָע וְעַל גַּסּוּת הָרוּחַ, שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְעִילָה בַּקֹּדֶשׁ. כִּי אָמְנָם לָשׁון הָרָע עִקְּרו בַּסֵּתֶר, כְּמַעֲמִיק מֵה' לַסְּתִיר עֵצָה, כְּאָמְרָם: הָעובֵר עֲבֵרָה בַּסֵּתֶר, כְּאִלּוּ דוחֵק רַגְלֵי שְׁכִינָה (חגיגה טז, א). וְעַל הַמִּתְגָּאֶה נֶאֱמַר "גְּבַהּ עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אותו לא אוּכָל" (תהלים קא, ה). אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זֶה גוֹנֵב מַלְבּוּשִׁי, אֵין אֲנִי וְהוּא יְכולִים לַעֲמד בְּעולָם אֶחָד. וּכְבָר סִפֵּר הַכָּתוּב עַל עֻזִּיָּהוּ בְּאָמְרו "וּכְחֶזְקָתו גָּבַהּ לִבּו עַד לְהַשְׁחִית, וַיִּמְעַל בַּה' אֱלקָיו.. וְהַצָּרַעַת זָרְחָה בְּמִצְחו" (דברי הימים ב כו, טז יט).' מדוע לדעת הספורנו על המצורע להביא דווקא קורבן אשם. על איזו מעילה מדובר במעשיו של המצורע.

18. השווה את הפסוקים הבאים מפרק יג', ב', טז', יח', לח', מז'. לפסוק לד' בפרק יד'. מה הוא ההבדל ומה ניתן ללמוד מכך. עיין ברש"י לפסוק לד'.

19. פסוק כא' "ואם דל הוא" אבן עזרא: **דל-** יש בגוף כמו: **דלות ורעות (בראשית מא' יט'), אשרי משכיל אל דל**, ככה **דל בן המלך.** ויש דל שאין לו ממון" . כיצד מסביר הא"ע את ההשוואה בין פסוקנו לפסוק בבראשית .

20. פסוק לג' "וידבר ה' אל משה לאמר". האבן עזרא: "החל לבאר צרעת הבית" מה קשה לא"ע ומה תשובתו.

21. פסוק לד' "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" משרש ויקרא רבה: "אָדָם אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הַשְׁאִילֵנִי קַב חִטִּים וְאָמַר לוֹ אֵין לִי, קַב שְׂעוֹרִים, אֵין לִי, קַב תְּמָרִים, אֵין לִי. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת לַחֲבֶרְתָּהּ הַשְׁאִילִנִי נָפָה, הִיא אוֹמֶרֶת אֵין לִי, הַשְׁאִילִנִי כְּבָרָה, וְאוֹמֶרֶת אֵין לִי, מָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מְגָרֶה נְגָעִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וּמְתוֹךְ שֶׁהוּא מוֹצִיא אֶת כֵּלָיו הַבְּרִיּוֹת רוֹאוֹת וְאוֹמְרוֹת לֹא הָיָה אוֹמֵר אֵין לִי כְּלוּם, רְאוּ כַּמָּה חִטִּים יֵשׁ כָּאן, כַּמָּה שְׂעוֹרִים, כַּמָּה תְּמָרִים יֵשׁ כָּאן. מקולל הבית שאלו בתוכו" . על איזה חטא באה צרעת הבית לפי המדרש. מה הוא המצב החברתי שהמתאר המדרש.

22. פסוק לה' "והגיד לכהן לאמור" מדרש תורת כהנים: "והגיד לכהן – ידקדק הכהן כיצד בא הנגע לביתו. לאמר – יאמר לו הכהן דברי כיבושין: בני, אין נגעים באים אלא על לשון הרע..." כיצד מדייק המדרש מהפסוק שהכהן הוא זה שמדבר עם בעל הבית שיש בו צרעת. מה המסר שמבקש הכהן להעביר לבעל הבית.

<u>פרק טו'</u>

23. הסבר את המילה הראשונה בפסוק לא'. איזו מלה דומה למילה זאת לפי רש"י

24. פסוק לא׳ משמש כפסוק סיכום. מה הוא הרעיון החשוב בפסוק סיכום זה שמסביר את המצווה להתרחק מהטומאה.

<u>פרק יב׳</u>

1. שאלה כללית: בפרשיות תזריע מצורע ארבעה פרקים: (יב׳-טו׳). מה היא הכותרת של כל אחד מהפרקים ומה הוא הנושא המשותף לכולם.
2. פסוק ג׳ . תורה תמימה: ״**וביום השמיני ימול .**כל היום כשר למול, שנאמר וביום השמיני ימול אלא שזריזין מקדימין למצות״ . הסבר את ההדגשה של המדרש על דרך הניגוד בין תחילת דבריו לבין סוף דבריו.
3. פסוק ג׳ חיזקוני: ״ וביום השמיני ימול, מצוה זו נשנית ללמד אפילו בשבת, ומה אני מקיים מחלליה מות יומת, בשאר כל מלאכת צרכי מילה חוץ מן המילה עצמה.״ הסבר את המשפט הראשון בדברי הפרשן. מה מותר ומה אסור לעשות בשבת בנוגע לברית מילה.
4. פסוק ג׳ ״ימול בשר ערלתו״. תורה תמימה: ״מכאן שהאב מצוה על בנו למולו *(ירושלמי קדושין). בבבלי קדושין כ״ט א׳ ילפינן זה מדכתיב באברהם וימל אברהם את יצחק בנו כאשר צוה אותו אלהים. ומה דלא ניחא להבבלי דרשת הירושלמי, י״ל משום דמפסוק דאברהם הצווי יותר מפורש, דבפסוק שלפנינו לא נזכר מפורש שהחיוב על האב דוקא,״.* התורה תמימה מציין מחלוקת בין הירושלמי לבבלי, בנוגע למקור ההלכה שהאב חייב למול את בנו. כיצד ניתן להצדיק את פירושו של הירושלמי.
5. על טעמו של הקורבן שעל היולדת להביא כותב ספר החינוך: ״כדי שתתעורר מתוך הפעולה לתת הודאה לאל ברוך הוא שהצילה מחבלי יולדה שהוא דבר נס.״. הסבר טעם הקורבן.
6. פסוק ז׳ חיזקוני: ״ והקריבו, את הכבש או את התור או בן היונה, והמקרא אחז לו לשון קצרה וכמו כן לא הזכיר מליקת העוף.״ . מה קשה לפרשן ומה תשובתו.

<u>פרק יג׳</u>

7. פסוק א׳ חיזקוני: ״ אל משה ואל אהרן, הזכיר אהרן שהרי על פיו יהי׳ כל ריב וכל נגע אדם, אם לטמא אם לטהר.״ . השווה פסוקנו לתחילת פרק יב׳ ולתחילת פרק יט׳. מה הדיוק שמציין החיזקוני בפסוקנו ומה משמעותו. השווה דבריו לרש״י פרק יא פסוק א׳ . כיצד מפרש רש״י את אותו הדיוק.
8. יש כאלה שראו את הצרעת באיתות לבני אדם על החטאים שלהם. הוכח דעה זאת מהפסוק בשמואל ב׳ פרק ז׳ פסוק יד׳.
9. פסוק ב׳ ״אדם כי יהיה ״ מדרש ויקרא רבה: ״מָשָׁל לְמַטְרוֹנָה שֶׁנִּכְנְסָה לְתוֹךְ פָּלָטִין שֶׁל מֶלֶךְ, כֵּיוָן דְּחָמֵית מַגְלָבְיָא תָּלָן, דַּחֲלַת, (כיוון שראתה את השוט תלוי על הקיר – נתקפה בפחד) אָמַר לָהּ הַמֶּלֶךְ אַל תִּתְיָרְאִי אֵלּוּ לָעֲבָדִים וְלַשְׁפָחוֹת, אֲבָל אַתְּ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל פָּרָשַׁת נְגָעִים נִתְיָרְאוּ, אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה אַל תִּתְיָרְאוּ אֵלּוּ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, אֲבָל אַתֶּם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ, שֶׁנֶּאֱמַר)תהלים לב, י :(רַבִּים מַכְאֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ בַּה׳ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ.״. הסבר את המשל ואת הנמשל בדברי המדרש.
10. על טעמה של הצרעת כותב ספר החינוך: ״לכן הזהירתנו התורה כי בהגיע אל האדם החולי הרע, והוא הצרעת, שלא יקחנו דרך מקרה, רק יחשוב מיד כי עוונותיו גרמו, וירחיק מחברת בני אדם כאדם המרוחק מרוע מעשיו, ויתחבר אל המכפר המרפא שבר החטא, ויראה אליו ניגעו, ובעצתו ובדבריו ובפשפוש מעשיו יוסר מעליו הנגע, כי האל ברוך הוא שמשגיח עליו

תמיד יראה מעשה תשובתו וירפאהו, וזהו עניין ההסגרין כמו שאמרנו.״ . מה על האדם לעשות כאשר מופיע אצלו הצרעת לפי טעם זה. מה הוא יעשה בתקופת ההסגר.

11. פסוק ב׳ ״שאת או ספחת או בהרת״ תורה תמימה ״ שאת – כצמר לבן. בהרת – עזה כשלג״. כיצד מסייע המדרש להבנת דברי רש״י פסוק ב׳ ד״ה ״שאת או ספחת״.

12. פסוק ב׳ ״בעור בשרו״ תורה תמימה: ״**בעור בשרו .**בבשרו של נראה , .מכאן אמרו) נגעים פ״ב מ״א (בהרת עזה נראית בגרמני כהה והכהה בכושי נראית עזה. יר״ל *שאין ערך לובן המראות שוה בכל אדם, וזה תלוי בערך לובן גוף אותו האיש, שאם גופו לבן ביותר אז גם מראה היותר לבנה אין נראית אצלו כל כך לבנה כמו בגוף איש שחור, ולהיפך בגוף איש שחור נראית כל מראית לבנה, אפילו הפחותה, יותר לבנה מאשר בגוף לבן, וזה ידוע בטבע״.*
מה היא ההבחנה שעושה המדרש בין אנשים שונים בנוגע לזיהוי הצרעת .

13. פסוק ד׳ חיזקוני: ״ והסגיר הכהן, ולסוף שבעת ימים יתבונן הכהן אם יהיה בו פשיון, כי הרואה דבר תדיר והוא גדול מעט מעט אינו מתבונן בגדלותו כמו באותו שאינו רואה אלא לפרקים.״. מה היא התופעה האנושית הכללית שאותה מציין החיזקוני.

14. פסוק ו׳ ״וראהו הכהן״ תורה תמימה: ״**וראה הכהן שנית ,**מלמד – שכהן שרואהו בראשונה רואת בשניה לו*מדייק מלשון הכהן בה׳ הידיעה, דמשמע הכהן הידוע, וע״כ הוא הכהן שראהו מקודם.״.* למה חשוב לפי המדרש שאותו הכהן שראה את הנגע בפעם הראשונה יראה אותו גם בפעם השנייה..

15. פסוק י׳ ״שאת״ מדרש ויקרא רבה: ״ שְׁאֵת זוֹ בָּבֶל, ...סַפַּחַת זוֹ מָדַי שֶׁהֶעֱמִידָה הָמָן הָרָשָׁע שֶׁשָּׁף כְּנָחָשׁ, עַל שׁוּם)בראשית ג, יד (עַל גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ. בַּהֶרֶת זוֹ יָוָן שֶׁהָיְתָה מַבְהֶרֶת בְּגִזְרוֹתֶיהָ עַל יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֶרֶת לָהֶן כְּתֹבוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שֶׁאֵין לָכֶם חֵלֶק בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. נֶגַע צָרַעַת זוֹ אֱדוֹם, ...״ . מה הסמל שרואה המדרש בארבעת סוגי הנגעים.

16. עיין בפסוקים יח׳ – כג׳ ובפסוקים כד׳ – כח׳. מה מבקשת התורה להדגיש בשתי פסקאות אלה בנוגע לסוגים מיוחדים של צרעת.

17. פסוק לז׳ חיזקוני: ״ושער שחור צמח בו, וי״ו במקום או דוגמת: מכה אביו ואמו ומקלל אביו ואמו, מן הכבשים ומן העזים תקחו, אף כאן או שער עמד בעיניו או שער שחור צמח בו. טהור הוא הואיל ועומד בעיניו או צמח בו שער שחור לא נחלש הבשר.״ . כיצד מפרש החיזקוני את האות ו׳ במילה ״ושער״ הסבר את הדוגמאות האחרות שהוא מביא לחיזוק דבריו.

18. פסוק מ׳ ״ואיש כי ימרט ראשו״ העמק דבר: ״ויש להסביר טעם בזה דמבואר להלן פסוק מ״ד דנגעי הראש אות הוא על חטא דעות משובשות. והנה יש שני אופנים בזה. חדא שמשובש בחקירה פלוסופית. שנית שאינו חוקר ואינו מאמין.״. על מה רומזת הצרעת שמופיעה בראשו של האדם לפי העמק דבר.

19. פסוק מה׳ בעל הטורים: ״**וראשו** יהיה פרוע - ד׳ במסורה. וראשו יהיה פרוע. ומגדל וראשו בשמים (בראשית יא, ד). וראשו מגיע השמימה (שם כח, יב). וראשו לעב יגיע (איוב כ, ו). בשביל שהגיע ראשו עד לשמים ע״כ נגעים באים עליו וראשו יהיה פרוע.״ הסבר את הביטוי ״ד׳ במסורה״ . מה לומד בעל הטורים מהשוואת הפסוקים.

20. פסוק מה׳ ״וטמא טמא יקרא״ תורה תמימה: ״מלמד שצריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים ״ . מה ההבדל בין הקריאה של המצורע לפי המדרש לבין הקריאה לפי פרושו של רש״י בד״ה ״וטמא טמא יקרא״

21. פסוק מו' בעל הטורים: "**בדד ישב** .לפי ששלח מדנים בין אחים בלשון הרע וגרם לישב לזה לבד ולזה לבד." . השווה את דברי בעל הטורים לדברי רש"י. מה המשותף. מה מוסיף בעל הטורים על דברי רש"י.
22. פסוק מז' על טעמה של צרעת הבגד כותב ספר החינוך: "שרצה האל בטובו הגדול ליסרנו כאשר ייסר איש את בנו)דברים ח ה .(כי זה העניין איננו בטבע, אבל מופת הוא באומה הקדושה, למען ילמדו ויקחו מוסר בהשתנות הכלים המיוחדים לתשמישם, והם הבגדים של צמר ופשתים, כי בהם רוב תשמיש בני אדם, וישובו מתוך כך מדרכם הרעה טרם תזרח הצרעת גם בגופם." . מה טעמה של צרעת הבגד ומדוע היא מופיעה בדרך כלל לפני צרעת הגוף.
23. פסוק מט' "ירקרק או אדמדם" העמק דבר: " כפל השורש בא פעם לחזק ופעם להקטין כמו לעיל לבנה אדמדמת. שאינו אלא פתוך אדום כמו איזה טפות דם בחלב. וכאן הוא להיפך אלא ירוק שבירוקים דוקא מטמא והיינו משום דכאן מבואר להלן דכהה אינו מטמא וע"כ פי' הכפל הוא לחוזק:". מה הן שתי צורות ההסבר לצבעים שבפסוק. כיצד אנחנו משתמשים בצבעים אלה כיום.
24. פסוק נח' החיזקוני: " וכבס שנית, השנייה לטהרו, והראשונה להסיר את נגעו." . מה שאלת הפרשן ומה תשובתו.

פרשת מצורע

<u>פרק יד׳</u>

18. לאחר שנרפא המצורע עליו להביא קורבן. מה הם שתי האפשרויות של הקורבן. עיין בפרק יד׳ פסוק י׳ ופסוקים כא׳–כב׳.
19. עיין ברש״י לפרק יד׳ פסוק ב׳ ד״ה זאת תהיה תורת . מה מדייק רש״י מהפסוק וכיצד.
20. מה הן אפשרויות הטיפול בבגד שהתגלתה בו צרעת. פרק יג׳ פסוקים : נב׳, נו׳, נח׳.
21. מה הם הצבעים שנזכרים בפסוק מט׳ לפי רש״י. האם זאת המשמעות שגם אנחנו משתמשים בה לגבי צבעים אלה.
22. עיין רש״י לפרק יד׳ פסוק ל״ד. רש״י רואה בצרעת הבית – מתנה. כיצד?
23. כיצד על האדם להודיע לכהן על החשד שיש לו צרעת בבית לפי פרק יד׳ פסוק לה׳. מה לומד רש״י מהמילה ״כנגע״.
24. מה צריך לעשות עם בית שהוא חשוד בצרעת לפני שיבוא הכהן. עיין בפרק יד׳ פסוק לו׳ וברש״י לפסוק זה.
25. מה הן אפשרויות הטיפול בבית שיש בו צרעת. עיין בפרק יד׳ פסוק מ׳-מא-מב׳, מה׳, מח׳.
26. השווה פרק יד׳ פסוקים ד׳-ז׳ לפרק יד׳ פסוקים מט׳ –נג׳. מה המשותף לשני המקומות ומה הם ההבדלים.
27. פרק יד׳ פסוקים א׳- לב׳ מדברים על טהרת המצורע. מה מוזר במקום שבו נמצאים פסוקים אלה.
28. פסוקים נ״ד׳ עד נז׳ בפרק יד הם פסוקי סיכום. העתק הפסוקים והוכח כי אכן אלו פסוקי סיכום.
29. יש המפרשים שסדר הופעת הצרעת הוא קודם צרעת הבית ואחר כך צרעת הבגד ואחר כך צרעת הגוף. הסבר סדר זה בקשר לאפשרות האדם לחזור בתשובה.

<u>פרק טו׳</u>

30. פרק טו׳ עוסק בטומאות היוצאות מן הגוף. הסבר בהתאם את סדר הדברים בפרשיותינו. החל מטומאת האוכלים בפרשת שמיני דרך טומאת הצרעת ועד הטומאות היוצאות מן הגוף.

<u>שאלות על פרשת מצורע סבב שני.</u>

<u>פרק יד׳.</u>

25. פסוק ב׳ ״זאת תהיה תורת המצורע״ מדרש ויקרא רבה : זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים לד, יג) :(מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים. מַעֲשֶׂה בְּרוֹכֵל אֶחָד שֶׁהָיָה מַחֲזִיר בָּעֲיָרוֹת שֶׁהָיוּ סְמוּכוֹת לְצִפּוֹרִי וְהָיָה מַכְרִיז וְאוֹמֵר, מַי רוצה לקנות סַם חַיִּים, רַבִּי יַנַּאי שָׁמַע דְּמַכְרִיז מַאן בָּעֵי סַם חַיִּים, אֲמַר לֵיהּ בא לכאן ותמכור לי, אֲמַר לֵיהּ לָא אתה ושכמותך צריכים את זֶה, ביקש ממנו בכל זאת. הוֹצִיא לוֹ סֵפֶר תְּהִלִּים הֶרְאָה לוֹ פָּסוּק : מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים, מַה כְּתִיב בַּתְּרֵיהּ (תהלים לד, יד טו) :(נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע, סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב אָמַר רַבִּי יַנַּאי אַף שְׁלֹמֹה מַכְרִיז וְאוֹמֵר (משלי כא, כג) :(שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ.אָמַר רַבִּי יַנַּאי כָּל יָמַי הָיִיתִי קוֹרֵא הַפָּסוּק הַזֶּה וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הוּא פָּשׁוּט עַד שֶׁבָּא רוֹכֵל זֶה וְהוֹדִיעוֹ, מִי

הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים, לְפִיכָךְ מֹשֶׁה מַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר לָהֶם: זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצֹרָע, תּוֹרַת הַמּוֹצִיא שֵׁם רָע.". מה הוא סם החיים שהרוכל התכוון אליו. כיצד קשור הסיפור לתורת המצורע.

26. פסוק ד' ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" אבן עזרא: "הוא הגדול והקטן במיני הצמחים, והעד מדברי חכמת שלמה (מלכים א ה יג). והנה המצורע ותורת הבית המנוגע וטומאת המת קרובים, והנה הם כדמות פסח מצרים" . הסבר את דברי האי"ע על העד מחכמת שלמה. האי"ע משווה בון שלשה דברים . מה המשותף לשלשתם. במה דומים שלשת הדברים לפסח מצרים.

27. פסוק יא' **"ואותם" הרשב"ם** – "הכבשים" מה מבקש האי"ע לדייק בדבריו.

28. **פסוק יב "וְהִקְרִיב אותו לְאָשָׁם" הספורנו: "** .כְּבָר הִתְבָּאֵר שֶׁעִנְיַן הָאָשָׁם הוּא עַל מַעַל בַּקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ הַחַטָּאת עַל חִיּוּב כָּרֵת. וּכְבָר אָמְרוּ שֶׁהַצָּרַעַת הִיא עַל לָשׁוֹן הָרָע וְעַל גַּסּוּת הָרוּחַ, שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְעִילָה בַּקֹּדֶשׁ. כִּי אָמְנָם לָשׁוֹן הָרָע עִקְּרוֹ בַּסֵּתֶר, כְּמַעֲמִיק מֵה' לַסְתִּיר עֵצָה, כְּאָמְרָם: הָעוֹבֵר עֲבֵרָה בַּסֵּתֶר, כְּאִלּוּ דּוֹחֵק רַגְלֵי שְׁכִינָה (חגיגה טז, א). וְעַל הַמִּתְגָּאֶה נֶאֱמַר "גְּבַהּ עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אותו לא אוּכָל" (תהלים קא, ה). אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זֶה גּוֹנֵב מַלְבּוּשִׁי, אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִים לַעֲמד בְּעוֹלָם אֶחָד. וּכְבָר סִפֵּר הַכָּתוּב עַל עֻזִּיָּהוּ בְּאָמְרוֹ "וּכְחֶזְקָתוֹ גָּבַהּ לִבּוֹ עַד לְהַשְׁחִית, וַיִּמְעַל בַּה' אֱלֹקָיו.. וְהַצָּרַעַת זָרְחָה בְמִצְחוֹ" (דברי הימים ב כו, טז יט).". מדוע לדעת הספורנו על המצורע להביא דווקא קורבן אשם. על איזו מעילה מדובר במעשיו של המצורע.

29. השווה את הפסוקים הבאים מפרק יג', ב', טי', יח', לח', מז'. לפסוק לד' בפרק יד'. מה הוא ההבדל ומה ניתן ללמוד מכך. עיין ברש"י לפסוק לד'.

30. פסוק כא' "ואם דל הוא" אבן עזרא: **דל-** יש בגוף כמו: **דלות ורעות (בראשית מא' יט'), אשרי משכיל אל דל**, ככה **דל בן המלך.** ויש דל שאין לו ממון" . כיצד מסביר האי"ע את ההשוואה בין פסוקנו לפסוק בבראשית .

31. פסוק לג' "וידבר ה' אל משה לאמר". האבן עזרא: "החל לבאר צרעת הבית". מה קשה לאי"ע ומה תשובתו.

32. פסוק לד' "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" משרש ויקרא רבה: "אָדָם אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הַשְׁאִילֵנִי קַב חִטִּים וְאָמַר לוֹ אֵין לִי, קַב שְׂעוֹרִים, אֵין לִי, קַב תְּמָרִים, אֵין לִי. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת לַחֲבֶרְתָּהּ הַשְׁאִילִנִי נָפָה, הִיא אוֹמֶרֶת אֵין לִי, הַשְׁאִילִנִי כְּבָרָה, וְאוֹמֶרֶת אֵין לִי, מָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מְגָרֶה נְגָעִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וּמְתוֹךְ שֶׁהוּא מוֹצִיא אֶת כֵּלָיו הַבְּרִיּוֹת רוֹאוֹת וְאוֹמְרוֹת לֹא הָיָה אוֹמֵר אֵין לִי כְּלוּם, רְאוּ כַּמָּה חִטִּים יֵשׁ כָּאן, כַּמָּה שְׂעוֹרִים, כַּמָּה תְּמָרִים יֵשׁ כָּאן. מקולל הבית שאלו בתוכו" . על איזה חטא באה צרעת הבית לפי המדרש. מה הוא המצב החברתי שהמתאר המדרש.

33. פסוק לה' "והגיד לכהן לאמור" מדרש תורת כהנים: "והגיד לכהן – ידקדק הכהן כיצד בא הנגע לביתו. לאמר – יאמר לו הכהן דברי כיבושין: בני, אין נגעים באים אלא על לשון הרע...". כיצד מדייק המדרש מהפסוק שהכהן הוא זה שמדבר עם בעל הבית שיש בו צרעת. מה המסר שמבקש הכהן להעביר לבעל הבית.

<u>פרק טו'</u>

34. הסבר את המילה הראשונה בפסוק לא'. איזו מלה דומה למילה זאת לפי רש"י

35. פסוק לא׳ משמש כפסוק סיכום. מה הוא הרעיון החשוב בפסוק סיכום זה שמסביר את המצווה להתרחק מהטומאה.

שאלות על פרשת מצורע סבב שלישי

<u>פרק יד׳</u>

1. בפרשת מצורע שני פרקים. מה הנושא של כל אחד מהפרקים. את פרק יד׳ ניתן לחלק כדלקמן: א׳-ט׳, י׳-כ׳, כא׳-לב׳, לג׳-נז׳. מה הנושא של כל חלק.
2. חכמים ופרשנים ראו קשר בין דיבורים גרועים לבין הופעת הצרעת. עיין בירמיהו פרק ט׳ פסוקים ג׳-ד׳ ובתהילים פרק יב׳ פסוקים ג׳-ה׳. מה הם הדיבורים הגרועים.
3. פסוק ב׳ תורה תמימה: ״**תורת המצורע** .אמר ריש לקיש. מאי דכתיב זאת תהיה תורת המצורע, זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע ׳*פשוט דדריש המלה מצורע כעין נוטריי״קון, וסמיך על מ״ד בגמ׳ כאן דצרעת בא על עון להי״ר ורכילות כפי שנתבאר ס״פ תזריע. ואמנם לא נתבאר מאי קשה ליה בכלל לשון פסוק זה עד שמצא לנכון לדורשו בלשון נוטריי״קון. וי״ל משום דכ״מ דכתיב בתורה שם מצורע מכונה בשם צרוע ולא מצורע, כמו בפ׳ תזריע איש צרוע הוא, והצרוע אשר בו הנגע, ובפ׳ זו מן הצרוע (פ׳ ג׳) ובפ׳ אמור והוא צרוע ובפ׳ נשא כל צרוע, ולשון מצורע לא מצינו בתורה רק כאן, ולכן דרשוהו..״* . מדוע לדעת התורה תמימה מסביר המדרש את מצורע בדרך נוטריקון.
4. פסוק ב׳ העמק דבר: ״זאת תהיה. האי תהיה מיותר. והכי מיבעי זאת תורת המצורע כמו וזאת תורת הנזיר ביום מלאת וגו׳. ומזה דרשו בתורת כוהנים תהיה בזמן הזה. פירוש אפילו ליכא קרבנות מכל מקום תהיה נוהגת המצוה ביום טהרתו.״. מה הוא היתור בפסוק שעליו מבסס המפרש את דבריו ומה לומדים מכך.
5. כיצד ניתן לפרש את הניגוד לכאורה שבין סוף פסוק ב׳ לתחילת פסוק ג׳. עיין בפירוש החיזקוני: ״והובא אל הכהן, והובא דבר טהרתו אל הכהן, אבל המצורע עצמו אסור ליכנס במחנה .וכן כתיב בסמוך: ויצא הכהן אל מחוץ למחנה.״
6. פסוק ד׳ ״ולקח למיטהר שתי ציפורים״. מדרש ויקרא רבה: ״וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַהֵר וגו׳ (ויקרא יד, ד, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן אִלֵּין צִפָּרַיָּא קוֹלָנִין,(ציפורים קולניות) אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָבוֹא הַקּוֹל וִיכַפֵּר עַל הַקּוֹל.. ״ . מה פשר הטהרה של המצורע בעזרת הציפורים לפי המדרש.
7. פסוק ד׳ ״שתי ציפורים״. המלבי״ם: ״שתי צפרים: כבר בארנו (ויקרא סי׳ שכח) שבכל מקום שבא השם בלשון רבים אין צריך לפרש מספר שנים (כשבא בציווי) ולכן בכל מקום שבא מספר ״שתים״, יש בו דרוש כמו ״שני כבשים״ ״שתי תורים״ שבכל אלה היה די לאמר ״כבשים״ ״תורים״ ״שעירים״ ונדע שאין רבים פחות משנים. ולכן דרשוהו חז״ל תמיד והראו מקום טעות שהיינו טועים על ידי קל וחמר או איזה סברה שה יותר משנים עיי״ש באורך. ובפ׳ אחרי (סימן יז) על ״שני שעירים״ יתבאר אי״ה עוד כלל בזה שבהרבה מקומות דרשו שבא מספר ״שני״ להורות שהם שוים, שזה ההבדל בין ״שני״ ובין ״שנים״ עיי״ש באורך. וכן אמר פה שהיה די לומר ״ולקח צפרים״ ומסתמא נאמר שיקח שנים. ולמה אמר ״שתי״? שיהיו שוות, ״. מה לומד המפרש מהביטוי ״שתי״, מדוע מילה זאת לכאורה מיותרת.

8. פסוק ז' תורה תמימה: "**ושלח** .ת"ר, צפור המשתלחת מותרת באכילה, מאי טעמא ושלח אמר רחמנא, ולא אמרה תורה שלח לתקלה נ"ר"ל *אי ס"ד דאסורה באכילה לא הוי אמרה תורה לשלחה על פני השדה שאפשר שיכשלו בה בני אדם שימצאוה ויאכלוה*" . כיצד מדייק התורה תמימה את ההלכה שהציפור מותרת באכילה.
9. פסוק ט' "ויגלח את כל שערו" ספר החינוך: "**משורשי המצוה** קצת מן הטעם שאמרנו למעלה)מצוה קעג (במים כדי שיראה האדם כאלו היום נברא והיום מתחיל שערו לצמח ויחדש מעשיו לטוב, כי בהיות האדם מנוקה מכל שער אז ינקה יפה מכל לכלוך, ולכן ראוי לו לעלותו מטומאת צרעתו לעשות בעצמו מעשה הנקיות בכל כוחו, כדי שינקה מעשיו גם כן בכל כוחו ויהפכם מרעה לטובה ולהכשיר." מה היא טעמה של מצוות התגלחת של המצורע לפי ספר החינוך.
10. פסוק ט' "ורחץ את בשרו" ספר החינוך: "וכתב הרמב"ם זכרונו לברכה)בסהמ"צ עשה קט(ואין כונתנו באמרנו שהטבילה מצות עשה, שיהיה מצוה על כל טמא שיטהר על כל פנים, כמו שחייב כל מי שיתכסה בכסות שיעשה ציצית, וכן כל מי שיש לו גג שחייב לעשות לו מעקה. אבל העניין הוא שהודיעתנו התורה שמי שירצה להיטהר מטומאה לא יתכן לו זה אלא בטבילה במים, וצותנו לקבל העניין ולעשותו כן כשנרצה להיטהר, אבל אם ירצה להישאר בטומאתו ולא יכנס למחנה שכינה זמן רב, הרשות בידו. ". מה מחדש הרמב"ם בדבריו בנוגע להתנהלות האנשים הטמאים.
11. פסוק טז' חיזקוני: "וטבל הכהן, מן השמן, מן במקום בי"ת." . מה הדבר המוזר שמציין החיזקוני בפסוק ומה פתרונו.
12. המחצית הראשונה של פסוק לד' קובעת שוני בין צרעת הבית לצרעת הגוף וצרעת הבגד. מה הוא שוני זה.
13. השווה המחצית השני של פסוק לד' לפסוקים בפרק יג' : ב, ט, יח, לח, מז. מה ההבדל ומה משמעותו.
14. פסוק לד' העמק דבר: "כי תבאו אל ארץ כנען. כבר הרגישו ברבה)יז,ה(על מה שייחד הכתוב ארץ כנען ופירשו שהיו סוחרים וכלשון כנעניה נכבדי ארץ. והנה מה שהכנענים היו סוחרים ביותר הוא עפ"י הכתוב בפרשת שלח והכנעני יושב על הים ועל יד הירדן. ויושבי חוף הימים מסוגלים לסחורה ביותר ממדינה למדינה. אבל עדיין יש לבאר מה שייך לכאן זה הכנוי .ונראה דמשום דעיקר צרעת באה על לשון הרע דאהני מעשיו להזיק לחבירו כדאיתא בערכין)יז,א(דלשון הרע דלא אהני מעשיו המעיל מכפר. וא"כ עיקר לשון הרע זו מצויה ביותר בין הסוחרים שמתפרנסים מן הרווח ובא אחד בגבולו של רעהו ומשום הכי מתרבה קנאה ותחרות ומביא ללשון הרע. דאהני להזיק. מה שאין כן מי שחיה ע"י עבודת הארץ וכדומה אין אדם מתקנא בחבירו ואין לשון הרע מצויה ביניהם. ואפילו הא מכל מקום לא אהני מעשיו שיגיע מזה לעונש צרעת." . במה עסקו הכנענים לפי הפרשן ואיך הדבר קשור להדגשת הדבר בנוגע לצרעת.
15. פסוק לה' מדרש ויקרא רבה: "וְאַף נְגָעִים הַבָּאִים עַל הָאָדָם, תְּחִלָּה הֵן בָּאִים בְּבֵיתוֹ, חָזַר בּוֹ טָעוּן חֲלִיצָה, וְאִם לֹא, טָעוּן נְתִיצָה, חֲרֵי הֵן בָּאִים עַל בְּגָדָיו, חָזַר בּוֹ טָעוּן כְּבִיסָה, וְאִם לֹא, טָעוּן שְׂרֵפָה, חֲרֵי הֵם בָּאִים עַל גּוּפוֹ, חָזַר בּוֹ יִטְהָר, וְאִם לֹא)ויקרא יג, מו(:(בָּדָד יֵשֵׁב." . מה היא ההדרגתיות שמתאר המדרש ומה מטרתה.

16. פסוק לה׳ תורה תמימה: ״**ארץ אחותכם**.תניא, ירושלים אינה מטמאה בנגעים, מאי טעמא, דכתיב בבית ארץ אחוזתכם, וירושלים לא נתחלקה לשבטים [קי]*אלא לכל ישראל היה בה חלקו״. מה המיוחד בירושלים שבגלל זה אין בה צרעת הבית...*
17. פסוק נה׳ העמק דבר: ״להורות ביום הטמא וביום הטהור. פירוש להורות היינו שהכהן יהא מורה בשעה שבא מעשה לפניו, ויהא קורא לתלמידיו ולהראות להם בעין צורת הנגע ופרטיו בין ביום הטמא בין ביום הטהור. ועל זה מסים המקרא עוד הפעם זאת תורת הצרעת, פירוש שזה הדין אינו בכל מקום אלא בצרעת באשר דקדוקי הפרשת קשה להבין, וגם ההלכות המקובלות מועטות ... משום שזה הדין ישנו ביותר בנגעי צרעת עור בשר שמראותיו מרובים ומטעים וצריך שקידה עד שיהא בקי בהם .ויש לומר עוד דבאמת הוא בזיון גדול לאדם שיתקבצו תלמידים רבים ויביטו על בשרו ונגעו. ודאי בהוראה כיוצא בזה במק״א אסור לעשות כן ולהלבין פני השואל. אבל זאת תורת הצרעת שיגיע לו כפרה על שהלבין הוא פני חבירו.״ מה מדייק הפרשן מהמילה ״להורות״ . איך צריך לנהוג הרב עם תלמידיו בהוראת ההלכה.

<u>פרק טו</u>

18. פסוק ב׳ ״ואמרתם אליהם״ העמק דבר: ״כבר נתבאר בריש הספר)א,ב(לשון ואמרת אליהם שהוא הלכות המקובלות בפרשה. והנה לא מצינו בכל פרשיות שבתורה זה הלשון ואמרתם אליהם. רק דברו אל בני ישראל לאמר. שביאורו שגם אהרן ידבר אותו הפרשה בע״פ בזה הלשון שאמר משה. אבל ואמרתם אליהם שהוא הלכות ומשניות אינו מן הצורך לכתוב שילמוד אהרן עם ישראל שהרי כל המשניות ותורה שבע״פ חובה על כל רב ללמוד עם תלמידיו. אלא כלפי שקשה לדבר בעניני זיבה וקרי שהוא באברי הזרע שמתפעלים במחשבה והיינו סבורים שיותר טוב למעט הדבור והלמוד בהם. ורק משה הוא מוכרח ללמד לישראל הקבלות שיש לו בע״פ. שלא יאבדו מישראל. אבל אחר שכבר למדם שוב אין המצוה להגות בהם כמצות תלמוד תורה שהמה למצוה אפילו בלי תועלת למעשה ולזכירה משום הכי כתיב בפרשת זו ואמרתם אליהם. שגם אהרן ילמוד עם ישראל אחר שכבר לימדו משה בסדר המשנה כמנהגו. והוא הדין כל רב לתלמידיו ומשום שבאמת בלמוד התורה אין יוצא רע והיא אילת אהבים ויעלת חן.״. מה בא הביטוי ״ואמרת אליהם״ להדגיש בפרשה שלנו. למה שיחשוב מישהו שלא צריך ללמוד הלכות אלה.
19. פסוק ב׳ ״איש כי יהיה זב״ ויקרא רבה ״מֵהֵיכָן נִתְחַיְּבוּ יִשְׂרָאֵל בְּזִיבוּת וְצָרַעַת, רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָא אָמַר עַל יְדֵי שֶׁהָיוּ מַלִּיזִין אַחַר גְּדוֹלֵיהֶן וְאוֹמְרִים מִשְׁפָּחָה זוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי לָאו שֶׁל מְצֹרָעִים הִיא, לְלַמֶּדְךָ שֶׁאֵין הַנִּגָּעִים בָּאִים אֶלָּא עַל לָשׁוֹן הָרָע .״ . מה כוונת המדרש בדבריו על ״משפחה זו של פלוני״. על מי דיברו לשון הרע.
20. מדרש ויקרא רבה דורש בפרשתנו באופן עקיף את הפסוק משיר השירים ״קווצותיו תלתלים שחורות כעורב״. וכך כותב המדרש: ״רַבִּי חָנִין דְּצִפּוֹרִין פָּתַר קְרָא בִּתְלוּלִית זוֹ שֶׁל עָפָר, מִי שֶׁטִּפֵּשׁ מַהוּ אוֹמֵר מִי יָכוֹל לְקַצּוֹת אֶת זוֹ, מִי שֶׁפִּקֵּחַ מַהוּ אוֹמֵר הֲרֵינִי קוֹצֵץ שְׁתֵּי מַשְׂפָּלוֹת הַיּוֹם, שְׁתֵּי מַשְׂפָּלוֹת לְמָחָר, עַד שֶׁאֲנִי קוֹצֵץ אֶת כֻּלָּהּ. כָּךְ מִי שֶׁטִּפֵּשׁ אוֹמֵר מִי יָכוֹל לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה, נְזִיקִין שְׁלשִׁים פְּרָקִים, כֵּלִים שְׁלשִׁים פְּרָקִים. מִי שֶׁפִּקֵּחַ מַהוּ אוֹמֵר, הֲרֵינִי שׁוֹנֶה שְׁתֵּי הֲלָכוֹת הַיּוֹם שְׁתֵּי הֲלָכוֹת לְמָחָר עַד שֶׁאֲנִי שׁוֹנֶה אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ״ . מה ההבדל בין הטפש לפקח. ומה הוא המסר החינוכי העולה מדברי המדרש.

פרשת אחרי מות קדושים

<u>פרק טז׳</u>

31. פרקנו עוסק בסדר עבודת יום הכיפורים וכניסת הכהן הגדול לקודש הקודשים. מה קשה לרש״י בפסוק א׳. מה הוא המשל שבדבריו ומה הוא הנמשל..
32. כיצד מתבצע הגורל שבפסוק ח׳. עיין ברש״י.
33. כיצד ינהג הכהן הגדול בכניסתו לקודש הקודשים כדי להכניס הקטורת, לפי פסוקים יב׳-יג׳.
34. כיצד יש לנהוג עם השעיר המיועד לעזאזל לפי פסוקים כא׳-כב׳.
35. מה הן המצוות של כל ישראל ביום הכיפורים לפי פסוקים כט׳-לד׳.
36. הסבר את שתי האפשרויות של קריאת פסוק ל׳.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם - לפני ה׳ תטהרו

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ - תטהרו

<u>פרק יז׳</u>

37. מה הוא האיסור שעליו מצווה התורה בפסוקים ג׳-ד׳. ומדוע העונש על כך כל כך חמור.
38. מה הוא הטעם לאיסור לפי פסוקים ה׳-ז׳.
39. מה הוא האישור שעליו מצווה התורה בפסוקים י׳-יב׳ ומה טעמו של איסור זה.
40. מה היא המצווה בפסוקים יג׳-יד׳ ומה טעמה.

<u>פרק יח׳.</u>

41. בפסוקים ב׳-ה׳ מצווה התורה לסור מהרע ולעשות את הטוב. הסבר.
42. למה מזכירה התורה דווקא את מעשה המצרים והכנענים. עיין ברש״י פסוק ג׳.
43. בפסוקים כד׳-ל׳ חוזרים שני ביטויים האחד ארבע פעמים והשני שש פעמים. מה הם הביטויים ומה משמעות החזרות המרובות.

<u>פרק יט׳</u>

44. עיין ברש״י פסוק ב׳ ד״ה ״דבר אל כל עדת בני ישראל״ מה מדייק רש״י מהפסוק ומנין הוא מדייק זאת. השווה את פסוקנו לתחילת פרק יח׳ ולתחילת פרק יב׳.
45. יש הרואים במצוות שבפרשתנו הקבלה לעשרת הדיברות. עיין בפסוקים א׳-יח׳ ומצא מקבילות לכל עשרת הדיברות.
46. בפסוק ג׳ שתי מצוות . מה הן ומה הקשר ביניהן. עיין ברש״י ד״ה ״ואת שבתותי תשמרו״.
47. עיין ברש״י לפסוק ג׳ ד״ה ״אמו ואביו תיראו״. רש״י משווה מצווה זאת לנאמר בעשרת הדיברות ״כבד את אביך ואת אמך״ מה קשה לרש״י ומה תשובתו.
48. עיין ברש״י ד״ה ״אני ה׳ אלוקיכם״. כיצד מסביר רש״י את מצוות המורא וכיצד את מצוות הכיבוד.
49. מה הן ארבעת המצוות בפסוקים ט׳-י׳. העזר ברש״י.
50. כיצד מסביר רש״י את רצף האיסורים בפסוקים יא׳-יב׳. רש״י בפסוק יא׳ ד״ה ״לא תגנבו״ (השני).

51. מה הוא הדבר החמור בשני המעשים שאוסרת התורה בפסוק יד'. מה מדייק רש"י מהמילים "ויראת מאלוקיך" שבפסוק יד'.
52. עיין בפסוק יח' . מה היא נקימה ומה היא נטירה לפי רש"י ד"ה "לא תקום".
53. הסבר את דברי רש"י בפסוק יח' ד"ה "ואהבת לרעך כמוך".
54. מה הן שתי המצוות בפסוקים כג' –כה' ומה טעמם.
55. מה הן שתי המצוות בפסוק לב'. עיין ברש"י ד"ה "והדרת פני זקן". כיצד מסביר רש"י ציווי זה.
56. בפסוק לה'-לו מצווה התורה לא לרמות במשקל. הסבר את הביטויים בפסוק לו' . היעזר ברש"י.

<u>פרק כ'.</u>

57. מה הוא האיסור שבפסוק ט'. מדוע העונש על איסור זה כל כך חמור.
58. עיין בפסוקי הסיכום של הפרק מפסוק כב' עד כו'. כמה פעמים חוזר הביטוי "להבדיל" ומה משמעותו בכל מקום. ביטוי זה קשור לביטוי "קדושה" – כיצד.

<u>שאלות על פרשת אחרי מות – קדושים. סבב שני.</u>

<u>פרק טז.</u>

1. פסוק א' "אחרי מות שני בני אהרון" מדרש ויקרא רבה: "ר' לוי אמר שחצים (שחצנים) היו. הרבה נשים היו יושבות עגונות ממתינות להם. מה היו אומרים? אחי אבינו מלך, אחי אמנו נשיא, אבינו כהן גדול, ואנו שני סגני כהונה. אי זו אשה הוגנת לנו?" מה היא הביקורת שמותח המדרש על שני בני אהרון. מה היא התופעה שנגדה מתקומם המדרש ושרווחת גם היום?
2. פסוק ב' "כי בענן" רשב"ם: "לפי פשוטו שהרי מתוך עמוד הענן אני נראה כל שעה על הכפורת, כדכתיב: **ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים** - ואם יראה הכהן ימות. לפיכך כשנכנס ביום הכיפורים צווהו הקב"ה להקטיר קטורת בפנים תחילה להחשיך את הבית בענן הקטורת ואח"כ יביא דם הפר ודם השעיר" . כיצד יימנע הכהן מלראות את מה שאסור לראות בקודש הקודשים לדעת הרשב"ם.
3. פסוק ו' רש"י ד"ה "וכפר בעדו ובעד ביתו". מה היא כפרה זאת ומה חשיבותה שהיא חוזרת כמה פעמים בסדר עבודת יום הכיפורים. עיין גם בפסוק כא'.
4. **פסוק כא "ביד איש עתי" רשב"ם:** "איש הבקי בדרכים ובמדבריות ורגיל בכל עת ששולחין אותו". מה הן תכונותיו של האיש שלוקח את השעיר למדבר.
5. **פסוק לד' "ויעש כאשר צוה ה' את משה" רשב"ם: "ויעש אהרן** - כשהגיע יום הכיפורים -**כאשר צוה ה' את משה.**" מה הם שני הקשיים בפסוק שעליהם עונה הרשב"ם ומה הן תשובותיו. מה היא התוספת בדברי רש"י בפירושו על הפסוק, שאין הרשב"ם מזכיר.

<u>פרק יז'</u>

6. פסוק ג' "איש איש מבית ישראל" מדרש ויקרא רבה: "רבי פנחס בשם רבי לוי אמר משל לבן מלך שגס לבו עליו והיה למד לאכול בשר נבילות וטריפות. אמר המלך: זה יהיה תדיר על שולחני ומעצמו הוא נדור (גדור). כך לפי שהיו ישראל להוטים אחר עבודת כוכבים במצרים והיו מביאים קרבניהם לשעירים דכתיב)<u>ויקרא יז, ז</u>" :(ולא יזבחו עוד את

זבחיהם לַשְּׂעִירִם " והיו מקריבין קרבניהם באיסור במה, ופורעניות באות עליהם. אמר הקב"ה יהיו מקריבין לפני בכל עת קרבנותיהן באהל מועד והן נפרשים מעבודת כוכבים והם ניצולים." הסבר את המשל בדברי המדרש ואת הנמשל. מה הוא הטעם העקרוני להקרבת הקורבנות לפי דברי המדרש.

7. פסוק יד' "כי נפש כל בשר דמו היא". מה קשה לרש"י בפסוק ומה תשובתו.

<u>פרק יח'</u>

8. פסוק ג' "ובחוקותיהם לא תלכו". מה מוסיף איסור זה לפי רש"י. כיצד יש להישמר מאיסור זה גם היום.
9. בפסוק ד' מבחין רש"י בין משפטים לבין חוקים. כיצד מסביר רש"י כל מושג ומה היא החשיבות של ההבחנה בין המושגים לפי רש"י.
10. פסוק ה' "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". רמב"ן: **ורבותינו אמרו (יומא פה ב)** וחי בהם, ולא שימות בהם, ללמד על פקוח נפש שדוחה את השבת והמצות" . מה הוא העיקרון החשוב שמביא הרמב"ן בשם חז"ל והנלמד מפסוקינו.
11. פסוק כא'. רש"י מזהה שני איסורים בפסוק . "לא תתן" "להעביר למולך". מה הם שני האיסורים. כיצד אומרת התורה שהם איסורים חמורים מאד. ומה חומרתם.
12. פסוק כח'. מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל.

<u>פרק יט'</u>

13. פסוק ב' "קדשים תהיו" רמב"ן: **קדושים תהיו-** והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים. **...והעניין** כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה.....אכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום ....להיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה." כנגד איזו תופעה יוצא הרמב"ן בפירושו לביטוי "קדושים תהיו". הסבר את המשפט האחרון בדברי הרמב"ן.
14. פסוק ג' . רשב"ם: **"ואת שבתותי תשמרו** כשם שבעשרת הדברות נאמר כיבוד אב ואם אצל שמירת שבת, שהושוו כבודם לכבוד המקום, אף כאן סמכן הכתוב **לפי פשוטו.**" . מדוע סמוכות שתי המצוות בפסוק ג' האחת לשניה לפי הרשב"ם. שתי המילים האחרונות בדבריו רומזות לכך שהסבא שלו רש"י לא הסביר על פי פשוטו. מה הוא הפרוש של רש"י לסמיכות ומדוע פרושו של הרשב"ם הוא פשוטו.
15. פסוק ג' "איש אמו ואביו תיראו" אבן עזרא: "ואמר: **איש** פעם אחת דרך קצרה. ואמר: **תיראו** לשון רבים, כי חייבים הרואים ללמדו ולהכריחו וכן בשמירת שבת" מה קשה לא"ע ומה תשובתו. מה היא תשובת רש"י על אותה שאלה ד"ה "איש אמו ואביו תיראו".
16. פסוקים ה'-ח' הם חזרה על מה שנאמר כבר בפרק ג' ובפרק ז'. מדוע חוזרת על כך התורה גם כאן?
17. פסוק יא' רש"י ד"ה "לא תגנבו" . מה היא ההבחנה שמבחין רש"י בנוגע לפסוקנו. הסבר את הכלל שבו משתמש רש"י בפרושו.
18. פסוק יא' "לא תגנבו". אבן עזרא: "וטעם **תגנובו**– כי הרואה ומחריש, גם הוא גנב" מה הוא הדיוק הלשוני שעליו מבסס הא"ע את דבריו. מה הוא הלקח העקרוני שמלמד אותנו הא"ע.

19. פסוק יג' רש"י ד"ה "עד בוקר" . רש"י מבחין בין שני מצבים. מה הם. מדוע לא ישלם בעל הבית לפועל את שכרו מיד כשהפועל מסיים את העבודה.
20. פסוק יד' רש"י ד"ה "ולפני עור לא תתן מכשול" . כיצד מרחיב רש"י את האיסור מעבר לפשוטו של מקרא. תן דוגמא למצב שמתאר רש"י ממציאות החיים שלנו.
21. פסוק טו' "לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול" . כיצד מסביר רש"י את המחשבה הפסולה שיכול השופט לחשוב בשני המצבים המנוגדים שבפסוק.
22. פסוק טז'. "לא תעמוד על דם רעך". רשב"ם: "לא תעמוד מנגד, אלא ניתן להצילו בנפשו של רודף" השווה את דברי הרשב"ם לדברי רש"י מה המשותף לשניהם. איזו הלכה מוסיף הרשב"ם על דברי רש"י .
23. מה הם שלשת האיסורים שבפסוק יז'. היעזר ברש"י.
24. פסוק יז' "לא תשנא את אחיך". אבן עזרא: "**לא תשנא את אחיך-** הפך **ואהבת לרעך.** והנה אלה המצות כולם נטועות בלב ובהישמרם ישבו בארץ, כי על שנאת חנם חרב בית שני." מה הן המצוות שהא"ע רומז אליהן בדבריו (פסוקים טז'-יח'). ומה החומרה שתולה הא"ע בעבירות הללו.
25. פסוק כג'. על מצוות ערלה ונטע רבעי כותב הרמב"ן: "**וטעם המצווה הזאת ,**לכבד את ה' מראשית כל תבואתנו מפרי העץ ותבואת הכרם ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שנה אחת הלולים לה'. והנה אין הפרי בתוך שלוש שנים ראוי להקריבו לפני השם הנכבד, לפי שהוא מועט, ואין האילן נותן בפריו טעם או ריח טוב בתוך שלוש שנים, ורובן לא יוציאו פירות כלל עד השנה הרביעית. ולכך נמתין לכולן ולא נטעום מהם עד שנביא מן הנטע שנטענו כל פריו הראשון הטוב קדש לפני השם ושם יאכלוהו ויהללו את שם ה', והמצווה הזאת דומה למצוות הבכורים". לדעת הרמב"ן המצווה בפסוקינו דומה למצוות הביכורים. מה הוא הדימיון ומה הוא ההבדל.
26. פסוק כה' . מדוע באות שלשת המילים האחרונות בסוף הפסוק לפי רש"י שמצטט את ר' עקיבא.
27. פסוק ל'. מה לומד רש"י מסמיכותן זו לזו של שתי המצוות שבפסוק.
28. מה הוא האיסור שבפסוקים לג'-לד. הסבר לפי רש"י. תן דוגמא לאיסור זה מהמציאות שלנו כיום.

<u>פרק כ'</u>

29. פסוק ה' רש"י ד"ה "ובמשפחתו". מה קשה לרש"י ומה היא תשובתו.
30. פסוק ט' . אבן עזרא: "**אשר יקלל את אביו-** מושך עצמו ואחר עמו, וכן הוא ואשר יקלל את אמו." הסבר את הכלל הפרשני שבדבריו של הא"ע. איזו טעות מבקש הא"ע למנוע בפירושו.
31. פסוק כו' רש"י ד"ה "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". הסבר את דברי ר' אלעזר בן עזריה שרש"י מצטט. מה הוא העיקרון החינוכי שרוצה ר' אלעזר להקנות לנו.

32. פסוקים כב'-כו' הם פסוקי סיכום של הפרשה. מה הם שני המושגים שחוזרים הרבה פעמים בפסוקים אלה ומה משמעות החזרה הזאת.

פרשת אמור

<u>פרק כא׳</u>

1. לכהן מותר להיטמא רק לשבעת הקרובים לו ביותר. מי הם . עיין גם ברש״י פסוק ב׳ ד״ה ״כי אם לשארו״.
2. עלינו להתייחס אל הכהן כאיש קדוש. במה הדבר מתבטא. עיין בפסוק ח׳ רש״י ד״ה ״קדוש יהיה לך״.
3. הכהן הגדול צריך לנהוג בקדושה יתירה. במה הדבר מתבטא (פסוקים י׳-טו׳).
4. פסוקים טז׳ עד כד׳ עוסקים בכהן בעל מום. מה הוא יכול לעשות עם הכהנים האחרים ומה אסור לו לעשות.

<u>פרק כב׳.</u>

5. כהן חייב להישמר מן הטומאה. תן שלש דוגמאות לטומאות שפוסלות את הכהן מלעבוד במשכן עד שיטהר. (פסוקים א׳-ט׳)
6. בפסוקים יז׳-כה׳ מזהירה התורה מלהקריב קורבן בעל מום. ציין חמישה מומים הפוסלים את הקורבן.
7. מה היא המצווה בפסוק כז׳. מה טעמה של מצווה זאת. השווה לפרק יב׳ פסוק ג׳.
8. מה היא המצווה בפסוק כח׳ ומה טעמה.
9. איזה איסור נמצא בפסוק לב׳ במילים ״ולא תחללו את שם קודשי״.. מה הוא ״קידוש השם״.

<u>פרק כג׳.</u>

10. ערוך רשימה של כל המועדים הנזכרים בפרק .
11. מדוע נמצאת גם מצוות השבת בפרק העוסק בחגים. עיין רש״י פסוק ג׳ ד״ה ״ששת ימים״.
12. הביטוי ״מקרא קודש״ או ״מקראי קודש״ חוזר הרבה פעמים בפרק. כמה פעמים. מה משמעותו. עיין ברש״י פסוק לה׳ ד״ה ״מקרא קודש״.
13. מה הם מצוות חג הפסח נוסף ל״מקרא קודש״ ולקורבנות. עיין בפסוקים ד׳ עד ח׳.
14. מה היא המצווה בפסוקים ט׳- יד׳ . מה אסור לעשות לפני קיום מצווה זאת .
15. מה היא המצווה בפסוקים טו׳ – טז׳, ומה טעמה.
16. בפסוק כא׳ כתוב ״בעצם היום הזה״ מה הוא היום הזה. מדוע לא צויין התאריך של היום הזה.
17. פסוק כב׳ לכאורה לא שייך לפרק שלנו . הסבר מדוע. עיין ברש״י ד״ה ״ובקוצרכם״. למה בכל זאת נמצא הפסוק הזה כאן בפרקנו.
18. מה הן המצוות של יום הכיפורים לפי פסוקים כו׳ עד לב׳.
19. מה השם של חג הסוכות שנרמז בפסוק לט׳.
20. מה הוא טעמה של מצוות הסוכה לפי פסוק מג׳.
21. מה הם ארבעת המינים שיש ליטול בחג הסוכות. כמה יש לקחת מכל מין . דייק זאת מפסוק מ׳. (עיין גם ברש״י)

פרק כד׳

59. פסוקים א׳- ט׳ משלימים עוד נושאים הקשורים לעבודת המשכן. מה הם הנושאים.
60. פסוקים י׳-יא מדברים על סכסוך בין שני אנשים . על מה היה הסכסוך.
61. מה עשה בן האיש המצרי ומדוע עשה זאת. (פסוק יא׳)
62. כיצד יש להעניש אדם שפוגע בחברו ועושה בו מום לפי פסוקים יט׳-כ׳. עיין ברש״י פסוק כ׳ ד״ה ״כן יינתן בו״.

שאלות על פרשת אמור – סבב שני.

פרק כא׳

1. פסוק א׳ רש״י ד״ה ״אמור אל הכהנים״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו. היעזר גם בדבריו של הרמב״ן: **״אמר ואמרת** להזהיר גדולים על הקטנים .**לשון רש״י מדברי רבותינו** .והאזהרה הזאת, לומר שלא נסייע בטומאת הקטנים בידים. ובאו בזה אזהרות רבות בתורה כפי מדרש רבותינו (שם): בדם ובשרצים וטומאה, ומהם נלמוד לכל איסורין שבתורה שלא נסייע באחד מהם שיעברו עליו הקטנים, אבל אם יעשו הם לדעת עצמן אין אנו מצווין עליהם להפרישם.
וטעם הכתוב על פי מדרשו ,אמור אל הכוהנים ותחזור ותאמר אליהם שלא יטמאו, וריבוי האזהרות, שיצווה להזהירם שיהיו כל בני אהרן נשמרים מזה גם הקטנים״. מה היא ההנחייה של הרמב״ן לגבי חינוך הקטנים למצוות.
2. מדוע יש הבדל בדיני האבלות על מת בין כהן הדיוט לבין הכהן הגדול.
3. פסוק כד׳ הוא פסוק סיכום של הפרק. מדוע הוא נאמר גם אל כל בני ישראל. הרי מדובר בפרק על דינים הנוגעים לכהנים.

פרק כב׳

4. **פסוק ג ״אשר יקרב״ רשב״ם: ״**לאכול״ . איזו טעות מבקש הרשב״ם למנוע בהבנת הפסוק..
5. פסוק י׳ ״תושב כהן ושכיר״ על מי מדובר לפי רש״י ומדוע הוא אסור באכילת תרומה.
6. פסוקים יב׳-יג׳. מה הם המצבים השונים של בת כהן בנוגע לאכילתה בתרומה. (ארבעה מצבים).
7. פסוק כז׳ ״שור או כשב או עז״ מדרש ויקרא רבה:)קהלת ג, טו״ :(והאלהים יבקש את נרדף. רבי יהודה ב״ר סימון אמר בשם ר״י ב״ר נהוראי לעולם הקב״ה תובע דמן של נרדפין מן הרודפין תדע לך שכן הוא שכן הבל נרדף מפני קין ובחר הקדוש ברוך הוא בהבל שנאמר)בראשית ד, ד״ (וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו ״נח נרדף מפני דורו ולא בחר הקב״ה אלא בנח שנאמר)שם ז, א״ (כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ״אברהם נרדף מפני נמרוד ובחר הקדוש ברוך הוא באברהם שנאמר)נחמיה ט, ז״ (אתה הוא ה׳ האלהים אשר בחרת באברם ״יצחק נרדף מפני פלשתים ובחר הקב״ה ביצחק שנאמר)בראשית כו, כח״ (ראה ראינו כי היה ה׳ עמך ״יעקב נרדף מפני עשו ובחר ה׳ ביעקב ״כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו״. ״יוסף נרדף מפני אחיו ובחר הקב״ה ביוסף שנאמר)שם פא, ו״ (עדות

ביהוסף שמו "משה נרדף מפני פרעה ובחר הקדוש ברוך הוא במשה שנאמר (שם קו, כג)" (לולי משה בחירו "דוד נרדף מפני שאול ובחר הקב"ה בדוד שנא) "(שם עח, ע)" (ויבחר בדוד עבדו "שאול נרדף מפני פלשתים ובחר הקדוש ברוך הוא בשאול שנאמר (ש"א י, כד)" (הראיתם אשר בחר בו ה "'ישראל נרדפין מפני האומות ובחר הקב"ה בישראל שנאמר (דברים יד, ב)" (ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה." רבי אליעזר ב"ר יוסי בן זמרא אמר אף בקרבנות כך אמר הקדוש ברוך הוא שור נרדף מפני ארי עז נרדף מפני נמר כבש מפני זאב לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפין ה"ד" שור או כשב או עז כי יולד :" המדרש משווה בין בעלי החיים שמקריבים לקרבן, לבין אירועים המתארים את התנהלות הקדוש ברוך הוא עם אלה שהוא אוהב. הסבר השוואה זאת.

8. פסוק לא' . מה קשה לרש"י ומה תשובתו. מה הוא העיקרון החשוב שנלמד מדברי רש"י לחיים שלנו.

9. פסוק לב' "ולא תחללו את שם קודשי" . רמב"ם משנה תורה הלכות יסודי התורה פרק ה' הלכה יא' " ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואע"פ שאינן עבירות הרי זה חילל את השם, כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר, והוא שיש לו ונמצאו המוכרים תובעין והוא מקיפן, או שירבה בשחוק או באכילה ושתיה אצל עמי הארץ וביניהן, או שדבורו עם הבריות אינו בנחת, ואינו מקבלן בסבר פנים יפות, אלא בעל קטטה וכעס וכיוצא בדברים האלו, הכל לפי גדלו של חכם, צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין." , מה הוא חילול השם לפי הרמב"ם. מה הוא הלקח מדברי הרמב"ם לעצמנו.

<u>פרק כג'</u>

10. פסוק ד' "אלה מועדי ה'". מה קשה לרש"י ומה היא תשובתו.

11. פסוק ב' "דבר אל בני ישראל" רמב"ן: אין לכוהנים עסק בעניין המועדות יותר מאשר לישראל בהם, על כן לא הזכיר בפרשה הזאת אהרן ובניו רק "**בני ישראל** "שיכלול את כולם כאחד, כי לא יפרש קורבנות המוספים בפרשה הזאת. אבל הזכיר המועדים כאן בתורת כוהנים בעבור שהם ימי הקורבנות, וירמוז אליהם כמו שאמר "**והקרבתם אשה לה** ,"'ואמר בסוף הפרשה (פסוק לז): אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכים. אבל לא האריך לבאר המוספים, שלא רצה שינהגו להם במדבר, ואחרי שמנה באי הארץ בחומש הפקודים וציוה לאלה תחלק הארץ (במדבר כו נג): ביאר המוספים כולם בפרשת פינחס שיעשו אותם בארץ מיד ולדורות. ועל כן אמר ביום הכיפורים (לעיל טז לד): ויעש כאשר ציווה ה' את משה, שעשה כן במדבר. והזכיר בפרשה הזו כבש העומר וכבשי עצרת, כי בידוע שלא ינהגו אלא בארץ, שהן באים בגלל הלחם שאמר בו (פסוק י): כי תבואו אל הארץ וקצרתם את קצירה וגו', אבל הימים עצמם נוהגים מיד. והזכיר השבת במועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש, שגם הוא יום מועד נקרא אותו מקרא קדש. ואחר כן הבדיל שאר המועדות ממנו, ואמר אשר תקראו אותם במועדם, כלומר באי זה יום מן השבוע שיגיעו בו, כי השבת קבוע הוא, ביומו יבא לא נצטרך לקרוא אותו במועדו. ועל דעת רבותינו (ת"כ פרשה ט ה)" ,**אשר תקראו אותם במועדם** ,"רמז לעיבורים, שתקראו אתם להם מועדים" . באר את ההבדל בין פרק המועדים בפרשה שלנו, לבין פרק המועדים בספר במדבר פרקים כח'-כט' . מדוע לדעת הרמב"ן לא הזכירו בפרק שלנו את קורבנות המוספים.

12. פסוק ב' "מקראי קודש" ספורנו: " אַחַר שֶׁדִּבֵּר בְּעִנְיַן הַקָּרְבָּנות וּמַקְרִיבֵיהֶם (פרקים כא כב) שֶׁהַכַּוָּנָה בָּהֶם הַשְּׁרות הַשְּׁכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל, כְּאָמְרו "עֹלַת תָּמִיד לְדרתֵיכֶם, פֶּתַח אהֶל מועֵד לִפְנֵי ה', אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה" (שמות כט, מב) דִּבֵּר בַּמּועֲדִים אֲשֶׁר בְּשָׁבִיתָתָם יְכַוֵּין לִשְׁבּת מִמַּעֲשֵׂה הֶדְיוט, בְּקָצָתָם לְגַמְרֵי כְּעִנְיַן בְּשַׁבָּת וְיום הַכִּפּורִים, וְלַעֲסק בְּכֻלָּם בַּתּורָה וּבְעִסְקֵי קדֶשׁ, כְּאָמְרו "שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָבד וכו' וְיום הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלקֶיךָ" (שם כ, ט י), שֶׁתִּשְׁבּת מִמְּלַאכְתְּךָ וְיִהְיֶה עִסְקְךָ כֻּלּו לַה' אֱלהֶיךָ. וּבְקָצָתָם תִּהְיֶה הַשְּׁבִיתָה "מִמְּלֶאכֶת עֲבודָה" בִּלְבָד, כְּמו שֶׁהוּא הָעִנְיַן בְּשִׁאָר הַמּועֲדִים. וְהַכַּוָּנָה בָּהֶם, שֶׁעִם שִׁמְחַת הַיום "שֶׁיִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעושָׂיו" יִהְיֶה הָעֵסֶק בְּקָצָתו בְּעִסְקֵי קדֶשׁ, כְּאָמְרָם ז"ל: יום טוב חֶצְיו לַה' וְחֶצְיו לָכֶם (פסחים צח, ב). וּבָזֶה תִּשְׁרֶה שְׁכִינָה עַל יִשְׂרָאֵל בְּלִי סָפֵק, כְּאָמְרו "אֱלהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל (תהלים פב, א). אָמַר, אותָם מועֲדִים שֶׁתִּקְרְאוּ אותָם "מִקְרָאֵי קדֶשׁ" פֵּרוּשׁ, אֲסִיפות עַם לְעִסְקֵי קדֶשׁ" .מה מגמת שמירת וכיבוד המועדים לפי פרוש הספורנו.

13. פסוקים ה'-ח'. מה הן המצוות של כל שבעת ימי הפסח ומה המיוחד ביום הראשון וביום השביעי בשונה מהימים שבאמצע.

14. פסוק י' "דבר אל בני ישראל" רמב"ן: "בעבור שיחדש בכאן בכל אחד מן המועדים מצווה חדשה, מלבד השבתון והמקרא קודש, תתייחד בכל מועד פרשה בפני עצמה שיזהיר בה **"דבר אל בני ישראל** ."ומפני שחג השבועות זמנו תלוי בעומר, אמר הכל בפרשה אחת. ובעבור שיום הזיכרון ויום הכיפורים בחדש אחד ושניהם מעניין אחד בדין העונות וכפרתם לשבים, לא אמר ביום הכיפורים **"דבר אל בני ישראל** ,"כי יספיק לו בדבור הראשון, ועשה מהן שתי פרשיות, שהם עניינים שונים". מה היא התופעה שאליה מתייחס הרמב"ן בפירושו. עיין בפסוקים: ב', י', כד', לד'. הרמב"ן מזכיר שני חריגים. מה הם ומדוע הם חריגים.

15. פסוק יא' "ממחרת השבת". מתי יש להקריב את קרבן העומר לפי רש"י. מה היא ההוכחה של רש"י לפירושו.

16. פסוק טז' "והקרבתם מנחה חדשה לה'" כלי יקר: " סימן ליום מתן תורה, כי התורה צריכה להיות חדשה אצל האדם בכל יום כאלו היום קבלה מהר סיני. **ומה** שלא נזכר בתורה בפירוש כי יום זה מתן תורה, וכן לא נזכר בתורה בפירוש כי ראש השנה הוא יום דין, וטעם שניהם אחד הוא, כמו שכתבתי בחיבורי עוללות אפרים, שעל מתן תורה לא רצה ה' להגביל יום ידוע, לפי שצריך האדם שיהיה דומה לו בכל יום ויום מכל ימות השנה כאלו באותו יום קבלה מהר סיני" . מדוע לדעת הכלי יקר לא מפורש בתורה התאריך המדוייק של חג מתן תורה.

17. פסוק כד' "זכרון תרועה" . מה פרושו של ביטוי זה לפי רש"י.

18. פסוק כד' "זכרון תרועה" רמב"ן: "**ולא פירש הכתוב טעם המצווה הזאת** ,למה התרועה, ולמה נצטרך זיכרון לפני השם ביום הזה יותר משאר הימים, ולמה יצווה להיותו מקרא קדש כלל. אבל מפני שהוא בחדשו של יום הכיפורים בראש החודש נראה שבו יהיה דין לפניו יתברך כי בם ידין עמים, בראש השנה ישב לכסא שופט צדק, ואחרי כן בעשרת הימים ישא לפשע עבדיו. נרמז בכתוב העניין כאשר נודע בישראל מפי הנביאים ואבות קדושים" . מה הוא הטעם למצוות ראש השנה לפי הרמב"ן .

19. פסוק לה' " מקרא קודש". מה הם המאפיינים של החג לפי פירושו של רש"י לביטוי זה. עיין גם בפרושו של הרמב"ן: **וטעם מקראי קדש-** שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים

לקדש אותו, כי מצווה היא על ישראל להיקבץ בבית האלוהים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפילה והלל לאל בכסות נקיה, ולעשות אותו יום משתה כמו שנאמר בקבלה (נחמיה ח י): לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם." מה מוסיף הציטוט של הרמב"ן מהפסוק בנחמיה.

20. פסוק לו' "עצרת" . מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל בפירושו למילה זאת.
21. פסוק לט' "אך בחמישה עשר יום" רשב"ם: "אף על פי שראש השנה ויום הכפורים באים לזכרון [ו]לכפרה, אבל סוכות בא לשמחה ולהודאה על שמילא בתיהם כל טוב בימי אסיפה." מה היא המילה הקשה בפסוק ומה הוא פתרונו של הרשב"ם לקושי.
22. פסוק לט' "באספכם את תבואת הארץ" . מה מדייק רש"י ממילים אלה בנוגע לקביעת המועד של חג הסוכות.
23. פסוק מ' "ושמחתם לפני ה' אלוקיכם" כלי יקר: " אין שמחתם לפני ה' כי אם בזמן שהם באגודה אחת, ובפרט שהשמחה דווקא בחג זה, לפי שהוא זמן אסיפה אשר מדרך העולם לשמוח בה ביותר, על כן הזהירם שתהיה השמחה **לפני ה'** דווקא, לא כשמחת הרקים אשר כל מזימותם הרוג בקר ושחוט צאן. (ישעיה כב יג), השותים במזרקי יין, ומרבים מחלוקת בישראל ובשמחה זו החריבו ב' בתי מקדשים וגלו בראש גולים" . כיצד מקשר הכלי יקר את השמחה לתחילתו של פסוק מ'. מה היא השמחה הרצויה ומה היא השמחה שאיננה רצוייה.,
24. פסוק מג' "למען ידעו דורותיכם" רשב"ם: "**כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במדבר ארבעים שנה** - בלא יישוב ובלא נחלה ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתים מלאים כל טוב ואל תאמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. ולכך יוצאים מבתים מלאים כל טוב בזמן אסיפה ויושבין בסוכות לזכרון שלא היה להם נחלה במדבר ולא בתים לשבת. ומפני הטעם הזה קבע הקב"ה את חג הסוכות בזמן אסיפת גורן ויקב לבלתי רום לבבו על בתיהם מלאים כל טוב, פן יאמרו ידינו עשו לנו את החיל הזה" מה טעמה של מצוות הסוכה לפי פרושו של הרשב"ם..

<u>פרק כד'</u>

25. בפסוקים א'-ט' שתי מצוות הקשורות לעבודת המשכן. מה הן? מדוע הן נזכרות כאן?
26. פסוק י' "ויצא בן אשה ישראלית" כלי יקר: " לא פרט הכתוב שם של אחד מהם, להורות שהיו שניהם פגומים, כי כל היוצא לריב מהר ודאי הוא פגום ואינו מן האנשים הנודעים בשמם לשם ולתהלה, אלא מן הפחותים אנשי בליעל גם בני בלי שם, ולא היה בהם כי אם שם היחוס של אבותם, שזה היה **בן ישראלית** וזה איש ישראלי, ועל כן נאמר **וינצו במחנה** ,כי שניהם היו בעלי מצה ומריבה, ונתגלגל חובה על ידי חייב, כי ע"י שזה הישראלי נכנס עמו במריבה, גרם לו לגדף השם הנכבד" מה לומד הכלי יקר מן העובדה שלא הוזכרו שמות שני האנשים במריבה זאת. מה הוא הלקח שנוכל ללמוד מפרושו של הכלי יקר.
27. פסוק יב' "ויניחוהו במשמר". השווה פסוקנו לבמדבר פרק טו' פסוק לד'. מה לומד רש"י מהשוואה זאת. מה היה ההבדל בין שני המקרים בנוגע לברור שביקשו לברר.
28. פסוק יד' "ורגמו אותו כל העדה". כיצד מפרש רש"י את ההנחייה שבפסוק. מדוע רש"י לא מפרש כפשוטו.

29. פסוק כ' "עין תחת עין". לפי דברי חז"ל מדובר על תשלום ממון. מדוע אם כן נוקטת התורה בלשון שניתן לפרש אותה עין תחת עין – ממש.

30. מה ההבדל בין פסוק יח' לבין תחילת פסוק כא'. הוכח את פרושו של רש"י מלשון הפסוק. רש"י פסוק כא' ד"ה "ומכה בהמה ישלמנה".

31. **פסוק כג "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" ספורנו:** " שֶׁלֹּא רְגָמוּהוּ מִפְּנֵי שִׂנְאָה עַל שֶׁהָיָה גֵּר וְשֶׁהִתְגָּרֶה בָּאֱזָרָח, אֲבָל עָשׂוּ "לְבִלְתִּי סוּר מִן הַמִּצָוָה" (ע"פ דברים יז, כ)." איזו התנהלות שולל הספורנו בפירושו. כדאי לזכור שהספורנו חי בגלות והיה עד להתנהלות כזאת.

פרשת בהר בחוקותי

<u>פרק כה׳.</u>

1. עיין בפסוקים א׳-ז׳. השווה אותם לפרק כג׳ פסוקים א׳-ג׳. מה הוא הדמיון ומה הוא ההבדל. עיין גם ברש״י פסוק ב׳ ד״ה ״שבת לה״
2. עיין ברש״י לפסוק א׳ ד״ה ״בהר סיני״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו.
3. מה היא ההקבלה בין העבודות החקלאיות בפסוק ד׳ לבין העבודות בפסוק ה׳. הסבר את העבודות האלה.
4. לכאורה יש סתירה בין פסוק ה׳ לפסוק ו׳. מה הפתרון לסתירה. עיין ברש״י פסוק ו׳ ד״ה ״והייתה שבת הארץ״ .
5. עיין בפסוקים ח׳-יג׳. השווה פסוקים אלה לפרק כג׳ פסוקים טו׳-טז׳. מה הוא הדמיון ומה הוא ההבדל.
6. יש הרואים בפסוק י׳ רמיזה לסיסמת המהפכה הצרפתית ״חופש, שוויון, אחווה״. הסבר כיצד.
7. בשנת היובל העבדים משתחררים וגם השדות והבתים שנמכרו במשך השנים חוזרות לבעליהן הראשונים. פסוקים יד׳ –טז מצווים על הגינות בקניית שדות . כיצד?
8. הסבר את האיסור בפסוק יז׳ לפי רש״י ד״ה ״ולא תונו איש את עמיתו״ מדוע נאמר בסוף הפסוק ״ויראת מאלוקיך״.
9. מה היא השאלה שישאלו אנשים לקראת שנת השמיטה לפי פסוק כ׳ . מה מבטיחה התורה כתשובה לשאלה הזאת.
10. הביטוי ״וכי ימוך אחיך״ מדבר על מצב שהחלשים בחברה נאלצים לעשות דברים עצובים. מה הם הדברים לפי פסוקים : כה׳, לה׳, לט׳, מז׳ (״ומך אחיך״). כיצד ניתן לעזור לאנשים החלשים האלה.
11. רש״י מלמד שיש הגיון בסדר הפנימי בפרק שלנו. מה הוא הסדר. עיין ברש״י לפרק כו׳ פסוק א׳ ד״ה ״לא תעשו לכם אלילים״ באמצע דברי רש״י במילים המתחילות ״ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר...״

<u>פרק כו׳</u>

12. לכאורה יש כפילות בפסוק ג׳ . מה היא הכפילות . כיצד מפרש רש״י את שלש המילים הראשונות בפסוק.
13. פסוק ה׳ מדבר על שפע חקלאי רב. כיצד.
14. מה לומד רש״י מהמילים ״ונתתי שלום בארץ״ בפסוק ו׳.
15. פסוק י׳ מדבר על שפע של יבול חקלאי. כיצד.
16. מפסוק יד׳ מתחילה התורה לתאר את העונשים הקשים כאשר ישראל לא ישמרו את המצוות. הביטוי ״שבע על חטאותיכם״ הוא ביטוי של עונש קשה. מה פשר המספר ״שבע״. עיין בפסוקים יד׳-טו׳ וברש״י פסוק טו׳ ד״ה ״להפרכם את בריתי״.
17. העונשים בקללות באים בהדרגה. כמה פעמים חוזר הביטוי ״שבע על חטאותיכם״.
    a. ביטוי זה חותם כל מדרגה של רעה. כיצד.

18. פסוקים לד׳-לה׳ רומזים על אחת הסיבות לגלות של ישראל . כיצד קשורים פסוקים אלה לתחילת פרק כה׳.
19. פסוקים מ׳-מא׳ רומזים לתהליך של תשובה. העתק את הביטויים הרומזים לתשובת עם ישראל.
20. הקדוש ברוך מרחם על ישראל גם כשהם בגלות. מדוע הוא מרחם עליהם. עיין בפסוקים: מב׳, מד׳, מה׳.

<u>פרק כז׳ (הפרק עוסק בדיני נדרים , ערכין ותמורה.)</u>

21. התורה מתארת את הדינים של אדם שנודר ומתחייב לתת את הערך של עצמו או של אדם אחר לה׳ (לבית המקדש). למה שאדם יעשה דבר כזה.
22. מה הם סכומי הכסף שיש לתת על נדר של אדם שמתחייב לתת את הערך של אנשים שונים: מדוע סכומי הכסף שונים .
23. פסוקים טז׳-כא׳ מדברים על אדם המקדיש את אדמתו. בפסוקים אלה נזכר גם היובל. מדוע.
24. מה הוא המעשר שמדובר עליו בפסוקים ל׳-לא׳. מה יש לעשות עם המעשר הזה.
25. מה הוא מעשר שמדובר עליו בפסוק לב׳ . וכיצד מפרישים מעשר זה. עיין ברש״י פסוק לב׳ ד״ה ״תחת השבט״.
26. השווה את הפסוק האחרון בפרק לפסוק הראשון בפרק כה׳. מה מלמדת

<u>שאלות לפרשת בהר בחוקותי סבב שני.</u>

<u>פרק כה</u>

1. פסוק ה׳. מה המשותף לשני הגידולים שנזכרים בפסוק. עיין גם ברמב״ן:

״**והנכון בפירוש הכתוב**״ ,**שענבי נזירך** ״כמו ״**ספיח קצירך**״ ,״**ולא תבצור** ״כמו ״**לא תקצור** .״כי העניין בכל הפרשה יכפול הדין בשניהם יזהיר בשדה ויזהיר בכרם, תזרע שדך ותזמור כרמך, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, וכן ושש שנים תזרע את ארצך והשביעית תשמטנה ונטשתה כן תעשה לכרמך (שמות כג יא).**ופירוש הכתוב** כי הצומח מאליו בשדה מבלי חרישה וזריעה לדעת יקרא ספיח קציר, שהוא נספח אל קציר השנה שעברה, מגזרת ונספחו על בית יעקב (ישעיה יד א), והגפן שלא עבדו ולא חפר ולא זמר אותו יקרא ״**נזיר** ״כי הזירו והפרישו ממנו כאילו אינו שלו, מגזרת אשר נזורו מעלי בגלוליהם (יחזקאל יד ה), פירשו ממני, וכן וינזרו מקדשי בני ישראל (לעיל כב ב), ואמר אונקלוס ״**שבקך** ,״שהנחת אותם לשמיר ולשית היו. ויתכן כי המנהג בישראל שהכרם אשר הוא בתה לא יזמר ולא יעבד ועולה שמיר ושית יקראו לו ״**נזיר** ,״כלומר שהוא כרם הנזיר, מפני שהנזיר אסור ביין ובענבים לחים ויבשים ואינו עובד כרמו, כי כן יקראו השער הארוך על שם הנזיר, גזי נזרך והשליכי (ירמיה ז כט), וזה טעם ענבי נזירך. והכלל שהם הצומחים מבלי עבודת הכרם.והנה אמר הכתוב כי הספיח הנולד מאליו בשדה לא יקצור אותם, והענבים הצומחים בכרם מבלי עבודה לא יבצור אותן, ופירוש הלאווים, שלא תקצור אותן אתה לבדך לצורך עצמך ולא תבצור אותן לעצמך, אבל תהיה שנת שבתון לארץ מן הזריעה והזמירה, ותהיה ״**שבת הארץ** ״כל אשר תוציא בשביתתה מן הספיח

והנזיר לכולכם יחד לאכלה, לך ולענייך ולחיה ולבהמה״. הסבר לפי הרמב״ן את המושגים שבפסוק (ספיח, נזיר). מה אסור לעשות בשמיטה לפי פרושו של הרמב״ן.

2. פסוק ה׳ ״שנת שבתון יהיה לארץ״. יש שהסבירו על פי פסוק זה שהשמיטה באה להיטיב עם האדמה. כיצד. מה הטעם לשמיטה שעולה מפסוקים ו׳-ז׳.
3. פסוק ז׳ ״ולבהמתך ולחיה״. מה היא שאלת רש״י ומה תשובתו.
4. פסוק י׳ ״וקראתם דרור בארץ״. יש שהסבירו שדרור הוא שחרור יותר גדול מ״חופש״. מדוע.
5. פסוק יד׳ .״וכי תמכרו״. מה מדייק רש״י מהמילה ״עמיתך״
6. השווה פסוק יד׳ לפסוק יז׳. מה הוא הביטוי החוזר בשני הפסוקים. מה משמעותו בכל מקום.
7. פסוק כב׳ ״עד השנה התשיעית״ . איך הגענו לשנה התשיעית? רש״י.
8. פסוק כה׳ ״כי ימוך אחיך״ מה מדייק רש״י מביטוי זה. מה הטעם לתקנה זאת שרש״י מזכיר.
9. הפסוקים המדברים על גאולת נכסים שנמכרו מתייחסים למצבים שונים. מה הם ומה הדין בכל מצב. עיין בפסוקים: כה׳, כט׳, לא׳, לב׳, לד׳.
10. פסוק לה׳ רש״י ד״ה ״והחזקת בו״. מה הוא המשל בדברי רש״י ומה הוא הנמשל.
11. פסוק לו׳ רש״י ד״ה ״ויראת מאלוקיך״ . מה הן שתי הסיבות שבגללן מזהירה התורה במילים אלו.
12. פסוקים לט׳-מ׳. איזו עבודה מותרת בעבד עברי ואיזו עבודה אסורה.
13. פסוק מג׳. מה היא עבודת פרך לפי רש״י ומדוע כותבת התורה בפסוק ״ויראת מאלוקיך״ .

<u>פרק כו׳</u>

14. **פסוק ב ״אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ״ ספורנו: ״** .אַף בִּימֵי הַשִּׁעְבּוּד, אַף עַל פִּי שֶׁהַמְנוּחָה בָּהֶם זֵכֶר לְחֻרּוּת. וּמִקְדָּשֵׁי תִּירָאוּ. הַמְּקוֹמוֹת הַמְּקֻדָּשִׁים בַּגָּלוּת וְהֵם בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת אַף עַל פִּי שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּאָמְרוֹ ״וָאֶהְיֶה לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט״ (יחזקאל יט, טז), וְאָמְרוּ ז״ל (מגילה כט, א): אֵלּוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת (שֶׁבְּבָבֶל).״ הספורנו שחי בגלות מפרש את פסוקנו כמכוון לימי הגלות. כיצד?
15. **פסוק ב׳ ״את שבתותי תשמורו״ אבן עזרא: את שבתותי תשמרו-** שנות השמיטה. **ומקדשי תיראו-** שנת היובל. כי כן כתוב: **קדש תהיה לכם״ הסבר למה בחר הא״ע לפרש בדרך זאת את הפסוק. .**
16. **פסוק ד׳ ״ונתתי גשמיכם בעתם״ רמב״ן:** הקדים דבר הגשמים, כי בבואם בעתם כאשר יאות יהיה האוויר זך וטוב והמעיינות והנהרות טובים, ויהיה זה סיבת בריאות לגופים, והפירות כולם ירבו ויתברכו בהן כאשר יאמר **״ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו** ,״ והנה עם זה לא יחלה האדם ולא יהיה בהם משכלה ועקרה ובבהמתם, וימלאו ימיהם כי בהיות הגופים גדולים ובריאים יתקיימו כימי האדם, והנה היא גדולה שבברכות״ מדוע ברכת הגשם היא הברכה הראשונה לדעת הרמב״ן והיא הגדולה שבברכות?
17. פסוק ח׳ רש״י ד״ה ״חמישה מאה״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו.
18. פסוק יא׳ ״ונתתי משכני בתוככם״, הרמב״ן: **״ והטעם בזה ,**כי הברכות אע״פ שהם נסים, הם מן הנסים הנסתרים שכל התורה מלאה מהם כאשר פירשתי (בראשית יז א). והם אפילו

ליחיד העובד, כי כאשר יהיה האיש החסיד שומר כל מצוות ה׳ אלוהיו, ישמרהו האל מן החולי והעקרות והשכול וימלא ימיו בטובה. **אבל אלו הברכות שבפרשה הזאת הן כלליות בעם, והן בהיות כל עמנו כולם צדיקים**, ולכך יזכיר תמיד בכאן הארץ, ונתנה הארץ, לבטח בארצכם, שלום בארץ, מן הארץ, לא תעבור בארצכם וכבר בארנו כי כל אלה הברכות כולם נסים, אין בטבע שיבואו הגשמים ויהיה השלום לנו מן האויבים ויבא מורך בלבם לנוס מאה מפני חמישה בעשותנו החוקים והמצות, ולא שיהיה הכל הפך מפני זרענו השנה השביעית. ואף על פי שהם נסים נסתרים, שעולם כמנהגו נוהג עימהם, אבל הם מתפרסמים מצד היותם תמיד לעולם בכל הארץ. כי אם הצדיק האחד יחיה, ויסיר ה׳ מחלה מקרבו, וימלא ימיו, יקרה גם זה בקצת רשעים. אבל שתהיה ארץ אחת כולה, ועם אחד תמיד, ברדת הגשם בעתו, ושובע, ושלוה, ושלום, ובריאות, וגבורה, ושברון האויבים, בעניין שאין כמוהו בכל העולם, יוודע לכל כי מאת ה׳ הייתה זאת. ועל כן אמר (דברים כח י): וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך ויראו ממך״. מה הוא נס נסתר לפי הרמב״ן. למה התורה מזכירה לפי הרמב״ן הרבה פעמים את המילה ״הארץ״.

19. **פסוק יח. ״שבע על חטאתיכם״ רשב״ם:** כלומר: הרבה מכות על חטאתיכם. כמו: **שבע יפול צדיק וקם. ואור החמה יהיה שבעתים / .. והחזיקו שבע נשים״ מה קשה לרשב״ם ומה תשובתו..**
20. פסוק יט ״רש״י ד״ה ״ונתתי את שמיכם כברזל״. מה הוא ההבדל בין הקללה בפסוקינו לבין הקללה המקבילה בספר דברים.
21. פסוק כ׳ רש״י ד״ה ״ותם לריק כחכם״. מה הוא הדבר הטרגי בעונש הזה לפי רש״י.
22. פסוק לב׳. רש״י כותב ש״זו מידה טובה״ הסבר את הפסוק לפי רש״י. הוכח דברי רש״י מההיסטוריה של גלות ישראל.
23. פסוק לג׳. רש״י כותב ש״זו מידה קשה״. מדוע.
24. פסוק מב׳ רש״י ד״ה ״וזכרתי״. מה הם שני הקשיים שמציין רש״י ומה תשובתו לכל אחד מהם.
25. פסוק מו׳ רש״י ד״ה ״והתורות״ . מה קשה לרש״י ומה הוא העיקרון החשוב מאד שרש״י מציין בתשובתו.
26. **פסוק מו ״בהר סיני ביד משה״ רשב״ם** ״שכן התחילה פרשת שמיטה: **וידבר ה׳ אל משה בהר סיני.** וגם גמר התוכחות האלה בשביל השמיטה הם כדכתיב: **כל ימי השמה תשבות**, כי כל מצות של פרשת בהר סיני בשמיטות ויובלות מדבר ושליחות עבדים וחזרת קרקעות, לכך נאמר כאן התוכחות של עבירות השמיטות בהר סיני, הכל בפעם אחת.״ הרשב״ם משווה בין סוף פרק כו׳ לבין תחילת פרק כה׳. מה המשותף. מה לומד מכך הרשב״ם.

<u>פרק כז׳.</u>

27. **פסוק ב׳ ״איש כי יפליא נדר וגו״ כלי יקר:**״ סמך פרשה זו לקללות, לומר שישראל נודרים בעת צרה, כיעקב שהיה נודר בעת צרה ליתן מעשר מכל, אבל לא כיעקב מכל וכל, כי יעקב גם אחר שעברה הצרה לא סר מן הדרך הטוב, אבל לדורות זה דרכם כסל למו, שנודרים בעת צרה, ובעבור סופה צרה וצוקה הם מתחרטים ושבים לסורם״ כיצד מסביר הכלי יקר את סמיכות הפרשיות מסוף פרק כו׳ לתחילת פרק כז׳. מה היא התופעה השלילית שנגדה מתקומם הכלי יקר.

28. פסוק ה׳ רש״י ד״ה ״ואם מבן חמש שנים״ איזו טעות מבקש רש״י למנוע בדבריו.
29. פסוק ז׳ רש״י ד״ה ״ואם מבן שישים שנה״. מה קשה לרש״י ומה היא תשובתו.

פרשת במדבר

<u>פרק א׳.</u>

1. מתחילים ספר חדש. מה שם הספר ומדוע הוא נקרא בשם זה. השווה לשמות שאר החומשים.
2. מה היא המצווה שבפסוק ב׳. מדוע ציווה ה׳ על המצווה הזאת עיין רש״י פסוק א׳ .
3. רשום את שמות כל נבחרי השבטים לקיום מצוות המניין. סמן בכל השמות רמזים לשם ה׳. מה מלמד הדבר.
4. מה מטרת המניין לפי פסוק ג׳ . עיין גם בפסוק כ׳.
5. מה הייתה תוצאת המפקד לפי פסוקים מד׳- מז׳
6. מה היה תפקיד הלוויים לפי פסוקים מח׳-נד׳.
7. הסבר את הביטוי ״ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל״ בפסוק נג׳ לפי תרגום אונקלוס.

<u>פרק ב׳.</u>

8. עיין בנספח 1. סמן את מספרי האנשים של כל שבט ושבט, ואת הסך הכל בכל דגל.
9. הסבר את חלוקת השבטים לארבע קבוצות. עיין בסדר לידת השבטים בנספח.
10. איך התנהל מסע בני ישראל. עיין ברש״י פסוק ט׳ ד״ה ״ראשונה יסעו״.

<u>פרק ג׳.</u>

11. . עיין בפסוקים א׳-ד. מה קשה לרש״י בכותרת פסוקים אלה שבפסוק א׳. מה תשובתו.
12. עיין בפסוקים יא׳-יג׳. מי היה אמור לעבוד במשכן. מדוע קיבלו הלוויים תפקיד זה. עיין ברש״י פסוק יב׳ ד״ה ״ואני הנה לקחתי״.
13. סמן בתרשים שבנספח 1 את מספר האנשים בכל אחת המשפחות של בני לוי. רשום גם את התפקיד של כל משפחה.
14. העתק את לשון הפסוקים המציינים באיזה צד חנתה כל משפחה ממשפחות הלויים.
15. מה היה מניין כל בני לוי בסך הכל לפי פסוק לט׳. מה היה מניין כל הבכורים של בני ישראל לפי פסוק מג׳. כיצד מבקשת התורה להתמודד עם הפער במספרים לפי פסוקים מד׳ –נא׳.
16. כיצד ייבחרו הבכורים שיתבקשו לשלם 5 שקלים. עיין ברש״י פסוק נ׳.
17. ממשה ואהרון. מה לומד מכך רש״י בפסוק כט׳ ובפסוק לח׳.
18. מאיזה גיל מנו את כל ישראל. מאיזה גיל מנו את הבכורים ומאיזה גיל מנו את הלוויים ומדוע.

<u>פרק ד׳.</u>

19. בפרקנו מונים שוב את הלוויים. מאיזה גיל ועד איזה גיל ומדוע. עיין ברש"י פסוק ב'.
20. תאר את שיתוף הפעולה שבין הכהנים לבין בני משפחת קהת בפרוק המשכן ונשיאתו.
21. כיצד הובילו את מזבח הנחושת לפי פסוק יג'. מה הוא הנס שהתרחש בפעולה זאת. עיין ברש"י.
22. פסוקים יז' –כ' מסכמים את האזהרה החמורה שמתייחסת לבני קהת. הסבר את דברי האזהרה הללו.

<u>שאלות על פרשת במדבר סבב שני.</u>

<u>פרק א'</u>

הקדמת רמב"ן לספר במדבר

1.

"אחר שביאר תורת הקרבנות בספר השלישי, התחיל עתה לסדר בספר הזה **המצות שנצטוו בענין אהל מועד** .וכבר הזהיר על טומאת מקדש וקדשיו לדורות. ועתה יגביל את המשכן בהיותו במדבר כאשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם. צוה **והזר הקרב יומת** ,כאשר אמר שם **כי סקול יסקל** .וצוה **ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו** ,כאשר הזהיר שם :**פן יהרסו אל ה' לראות וגו** .'וצוה **ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח** ,כאשר אמר שם **וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו וגו 'והכהנים והעם וגו** .'והנה צוה איך תהיה משמרת המשכן וכליו ואיך יחנו סביב :**ויעמוד העם מרחוק** .והכהנים הנגשים אל ה', איך יתנהגו בו בחנותו ובשאת אותו, ומה יעשו במשמרתו, והכל מעלה למקדש וכבוד לו, כמו שאמרו :**אינו דומה פלטרין של מלך שיש לו שומרין לפלטרין שאין לו שומרין"**. מה היא ההשוואה שעורך הרמב"ן בהקדמתו זאת. מה מלמדת אותנו ההשוואה ביחס לחשיבות המשכן במחנה ישראל.

2. **פסוק א' "במדבר סיני" מדרש במדבר רבה** "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי)<u>במדבר א, א</u> ,(לָמָּה בְּמִדְבַּר סִינַי, מִכָּאן שָׁנוּ חֲכָמִים בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים נִתְּנָה הַתּוֹרָה, בָּאֵשׁ, וּבַמַּיִם, וּבַמִּדְבָּר. בָּאֵשׁ מִנַּיִן)<u>שמות יט, יח</u> :(וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ וגו'. וּבַמַּיִם מִנַּיִן, שֶׁנֶּאֱמַר)<u>שופטים ה, ד</u> :(גַּם שָׁמַיִם נָטָפוּ גַּם עָבִים נָטְפוּ מָיִם. וּבַמִּדְבָּר מִנַּיִן וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי, וְלָמָּה נִתְּנָה בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הַלָּלוּ, אֶלָּא מָה אֵלּוּ חִנָּם לְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם כָּךְ דִּבְרֵי תוֹרָה חִנָּם הֵם, שֶׁנֶּאֱמַר)<u>ישעיה נה, א</u> :(הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם," מה המיוחד בשלשת הדברים שקשורים לפי המדרש ללימוד תורה. ומה הוא המסר בשבילנו מדברי המדרש.

3. פסוק א' רשב"ם : **"במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני**. כל הדברות שנאמרו בשנה ראשונה קודם שהוקם המשכן, כתיב בהן :**בהר סיני** ,אבל משהוקם המשכן באחד לחדש בשנה שניה לא נאמר בהר סיני, אבל :**במדבר סיני באהל מועד** . וכן מוכיח לפנינו, דכתיב :**ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני** -קודם שהוקם המשכן, אז היו תולדות אהרן ארבעה :**ואלה שמות בני אהרן נדב ואביהוא ואלעזר ואיתמר** ,אבל לבסוף בשנה שניה שהוקם המשכן לא היו כי אם שנים, לפי שלבסוף כשהוקם המשכן בשנה שניה נאמר :**וימת נדב ואביהוא לפני ה' במדבר סיני**. במדבר סיני היו ארבעה ולבסוף שנים, כי בו ביום שהוקם אהל מועד מתו נדב ואביהוא." מה היא ההבחנה שמציין הרשב"ם ואיך הוא מוכיח את דבריו.

4. **פסוק א' "באחד לחדש השני" אבן עזרא:** "לתקן את הדגלים ואיך יסעו ואיך יחנו בעבור המקדש, כי בעשרים לחדש השני נסעו" עיין בפרק י' פסוק יא' והסבר את דבריו של הא"ע.
5. **פסוק ב' "לבית אבותם". מדרש במדבר רבה:** "לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר אֶלָּא אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לְבֵית אֲבֹתָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (איוב לו, ג) :(אֶשָּׂא דֵעִי לְמֵרָחוֹק וּלְפֹעֲלִי אֶתֵּן צֶדֶק, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה עֲשֵׂה אוֹתָם דְּגָלִים כְּמוֹ שֶׁנִּתְאַוּוּ, הִתְחִיל מֹשֶׁה מֵצֵר, אָמַר עַכְשָׁו עֲתִידָה הַמַּחֲלֹקֶת לְהִנָּתֵן בֵּין הַשְּׁבָטִים, אִם אֲנִי אוֹמֵר לְשִׁבְטוֹ שֶׁל יְהוּדָה שֶׁיִּשְׂרֶה בַּמִּזְרָח וְהוּא אוֹמֵר אִי אֶפְשִׁי אֶלָּא בַּדָּרוֹם, וְכֵן רְאוּבֵן וְכֵן אֶפְרַיִם וְכֵן כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט, מָה אֲנִי עוֹשֶׂה, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֹשֶׁה מָה אִכְפַּת לָךְ אֵין צְרִיכִין לָךְ, מֵעַצְמָן הֵן מַכִּירִין דִּירָתָן, אֶלָּא דְּיָתֵיקֵי יֵשׁ בְּיָדָן מִיַּעֲקֹב אֲבִיהֶם הֵיאַךְ לִשְׁרוֹת בַּדְּגָלִים, אֵינִי מְחַדֵּשׁ עֲלֵיהֶם, כְּבָר יֵשׁ לָהֶן טַכְסִיס מִיַּעֲקֹב אֲבִיהֶם כְּמוֹ שֶׁטָּעֲנוּ אוֹתוֹ וְהִקִּיפוּ אֶת מִטָּתוֹ כָּךְ יַקִּיפוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן". מה היה החשש של משה באירגון החנייה מסביב למשכן וכיצד הרגיע אותו הקדוש ברוך הוא.,
6. **פסוק ג' "מבן עשרים שנה" . כלי יקר "ופשוטו הוא** שיוצא צבא היינו למלחמה, כי אילו לא חטאו במרגלים היו נכנסין לארץ מיד, ואע"פ שלפעמים יש בן חיל בפחות מעשרים שנה, מכל מקום לא בגבורת איש יחפוץ ה', כי אם בזכותא תליא מילתא, וכל בן עשרים מצד היותו בר עונשין בבית דין של מעלה, אז ביותר הוא מדקדק במעשיו, ומסתמא יש לו אז יותר זכיות שיגינו בעדו במלחמה, שהרי הכהן מכריז מי האיש הירא מעבירות שבידו ילך וישוב לביתו וכל פחות מבן עשרים מסתמא אינו מדקדק כל כך במעשיו ואין לו כל כך זכיות שיכריעו על חובותיו". מדוע מנו לפי הכלי יקר את האנשים מגיל עשרים ומעלה הרי יש חיילים שיכולים כבר להילחם בגיל צעיר יותר. .
7. **פסוק יח' "ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני" רמב"ן:** "יזכיר זריזות משה רבנו במצוות השם, כי ביום הדבור לקח את הנשיאים והקהיל כל העדה והתחיל לפקוד אותם. אבל לא נשלם המניין ביום אחד, ולכך חזר ואמר (בפסוק יט) : ויפקדם במדבר סיני, להודיע שהיה במקום ההוא המניין, לא ביום ההוא :" ממה מדייק הרמב"ן את דברי השבח למשה שהיה זריז במצוות ה'.
8. **פסוק יט' "ויפקדם" אבן עזרא "**ודע כי לא היו גיבורים בשבטים כשבט יהודה הנמשל לגור אריה וכשבט דן הנמשל כן בדברי משה, על כן היו הם בראשונה ובאחרונה." עיין בבראשית פרק מט' פסוק ט' ובדברים פרק לג' פסוק כב' והסבר לפי פסוקים אלה את דברי האבן עזרא.
9. **פסוק מה' "ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבתם וגו' כל יצא צבא בישראל"-** רמב"ן : "והוצרך הכתוב להגיד מספר הכלל לאחר שהגיד הפרטים, כי נצטווה משה ואהרן שידעו מספר מפקד העם, וידעו מספר כל שבט, כי כן דרך המלכים במנותם את העם. ולא הבינותי טעם המצווה הזאת למה ציווה בה הקב"ה, כי היה צורך שיתייחסו לשבטיהם בעבור הדגלים, אבל ידיעת המספר לא ידעתי למה ציווה שידעו אותו. **אולי** להודיעם חסדו עליהם כי בשבעים נפש ירדו אבותיהם מצרימה ועתה הם כחול הים, כך וכך בני עשרים. ואחרי כל דבר ומגפה ימנם, להודיע כי הוא משגיא לגויים ימחץ וידיו תרפינה. וזהו שאמרו רבותינו מרוב חבתם מונה אותם כל שעה. ועוד כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו יהיה לו בדבר הזה זכות וחיים, כי בא בסוד העם ובכתב בני ישראל וזכות הרבים במספרם, וכן לכולם זכות במספר שימנו לפני

משה ואהרן כי ישימו עליהם עינם לטובה, יבקשו עליהם רחמים, ה׳ אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ולא ימעיט מספרכם, והשקלים כופר על נפשותיכם״. מה היא שאלת הרמב״ן על פסוקינו ועל הסיכום הכולל של המפקד ומה תשובתו. הסבר את הערך שיש לכל אחד מישראל שעבר במפקד לפי דברי הרמב״ן החל מהמילים ״ועוד כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו..״:

10. פסוק מט׳ ״אך את מטה לוי לא תפקוד״. מדוע? שני פרושים ברש״י.
11. פסוק נד׳ ״ויעשו בני ישראל״ אבן עזרא ״שלא נגעו במשכן לעולם״ מה קשה לא״ע בפסוק ומה תשובתו. האם ניתן לענות תשובה אחרת לשאלה זאת.

<u>פרק ב׳</u>

12. פסוק ב׳ ״באותות״. מה הם שני הפירושים ברש״י למילה זאת.
13. נחלקו חכמים בנוגע לצורת המסע. האם ״כקורה היו הולכין״ או ״כתיבה היו הולכין״. הסבר את שתי הצורות ואת היתרונות של כל צורה. מה דעתו של רש״י בשאלה זאת . פסוק ט׳.
14. פסוק יד ״אליסף בן רעואל״ . רמב״ן : ״ השנוי בשם אבי הנשיא לבני גד, בעבור כי המנהג בלשון הקדש לשנות השמות בטעם שוה, ונקרא דעואל, שידע את האל, רעואל, ששם רעיון לבו באל, כמו ולי מה יקרו רעיך אל (תהילים קלט יז), בנת לרעי מרחוק (שם פסוק ב), והיו קוראים האיש ההוא בשני שמות ולכך תזכרנו התורה בשניהם״ מה הוא הדיוק שאליו מתייחס הרמב״ן וכיצד הוא מפרש את שני השמות.

<u>פרק ג׳</u>

15. פסוק ד׳ ״ **בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה״** .ספורנו: ״שֶׁוּ לְבַדָּהּ הָיְתָה בָּהֶם״ . כיצד מלמד הספורנו זכות על נדב ואביהוא. כנגד מי הוא יוצא בפירושו.
16. פסוק ו׳ ״ושרתו אותו״. מה הוא שרות זה?
17. פסוק טז׳ ״על פי ה׳״ מה קשה לרש״י בביטוי זה ומה תשובתו.
18. פסוק כג׳ ״יחנו ימה״ אבן עזרא ״בעבור שהוא הים הגדול הספרדי בארץ ישראל לפאת מערב״ על איזה צד מדובר ומדוע הוא נקרא כך לדעת הא״ע.
19. פסוק לט ״שניים ועשרים אלף״ רמב״ן ״לפי שלא היו בכלל עינוי מצרים על כן לא היו בכלל הריבוי כי כל מי שהיה בכלל פן ירבה היה בברכת כן ירבה.״ השווה את מספרם של בני לוי למספרם של שאר השבטים. מה קשה לרמב״ן בנידון ומה תשובתו. יש שכתבו הסבר אחר ״**ויש אומרים:** שלכך לא נתרבו כדי שיהיה נקל לישראל לפרנסם״ הסבר פרוש זה.
20. פסוק מ׳ ״פקוד כל בכור״. מדרש ויקרא רבה: פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר וגו׳, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שיר השירים ו, ח ט): שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וגו׳ אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי וגו׳, מָשָׁל לְאָדָם שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְגְּמָטוֹטִין (קופסה שבה שמים אבנים קישוטיות למכירה) שֶׁל אֲבָנִים, שֶׁל זְכוּכִית, וְהָיָה מוֹצִיאָן לַשּׁוּק וְלֹא הָיָה מַבְחִין בַּמִּנְיָן, שֶׁלֹּא הָיָה מוֹצִיאָן בְּמִנְיָן, וְנִכְנָס לְהַנִּיחָן וְלֹא הָיָה מַנִּיחָן בְּמִנְיָן, שֶׁלֹּא הָיָה מַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם שֶׁהָיוּ שֶׁל זְכוּכִית, וְהָיָה לוֹ פַּרְגְּמָטִיס (קופסה כנ״ל) אַחַת שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת נָאוֹת (יהלומים) וְהָיָה נוֹטְלָהּ וּמוֹצִיאָהּ בְּמִנְיָן וּמַנִּיחָהּ בְּמִנְיָן. כָּךְ כִּבְיָכוֹל אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם לֹא נָתַתִּי מִנְיָן, לָמָּה, שֶׁאֵין חֲשׁוּבִין לְפָנַי כְּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ, יז): כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ. אֲבָל אַתֶּם בָּנַי, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים מו, ג): הָעֲמֻסִים מִנִּי בֶטֶן וגו׳, לְכָךְ מוֹנֶה אֶתְכֶם בְּכָל שָׁעָה,״ הסבר את המשל שבמדרש ואת הנמשל.

21. פסוק ו׳ ״ונתנו עליו..״ רמב״ן ״ בעבור מעלת הארון לא היה נראה עליו כסוי עור תחש, אבל היו מכסים אותו בפרוכת שהוא המסך לו, ומכסים את שניהם במכסה עור תחש בעבור הגשמים, ופורשים על הכל בגד כליל תכלת מלמעלה שיהיה נראה עליו הבגד הנכבד שהוא כעצם השמים לטוהר (במד״ר ד יג), אבל שאר כל הכלים השולחן והמנורה והמזבחות היה נראה עליהם מלמעלה מכסה עור תחש.״ מה היו הכיסויים ששמו על הארון בשעת הנסיעה ומה היה התפקיד של כל אחד מהם לפי הרמב״ן.
22. פסוק טז ״ופקודת אלעזר ״ רמב״ן: ״שהוא נושא אותם, יהיה משא גדול, כי הקטורת שס״ה מנה (כריתות ו א): ומשה רבנו לא פטמה לחצאין, ושמן המאור לשנה שלימה רב מאד קפ״ג לוגין, ומנחת התמיד לא ידענו לכמה ימים ישא ממנה. אבל היה אלעזר חזק ואמיץ כיעקב אבינו, וכן משה רבנו ואהרן אחיו, וקוי ה׳ יחליפו כח:״ .מה הוא הקושי שמעלה הרמב״ן ומה תשובתו. מה תשובת רש״י לאותו קושי בפסוק טז׳ ד״ה ״ופקודת אלעזר״. מה ההבדל העקרוני בין שני הפרושים.
23. פסוק טו׳ ״ולא יגעו אל הקודש ומתו״ במדבר רבה : וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי קְהָת לָשֵׂאת וגו) ׳במדבר ד, טו ,(אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם דָּמָן שֶׁל בְּנֵי קְהָת אָסוּר וְדָמָן שֶׁל בְּנֵי אַהֲרֹן מֻתָּר. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאו, אֶלָּא אַהֲרֹן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר)דברי הימים א כג, יג :(וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וְאָרוֹן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וְאֵין קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מַזִּיק לְקֹדֶשׁ קָדָשִׁים. אֲבָל בְּנֵי קְהָת אֵינָם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וְאָרוֹן וְכָל כֵּלִים הַנְּתוּנִים בְּפְנִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים וְהֵם מַזִּיקִים לָהֶם, לְכָךְ יִתְּנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן דַּעְתָּן שֶׁלֹּא יָמוּתוּ בְּנֵי קְהָת) .במדבר ד, טו״ מה הייתה דאגתו של משה לפי המדרש וכיצד הרגיע אותו הקדוש ברוך הוא.
24. פסוק כ׳ ״כבלע את הקודש״. כיצד מסביר רש״י ביטוי זה וכיצד מסביר אותו הרשב״ם. **מה ההבדל העקרוני ביניהם**. הרשב״ם: ״**כבלע את הקדש** כשסותרין את ההיכל כבוד ה׳ נגלה ואם יראו ימותו. כמו שמצינו באנשי בית שמש כי ראו בארון ה.׳**כבלע** כמו **בלע ה׳ ולא חמל (איכה ב׳ ב)**״

פרשת נשא

<u>פרק ד׳.</u>

1. מה היה התפקיד של בני קהת (סוף פרשת במדבר), מה היה התפקיד של בני גרשון ומה היה התפקיד של בני מררי . מי מבני אהרון היה אחראי על כל משפחה.
2. כמה בני לוי נמנו בכל משפחה וכמה היו בסך הכל (פסוקים לז׳ –מט׳). השווה מספר זה למספר הלוויים בפרק ג׳ פסוק לט׳ . מה פשר ההבדל.
3. פסוק מז׳ . מה היא ״עבודת עבודה״ ומה היא ״עבודת משא״. רש״י.

<u>פרק ה׳</u>

4. את מי יש לשלוח מחוץ למחנה (פסוק ב׳). הסבר לאן נשלח כל אחד. עיין ברש״י פסוק ב׳ ד״ה ״וישלחו מן המחנה״.
5. עיין בפסוק ו׳. האם אין סתירה בין המילים ״מכל חטאת האדם״ לבין המילים ״למעול מעל בה׳׳׳. עיין ברש״י פסוק ו׳ ד״ה ״למעול מעל בה׳׳׳ עד המילים ״ונשנית כאן״.
6. הסבר את המחצית השנייה של פסוק י׳. רש״י.

<u>פרק ו׳</u>

7. מה הם האיסורים המוטלים על הנזיר. לפי פסוקים ג׳-ז׳.
8. למה הנזיר מקבל על עצמו איסורים שבדרך כלל לא חייבים בהם. עיין ברש״י פסוק ב׳ ד״ה ״להזיר לה׳׳׳.
9. כיצד מדגישה התורה שעל הנזיר להימנע מכל דבר הקשור לגפן. פסוק ד׳.
10. על מי עוד חלים האיסורים של הנזיר הכתובים בפסוק ז׳. (פרשת אמור).
11. מה הוא המצב שהנזיר נקלע אליו לפי פסוק ט׳. מה יקרה עם הנזירות שלו לפי פסוק יב׳.
12. עיין בברכת הכהנים שבפסוקים כב׳-כז׳. הסבר את הנוסחה: 3, 5, 7.
13. פסוק כז׳ ״ואני אברכם״ . מי המתברך? עיין רש״י פסוק כז׳ ד״ה ״ואני אברכם״.
14. הסבר את המילים ״הוא הנותן – הוא השומר״ בדברי רש״י פסוק כד׳ ד״ה ״וישמרך״.

<u>פרק ז׳</u>

15. מדוע הזדרזו הנשיאים להביא את המתנות שלהם מיד עם הקמת המשכן. עיין ברש״י פסוק ג׳ ד״ה ״ויקריבו אותם לפני המשכן״.
16. לפי איזה סדר הקריבו 12 הנשיאים את הקורבנות שלהם.
17. מה הם ״עגלות צב״. רש״י.
18. כיצד חילקו את העגלות ללוויים ומדוע. פסוקים ו׳-ט׳.
19. במה שונה תיאור המקריב ביום השני מהתיאורים של הנשיאים האחרים. עיין ברש״י פסוק יח׳-יט.
20. יש שראו בקורבנות הנשיאים רמזים סימליים. מה הם רמזים אלה לפי רש״י בפסוקים כא׳-כב׳-כג׳.
21. כמה בעלי חיים הקריבו הנשיאים בסך הכל. פסוקים פז׳-פח׳

22. מהיכן שמע משה את קול ה׳ באוהל מועד. עיין ברש״י פסוק פט׳ ד״ה ״ ובבא משה״.

שאלות על פרשת נשא סבב שני.

פרק ד׳

1. פסוק כב׳ ״נשא את ראש בני גרשון״ כלי יקר: ״ היה לו למנות תחילה את בני גרשון הבכור, ומה שרצו לתקן זה לומר שלפי שנמסר משא הארון אל קהת על כן מנאו תחילה לכבוד הארון, היא גופא קשיא, למה לא מסר משא הארון אל הבכור, לכבדו ביתר שאת ועוז התורה אשר לה משפט הבכורה? **והקרוב אלי** לומר בזה, שרצה הקב״ה להראות שכבוד חכמים ינחלו, כדי ללמד דעת את העם שיכבדו את לומדי התורה ולקרא לקדוש ה׳ מכובד לקדשו בכל דבר שבקדושה, כדרך שמנה את קהת תחילה בעבור משא דבר ה׳ אשר אתו.״. מה היא שאלת הכלי יקר ומה תשובתו.
2. פסוק כב׳ ״נשא״ כלי יקר: ״**ונאמר** לשון **נשא** בבני קהת ובבני גרשון, ולא בבני מררי, לפי שהיה לשניהם מעלה ביתר שאת על בני מררי, קהת מצד משא הארון, וגרשון מצד הבכורה, ועוד, שמשאו היה יותר מקודש מן משא בני מררי, שהיה הפחות שבכולם, על כן לא הזכיר אצלו לשון נשא״. מה הוא הדיוק שאליו מתייחס הכלי יקר ומה הוא לומד מדיוק זה.
3. פסוק כו׳ ״אשר על המשכן״ . מה הקושי של רש״י ומה תשובתו.
4. פסוק כו׳ ״ואת כל כלי עבודתם״ ספורנו: ״**וְעָבָדוּ .**בְּעֵת הַחֲנָיָה תִּהְיֶה מִשְׁמַרְתָּם עַל כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְעַל כָּל הַכֵּלִים ״אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לָהֶם״ וּבִשְׁבִילָם כְּדֵי לַעֲבד, כְּגוֹן צְבַת וּמַקְּבוֹת לִנְטעַ וְלַעֲקר הַיְתֵדוֹת.״ . על אלו כלים מדובר בפסוק ומה התפקיד שלהם לפי הספורנו.
5. פסוק לב׳ **רמב״ן ״וטעם ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם** שיפקיד ביד כל איש במספר שמות לגולגלותם כלי משאם, יאמר איש פלוני ישא מן הקרשים כך במספר, ופלוני מן הבריחים או העמודים כך במספר, לא שיצווה בני מררי בכללם ישאו כל הקרשים והאדנים והעמודים. והזכיר זה תחלה בבני מררי, בעבור כובד משאם אולי יקל כל אחד ממשאו ויטיל על חברו. והוא הדין גם בבני קהת וגרשון״. הרמב״ן מבאר את שיטת חלוקת התפקידים בעת המסע. . מה היא השיטה הזאת ומה חשיבותה לדעת הרמב״ן.
6. פסוק מט׳ ״אשר ציוה ה״ רמב״ן : ״ופקודיו של כל אחד מהם אשר ציווה ה׳ את משה לפקוד אותם לגולגלותם מינה על עבודתו ועל משאו... . וכן הדין שאין בן לוי רשאי לעשות במלאכת חברו ולא לסייעו בה. כמו שכתוב במדרש ההלכה וכבר בקש רבי יהושע בן חנניה לסייע את רבי יוחנן בן גודגדה בהגפת דלתות, אמר לו חזור לאחוריך, שכבר אתה מתחייב מיתה, שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים״. למה לדעת הרמב״ן הקפידו שכל אחד יעשה בדיוק את התפקיד שהוטל עליו ולא את מה שהוטל על חבירו. כיצד מוכיח הרמב״ן את דברים ממדרש ההלכה.

פרק ה׳

7. פסוק ד׳ ״ויעשו כן בני ישראל״ אבן עזרא: ״**ויעשו כן** מיד קודם שנסעו. והטמאים בנסעם, יסעו בין דגל אפרים לדגל דן על דרך סברא, כי לא פורש״ . היכן הלכו האנשים הטמאים במהלך המסע לפי הא״ע. מדוע הוא סבור כך.

8. פסוק ח' "ואם אין לאיש גואל" – על איזה איש מדובר שאין לו שום קרוב משפחה. רש"י ד"ה "להשיב את האשם אליו".

9. פסוק ח' "ואם אין לאיש גואל" לפי דברי חז"ל מדובר על גר. במדבר רבה: "הַרְבֵּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֶת הַגֵּרִים, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שֶׁהָיְתָה לוֹ צאן, וְהָיְתָה יוֹצֵאת בַּשָּׂדֶה וְנִכְנֶסֶת בָּעֶרֶב, כֵּן בְּכָל יוֹם, פַּעַם אֶחָד נִכְנַס צְבִי אֶחָד עִם הַצאן הָלַךְ לוֹ אֵצֶל הָעִזִּים הָיָה רוֹעֶה עִמָּהֶם, נִכְנְסָה הַצאן לַדִּיר, נִכְנַס עִמָּהֶם, יָצָאת לִרְעוֹת יָצָא עִמָּהֶם, אָמְרוּ לַמֶּלֶךְ הַצְּבִי הַזֶּה נִלְוָה עִם הַצאן, וְהוּא רוֹעֶה עִמָּהֶם, כָּל יוֹם וְיוֹם יוֹצֵא עִמָּהֶם וְנִכְנָס עִמָּהֶם, הָיָה הַמֶּלֶךְ אוֹהֲבוֹ, בְּזְמַן שֶׁהוּא יוֹצֵא לַשָּׂדֶה הָיָה מְסַפֵּק מִרְעֶה יָפֶה לִרְצוֹנוֹ, לֹא יָכֶה אָדָם אוֹתוֹ הִזָּהֲרוּ בּוֹ, וְאַף כְּשֶׁהוּא נִכְנָס עִם הַצאן הָיָה אוֹמֵר לָהֶם תְּנוּ לוֹ וְיִשְׂתֶּה, וְהָיָה אוֹהֲבוֹ הַרְבֵּה, אָמְרוּ לוֹ מָרִי כַּמָּה תְּיָשִׁים יֵשׁ לָךְ כַּמָּה כְּבָשִׂים יֵשׁ לָךְ כַּמָּה גְּדָיִים יֵשׁ לָךְ, וְאֵין אַתּ מַזְהִירֵנוּ, וְעַל הַצְּבִי הַזֶּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם אַתּ מְצַוֵּנוּ. אָמַר לָהֶם הַמֶּלֶךְ, הַצאן רוֹצָה וְלֹא רוֹצָה, כָּךְ הִיא דַּרְכָּהּ לִרְעוֹת בַּשָּׂדֶה כָּל הַיּוֹם וְלָעֶרֶב לָבוֹא לִישֹׁן בְּתוֹךְ הַדִּיר, הַצְּבָיִים בַּמִּדְבָּר הֵם יְשֵׁנִים, אֵין דַּרְכָּם לְכָנֵס לְיִשּׁוּב בְּנֵי אָדָם, לֹא נַחֲזִיק טוֹבָה לָזֶה שֶׁהִנִּיחַ כָּל הַמִּדְבָּר הָרָחָב הַגָּדוֹל בִּמְקוֹם כָּל הַחַיּוֹת וּבָא וְעָמַד בֶּחָצֵר. כָּךְ אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְהַחֲזִיק טוֹבָה לַגֵּר שֶׁהִנִּיחַ מִשְׁפַּחְתּוֹ וּבֵית אָבִיו וְהִנִּיחַ אֵמָּתוֹ וְכָל אֵמוֹת הָעוֹלָם וּבָא לוֹ אֶצְלֵנוּ. לָכֵן הִרְבָּה עָלָיו שְׁמִירָה, שֶׁהִזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּשְׁמְרוּ עַצְמָם מֵהֶם שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ לָהֶם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דברים י, יט) :(וַאֲהַבְתֶּם אֶת הַגֵּר, (שמות כב, כ) :(וְגֵר לֹא תוֹנֶה וגו',"'. הסבר את המשל שבמדרש ואת הנמשל.

<u>פרק ו'</u>

10. פסוק ב' בספורנו: "**פִּי יַפְלִיא**. יַפְרִישׁ עַצְמוֹ מִן הַבְּלֵי וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם. **לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר**. לִהְיוֹת נָזוּר וּפָרוּשׁ מִן הַתַּעֲנוּגִים הַמֻּרְגָּלִים. **לְהַזִּיר לַה'**. לְהַפְרִישׁ עַצְמוֹ מִכָּל אֵלֶּה לְמַעַן יִהְיֶה כֻּלּוֹ לַה', לְהִתְעַסֵּק בְּתוֹרָתוֹ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְדָבְקָה בו" . מה היא מגמת הנזיר לפי הספורנו ובמה הוא רוצה לעסוק במהלך נזירותו..

11. פסוק ג' "**מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר**". ספורנו: "לא יְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּצוֹם, שֶׁמְּמָעֵט בְּמְלֶאכֶת שָׁמַיִם כְּדִבְרֵיהֶם ז"ל, וְלֹא יְצַעֵר גּוּפוֹ בְּמַכּוֹת פְּרוּשִׁים כְּמִנְהַג צְבוּעִים וְכוֹמְרִים, אֲבָל יַפְרִישׁ עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן, שֶׁבָּזֶה הוּא מְמָעֵט אֶת הַתְּפִלָּה מְאד וּמַכְנִיעַ יִצְרוֹ, וְלֹא יַתִּישׁ כֹּחוֹ בָּזֶה כְּלָל". לאיזו התנהגות מתנגד הספורנו. מדוע אי שתיית היין לא תזיק כלל.

12. בפסוקים ג'-ד' נאסר על הנזיר לשתות יין. התורה מרחיבה מאד את האיסור הזה. כיצד ומדוע. (רמז -היין הוא משל לדבר המחטיא את האדם).

13. פסוק ה' "תער לא יעבור על ראשו: ספורנו: "וּבָזֶה יַשְׁלִיךְ אַחֲרֵי גֵּוו כָּל מַחְשֶׁבֶת יופִי וְתִקּוּן שֵׂעָר" . מה היא המטרה בגידול השער של הנזיר לפי הספורנו.

14. פסוק יד "לחטאת" רמב"ן: " וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום מלאת ימי נזרו, לא נתפרש. **ועל דרך הפשט** כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזור מקדושתו ועבודת השם, וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלוהיו, כעניין שאמר (עמוס ב יא): ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריכם לנזירים, השווה אותו הכתוב לנביא, וכדכתיב (לעיל פסוק ח): כל ימי נזרו קדוש הוא לה' והנה הוא צריך כפרה בשובו להיטמא בתאוות העולם,". מדוע על הנזיר להביא חטאת בסוף נזירותו לדעת הרמב"ן. השווה דבריו לדברי ר' אלעזר הקפר המצוטטים ברש"י פסוק יא' ד"ה "מאשר חטא על הנפש" מה ההבדל העקרוני בין שתי הגישות.

15. פסוק כא' "מלבד אשר תשיג ידו" אבן עזרא "ונסמכה פרשת ברכת כהנים לפרשת נזיר, כאשר השלים תורת הנזיר שהוא קדוש הזכיר תורת כהנים שהם קדושים. והמכחישים אמרו כי זאת הברכה היה הכהן מברך לכל מביא מנחה ונסמכה בעבור על פי אשר תשיג יד הנודר. **והאמת כמו שהעתיקו חז"ל:** והעד :**וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ביום השמיני**." . מה דעת המכחישים (המכחישים את מסורת חז"ל "הקראים") בנוגע לברכת הכהנים שנמצאת כאן בפרקנו. כיצד סותר הא"ע את דבריהם.

16. פסוקים כב'-כז'. ברכת כהנים נקראת "הברכה המשולשת". מדוע? מה המשותף לשלשת הפסוקים כד'-כו'. (שתי נקודות משותפות).

17. פסוק כג' "כה תברכו את בני ישראל" רשב"ם: "כלומר, לא תברכו מברכת פיכם כאדם שאומר תבואתה לראש פלוני כך וכך, אלא אלי תתפללו שאברכם אני, כמו שמפרש - **יברכך ה -** 'ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו ,**ואברכם -** לישראל, כמו שמפרש - **ושמו את שמי על בני ישראל -** כשיברכו הכהנים לישראל בשמי ולא בשמם, אני אברכם לישראל, כמו שהתפללו הכהנים ואומרים :**יברכך ה.**'" . איזו אי הבנה מבקש הרשב"ם למנוע בקשר לברכת הכהנים.

18. פסוק כג' "כה תברכו" רמב"ן , "כבר הזכרתי בסדר ויהי ביום השמיני (ויקרא ט כב): כי ציווה את אהרן לשאת את ידיו אל העם ולברך אותם ביום ההוא, וכאן ציווה לדורות לאהרן ולבניו ופירש הברכה שיברכו אותם. והזכירה בהקמת המשכן, כי שם ציווה ה' את הברכה חיים עד העולם.". מה ההבדל לדעת הרמב"ן בין ציווי הברכה שברך אהרון בויקרא ט' לבין הציווי בפרקנו.

19. פסוק כג' "אמור להם" כלי יקר: "**אמור להם .**מכאן למדו רז"ל (ספרי ו קמג) שהחזן מקריא לכהנים מלה במלה נוסח הברכות, וטעמו של דבר שהחזן הוא המושך שפע צינור ממקור הברכות תחילה, ומוריק אותם על ראש הכהנים יחולו, כי הוא אומר תחילה אל הכהן **יברכך ה** 'כדי לעשות את הכהן תחילה כלי גדוש ומלא ברכת ה'; ואחר כך כשהכהן אומר לישראל **יברכך ה .**'הוא מוריק מן כלי מלא על כלי ריקן, אבל אם לא היה הכהן מתברך תחילה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן". כיצד מסביר הכלי יקר את הנוהג שהחזן קורא לכהנים את ברכת הכהנים והם אומרים אחריו מילה במילה.

20. פסוק כד' ספורנו: "**יְבָרֶכְךָ .**בְּעֹשֶׁר וּנְכָסִים, שֶׁאִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה.' **וְיִשְׁמְרֶךָּ .**מִן הַגַּזְלָנִים.". השווה דברי ספורנו לדברי רש"י מה הוא המשותף לשניהם ומה מוסיף הספורנו.

21. פסוק כה' "יאר" ספורנו: " יְגַלֶּה עֵינֶיךָ בְּאוֹר פָּנָיו לְהַבִּיט נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתוֹ וּמַעֲשָׂיו, אַחַר שֶׁתַּשִּׂיג צְרָכֶיךָ בְּבִרְכָתוֹ" מה מגמת הארת הפנים של ה' לפי הספורנו.

<u>פרק ז'</u>

22. פסוק ג' "שש עגלות צב" רמב"ן: **ויקריבו נשיאי ישראל וגו' ויביאו את קרבנם לפני ה-** ' בעבור היות העגלות לצורך הקורבנות יקראו קרבן, וכן ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב (להלן לא נ), קרבן לבדק הבית. והנה חשבו הנשיאים, שלא יתכן שישאו הלווים על כתף קרשי המשכן והאדנים שהם כבדות מאד והביאו מעצמן עגלות, שכן דרך כל נושאי

בתי המלכים והיכלי אוהליהם לשאת אותם בעגלות.״. מה הן שתי השאלות שעליהן עונה הרמב״ן ומה תשובותיו.

23. פסוק ג׳ ״עגלה על שני הנשיאים״ ספורנו: ״ לְאוֹת אַחְוָה בֵּינֵיהֶם אֲשֶׁר בָּהּ יִהְיוּ רְאוּיִים שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בֵּינֵיהֶם, כְּאָמְרוֹ ״וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד״ (דברים לג, ה), עַל הֵפֶךְ ״חָלַק לִבָּם, עַתָּה יֶאְשָׁמוּ״ (הושע י, ב)״ . כיצד מסביר הספורנו את השותפות של כל שני נשיאים בעגלה אחת..

24. פסוק ט׳ ״כי עבודת הקודש עליהם״ ספורנו: ״**וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם .**וְלֹא עֲבוֹדַת אֹהֶל אֲבָל עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ. וְהִנֵּה הָאֵל יִתְבָּרַךְ אָמַר עַל הָעֲגָלוֹת שֶׁיִּהְיוּ ״לַעֲבוֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד״ שֶׁהָיָה מַשָּׂא בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי, אֲבָל בְּמַשָּׂא בְּנֵי קְהָת לֹא הָיָה שׁוּם דָּבָר מִכָּל בִּנְיַן אֹהֶל מוֹעֵד, אֲבָל הָיָה מַשָּׂאָם כְּלֵי קֹדֶשׁ שֶׁהָיוּ בְּתוֹכוֹ, שֶׁנִּקְרְאוּ ״מִקְדָּשׁ״, כְּאָמְרוֹ: ״וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נוֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ״ (להלן י, כא).״. מה ההבדל לדעת הספורנו בין עבודת האוהל לעבודת הקודש. כיצד מסבירה הבחנה זאת את חלוקת העגלות.

25. פסוק יב׳ ויהי המקריב ביום הראשון״ רשב״ם״ ״**וקורבנו** היה כך וכך כסדר הכתובים בד׳ דגלים הביאו קרבנותיהם. דגל יהודה ואחר כן דגל ראובן ואח״כ דגל אפרים ואח״כ דגל דן״. מה היא השאלה שמברר הרשב״ם ומה תשובתו.

26. פסוק יב׳ כלי יקר ״**ויהי המקריב ביום הראשון וגו .**׳סמך פרשה זו לברכת כהנים אשר חותם כל הברכות בשלום, כי אם אין שלום אין כלום, לפיכך השלום בא בגמר החתימה, ואחרון חביב, כי כל הקודמים נראה כאילו עדיין הם חסרים, עד ביאת הברכה שאחריה הבאה למלאות מה שחסרה הברכה הראשונה, אבל האחרונה אינה חסרה כלום, כי אין צורך עוד בשום ברכה שתבא אחריה למלאת חסרונה, על כן המדרש משבח ואומר גדול השלום שהוא חותם כל הברכות ..... ומטעם זה האריכה התורה בזכרון כל הקרבנות בכל י״ב נשיאים, כדי שלא לעשות שום אחד טפל לחבירו, וכל זה סבת השלום. ״. כיצד מסביר הכלי יקר את סמיכות הפרשיות בין ברכת הכהנים לקורבנות הנשיאים. מדוע לדעת הכלי יקר חזרה התורה על כל הקורבנות 12 פעמים בכל נשיא ונשיא.

פרשת בהעלותך

<u>פרק ח׳.</u>

1. מה היא שאלת רש״י בפסוק ב׳ ד״ה ״בהעלותך״ (הראשון) ומה היא תשובתו?
2. מה הם שני הפרושים למילה ״בהעלותך״ לפי רש״י ד״ה ״בהעלותך״ (השני).
3. מה קשה לרש״י בפסוק טז׳ ומה היא תשובתו. היכן אמר כבר רש״י את אותה התשובה.
4. מאיזה גיל מתחילים הלווים לעבוד לפי פסוק כד׳. השווה זאת לפרק ד׳ פסוק ג׳. כיצד מסביר רש״י השוואה זאת.

<u>פרק ט׳.</u>

5. מה הייתה הבעיה של האנשים שבאו אל משה לפי פסוק ו׳.
6. מה הפתרון שנתן הקדוש ברוך הוא לבעיה של האנשים.
7. בפסוק כ׳ נאמר ״ על פי ה׳ יחנו ועל פי ה׳ יסעו״ . כיצד התבצע הדבר בפועל.

<u>פרק י׳.</u>

8. מה היה התפקיד של החצוצרות לפי פסוק ב׳.
9. יש כמה אפשרויות של תקיעה בחצוצרות . מה הן ומה הייתה המשמעות של כל אפשרות. (ארבע אפשריות).
10. מה היה סדר הנסיעה של המחנה לפי פסוקים יג׳ עד כח׳. דייק בסדר הנסיעה של הלווים.
11. מה מציע משה ליתרו בפסוקים כט׳ עד לב׳. מה תשובת יתרו . מה עונה משה על תשובתו של יתרו. האם הסכים יתרו לבא עם ישראל. (שתיקה כהודאה).
12. מה אמר משה בנסוע הארון ומה הוא אמר בעצירת הארון.

<u>פרק יא׳.</u>

13. מה היה רע בהתנהגות ישראל בפסוקים א׳ עד ג׳.
14. כיצד קרא משה למקום ומדוע.
15. על מה מתלונן העם בפסוקים ד׳-י׳.
16. מה מבקש משה מה׳ בפסוקים יא׳-טו׳.
17. מה הייתה תשובת ה׳ לבקשת משה.
18. ״ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם״ .הסבר את המשל ואת הנמשל בדברי רש״י פסוק יז׳ ד״ה ״ושמתי עליהם״.
19. מה הייתה תשובת ה׳ לבקשת העם.
20. כיצד קרא משה למקום ומדוע.

<u>פרק יב׳.</u>

21. מה קשה בשלשת המילים הראשונות של פסוק א'. מה תשובת רש"י לקושי הזה בד"ה "ותדבר מרים ואהרון".
22. הסבר את תאורו של משה לפי פסוק ג'.
23. מה לומדים מהעונש של מרים לגבי הצרעת (עיין בפרשת מצורע).
24. העתק את תפילת משה על מרים והסבר אותה .
25. הסבר את הקל וחומר שבפסוק ידי.
26. מדוע בני ישראל לא נסעו עד שמרים נרפאה. עיין ברש"י פסוק טו' ד"ה "והעם לא נסע".

<u>פרשת בהעלותך – שאלות סבב שני.</u>

<u>פרק ח'.</u>

1. פסוק ב' "בהעלותך" במדבר רבה "מַה כְּתִיב לְמַעְלָה מִן הָעִנְיָן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ז, א ב): (וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה, וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כָּךְ: דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת. אַתְּ מוֹצֵא לְמַעְלָה אַחַד עָשָׂר שְׁבָטִים הִקְרִיבוּ וְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם הִקְרִיב, וְכָל הַנְּשִׂיאִים הִקְרִיבוּ חוּץ מִנְּשִׂיאוֹ שֶׁל לֵוִי, וּמִי הָיָה נְשִׂיאוֹ שֶׁל לֵוִי, זֶה אַהֲרֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יז, יח): (וְאֶת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל מַטֵּה לֵוִי, וְאַהֲרֹן לֹא הִקְרִיב עִם הַנְּשִׂיאִים, וְהָיָה אוֹמֵר אוֹי לִי שֶׁמָּא בְּשִׂבְילִי אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמשֶׁה לֵךְ אֱמֹר לוֹ לְאַהֲרֹן אַל תִּתְיָרֵא לְגְדוֹלָה מִזּוֹ אַתָּה מְתֻקָּן. לְכָךְ נֶאֱמַר: דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת. הַקְּרֻבָּנוֹת, כָּל זְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם הֵם נוֹהֲגִים, אֲבָל הַנֵּרוֹת לְעוֹלָם (במדבר ח, ב): (אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ, וְכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁנָּתַתִּי לְךָ לְבָרֵךְ אֶת בָּנַי, אֵינָן בְּטֵלִין לְעוֹלָם" . מה לומד המדרש מסמיכות הפרשיות בין סוף נשא לתחילת בהעלותך. כיצד מנחם ה' את אהרון (שתי נחמות).
2. פסוק ב' "בהעלותך". עיין ברש"י ד"ה "בהעלותך" כיצד ניחם הקב"ה את אהרון. עיין ברמב"ן: "**ולא נתברר לי** למה נחמו בהדלקת הנרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבחו בו הכתוב (דברים לג י): ישימו קטורה באפך, ובכל הקורבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכיפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כלו משרתי אלוהינו **ועוד** מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קורבנות הרבה כל ימי המילואים. ואם תאמר שהיו חובה ונצטווה בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לחנוכת המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטווה עליה? **אבל עניין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה** על חנכה של נרות שהייתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כוהן גדול ובניו" . מה הן הקושיות של הרמב"ן על פירוש רש"י ומה הוא הפירוש שהרמב"ן מציע.
3. פסוק ב' "אל מול פני המנורה". רשב"ם: "היה מטה ראשי הפתילות של כל שבעת הנרות להאיר אל השלחן." השווה את פירושו של הרשב"ם לפירוש רש"י ד"ה "אל מול פני המנורה" וד"ה "יאירו שבעת הנרות". מה הוא ההבדל העקרוני בין הפירושים. עיין בספר שמות פרק מ' פסוק כד'. והבא הוכחה משם לפירושו של הרשב"ם.
4. פסוק ד' "מקשה" כיצד מפרש רש"י ביטוי זה. מדוע הכנת המנורה הייתה מסובכת יותר מכלים אחרים.

5. פסוק יא' "והניף אהרון את הלוויים" . עיין ברש"י ד"ה "והניף אהרון" ובד"ה "והיו לעבוד את עבודת ה'" . מה היא השאלה שרש"י מברר. מה פשר הביטויים "השניה" "השלישית" בדברי רש"י. מה תשובתו על שאלתו.
6. פסוק יט' רש"י ד"ה "ואתנה". מה היא התופעה שרש"י מציין בדבריו וכיצד הוא מסביר אותה.
7. פסוקים כה'-כו'. מה לא יעשו הלוויים אחרי גיל חמישים ומה הם ימשיכו לעשות (רש"י).

<u>פרק ט'</u>

8. פסוק ד' "וידבר משה אל בני ישראל" מה קשה לרש"י ומה היא תשובתו.
9. פסוק ו' "ויהיו אנשים" מדרש הלכה ספרי : "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם מי היו, נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר מישאל ואליצפן היו ונטמאו לנדב ואביהוא. ר' יצחק אמר (אין צריך) אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולים לטהר, ואם מישאל ואליצפן היו יכולים לטהר, (למי) [מי] היו למת מצוה נטמאו, שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא." . מה הם שלשת הדעות בדבר זהות האנשים שניטמאו ולא יכלו להקריב את הפסח.. כיצד דוחה ר' יצחק את שתי הדעות שלפניו.
10. פסוק ו' "ויהי אנשים" אבן עזרא: "לא יתכן שיהיה מחנה ישראל גדול ושלא ימותו שם מתים בכל יום" . מדוע לא מפרש הא"ע את הפסוק כמו דברי המדרש בשאלה הקודמת.
11. פסוק י' . מה ההבדל בין פסח ראשון לפסח שני. רש"י ד"ה "או בדרך רחוקה" החל מהמילים "פסח שני".

<u>פרק י'</u>

12. פסוק ז' "ובהקהיל את הקהל" רש"י מתאר שלש אפשרויות של תקיעה לשלש מטרות שונות. מה הן המטרות ומה צורת התקיעה בכל אחת מהן.
13. פסוק יא' . כמה זמן שהו ישראל ליד הר סיני לפי רש"י כיצד הוא עושה את החשבון.
14. פסוקים יז'-כא'. כיצד התנהל פרוק המשכן בשעת המסע וכיצד התנהלה הקמתו מחדש. עיין ברש"י פסוק יז' ופסוק כא'.
15. פסוק כט "לכה איתנו" הכלי יקר: "**ובדרך פשוטו** ,מתחילה הבטיחו בטובה גופנית, באמרו :**והטבנו לך** ולא הזכיר השם, ולא רצה לקבל כי אמר אלך אל ארצי, ושם יהיה לי טובה הרבה, ואחר כך הבטיחו בטובה רוחנית, שיהיה מכלל הסנהדרין שנקראו עיני העדה, כמו שכתוב **והיית לנו לעינים** .ואמר **והיה הטוב אשר ייטיב ה' עמנו** .הזכיר השם בטובה רוחנית זו כי יתן ה' את רוחו עליו, ונעתר לו. וכן היה לדעת רז"ל (סנהדרין קו) שמבני יתרו זכו וישבו בלשכת הגזית כו' ובודאי היה זה מהבטחת והיית לנו לעינים"" . מדוע לדעת הכלי יקר לא הסכים יתרו תחילה לבקשת משה ולבסוף כן הסכים.
16. פסוק לא' "והיית לנו לעיניים". מה הם שלשת הפרושים ברש"י לביטוי זה. מה ההבדל העקרוני בין שני הפרושים הראשונים לפרוש השלישי.
17. פסוק לה' "וינוסו משנאיך" מי הם שונאי ה'. רש"י.

<u>פרק י"א</u>

18. פסוק ב' "ויצעק העם אל משה". מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל.

19. פסוק ה' "אשר נאכל במצרים חינם" . מה הוא פשוטו של פסוק זה. מה מקשה רש"י על הפסוק וכיצד הוא מפרש אותו לפי מדרשו.
20. השווה את תלונות ישראל בפסוקים ד'-ו' לתלונות שלהם בספר שמות פרק טז' פסוק ג'. במה התלונות אצלנו חמורות הרבה יותר.
21. פסוק טז' "אשר ידעת כי הם". מי הם האנשים שנבחרו להיות בין שבעים הזקנים, ומדוע נבחרו לכך. רש"י ד"ה "אשר ידעת כי הם". כיצד משה צריך להעצים את מעמד הזקנים. רש"י ד"ה "והתייצבו שם עמך".
22. פסוק יז "וירדתי ודיברתי" במדבר רבה. וְיָרַדְתִּי וְדִבַּרְתִּי)במדבר יא, יז(,לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁיּוֹם מִנּוּי הַזְּקֵנִים הָיָה חָבִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּיוֹם מַתַּן תּוֹרָה שֶׁכָּתוּב בּוֹ)שמות יט, יא(: כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד ה' לְעֵינֵי כָל הָעָם, אַף בְּמִנּוּי הַזְּקֵנִים כְּתִיב שָׁם יְרִידָה, לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס וְשָׂכַר לְתוֹכוֹ שׁוֹמֵר וְנָתַן לוֹ שָׂכָר הַשְׁמִירָה, לְאַחַר זְמַן אָמַר לוֹ הַשּׁוֹמֵר אֵינִי יָכוֹל לְשָׁמְרוֹ כֻּלּוֹ לְבַדִּי, אֶלָּא הָבֵא עוֹד אֲחֵרִים שֶׁיִּשְׁמְרוּ עִמִּי. אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ נָתַתִּי לְךָ אֶת הַפַּרְדֵּס כֻּלּוֹ לְשָׁמְרוֹ וְכָל פֵּרוֹת שְׁמִירָתָן לְךָ נָתַתִּי, וְעַכְשָׁו אַתָּה אוֹמֵר הָבֵא לִי עוֹד אֲחֵרִים שֶׁיִּשְׁמְרוּ עִמִּי, הֲרֵינִי מֵבִיא אֲחֵרִים שֶׁיִּשְׁמְרוּ עִמְּךָ וֶהֱוֵי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין אֲנִי נוֹתֵן לָהֶם שְׂכַר שְׁמִירָה מִשֶּׁלִּי אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׂכָר שֶׁנָּתַתִּי לְךָ מִשָּׁם הֵן נוֹטְלִין שְׂכָרָן. כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, כְּשֶׁאָמַר לֹא אוּכַל אָנֹכִי לְבַדִּי לָשֵׂאת, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי נָתַתִּי בְּךָ רוּחַ וְדַעַת לְפַרְנֵס אֶת בָּנַי, וְלֹא הָיִיתִי מְבַקֵּשׁ אַחֵר כְּדֵי שֶׁתִּתְיַחֵד אַתָּה בְּאוֹתָהּ גְּדֻלָּה, וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ אַחֵר, תֵּדַע שֶׁמִּשֶּׁלִּי אֵינָן נוֹטְלִין כְּלוּם אֶלָּא)במדבר יא, יז(:וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ, וְאַף עַל פִּי כֵן מֹשֶׁה לֹא חָסַר כְּלוּם". הסבר את המשל שבמדרש ואת הנמשל. מדוע יום מינוי הזקנים הוא יום כל כך חשוב בעיני המדרש.
23. פסוק יז' "ואצלתי מן הרוח" אבן עזרא : "וטעם אקח אשר אצלך. ודע כי הרוח כמו החכמה ואם תינתן מחכמת ראובן לשמעון לא תחסר חכמת ראובן, רק נשארה כאשר היא והמשל בנר." במה דומה רוח הנבואה לפי האי"ע לחכמה. ומה הוא משל הנר.
24. פסוק כו' "והמה בכתובים" . על איזה כתובים מדובר ומדוע היה צורך בגורל. רש"י ד"ה "והמה בכתובים".

<u>פרק יב'</u>

25. פסוק ה' "ויצאו שניהם" . מה מדייק רש"י מהמילים הללו. מה היא ההוכחה של רש"י מנח.
26. פסוק י' "והענן סר". מה הוא המשל שבדברי רש"י ומה הוא הנמשל.
27. פסוק יג' רש"י ד"ה "רפא נא לה" מה היא שאלת רש"י ומה הן שתי תשובותיו.

פרשת שלח

<u>פרק יג'.</u>

1. מה הקשר בין תחילת פרשתנו לסוף פרשת בהעלותך. רש"י פסוק ב' ד"ה "שלח לך אנשים".
2. מדוע שינה משה את שמו של הושע בן נון. רש"י טז' ד"ה "ויקרא משה".
3. ערוך רשימה מדויקת של השאלות שביקש משה את המרגלים לברר.
4. כיצד מסביר רש"י בפסוק כ' את המילים "היש בה עץ". מדוע רש"י לא מסביר מילים אלה כפשוטם.
5. מה קשה בפסוק כב' במילים "ויבא עד חברון" . מה תשובת רש"י לקושי הזה.
6. אלו פרות הביאו המרגלים מהארץ. מדוע לא הביאו פרות נוספים משבעת המינים.
7. מה הוא הכלל שלומד רש"י מדברי המרגלים בפסוק כז'.
8. מה היה הויכוח שבין כלב למרגלים לפי פסוקים ל' – לא.
9. פסוק לג' "ונהי בעיננו כחגבים וכן היינו בעיניהם". כיצד ידעו זאת המרגלים. רש"י.

<u>פרק יד.</u>

10. מה הייתה תלונת בני ישראל בפסוקים ב'-ג'. מדוע הם מעדיפים למות במדבר.
11. מה הייתה טענת משה על דברי ה' מפסוק יב' עד פסוק יט'.
12. מה הייתה תשובת ה' בפסוקים כ'-כג', על דברי משה .
13. כלב התנהג אחרת מכל המרגלים. מה יהיה שכרו לפי פסוק כד'. עיין גם ברש"י ד"ה "אשר בא שמה". השווה לפרק יג' פסוק כב' רש"י ד"ה ויבא עד חברון".
14. בפסוקים כו'-לה' ניתן לזהות עונש של מידה כנגד מידה. מה הוא העונש הזה.
15. בפסוקים לט'- מה' נמצא חטא "המעפילים". מה הוא החטא ומה הוא העונש.

<u>פרק טו'</u>

16. עיין בפסוק ב' ובפסוק יח' . מה מדגישה התורה בשני הפסוקים האלה וכיצד זה מתקשר עם שני הפרקים הקודמים.
17. בפסוקים א'- טז' נמצאים דיני המנחה והנסכים. ערוך טבלא שבה תציין את המנחות והנסכים שיש להביא עם כל סוג של בעל חיים.
18. כמה מנחות ונסכים בסך הכול יביא אדם שמקריב גם כבש גם עז וגם בקר ביחד.
19. פסוקים יז' – כא' מדברים על מצוות חלה. מה ההבדל בין מצוות חלה למצוות תרומה גדולה.
20. כמה חלה יש להפריש. רש"י פסוק כ' ד"ה כתרומת גורן. למה רש"י מציין שני שיעורים.
21. פסוקים כב' – לא'. מדברים על חטא בשגגה. אל איזה חטא מדובר. רש"י פסוק כב' (כל הפסוק). מניין מדייק רש"י את דבריו.
22. השווה בין פסוקים כז'-כט' לבין פסוקים ל'-לא'. מה ההבדלים. (2 הבדלים).
23. מה היה חטאו של האיש שמוזכר בפסוקים לב'-לו'.
24. פסוק לד' "ויניחו אותו במשמר". מדוע. רש"י ד"ה "כי לא פורש".
25. מה פרושה של המילה "ציצית" . רש"י פסוק לח' ד"ה "ועשו להם ציצית" (שני פירושים).

26. כיצד אפשר לזכור את כל מצוות ה' באמצעות הציצית. רש"י פסוק לט' ד"ה "וזכרתם את כל מצוות ה'".

שאלות על פרשת שלח לך – סבב שני

פרק יג'

1. פסוק ב' "שלח לך אנשים" הכלי יקר " דווקא אתה תחזה ברוה"ק אם האנשים כשרים לזה השליחות, כי רוב העולם טועים באנשים חניפים, המראים את עצמם כשרים ולובשין אדרת שער למען כחש, על כן אמר **לך אנשים** ,דווקא אותן שהם בעיניך אנשים חשובים ולא אותן שהם אנשים בעיני זולתך כי יכול להיות שאין תוכם כברם" . כנגד איזו תופעה הרווחת גם היום יוצא הכלי יקר..
2. **פסוק ב' "כל נשיא בהם" רשב"ם "עיקר פשוטו כך:** אלה שנים עשר אנשים תקח מאותם שבישראל שנשא אותם לבם ללכת, שתכוין את העם מי האיש שירצה ללכת לרגל את הארץ. ומאותם שיאמרו ללכת תקח ותבחר מהם שנים עשר ולפי שהאנשים גבורים שאינם יראים ורך לבב ראוים ללכת בארץ נכריה וגם להתחזק ולקחת מפרי הארץ, לכך הוצרך להכריז ולא נקבם הקב"ה בשמות, כשם שעשה לנשיאים שמנו את ישראל ובנשיאים שהנחיל את ישראל את הארץ באלה מסעי. שאותם היו נקובי שמות". מה היה התהליך של בחירת המרגלים לפי הרשב"ם
3. **פסוק טז "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" רשב"ם"** לא עתה קרא אותו כן, שהרי כבר קודם לכן נקרא יהושע אלא כך פירושו: הושע בן נון שאמרנו למעלה שנקרא כן בבית אביו הוא אותו שקרא משה [יהושע] כשנעשה משרתו והפקידו על ביתו, שכך היה מנהגם כמו: **ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח. ויקרא לדניאל די שמיה בלטשצר כשם אלהיה..**" מה קשה לרשב"ם בפסוקינו. מה מוכיח הרשב"ם מיוסף ומדניאל.
4. בפסוקים יח'-כ' מתבקשים המרגלים לברר 4 שאלות הנוגעות לארץ 2 שאלות הנוגעות לאנשים ושאלה אחת הנוגעת לערים. מה הן השאלות.
5. פסוק יח' "**וְאֶת הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ**"". ספורנו: "לָדַעַת אִם מוֹשַׁב הָאָרֶץ טוב, כְּמו שֶׁהורוּ חַכְמֵי הָרופְאִים בִּבְחִירַת הַמִּשְׁכָּנִים, שֶׁנַּבִּיט אֶל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ אִם הֵם חֲזָקִים וּשְׁלֵמֵי הַגּוּף או הֵפֶךְ זֶה, וְכֵן נַבִּיט אִם הֵם רַבִּים או מְעַטִּים, כִּי אָמְנָם רִבּוּי הָעָם וְחָזְקָם יורֶה עַל הֱיות אֲוִיר הָאָרֶץ וְהַמְּזונות טובִים, וְהַהֵפֶךְ יורֶה עַל הֶפְכָּם" . מדוע לדעת הספורנו היה חשוב להתבונן באנשים היושבים בארץ.
6. **פסוק יט "הַטובָה הִוא" ספורנו "** .בְּמַיִם רַבִּים וְטובִים, כְּאָמְרו "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טובָה, אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם" (דברים ח, ז)". מה גורם לדעת הספורנו להפוך ארץ לטובה. מדוע..
7. פסוק כז' "**וגם זבת חלב ודבש הוא -**"רמב"ן "בעבור שציוה אותם לראות השמנה היא אם רזה, השיבו לו כי היא שמנה וגם זבת חלב ודבש היא, ועל שאלתו היש בה עץ אם אין, השיבו לו "**וזה פריה** ,"כי כן ציווה אותם להראותו. והנה בכל זה אמרו אמת והשיבו על מה שנצטוו. והיה להם לאמר שהעם היושב עליה עז והערים בצורות, כי יש להם להשיב אמרי אמת לשולחם, כי כן ציווה אותם החזק הוא הרפה הבמחנים אם במבצרים, אבל רשעם במלת "**אפס** ,"שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם שאי אפשר בשום עניין,

כלשון האפס לנצח חסדו (תהילים עז ט), ואין עוד אפס אלוהים (ישעיה מה יד). והנה אמרו לו, הארץ שמנה וגם זבת חלב ודבש והפרי טוב, אבל אי אפשר לבא אליהם כי עז העם והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם:" במה שגו המרגלים ומה היה חטאם לפי הרמב"ן.

8. פסוק כט' "עמלק יושב בארץ הנגב" מדרש במדבר רבה." עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב)במדבר יג, כט ,(מָה רָאוּ לִפְתֹּחַ בַּעֲמָלֵק, מָשָׁל לְתִינוֹק שֶׁסָּרַח וְלָקָה בָּרְצוּעָה, וּכְשֶׁמְבַקְּשִׁין לְהַפְחִידוֹ מַזְכִּירִין לוֹ הָרְצוּעָה שֶׁלָּקָה בָהּ, כָּךְ הָיָה עֲמָלֵק רְצוּעָה רָעָה לְיִשְׂרָאֵל. וּמָה רָאָה לֵישֵׁב לוֹ עַל הַסְּפָר עַל דֶּרֶךְ כְּנִיסָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, כָּךְ צִוָּהוּ עֵשָׂו זְקֵנוֹ לְקַדְּמָן לַדֶּרֶךְ, וְעָקַר מִמְּקוֹמוֹ וְיָשַׁב לוֹ בַּדֶּרֶךְ) ,במדבר יד, מה :(וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי, וַיַּכֻּם וַיַּכְּתוּם עַד הַחָרְמָה." . מדוע הזכירו המרגלים את עמלק לפי המדרש. מדוע ישב שם עמלק.

9. פסוק לא' "כי חזק הוא ממנו". מה הוא פשוטה של המילה "ממנו" וכיצד מפרש אותה רש"י.

<u>פרק יד'</u>

10. פסוק ה' "ויפל משה" אבן עזרא "ברצונו" . מה רצה הא"ע לתקן בפירושו..
11. פסוק י' "לרגום אותם" עיין ברש"י. איזו טעות מבקש רש"י למנוע בדבריו.
12. פסוק כב' "זה עשר פעמים" אבן עזרא "הטעם רבים והזכיר **עשר** - בעבור היותו סך חשבון, כי הוא סוף האחדים וראש העשרות שהם במחברת השנית" . מה קשה לא"ע. מה הוא המיוחד במספר המופיע בפסוק.
13. פסוק לד' "**יום לשנה יום לשנה" הכלי יקר** " .שנה ליום שנה ליום מבעי ליה למימר, ועוד, הלא מדה טובה מרובה על מדת פורעניות, ואיך יכפול עונשם שנה ליום? ומה שאמר :**במספר הימים** כמספר בכ"ף מבעי ליה, ומהו שחזר ואמר **תשאו עונותיכם מ' שנה** ,כי כבר הזכיר עונשם. ורז"ל אמרו (תענית כט) כי יום זה היינו ט' באב, כי בו בכו בכיה לחנם, וקבעו בכיה לדורות, על כן בכל יום ט' באב היו קוברים מתיהם, לכך נאמר **יום לשנה** ,שבכל שנה **תשאו עונותיכם** יום אחד/". מה הן קושיות הכלי יקר על הפסוק. מה הוא הפתרון שהוא מביא על פי דברי חז"ל.

<u>פרק טו'</u>

14. פסוק ו' "או לאיל" מדרש הלכה ספרי "בא הכתוב לחלק בין נסכי כבש לנסכי איל. שהיה בדין, בן בקר טעון נסכים ובן צאן טעון נסכים. אם למדת שלא חלקה תורה בין נסכי עגל לנסכי שור, כך לא תחלק בין נסכי כבש לנסכי איל, ת"ל או לאיל תעשה מנחה, בא הכתוב לחלק בין נסכי כבש לנסכי איל". מה ההבדל שמגלה המדרש בין הנסכים לבקר לבין הנסכים לצאן.. .
15. פסוק י' "אשה ריח ניחוח לה'" מדרש הלכה ספרי :" אשה ריח ניחוח לה' על גבי ספלים. אתה אומר על גבי ספלים או אינו אלא על גבי האשים. אי אמרת כן, נמצא מכבה את המדורה והתורה אמרה אש תמיד תוקד. הא מה ת"ל אשה ריח ניחוח לה' שאמרתי ונעשה רצוני.: " . מה הקושי שמעלה מדרש ההלכה ומה הוא הפתרון.
16. פסוק יב' מה הוא המספר בתחילת הפסוק ומה הוא המספר שבסופו.
17. פסוק כד' . מה המיוחד במילה האחרונה שבפסוק. כיצד מסביר זאת רש"י.
18. פסוק לג' "**ויקריבו אותו" אבן עזרא "**ליל ראשון" . מה מבקש הא"ע לתקן בפירושו..

19. פסוק לה' " כל העדה" מדרש הלכה ספרי "כל העדה במעמד כל העדה. אתה אומר במעמד כל העדה, או כל העדה כמשמעו. תלמוד לומר יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו, הא מה תלמוד לומר כל העדה, במעמד כל העדה." . מדוע לא מפרש הספרי את הפסוק כפשוטו..
20. פסוק לח' "ועשו להם" . במה שונה פסוק לח' מהפסוקים לט'-מא'. איך ניתן להסביר את השינוי.
21. פסוק לט' "וראיתם אותו וזכרתם" ספורנו " .תִּזְכְּרוּ שֶׁאַתֶּם עֲבָדִים לָאֵל יִתְבָּרַךְ, וְשֶׁקִּבַּלְתֶּם מִצְוֹתָיו בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה, וְזֶה בִּרְאוֹתָם הַצִּיצִית שֶׁהוּא כְּחוֹתָם הַמֶּלֶךְ בַּעֲבָדָיו. וּבָזֶה תַּחְדְּלוּ מִתּוּר "אַחֲרֵי לְבַבְכֶם" לְהַשִּׂיג שְׁרִירוּת לִבְּכֶם בְּעִשָּׂר וְכָבוד אֲפִלּוּ בְּגָזֵל, "וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם" לְהַשִּׂיג תַּאֲוות שֶׁנְּתַתֶּם עֵינֵיכֶם בָּהֶן." . מה פשר הביטוי בדברי הספורנו "כחותם המלך בעבדיו" ואיך הוא מתקשר למצוות הציצית.
22. פסוק לט' "ולא תתורו". רש"י קושר את פירושו לביטוי זה לתחילת הפרשה לפרק יג' פסוק כה'. מה הקשר.
23. פסוק לט' "וראיתם אותו וזכרתם" אבן עזרא "**רק לפי דעתי** יותר הוא חייב להתעטף בציצית בשאר השעות משעת התפלה, למען יזכור ולא ישגה ולא יעשה עבירה בכל שעה, כי בשעת התפלה לא יעשה עבירה" . מה פשר המנהג שהאבן עזרא שולל ומדוע הוא שולל את המנהג הזה.
24. פסוק מ' "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי" מדרש במדבר רבה "מָשָׁל לְאָחָד מֵשְׁלָךְ לְתוֹךְ הַמַּיִם, הוֹשִׁיט הַקַּבַּרְנִיט אֶת הַחֶבֶל וְאָמַר לוֹ תְּפֹס חֶבֶל זֶה בְּיָדְךָ וְאַל תַּנִּיחֵהוּ, שֶׁאִם תַּנִּיחֵהוּ אֵין לְךָ חַיִּים. אַף כָּךְ אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁאַתֶּם מְדֻבָּקִין בַּמִּצְוֹת (דברים ד, ד) :(וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם." . הסבר את המשל שבדברי המדרש ואת הנמשל.

פרשת קרח

<u>פרק טז'.</u>

63. מה קשה במילה הראשונה של הפרשה. מה היא תשובת רש"י לקושי.
64. מי היו בני ראובן שהצטרפו למחלוקת ומה לומד רשי" מהצטרפות זאת. ד"ה "ודתן ואבירם".
65. מה הייתה טענת עדת קורח לפי פסוק ג'.
66. מדוע הציע משה דווקא את מבחן המחתות עם הקטורת . רש"י פסוק ו'.
67. מה הייתה טעותם הגדולה של מאתיים וחמישים האנשים, ומה הייתה טעותו של קורח. רש"י פסוק ז' .
68. מה הייתה טענת דתן ואבירם כלפי משה בפסוקים יג'-יד'.
69. מה היה עונשם של דתן ואבירם. מה פשר הבריאה החדשה שברא ה'. (פסוק ל').
70. מה היה העונש של 250 מקריבי הקטורת. את מי מזכיר לנו עונש זה.

<u>פרק יז'.</u>

71. מה ציווה ה' לעשות עם המחתות ומדוע.
72. מה הייתה הטענה של כל העדה בפסוק ו' כלפי משה ואהרון.
73. כיצד התפשטה המגפה והיכן עמד אהרון כדי לעצור אותה.
74. מה הוכיח אהרון על ידי המחתה עם הקטורת בשעת הנגף. עיין ברש"י פסוק יג' ד"ה "ויעמוד בין המתים", החל מהמילים "דבר אחר".
75. מה בא מבחן המטות להוכיח, ומה הייתה תגובת הנשיאים למבחן זה.
76. שני הפסוקים האחרונים של הפרק מהווים מבוא לפרק הבא. כיצד.

<u>פרק יח.</u>

77. העתק את המשפט האחרון בפסוק ד' ובפסוק ז'. מה מלמדים משפטים אלה.
78. כיצד תהיה חלוקת העבודה בין הכהנים לבין הלווים לפי פסוקים א'-ז'.
79. מה יקבלו הכהנים תמורת עבודתם במשכן. לפי פסוקים ט'-יא', לפי פסוק יב' , לפי פסוק יג', לפי פסוק יד', לפי פסוק טו'.
80. מה היא "ברית מלח עולם" בפסוק יט'. עיין ברש"י, שני פרושים.
81. מה יקבלו הלווים תמורת עבודתם לפי פסוקים כא'-כד'.
82. מה צריכים הלווים לתת לכהנים ממה שהם מקבלים. למה תהיה מתנה זאת דומה לפי פסוק כז'.
83. פרק יח' בא כתשובת המשקל לסיבוכים שהיו בפרקים טז'- יז'. כיצד.

<u>שאלות לפרשת קורח סבב שני</u>

<u>פרק טז'</u>

1. פסוק א' "ויקח קורח" רמב"ן : "אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאווה רבים, וכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם ולא בטלה הגזרה מהם, ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה', ונגזר על כל העם שיתמו במדבר ושם ימותו, אז הייתה נפש כל העם מרה והיו אומרים בלבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות, ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו וחשב כי ישמעו אליו העם. וזה טעם "**להמיתנו במדבר** ,"

אמרו הנה הבאת אותנו אל המקום הזה ולא קיימת בנו מה שנדרת לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש כי לא נתת לנו נחלה כלל, אבל נמות במדבר ונהיה כלים שם, כי גם זרענו לא יצאו מן המדבר לעולם, ויבטל מן הבנים מה שנדרת להם כאשר נתבטל מן האבות. וזה טעם תלונתם הנה במקום הזה אחר גזרת המרגלים מיד." מדוע חשב קורח לדעת הרמב"ן, שיש שעת כושר לערער על מנהיגותו של משה.

2. פסוקים א'-ב' "ויקח קורח" ספורנו: "שְׁעוּר הַכָּתוּב וְסִדְּרוּ כְּאִלּוּ אָמַר: "וַיִּקַּח קֹרַח וְדָתָן וַאֲבִירָם וְאוֹן בֶּן פֶּלֶת, חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה, וַיָּקוּמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה, וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל." . במה שונה באופן עקרוני פרוש הספורנו מפרושו הראשון של רש"י ד"ה "ויקח קורח" מה הקושי בפרושו של הספורנו.

3. פסוק א' רש"י ד"ה "ודתן ואבירם". "ומה ראה קורח לחלוק עם משה" לפי רש"י. מה עשה קורח עם 250 האנשים ועם הטליתות. מה רצה קורח להוכיח בכך.

4. פסוק ב' **"קרואי מועד אנשי שם"".** כלי יקר " נראין הדברים, שנתקבצו אל קרח אנשים מרי לבב, אוהבי יותרת הכבוד והשררה, בחשבם כי לכולם ייתן שררות, כי זה הדבר אשר בקשה נפש כל **אנשי שם** אשר אמרו ביניהם: נעשו לנו שם פן נהיה לבוז, ויוכיח על זה ראש דבריהם **רב לכם וגו'.** כי אמרו דין הוא שתהיה השררה חוזרת חלילה מן אחד לחבירו, כי **רב לכם** שימים רבים לישראל שנהגתם עליהם שררה, וראוי שתתנו שבט ההנהגה ביד אחרים, **כי כל העדה כלם קדושים**" . מה ביקשו אנשי שם להשיג על פי הכלי יקר. מה היה הנימוק לבקשתם.

5. פסוק ד' "ויפול על פניו". מדוע "נתרשלו ידיו של משה" לפי רש"י. מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל.

6. מה המשותף לסוף פסוק יב' ולסוף פסוק יד'. מה הדבר בא להדגיש בנוגע לדתן ואבירם.

7. פסוק יב' "לא נעלה" כלי יקר " לאיזו הר קרא להם לעלות /ומהו שאמרו **העיני האנשים ההם תנקר?** וביאור העניין שמשה שלח אחריהם לדבר על לבם דברי שלום, והמה חשדו את משה, שלכך שלח אחריהם לפי שהם גדולים והעיקר במחלוקת זה, ורוצה משה ליתן להם איזו מינוי של שררה דרך שחד, כדי שיסתלקו מן המחלוקת, ואז ממילא יסתלקו כולם, על כן השיבו למשה **לא נעלה.** לא נקבל ממנו דרך שחד שום מעלה ושררה, ועל זה אמרו: **העיני האנשים ההם תנקר.** כי השוחד יעור. (דברים טז יט) וכי אתה סובר לעור עינינו בשוחד זה?" . למה ההתכוונו דתן ואבירם לפי הכלי יקר, בביטוי לא נעלה. ומדוע השתמשו בביטוי העיני האנשים ההם תנקר.

8. פסוק טו' "אל תפן אל מנחתם": רמב"ן: "לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך למחר אל תפן אליה. ומדרשו אמר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור חלקם לא יקרב לפניך לרצון, **לשון רש"י.** ואינו נכון בעיני שיהיה על הקטרת, לפי שעל דתן ואבירם הוא אומר כן שחרה לו על דבריהם והם לא היו בתוך העדה הנועדים להקטיר קטרת. **אבל פשוטו,** כי בעבור שהיו אלה רוצים בכהונה להקריב קרבן, אמר משה **"אל תפן אל מנחתם** "אל תפן אל קרבן שיקריבו לפניך ואל תפילה שיתפללו לך, כי כל הקורבנות גם התפילה יקראו מנחה בכתוב." מדוע לא מקבל הרמב"ן את פרושו של רש"י לפי פשוטו. מה הוא הפרוש שהרמב"ן מציע.

9. פסוק כא' "הבדלו מתוך העדה הזאת" רמב"ן **"יש לשאול,** אם ישראל לא חטאו ולא מרדו ברבם למה היה הקצף עליהם לאמר ואכלה אותם כרגע, ואם גם הם מרדו כקרח וכעדתו

איך יאמרו משה ואהרן האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף?.... **אבל הטעם**, כי מתחלה היה לב העם אחרי משה ואהרן, וכאשר לקחו קרח ועדתו איש מחתתו וישימו עליהם קטרת ועמדו פתח אהל מועד עם משה ואהרן, אז קרא קרח לכל העדה ואמר להם כי בכבוד כולם הוא מקנא, וייטב הדבר בעיניהם ונקהלו כולם לראות אולי יישר בעיני האלוהים ותשוב העבודה לבכוריהם, וזה טעם ויקהל עליהם קרח את כל העדה (פסוק יט). והנה נתחייבו כליה שהיו מהרהרים אחרי רבם, והם כמהרהרים אחרי השכינה ומוותרים על נבואת נביא בלבם וחייבין מיתה בידי שמים. ומשה ואהרן למדו עליהם זכות, שלא חטא במעשה אלא קרח, והוא הגורם והוא המפתה אותם, וראוי הוא שימות לבדו לפרסם ולהודיע ענשו לרבים: **וזו דרך מבקשי רחמים** שיקלו החטא מעל העם ונותנין אותו על היחיד הגורם, מפני שהוא חייב על כל פנים." מה הן שתי השאלות שמעמיד הרמב"ן בראש דבריו. כיצד מסביר הרמב"ן את השתלשלות העיניין. הסבר את דברי הרמב"ן בסוף דבריו מהמילים "וזו דרך מבקשי רחמים.."

10. פסוק כב: "אל אלוהי הרוחות לכל בשר". מדוע השתמש משה ביטוי זה בבקשתו לרחמי ה' לפי רש"י.
11. בפסוקים כח-ל. אומר משה - אם יקרה כך וכך אז תהיה מסקנה אחת ואם יקרה אחרת אז תהיה מסקנה שונה. מה הן שתי האפשרויות ושתי המסקנות.
12. פסוק לב: "ואת כל האדם אשר לקורח" מדרש במדבר רבה "ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת "אלו היו נבלעים ואלו היו נשרפין וקרח עומד בין השרופים שאמר משה ואתה ואהרן איש מחתתו וקרח לקה יותר מכולם שנשרף ונבלע ולמה נעשו בו שני דינין שאילו נשרף ולא נבלע היו הבלועין מתרעמין שלא הביא עלינו את כל הפורעניות הזה אלא קרח והן נבלעין והוא ניצול ואלו נבלע ולא נשרף היו השרופין מתרעמין שלא הביא עליהם את הפורעניות אלא זה והן נשרפין והוא ניצול לפיכך נידון בשתי מיתות וליהטו האש תחלה לעין כל השרופים שבידן היתה המחתה והקטרת בה וקפלתו האש כדור והאש מגלגלת בו עד שהביאתו לפי הארץ עם הבלועים שנאמר "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש: " מה היה עונשו של קורח לפי המדרש ומדוע.
13. פסוק לג: "**וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ**"". ספורנו " הִגִּיד שֶׁלֹּא קָרָה בְּאוֹתָהּ הַפְּתִיחָה כְּמוֹ שֶׁיִּקְרֶה בְּפְתִיחַת הָרַעַשׁ שֶׁהִיא לֹא תִּסָּגֵר תֵּיכֶף. אָמְנָם זֹאת נִסְגְּרָה תֵּיכֶף, כְּפוֹתֵחַ פִּיו לִבְלוֹעַ דָּבָר וְיִסְגְּרֵנוּ אַחַר הַבְּלִיעָה." איזה נס מיוחד היה בזמן רעידת האדמה שבה נענשו קורח ועדתו.
14. פסוק לד: "נסו לקולם" על איזה קול מדובר. רש"י.

<u>פרק יז'</u>

15. מה הוא הציווי בפסוקים א'-ה'. מה מטרת הציווי וכיצד המטרה הזאת תמומש.
16. פסוק יא': "וכפר עליהם" . כיצד ידע משה שהקטורת תעצור את המגיפה. רש"י.
17. פסוק כא': "בתוך מטותם". מה מדייק רש"י ממילים אלה.
18. **פסוק כג "ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים" רשב"ם "נראה לפי הפשט:** כשהוציאו משה מצאו שפרח ולא יותר, כדכתיב: **והנה פרח מטה אהרן**, אבל אחר כן: **ויצץ ציץ -** לעיני כל ישראל. ואחרי כן: **ויגמל שקדים.** שאילו כן היה הענין תחלה, הנה לא היתה נראה לא הפריחה ולא הניצה וגם לא היה לו לכתוב והנה פרח, אלא והנה גמל שקדים מטה אהרן לבית לוי." מה היה סדר פריחת מטה אהרון לפי הרשב"ם.

19. פסוק כג' "**והנה פרח מטה אהרן" . הכלי יקר.**""**ויוצא פרח** ,זה היה סימן לכהנים קטנים שנקראו פרחי כהונה. **ויצץ ציץ** .זה סימן לכהנים גדולים נושאים ציץ נזר הקודש.**ויגמול שקדים** .בזכות **וירץ אל תוך הקהל וגו** 'כדי לעצור המגפה, ובזכות שכהנים זריזים הם, כגמול ידו השיב לו להצמיח שקדים, שיש בהם משמעות לשון שקידות ומהירות, וזכה למתנות" . למה מרמזים שלבי הפריחה של מטה אהרון לפי הכלי יקר ,.

<u>פרק יח'</u>

20. פסוק ג' "גם הם גם אתם" מדרש הלכה ספרי "אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו אזהרה. ולא ימותו עונש. אין לי אלא לוים שענושים ומוזהרים על עבודת כהנים, כהנים על עבודת לוים מנין. ת"ל (גם הם) גם אתם. [לוים] מעבודה לחברתה מנין, ת"ל (גם אתם) [גם הם]. וכבר בקש ר' יהושע בן חנניא לסייע את ר' יוחנן בן גודגדא, אמר לו חזור לאחריך שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים." הסבר את הביטוי במדרש "מעבודה לחברתה" מה מוכיח המדרש מהסיפור על ר' יהושע בן חנניה.
21. פסוקים ד'-ה' "**וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד" .**ספורנו "לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים וְהוּא כָּל הֶחָצֵר. **וּשְׁמַרְתֶּם אֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ .**וְאַתֶּם הַכֹּהֲנִים תִּשְׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּשְׁכָּן לִפְנִים מִן הַקְּרָשִׁים". מה ההבדל לפי הספורנו בין משמרת אוהל מועד לבין משמרת הקודש.
22. פסוק ז' "**עבדת מתנה אתן את כהנתכם– " רמב"ן "הנכון בעיני** ,שיאמר ועבדתם - עבודת כהונה, ואיננה לכם עבודת שעבוד כעבודת עבדי המלכים, אבל עבודת מתנה - גדולה נתתי לכם בה לכבוד ולתפארת מאתי." מה ההבדל לפי הרמב"ן בין עבודת כהונה לבין עבודת מתנה.
23. פסוק ח' רש"י. מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל.
24. פסוק י' "**בקדש הקדשים תאכלנו " רמב"ן** "לימד על קדשי קדשים שאינן נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה ,**לשון רש"י. ולא הבינותי זה** ,כי קדש הקדשים אינו מקום אכילת הקורבנות, כי הכתוב אומר (ויקרא ו יט): במקום קדוש תאכל בחצר אהל מועד, וקדש הקדשים הוא במקום הארון לפנים מן הפרוכת, כמו שכתוב (שמות כו לג): והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים, וכתיב (שם פסוק לד): ונתת את הכפורת על ארון העדות בקדש הקדשים, ואין שם אכילה ושתייה שאין נכנס שם אלא כוהן גדול ביום הכיפורים. **ועל דרך הפשט נפרש "בקדש הקדשים תאכלנו** ,"שתאכלנו בקדושת קדש הקדשים, כי אמר תחלה (פסוק ט): קדש קדשים לך הוא ולבניך, שלא תנהגו בהם מנהג קדשים קלים אבל יהיו בידכם קדש קדשים, וחזר ופירש "**בקדש הקדשים תאכלנו** "שתהיה אכילתך בהם בקדושה חמורה" . מה הקושיא שמקשה הרמב"ן על פירושו של רש"י. מה ההבדל העקרוני בין הפירוש של רש"י לפרוש של הרמב"ן.
25. פסוק יט'. כיצד מבטא הכתוב את חוזקה ותקפותה של הברית שכרת ה' עם הכהנים. עיין גם בדברי מדרש ההלכה ספרי "כרת הכתוב ברית עם אהרון בדבר הבריא ולא עוד אלא שמבריא את האחרים".
26. פסוקים כה' עד לב' עורכים השוואה בין שני מצבים. מה הם שני המצבים ומה המשותף להם.

פרשת חוקת

<u>פרק יט</u>

1. כיצד מסביר רש"י את המילים "חוקת התורה" בפסוק ב'.
2. מדוע מצווה התורה דווקא כאן על דיני פרה אדומה ודיני טומאה וטהרה.
3. מה הן התכונות המתחייבות בפרה האדומה. כיצד מסביר רש"י את המושג "תמימה". מדוע הוא לא מסביר את המילה כפשוטה.
4. מה על הכהן להשליך אל תוך שריפת הפרה. היכן למדנו כבר על רכיבים אלה.
5. כיצד שמרו את אפר הפרה האדומה לפי רש"י פסוק ט'.
6. למה מיועד אפר הפרה האדומה לפי פסוקים יא'-יג'.
7. השווה פסוקים יג' , כ'. מה המשותף לשני הפסוקים. מה נלמד מכך.
8. <u>פרק כ'.</u>
9. מה הקשר בין פרק יט' לבין תחילת פרק כ' לפי רש"י פסוק א'.
10. מדוע לא היה מים לעם לאחר מות מרים.
11. מה היו הטענות של העם כלפי משה בפסוקים ג'-ה'. (4 טענות).
12. מה ציווה ה' למשה לעשות, כדי לספק מים לעם, ומה עשה משה. מדוע עשה משה שלא כדבר ה'. (עיין בשמות פרק יז' פסוק ו').
13. מה היה חטאו של משה במי מריבה . רש"י פסוק יב' ד"ה "להקדישני". מה היה עונשו של משה.
14. תאר את המשא ומתן שבין משה לבין מלך אדום לפי פסוקים יד' –כא'.
15. מה לומד רש"י מהמילים "ויראו כל העדה" בפסוק כט'
16. מה לומד רש"י מהמילים "כל בית ישראל" בפסוק כט'.
17. <u>פרק כא'.</u>
18. הפרק מתאר את כיבושי ישראל בעבר הירדן המזרחי. מי הם העמים והמלכים שאותם כבשו ישראל.
19. מה היה חטא העם לפי פסוק ה' ומה היה העונש לפי פסוק ו'
20. מה הפתרון שה' מציע למשה כדי להתגבר על מגיפת הנחשים.
21. כיצד הצליח המבט על נחש הנחושת לרפא את הנפגעים מהנחשים. רש"י פסוק ח' ד"ה "וראה אותו".
22. מה לומד רש"י בפסוק כב' מהמילים "אעברה בארצך"
23. עיין בפרק כב' פסוק א'. האם פסוק זה שייך לפרשת חוקת או לפרשת בלק.

<u>שאלות על פרשת חוקת סבב שני</u>

<u>פרק יט'</u>

1. פסוק ב' "זאת חוקת התורה" במדבר רבה" "אמר ר' יוחנן בן זכאי חייכם לא המת מטמא ולא המים מטהרין אלא אמר הקב"ה חקה חקקתי גזירה גזרתי אי אתה רשאי לעבור על גזרתי דכתיב "זאת חוקת התורה." מה הוא המסר שמבקש ר' יוחנן בן זכאי למסור בקשר למצוות פרה אדומה.
2. פסוק ב' "פרה אדומה תמימה" מדרש הלכה ספרי: "תמימה באדמות או תמימה במומים? כשהוא אומר אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול - הרי מומים אמורים; הא מה

תלמוד לומר תמימה - שתהא תמימה באדמות.״ מה הוא הספק שמעלה המדרש לגבי פרוש המילה ״תמימה״. מה ההוכחה של המדרש לפרוש שהוא מציע.

3. פסוק ג׳ ״ונתתם אותה אל אלעזר הכהן״ מדרש הלכה ספרי: ״שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי: באיזו כלים פרה נעשית? אמר להם בבגדי זהב. אמרו לו והלא למדתנו רבינו בבגדי לבן! אמר להם אם מה שראו עיני ומה ששרתו ידי שכחתי כך, ק״ו למה שלמדתי! וכל כך למה? כדי לחדד את התלמידים.״ מה היא שאלת התלמידים? מה המסר שמבקש ר׳ יוחנן להעביר בנוגע לצורת לימוד ראויה.
4. פסוק י׳ ״ולגר הגר בתוכם״ אבן עזרא: ״בעבור היות ארץ ישראל קדושה, כי הכבוד שם״ . מה קשה לא״ע ומה תשובתו..
5. פסוק ידי ״באוהל״. אבן עזרא:״ והבית כאהל, רק הזכיר הכתוב האהל בעבור היות ישראל באהלים.וכן **אשר ישחט שור או כשב ועז במחנה״. מה קשה לא״ע ומה תשובתו . מה ההוכחה שהוא מביא מהפסוק ״....במחנה״.**
6. מה ההבדל בין הטומאה שבפסוק ידי לטומאה שבפסוק טז׳. עיין ברשב״ם : ״כלומר, הבא אל האהל שהמת בו טמא בלא נגיעה, אבל אם המת על פני השדה ולא באהל אינו מטמא אלא במגע.״
7. עיין בסוף דברי רש״י לפסוק כב׳ ד״ה ״וכל אשר יגע בו הטמא״ מהמילים ״ומדרש אגדה העתקתי״. מה הרעיון המרכזי בדברי המדרש שרש״י העתיק.

<u>פרק כ׳</u>

8. פסוק א׳ ״וישב העם בקדש״ רמב״ן **״וטעם וישב העם בקדש-** לומר כי כאשר נכנסו במדבר צין עד קדש מתה מרים. וטעה ר״א שאמר בעבור שישבו שם ימים רבים כי כן כתוב. כי קדש אשר כתוב בו (דברים א מו): ותשבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם, הוא קדש ברנע והוא במדבר פארן, ומשם נשתלחו המרגלים בשנה השניה ושם חזרו, אבל קדש זה הוא במדבר צין ובאו שם בשנת הארבעים ושם מתה מרים, ומקראות מפורשים הם:״ הסבר את המחלוקת שבין הרמב״ן לאבן עזרא.
9. פסוק א׳ ״בחודש הראשון״ רשב״ם **״ותמת שם מרים-** בחדש הראשון החדש שלסוף ארבעים שנה, שהרי מת אהרן אחריה בחדש החמישי בשנת ארבעים לצאת בני ישראל, כדכתיב בפרשת אלה מסעי.״ . מה מוזר בתאריך שכתוב בפסוק. מה הפתרון שמציע הרשב״ם.
10. פסוק ו׳ ״״ויבא משה ואהרון מפני הקהל״ אבן עזרא ״כדמות בורחים״. עיין גם ברש״י פסוק יב׳ ד״ה ״להקדישני״. כיצד מפרש כל אחד מהפרשנים את החטא של משה ואהרון.
11. פסוק י׳ רש״י ד״ה ״ויקהילו״. מה קשה לרש״י ומה תשובתו. ציין מקום נוסף שרש״י אמר בו אותו דבר.
12. פסוק יא׳ רש״י ד״ה ״פעמיים״. מדוע הכה משה בסלע פעמיים לפי רש״י.
13. פסוק ידי ״אל מלך אדום״ רמב״ן: ״לא הזכיר הכתוב שמו, כי אין צורך. אבל הזכיר סיחון ועוג מלכי האמורי בשמותם, בעבור כי היו ידועים בגבורה ולהם שם בגויים, להודות לפניו יתברך כי עשה עמנו להפליא, כמו שנאמר (תהילים קלו יז - כ): למכה מלכים גדולים כי לעולם חסדו, לסיחון מלך האמורי כי לעולם חסדו ולעוג מלך הבשן כי לעולם חסדו. ומנהג הכתוב להזכיר שם גדולי המלכים אשר ירשנו את ארצם, כעניין שהזכיר ביהושע חמשת מלכי האמורי אדוני צדק מלך ירושלים והוהם מלך חברון ופראם מלך ירמות ויפיע מלך

לכיש ודביר מלך עגלון (יהושע י ג): ויובב [מלך מדון ויבין] מלך חצור (שם יא א), ושאר המלכים הזכירם במספר (שם יב ט - כד): לא בשמות:". מתי מזכירים את שמות המלכים שישראל כובשים לפי הרמב"ן ומתי לא מזכירים.

14. פסוק ידֿ רש"י ד"ה "אחיך ישראל", מדוע מזכיר כאן משה לפי רש"י , שבני ישראל הם אחים של עשיו. עיין גם בד"ה "אתה ידעת".
15. פסוק כבֿ "כל העדה". מה מדייק רש"י ממילים אלה.

<u>פרק כאֿ</u>

16. פסוק אֿ "וישמע הכנעני" רמב"ן "**והנכון בעיני**, כי זה מלך ערד הוא יושב בנגב מעבר לירדן ימה בארץ כנען על יד הירדן בגבול בני יהודה סמוך לחברון שהיא בנגב, ושמע מרחוק בבוא בני ישראל ובא דרך האתרים אל ערבות מואב להלחם עימהם שם, וזה טעם "**וישמע**," ולכך ספר הכתוב "**והוא יושב בנגב בארץ כנען** "כי בא מארץ אחרת אל מקום ישראל. ונדרו ישראל נדר להֿ שאם יתן אותו בידם שיחרימו כל אשר להם להֿ, וספר הכתוב כי שמע השם תפלתם ונדרו נדר להֿ ושלמו אותו. כי הרגו אותם עתה בימי משה, כמו שציוה (ויקרא כז כט): כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת, ונתנו כל שללם לאוצר בית ה:" . מה הוא הקושי של הרמב"ן ומה תשובתו.
17. פסוק אֿ "וישמע הכנעני". מה שמע המלך שנתן לו את האומץ להילחם נגד ישראל לפי רש"י.
18. פסוק אֿ "דרך האתרים" אבן עזרא: "**האתרים יש אומרים:** כי האל"ף נוסף. והטעם **התרים את הארץ**– " . איך מסביר הא"ע את המילה "דרך האתרים".
19. פסוק וֿ "וישלח הֿ בעם את הנחשים השרפים". מדרש במדבר רבה : "מה ראה ליפרע מהם בנחשים לפי שנחש פתח בלשון הרע תחלה ונתקלל ולא למדו ממנו אמר הקדוש ברוך הוא יבא נחש שהתחיל בלשון הרע תחלה ויפרע ממספר לשון הרע [שנאמר] (<u>קהלת י</u>" :(<u>ופורץ גדר ישכנו נחש</u>". הסבר את העונש שקיבלו ישראל דווקא על ידי נחשים לפי המדרש.
20. פסוק זֿ רש"י ד"ה "ויתפלל משה" . מה לומד רש"י מהתנהגותו של משה.
21. עיין במשנה מסכת ראש השנה פרק גֿ משנה חֿ. המשנה מציינת שני ארועים. מה הם מה המשותף לשניהם. "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל" וגוֿ (שמות יז, יא)

וְכִי יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה עוֹשׂוֹת מִלְחָמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מִלְחָמָה?

אֶלָּא לוֹמַר לָךְ

כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִים כְּלַפֵּי מַעְלָה,

וּמִשַּׁעְבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם הָיוּ מִתְגַּבְּרִים,

וְאִם לָאו הָיוּ נוֹפְלִין. כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (במדבר כא, ח)

"עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אוֹתוֹ עַל-נֵס,

וְהָיָה כָּל-הַנָּשׁוּךְ, וְרָאָה אוֹתוֹ וָחָי".

וְכִי נָחָשׁ מֵמִית, אוֹ נָחָשׁ מְחַיֶּה?

אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה,

וּמְשַׁעְבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם הָיוּ מִתְרַפְּאִים,

וְאִם לָאו הָיוּ נְמוֹקִים.

22. פסוק יד' "בספר מלחמות ה'" רמב"ן "**ודרך הפשט בספר מלחמות ה-'** שהיו בדורות ההם אנשים חכמים כותבים ספר המלחמות הגדולות, כי כן בכל הדורות, ובעלי הספרים היו נקראים מושלים, שנושאים בהם משלים ומליצות, והניצחונות הנפלאים בעיניהם מיחסים המלחמות ההם לה' כי לו המה באמת. והנה גבורת סיחון במואב הייתה נפלאת בעיניהם, וכתבוה בספר." . על איזה ספר מדובר בפסוק לפי הרמב"ן.
23. פסוק יח' "וממדבר מתנה" מדרש במדבר רבה: "למה ניתנה תורה במדבר שאלו נתנה להם בארץ היה השבט שנתנה בתחומו אומר אני קודם בה לכך ניתנה במדבר שיהיו הכל שוין בה ועוד למה ניתנה במדבר כשם שמדבר לא נזרע ולא נעבד כך המקבל עול תורה פורקין ממנו עול דרך ארץ כשם שמדבר אין מעלה ארנון כך בני תורה בני חורין בעולם הזה דבר אחר במדבר מי מקיים את התורה מי שמשים עצמו כמדבר ומפליג עצמו מן הכל" . ציין את שלשת ההסברים של המדרש לכך שהתורה ניתנה לישראל במדבר.
24. פסוק כא' רש"י ד"ה "וישלח ישראל מלאכים" מה קשה לרש"י ומה תשובתו. הסבר את דברי רש"י "הכתובים הללו צריכין זה לזה. זה נועל וזה פותח".
25. פסוק לב' רש"י ד"ה "וישלח משה לרגל את יעזר" . מי הם "הראשונים" שרש"י מזכיר.
26. פרק כב' פסוק א' "מעבר לירדן ירחו" רשב"ם: "כלומר, כנגד ירדן וכנגד ירחו. לא למטה בירדן ולא למעלה מיושבי ארץ ישראל.". איך מסביר הרשב"ם את המילה "מעבר".
27. פסוק לד' "אל תירא אותו" רמב"ן "**ועל דרך הפשט ,**לא היה בדעתו של משה להוריש עתה לישראל ארץ סיחון ועוג כאשר פירשתי (לעיל פסוק כא כב), והנה סיחון יצא לקראת ישראל המדברה וילחם בם על כרחם, אז הודיעו השם ראה החלותי תת לפניך את סיחון ואת ארצו החל רש (דברים ב לא), כי מכאן התחיל בכבוש שבעה עממים. אבל עוג אסף כל חילו אדרעי, והיא עיר בקצה גבולו והיו ישראל יכולים לנטות מעליו כאשר נטו מעל עשו, והשם אמר לו אל תירא אותו ולך אצלו והתגר בו מלחמה כי בידך נתתי אותו." . מדוע היה זקוק משה לעידוד של ה' לפני המלחמה עם עוג לפי הרמב"ן.

פרשת בלק

<u>פרק כב'</u>

1. מה הן שתי השאלות של רש"י בפסוק ד' ד"ה "אל זקני מדין". מה הן תשובותיו.
2. מה מדייק רש"י מהמילים "בעת ההיא" בפסוק ד'.
3. כיצד מתאר בלק את הסכנה מעם ישראל. שלש נקודות (פסוקים ה'-ו'). השווה את הנקודה הראשונה לשמות פרק י' פסוק ה'.
4. מדוע יכול גוי רשע להיות נביא. רש"י פסוק ה' ד"ה "ארץ בני עמו".
5. הסבר את הדו-שיח בין ה' לבלעם בפסוק יב' לפי רש"י. הסבר את המשל בסוף דברי רש"י ואת הנמשל.
6. מה ההבדל בין אנשי המשלחת הראשונה ששלח בלק לבלעם, ודבריה, לבין המשלחת השנייה.
7. לאיזה מעשה משווה רש"י את מה שעשה בלעם בפסוק כא'. מה לומד רש"י מכך.
8. המלאך חסם את האתון שלש פעמים. מה הם שלשת המצבים ומה עשתה האתון בכל מצב.
9. מה לומד רש"י מדברי המלאך "לך עם האנשים" בפסוק לה'.

<u>פרק כג'.</u>

10. מדוע מבקש בלעם לבנות 7 מזבחות ולהקריב 7 פרים ו 7 אילים. מה מיוחד במספר 7. מה דעתו של רש"י בנוגע למספר המזבחות. רש"י פסוק ד' ד"ה "את שבעת המזבחות".
11. העתק את התקבולת בסוף פסוק ז' והסבר אותה (מהמילים "לכה ארה..")
12. העתק את שתי התקבולות בפסוק ט' והסבר אותן.
13. מדוע לקח בלק את בלעם לראש הפסגה. עיין ברש"י.
14. העתק את שתי התקבולות בפסוק יט' והסבר אותן.
15. העתק את התקבולת במחצית הראשונה של פסוק כד' והסבר אותה.
16. להיכן לקח בלק את בלעם לפי פסוק כח' ומדוע. רש"י.

<u>פרק כד'</u>

17. העתק את התקבולת בפסוק ה' והסבר אותה.
18. העתק את שתי התקבולות בפסוק ט' והסבר אותן.
19. מי הם העמים שבלעם מזכיר בדבריו האחרונים (פסוקים טו' עד כה')?

<u>פרק כה'.</u>

20. כיצד הכשילו בנות מואב את בני ישראל לפי פסוק ב'.
21. איזה ארוע מזכיר לנו ציוויו של משה בפסוק ה'. עיין בספר שמות פרק לב' פסוק כז'.
22. במה היה מעשהו של פנחס מעשה גבורה. עיין גם בפרק כה' פסוקים יד-טו'.

<u>שאלות על פרשת בלק סבב שני</u>

<u>פרק כב'</u>

1. פסוק ב' הכלי יקר "וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. והלא ניסי מצרים היו גדולים מאלו ולמה לא התבונן באותן גדולות ונוראות אשר עשה ה', ועוד יש להתבונן כי זכר כאן את ישראל בד' שמות. ישראל, העם, בני ישראל, קהל, כי מתחילה נאמר את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ואח"כ אמר ויגר מואב מפני העם, ואח"כ אמר ויקץ מואב מפני בני ישראל, ואח"כ נאמר עתה ילחכו הקהל. הלא דבר הוא." מה הן שתי השאלות שהכלי יקר שואל. נסה לענות על שתי השאלות.
2. מדרש במדבר רבה: "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט "לא הניח הקב"ה לעובדי כוכבים פתחון פה לעתיד לומר שאתה רחקתנו מה עשה הקדוש ברוך הוא כשם שהעמיד מלכים וחכמים ונביאים לישראל כך העמיד לעובדי כוכבים ....כיוצא בה העמיד משה לישראל ובלעם לעובדי כוכבים ראה מה בין נביאי ישראל לנביאי עובדי כוכבים נביאי ישראל מזהירין את ישראל מן העבירות שנאמר (יחזקאל לג, ז)" :(ואתה בן אדם צופה נתתיך וגו "ונביא שעמד מן הגוים העמיד פרצה לאבד את הבריות מן העולם ולא עוד אלא שכל הנביאים היו במדת רחמים על ישראל ועל עובדי כוכבים שכן ירמיה אומר (ירמיה מח, לו) :("לבי למואב כחלילים יהמה "וכן יחקזאל (יחזקאל כז, ב)" :(בן אדם שא על צור קינה "וזה אכזרי עמד לעקור אומה שלימה חנם על לא דבר לכך נכתבה פרשת בלעם להודיע למה סלק הקב"ה רוח הקדש מעובדי כוכבים שזה עמד מהם וראה מה עשה:.." מה היא השאלה שהמדרש מתמודד איתה ומה היא תשובת המדרש.
3. פסוק ג' "ויקץ מואב" רמב"ן: "**ויקץ - עוד מפני בני ישראל-** ששמעו המסות הגדולות הנעשות להם ולאבותיהם. והנה ידעו מואב כי ישראל לא ילכדו את ארצם מהם, כי שלחו להם כאשר שלחו לסיחון (דברים ב כט): עד אשר אעבור את הירדן אל הארץ אשר ה' אלוהינו נותן לנו, או ששמעו גם כן מניעת השם שאמר להם (שם שם ט): אל תצר את מואב. ולכן אמרו לזקני מדין, אפילו שלא ילכדו את ארצנו, ילחכו ברובם את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה, וילכדו להם את כל סביבותינו כאשר עשו לשני מלכי האמורי ויתנו אותנו למס עובד:". ממה פחדו אנשי מואב לפי הרמב"ן הלא אסור לישראל לפגוע במואב..
4. פסוק ד' "ויאמר מואב אל זקני מדין" במדבר רבה " והלא את מוצא שמדינים נלחמים עם המואבים שנאמר (בראשית לו, לה)" :(המכה את מדין בשדה מואב "והשנאה ביניהם מעולם משל לשני כלבים שהיו מריבים זה עם זה בא זאב על אחד מהן אמר השני אם איני עוזרו היום הורג את זה ולמחר יבא עלי לפיכך נתחברו מואב עם מדין." מה היא שאלת המדרש. מה הוא המשל ומה הוא הנמשל בדברי המדרש.
5. פסוק ד' "עתה ילחכו" רשב"ם "**ילחכו-** כל התבואות וכל מיני אוכלין" ממה חשש בלק לפי הרשב"ם..
6. פסוק ו' "לכה נא ארה לי" העמק דבר: "לא אמר שיאור במקומו כי ידע שעיקר היכולת וכוחו הוא בעינו הרע על כן מוכרח הוא לילך לראות ולהביט". מה היא שאל העמק דבר ומה תשובתו.
7. .פסוק יא'. רש"י ד"ה "קבה לי" . כיצד מראה רש"י שבלעם שונא את ישראל יותר מבלק.
8. פסוק יב' "לא תלך עמהם" מדרש רבה : "אמר לו א"כ אקללם במקומי אמר לו" לא תאור את העם "אמר לו א"כ אברכם אמר לו אין צריכין לברכתך" כי ברוך הוא "אומרים לה לצרעה לא מן דובשיך ולא מן עוקציך.. ". הסבר את המשל ואת הנמשל בדברי המדרש.
9. פסוק יג' רש"י ד"ה "להלך עמכם" . ממה מדייק רש"י את דבריו.

10. פסוק כ' רש"י. כיצד חשב בלעם להצליח בקללת ישראל לפי סוף דברי רש"י בפסוק.
11. פסוק כ' "אם לקרוא לך " במדבר רבה : "אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם "מיכן את למד שבדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו שמתחלה נאמר לו לא תלך כיון שהעיז פניו להלוך הלך שכן כתיב" ויחר אף אלהים כי הולך הוא "אמר לו הקב"ה רשע איני חפץ באיבודן של רשעים הואיל ואת רוצה לילך ליאבד מן העולם" קום לך.". הסבר את דברי המדרש "בדרך שאדם רוצה לילך, בה מוליכין אותו".
12. פסוק כח' ספורנו : "**וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאָתון** .נָתַן בָּהּ כֹּחַ לְדַבֵּר, כְּעִנְיַן "ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח" (תהלים נא, יז), וְכָל זֶה הָיָה כְּדֵי שֶׁיִּתְעוֹרֵר בִּלְעָם לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, בְּזָכְרוֹ כִּי מֵה' מַעֲנֶה לָשׁוֹן גַּם לְבִלְעָדַי מוּכָן, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁיּוּכַל לַהֲסִירוֹ מִן הַמּוּכָן כִּרְצוֹנוֹ, וְכָל זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יאבַד אִישׁ כָּמוֹהוּ.". מדוע נעשה הנס עם האתון לפי הספורנו
13. פסוק לד' רש"י ד"ה "אם רע בעיניך אשובה לי" . הסבר את דברי רש"י "להתריס נגד המקום היא תשובה זו".

<u>פרק כג'</u>

14. פסוק ג' "וילך שפי" רשב"ם"**וילך שפי-** חגר ". השווה פרושו של הרשב"ם לפרושו של רש"י. איזה פרוש נראה מתאים יותר להקשר.
15. פסוק כד' "רש"י ד"ה "הן עם כלביא יקום" מה פשר הדימוי של ישראל ללביא לפי רש"י.
16. פסוק כד' "כלביא יקום" רמב"ן: "אבל חשב הנה הם עתידים לכבוש ארץ כנען שהיא נחלתם ולהרוג מלכיהם, אבל אפשר שאתגבר אני עליהם ואכה בו כאשר עשו העמלקי והכנעני היושב בהר ההוא שהכום עד החרמה (לעיל יד מה), וזאת כוונתו מפחדו מהם כאשר הזכיר לזקני מדין (לעיל כב ד). או היה עניינו, שיוכל להשיב אליו כל מה שתפסו מיד סיחון מאשר למואב, כמו שמפורש בדברי יפתח, וכבר הזכרתיו." מה היה התכנון של בלק ומה היו היעדים שלו לפי הרמב"ן.

<u>פרק כד'</u>

17. פסוק ה' "מה טובו אוהליך יעקב, משכנותיך ישראל". האם בפסוק זה יש כפל העיניין במילים שונות או יש תוספת בחלק השני של הפסוק.
18. פסוק ה' "מה טובו" ספורנו : "**מַה טובוּ אהָלֶיךָ יַעֲקב** .בָּתֵּי מִדְרָשׁות, כְּעִנְיַן "יֹשֵׁב אהָלִים" (בראשית כה, כז), וּכְעִנְיַן "וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם" (שם ט, כז), וְכֵן "וְהָיָה כָּל מְבַקֵּשׁ ה' יֵצֵא אֶל אהֶל מועֵד" (שמות לג, ז). **מִשְׁכְּנתֶיךָ** .בָּתֵּי כְנֵסִיות וּמִקְדָּשֵׁי אֵל, הַמְיֻחָדִים לְשַׁכֵּן שְׁמו שָׁם, וּלְקַבֵּל תְּפִלַּת הַמִּתְפַּלְּלִים.". כיצד מפרש הספורנו את האוהל והמשכן. מדוע לא מפרש כפשוטו.
19. פסוק ו' ספורנו : **כְּנְחָלִים נְטָיוּ** .כִּי אָמְנָם בָּתֵּי כְנֵסִיות וּבָתֵּי מִדְרָשׁות לַהֲמון יִשְׂרָאֵל הֵם כְּמו הַנְּחָלִים שֶׁנִּטָּיוּ אֶל הַשָּׂדות לְהַשְׁקותָם. וְכֵן יושְׁבֵי אהָלִים וְתוּפְשֵׂי הַתּורָה דּולִים וּמַשְׁקִים מִתּורָתָם לֶהָמון. וּכְמו כֵּן הַמִּתְפַּלְּלִים הֵם "כְּגַנּות עֲלֵי נָהָר" אֲשֶׁר לא יָמִישׁוּ מֵעֲשות פֶּרִי, כְּאָמְרָם ז"ל: בְּרִית כְּרוּתָה לְי"ג מִדּות שֶׁאֵינָן חוזְרות רֵיקָם (ראש השנה יז, ב).. כיצד ממשיך הספורנו לפרש את פסוק ו' כהמשך לפסוק ה'.
20. פסוק ז' רש"י ד"ה "וירם מאגג מלכו". רשב"ם "**וירום מאגג-** מלכות שאול כל **מלכי עמלק** נקראין **אגג.**

כמו כל **מלכי** **מצרים** קרוים **פרעה.**

מלכי פלשתים אבימלך.

ושל **ירושלים מלכי צדק** .**אדוני צדק.**" מה היא התופעה המשותפת לכל המלכים שהרשב"ם עומד עליה.

21. פסוק יג' רש"י ד"ה "לעבור את פי ה'" . רש"י משווה פסוקנו לפרק כב' פסוק יח'. מה מגלה רש"י בהשוואה זאת ומה משמעות ההבדל לפי רש"י.

22. פסוק כ' "ראשית גויים עמלק" אבן עזרא: "**וירא את עמלק** בדרך נבואה. משל: **ראשית גוים ,**ופירושו: כי הוא הגוי הנלחם עם ישראל בראשונה. **ואחריתו** עד שיהיה **אובד.** וכן היה בימי שאול. שהמית **מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק** וזקן. **ורבים פירשו ראשית גוים-** כי הם יחשבו בראש הגוים ולא היה כן". מדוע נקרא עמלק לפי האבן עזרא ראשית. איזה פירוש אחר לביטוי זה דוחה האבן עזרא ומדוע..

<u>פרק כה'</u>

23. פסוק ג' "ויחר אף ה' בישראל" העמק דבר: "ולא חרון אף ממש שבאמת לא כעס הקדוש ברוך הוא ...אלא שהיה פעולה של חרון אף כמו אדם שרודה את בנו וזורק אימתו ועושה תנועות של כעס ובליבו אינו כועס". הסבר את המשל בדברי העמק דבר ואת הנמשל.

24. פסוק ז' רש"י ד"ה "וירא פנחס". הסבר את הפתגם שבסוף דבריו של רש"י (קריינא דאיגרתא איהו להוי פרונקא = קורא (כרוז) האיגרת (הצו) – הוא יוציאה לפועל).

25. פסוק ח' "ותעצר המגיפה". רמב"ן "**על דרך הפשט עוד** ארץ עמון ומואב השם נתנה לבני לוט ירושה בעבור לוט אביהם ששרת את הצדיק וגלה עמו לאותה הארץ, ולכך לא הרשה לעשות להם רעה בארצם, אבל מפני חטאם שהרחיקו את ישראל ולא קרבו אותם, הענישם להרחיקם מעל עמו לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' (דברים כג ד), מידה כנגד מידה". מדוע לדעת הרמב"ן לא פגעו ישראל בעמון ומואב. ומדוע הם לא יבואו בקהל ה'.

פרשת פנחס

<u>פרק כה' (מפסוק י' ואילך)</u>

1. עיין ברש"י בפסוק יא' ד"ה "פנחס בן אלעזר". מדוע היו השבטים מבזין את פנחס. (עיין בשמות פרק ו' פסוק כה' וברש"י שם).
2. מה היא "ברית שלום" שנותן ה' לפנחס.
3. מדוע גילה הכתוב את שם איש ישראל המוכה, לפי הפרוש השני של רש"י ידי ד"ה "ושם איש ישראל" .

<u>פרק כו'</u>

4. מדוע מצווה התורה על המפקד דווקא כאן. מה הם שני הפרושים ברש"י. הסבר את המשל והנמשל שבפירוש הראשון. תציע טעם נוסף למפקד לפי הכתוב בסוף פסוק ב'.
5. ערוך השוואה בין המספרים של בני ישראל במניין שבפרק ב' לבין המספרים בפרק שלנו. ציין בכל שבט האם המספר עלה או ירד. באיזה שבט יש הבדל גדול מאד בין שני המפקדים ומדוע.
6. מה הוא סדר השבטים במניין שבפרקנו. מדוע דווקא סדר זה.
7. מה תהיה שיטת החלוקה של הארץ לנחלה לשבטים. הסבר את היחס שבין הכלל בפסוק נד' לבין הכלל שבפסוקים נה'-נו.
8. מה מדגישה התורה בפסוקים סג'- סה'.

<u>פרק כז'.</u>

9. ערוך את שמות בנות צלפחד לפי ראשי התיבות , מ נ ח מ ת.
10. מה מבקשות בנות צלפחד ומדוע.
11. פסוק ג' "כי בחטאו מת", בגלל איזה חטא מת צלפחד לפי רש"י.
12. מה הם כללי הירושה לפי פסוקים ח'-יא'.
13. איזה סוג של מנהיג מבקש משה למנות לפי רש"י פסוק טז' ד"ה " אלהי הרוחות".
14. איך מנהיג בישראל מתנהג לעומת מלכי אומות העולם לפי פסוק יז'. עיין גם ברש"י.
15. כיצד העביר משה את תפקיד ההנהגה ליהושע לפי פסוק כג' . מה הדיוק שמדייק רש"י.

<u>פרק כח'- כט' .</u>

16. שני הפרקים שלנו נקראים "קורבנות המועדות". רשום את רשימת כל הימים והמועדים הנזכרים בפרקים לפי סדר הכתובים.
17. כמה מקריבים בכל יום . בעלי חיים, סולת, שמן, יין.
18. כמה מקריבים בשבת כנ"ל.
19. כמה מקריבים בראש חודש כנ"ל.
20. בראש חודש ובחגים מקריבים שעיר לחטאת. במה שונה השעיר לחטאת של ראש חודש מכל השעירים האחרים ומדוע. עיין בפרוש השני של רש"י (ומדרשו באגדה..)

21. במה שונים קורבנות חג הסוכות מקורבנות חג הפסח.

<u>שאלות אתגר.</u>

22. בחודש רגיל יש 29 ימים רגילים. יום אחד ראש חודש, וארבע שבתות. כמה קורבנות מקריבים בסך הכל בחודש. בעלי חיים , סולת, שמן, יין..
23. כמה פרים מקריבים בסך הכל בחג הסוכות (ללא שמיני עצרת).
24. כמה קורבנות מקריבים בסך הכל בכל החגים. בעלי חיים, סולת, יין, שמן. (בלי שבתות וראשי חודשים).

<u>שאלות לפרשת פנחס – סבב שני</u>

<u>פרק כה'</u>

1. פסוק יב' "את בריתי שלום", ספורנו: "**אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם .**מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, כְּעִנְיַן "עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו" (איוב כה, ב). כִּי אָמְנָם הַהֶפְסֵד לא יִקָּרֶה אֶלָּא בְּסִבַּת הִתְנַגְּדוּת הַהֲפָכִים. וְזֶה אָמְנָם נִתְקַיֵּם בְּפִינְחָס שֶׁהֶאֱרִיךְ יָמִים הַרְבֵּה מְאד מִכָּל שְׁאַר אַנְשֵׁי דורו, עַד שֶׁהָיָה הוּא מְשַׁמֵּשׁ בְּמִשְׁכַּן שִׁילה בִּזְמַן פִּלֶגֶשׁ בִּגְבְעָה, שֶׁהָיָה בְּלִי סָפֵק אַחֲרֵי מות יְהוֹשֻׁעַ וּשְׁאַר "הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ" (שופטים ב, ז), וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בִּזְמַן יִפְתָּח שֶׁכָּתַב לְמֶלֶךְ בְּנֵי עַמּון "בְּשֶׁבֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּון וּבִבְנותֶיהָ כו' שְׁלֹשׁ מֵאות שָׁנָה" (שופטים יא, כו). וּכְבָר סִפְּרוּ זַ"ל שֶׁפִּינְחָס לא רָצָה לָלֶכֶת אָז אֶל יִפְתָּח לְהַתְּיר נִדְרו. וְכָל שֶׁכֵּן לְדִבְרֵי הָאומֵר אֵלְיָהוּ זֶה פִּנְחָס, וְהוּא עֲדַיִן חַי וְקַיָּם." . מה היא המתנה שקיבל פנחס לפי דברי המדרש שמביא הספורנו.

<u>פרק כו'</u>

2. פסוק א' רש"י ד"ה "ויהי אחרי המגיפה," מה הם שתי הסיבות שמביא רש"י למנין. מה ההבדל העקרוני בין שני הפירושים.
3. פסוק י' . הסבר את שתי המילים האחרונות בפסוק לפי רש"י.
4. פסוק יג' רש"י ד"ה "לזרחי", בסוף דבריו החל מהמילים "ורבי תנחומא דרש". הסבר את דבריו בקשר לשבט שמעון.
5. פסוק לו' רש"י ד"ה "ואלה בני שותלח" החל מהמילים "צא וחשוב" מה מגלה רש"י במספר המשפחות של כל השבטים יחד ומה הוא לומד מכך.
6. פסוק נד' רש"י ד"ה "לרב תרבה נחלתו" בסוף דבריו מהמילים "ולא נתחלקה הארץ במידה". הסבר את שיטת חלוקת האדמות לשבטים לפי דברי רש"י.
7. פסוק סד'. מה מחדש רש"י בדבריו לגבי הנשים.

<u>פרק כז'</u>

8. פסוק א' רש"י ד"ה "למשפחת מנשה בן יוסף" . מה היא שאלת רש"י ומה היא תשובתו.
9. פסוק ג' "והוא לא היה" רמב"ן: "**ודעתי בדרך הפשט ,**שאמרו ככה בעבור שחשבו שמשה רבנו היה שונא עדת קרח יותר מכל החוטאים שמתו במדבר, שהם היו הקמים כנגדו והכופרים בכל מעשיו, וחשבו אולי בשנאתו אותם יאמר אל יהי לו מושך חסד ואל יהי חונן

ליתומיו ייזכר עוון אבותם אל ה' (תהילים קט יב יד), על כן הודיעוהו כי לא היה מהם. ורמזו עוד שאינו במתי המגפות אבל במדבר מת על מיטתו, וטעם כי בחטאו מת - אמרו מת במדבר בעוונו שלא זכה ליכנס בארץ," . מדוע הדגישו בנות צלפחד לפי הרמב"ן את העובדה שצלפחד לא היה בעדת קורח.

10. פסוק ד' רש"י ד"ה "למה יגרע שם אבינו" הסבר את המשפט האחרון בדברי רש"י "תתייבם אמנו ליבם" ואת הטענה המסתתרת בתוך משפט זה.
11. פסוק ד' "תנה לנו אחוזה" מדרש הלכה ספרי "תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו - ר' נתן אומר יפה כח נשים מכח אנשים: אנשים אומרים במדבר יד נתנה ראש ונשובה מצרימה, ונשים אומרות תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו:" מה היא המילה המשותפת בשני המקומות שמשווה המדרש ומה הוא מדייק מכך.
12. פסוק ז' רש"י ד"ה "כן בנות צלפחד דוברות". מה הוא שבח בנות צלופחד לפי רש"י.
13. פסוק יב' "הר העברים" רמב"ן: "שם ההר הזה **"הר נבו** "כאשר פירש בסדר האזינו (דברים לב מט): ובזאת הברכה (שם לד א), אבל יקראו אותו **"הר העברים** "מפני שהוא על מעברות הירדן ומשם יעברו אל ארץ כנען כאשר אמר כאן (בהאזינו ובזאת הברכה)" :**אשר על פני ירחו** ,"ושם עברו את הירדן כמו שנאמר (יהושע ד יט): והעם עלו מן הירדן ויחנו בגלגל בקצה מזרח יריחו. ואיננה מצווה שיצוונו הקב"ה לעשות כן עתה, שאם כן יהיה מתחייב לעלות שם מיד." . מדוע נקרא ההר בשם זה לפי הרמב"ן.
14. פסוק יב' רש"י ד"ה "עלה אל הר העברים" מה הם שני ההסברים של רש"י למקומם של פסוקים אלה כאן.
15. פסוק טז' במדבר רבה "וידבר משה אל ה' לאמר" "יפקד ה' אלהי הרוחות "כל מי שמבקש צרכי צבור כאלו בא בזרוע יפקד ה' מה ראה לבקש הדבר הזה אחר סדר נחלות אלא כיון שירשו בנות צלפחד אביהן אמר משה הרי השעה שאתבע בה צרכי אם הבנות יורשות בדין הוא שירשו " בני את כבודי אמר לו הקב"ה)משלי כז, יח" :(נוצר תאנה יאכל פריה "בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל שאינו מאבד שכרו קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר נוצר תאנה יאכל פריה: ". מה הייתה המחשבה שעלתה על דעתו של משה לפי המדרש. ומה הייתה תשובת ה' למחשבה זאת.
16. פסוק יח' "וסמכת את ידך" במדבר רבה : """וסמכת את ידך "עליו כמדליק נר מנר" ונתת מהודך "כמערה מכלי לכלי." הסבר את שני המשלים בדברי המדרש ואת הנמשל שלהם.
17. פסוק כ' "ונתת מהודך עליו" מה המטרה בציווי זה לפי רש" ד"ה "למען ישמעו".
18. פסוק כ' . אבן עזרא: **"נתתה מהודך-** לחלוק לו כבוד לפני ישראל, למען ישמעו כי הם כבר האמינו בך, וכאשר יראו שאתה כבדתו, כן יכבדוהו כי ילכו אחרי מעשיך". הסבר את הציווי שמצווה ה' את משה בנוגע ליהושוע..

<u>פרק כח'</u>

19. פסוק ב' רש"י ד"ה "תשמרו". מה התפקיד של ישראל בהקרבת הקורבנות. מה הם "המעמדות".
20. פסוק ג' "שנים ליום" במדבר רבה "לא שניהם בבת אחת אלא "את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים "ארי" ב"ר סימון מעולם לא היה אדם בירושלים ובידו

עון כיצד תמיד של שחר מכפר על עבירות שבלילה ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום מ״מ לא לן אדם בירושלים ובידו עון ״. מה מדייק המדרש מהמצווה להקריב קורבן תמיד בבוקר ובערב בכל יום..

21. פסוק י׳ רש״י ד״ה ״עלת שבת בשבתו״. איזו אפשרות שולל רש״י בדבריו. הסבר את דברי רש״י ״מגיד שאם עבר יומו - בטל קורבנו״. איזה עיקרון התנהגותי חשוב ניתן ללמוד ממשפט זה.

22. פסוק יא׳ ״ובראשי חודשיכם״ ספורנו: ״ **וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם .**הִנֵּה יום ראשׁ חדֶשׁ הָיָה מִנְהָג לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּהְיֶה יום קדֶשׁ בְּצַד מַה, כְּמו שֶׁהֵעִיד בְּאָמְרו ״אֲשֶׁר נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיום הַמַּעֲשֶׂה״ (שמואל א כ, יט). וְזֶה יורֶה שֶׁלֹּא הָיָה יום ראשׁ חדֶשׁ אֶצְלָם ׳יום מַעֲשֶׂה׳. וְלָכֵן יִיחֵס אותו לְיִשְׂרָאֵל בְּאָמְרו ״רָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם״, וְלא כֵן כָּתַב בַּמּועֲדִים, שֶׁלֹּא כָּתַב בְּשַׁבָּת ׳שַׁבַּתְּכֶם׳ וְלא ׳בְּיום בְּכּורֵיכֶם׳, וְלא ׳בְּיום סֻכּותֵיכֶם׳. וְטַעַם מִנְהָגָם זֶה הָיָה כִּי אָמְנָם הַצְלָחַת יִשְׂרָאֵל בָּעולָם הַזֶּה הִיא בְּצַד מַה דּומֶה לְעִנְיַן הַיָּרֵחַ, אֲשֶׁר אֵין לָהּ בְּעַצְמָהּ אור כְּלָל זולָתִי מַה שֶּׁתְּקַבֵּל מִזּולָתָהּ.״ במה דומים ישראל לירח ומה המיוחד בנוגע לביטוי זה על פי הספורנו.

<u>פרק כט׳</u>

23. פסוק ו׳ מזכיר את קורבנות ראש השנה . ערוך רשימת כל הקורבנות של ראש השנה יחד עם אלה המוזכרים בפסוק ו׳.

24. פסוק יח׳ רש״י ד״ה ״ומנחתם ונסכיהם לפרים״. מניין לקח רש״י את המספר 70 ומה המשמעות שלו בקשר לקורבנות של חג הסוכות. עיין גם בסוף דברי רש״י לפסוק לה׳ ד״ה עצרת תהיה לכם״ מהמילים ״ומדרשו באגדה״.

פרשת מטות מסעי

<u>פרק ל'</u>

84. פסוק ג'. מה מדייק רש"י מהמילים " לאסור אסר". מדוע אדם יקבל על עצמו נדר או איסור שהוא לא חייב בהם?
85. העתק את ארבעת המילים האחרונות של פסוק ג'. מה הקשר בין היגד זה לעשרת הדיברות.
86. מדוע יש זכות לאב להפר את נדרי ביתו ולבעל להפר את נדרי אישתו.
87. איזה ביטוי חוזר בפסוקים ו', ט', יג'. הסבר ביטוי זה.

<u>פרק לא'</u>

88. פסוק ג'. מה מדייק רש"י מהמילים "וידבר משה". ומה הוא מדייק מהמילים "נקמת ה'".
89. מי היה מפקד המלחמה נגד מדיין ומדוע.
90. מה הם הכללים לטהרת השלל שלקחו ישראל לפי פסוקים כא' – כד'.
91. מה היו כללי חלוקת השלל לפי פסוקים כה' – לא'.

<u>פרק לב'</u>

92. מה הייתה בקשת בני גד ובני ראובן ומדוע כעס משה על בקשתם.
93. כיצד שכנעו בני גד ובני ראובן את משה להיענות לבקשתם.
94. מה היה התנאי שהתנה משה עם בני גד ובני ראובן.
95. השווה פסוק טז לפסוק כד'. מה הוא ההבדל. עיין גם ברש"י פסוק טז'.

<u>פרק לג'</u>

96. מה היא סיבת סיפור המסעות. שני פרושים ברש"י לפסוק א'.
97. מה מצווה ה' בפסוקים נ' עד נו'. מה חשיבותו של ציווי זה.

<u>פרק לד'.</u>

98. עיין בפסוקים א'-יב' המתארים את גבולות הארץ . מה הוא סדר ציוני הגבולות.
99. עיין בשמות האנשים שנבחרו להנחיל את בני ישראל (פסוקים טז'-כט'). ציין את כל השמות שנרמז בהם שם ה'.

<u>פרק לה'.</u>

100. כיצד מיישב רש"י את הסתירה בין פסוק ד' לבין פסוק ה'.
101. כיצד חילקו את שש ערי המקלט בין הצד המזרחי לבין הצד המערבי של ארץ ישראל. מה קשה לרש"י בכך ומה תשובתו. פסוק יד'.
102. הסבר את ההבדל בין רוצח במזיד (פסוקים טז'- כא') לבין רוצח בשוגג (פסוקים כב' כג'). מה הם הביטויים המוכיחים על רצח במזיד ומה הם הביטויים המוכיחים על הריגה בשוגג.
103. פסוק כה' "עד מות הכהן הגדול" ספורנו: "**עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל**. כְּבָר בֵּאַר שֶׁהַגְּלוּת הִיא עַל הַשּׁוֹגֵג. וּבְהִיוֹת מִינֵי הַשְׁגָּגוֹת בְּלְתִּי שָׁוות, כִּי מֵהֶם קְרובות לְאוֹנֶס וּמֵהֶן קְרובות אֶל הַמֵּזִיד, נָתַן

לַגָּלוּת זְמַן בִּלְתִּי שָׁוֶה בְּכָל הַשּׁוּגְגִים. כִּי מֵהֶם שֶׁתִּהְיֶה שְׁגֻגָתו מְעַט קֹדֶם מִיתַת הַכֹּהֵן, וּמֵהֶן שֶׁיָּמוּת הָרוֹצֵחַ בַּגָּלוּת קֹדֶם שֶׁיָּמוּת הַכֹּהֵן. וְזֶה בְּמִשְׁפַּט הָאֵל יִתְבָּרַךְ הַיּוֹדֵעַ וָעֵד, שֶׁיַּעֲנוּשׁ אֶת הַשּׁוֹגֵג כְּפִי מַדְרֵגַת שְׁגֻגָתו, כְּאָמְרו "וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדו" (שמות כא, יג)." מדוע שהותו של הרוצח בשוגג בעיר המקלט תלויה במות הכהן הגדול לפי הספורנו.

104. פסוקים לא' –לב'. מדברים על שתי צורות של כופר. מה הן. מדוע הן אסורות בתכלית.

<u>פרק לו'</u>

105. מה הייתה בקשת בני מנשה ומה הפתרון שהציע משה.

106. רשום שמות בנות צלפחד לפי ראשי התיבות. מ נ ח מ ת

107. העתק את הפסוק החותם את הפרשה ואת הספר כולו. על אלו מצוות מדובר בפסוק (מפרק כח' ואילך).

<u>שאלות על פרשיות מטות מסעי – סבב שני</u>

<u>פרק ל'.</u>

1. פסוק ג' "איש כי ידור נדר...ככל היוצא מפיו יעשה" . יש המפרשים שהפרשה שלנו קשורה לפרשה הקודמת לפרק כט' פסוק לט'. ויש האומרים שהיא קשורה לפרשה הבאה פרק לב' סוף פסוק כד'. הסבר את שתי האפשרויות.
2. פסוק טז' "ונשא את עוונה". הסבר את המקרה שהפסוק מדבר עליו. מה לומד רש"י ממקרה זה בסוף דבריו.

<u>פרק לא'</u>

3. פסוק ב' רש"י ד"ה "מאת המדיינים" . מה קשה לרש"י ומה הן שתי תשובותיו.
4. פסוק ב' "ואחר תאסף אל עמך". מדרש הלכה ספרי: "אחר תאסף אל עמיך – מגיד שמיתתו של משה מעכבת למלחמת מדין, ואע"פ כן הלך וישב ועשה בשמחה, שנאמר וידבר משה אל העם לאמר החלצו; אין החלצו אלא איזדרזו שנאמר <u>דברים ג</u> (חלוצים תעברו: ויהיו על מדין – אמר להם לא נקמת ב"ו אתם נוקמים, אלא נקמת מי שאמר והיה העולם, שנאמר <u>נחום א</u> (אל קנא ונוקם ה': ". במה משבח המדרש את משה בנוגע למלחמת מדיין.
5. פסוק ה' רש"י ד"ה "וימסרו" . מי הם "רועי ישראל" המוזכרים ברש"י. מה מדייק רש"י מהמילה הראשונה בפסוק.
6. פסוק ו' "וישלח אותם משה" . מדרש במדבר רבה: "וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה (<u>במדבר לא, ו</u>), אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: נְקֹם נִקְמַת, אַתָּה בְּעַצְמְךָ, וְהוּא מְשַׁלֵּחַ אֶת אֲחֵרִים, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּאֶרֶץ מִדְיָן אָמַר אֵינוֹ בְּדִין שֶׁאֲנִי מֵצֵר לְמִי שֶׁעָשָׂה בִּי טוֹבָה, הַמָּשָׁל אוֹמֵר בּוֹר שֶׁשָּׁתִיתָ מִמֶּנּוּ אַל תִּזְרֹק בּוֹ אֶבֶן." . מה היא שאלת המדרש ומה היא תשובתו. הסבר את המשל שבסוף דברי המדרש ואת הנמשל.
7. פסוק מט' "ולא נפקד ממנו איש" רשב"ם: **עבדיך נשאו את ראש וגו-** 'ולא נפקד ממנו איש. במגפה. לפיכך, **ונקרב את קרבן ה' לכפר על נפשותינו -** שנדרנו מלפני החשבון שנמנינו, כדי שלא ישלוט בנו נגף, ולפיכך צוה הקדוש ברוך הוא לתתו על עבודת אהל מועד שכן מצינו בכי תשא וגו - '**ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם .ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל ונתת אותו על עבודת אוהל מועד והיו לבני ישראל לזכרון וגו.**' אף כאן - **ויבואו אותו אל אהל מועד לזכרון לפני ה.**' **מאבא מורי הרב רבי מאיר שמעתי שיטה זו ועיקר.**" מה הוא

החידוש שמחדש הרשב"ם בנוגע למתנה שהביאו ראשי הצבא. הסבר את המשפט האחרון בדברי הרשב"ם. (עיין להלן: רשב"ם נולד בעיר רמרו (Ramerupt)[1] שבצפון צרפת, לרבי מאיר בן שמואל וליוכבד, אחת משלוש בנותיו של רש"י. אחיו הם רבינו תם, ריב"ם, שלמה ומרים, אמו של ר"י הזקן. הוא ואחיו היו לראשוני בעלי התוספות, ורבנו תם שאף למד אצלו היה למנהיג יהדות צרפת.)

<u>פרק לב'</u>

8. עיין בפסוקים א'-ד'. מה הם שני הנתונים שמהווים בסיס לבקשת בני גד ובני ראובן. מה היא המילה החוזרת בפסוקים אלה 4 פעמים ומה משמעותה.
9. פסוק א' "ומקנה רב" מדרש במדבר רבה: "וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בִּבְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן שֶׁהָיוּ עֲשִׁירִים וְהָיָה לָהֶם מִקְנֶה גָּדוֹל, וְחִבְּבוּ אֶת מָמוֹנָם וְיָשְׁבוּ לָהֶם חוּץ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ גָּלוּ תְּחִלָּה מִכָּל הַשְּׁבָטִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים א ה, כו): (וַיַּגְלֵם לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה, וּמִי גָּרַם לָהֶם עַל שֶׁהִפְרִישׁוּ עַצְמָם מִן אֲחֵיהֶם בִּשְׂבִיל קִנְיָנָם, מִנַּיִן, מִמַּה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה: וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וגו'". מה היא הביקורת שמותח המדרש על שניים וחצי השבטים. מה היה עונשם לפי דברי המדרש.
10. הסבר את שלש המילים הראשונות בפסוק יז' לפי רש"י.
11. פסוק לו' רש"י ד"ה "ערי מבצר וגדרות צאן". איזו טעות בהבנת הפסוק מבקש רש"י לשלול.

<u>פרק לג'</u>

12. פסוק מ' "וישמע הכנעני". מה הוא שמע? עיין בסוף פרק כ' ובתחילת פרק כא' והסבר על מה רומז הפסוק שלנו. עיין גם ברש"י.
13. מה הוא הציווי בפסוקים נב'-נג'. מה יקרה אם לא יבצעו את הציווי הזה לפי פסוק נה'-נו'.
14. פסוק נג' "והורשתם את הארץ" רמב"ן: "**והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה- על דעתי** זו מצוות עשה היא, יצווה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'. אבל רש"י פירש והורשתם את הארץ, והורשתם אותה מיושביה, אז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה. **ומה שפירשנו הוא העיקר:**". מה ההבדל בין פירושו של הרמב"ן לפירושו של רש"י.

<u>פרק לד'</u>

15. פסוק ב' "אל הארץ כנען" אבן עזרא "**אל הארץ כנען-** כמו **והנבואה עודד הנביא** הנבואה נבואת עודד הנביא. והטעם **אל הארץ** – ארץ כנען". מה קשה לא"ע ומה הוא הפתרון..להבנת הציטוט של הא"ע עיין בדברי הימים ב' פרק טו' פסוק ח'.
16. פסוק ב' "ארץ כנען לגבולותיה". מדוע היה צריך לדייק בשרטוט גבולותיה של ארץ ישראל לפי רש"י ד"ה "זאת הארץ".
17. פסוק ב' "כי אתם באים אל ארץ כנען" מדרש במדבר רבה: "כִּי אַתֶּם בָּאִים אֶל הָאָרֶץ כְּנָעַן (במדבר לד, ב), הֲלָכָה עַד שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לָאָרֶץ כֵּיצַד הָיוּ מְבָרְכִין עַל הַמָּזוֹן, שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ עַד שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְבָרְכִין בְּרָכָה אַחַת הַזָּן אֶת הַכֹּל, מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָיוּ מְבָרְכִין עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן. מִשֶּׁחָרְבָה, הוֹסִיפוּ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם, מִשֶּׁנִּקְבְּרוּ הֲרוּגֵי בֵּיתָר, הוֹסִיפוּ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, הַטּוֹב שֶׁלֹּא הִסְרִיחוּ וְהַמֵּטִיב שֶׁנִּתְּנוּ לִקְבוּרָה. וְאֵין לְךָ חֲבִיבָה מִכֻּלָּם יוֹתֵר מִבִּרְכַּת עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן, שֶׁכָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מַזְכִּיר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן אֶרֶץ חֶמְדָּה וּבְרִית וְתוֹרָה וְחַיִּים, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ".

הסבר את סדר תקנת ארבע הברכות בברכת המזון לפי המדרש. מדוע ברכת הארץ חביבה יותר מכל הברכות.

18. פסוק ג' רש"י ד"ה "ממדבר ציון". תאר את גבולותיה של ארץ ישראל לפי רש"י ואת הדרך שעשו בני ישראל ממצרים עד מעבר הירדן.

19. רשב"ם: **זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה- רבינו זקיני פירש וצייר תחומין ואף על פי כן אפרש בקוצר:** כי תחלה פירש הכתוב גבול דרום ואחר כך גבול מערב, כי הים הגדול הוא גבול מערבי ואחר כך צפון ואח"כ מזרחי." הסבר את המשפט הראשון בדברי הרשב"ם. מה הוא עושה בכל זאת בפירושו.

20. פסוק יא'. האם ים כנרת היה בתוך גבול ארץ ישראל או מחוצה לו. הוכח מהפסוק.

21. פסוק יז' "אלה שמות האנשים" אבן עזרא: "**אלעזר-** ראשונה, כי על פיו יצא יהושע גם הוא בן אהרן. ולא הזכיר נשיא לבני ראובן וגד כי כבר לקחו חלקם" . מה הם שתי השאלות שעליהן עונה האבן עזרא בדבריו.

<u>פרק לה'</u>

22. למה 6 ערי המקלט צריכות להיות מתוך 48 ערי הלוויים.

23. בפסוקים טז'- כא' מתוארות 6 אפשרויות לרוצח במזיד. מה הן?

24. בפסוקים כב'-כג' יש שלש אפשרויות להורג בשוגג. מה הן?

25. פסוק כה' "והצילו העדה" מדרש הלכה ספרי: "והצילו – מכאן אתה דן: הרג נפש אחת, בין בשוגג בין במזיד – הכל מקדימים לערי מקלט. ב"ד שולחים ומביאים אותם משם. מי שנתחייב מיתה – הרגוהו, ושלא נתחייב מיתה – פטרוהו. מי שנתחייב גלות – מחזירים אותו למקומו; שנאמר והשיבו אותו העדה:" . מה היא דרך הטיפול של בית הדין ברוצחים לפי מדרש ההלכה.

<u>פרק לו'</u>

26. פסוק יא' רש"י ד"ה "מחלה תרצה" מה קשה לרש"י ומה תשובתו עיין גם בפרק כז' פסוק א'. מה היא תשובת האבן עזרא לאותה שאלה "**מחלה תרצה-** הזכירם הכתוב בתחלה כאשר נולדו, ועתה הזכירם כאשר נשאו לאנשים בתחלה."

27. פסוק יב' "ממשפחות בני מנשה" ספורנו: "**מִמִּשְׁפְּחוֹת בְּנֵי מְנַשֶּׁה .**מֵאַחַר שֶׁרָאוּ הֱיוֹת כַּוָּנַת הָאֵל יִתְעַלֶּה שֶׁלֹּא תִּסַּב הַנַּחֲלָה, אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן לָהֶן רְשׁוּת לִבְחֹר כִּרְצוֹנָן מִכָּל הַשֵּׁבֶט, הֵן בָּחֲרוּ אֶת בְּנֵי דּוֹדֵיהֶן מִכָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ יוֹתֵר קְרוֹבִים. **וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן .**וּבְכֵן לֹא הָיְתָה שׁוּם הֶסָּבַת נַחֲלָה אֲפִלּוּ מִמִּשְׁפָּחָה לְמִשְׁפָּחָה." כיצד משבח הכתוב את בנות צלופחד לפי הספורנו.

<u>חזק חזק ונתחזק</u>

פרשת דברים

<u>פרק א׳</u>

1. לדעת רש״י פסוק א׳ הוא דברי תוכחות. על מה מוכיח משה את ישראל לפי רש״י ד״ה ״ומהו במדבר״ ואילך.

2. מה הוא התאריך המדויק שבו מדבר משה עם העם לפי פסוק ב׳. מדוע הוא מדבר עם העם דווקא במועד זה לפי רש״י, וכמה זמן הוא דיבר איתם לפני מותו. (משה מת בשנת הארבעים בז׳ באדר!!) .

3. פסוק ט׳ ״בעת ההיא״ מתי הייתה העת ההיא ומה קרה בדיוק בהקשר זה.

4. פרשת דברים נקראת תמיד לפני תשעה באב. מה הקשר בין פסוק יב׳ לתשעה באב.

5. מה הן ההנחיות שמסר משה לשופטים לפי פסוקים טז׳-יז׳.

6. כיצד מסביר רש״י את המילים בפסוק יז׳ ״כקטן כגדול תשמעון״. שלשה פירושים . מה ההבדל העקרוני בין הפירוש הראשון לבין השניים האחרים.

7. אלה הבאים לארץ ישראל נקראים ״עולים״ ואלה העוזבים את הארץ נקראים ״יורדים״ . הוכח זאת מפסוקים כד׳-כה׳.

8. פסוק כב׳. רש״י משווה את שלש המילים הראשונות בפסוקינו לפרק ה׳ פסוקים יט׳-כ׳. מה לומד רש״י מהשוואה זאת. איזו התנהגות טובה אפשר ללמוד מדברי רש״י.

9. מה היו הטענות של העם אחרי שהמרגלים חזרו לפי פסוקים כז׳-כח׳.

10. מה הייתה תשובת משה לטענות העם לפי פסוקים כט׳-לג׳.

11. אחרי ששמע העם את העונש על חטא המרגלים הם חטאו בחטא נוסף מה היה החטא ומה הייתה התוצאה שלו. (פסוקים מא׳-מו׳).

12. מה הוא המשל בפסוק מד׳ ומה הוא הנמשל . הסבר לפי רש״י.

<u>פרק ב׳</u>

13. מי הם העמים שבני ישראל הצטוו לא לפגוע בהם בדרכם, ומדוע, ומי הם העמים שניתנה רשות לכבוש אותם, לפי פרקינו.

14. כיצד ישיגו ישראל אוכל ומים כשהם עוברים ליד גבול עשיו. (פסוק ו׳). הסבר את הביטויים המיוחדים בפסוק בעזרת השוואה לבראשית פרק מא׳ פסוקים נו׳-נז׳. וכן לבראשית פרק נ׳ פסוק ה׳.

15. משה שלח לסיחון מלך האמורי ״דברי שלום״ . למה עשה זאת משה לפי רש״י פסוק כו׳ ד״ה ״ממדבר קדמות״ . (שני פירושים).

16. עיין במפה וסמן את נחל ארנון את נחל יבוק את ממלכת סיחון ואת ממלכת עוג מלך הבשן.

<u>פרק ג׳</u>

17. כיצד מתאר הכתוב את הניצחון הגדול על עוג מלך הבשן בפסוקים ג׳-ה׳.

18. על אלו ערים מדובר בפסוקים ד׳-ה׳.

19. מה הם השמות של הר חרמון לפי פסוק ט׳ . עיין גם בפרק ד׳ פסוק מח׳. מה לומד רש״י מריבוי השמות של ההר.

20. סמן במפה את כל האזור המוזכר בפסוק ח׳.

21. גודל מיטה רגילה כיום הוא בערך 2 מטר על 90 ס״מ. מה היה גודל המיטה של עוג מלך הבשן לפי פסוק יא׳, (אמה היא כ 50 ס״מ), יחסית למיטה שבימינו.
22. את מי מצווה משה בפסוק יח׳ ומדוע.
23. כיצד מחזק משה את יהושע לקראת כיבוש הארץ לפי פסוק כא׳.

פרשת דברים סבב שני

פרק א׳

1. הקדמת הרמב״ן לספר דברים: ״הספר הזה ענינו ידוע שהוא **משנה תורה**, יבאר **בו משה רבנו לדור הנכנס בארץ רוב מצות התורה הצריכות לישראל**, ולא יזכיר בו דבר בתורת כהנים, ולא במעשה הקרבנות, ולא בטהרת כהנים, ובמעשי ה׳ שכבר ביאר אותם להם. והכהנים זריזים הם, לא יצטרכו לאזהרה אחר אזהרה, אבל בישראל יחזיר המצות הנוהגות בהם, פעם להוסיף בהם ביאור ופעם שלא יחזיר אותם, רק להזהיר את ישראל ברוב אזהרות, כמו שיבאו בספר הזה בעניני עבודת גלולים אזהרות מרובות זו אחר זו בתוכחות וקול פחדים, אשר יפחיד אותם בכל ענשי העבירות. ועוד יוסיף בספר הזה כמה מצות שלא נזכרו כלל, כגון: **היבום, ודין המוציא שם רע, והגרושין באשה, ועדים זוממין וזולתו**. וכבר נאמרו לו כולן בסיני או באוהל מועד בשנה הראשונה קודם המרגלים, כי בערבות מואב לא נתחדשו לו אלא דברי הברית כאשר נתפרש בו. ועל כן לא נאמר בספר הזה: **וידבר ה׳ אל משה לאמר צו את בני ישראל**, או **דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם** מצוה פלונית.״. מדוע נקרא ספר דברים משנה תורה לפי הרמב״ן. על אלו מצוות לא חוזרים בספר דברים ומדוע.
2. פסוק א׳ ״אלה הדברים אשר דיבר משה״ מדרש דברים רבה: ״אמר הקב״ה ראה לשונה של תורה מה חביבה שמרפא את הלשון מנין..... הרי משה עד שלא זכה לתורה כתיב בו (שם ד, י״) ״לא איש דברים אנכי״. ״כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים מנין ממה שקרינו בענין״ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אשר דבר משה״. מה לומד המדרש לגבי משה מהשוואת פסוקנו לפסוק בספר שמות פרק ד׳.
3. פסוק א׳ ״אל כל ישראל״ מדרש הלכה ספרי: ״אל כל ישראל. אלו הוכיח מקצתם - הרי אלו שבשוק היו אומרים: כך הייתם שומעים מבן עמרם, ולא הייתם משיבים לו דבר כך וכך? אם היינו יושבים שם היינו משיבים לו ד׳ וה׳ פעמים על כל דבר ודבר.״. מה הייתה הסיבה לפי הספרי שמשה דיבר אל כל ישראל, ולא רק אל חלק מהעם.
4. פסוק א׳ ״בעבר הירדן..״ רשב״ם: ״**לפי פשוטו:** כל הנזכרים בפסוק זה מקומות הן, כמו שמצינו שרגילים הפסוקים לתת סימן בתוך סימן אל המקומות שהוא רוצה לפרש היכן. בלך לך: **מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים והעי מקדם.**]בפרשת בשלח: [**וישובו ויחנו לפני פי החירות בין מגדול ובין הים לפני בעל צפון.** בס׳ שופטים: **הנה חג לה׳ בשילה מימים ימימה אשר מצפונה לבית אל מזרחה השמש למסלה העלה מבית אל שכמה ומנגב ללבונה.** אף כאן עושה סימן בתוך סימן, **בעבר הירדן בגיא מול בית פעור בארץ סיחון מלך האמורי הואיל משה וגו׳** ״ . הסבר את המחלוקת שבין רש״י לרשב״ם בהסבר פסוקינו. מה מוכיח הרשב״ם מפרשת לך לך ומפרשת בשלח.

5. פסוק ד' רש"י ד"ה "אחרי הכותו". מדוע מדגישה התורה את המועד הזה שבו הוכיח משה את העם לפי רש"י.
6. פסוק ו' רש"י ד"ה "רב לכם". מה הוא פשוטו ומה הוא מדרשו, ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
7. פסוק ז' רש"י ד"ה "עד הנהר הגדול". הסבר את שלשת המשלים בדברי רש"י.
8. פסוק יב' "טרחכם ומשאכם וריבכם" כיצד מסביר רש"י ביטויים אלה.
9. פסוק טז' "ובין גרו". מה הוא פשוטו של ביטוי זה. מה הם שני הפרושים האחרים שמביא רש"י לביטוי.
10. פסוק יז' "לא תכירו פנים במשפט" מדרש הלכה ספרי: "לא תכירו פנים במשפט - זה הממונה להושיב דיינים. שמא תאמר: איש פלוני נאה, אושיבנו דיין! ואיש פלוני גבור, אושיבנו דיין! איש פלוני קרובי, אושיבנו דיין! איש פלוני הלווני ממון, אושיבנו דיין! איש פלוני יודע בכל לשון, אושיבנו דיין! נמצאת מזכה את החייב ומחייב את הזכאי, לא מפני שהוא רשע, אלא מפני שאינו יודע; מעלה עליו כאלו הכיר פנים בדין:". למי מכוון הציווי בפסוקנו וכנגד איזו תופעה יוצא מדרש ההלכה.
11. פסוק כב' "ותקרבון אלי כולכם". השווה פסוק זה לפרק ה' פסוק יט'-כ'. מה לומד רש"י מהשוואה זאת. מה הוא המוסר שעלינו ללמוד מדברי רש"י אלה.
12. פסוק כו' "ולא אביתם לעלות ותמרו את פי ה' אלוקיכם". פרשת דברים נקראת תמיד בשבת שלפני תשעה באב. האם הפסוק הזה יכול להסביר את הדבר בנוסף לפסוק יב'.
13. פסוק מד' "כאשר תעשינה הדבורים" אבן עזרא: "כי מי שיגע אל ביתם מיד ירדפו אחריו וינשכוהו." . מה היא התכונה של הדבורים שהאבן עזרא מציין. השווה את דבריו לדברי רש"י. מה ההבדל .
14. פסוק לז' "גם בי התאנף" כלי יקר: "**גם בי התאנף ה' בגללכם וגו .**'בפסוק זה יצאו רוב המפרשים ללקוט, ולא מצאו טעם מספיק, איך הכניס גזירת משה בין המרגלים.... לכך הכניס לכאן גזירה של משה, כי הא בהא תליא. כי ע"י גזירת המרגלים נתעכבו במדבר מ' שנה, ובתוך זה הגיע זמנה של מרים למות, ועל ידי זה פסק הבאר במיתתה וחסרו להם המים, ונתגלגל ענין מי מריבה ע"ז. ואילו לא חטאו המרגלים, היו נכנסים לארץ מיד עם מרים, ולא היה משה בא לכלל עונש זה." מה היא שאלת הכלי יקר ומה היא תשובתו.
15. פסוק מה' "ותשובו ותבכו לפני ה'" רמב"ן: "לא הזכיר שם הכתוב הבכי הזה, שאין צורך להזכירו. אבל משה הזכיר זה עתה, לשבח כי נחמו על חטאתם. ולהגיד להם שהיה העוון ההוא גדול מנשוא, כי באה עליו השבועה הגדולה, וגזר דין שיש עמו שבועה אינו נקרע (ר"ה יח א) " . מדוע מזכיר משה עכשיו את הבכי של ישראל לפי הרמב"ן. כיצד הוא מלמד זכות על ישראל.

<u>פרק ב'.</u>

16. פסוק ה' "ירושה לעשו". ממי הירושה הזאת לפי רש"י וכיצד חולקה הירושה. על מה קיבל לוט שכר מהירושה.
17. פסוק ה' "כי לא אתן לך מארצם" רשב"ם: "וכן כתיב במואב :**אל תצר את מואב** וכן בבני עמון :**אל תצורם -** כל האזהרות הללו הוצרך משה להודיע עכשיו פן ירך לבבם לאמר אם רצון הקב"ה לתת לנו נחלה ויכולת בידו למה לא הוריש לנו אלה האומות שעברנו דרך עליהם!? לכך הודיעם עכשיו שהקדוש ברוך הוא לא חפץ בדבר, שהרי נתנה הקב"ה להם

ככתוב בכלם: **כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר כי לבני לוט נתתי את ער ירושה** - וגם בעמון: **כי לבני לוט נתתיה ירושה** - לכבוד אברהם שקרוביו היו." מדוע לדעת הרשב"ם היה משה צריך להסביר לבני ישראל את היחס לעמים אדום מואב ועמון. מדוע זכו העמים הללו ליחס הזה.

18. פסוק ו' . השווה הביטויים של קניית האוכל והמים שבפסוק לבראשית פרק מב' פסוקים א'-ב' ופרק נ' פסוק ה'. מה אפשר ללמוד מההשוואה הזאת.

19. פסוק כג' "והעוים.." עיין בדברי רש"י ד"ה "והעוים" ובדברי הספורנו: "**וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד-עַזָּה**. אַף-עַל-פִּי שֶׁהָיוּ מִבְּנֵי עֵשָׂו או מִבְּנֵי פְּלִשְׁתִּים, שֶׁנִּשְׁבַּע לָהֶם אַבְרָהָם (בראשית כא, כח-לב), לא נִמְנְעוּ יִשְׂרָאֵל לִכְבֹּשׁ אֶת אַרְצָם. וְהַסִּבָּה בָּזֶה הָיְתָה שֶׁלֹּא מָצְאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ בְּיָדָם, שֶׁהָרֵי "כַּפְתֹּרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר" מֵרֵב הָעָם בָּעִיר, שֶׁיָּצְאוּ לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה הֵם הִשְׁמִידוּ אֶת הָעַוִּים, וּמִיָּד אוֹתָם כַּפְתֹּרִים כָּבְשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ." מה הייתה הבעיה בכיבוש אזור חצרים ואזור עזה. ומה היה הפתרון לכך לפי דברי רש"י והספורנו.

20. מה הם דברי השלום והבקשות של משה ששלח לסיחון לפי פסוקים כז'-כח'.

21. פסוק לג' רש"י ד"ה "ואת בנו" מה התופעה שרש"י מציין ואיך הוא מפרש אותה.

<u>פרק ג'</u>

22. פסוק ב' רש"י ד"ה "אל תירא אותו" מדוע היה משה זקוק לעידוד לפי רש"י. עיין גם ברש"י לפסוק יא' ד"ה "מיתר הרפאים".

23. מה הוא האזור הגיאוגרפי שעליו מדבר פסוק יז'.

24. פסוק יח' רש"י ד"ה "ואצו אתכם" .מצא חיזוק והוכחה לדבריו של רש"י.

25. פסוק כא' "ואת יהושע צויתי" . מה הוא הציווי .

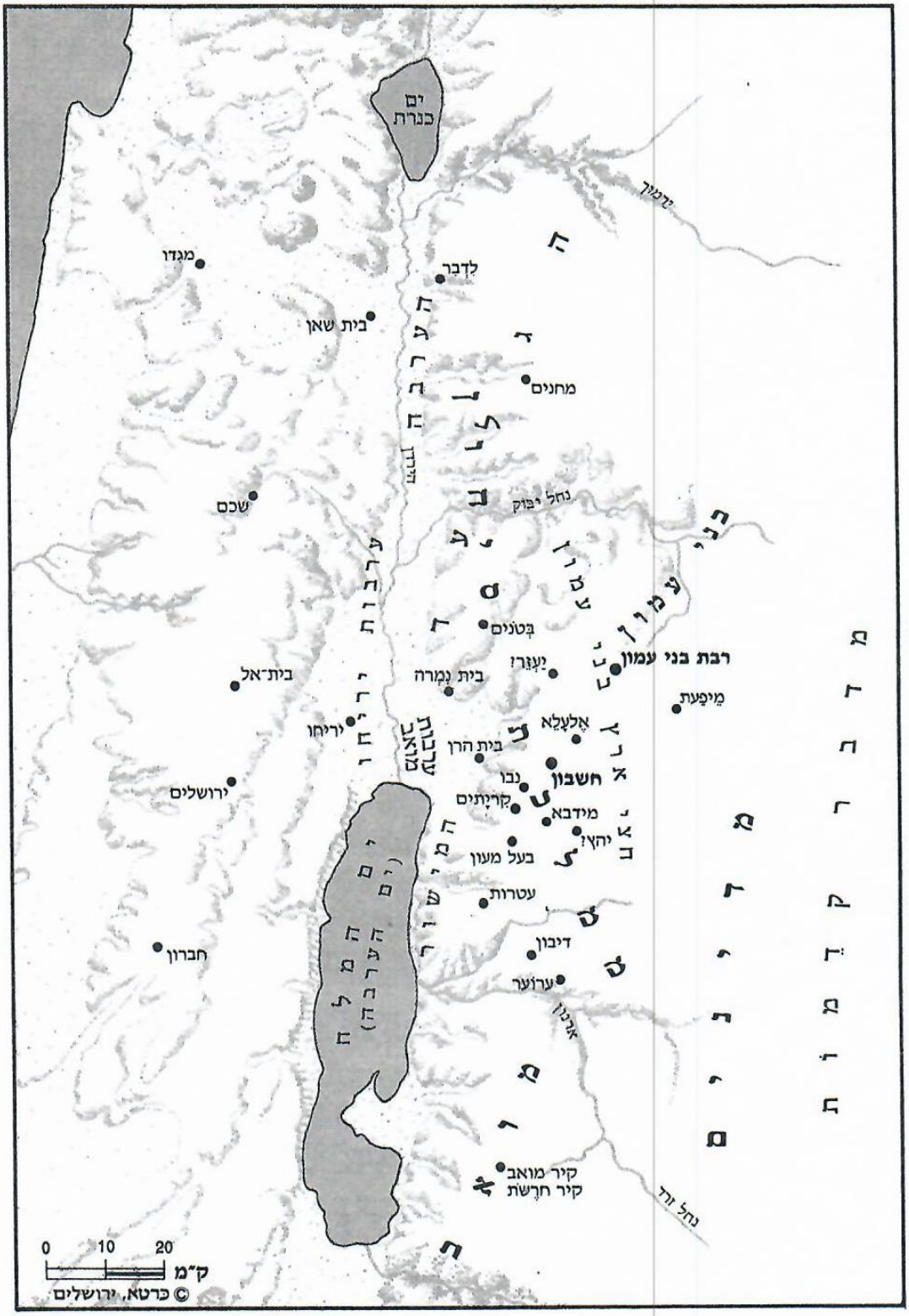

מפת ממלכת סיחון

פרשת ואתחנן

<u>פרק ג' (מפסוק כד')</u>

1. מה הם שני הפרושים ברש"י למילה "ואתחנן". (פסוק כג').

2. מדוע חשב משה שאולי ה' יסכים שהוא ייכנס לארץ ישראל . רש"י כג' ד"ה "בעת ההיא".

3. מה הוא המשל והנמשל בדברי רש"י כד' ד"ה "אשר מי אל".

4. מה התחליף שמציע הקדוש ברוך הוא למשה במקום להיכנס לארץ ישראל. לפי רש"י פסוק כז', ה' נענה לבקשתו של משה. כיצד.

<u>פרק ד'.</u>

5. יש הרואים את פסוק ד' כניגוד לפסוק ג'. כיצד. הסבר את פסוק ד' בדרך אחרת על סמך השוואה לפרק יג' פסוק ה'.
6. התורה אוסרת לעשות דמויות שונות ולהפוך אותן לאלילים. הסבר את הצמדים של בעלי החיים הנזכרים בפסוקים יז'-יח'.
7. מה הוא "הדבר הגדול הזה" בפסוק לב'
8. מה היא ההוכחה שאדם רצח בשוגג לפי פסוק מב'
9. מה הן שמות ערי המקלט וכיצד חולקו בין השבטים בעבר הירדן המזרחי.
10. כיצד מתארת התורה את גבולות עבר הירדן המזרחי בפסוקים מז'-מט'

<u>פרק ה'</u>

11. העתק את התחיליות של כל עשרת הדברות. חלק את הדיברות לשתי קבוצות . מה ההבדל בין שתי הקבוצות.
12. פסוקים א'-ה' נאמרו בלשון רבים ועשרת הדיברות בלשון יחיד. מדוע.
13. השווה את מצוות השבת אצלנו למצוות השבת בפרשת יתרו ציין שני הבדלים בולטים.
14. יש הרואים בדיברת כבד את אביך מעבר בין הלוח הראשון לשני. כיצד.
15. מה מבקשים ראשי העם ממשה בפסוקים יט'-כג'. מה היא תשובת ה' על הבקשה הזאת בפסוקים כד'-כז'.

<u>פרק ו'</u>

16. פסוק ה' "ואהבת את ה' " מה הוא המשל בדברי רש"י ומה הוא הנמשל.
17. מה קשה במילה "בכל לבבך" כיצד עונה רש"י על קושי זה בפירושו הראשון.
18. מה הם שני הפירושים של רש"י למילה "בכל מאודך".
19. כיצד מסביר רש"י את הביטוי "ושננתם". האם תוכל להציע פירוש נוסף.
20. מה הן המתנות שנותן ה' לישראל בבואם לארץ לפי פסוקים י'-יא'
21. הסבר את חמשת המילים הראשונות בפסוק יח' לפי רש"י.
22. מה היא שאלת הבן בפסוק כ' ומה עלינו לענות לו.

<u>פרק ז'</u>

24. מה הוא הציווי הנמרץ בתחילת פרק ז' ומה טעמו.
25. כיצד מסביר רש"י את שתי המילים האחרונות בפסוק ב'. שני פירושים.
26. הסבר את המילה "כי" בפסוק ז' ובפסוק ח'. (רש"י).

שאלות לפרשת ואתחנן - סבב שני

<u>פרק ג'</u>

1. פסוק כד' "ואתחנן" אבן עזרא: "וטעם זו הפרשה: לחבב את ארץ ישראל ואם הארץ תהיה חביבה, ישמרו מצות השם שלא יגלו ממנה." מדוע מזכירה התורה את תחנוניו של משה להיכנס לארץ לפי האי"ע.
2. פסוק כד' רש"י ד"ה "אתה החילות" . הסבר לפי רש"י למה חשב משה שה' יאפשר לו להיכנס לארץ.

<u>פרק ד'</u>

3. פסוק ב' . מה הוא האיסור בפסוק זה. מה הן שתי הדוגמאות שרש"י מביא. הבא עוד ארבע דוגמאות.
4. פסוק ב' רמב"ן: "**ולפי דעתי** אפילו בדא לעשות מצווה בפני עצמה כגון שעשה חג בחדש שבדא מלבו כירבעם (מ"א יב לג), עובר בלאו." מה מוסיף הרמב"ן על דברי רש"י.
5. פסוק ב' "ולא תגרעו" ספורנו: "**וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לִשְׁמֹר .**וְלֹא יַחֲשֹׁב הַחוֹשֵׁב שֶׁכַּאֲשֶׁר תָּסוּר סְבַּת הָאִסּוּר אֶצְלְךָ, לֹא יִהְיֶה חֵטְא לִגְרֹעַ, כְּמוֹ שֶׁחָשַׁב שְׁלמה הַמֶּלֶךְ 'אֲנִי אַרְבֶּה וְלֹא אָסוּר, אֲנִי אַרְבֶּה וְלֹא אָשִׁיב' (סנהדרין כא, ב) וְנִכְשַׁל." מה היא המחשבה הפסולה שספורנו שולל בדבריו על הפסוק.
6. פסוק כה' "כי תוליד בנים" כלי יקר: "לכך אמר: **כי תוליד בנים ובני בנים וגו .**'שאם תחשוב אחר שתהיה מוחזק בארץ ימים רבים, ותחשוב שהיא שלך לחלוטין ומי יקחה מידך, על כן אמר בסיום הפרשה: **ולמען תאריך ימים על האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך כל הימים .**כי בכל יום ויום הוא נותן לך נתינה חדשה, לא לחלוטין, אלא בכל יום על תנאי, אם תשמור מצותיו." מה היא המחשבה הפסולה שמציע הכלי יקר לדחות. מה הוא מדייק מהמילים "כל הימים" שבפסוק מ'.
7. **פסוק כו' "העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ". רשב"ם: "יש אומרים** כי טעם עדות שמים וארץ - המלאכים ובני אדם. **ואחרים אמרו:**על הגשם, כטעם: **את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחושה. והנכון בעיני :**להיותם עדים, שיראום תמיד הם ובניהם כי הם עומדים, כטעם: **כימי השמים על הארץ."** מה הם שלשת ההסברים לעדות השמים והארץ.
8. **פסוק כח' "יראון וישמעון" -האבן עזרא: "**הזכיר הארבעה הרגשות ואין צורך להזכיר החמישית, כי היא עבה מכולם**". מה הן "הרגשות" בדבריו של הא"ע ומה הוא החמישי.**

9. פסוק מא' "אז יבדיל" כלי יקר: " בקישור פסוק זה עם העניין הקודם, יצאו המפרשים ללקוט ולא מצאו ביאור מספיק, ומהו לשון **אז?**" מה היא שאלת הכלי יקר. נסה לענות על שאלתו. העזר ברש"י . מה הוא השבח שתולה רש"י במשה.

<u>פרק ה'</u>

10. פסוק יד' "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים" רמב"ן: "**גם זה אינו מחוור אצלי**, כי בהיותנו שובתים ולא נעשה מלאכה ביום השביעי אין לנו בזה זיכרון ליציאת מצרים, ואין לרואה אותנו בטלים ממלאכה ידיעה בזה. רק היא כשאר כל המצות. אבל יהיה בו זכר למעשה בראשית שנשבות ביום ששבת השם וינפש. **והראוי יותר לומר** כי בעבור היות יציאת מצרים מורה על אלוה קדמון מחדש חפץ ויכול כאשר פירשתי בדבור הראשון (שם שם ב), על כן אמר בכאן אם יעלה בלבך ספק על השבת המורה על החידוש והחפץ והיכולת תזכור מה שראו עיניך ביציאת מצרים שהיא לך לראיה ולזכר. הנה השבת זכר ליציאת מצרים, ויציאת מצרים זכר לשבת כי יזכרו בו ויאמרו השם הוא מחדש בכל אותות ומופתים ועושה בכל כרצונו, כי הוא אשר ברא הכל במעשה בראשית, וזה טעם על כן ציוך ה' אלוהיך לעשות את יום השבת ." מה הקושי של הרמב"ן ומה תשובתו.
11. פסוק יז' "לא תחמוד" אבן עזרא: "**ורבים אמרו:** כי אין עוון במחשבת הלב ואין עליהם שכר ועונש, ויש ראיות רבות להשיב עליהן ולא אאריך, רק אראה להם **לב חורש מחשבות און**, **הטיבות כי היה עם לבבך. ולישרים בלבותם**, ומשה אמר בסוף: **בפיך ובלבבך לעשותו**. ועיקר כל המצות ליישר הלב". מה היא עמדת "ורבים אמרו" . מה היא עמדת האבן עזרא בנידון.
12. פסוק כג' רש"י ד"ה "ואת תדבר אלינו" . מה קשה לרש"י ומה תשובתו.

<u>פרק ו'</u>

13. פסוקים א'-ב' "וזאת המצווה" ספורנו: " אָמְנָם הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ וּבִכְנִיסָתְכֶם בָּהּ כְּוֻלָּם הַמְצֻוֶּה יִתְבָּרַךְ, **לְמַעַן תִּירָא אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ**. שֶׁתִּזְכֹּר שֶׁהוּא בַּעַל הַקְּרָקַע, וְכִי גֵּרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמּוֹ (ע"פ ויקרא כה, כג)." מניין מדייק הספורנו את דבריו בפסוק א'. ומה היא מטרת "המצווה" לפי פרושו. האם תוכל להציע פרוש אחר לשני הפסוקים.
14. פסוק ה' "ואהבת את ה' אלוקיך" מדרש הלכה ספרי : "ואהבת את ה' אלהיך - אהבהו על כל הבריות כאברהם אביך. כענין שנא' <u>בראשית יב</u>" ואת הנפש אשר עשו בחרן", והלא אם מתכנסים כל באי העולם לבראות יתוש אחד ולהכניס בו נשמה - אינן יכולים לבראותו, ומה ת"ל "ואת הנפש אשר עשו בחרן"? אלא מלמד שהיה אברהם אבינו מגיירם ומכניסן תחת כנפי השכינה:". כיצד מסביר הספרי את הציווי לאהוב את ה'.
15. פסוק ו' "והיו הדברים האלה". מדרש הלכה ספרי : "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. למה נאמר? לפי שהוא אומר "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך", איני יודע: באיזה צד אוהבים את הקב"ה? ת"ל "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך." והיו הדברים האלה על לבבך - שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומדבק בדרכיו:". מה היא הדרך להגיע לאהבת ה' לפי דברי מדרש ההלכה.
16. פסוק ז' "ושננתם לבניך" רמב"ן: " **ושננתם לבניך-** גם אלה מצות מבוארות נרמזו כבר, כי מאחר שציוה במצות, חוקת עולם לדורותיכם, ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (שמות

לא יז), זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך (בראשית יז י), הנה אנחנו מצווים שידעו בנינו המצות, ואיך ידעו אותם אם לא נלמדם.״ . מה הן ״מצוות מבוארות״ בדברי הרמב״ן. הסבר את המשפט האחרון בדברי הרמב״ן.

17. פסוק ז׳ רש״י ד״ה ״לבניך״ מה מדייק רש״י ממילה זאת בנוגע לחינוך.

18. פסוק ח׳ ״על ידך״. מדרש הלכה ספרי: ״על ידך - בגובה שביד. אתה אומר בגובה של יד, או אינו אלא על ידך, כמשמעו? - והדין נותן: הואיל ואמרה תורה תן תפילין ביד, ותן תפילין בראש; מה תפילין שבראש - בגובה שבראש, אף תפילין שביד - בגובה שביד. ר׳ אליעזר אומר: על ידך - בגובה של יד. אתה אומר בגובה של יד, או אינו אלא על יד ממש? - ת״ל ״והיו לך לאות על ידך״, לך לאות, ולא לאחרים לאות. ר׳ יצחק אומר: על ידך - בגובה של יד. אתה אומר בגובה של יד, או אינו אלא על יד כמשמעו? - ת״ל ״והיו הדברים האלה על לבבך״, דבר שכנגד לבך, ואיזה? זה גובה שביד..״ הסבר את שלשת ההוכחות של החכמים למקום המדוייק שבו צריך להניח את התפילין של יד.

19. פסוק יח׳ ״ועשית הישר והטוב״ רמב״ן: ״**על דרך הפשט** יאמר תשמרו מצות השם ועדותיו וחוקותיו ותכוון בעשייתן לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד. **וזה עניין גדול**, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותיקוני הישוב והמדינות כלם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל (ויקרא יט טז), לא תקום ולא תיטור (שם פסוק יח), ולא תעמוד על דם רעך (שם פסוק טז), לא תקלל חרש (שם פסוק יד), מפני שיבה תקום (שם פסוק לב), וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו בדינא דבר מצרא (ב״מ קח א), ואפילו מה שאמרו (יומא פו א): פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שיקרא בכל עניין תם וישר:״ . מה הוא ״זה עניין גדול״ בדברי הרמב״ן וכיצד הוא מסביר את פסוקינו.

20. השווה דברי רש״י בפסוק יח׳ ד״ה ״הישר והטוב״ , לדברי הרמב״ן מהמילים ״חזר לומר״ עד ״משורת הדין״. שים לב שהרמב״ן מוסיף אות ו׳ על מה שכתוב בדברי רש״י. מה פשר התוספת הזאת.

21. פסוק כ׳ ״מה העדות״ ספורנו: ״**מָה הָעֵדֹת** .הַחֻלָּק הָעִיּוּנִי, שֶׁהוּא עֵדוּת מוּפְתִי. **וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים** .הַחֻלָּק הַמַּעֲשִׂי. **אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם** .וְלֹא הִסְפִּיקוּ מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ.״ מה הם שלשת חלקי שאלת הבן לפי הספורנו.

<u>פרק ז׳</u>

22. פסוק ו׳ ״עם סגולה״ אבן עזרא: ״**סגולה-** פירשתיו והוא דבר נחמד לא ימצא בכל מקום כמוהו וכן: **וסגולת מלכים..** ״. **הסבר את המושג סגולה לפי הא״ע.**

23. פסוק ז׳ . עיין ברש״י לכל הפסוק. מה הן התכונות המאפיינות את עם ישראל לפי דברי רש״י, לעומת אומות העולם.

24. פסוק ז׳ ״לא מרובכם״ רשב״ם: ״לא מרבכם מכל העמים - אנשי לבב יבינו ויתמהו, וכי משה רבינו היה סבור שישראל היו טועים בזה הדבר, שיהיו מרובים מכל האומות שבעולם שהוצרך לאמר לא מרובכם, ועוד שאמר חשק ה׳ בכם. וכי בשביל שהם מרובים יאהב ה׳ אותם?! אלא כך פירושו, לפי שאמר למעלה: ונשל גוים רבים מפניך החתי וגו׳ שבעה גוים רבים ועצומים ממך. ושמא תאמרו אנו מרובים מאותן שבע עממים, ובעוצם ידינו נגרש

אותם, לא מרובים אתם מכל אותן שבעה עממים - ולא מרובכם חשק ה׳ בכם - לבער אותם אלא אתם המעט - מכל אותם עממים. אלא - מאהבת ה׳ אתכם - בשביל שבועתו לאבותיכם ונשל אותם מפניך.״ מה התמיהה שמעלה הרשב״ם ומה תשובתו לתמיהה זאת.

25. פסוק ט׳ ״וידעת״ רשב״ם ״וידעת כי ה׳ אלהיך הוא וגו׳ - כלומר: ושמא תאמרו הואיל ונשבע לאבותינו לתת לנו את הארץ למה הוצרכנו לשמור מצותיו כי יעשה מה שהבטיח מכל מקום? על זאת אני משיב לכם, כי אם לא תשמרו מצותיו לא תירשו את הארץ והוא לא יעבור על שבועתו, כי זו היא מדותיו שומר וממתין הברית והחסד שנשבע לאבות לקיים מה שהבטיחן עד אלף דור, לאותו דור שיהיו - אוהביו ושומרי מצותיו. וזהו שאמר לפנינו ומסיים את דבריו: והיה עקב תשמעון וגו׳ ושמר ה׳ אלהיך לך את הברית ואת החסד - לך ישמרנה ולא ימתין עד אלף דור.״ . מה היא המחשבה שעלול עם ישראל לחשוב ושאותה דוחה הפסוק לפי הרשב״ם.

26. פסוקים ט׳-י׳ ״שומר הברית: ספורנו: ״**שֹׁמֵר הַבְּרִית** ..וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו. וְטַעַם רָשָׁע וְטוב לו הוּא לִשְׁתֵּי סְבּוּת: הָאַחַת, הִיא זְכוּת אָבות, כָּעִנְיָן בְּיִשְׁמָעֵאל ״כִּי זַרְעֲךָ הוּא״ (בראשית כא, יג). וְהַשֵּׁנִית, אֵיזֶה זְכוּת נִמְצָא לָרָשָׁע עַצְמו, בִּלְתִּי מַגִּיעַ אֶל שֶׁיִּזְכֶּה בּו לְחַיֵּי עולָם, וּמְשַׁלֵּם לו בָּעולָם הַזֶּה, שֶׁאֵין הַקָּדוּשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה. ״. מה היא שאלת הספורנו ומה הן שתי תשובותיו.

פרשת עקב

<u>פרק ז' (מפסוק יב')</u>

1. בפסוקים יב'-יג' ניתן לזהות מידה כנגד מידה. כיצד.
2. מה הם שלושת התחומים שבהם יזכו ישראל לברכה לפי פסוק יג'.
3. מה הם שלושת המרכיבים של פרי האדמה לפי פסוק יג' ומה חשיבותם למזונו של האדם. מה אפשר ללמוד לענייננו מפסוק טו' בפרק קד בתהילים.
4. מה הספק שעלול להתעורר בלב ישראל ומה היא התשובה לספק זה.
5. מה הוא האיסור החמור בפסוקים כה'-כו' ומה טעמו של האיסור.

<u>פרק ח'.</u>

6. פסוק ג' "למען הודיעך" מה מודיע ה' לפי פסוקינו וכיצד יבינו זאת בני ישראל.
7. מה היה הנס עם הבגדים של ישראל במדבר לפי פסוק ד'. עיין גם ברש"י.
8. העתק את שבעת המינים מפסוק ח'. הסבר את הסדר שלהם.
9. מה היא המצווה הנלמדת מפסוק י'.
10. מה הוא החטא שממנו מזהירה התורה בפסוקים יא'-יח'. ומה עלול להיות העונש על כך לפי פסוקים יט'-כ'.
11.

<u>פרק ט'.</u>

12. מה היא הטעות שהכתוב מבקש למנוע מישראל לפי ד'-ו'. מה היא חשיבה הנכונה בהקשר זה.
13. מה עשה משה עם העגל לפי פסוק כא'. איזה פרט חסר בפסוקנו שנזכר בספר שמות פרק לב' פסוק כ'.
14. באר את סדר השהייה של משה בהר סיני לפי רש"י פסוק יח'

<u>פרק י'.</u>

15. מה הוא הארון שנצטווה משה לעשות לפי רש"י לפסוק א'. כיצד מוכיח רש"י את דבריו.
16. פסוק ח' "בעת ההיא". מה היא העת ההיא ומדוע הדבר נזכר כאן לפי רש"י.
17. הסבר מה מדייק רש"י מהמילים בפסוק יב' "כי אם ליראה".
18. פסוק יח' מדבר על על מעשיו של ה' . מה עלינו ללמוד מפסוק זה לעצמנו.

<u>פרק יא'.</u>

19. מה הם הניסים שמזכיר משה בנאומו בפסוקים ג'-ז'. מה המשותף לניסים אלה.
20. מה ההבדל בין ארץ מצרים לבין ארץ ישראל לפי פסוקים י'-יב'.
21. פסוק יג'. מה מדייק רש"י מהמילה "היום".
22. פסוק יג'. מה קשה לרש"י במילים "בכל לבבכם ובכל נפשכם", . מה תשובתו.

23. פסוק יד' מה הוא "בעיתו" לפי רש"י. שני פירושים.
24. פסוק יד'. מה הוא התפקיד של היורה ומה הוא התפקיד של המלקוש. רש"י.
25. מה לומד רש"י מהמילים "לדבר בם" בפסוק יט'.
26. פסוק כב' "ולדבקה בו". מה קשה לרש"י ומה תשובתו.

שאלות לפרשת עקב – סבב שני

פרק ז'

1. פסוק יב' רש"י ד"ה "והיה עקב תשמעון" כיצד מסביר רש"י היגד זה ומדוע הוא לא מפרש אותו כפשוטו.
2. מה הוא החסד שעושה ה' עם ישראל לפי פסוק כב'.

פרק ח'

3. פסוק א' רש"י ד"ה "כל המצווה" . מה ההבדל העקרוני בין שני הפרושים שברש"י. למה מזכיר הכתוב את יוסף לפי מדרש האגדה.
4. פסוק ד' "לא בצקה" אבן עזרא: "**לא בצקה-** מגזרת **ויאפו את הבצק**, כי מנהג רגל האורח שהלך רגלי דרך רב, שינפחו רגליו." כיצד מסביר האי"ע את הביטוי ומה הקשר לבצק.
5. עיין בפסוקים ז'-י'. כמה פעמים חוזרת בפסוקים אלה המילה "ארץ" מה מלמד הדבר.
6. פסוקים ז'-ט' מדברים על שלשה סוגי משאבי טבע שיש בארץ ישראל. מה הם.
7. פסוק ט' רמב"ן: " **וטעם אשר אבניה ברזל-** כי במקום אשר תחשוב ששם אבנים שם תמצא ברזל, כי מעפרה יוקח. ובישרם כי בארץ ישראל מחצב נחושת וברזל, שהם צורך גדול ליושבי הארץ, ולא תחסר כל בה. אבל מוצא הכסף והזהב איננו חסרון בארץ. ובתרגום ירושלמי ראיתי, דאבנהא ברירן היך פרזלא וכו', ר"ל שהכתוב משבח הארץ שימצאו בה מחצבים מן אבנים גדולות אבנים יקרות אבני גזית לבנות מהם בתים וחומות ומגדלים, לא כארץ מצרים וארצות רבות שהם שוכני בתי חומר ונעשים ליושביהם קבריהם:". מה הוא השבח במחצביה של ארץ ישראל . מדוע כסף וזהב לא חיוניים. מה היתרון בארץ ישראל על מצרים מבחינת המחצבים המוזכרים.
8. פסוקים יב'-יג' מתארים שפע ועושר. ציין חמישה היבטים של השפע הזה.
9. פסוק טז' "ולמען נסותך" מה היה הניסיון לבני ישראל הקשור לירידת המן.
10. פסוק יז' מתאר חשיבה פסולה של האדם. מה היא החשיבה הזאת ומדוע היא כל כך שלילית.

פרק ט'

11. פסוק ו' ספורנו: "**כִּי עַם-קְשֵׁה-עֹרֶף אָתָּה** .שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה צַדָּק וְיֹשֶׁר לֵבָב עִם קְשֵׁי הָעֹרֶף. כִּי אָמְנָם קְשֵׁה הָעֹרֶף הוּא הַהוֹלֵךְ אַחֲרֵי שְׁרִירוּת לִבּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ, אַף-עַל-פִּי שֶׁיּוֹדִיעֵהוּ אֵיזֶה מוֹרֶה צֶדֶק בְּרַאֲיָה בְּרוּרָה שֶׁמַּחֲשַׁבְתּוֹ הִיא בְּלִבְּתִי טוּבָה וּמְבִיאָה אֶל הַהֶפְסֵד. וְזֶה, כִּי לֹא יִפְנֶה אֶל מוֹרֶה, כְּאִלּוּ עָרְפּוֹ קָשֶׁה וְגִיד בַּרְזֶל בְּאַפֵּן שֶׁלֹּא יוּכַל לִפְנוֹת אָנָּה וָאָנָה, אֲבָל יֵלֵךְ אַחֲרֵי שְׁרִירוּת לִבּוֹ כְּמֵאָז." כנגד איזו התנהגות אשר רווחת גם היום יוצא הספורנו.
12. פסוק ט' רש"י ד"ה "ואשב בהר" . מה קשה לרש"י ומה הוא הפתרון.
13. פסוק כ'. מה היה עונשו של אהרון על חטא העגל לפי רש"י, ובמה הועילה תפילתו של משה.

14. פסוק כב' ספורנו: "**וּבְתַבְעֵרָה וּבְמַסָּה** .וְאַף-עַל-פִּי שֶׁרְאִיתֶם שֶׁבְּהַקְצִיפְכֶם אֶת הָאֵל יִתְבָּרַךְ נִשְׁבְּרוּ הַלֶּחוֹת (פסוק יב), וְהֵצַרְתִּי לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם בְּצוֹם אַרְבָּעִים יוֹם (פסוק יח), חֲזַרְתֶּם לְהַקְצִיף בְּתַבְעֵרָה וּבְמַסָּה כְּשֶׁבְּכִיתֶם בְּאָזְנָיו לְנַסּוֹת. **וּבְקִבְרֹת הַתַּאֲוָה** .בְּשִׁאֵלַת הַבָּשָׂר.". מדוע מזכיר משה לדעת הספורנו חטאים אלה אחרי שהזכיר את חטא העגל.

<u>פרק י'</u>

15. כמה זמן שהה משה בהר סיני לפי רש"י פסוק י' ד"ה "ואנכי עמדתי בהר", מה איפיין כל אחד משלשת החלקים בתקופה זאת.
16. פסוק יב' רמב"ן: "**מה ה' אלוהיך שואל מעמך -** נמשך **אל לטוב לך-** יאמר איננו שואל מעמך דבר שיהיה לצרכו אלא לצורכך, כטעם אם צדקת מה תיתן לו (איוב לה ז), רק הכל הוא לטוב לך. ואמר הטעם כי לה' אלוהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה - וכולם נותנים כבוד לשמו, איננו צריך לך. רק באבותיך חשק ויבחר בזרעם אחריהם מכל העמים - בכם שאתם מבחר זרעם, ולא בישמעאל ולא בעשו". איזו מחשבה בא הרמב"ן לשלול בדבריו. כיצד הוא מסביר את רצף הפסוקים יב' עד טו'.
17. רש"י משווה פסוק יז' לפסוק יח'. מה הוא לומד מהשוואה זאת בפסוק יח' ד"ה "עושה משפט יתום ואלמנה".
18. פסוק יח' אבן עזרא: "**עושה משפט-** אע"פ שהוא נשגב הוא עושה משפט יתום ואלמנה שאין להם עוזר, כטעם **אבי יתומים** וכן הגר ויכלכלהו בהשענו עליו, ואחר שהשם אוהב הגר, אתם חייבים שתאהבוהו". מה עלינו ללמוד מהתנהלות של ה' לגבי האומללים שבחברה..

<u>פרק יא'</u>

19. פסוק ו' רש"י ד"ה "בקרב כל ישראל" מה הוא פשוטו של ביטוי זה ומה הוא הפרוש של רש"י לביטוי. הסבר את המחלוקת שמביא רש"י בין ר' יהודה לר' נחמיה.
20. פסוק י' רש"י ד"ה "והשקית ברגליך" מה ההבדל בין ארץ ישראל למצרים בנוגע להשקיית השדות.
21. פסוק י' "לא כארץ מצרים" רשב"ם: "**כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים- כן שיטת פרשיות הללו ,**צריכים אתם לשמור מצות ה' אלהיכם, כי הארץ הזאת טובה מארץ מצרים לשומרי מצותיו ורעה מכל הארצות ללא שומרים, כי הארץ אשר אתה בא שמה איננה כארץ מצרים, שאין צריכין למטר ובין טובים ובין חטאים בטורח השקאת שדותיהם יש להם לחם, אבל ארץ ישראל אם אתם שומרים מצות." במה שונה ארץ ישראל מארץ מצרים לפי הרשב"ם ומדוע הבדל זה חשוב.
22. פסוק יג' מדרש הלכה ספרי: "לאהבה את ה' אלהיכם. שמא תאמר, הרי למדתי תורה בשביל שאהיה עשיר, ובשביל שאקרא רבי, ובשביל שאקבל שכר? - ת"ל "לאהבה את ה' אלהיכם". כל מה שאתם עושים - לא תעשו אלא מאהבה:". מה היא המחשבה ששולל הספרי בדבריו ומה היא המחשבה הראויה.
23. פסוק יג' רש"י ד"ה "ולעבדו בכל לבבכם". מה מוזר לדעת רש"י בביטוי זה ומה הוא הפתרון.
24. פסוק יד' מדרש הלכה ספרי: "ד"א ואספת דגנך למה נאמר? לפי שהוא אומר) <u>יהושע א</u> (לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, שומע אני כמשמעו? ת"ל ואספת, דרך ארץ דברה תורה:

רשאי להניחו, דברי ר' ישמעאל. ר' שמעון בן יוחי אומר: אין לדבר סוף: קוצר בשעת קציר, וחורש בשעת חריש, דש בשעת שרב, זורה בשעת הרוח - אימתי למד תורה? אלא כשישראל עושים רצונו של מקום מלאכתם על ידי אחרים נעשית, שנאמר) ישעיה סא (ועמדו זרים ורעו צאנכם. וכשאין עושים רצונו של מקום - מלאכתם ע"י עצמם נעשית, ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידם, שנא) 'דברים כח (ועבדת את אויבך.. ". הסבר את המחלוקת שבין ר' ישמעאל לבין ר' שמעון בר יוחאי.

25. פסוק יח' רש"י ד"ה "ושמתם את דברי". מה משמעות ביטוי זה לפי רש"י ואיך הוא מתיישב עם ההקשר.

פרשת ראה

<u>פרק יא' (מפסוק כו')</u>

1. פסוק כז' "את הברכה אשר תשמעו" . מה קשה לרש"י ומה תשובתו
2. פסוק כט'. מה יש לתת על הר גריזים ומה על הר עיבל . הסבר לפי רש"י.

<u>פרק יב'</u>

3. מה בין עבודת האלילים שימצאו ישראל בארץ לבין עבודת ה' שהם מצווים עליה לפי פסוקים א'-ז'
4. פסוק יא. מי בחר במקום שבו יוקם בית המקדש. רש"י. עיין שמואל ב' פרק ז'.
5. הסבר את ההבדל בין ההנחיה שבפסוק יג' ובפסוקים כו'-כז' מצד אחד, לבין ההנחיה שבפסוק טו' ובפסוקים כ'-כה' מצד שני.
6. מה היא המצווה שבפסוק טז' ובפסוקים כג'-כה' ומה טעמה. עיין גם בפסוק כז' המסייע להבנת הטעם.
7. הסבר את שבעת המילים האחרונות בפסוק כח' לפי רש"י.

<u>פרק יג'</u>

8. בפסוק א' מוזהרים על בל תוסיף. מה הן הדוגמאות שרש"י מביא לאיסור זה. ד"ה "לא תוסף עליו".
9. בפרקנו שלשה נושאים הקשורים לאיסור עבודה זרה. מה הם שלשת הנושאים ומה המשותף להם. פסוק ב', פסוק ז', פסוק יג'.
10. פסוק ה' "ובו תדבקון" – איך אפשר להיות דבקים בה'. רש"י ד"ה "ובו תדבקון".

<u>פרק יד'</u>

11. מה הם כללי הכשרות של החיות והבהמות
12. התורה מציינת ארבעה בעלי חיים יוצאים מן הכלל. מה הם ומה חריגותם.
13. מה הם סימני הכשרות של הדגים.
14. מדוע מפרטת התורה את העופות הטמאים ולא את הטהורים. רש"י פסוק יג' בסוף.
15. מה הוא הסוג הרביעי של בעלי החיים האסורים (פסוק יט').
16. מה יכול האדם לעשות אם קשה לו להעלות לירושלים את המעשרות שלו. (מעשר שני). פסוקים כב'-כז'.
17. פסוקים כח' – כט' מדברים על "ביעור מעשרות" הסבר מצווה זאת.

<u>פרק טו'</u>

18. פסוקים א'-יא' עוסקים במצוות שמיטת כספים. מה היא מצווה זאת.
19. מה היא מחשבת בליעל שנרמזת בפסוק ט'. מה היא התנהגות ראויה בהקשר זה.
20. מה היא המצווה בפסוקים יב'-טו' ומה טעמה.
21. איזו טעות מבקש רש"י למנוע בהבנת פסוק כ'. ד"ה "לפני ה' אלוהיך תאכלנו".

<u>פרק טז'</u>

22. מה היא המצווה בארבעת המילים הראשונות בפסוק א'. רש"י.
23. מדוע נקראת המצה "לחם עוני". פסוק ג' רש"י.
24. מה היא ההקבלה שמציין רש"י בפסוק יא. ומה יש ללמוד מכך.
25. הסבר את שלשת המילים האחרונות בפסוק טו'. לפי שני הפירושים ברש"י.
26. יש המכנים את החגים שבפרקנו : חג האביב, חג הקציר, חג האסיף. ציין המקור לשמות אלה בלשון הכתוב.

פרשת שופטים

<u>פרק טז' (מפסוק יח')</u>

1. מה הוא התפקיד של השופטים ומה התפקיד של השוטרים. רש"י פסוק יח' ד"ה "שופטים ושוטרים".
2. מה טעם האיסור "לא תכיר פנים" . רש"י פסוק יט'.
3. מה היא הסכנה בלקיחת שוחד.

<u>פרק יז'</u>

4. מה קשה לרש"י בפסוק ו' ומה תשובתו.
5. מה מדייק רש"י מהמילים "אשר יהיה בימים ההם" בפסוק ט'.
6. מה הן המיגבלות המוטלות על המלך לפי פסוקים טז'-יז', ומה טעמם.
7. מה היא המצווה המוטלת על המלך לפי פסוקים יח'-כ'. ומה מטרתה.

<u>פרק יח'</u>

8. מה הן מתנות הכהונה הנזכרות בפסוקים ג'-ד'. מה היא הכמות של המתנות . (רש"י).
9. התורה אוסרת לנהוג כמנהגי עובדי עבודה זרה. הסבר ארבע דוגמאות ממנהגים אלה. פסוקים י'-יא'.
10. הסבר את המצווה שבפסוק יג'. רש"י.
11. מה הוא הספק שעלול להתעורר בנוגע לדברי הנביא (פסוק כא'), ומה הוא הפתרון לספק הזה.

<u>פרק יט'</u>

12. כיצד יש לחלק את שלש ערי המקלט בתוך גבולות הארץ לפי פסוקים ב'-ג'. רש"י פסוק ג' ד"ה "ושלשת".
13. מה הם התנאים המצדיקים שהרוצח יברח לעיר מקלט לפי פסוקים ד'-ה'.
14. פסוק ה': "ונשל הברזל מן העץ" . מה קרה בדיוק. ציין שתי אפשרויות לפי רש"י.
15. כמה ערי מקלט יהיו בסופו של דבר לפי רש"י פסוק ט', והיכן.
16. מה הוא המקרה שמתואר בפסוקים יא'-יב' וכיצד יש לנהוג בו.
17. מה היא המצווה בפסוק טו' ומה טעמה.
18. מה הוא דין עדים זוממים לפי פסוקים טז'-כא'
19. איזו הבנה מנסה רש"י למנוע בפירושו לפסוק כא'.

<u>פרק כ'</u>

20. מי הם האנשים שהשוטרים מבקשים מהם לא להשתתף במלחמה, ומה הסיבה של כל אחד. עיין ברש"י פסוק ה' ורש"י פסוק ח' ד"ה "הירא ורך הלבב".
21. מה הוא התפקיד של שרי הצבאות לפי רש"י פסוק ט'.
22. מה ההבדל בין המלחמה הנזכרת בפסוקים י'-טו' לבין המלחמה הנזכרת בפסוקים טז'-יח'.
23. מה היא המצווה בפסוקים יט-כ' ומה טעמה.

<u>פרק כא' (עד פסוק ט')</u>

24. כיצד מסביר רש"י את דברי הזקנים שבפסוק ז'.
25. המצווה בפסוקים שלנו נקראת מצוות "עגלה ערופה" מדוע.

שאלות לפרשת שופטים סבב שני

פרק טז'

1. פסוק יח' "ושפטו את העם". למי מכוון ציווי זה לפי רש"י. מה היא דרך נוספת לפרש ציווי זה.
2. ממי מקבלים השופטים את הסמכות לשפוט ולהעניש בני אדם. עיין בדברי הימים ב' פרק יט' והעתק את הפסוקים ו'-ז'.
3. פסוק יח' "שופטים ושוטרים". מדרש דברים רבה: "אמר רשב"ג אל תהי מלגלג בדין שהוא אחד משלשה רגלי העולם למה ששנו חכמים על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום תן דעתך שאם הטיתה את הדין שאת מזעזע את העולם שהוא אחד מרגליו רבנן אמרי קשה הוא כחו של דין שהוא אחד מרגלי כסא הכבוד מנין (תהלים פט, טו"): (צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך. "אמר הקב"ה הואיל וכך עונשו של דין קשה הוו זהירין מנין ממה שקרינו בענין" שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים:". מה הם שני ההסברים לחשיבות קיומה של מערכת משפט טובה לפי המדרש.
4. פסוק יח' "שופטים ושוטרים". מדרש דברים רבה: "מהו ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו" ר' יהודה ורב נחמן חד אמר היה דן את הדין מזכה את הזכאי ומחייב את החייב אם לא היה לחייב ליתן היה דוד נותן משלו הוי משפט וצדקה אמר לו ר"נ אם כן נמצאת מביא את ישראל לידי רמיות ומהו משפט וצדקה הי' דן את הדין מזכה את הזכאי ומחייב את החייב הוי משפט וצדקה שהיה מוציא את הגזל מידו אמר הקב"ה לישראל בני הואיל וכך הדינין חביבים לפני הוו זהירין בהם:". הסבר את המחלוקת בין ר' יהודה לבין רב נחמן בנוגע להתנהלותו של דוד המלך במשפט.

פרק יז'

5. פסוק ד' "ודרשת היטב". מדרש הלכה ספרי: "והגד לך ושמעת ודרשת היטב . ולהלן הוא אומר ודרשת וחקרת ושאלת היטב , " היטב " " היטב " לגזרה שוה. מלמד שבודקין אותו בז' חקירות. אין לי אלא חקירות, בדיקות מנין? תלמוד לומר והנה אמת נכון הדבר. אם סופנו לרבות בדיקות, מה תלמוד לומר " חקירות " (=מה צורך בחקירות)? אלא שבחקירות, אמר אחד איני יודע - עדותם בטלה. בדיקות, אמר אחד איני יודע, ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעים - עדותם קיימת. אחד חקירות ואחד בדיקות, בזמן שמכחישים זה את זה - עדותם בטלה.. (היו בודקין אותם בשבע חקירות: באיזו שבוע, באיזו שנה, באיזו חודש, בכמה בחודש, באיזה יום, באיזה שעה, באיזה מקום. בדיקות – במה היה לבוש, איזה מזג אויר היה וכו'). ,מה ההבדל בין החקירות לבדיקות. הסבר את המשפט האחרון בדברי המדרש מהמילים "אחד חקירות" עד הסוף.
6. פסוק י' "ועשית על פי" רמב"ן : "והצורך במצוה הזאת גדול מאד כי התורה נתנה לנו בכתב וידוע הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים הנולדים והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות וחתך לנו הכתוב הדין שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר

יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה בין שקבלו פירושו עד מפי עד ומשה מפי הגבורה או שיאמרו כן לפי משמעות המקרא או כוונתה כי על הדעת שלהם הוא נותן (ס״א לנו) להם התורה אפילו יהיה בעיניך כמחליף הימין בשמאל וכל שכן שיש לך לחשוב שהם אומרים על ימין שהוא ימין כי רוח השם על משרתי מקדשו ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו מן הטעות ומן המכשול״. מה החשיבות הגדולה במצווה לשמוע בקול החכמים. הסבר את תחילת דברי הרמב״ן עד המילה ״הנולדים״. מה מבטיח לנו לפי הרמב״ן שהחכמים לא יטעו.

7. עיין בפסוק יא׳. לפי הרמב״ם פסוק זה הוא מקור לכך שאנחנו מברכים ״אשר קידשנו במצוותיו וציוונו״ על מקרא מגילה ועל הדלקת נר חנוכה. הסבר כיצד מהווה פסוקינו מקור לכך.
8. **פסוק יח׳: כלי יקר: ״והיה כשבתו על כסא ממלכתו פירש רש״י:** אם עשה כן כדאי הוא שתתקיים מלכותו. רמז לדבר **כס״א** ראשי תיבות **כ**סף **ס**וס **א**שה בזכות שיהיה נזהר בשלשתן יזכה לישב על כסא ה׳, וכמו שכתוב (דבה״י א׳ כט כג) וישב שלמה על כסא ה״׳. מה הוא הרמז שמוצא הכלי יקר לחיזוק דבריו של רש״י.
9. פסוק כ׳ רש״י ד״ה ״למען יאריך ימים״. הסבר את הכלל שבתחילת דברי רש״י. הסבר את הוכחת רש״י לדבריו משאול.
10. פסוק כ׳ ״לבלתי רום לבבו״. רמב״ן: ״ **לבלתי רום לבבו מאחיו** נרמז בכאן בתורה איסור הגאות כי הכתוב ימנע את המלך מגאות ורוממות הלב וכל שכן האחרים שאינן ראויים לכך כי בראוי להתרומם ולהתגדל יזהירנו להיות לבבו שפל ככל אחיו הקטנים ממנו כי הגאוה מדה מגונה ונמאסת אצל האלהים אפילו במלך כי לה׳ לבדו הגדולה והרוממות ולו לבדו התהלה ובו יתהלל האדם כענין המבואר על יד המלך שלמה) משלי טז ה (תועבת השם כל גבה לב וכתיב) ירמיהו ט כג (כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי וגו׳״ . מה נלמד לכלל הציבור, מהמצווה המוטלת על המלך בפסוקנו.

<u>פרק יח׳</u>

11. פסוק א׳ ״לא יהיה לכהנים״. אבן עזרא: ״**לא יהיה לכהנים הלוים** .כאשר הזכיר משפטי המלך שהוא השופט הזכיר גם משפט הכהנים שהם מורי התורה ואחר שאמר שאין להם נחלה יקחו מאת הזובח הזרוע והלחיים והקיבה״ כיצד מסביר הא״ע את סמיכות הפרשיות.
12. פסוק ד׳ ״וראשית גז צאנך״. כמה צריך לתת במתנה זאת, וכמה צאן חייבות במצווה ומדוע. רש״י.
13. פסוק ח׳ . הסבר הפסוק לפי רש״י.
14. פסוק יב׳ רש״י ד״ה ״כל עושה אלה״. הסבר את הדיוק שמדייק רש״י ממילים אלה.
15. השווה פסוק יג׳ בפרקנו לבראשית פרק יז׳ פסוק א׳. מה הוא הדימיון. היעזר ברש״י.

<u>פרק יט׳</u>

16. פסוק ג׳ ״תכין לך הדרך״. מה היא מצווה זאת לפי רש״י.
17. פסוק יא׳ רש״י ד״ה ״וכי יהיה איש״. הסבר את העיקרון שלומד רש״י מפסוקנו.
18. מה היא ההתלבטות שמציג רש״י בפסוק יג׳ . מה היא ההכרעה בהתלבטות זאת ומדוע.

19. פסוק טו' "לא יקום עד אחד". אבן עזרא: "והטוען כי חברו הסיג גבולו יביא עדים על כן **לא יקום עד אחד** .בין לרוצח בין למכה בין למסיג בין לכל דבר רק ע"פ שני עדים דרך קצרה כי במקום אחר ע"פ שנים עדים:". כיצד מסביר הא"ע את מיקומו של פסוקינו דווקא כאן.
20. פסוק טו' "או שלשה" רמב"ן: "ועל דרך הפשט, אמר הגאון רב סעדיה: שנים - עדים, או שלשה - מקבלי עדות השנים. ואין בכתוב קבלת עדות, רק עדים. אבל כמדומה לי שטעה הגאון בדינו, כי עדות דיני נפשות לא תקובל רק בפני סנהדרין של עשרים ושלשה. אבל פשוטו של מקרא לאמר, שיומת המת על פי שנים עדים כשאין שם יותר, או על פי שלשה אם ימצאון שם שלשה; יאמר הכתוב, כאשר הוגד לך ושמעת, תדרוש הדבר היטב על פי כל העדים הנמצאים שם. והנה, אם שמענו שעבר בפני שלשה, נשלח בעבורם ויבואו לבית דין ויעידו כולם, והוא הדין למאה; כי בשמענו דברי כולם יתברר האמת. ואם לא היו שם יותר, או שהלכו להם ואינם נמצאים שם, בשנים די.". מה הוא פרושו של הרב סעדיה גאון שהרמב"ן דוחה אותו ומדוע. מה הסברו של הרמב"ן לשלשה עדים.
21. פסוקים טז' עד כא'. מה הוא דין מידה כנגד מידה המתקיים בעדים זוממים.

<u>פרק כ'</u>

22. פסוק א' . מה קשה לרש"י במילים "סוס ורכב". מה הוא מדייק ממילים אלה.
23. מה עושים הגויים כדי להפחיד את הנלחמים נגדם לפי רש"י פסוק ב' ד"ה "אל ירך לבבכם". (עד סוף הפסוק).
24. פסוק ז' "פן ימות במלחמה". רשב"ם : "פן ימות במלחמה וגו' - שיש נותן אל לבו כשהולך למלחמה ודואג שמא אין לי מזל לחנך את ביתי, או את אשתי או את כרמי ולכך גרם מזלי ללכת עתה למלחמה ומתוך כך ירא למות. ושלשה מעשים הזכיר: בית אשה וכרם. ולבסוף כולל כל הדברים: מי האיש הירא ורך הלבב - בין באלו שאמרנו בין בדברים אחרים.". לפי הרשב"ם פסוק ח' הוא סיכום והרחבה של הדברים הקודמים . כיצד.
25. פסוק ח' רש"י ד"ה "הירא ורך הלבב". הסבר את המחלוקת שמביא רש"י בדבריו.

<u>פרק כא'</u>

26. פסוק ה' "ונגשו הכהנים". רמב"ן: "אבל הרב אמר במורה הנבוכים (ג מ) כי הטעם לגלות על הרוצח ולבער דמו. בעבור שברוב הפעמים יהיה הרוצח מן העיר אשר סביבות החלל וכשיצאו הזקנים ויתעסקו במדידה ההיא וזקני העיר ההיא יעידו לפני הבורא שלא התרשלו בתקון הדרכים ושמירתם ושאינם יודעים מי הרג את זה וכשיחקר הענין יאספו הזקנים ויביאו העגלה ירבו בני אדם לדבר בו אולי יגלה הדבר וכבר אמרו (ירושלמי סוטה פ"ט ה"א) שאפילו תבוא שפחה ותאמר פלוני הוא הרוצח לא תערף ואם יודע הרוצח ויחרישו ממנו ויעידו הבורא על נפשותם כי לא ידעוהו יהיה בזה זדון גדול וכל השומע שמץ דבר בענין יבוא ויגיד ויתפרסם הדבר ויהרג או על ידי ב"ד או המלך או גואל הדם ויתחזק הענין בהיות המקום אשר תערף בו העגלה לא יעבד בו ולא יזרע לעולם יכירו בו רואיו וידברו בו והנה לפי הטעם הזה יש בתחבולה הזו תועלת אבל המעשה איננו נרצה בעצמו והיה ראוי עוד שיעשה בשדה טוב ראוי לזריעה שיכירו בו רואיו כי בנחל איתן לא יודע מדוע לא יעבד בו ולפי דעתי יש בו טעם כענין הקרבנות הנעשים בחוץ שעיר המשתלח ופרה אדומה ולפיכך מנו חכמים עגלה ערופה מכלל החוקים". מה הטעם של מצוות עגלה ערופה לפי הרמב"ם ומה טעמה לפי הרמב"ן.

27. פסוק ה' "ועל פיהם" ספורנו: "**וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נֶגַע**. בְּאֹפֶן שֶׁהֵם בְּקִיאִים בְּדַרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם וּמִזְגֵיהֶם, בְּמַה שֶׁרָאוּ הֵם וַאֲבוֹתֵיהֶם, וְאוּלַי יַכִּירוּ מִי נִתְלַכְלֵךְ בְּחֵטְא זֶה בִּידִיעַת דְּרָכָיו וּמַעֲלָלָיו, וְיִתְגַּלֶּה הַדָּבָר." מה היא הסיבה לדעת הספורנו שהכהנים עוסקים במצוות עגלה ערופה.

28. איזו טעות מבקש פסוק ט' למנוע לפי פרושו של רש"י

פרשת כי תבוא

<u>פרק כו'</u>

26. כיצד לומד רש"י שחייבים להביא ביכורים רק משבעת המינים. פסוק ב' ד"ה "מראשית". (הראשון)
27. כיצד ידע האדם מה הם הפרות שיהיו ביכורים . רש"י פסוק ב' ד"ה "מראשית" (השני).
28. פסוקים ה' עד י' נחשבים כ"מקרא ביכורים". מה התוכן של פסוקים אלה ומדוע יש להגיד תוכן זה בשעת הבאת הביכורים.
29. הפועל נתן חוזר פעמים אחדות בפסוקים א'-יא. כמה פעמים חוזר הפועל ומה הדבר בא ללמד.
30. פסוק ה'. "ארמי אובד אבי וירד מצרימה". מי הוא ארמי ומי הוא אבי. רש"י פסוק ז'. על איזה קושי בלשון הפסוק, עונה רש"י בדבריו.
31. פסוקים יג' עד טו' נקראים "וידוי מעשרות". מה תוכן וידוי זה ומדוע יש להגיד תוכן זה. הסבר במיוחד את פסוק טו'.
32. הסבר את חמשת המילים הראשונות ברש"י פסוק יז' ד"ה "האמרת...". איך מפרש רש"י ביטוי זה.

<u>פרק כז'</u>

33. השווה פסוק ט' בפרקנו לפסוק טז' בפרק כו'. מה המשותף לשני הפסוקים. מה לומד מכך רש"י.
34. השווה פסוק ב' לפסוק ד' מה המשותף ומה השונה בין שני הפסוקים.
35. מדוע צריך לבצע "ושדת אותם בשיד".
36. הסבר את צורת חלוקת השבטים לשתי קבוצות בפסוקים יב'-יג'.
37. הסבר את האיסורים החמורים בפסוקים טז-יט'. (ארבעה איסורים).
38. פסוק כו' הוא פסוק מסכם. הסבר אותו לפי רש"י.

<u>פרק כח'</u>

39. בפרקנו ברכות וקללות. כמה פסוקי ברכות וכמה פסוקי קללות בפרק. מה אפשר ללמוד מכך.
40. ציין 7 מתנות שנמצאות בפסוקי הברכה.
41. מה הוא "אוצרו הטוב" של ה', ומדוע הוא נקרא כך.
42. השווה פסוקים ג'-ו', לפסוקים טז'-יט'. מה אתה לומד מההשוואה.
43. מה הוא הניגוד בין פסוק יב' לבין פסוק כד'.
44. מה היא הצרה המיוחדת בפסוקים לח'-מא'.
45. מה הוא העונש המתואר בפסוקים סג'-סח', במילה אחת.

<u>פרק כט'</u>

46. מה לומד רש"י בפסוק ג' מהמילים "עד היום הזה".
47. פסוקים א'-ח' הם דברי סיכום של משה. מה הם האירועים שהוא מזכיר בדבריו.

פרשת כי תבוא – סבב שני

<u>פרק כו'</u>

1. פסוק ב' "ולקחת מראשית פרי האדמה" רמב"ם מורה נבוכים חלק ג' פרק לט' "מנהג התרומה והחלה והביכורים וראשית הגז, שהוא ליתן ראשית כול דבר לאלוה, לחזק מידת הנדיבות ולמעט תאוות המאכל וקנות הממון..." . מה הם שלשת הטעמים שמזכיר הרמב"ם למצוות הביכורים ולנתינות המיוחדות.
2. פסוק ג' רש"י ד"ה "אשר יהיה בימים ההם". על איזו בעיה עונה הפסוק לפי דברי רש"י.
3. פסוק ד' **"וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ" ספורנו: "** לְהַרָאוֹת וּלְהוֹדִיעַ שֶׁהַבִּכּוּרִים לֹא הוּבְאוּ לַכֹּהֵן, אֲבָל הוּבְאוּ אֶל הָאֵל יִתְבָּרַךְ, וְהוּא נְתָנָם לַכֹּהֵן עִם שְׁאָר מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה" . מה נרמז בהנחת הביכורים לפני המזבח לדעת ספורנו..
4. פסוק ה' רש"י ד"ה "וענית". מה הקושי בפסוק לפי רש"י ומה תשובתו. כיצד מסביר מדרש ההלכה את הביטוי "וענית". "מכאן אמרו, בראשונה כל מי שהוא יודע לקרות קורא, וכל מי שאינו יודע לקרות מקרין אותו. נמנעו מלהביא, התקינו להיות מקרין את מי שיודע ואת מי שאינו יודע. סמכו על המקרא וענית , אין ענייה אלא מפי אחרים.". מה הם שני הפירושים של האבן עזרא למילה זאת: "**יתכן** שישאלו הכהנים לאמר מה זה שהבאת? על כן: **וענית** או כדמות תחלה, וכן: **ויען איוב הראשון.**". עיין באיוב פרק ג' פסוק ב' כדי להבין את תשובתו השניה של האי"ע .
5. פסוק ה' "ארמי אובד אבי" רשב"ם: "אבי אברהם ארמי היה, אובד וגולה מארץ ארם. כדכתיב: **לך לך מארצך.** וכדכתיב **ויהי כאשר התעו אותי אלהים מבית אבי** - לשון אובד ותועה אחד הם באדם הגולה, כדכתיב: **תעיתי כשה אובד בקש עבדך.** **צאן אובדות היו עמי. רועיהם התעום ,**כלומר מארץ נכריה באו אבותינו לארץ הזאת ונתנה הקב"ה לנו." . כיצד מסביר הרשב"ם את פסוקינו. איך מסביר רש"י את הביטוי.
6. פסוק יא' רש"י ד"ה "ושמחת בכל הטוב". מה היא התקופה הרצויה להבאת הביכורים ומדוע. ומה היא התקופה הפחות אידיאלית.
7. עיין ברש"י לפסוק טו'. רש"י מציג השלמת הסכם. מה הוא הסכם זה.
8. פסוק טז' "היום הזה" אבן עזרא: " **היום הזה-** אלה דברי משה". איזו טעות מבקש האי"ע למנוע בדבריו.
9. פסוק יז' "וללכת בדרכיו" רמב"ן: "**וללכת בדרכיו**. שתעשו הטוב והישר ותגמלו חסד איש את רעהו.". מניין מדייק הרמב"ן שאכן זה נקרא ללכת בדרך ה'? עיין בראשית פרק יח' פסוק יט'.

<u>פרק כז'</u>

10. בפסוקים א'-ח' מצווים ישראל לעשות פעמיים פעולה דומה . מה המשותף לשתי הפעמים ומה שונה.

11. פסוק יב' "אלה יעמדו לברך". כלי יקר: "ובקללות לא נאמר אלה יעמדו לקלל, לפי שהטובות באות מאת ה' בפועל, אבל הקללות אינן באים כי אם מעצמם ע"י הסתרת פניו יתברך, כי מפי עליון לא תצא הרעות (איכה ג לח), לכך נאמר: **ואלה יעמדו על הקללה**, ולא לקלל, כי אם ליעד ביאת הקללות, והדבר בספק אם יבואו או לא, כי מאחר שאינן באים כי אם בהסתרת פנים, אם כן עדיין הדבר תלוי בהוראת המערכה." הסבר את הדיוק בפסוק ואת ההבחנה שעורך הכלי יקר בין הברכה לקללה.
12. פסוק יט' "מטה משפט גר יתום ואלמנה" אבן עזרא: "**מטה משפט גר יתום-** כי אין להם עוזר והנה גם הוא בסתר. והזכיר הגר גם היתום והאלמנה, כי אם יטה הדיין משפט אחרים יערערו עליו ויפרסמוהו, והגר והיתום והאלמנה אין להם כח." מה היא ההתנהלות המכוערת שמציין הא"ע שמצויה בפסוקנו.
13. פסוק כד' . מה הוא פשוטו של איסור זה ומה משמעותו לפי רש"י.

<u>פרק כח'</u>

14. פסוק א' "לשמור לעשות". מדרש רבה: "<u>"לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו "</u>אמר רבי שמעון בן חלפתא כל מי שלמד דברי תורה ואינו מקיים עונשו חמור ממי שלא למד כל עיקר למה"ד למלך שהיה לו פרדס הכניס לתוכו שני אריסים אחד היה נוטע אילנות ומקצצן ואחד לא היה נוטע כל עיקר ולא מקצצן על מי המלך כועס לא על אותו שהיה נוטע ומקצצן כך כל מי שלמד דברי תורה ואינו מקיים אותה עונשו חמור ממי שלא למד כל עיקר מניין שנאמר <u>(ישעיה כו, י"</u> :(יוחן רשע בל למד צדק "אבל אם למד ולא קיים אינו נחנן הוי <u>"לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו :"</u>. הסבר את המשל בדברי המדרש ואת הנמשל.
15. כמה פעמים חוזר השורש "ברך" בפסוקי הברכה (א'-יד') . מה משמעות המספר.
16. מה היא הברכה בפסוק ה' לפי רש"י (שני פירושים).
17. פסוק ט' "כאשר נשבע לך" רמב"ן: "יקרא שבועה, הברית אשר כרת עימהם בהר סיני על כל הדברים האלו, כי שם נאמר (שמות יט ו): ואתם תהיו לי ממלכת כוהנים וגוי קדוש. **או** שהברית אשר כרת עם אברהם (בראשית יז ז): להיות לך לאלוהים ולזרעך אחריך, יכלול זה. וכן אמר (להלן כט יב), למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלוהים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב, כי לכולם בא בברית:" . מה הן שתי האפשרויות של השבועה שמדובר עליה בפסוקינו שמציע הרמב"ן.
18. פסוק יא' "פרי בטנך" רמב"ן: "**הקדים בברכות פרי בטנך-** ואחר כך טנאך ומשארתך (פסוקים ד ה), כי פרי הבטן הטוב והחביב יותר, ובקללה אחר אותו, כי העונש יגיעהו תחלה לנכסיו ואם לא ישוב ישיגהו בפרי בטנו. וכן הקדים בברכות נגיפת האויבים קודם הברכה באסמיך ובכל משלח ידך (פסוקים ז ח), כי ניצוח האויבים הוא להם הכבוד והצורך הגדול בכבוש הארצות ובישיבתם לבטח בין העמים, ובקללות הקדים המארה בכל משלח ידך ואחר הנגיפה מפניהם (פסוקים כ כה), כי הוא העונש שיגיע אליהם באחרונה, וכן יגלו בסוף:" . מה הם שני ההבדלים שמציין הרמב"ן בין הברכות לקללות ומה פשר הבדלים אלה.
19. מה הוא הנזק המיוחד שיתרחש לפי הקללה שבפסוק כד' (רש"י).
20. פסוק לב' מבטא אסון שיש בו סבל איום. מה הוא.
21. פסוק נח' "אם לא תשמור לעשות" כלי יקר: "על זה אמר: **אם לא תשמור וגו'** והוא מדבר בדור השומר ולומד ועושה, אך לא מיראת ה'. זהו שנאמר: **אם לא תשמור לעשות את כל**

דברי התורה וגו' ליראה את ה .'רצה לומר: באמת תשמור כל דברי התורה, אבל לא ליראה את השם הנכבד והנורא, כי אם מיראת אנשים המכריחין אותך, ואתה מחליף וממיר יראת השם הנכבד והנורא ביראת אנוש חציר ינתן האחוז בחבלי בוז וקצף, כי אתה ירא פן לא ישרו מעשיך בעיני האנשים, כדרך החנפים שבדורינו העושים כדי למצא חן בעיניהם שיכבדום ויעשירום. אז **והפלא ה' את מכותך ,**זו הפלאת תורה, ויגרום שאנשי אמת יאספו נגה תורתם במקום אשר לא יראה ולא ימצא ואל יהי חלקם עמכם, ואז ידעו כל העמים כי משפטי ה' אמת". מה היא התופעה השלילית שנגדה יוצא הפסוק לפי פרושו של הכלי יקר.

22. פסוק סח' "והשיבך ה' מצרים" . רמב"ן: "אבל אחרי היותנו בגלות בארצות אויבינו לא נתקללו מעשה ידינו ולא אלפינו ועשתרות צאננו ולא כרמינו וזיתינו ואשר נזרע בשדה, אבל אנחנו בארצות כשאר העמים יושבי הארץ ההיא, או בטוב מהם שרחמיו עלינו, כי ישיבתנו בגלות היא בהבטחה שאמר לנו (ויקרא כו מד): ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלוהיהם. וכבר פירשתי בסדר אם בחקותי (שם שם טז): סוד הברית הזאת, וכי הוא על זמן גלותנו היום ביד החיה הרביעית. ואחר כן יבטיח בגאולה ממנו.". הרמב"ן צובע את הגלות בצבע יותר וורוד ממה שנראה מהפסוקים וזאת על סמך הפסוק שהוא מצטט מהקללה שבפרשת בחוקותי בויקרא. מה היא הנחמה שמציין הרמב"ן בדבריו בהתייחסו לגלות שהוא בעצמו חי בה.

<u>פרק כט'</u>

23. פסוק א' "אתם ראיתם" אבן עזרא: "וטעם **אתם ראיתם .**ואחר כך :**ואולך אתכם** ואחר כן **ויצא עוג ,**כי יש מהם שראו האותות שעשה השם במצרים והם והבאים אחריהם ראו מופת המן, שלא אכלו לחם זולתו, ואלה הבנים ראו כי השם עזרם והכו שני המלכים." למי מתכוון הא"ע בדבריו "ויש מהם שראו האותות..."

24. פסוק ג' רש"י ד"ה "עד היום הזה", מה שימח מאד את משה לפי רש"י.

פרשת כי תצא

<u>פרק כא' (מפסוק י')</u>

1. פסוק י'. "כי תצא למלחמה" . על איזו מלחמה מדובר. איך מוכיח זאת רש"י מפרק כ' פסוק טז'.
2. מה הוא "משפט הבכורה" לפי פסוק יז'. הסבר משפט זה.
3. רש"י פסוק יח' "בן סורר ומורה נהרג על שם סופו" הסבר דברי רש"י אלה.
4. <u>פרק כב'</u>
5. מה היא המצווה בפסוקים א'-ג'. ציין ארבעה פרטים מתוך המצווה.
6. מה היא המצווה בפסוק ד'. מה מדייק רש"י מהמילה "עמו".
7. יש הרואים בפסוק "אדם ובהמה תושיע ה'" – הסבר לפסוק ד'. כיצד.
8. מה היא המצווה בפסוקים ו'-ז'. מה מדייק רש"י מהמילים "למען ייטב לך והארכת ימים".
9. מה לומד רש"י מסמיכות הפרשיות מפסוק ו' עד פסוק יב'. רש"י פסוק ח' ד"ה "כי תבנה בית חדש".
10. <u>פרק כג'</u>
11. מה הוא ההבדל בין הציווי שבפסוקים ד'-ז' לבין הציווי שבפסוקים ח'-ט' ומה טעם ההבדל.
12. הסבר את המצווה בפסוקים יג'-טו' ואת טעמה.
13. הסבר את המצווה בפסוקים כב'-כד'. הסבר את הניגוד בין "והיה בך חטא" שבפסוק כב' לבין "ולא יהיה בך חטא" שבפסוק כג'.
14. הסבר את המצווה שבפסוקים כה'-כו'. איזה טעות מבקש רש"י למנוע בדבריו בפסוק כה' ד"ה "כי תבוא בכרם רעך".
15. <u>פרק כד'</u>
16. מה הוא החטא בפסוק ז' ומדוע העונש כה חמור.
17. מה הוא האיסור בפסוקים ידי'-טו'. תן דוגמא לאיסור זה ממה שקורה בימינו.
18. מה הן שלשת המצוות בפסוקים יט'-כב' ומה טעמן..

19. <u>פרק כה'</u>
20. מה היא המצווה בפסוקים ה'–יא'. מה צריך לעשות האיש שלא רוצה לקיים המצווה.
21. מה הוא האיסור בפסוק יג' ומה הוא האיסור בפסוק יד'.
22. יש האומרים שקשה האונאה במידות ומשקלות מן הגניבה. מדוע.
23. מה לומד רש" מסמיכות הפרשיות בפסוק יז' ד"ה "זכור את אשר עשה לך".
24. פסוק יח' רש"י ד"ה "אשר קרך" . הסבר את הפרוש השלישי של רש"י.
25. פסוק יח' רש"י ד"ה "ולא ירא אלוקים". איזו טעות מבקש רש"י למנוע בפרושו.
26. השווה את הביטוי "ולא ירא אלוקים" לבראשית כ' יא', בראשית מב' יח', שמות א' יז'. מה המשותף לכל המקומות.
27. מה היא המצווה בפסוק יט', מתי יש לקיימה ומדוע.

שאלות לפרשת כי תצא סבב שני

פרק כא׳

1. פסוק יח׳ . רש״י ד״ה ״ויסרו אותו״. הסבר את המשפט האחרון בדברי רש״י.
2. פסוק כב׳. רש״י ד״ה ״וכי יהיה באיש״. הסבר את סמיכות הפרשיות.

פרק כב׳

3. פסוקים א׳-ג׳. הסבר את הביטויים ״והתעלמת״ ״לא תוכל להתעלם״ לפי רש״י.
4. פסוק א׳ ״והתעלמת״ מדרש הלכה ספרי: ״והתעלמת. פעמים שאתה מתעלם (,ופעמים שאי אתה מתעלם). כיצד? היה כהן והיא בבית הקברות, או שהיה זקן ואינה לפי כבודו, או שהיתה שלו מרובה משל חברו – פטור. לכך נאמר ״והתעלמת״, פעמים שאתה מתעלם, ופעמים שאין אתה מתעלם.״ הסבר את שלשת המצבים שבהם יכול האדם להתעלם מהחזרת האבדה.
5. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״והשבותו לו״. הסבר את סוף דברי רש״י מהמילים ״מכאן אמרו״.
6. פסוק ו׳ רשב״ם: ״**לא תקח האם על הבנים- לפי דרך ארץ ולתשובת המינים כבר פירשתי בלא תבשל גדי בחלב אמו.** וכן :**באותו ואת בנו ,**שדומה לאכזריות ורעבתנות לקחת ולשחוט ולבשל ולאכול אם ובנים יחד.״ מה המשותף במצוות שהרשב״ם מזכיר ומה הטעם המשותף לכולם לפי דבריו.
7. פסוק ו׳ רמב״ן: ״**כי יקרא קן צפור לפניך-** גם זו מצווה מבוארת מן אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב כח). כי הטעם בשניהם לבלתי היות לנו לב אכזרי ולא נרחם, או שלא יתיר הכתוב לעשות השחתה לעקור המין אע״פ שהתיר השחיטה במין ההוא, והנה ההורג האם והבנים ביום אחד או לוקח אותם בהיות להם דרור לעוף כאלו יכרית המין ההוא:״ הסבר את הביטוי ״מצווה מבוארת״, מה הם שני הנימוקים למצוות שילוח הקן לפי הרמב״ן.
8. פסוק ז׳ ״שלח תשלח״ מדרש דברים רבה: ״ יש מצות שמתן שכרה עושר ויש מצות שמתן שכרה כבוד ומה מתן שכרה של מצוה זו ? שאם אין לך בנים אני נותן לך בנים מנין שנאמר ״שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח את האם ״ומה שכר אתה נוטל״ ואת הבנים תקח לך״. מה הוא הפירוש הפשוט של המילים ״ואת הבנים תיקח לך״ ומה הוא פרושו של המדרש.
9. פסוק ז׳ כלי יקר: ״**למען ייטב לך והארכת ימים ,**לשון זה נאמר גם אצל כבוד אב ואם בדברות שניות. ולשון **למען ייטב לך** משמע שממילא נמשך לך טובה מזה. והנה בכבוד אב ואם הדבר פשוט, שאם תכבד אביך ואמך אזי ממך יראו בניך וכן יעשו גם לך כשיגדלו, וכן כשיראו בניך שלוח האם בעופות ילמדו קל וחומר,״ כיצד מסביר הכלי יקר את שיתוף הלשון בין כיבוד אב ואם לבין מצוות שילוח הקן.
10. פסוק ח׳ ״ולא תשים דמים בביתך״ הסבר משפט זה בהקשרו בפסוק. תן שתי דוגמאות נוספות ממה שפסוק זה מזהיר מפניהם. עיין גם במדרש הלכה ספרי: ״אין לי אלא גג. מנין לרבות בורות, שיחין ומערות, חריצים ונעיצים? תלמוד לומר ולא תשים דמים בביתך.״.
11. בפסוק ט׳ מזהירה התורה על איסור כלאי הכרם ובפסוק יא׳ על כלאי בגדים. הסבר איסורים אלה.

פרק כג׳

12. פסוק י׳. מדוע מזהירה התורה במיוחד להישמר במחנה לפי רש״י.
13. הסבר את המצווה בפסוקים טז׳-יז׳ . הסבר את שתי המילים האחרונות בפסוק יז׳.
14. פסוקים כ׳-כא׳ מדברים על האיסור לקחת ריבית על ההלוואות. מדוע אדם יכול לחשוב שמותר לו לקחת ריבית. ומדוע התורה אוסרת בחומרה לקחת ריבית.
15. פסוק כה׳ ״כי תבוא בכרם״ מדרש הלכה ספרי: ״ענבים. ולא תאנים. מכאן אמרו, היה עושה בענבים לא יאכל בתאנים, בתאנים לא יאכל בענבים. אבל מונע עצמו עד שמגיע למקום היפות ואוכל.״ מה אסור על הפועל לעשות לפי דברי המדרש, ומה מותר לו לעשות.

<u>פרק כד׳</u>

16. פסוק ט׳. מדוע מצווה התורה לזכור את מרים בהקשר של נגע הצרעת. עיין ברש״י. עיין גם בדברי מדרש ההלכה: ״זכור את אשר ... ה׳ א-להיך למרים. וכי מה ענין זה לזה? (נתנו הענין אצלו) [סמכו ענין לו], ללמדך שאין נגעים באים אלא על לשון הרע. והרי דברים ק״ו - ומה מרים שלא דברה אלא שלא בפניו של משה ולהנייתו של משה ולשבחו של מקום ובנינו של עולם - כך נענשה; כל המדבר בגנותו של חברו ברבים, על אחת כמה וכמה״.
17. פסוקים י׳-יג׳ מדברים על התנהלות עם משכון (״עבוט״). מדוע לוקחים משכון וכיצד יש להתנהל איתו לפי רש״י פסוקים יב׳-יג׳.
18. פסוק טז׳ אבן עזרא: ״**ותועי רוח שאלו:** איך אמר הכתוב **:לא יומתו אבות** ובמקום אחר אומר :**פוקד עון אבות!?** ושאלתם תהו ,**כי לא יומתו אבות על בנים** מצוה על ישראל ,**ופוקד עון אבות על בנים** הוא הפוקד״ מה היא שאלת ״תועי רוח״ ומה תשובתו של הא״ע לשאלה.
19. מה המשותף לשלשת מתנות העניים שבפסוקים יט׳-כב׳.

<u>פרק כה׳</u>

20. פסוקים ב׳-ג׳. כמה מלקות יקבל מי שחייב עונש מלקות. הסבר את סוף דברי רש״י פסוק ב׳ ד״ה ״במספר״.
21. פסוק יד׳ ספורנו: ״ **לא-יִהְיֶה לְךָ בְּבֵיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה .**אַחַר שֶׁהִזְכִּיר דַּרְכֵי הַשְׁרָאַת שְׁכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל, הִזְהִיר שֶׁלֹּא בִּלְבַד שֶׁנֶּה הָאֵל אֶת עִוּוּת הַדִּין, אֲבָל יִשְׂנָא גַּם כֵּן הַמַּחֲזִיק בְּכֵלִים מוּכָנִים לַעֲשׂוֹת עָוֶל, וְשֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיק אוֹתָם הַכֵּלִים פֶּן תִּגְעַל נַפְשׁוֹ אוֹתָנוּ, כְּאָמְרוֹ ״כִּי תוֹעֲבַת ה׳ אֱלֹהֶיךָ כָּל-עֹשֵׂה אֵלֶּה ״. מה מוסיף הספורנו על האיסור לרמות המשקל ובמידה.
22. פסוק טז׳ ״כל עושה עוול״. על איזה עוול מדובר שהוא תועבה בעיני ה׳.
23. פסוק יח׳. מה הן שתי האפשרויות להסבר שלשת המילים האחרונות בפסוק. באיזו אפשרות נוקט רש״י.
24. פסוק יז׳ ״זכור את אשר עשה לך עמלק״. רמב״ן: ״והנכון בעיני שהוא לומר שלא תשכח מה שעשה לנו עמלק עד שנמחה את שמו מתחת השמים, ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע, ולכך נצטווינו למחות את שמו. וכן במעשה מרים נצטווינו להודיעו לבנינו ולספר בו לדורות, ואע״פ שהיה ראוי גם להסתירו שלא לדבר בגנותן של צדיקים, אבל ציוה הכתוב להודיעו ולגלותו כדי שתהא אזהרת לשון הרע שומה בפיהם, מפני שהוא חטא גדול וגורם רעות רבות ובני אדם נכשלים בו תמיד, כמו שאמרו (ב״ב קסה א): והכל באבק לשון הרע״. מה המשותף לשתי הזכירות שהרמב״ן מציין על פי הפרשה שלנו.

25. פסוק יט' אבן עזרא: "**בהניח ה' אלהיך-** הטעם כי זאת המצוה תלויה אחר שירשו את הארץ ושקטה הארץ ממלחמה מכל סביבותיה, כי כל זמן שיתעסקו עם מלחמות הקרובים אליהם, אינם חייבים להילחם בעמלק." מתי יש להילחם בעמלק ומדוע.

פרשת נצבים

<u>פרק כט' מפסוק ט'.</u>

1. מה הוא הסדר שבו ניצבו ישראל לפני ה'. רש"י פסוק ט' ד"ה "ראשיכם שבטכם".
2. מי הם אלה המוזכרים בסוף פסוק י'. מה התפקיד שלהם. איך הם הגיעו לתפקיד הזה לפי רש"י.
3. למה נסמכה פרשת ניצבים לקללות שבפרשת כי תבוא. עיין ברש"י פסוק יב' ד"ה "למען הקים אותך" באמצע דברי רש"י.
4. בפסוקים יג'-יד' מדובר על כריתת ברית נצחית . איך אפשר לכרות ברית עם מי שעדיין לא נולד. היעזר בדברי המשנה במסכת פסחים פרק י' משנה ה'. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים".
5. הסבר את ארבעת המילים האחרונות בפסוק יז' לפי רש"י.
6. מה היא השאלה שנשאלת בפסוק כג' ומה היא התשובה עליה.
7. מה הוא הניגוד בפסוק כח' בין "הנסתרות" לבין "הנגלות" לפי רש"י.

<u>פרק ל'.</u>

8. הפרק שלנו נקרא גם פרק התשובה. העתק את כל המילים בפרק שבהם השורש "שוב" (פסוקים א'- י').
9. פסוק ג'. מה מדייק רש"י מהמילים "ושב ה' אלוקיך את שבותך".
10. איך מתאר הכתוב את הפיזור של עם ישראל בגלות.
11. פסוק יא'. "כי המצווה הזאת". על איזו מצווה מדובר. הצע שני פירושים.
12. הסבר את המשל בו משתמשת התורה כדי לציין שקיום המצווה קרוב מאד אלינו.
13. מי הם העדים שמעמיד הקדוש ברוך הוא. ומדוע דווקא הם. שני פירושים ברש"י פסוק יט'.

<u>פרשת ניצבים סבב שני</u>

<u>פרק כט'</u>

1. פסוק ט'. רש"י ד"ה "ראשיכם שבטיכם". רש"י מוסיף אות אחת. מדוע. התוכל להציע פרוש נוסף לקושי שבפסוק.
2. פסוק יא'. מה פשר הביטוי "לעברך". רש"י. מה ההוכחה שאפשר להביא לפרוש של רש"י מבראשית טו' פסוקים יז'-יח', ומירמיהו לד' פסוק יח'.
3. פסוק יב' . רש"י בסוף דבריו החל במילים "דבר אחר אתם ניצבים". כיצד מסביר רש"י את המילה "ניצבים", ומה הראיה שהוא מביא מיהושע ומשמואל.
4. פסוקים יג'-יד' . כיצד ניתן לכרות ברית עם מי שלא נמצא במקום ובזמן של כריתת הברית. עיין בספורנו: "**אֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם** .וְהֵם הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים, וּלְפִיכָךְ צָרִיךְ שֶׁתּוֹדִיעֵם שֶׁמַּתְּנַת הָאָרֶץ וְזוּלָתָהּ הָיְתָה לָכֶם עַל תְּנַאי קִיּוּם הַבְּרִית, וּבְאוֹתוֹ הַתְּנַאי בְּעַצְמוֹ יִירְשׁוּ מִכֶּם." וכן בדברי המדרש: "שכל הנשמות שעתידין להבראות היו שם."

5. פסוק טז' . מה ההבדל לפי רש"י בין האלילים מעץ ואבן, לאלילים מכסף וזהב. כיצד מדייק רש"י את דבריו מלשון הכתוב.
6. פסוק יח'. כיצד מסביר רש"י את המשל שבחמשת המילים האחרונות שבפסוק.
7. פסוק יט' רש"י ד"ה "יעשן". מה קשה לרש"י ומה תשובתו. מה העיקרון הפרשני שקובע רש"י בדבריו.
8. פסוק כ' . מה הקושי שמעלה רש"י בהשוואת פסוקינו לפסוק סא' בפרק כח'. מה הוא הפתרון של רש"י.
9. פסוקים יט'-כ' רמב"ן: "**יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא-** אלת היחיד איש או אשה. **ומחה ה' את שמו** אלת המשפחה, כי שם אחד לראש בית אבותם. **והבדילו ה' לרעה-** לשבט, מכל שבטי ישראל - הנשארים:" . מה היא ההדרגתיות שמזהה הרמב"ן בפסוקים שלנו.
10. מי האנשים שמוזכרים בפסוק כא', שישאלו את השאלה הגדולה שבפסוק כג'.
11. פסוק כג' "ואמרו כל הגויים" אבן עזרא: "**ויש מפרשים אומרים** כי **ואמרו כל הגוים** שנוי, בעבור שארכו הדברים כמשפט הלשון." . מה הקושי של הא"ע (עיין גם בפסוק כא') ומה תשובתו.
12. מה הוא חוסר ההיגיון הקיצוני בהתנהגות שנזכרת בפסוק כה'. רש"י.
13. פסוק כז'. רש"י ד"ה "ויתשם". כיצד מסביר רש"י מילה זאת. איך אפשר לחזק את פרושו של רש"י מירמיהו פרק יב' פסוקים יד'-טו'. (שים לב! ויתשם זה לא כמו ויטוש).
14. פסוק כח' "הנסתרות להי' אלוקינו" רמב"ן: "**על דעת המפרשים**: יאמר כי השם אלוהינו לו לעשות משפט בעובדי עבודה זרה בסתר, כי כל התעלומות גלויות לפניו, והנגלות עלינו ועל בנינו לעשות להם את כל דברי התורה הזאת, להכות עובדי עבודה זרה כדין התורה. וגם כפי המדרש (סנהדרין מג ב): כן הוא: **ודעתי בדרך הפשט**, כי "**הנסתרות**" הם החטאים הנסתרים מן העושים אותם, כמו שגיאות מי יבין מנסתרות נקני (תהלים יט יג), יאמר הנסתרות לשם לבדו הם אין לנו בהן עוון אשר חטא, אבל הנגלות שהם הזדונות, לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת חוקת עולם, שכך קבלנו על אשר ישנו פה ועל אשר איננו פה לדורות עולם. ולפי שהביא באלה לעשות כל המצווה, הוציא מן החרם העושה בשגגה שלא יתקלל באלה הזאת." . מה הם שני הפרושים שמביא הרמב"ן ל"נסתרות", מה ההבדל העקרוני בין הפרושים.

<u>פרק ל'</u>

15. פסוק א' "אשר הדיחך" . כלי יקר: "**והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו .**' יש להתבונן כי מתחילה אמר: **בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלהיך שמה**, ואחר כך אמר: **בכל הגוים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה .** כי יש הבדל בין **הפיצך**, ללשון **הדיחך**, כי **הפיצך** יאמר על הגלות, **והדיחך** יאמר על המצות, כי בהיות ישראל בארצות העמים הם נדחים מן המצות, הן מצד מה שנאמר בתוכחה (דברים כח לו): ועבדתם שם אלהים אחרים. הן מצד שרוב המצות תלויות בארץ, וע"י הדחה זו ישראל קרובים לבא לידי טעות ולומר שאין הקב"ה חפץ עוד במעשיהם כלל, על דרך שנאמר (ישעיה א יא): למה לי רוב זבחיכם יאמר ה' ועל ידי זה יתיאשו לגמרי מן הגאולה, כי יאמרו שהקב"ה הדיחם מן המצות בכוונה גמורה,

וטעות הוא בידם כי הקב"ה לא נתכוין בעצם וראשונה כי אם על הפיזור, להפיצם זה מעל זה, כי כינוס לרשעים רע להם (סנהדרין עא). אמנם מה שנדחו מן המצות נמשך במקרה מן ההפצה, ולא שיתכוין השם יתברך בעצם וראשונה להדיחם מן המצות.". מה היא ההבחנה הלשונית שמבחין הכלי יקר בין פסוק א' לפסוק ג'. מה המשמעות של ההבחנה הזאת לדעתו.

16. מה הוא תהליך התשובה המתואר בפסוקים א'-ו' , שלב אחרי שלב.
17. כיצד מתארת התורה את הקושי שבקיבוץ הגלויות בפסוקים ג'-ד'.
18. פסוק ו' "ומל ה' את לבבך" רמב"ן: "**ונראה** מן הכתובים ענין זה שאומר, כי מזמן הבריאה הייתה רשות ביד האדם לעשות כרצונו צדיק או רשע, וכל זמן התורה כן, כדי שיהיה להם זכות בבחירתם בטוב ועונש ברצותם ברע. אבל לימות המשיח, תהיה הבחירה בטוב להם טבע, לא יתאווה להם הלב למה שאינו ראוי ולא יחפוץ בו כלל. והיא המילה הנזכרת כאן. כי החמדה והתאווה ערלה ללב, ומול הלב הוא שלא יחמוד ולא יתאווה. וישוב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם חטאו של אדם הראשון, שהיה עושה בטבעו מה שראוי לעשות ולא היה לו ברצונו דבר והפכו, כמו שפירשתי בסדר בראשית (ב ט')" . מה הוא ההבדל בין שני המצבים שמתאר הרמב"ן בהיסטוריה של בני האדם. מה היא מילת הלב לפי דבריו.
19. כמה פעמים מופיעה השורש "שוב" בפסוקים א'-י'. כמה פעמים מופיע "חיים" בפסוקים טו'-כ'. מה הביטויים החוזרים הללו מלמדים.
20. לפי פסוקים יא-יד'. "המצווה הזאת" היא מצד אחד לא... ומצד שני כן... מה הם שני הצדדים.
21. פסוק יא' "לא נפלאת" אבן עזרא: "נסתרת, או דבר פלא שתלאה לעשותו.". מה הם שני הפרושים של האבן עזרא למילה הזאת.
22. פסוק יב' "לא בשמים היא" מדרש רבה: "אמר להן משה שלא תאמרו משה אחר עומד ומביא לנו תורה אחרת מן השמים כבר אני מודיע אתכם לא בשמים היא שלא נשתייר הימנה בשמים". כנגד מי יוצא המדרש בדבריו וכיצד.
23. פסוק יט'. "רש"י ד"ה "ובחרת בחיים" . האם זה ציווי, או הבטחה, או עצה טובה. הסבר את המשל בדברי רש"י ואת הנמשל.
24. פסוק כ' "כי הוא" אבן עזרא: "**כי הוא חייך- על דעת המפרשים:** שהוא שב אל קול השם. **ולפי דעתי :**שהוא השם, כאשר אמר המשורר :**ה' ישעי ואלהי חסדי** " . מה היא השאלה הפרשנית שמעלה הא"ע, מה הן שתי התשובות האפשריות, ומה ההבדל העקרוני ביניהן.

פרשת וילך

<u>פרק לא'.</u>

48. באיזה ביטויים מעודד משה גם את העם וגם את יהושע לפני מותו. (שני ביטויים משותפים בפסוקים א'-ח').
49. מה קשה לרש"י בפסוק ז' במילים "אתה תבוא.." . מה הפתרון לקושי לפי התרגום.
50. בפסוקים י'-יג' נמצאת מצוות "הקהל". מה היא המצווה.
51. פסוק כג'. איזו טעות מבקש רש"י למנוע בדבריו. מה הוא ההסבר הנכון לפי רש"י.
52. פסוקים טז' עד כב' יכולים להיחשב כמאמר מוסגר. הסבר מדוע.
53. פסוק יט' "כתבו לכם את השירה הזאת" . על איזו שירה מדובר. שתי אפשרויות. עיין בפסוקים יט' עד כד'.
54. היכן יש להניח את ספר התורה לפי רש"י פסוק כח'. שתי אפשרויות.
55. איך מדייק רש"י מפסוק כט' ש"תלמידו של אדם חביב עליו כגופו".

<u>שאלות על פרשת וילך סבב שני</u>

<u>פרק לא'</u>

1. פסוק א' "וילך משה" מה קשה למפרשים בפסוק זה. **אבן עזרא**: "**וילך-** הלך אל כל שבט ושבט להודיע שהוא מת, שלא יפחדו וחזק לבם בדברי יהושע, על כן כתוב אחריו: **ואתה תנחילנה אותם. ולפי דעתי**: כי אז ברך השבטים ואם ברכותיהם מאוחרות במכתב." . **רמב"ן**: "כאשר השלים כל דבריו אז הלכו כל הניצבים לפניו והטף והנשים איש לאוהליו, ולא הוצרך הכתוב להזכיר זה, כי כבר אמר (לעיל כט ט יא): אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם וגו' לעברך בברית ה' אלוהיך, ואחר עברם בברית ילכו מפניו. ויאמר הכתוב עתה, כי משה הלך ממחנה לוויה אל מחנה ישראל לכבדם, כמי שירצה להיפטר מחברו ובא ליטול רשות ממנו:" . **ספורנו**: "**וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה** .הִתְעוֹרֵר לָזֶה, כְּמו "וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי" שְׁמות ב, א, "וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבד" (לעיל יז, ג), וְדומֵיהֶם. וְזֶה שֶׁאַחַר שֶׁהִשְׁלִים עִנְיְנֵי כְּרִיתַת הַבְּרִית, הִתְעוֹרֵר לְנַחֵם אֶת יִשְׂרָאֵל עַל מִיתָתו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְעַרְבְּבוּ שִׂמְחַת הַבְּרִית הָרְאוּיָה לָהֶם, לְהורות עַל הֱיותָם מְקַבְּלִים הַבְּרִית בְּשִׂמְחָה, עַל דֶּרֶךְ "יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעושָׂיו" (תהלים קמט, ב), כְּאָמְרו "וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם, וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" (לעיל כז, ז)." מה הן שלשת התשובות לפי שלשת הפרשנים.
2. פסוק ב' רש"י ד"ה " לא אוכל עוד לצאת ולבוא". מה הם שני הפרושים לביטוי זה, ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
3. פסוק ו' רש"י ד"ה "לא ירפך". מה הוא הפרוש שרש"י שולל בדבריו ומדוע. מה הוא הפרוש שהוא מציע.
4. פסוק ז' "לעיני כל ישראל" . כלי יקר: "**לעיני כל ישראל חזק ואמץ** .לפי שעיני כל ישראל עליו, וממנו יראו וכן יעשו, על כן ביותר הוא צריך להתחזק בתורה ויראת ה' לעיניהם, על דרך קשוט עצמך תחילה (ב"מ קז) כי הוא כיתד שהכל תולין בו, וזה שאמר **כי אתה תבוא את העם** .רצה לומר הטובים שבישראל אינן חושדין בכשרים כל כך כמו הפחותים,

ובעבורם צריך אתה להיות נזהר ביותר לעיניהם.״ מה הם ההנחיות של משה ליהושע לדעת הכלי יקר.

5. פסוק י׳ רש״י ד״ה ״מקץ שבע שנים״. מה הוא הקושי בפסוק ומה תשובתו של רש״י.
6. פסוק יא׳ רש״י ד״ה ״תקרא את התורה הזאת״. מי צריך לקרוא לפי רש״י. מניין ניתן לדייק את פרושו.
7. פסוק יד׳ ״הן קרבו ימיך למות״ . מדרש רבה: ״כל הבריות יורדין לקבר ועיניהם כהות אתה לא כהתה עיניך. כל הבריות מטפלים בכלים מעשה ב״ו ארון מטה ותכריכין אבל אתה בתכריכי מעשה שמים. ארון מעשה שמים. מטה מעשה שמים. ד״א כל הבריות כשהן מתין מטפלין בהן קרוביהם ושכניהם אבל אתה אני ופמליא שלי מטפלין בך מנין שנאמר)דברים לד, ו״: (ויקבר אותו בגיא: ״ . במה הייתה מיתתו של משה שונה ממיתתו של כל אדם לפי המדרש.
8. פסוק יד׳ רש״י ד״ה ״ואצונו״. מה מכריח את רש״י לפרש כפי שפירש ולא כפי פשוטה של המילה. מה דעתו של הרמב״ן על פירושו של רש״י וכיצד מסביר הרמב״ן את הביטוי הזה. ״**ואין צורך** ,כי דבר השם (להלן פסוק כג)״ :**חזק ואמץ כי אתה תביא** ״מצווה היא, ואילו היה מתעצל ולא יעשה כן היה חייב מיתה. **ויתכן** שיהיה פירוש ״**ואצונו** ״שאמנה אותו נגיד ומצווה על ישראל, כמו שפירשתי בפסוק וצויתה אותו לעיניהם (במדבר כז יט):״.
9. פסוק יט׳ ״ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם״ אבן עזרא: ״**ולמדה-** הטעמים הקשים שיבאר להם .**שימה בפיהם** שידעוה בגרסא.״. מה הם שני ההיבטים של לימוד התורה שהא״ע לומד מפסוקינו.
10. פסוק כג׳ ״ויצו את יהושע״. מדרש הלכה ספרי: ״באותה שעה נתגבר כחו של משה, והיה מחזק את יהושע לעיני כל ישראל, שנאמר ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ. הנה עם שאני מוסרם לך - עדין גדיים ועדיין תינוקות הם, אל תקפיד עליהם על מה שהם עושים, שאף רבונם לא הקפיד עליהם על מה שעשו, שנא ׳הושע יא כי נער ישראל ואוהבו. ר׳ נחמיה אומר: אין לי רשות, הא יש לי - אכניסם בתוך אהלי רועים.״. מה היא השיטה של הנהגת עם ישראל שמשה מבקש מיהושע לנקוט בה.
11. פסוק כג׳ רש״י ד״ה ״ויצו את יהושע בן נון״. איזה פרוש מבקש רש״י לשלול בדבריו.
12. פסוק כד׳ ״**עַל סֵפֶר עַד תֻּמָּם״. ספורנו: ״** עִם פָּרָשַׁת הַאֲזִינוּ וּפָרָשַׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה״ מה רוצה הספורנו לשלול בדבריו..
13. פסוק כו׳ רש״י ד״ה ״מצד ארון ברית ה״״. כיצד ניתן לפרש את המילים בפסוק לפי כל אחת מההצעות שרש״י מביא.
14. כיצד ניתן ליישב את הסתירה בין תחילת פסוק כח׳ לבין פסוק ל׳.
15. פסוק ל׳ ״את דברי השירה הזאת״. רשב״ם: ״**השירה-** סידור דברים קרוי שירה״״. מה המאפיין של שירה לפי הרשב״ם. מה המאפיין של השירה לפי הרמב״ן: ״**טעם השירה הזאת-** השירה אשר אגיד לך עתה, והיא האזינו. ויקראה שירה, כי ישראל יאמרוה תמיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה כשירה, כי השירים יכתבו בהם הפסק במקומות הנעימה״:

פרשת האזינו

<u>פרק לב׳ .</u>

56. ראשי התיבות ״הזיו לד״ רומזים לסדר העולים לתורה בפרשת האזינו. כיצד.
57. מדוע פונה משה לשמים ולארץ. רש״י פסוק א׳. שני נימוקים.
58. העתק את שתי התקבולות שבפסוק ב׳ והסבר אותן.
59. התורה נמשלה בפסוק ב׳ למים. מדוע.
60. מה היא ההלכה שנלמדת לפי רש״י מפסוק ג׳.
61. העתק את התקבולת שבפסוק ד׳ והסבר אותה.
62. פסוק ו׳ ״הלא הוא אביך קנך״. מה הם שלשת הפרושים של רש״י ל ״קנך״.
63. השווה פסוק ח׳ לפרק י׳ בספר בראשית. איזה ביטוי בפסוקנו חוזר כמה פעמים בפרק י׳. כיצד מסביר רש״י ד״ה ״למספר בני ישראל״, את הקשר בין פסוקינו לפרק י׳ בבראשית.
64. פסוקים י׳-יב׳ מתארים את הנהגת ה׳ את ישראל במדבר. ציין ארבעה היבטים של שמירת ה׳ על ישראל במדבר.
65. כיצד משלים פסוק ד׳ בפרק יט׳ בספר שמות את פסוק יא׳ אצלנו.
66. פסוקים יג׳-יד׳ מתארים את השפע שיהיה לישראל. ציין ששה היבטים של השפע הצפוי.
67. שלש המילים הראשונות בפסוק טו׳ מתארות התנהגות אנושית לא ראוייה. הסבר התנהגות זאת.
68. פסוקים טו׳-יח׳ מתארים את חטאי ישראל. מה הם החטאים האלה.
69. העתק את התקבולת שבפסוק יח׳. מתח שלשה קווים בין זוגות המילים המקבילות. היעזר ברש״י.
70. בפסוק כ׳ נרמז המושג ״הסתר פנים״ הסבר מושג זה, ומדוע הוא קשה לישראל.
71. פסוקים כב׳- כה׳ מתארים את העונשים שיביא ה׳ על ישראל. ציין שש פורענויות שיבואו על ישראל.
72. מדוע לא יכרית ה׳ את ישראל לפי פסוק כז׳. השווה פסוקינו לשמות לב׳ יב׳ ולבמדבר יד׳ טו׳-טז׳.
73. מה הוא הלקח שעל ישראל ללמוד מכל מה שיקרה להם לפי פסוק לט׳.
74. פסוקים מ׳-מג׳ הם פסוקי עידוד לישראל. כיצד.
75. הסבר את פסוק מג׳ לפי רש״י.
76. פסוק מד׳ ״הוא והושע בן נון״ - מדוע יהושע נקרא כך בפסוקינו. עיין בסוף פרושו של רש״י.
77. איזו מילה חוזרת חמש פעמים בפסוקים מד׳-מו׳. מה הדבר בא להדגיש.
78. פסוק מח׳ ״בעצם היום הזה״. לפי רש״י ביטוי זה נאמר בתורה בשלשה מקומות. מה הם המקומות ומדוע הביטוי נאמר בכל מקום.
79. בפסוק מט׳ מבקש ה׳ ממשה לעלות להר נבו. מדוע. עיין גם בפסוק נב׳. עיין גם ברש״י לפסוק נב׳.
80. פסוק נא׳ ״אשר לא קידשתם אותי״. מה היה חטאם של משה ואהרון בסלע לפי רש״י.

<u>פרשת האזינו שאלות בסבב שני.</u>

<u>פרק לב׳</u>

1. פסוק א' "האזינו השמים". מדרש רבה "אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִם הִטִּיתָ אָזְנְךָ לַתּוֹרָה כְּשֶׁתָּבוֹא לִפְתֹּחַ בְּדִבְרֵי תוֹרָה הַכֹּל מִשְׁתַּתְּקִים לְפָנֶיךָ וְשׁוֹמְעִים דְּבָרֶיךָ, כְּשֵׁם שֶׁהִטִּיתָ אָזְנְךָ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תוֹרָה. וּמֵהֵיכָן אַתְּ לָמֵד מִמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהִטָּה אָזְנוֹ לַתּוֹרָה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּא לִפְתֹּחַ בְּדִבְרֵי תוֹרָה נִשְׁתַּתְּקוּ הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים וְהֶאֱזִינוּ דְּבָרָיו, מִנַּיִן, מִמַּה שֶׁקָּרִינוּ בָּעִנְיָן (דברים לב, א): הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וגו'." . מה הוא שכרו של משה על כך שהקשיב לדברי התורה לפי המדרש.
2. פסוק א' "האזינו השמים" אבן עזרא: "כי טעם **השמים** .המלאכים. וטעם **הארץ** .אנשי הארץ. או עדות הגשם היורד מן השמים והארץ תתן יבולה. **והנכון בעיני** :כי העיקר בעבור היותם עומדים לעולם." האבן עזרא מביא שלשה פרושים. בשני פירושים הוא דומה לרש"י . מה הם. מה הוא הפרוש השלישי שלו.
3. פסוק ב' רש"י ד"ה "תזל כטל". מה ההבדל בין המטר לבין הטל.
4. פסוק ב' "יערוף כמטר לקחי" . מדרש הלכה ספרי: "ד"א יערף כמטר לקחי - ר' יהודה אומר: לעולם הוי אדם כונס דברי תורה כללים, שאם כונסן פרטים - מייגעים אותו, ואין יודע מה לעשות. משל למלך שהלך לקיסרי וצריך מאה זוז או מאתים זוז הוצאה: נוטלים פרט - מייגעים אותו, ואין יודע מה לעשות; אבל אם מצרפם, ועושה אותו סלעים - פורט ומוציא בכל מקום שירצה. וכן מי שהלך לבית אילנים לשוק, וצריך מאה מנה או שתי ריבוא: אם מצרפם סלעים - מייגעים אותו ואין יודע מה לעשות; אבל אם מצרפם ועושה אותם דינרי זהב - פורט ומוציא בכל מקום שירצה:" . מה הוא העיקרון המתודי הקשור ללימוד התורה שמלמד המדרש.
5. פסוק ד' "תמים פועלו" מדרש ספרי: "תמים פעלו - פעולתו שלימה על כל באי העולם, ואין להרהר אחר מדותיו אפילו שנה של כלום, ואין אחד מהם שיסתכל ויאמר: אלו היה לי ג' עינים, אלו היו לי ג' ידים, אלו היו לי ג' רגליים, אלו הייתי מהלך על ראשי, אלו היו פני הפוכים לאחורי כמה היה נאה!" . כנגד איזו טענה יוצא הפסוק לפי המדרש.
6. בפסוק ז' מבקש הכתוב לזכור ימות עולם. מי הם שיזכירו זאת לפי רש"י.
7. פסוק ח' רש"י ד"ה "למספר בני ישראל" . לפי רש"י הפסוק שלנו קשור לבראשית פרק י' ולבראשית פרק מו' פסוק כז' . כיצד.
8. פסוק ט'. לפי רש"י מדוע הוזכר בפסוק דווקא יעקב. ומה הוא ה"חבל".
9. פסוק ט' "כי חלק ה' עמו" ספורנו: "**כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ .**כִּי אֵין לָאֵל יִתְבָּרַךְ חֵלֶק בַּמִּין הָאֱנוֹשִׁי אֶלָּא עַמּוֹ. כִּי כָּל שְׁאָר הָאֻמּוֹת הֵם "בְּנֵי אֵל נֵכָר". וּבְכֵן הִתְבָּאֵר שֶׁלּוּלֵא עַמּוֹ שֶׁהָיָה עָתִיד אָז לָצֵאת מֵאוֹתָן הָאֻמּוֹת, הָיָה לוֹ לְאַבְּדָם בְּעִנְיַן הַפַּלָּגָה." . מה הוא העיקרון החשוב שמדגיש הספורנו בדבריו בנוגע למעמדו של עם ישראל.
10. פסוק י' רש"י ד"ה "ובתוהו ילל ישימון". איזו זכות לומד רש"י לישראל ממילים אלו. מה היא הראיה שמביא רש"י לדבריו מירמיהו פרק ב' פסוק ב'.
11. פסוק י' "כאישון עינו" . רשב"ם: "יצרנהו הקב"ה לישראל כמו האישון ששומר את העין. הוא הבשר שנכפף על העין שקורין פלפיירא. ולפי שמכסה את העין ומחשיך אותו נקרא אישון וכמוהו: **שמרני כאישון בת עין." . השווה בין הפרוש של הרשב"ם לפירושו של רש"י למילה "אישון". מה ההבדל.**

12. פסוק י ״כאישון עינו״ רמב״ן: ״**וטעם כאישון עינו-** רמז לניצור, יאמר שינצור השם אותו כאשר יצור הוא עצמו את עינו. או תחסר מלת ״**איש**״, יצרנהו כאיש אישון עינו, כי מן הסתם באיש ידבר, וכן רבים:״. מה הוא המשל ומה הוא הנמשל בפסוק לפי הרמב״ן.
13. פסוק יא׳. מה הם שתי ההנהגות של הנשר בפסוקינו לפי רש״י ומה הוא הנמשל להנהגות אלה..
14. פסוק יב׳ ״ואין עמו אל נכר״ רמב״ן: ״**ואין עמו-** כנוי לשם או לישראל. והעניין, כי אין לישראל שר ומושל מכל בני אלוהים שינחנו או יעזור בהנחותו בלתי השם לבדו, כי הוא חלקו ונחלתו כאשר הזכיר,״. מה הן שתי האפשרויות שמציע הרמב״ן להבנת המילה ״עמו״. הסבר כל אפשרות.
15. פסוק כא׳. בפסוק זה יש מידה כנגד מידה. הסבר זאת לפי רש״י ולפי הרמב״ן. ״**והנכון**, שיאמר הם קנאוני בלא אל אמת, כי אין אלוה מבלעדי ה׳ ומושיע אין בלתו, כעניין שנאמר (דהי״ב טו ג): וימים רבים לישראל ללא אלוהי אמת..... **ואני אקניאם בלא עם-** הכשדים שנאמר בהם (ישעיה כג יג): הן ארץ כשדים זה העם לא היה, שפירושו העם שלא היה נחשב לגוי, והקב״ה גדל אותם לרדות בהם את עולמו כמו שאמר (ירמיה נא כ): מפץ אתה לי כלי מלחמה.״.
16. פסוק כב׳. את מה תבעיר האש לפי רש״י.
17. פסוק כה׳ . רש״י מביא שלשה פרושים. מה הם. מה ההבדל העקרוני בין הפרוש השלישי לבין השניים הראשונים.
18. בפסוקים לז׳ – לח׳. יש אמירה צינית ומזלזלת. מה היא האמירה הזאת.
19. פסוק מג׳ ״ונקם ישיב לצריו״ רמב״ן: ״**ואמרה השירה, כי בסוף ישיב נקם לצריו ולמשנאיו ישלם**. והטעם, כי הם עשו כל הרעות עמנו לשנאתו של הקב״ה, כי לא ישנאו את ישראל בעבור שעשו ע״ז כהם, רק בעבור שלא יעשו כמעשיהם, ויעבדו את הקב״ה וישמרו את מצוותיו, ולא יתחתנו בהם ולא יאכלו מזבחיהם, ויבוזו ע״ז שלהם ויבערו אותה ממקומותיהם, וכעניין שאמר (תהלים מד כג): כי עליך הורגנו כל היום, אם כן לשנאתו של הקב״ה יעשו בנו כל הרעות האלה, והם צריו ומשנאיו ועליו להינקם מהם:״. כיצד מסביר הרמב״ן את שנאת הגויים לישראל ועל מה ינקום בהם הקדוש ברוך הוא.
20. פסוק מד׳ ״את כל דברי השירה הזאת״ .העמק דבר: ״והנה בנדרים דף ל״ח העלו בפירוש המקרא כתבו לכם את השירה. שהוא כל התורה .והביאו ראיה מסיפיה דקרא למען תהיה לי השירה הזאת לעד]ואופן הוכחה זו מבואר במקומו של אותו מקרא[. הא מיהא יש להבין היאך נקראת כל התורה שירה. והרי לא נכתבה בלשון של שירה. אלא על כורחך יש בה טבע וסגולת השירה. שהוא דבור בלשון מליצה. דידוע לכל מבין עם תלמוד, דמשונה המליצה מספור פרזי בשני עניינים: בטבע ובסגולה .א(דבשיר אין העניין מבואר יפה כמו בספור פרזי, וצריך לעשות הערות מן הצד. דזה החרוז כוון לזה הספור. וזה החרוז כוון לזה. ולא מיקירי דרוש, אלא כך הוא טבע השיר 3אפילו של הדיוט. ומושכל עוד, דמי שיודע בטוב עניין שהביא לידי מליצה זו שנתחבר עליו ,מתוק לו אור לשון של השיר ודקדוקה הרבה יותר מלאיש שאין לו ידיעה מתכונת העניין ,ורק בא להתבונן מן המליצה תורף העניין, ומזה עלול הוא להשערות בדויות מה שלא היה מעולם, ולא לזה כוון המשורר .כך הוא טבע כל התורה שאין הספור שבה מבואר יפה, אלא יש לעשות הערות ופירושים לדקדוקי הלשון, ולא נקרא דרוש אלא כך הוא פשט המקרא. ומושכל עוד שאין אדם יכול לעמוד על דקדוק

דבר ה׳ אם לא שמכווין לאיזה דבר הלכה או מוסר ואגדה הבא בקבלה בדברי חז״ל.. ״. מדוע לדעת הנצי״ב אפשר לראות את כל התורה כולה כשירה ולא רק את פרשת האזינו.

21. פסוק מד׳. מדרש הלכה ספרי: ״הוא והושע בן נון - ולמה אני צריך, והלא כבר נאמר) במדבר י״ג:ט״ז (ויקרא משה להושע בן נון יהושע, ומה ת״ל הוא והושע בן נון? ללמדך צדקו של יהושע: שומע אני שצפה דעתו עליו משנתמנה ברשות? ת״ל הוא והושע בן נון, הושע בצדקו - אעפ״י שנתמנה פרנס על הצבור, הוא הושע בצדקו. כיוצא בו אתה אומר) שמות א (ויוסף היה במצרים. וכי אין אנו יודעים שיוסף היה במצרים? אלא להודיעך צדקו של יוסף: יוסף היה רועה את צאן אביו - ואף על פי שנעשה מלך במצרים, הרי הוא בצדקו. כיוצא בו אתה אומר) שמואל א יז (ודוד הוא הקטן. וכי אין אנו יודעים שדוד הוא הקטן? אלא להודיעך צדקו של דוד: ודוד היה רועה את צאן אביו, ואעפ״י שנעשה מלך על ישראל - הוא דוד בקוטנו:״. מה המשותף לשלשת האישים שמזכיר המדרש.

22. פסוק מד׳ ״הוא והושע בן נון״ אבן עזרא: ״**הוא והושע בן נון** כמו **אז ישיר משה ובני ישראל** גם זאת להגדיל מעלת יהושע לעיני הכל, וקראו הכתוב **הושע** בשם שהיו כל ישראל יודעין אותו, כי מי ידע שכנה שמו משה **יהושע**, כי אם קריאי מועד לבדם ודרך הדרש ידועה.״. מדוע מצטרף יהושע אל משה ומדוע הוא נקרא כאן הושע.

23. פסוק מו׳ ״אשר תצוום את בניכם״ ספרונו: ״**אֲשֶׁר תְּצַוֶּם אֶת בְּנֵיכֶם .**בְּסוֹף יְמֵיכֶם הַזְכִּירוּ בְּצַוָּאַתְכֶם לִבְנֵיכֶם כָּל אֵלֶּה הַדְּבָרִים, וּתְצַוּוּ שֶׁיִּשְׁמְרוּ מְאד לְנַפְשָׁם פֶּן יַשְׁחִיתוּן, כְּמו שֶׁצִּוָּה דָּוִד לִשְׁלמה בְּנו., ״ . מה הוא הפרוש הפשוט של פסוק זה וכיצד מפרשו הספורנו. מה ההוכחה שמביא הספורנו מדוד . עיין במלכים א׳ פרק ב׳ פסוקים א׳-ד.

24. פסוק נב׳ . מדרש הלכה ספרי: ״ כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא - נאמר כאן ושמה לא תבוא, ונא׳ להלן) דברים ל״ד:ד׳ (ושמה לא תעבור. אי אפשר לומר ושמה לא תעבור שהרי כבר נא׳ ושמה לא תבוא, ואי אפשר לומר ושמה לא תבוא שהרי כבר נא׳ ושמה לא תעבור; ומה ת״ל ושמה לא תבוא ושמה לא תעבור? אמר משה לפני הקב״ה: אם איני נכנס בה מלך אכנס בה הדיוט, ואם איני נכנס בה חי אכנס בה מת! אמר לו הקב״ה: ושמה לא תבוא ושמה לא תעבור, לא מלך ולא הדיוט, ולא חי ולא מת:״. מה היא הסתירה בין הפסוקים שמציין הספרי. מה היא תשובת ה׳ למשה על פי שני הפסוקים.

פרשת וזאת הברכה

<u>פרק לג׳ .</u>

1. מה הוא הכינוי של משה בפסוק א׳ ומה הוא הכינוי שלו בפרק לד פסוק ה׳. הסבר את שני הכינויים. האם אין ניגוד בין שני הכינויים.
2. השווה פסוק א׳ לבראשית פרק מט׳ פסוק כח׳. מה הם הביטויים המשותפים שנמצאים בשני המקומות.
3. פסוק ב׳ מדבר על מעמד הר סיני. מה קדם למפגש של הקדוש ברוך הוא עם ישראל בהר סיני לפי רש״י ד״ה ״וזרח משעיר״, ״הופיע מהר פארן״.
4. פסוק ב׳ ״מימינו אשדת למו״. על המילה ״אשדת״ נמצאת הערת מסורה ״כתיב חד וקרי תריין״. הסבר את הערת המסורה. הסבר את כל ההיגד.
5. רש״י מוסיף שתי מילים לפסוק ד׳ לצורך הבהירות . מה הן? הסבר את הפסוק לפי רש״י.
6. בהתחלת תפילת שחרית אומרים ״ שמאהבתך שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו קראת את שמו ישראל וישרון״. הוכח שישראל נקראים גם ישרון לפי פסוק ה׳ ולפי פרק לב׳ פסוק טו׳. שים לב לתחילית המשותפת של שני השמות. מה משמעותה.
7. מה מבקש פסוק ה׳ להדגיש לפי רש״י בפירושו השני למילה ״בהתאסף״.
8. ערוך את רשימת השבטים שמשה מברך מפסוק ו׳ עד כד׳. איזה שבט חסר.
9. שבט שמעון לא זכה לברכה עצמאית. לפי רש״י הברכה לשמעון רמוזה בברכה ליהודה. כיצד? רש״י לפסוק ז׳ הפרוש השני למילים ״שמע ה׳ קול יהודה״. מדוע קיבל שמעון ברכה רק ברמיזה.
10. מה יהיה התפקיד של שבט לוי לפי פסוק י׳.
11. השווה את דברי הברכה של משה לשבט לוי בפסוקים ח׳-י׳, לדברים שאמר יעקב לשמעון וללוי בבראשית מט ה׳-ז׳. מה ההבדל העקרוני בין שתי הברכות.
12. פסוק יא׳ ״מחץ מתנים...״ . זאת ברכה לחוזק וגבורה צבאית. מדוע זקוק שבט לוי לכך. רש״י ד״ה ״מחץ מתנים״ בפירוש השני.
13. מדוע באה ברכת שבט בנימין אחרי ברכת שבט לוי. רש״י תחילת פסוק יב׳.
14. כמה פעמים נזכרת המילה ״מגד״ בברכת יוסף. מה פירושה של המילה.
15. שני מנהיגים נרמזים לפי רש״י בפסוק יז׳. מי הם ומה עשו. עיין בד״ה ״והם רבבות אפרים״ ואילך.
16. השבטים זבולון ויששכר עשו שותפות. מה היא השותפות לפי רש״י פסוק יח׳ ד״ה ״שמח זבולון״ ואילך.
17. גד נמשל ללביא. ודן נמשל לאריה . מדוע . עיין ברש״י פסוק כ׳ ד״ה ״כלביא שכן״. וברש״י פסוק כב׳ ד״ה ״דן גור אריה״.
18. מה ההבדל בין שני הפירושים של רש״י בפסוק כה׳ ד״ה ״ברזל ונחושת מנעלך״.
19. פסוק כח׳ ״אל ארץ דגן ותירוש״. מה הן המעלות של הארץ לפי תהילים פרק קד׳ פסוק טו׳.
20. פסוק כט׳ הוא פסוק המסכם את הברכות. כיצד.

<u>פרק לד׳.</u>

21. עיין בפסוקים א׳-ג׳. לפי איזה סדר השקיף משה מהר נבו על ארץ ישראל.. ציין את התחנות השונות.
22. מה קשה לרש״י בפסוק ה׳ . מה הן שתי התשובות ברש״י.
23. מה קשה בתחילת פסוק ו׳. מה הן שתי התשובות לקושי זה ברש״י. ד״ה ״ויקבור אותו״.
24. מה מדייק רש״י בפסוק ח׳ מהמילים ״בני ישראל״. מה ההבדל בנושא זה בין משה לבין לאהרון.
25. ספר יהושע נחשב להמשך ישיר של ספר דברים. הוכח זאת מהשוואת פסוקים ה׳-ט לפסוקים א׳-ג׳ בפרק א׳ ביהושע.
26. העתק את הפסוק האחרון בפרק לד ומיד אחריו העתק את הפסוק הראשון בספר בראשית. מה אפשר ללמוד מהשוואת שני הפסוקים.

שאלות על פרשת וזאת הברכה סבב שני

<u>פרק לג׳</u>

1. פסוק א׳. השווה כינויו של משה בפסוקינו לכינויו בפרק לד׳ פסוק ה׳. מה בין שני הכינויים.
2. פסוק ב׳ . מה היא השאלה שעליה עונה רש״י בד״ה ״ויאמר ה׳ מסיני בא״ ומה תשובתו.
3. פסוק ב׳ ״מימינו אש דת למו״. ספרי דברים: ״מגיד הכתוב שדברי תורה נמשלו באש... מה אש חיים לעולם אף דברי תורה חיים לעולם....מה אש בני אדם שעמלים בו ניכרים הם בין הבריות כך תלמידי חכמים ניכרים בהילוכם ובדיבורם ובעטיפתם״. הסבר את שני המשלים שמביא המדרש בנוגע להשוואת האש והתורה.
4. פסוק ג׳ ״אף חובב עמים״ . רשב״ם: ״**אף חובב עמים-** גם אומות העולם, כגון ערב רב ומן האומות שנתגיירו ובאו לקבל התורה עם ישראל, גם אותם חיבב הקב״ה וקבלם ושכן עליהם״. מה ההבדל העקרוני בין פרושו של הרשב״ם לבין פירושו של רש״י. הבא נימוק לכל אחד מהפרושים. לאיזו דעה נוטה הספורנו ומדוע. ״**אַף חֹבֵב עַמִּים** .וְאַף עַל פִּי שֶׁאַתָּה חוֹבֵב עַמִּים, כְּאָמְרָךְ ״וְהָיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים״ (שמות יט, ה), וּבָזֶה הוֹדַעְתָּ שֶׁכָּל הַמִּין הָאֱנוֹשִׁי ״סְגֻלָּה״ אֶצְלְךָ, כְּאָמְרָם זַ״ל: ׳חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם׳ (אבות ג, יח), מִכָּל מָקוֹם **כָּל קְדֹשָׁיו בְּיָדֶיךָ** .הִנֵּה אָמַרְתָּ שֶׁכָּל קְדוּשָׁיו שֶׁל ״קְדֹשׁ״ שֶׁל ״אֵשׁ דָּת״ הֵם ״בְּיָדֶיךָ״ כִּצְרוֹר הַכֶּסֶף, שֶׁהֵם חֲבִיבִים מִשְּׁאָר הַמִּין, כְּאָמְרוֹ ״וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ״ (שמות יט, ו), כְּאָמְרָם זַ״ל: ׳חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם׳ (אבות שם).״
5. פסוק ד׳ ״תורה ציווה לנו״ אבן עזרא: ״**תורה צוה לנו משה-** זהו שישא ויאמר דור לדור כך העתקנו מפי משה ירושה בידינו, ויהיה למ״ד לנו מושך עצמו ואחר עמו. וכן היא **מורשה לקהלת יעקב,**״. הסבר את הכלל הפרשני שמביא האבן עזרא. כיצד עוזר כלל זה להבין טוב יותר את הפסוק.
6. פסוק ה׳ ״יחד שבטי ישראל״ מדרש הלכה ספרי: ״יחד שבטי ישראל יחי ראובן ואל ימות. וכי מה עניין זה לזה. משל למלך שבא אל בניו לפרקים כשהוא נפטר מבניו אמר להם כלום צורך יש לכם בדבר. אמרו לו אבא אין לנו צורך בדבר אלא שתתרצה לאחינו הגדול. כך אלמלא שבטים לא נתרצה המקום לראובן״. מה שאלת המדרש. הסבר את המשל והנמשל.
7. פסוק ו׳ ״יחי ראובן״ ספורנו: ״**יְחִי רְאוּבֵן** .אַף עַל פִּי שֶׁבָּחַר רְאוּבֵן בְּאָרֶץ טְמֵאָה מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן, שֶׁאֵינָהּ מֵאֶרֶץ ה׳, כְּאָמְרוֹ ״וְאַךְ אִם טְמֵאָה אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם״ (יהושע כב, יט), וּלְפִי זֶה אֵינָהּ כָּל

כָּךְ מוּכָנָת לִזְכוּת בָּהּ לְחַיֵּי עוֹלָם, מִכָּל מָקוֹם יְחִי לְבַדּוֹ לָעַד.״. מדוע זקוק ראובן במיוחד לברכת חיים לפי הספורנו.

8. פסוק ז׳ ״וזאת ליהודה״. כלי יקר: ״**וזאת ליהודה ויאמר שמע ה׳ קול יהודה**.״ רז״ל אמרו (ספרי לג ז) שרמז ברכה לשמעון במה שנאמר: **שמע ה׳ גו׳** כי **שמע** נגזר מלשון שמעון, והדבר צריך ביאור. והקרוב אלי לומר, שלמדו זה ממה שכתוב: **וזאת ליהודה**, שנראה מיותר, כי היה לו לומר: וליהודה אמר. אלא כך פירושו, כי בקשת **ואל עמו תביאנו**, היתה על שמעון, כי יעקב אמר לו: ואפיצם בישראל, שיהיו ממנו מלמדים ועניים והנפוץ צריך קיבוץ אל עמו, כי אע״פ שהיו נפוצים בתוך בני ישראל, מכל מקום, מתוך שהוא נפוץ מפוזר ומפורד ממשפחתו ומבית אביו, אינו אצל עמו, על כן התפלל עליו יהודה ואמר: אנא ה׳ תביאנו אל עמו ומולדתו, שלא יהיה נפוץ על פני כל הארץ,״ כיצד מסביר הכלי יקר את דברי חז״ל שהברכה לשבט שמעון כלולה בברכה ליהודה.

9. פסוק ח׳ ״וללוי אמר״. כיצד מפרש רש״י את האות ל׳ הראשונה. מדוע הוא מפרש כך.

10. פסוק ט׳ רש״י ד״ה ״האומר לאביו ולאימו״. מדוע אי אפשר לפרש לפי רש״י מילים אלה כפשוטם.

11. השווה ברכת משה ללוי (פסוקים ח׳-י׳) לברכת יעקב ללוי (בראשית פרק מט׳ פסוקים ה׳-ז׳). מה ההבדל העקרוני בין שני המקומות. מה בכל זאת משותף בתכונותיו של לוי בין שני המקומות.

12. פסוק יב׳ רש״י ד״ה ״ולבנימין אמר״ רש״י עונה בדבריו על שתי שאלות. מה הן. ומה תשובותיו.

13. פסוק יב׳ ״ובין כתפיו שכן״. מדרש הלכה ספרי: ״מפני מה זכה בנימין שתשרה שכינה בחלקו. משל למלך שהיו לו בנים הרבה. משהגדילו הלך כל אחד ואחד ותפס את מקומו. קטן שבכולם היה אביו אוהבו. אוכל עמו ושותה עמו ונשען עליו. כך בנימין הצדיק, קטן שבשבטים היה. והיה יעקב אוכל עמו ונשען עליו . אמר הקב״ה מקום שסמך צדיק זה את ידיו שם אני משרה שכינתי לכך נאמר ובין כתפיו שכן״. הסבר את המשל והנמשל בדברי המדרש.

14. פסוק יג׳ רש״י ד״ה ״מבורכת ה׳ ארצו״. מה מדייק רש״י ממילים אלה. על איזה אזור בארץ ישראל מדובר?

15. פסוק יג׳ ״וליוסף אמר״ כלי יקר: ״**וליוסף אמר מבורכת ה׳ ארצו**.״ ברכה זו היא ממש מעין ברכת יעקב, שברכו בריבוי התבואות על שהיה זן ומפרנס את כל בית ישראל, והוסיף כאן ממגד תבואות שמש וירח, כי כבר נשתעבדו לו בחלומו, והנה השמש והירח וגו׳ (בראשית לז ט).״. כיצד מקשר הכלי יקר את ברכת יוסף לבראשית פרק לז׳.

16. פסוק יח׳ רש״י ד״ה ״ולזבולון אמר״. מה היא התופעה הלשונית שמציין רש״י ומה משמעותה.

17. פסוק כ׳ ״ברוך מרחיב גד״ ספורנו: ״**בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד**. שֶׁנָּתַן לו חֵלֶק גָּדול מֵחֵלֶק כָּל אֶחָד מִשְּׁאָר הַשְּׁבָטִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, כִּי אָמְנָם אֶרֶץ סִיחון וְעוג הָיְתָה גְּדולָה בְּכַמּות, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיְתָה זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ כְּמו עֵבֶר הַיַּרְדֵּן **כְּלָבִיא שָׁכֵן**. רָאוי הוּא לְזאת הַהַרְחָבָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוכֵן בְּתוךְ הָאֻמות, כְּמו אַרְיֵה לֶאֱכל אֶת סְבִיבָיו..״. מה היא ההרחבה המיוחדת של גד. ומדוע הוא זקוק לגבורה כלביא.

18. פסוק כא׳ מה היא ״ראשית״ ומה היא ״חלקת מחוקק״ לפי רש״י.

19. פסוק כג׳. על איזה ים מדובר בפסוק ומדוע ״נפתלי שבע רצון״.
20. היכן נגמרת ברכתו של שבט אשר. עיין ברש״י פסוק כה׳. ציין שתי אפשרויות.

<u>פרק לד׳</u>

21. פסוק א׳. על איזה נס מדבר רש״י ד״ה ״מערבות מואב״.
22. פסוק א׳ ״ויעל משה״ אבן עזרא: ״**ויעל משה- לפי דעתי**: כי מזה הפסוק כתב יהושע, כי אחר שעלה משה לא כתב ובדרך נבואה כתבו.והעד **ויראהו ה׳**״ יש אומרים שאת שמונת הפסוקים האחרונים של התורה כתב יהושע. האבן עזרא מציע הצעה אחרת. מה הנימוק של שתי הדעות.
23. פסוק ב׳ רש״י ד״ה ״עד הים האחרון״. מה הם שני הפרושים של רש״י ומה ההבדל העקרוני ביניהם.
24. פסוק יב׳ אשר עשה משה״ רמב״ן: ״**וטעם אשר עשה משה -** שהכין והראה זה לעיני כל העם, כלשון ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית יב ה), וימהר לעשות אותו (שם יח ז), לעשות את יום השבת (לעיל ה טו), כי משה לא עשה היד החזקה והמורא הגדול, רק הכין אותם, ובעבורו נעשו לעיני כל ישראל.״ מה קשה לרמב״ן בפסוק ומה תשובתו.

חג הפסח

<u>שאלות כלליות</u>

1. מדוע נקראת השבת שלפני חג הפסח – שבת הגדול?
2. מה היא בדיקת החמץ ומה הוא ביעור החמץ
3. מה היא מצה שמורה ומה היא מצה רגילה.
4. אם משה ואחותו – מה שמן
5. שמות המיילדות העבריות במצרים
6. מי תמכו בידי משה בזמן מלחמת עמלק.
7. מי הם היורדים מהארץ בימי רעב הנזכרים בתנ"ך.
8. על איזו מכה נאמר ,אצבע אלוקים היא"
9. מה היה ה"נס בתוך נס" במכת הברד.
10. מי האיש שקפץ ראשון לים סוף

<u>שאלות לליל הסדר</u>

11. הזרוע והביצה שאוכלים בליל הסדר – כנגד מה.
12. החרוסת זכר למה?
13. מדוע נקראת המצה "לחם עוני".
14. אם יש מצווה לשתות ארבע כוסות יין – למה לא מברכים על מצווה זאת.
15. מדוע נהגו לפתוח את הדלת ב"שפוך חמתך"
16. אלו ערים מוזכרות בהגדה
17. מה הם הדברים ששמים בקערת הסדר ומה כל דבר מסמל.
18. מי אמר למי " המלאך הגואל אותי מכל רע הוא יברך את הנערים" . מי הם הנערים.
19. מהם הם סימני הסדר ומה משמעות כל סימן.
20. למה מכינים כוס יין גדולה לאליהו הנביא
21. למה הלילה הזה כולנו "מסובין".
22. אלו מכות קשורות בבעלי חיים ואלו מכות קשורות לבני האדם.
23. מי הם החכמים שהיו מסובין בבני ברק.
24. מה ההבדל בין התם לבין זה שאינו יודע לשאול.
25. איך קוימה ההבטחה שהבטיח ה' לאברהם "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"
26. דוגמאות היסטוריות למשפט "בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו".
27. במה דומה ברכת הגאולה לברכת הקידוש.
28. מה מסמלת אכילת האפיקומן
29. לאיזו ברכה קשורה הכוס הרביעית.
30. דוגמאות מליל הסדר וההגדה שהן כפול ארבע.

חידות לילדים:

ענו על השאלות לפי סדר א'-ב'

א – אותו צריך להחביא ומקבלים עליו מתנה.

א – ביד חזקה זו הדבר, והמטה? חפשו את התשובה. (״אותות״)

ב – המקום שבו חגגו את ליל הסדר חכמים חמישה.

ג – ארבע כוסות כנגד ארבע לשונות של._____

ד- מחמשת מיניו אפשר ליצור חמץ, שאסור באכילה.

ה – בה קוראים את כל הסיפור היציאה.

ה – כדי להודות לה' בליל הסדר הוא נקרא.

ו – כוסו של אליהו הנביא היא כנגד זאת המילה.

ז – אצל האשכנזים גם היא חלק מהקערה.

ח – המאכל בו נטבל חלק נכבד מהארוחה.

ח – השיר שברוב המקרים מסיים את ההגדה.

ט – לזכרו אוכלים את החרוסת הטעימה.

י – מסמל את חציית המצה התיכונה.

כ – נטבל במי מלח כבר בהתחלה.

כ – את לשונו לא חרץ לעם סגולה.

ל – יש שניים כאלו (אחד נשבר), ומוזכרים הם בשירה.

מ – מהם שתה התורא, ואליהם נמשלה התורה.

נ – הוא האחרון, ומסמל שהכל בסדר ולהתראות בשנה הבאה.

ס – ההר שבו קרה מעמד הקדושה.

ס – כאלו יש שישה.

ע – מה שהיו סופרים במצווה שתמשיך יומיום עד לחג הבא . (עומר)

פ – גם ממנה אסור לאכול במשך ימים שבעה.

צ – מתוך אחד מהשירים: אותם בתוך הים ה' שְׁקַע.

ק - לפני שנעשה, אסור לאכול אפילו מצה.

ר – למי שנתן סימנים במכות קראו._____

ש – שמה הארמי של הזללנית שאכלה את הגדיא.

ת – אחד מהבנים, שבהחלט לא מאפיינת אותו העורמה.

ת – להם עושים עירוב כדי שבמקרים מסויימים ניתן יהיה להכין אוכל מיום שישי לשבת המלכה.

שאלות יותר קשות

1. אני אחת ממכות מצרים. קצץ ראשי וזנבי ותקבל יצור עקשני.
2. איזו ממכות מצרים יכולה להיקרא: א. אדומה ב. ירוקה ג. שחורה?
3. שתיים ממכות מצרים נכתבות באותן אותיות בסדר אחר. מה הן?
4. איזו מכה נתנה לחג הפסח את שמו?
5. ציין שמות של חמישה סוגי מצות.
6. מה פירוש המילה: "אפיקומן?"
7. אילו דברים בהגדה של פסח קשורים למספר 4?
8. מה משותף לחגים: פסח, פורים וחנוכה?
9. מה הטעמים לכך שמכינים בליל הסדר 3 מצות?
10. כיצד רמוז השיעבוד במצרים במילה: "כרפס?"
11. למה מתייחסים השיעורים הבאים בהלכות הפסח: א. 19 גרם ב. 28 גרם ג. 4 דקות ד. ח"י רגעים?
12. מה דינו של אדם שבמקום לאכול בלע א. מצה ב. מרור? (פסחים קט"ו:)
13. רבן גמליאל אמר: "מי שלא אמר בפסח 3 דברים לא יצא". מה הם?
14. אני אחת ממכות מצרים. קצץ פעמיים זנבי ותקבל ביטוי חיובי. מי אני?
15. כנגד מה תיקנו לשתות ארבע כוסות?

תשובות לשאלות 1-30..

1. בהפטרה של השבת נאמר יום ה' הגדול והנורא, בגלל שהגדול (הרב) אומר דרשה לכבוד פסח.
2. הבדיקה היא בלילה שלפני ליל הסדר בודקים בכל הבית לאור הנר אם לא נשאר חמץ. הביעור הוא שריפת החמץ ביום של ליל הסדר לפני הצהרים.
3. מצה שמורה שהחיטים היו שמורות ממגע עם מים מזמן הקצירה. מצה רגילה שהחיטים שעשו מהם קמח היו שמורות רק משעת הטחינה
4. יוכבד ומרים
5. שפרה ופועה
6. אהרון וחור
7. אברהם , יעקב, אבימלך.
8. (כינים)
9. אש בתוך מים
10. נחשון בן עמינדב

11. הזרוע כנגד קורבן פסח והתיצה כנגד קורבן חגיגה
12. טיט
13. לחם של עניים, שלא תפח והוא יבש וקשה. לחם שעונים עליו דברים הרבה בהגדה.
14. מפני שהמצווה מחולקת לחלקים השונים של ההגדה
15. אליהו הנביא
16. בני ברק, ירושלים, פתום ורעמסס
17. שלש מצות – שתיים בשביל לחם משנה ואחת בשביל האפיקומן, זרוע –קרבן פסח, ביצה – קרבן חגיגה, מרור – על שם שמיררו, חרוסת – זכר לטיט, כרפס (תפוח אדמה או צנון) – לפתוח את התאבון במאכלי ירקות,
18. יעקב לבני יוסף אפרים ומנשה
19. קדש ורחץ.....
20. לשון הגאולה החמישית "והבאתי" היא מעוררת ספק אם צריך חמש כוסות ולא רק ארבע. לכן נותנים כוס חמישית לאליהו הנביא שהוא יברר את הספר הזה כשיגיע.
21. כבני חורין
22. בני אדם – דם, שחין, ברד, חושך, מכת בכורות. בעלי חיים – צפרדע, כינים, ערוב, דבר, ארבה
23. ר' עקיבא וחביריו ותלמידיו
24. התם – מקבל הכל ללא עוררין, שאינו יודע לשאול – לא מבין על מה כל המהומה של ליל הסדר
25. בני ישראל שאלו ממצרים כלי כסף וזהב ובגדים ולקחו את זה איתם
26. מסעות הצלב.... השואה....
27. בשתיהן יש ברכה ארוכה ולבסוף ברכה על כוס יין
28. אכילה של חתיכה קטנה מקורבן הפסח בסוף הסעודה
29. לברכת ההלל.
30. ארבע כוסות יין, ארבעה בנים, ארבע קושיות, ארבע אמהות, ארבעה לשונות של גאולה,

<u>תשובות לשאלות יותר קשות</u>

1. צפרדע, פרד

2. א. דם ב. צפרדע ג. חושך

3. דבר, ברד

4. מכת בכורות שבה ה <u>פסח</u> על בתי בני ישראל

5. סוגי מצות: שמורה, שרויה, עשירה, עבודת יד, עבודת מכונה.

6. מ לה בארמית שפירושה: אפיקו= הוציאו מנא= כלים. או אפיקו קמן= הוציאו לפנינו.

7. 4 קושיות, 4 בנים, 4 כוסות, 4 לשונות גאולה, 4 אמהות.

8. המלה אור משותפת: בפסח= לב"י היה אור בכל מושבותם" בפורים : ליהודים היתה אורה ושמחה". חנוכה= חג האורים.

9. א. כנגד 3 הסוגים : כהן לוי וישראל ב.כנגד דברי אברהם לשרה :"מהרי לושי שלוש סאים קמח סולת ". (המפגש עם המלאכים קרה בפסח)

10. 2 רמזים:א. כרפס= אותיות ס פרך דהיינו 60 ריבוא עבדו בפרך ב. כרפס ראשי תיבות של "כלבים ראו פיהם סגרו" כנגד : לא יחרץ כלב לשונו"

11. א. מרור ב. מצה ג. זמן אכילה בהסבה ד. הזמן הדרוש לחימוץ לאחר מגע עם מים.

12. א. יצא ידי חובה ב. לא יצא כי לא הרגיש טעם מר!

13. פסח, מצה, מרור.

14. כנים, כן

15. כנגד: א. 4 לשונות גאולה ב. 4 כוסות של פרעה(בראשית מ) ג. שעבוד 4 מלכויות ד. 4 כוסות פורענות שהקב"ה ישקה את הגויים (ירמיהו כ"ה).